3 1761 09428125 0

PURCHASED FOR THE

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

FROM THE

CANADA COUNCIL SPECIAL GRANT

FOR

CATALAN LANGUAGE & LITERATURE 68

Digitized by the Internet Archive
in 2014

https://archive.org/details/cortesdelosantig16arag

46

CORTES

DE

ARAGÓN, VALENCIA Y CATALUÑA

CORTES

DE LOS ANTIGUOS REINOS

DE ARAGÓN Y DE VALENCIA

Y

PRINCIPADO DE CATALUÑA

PUBLICADAS

POR LA REAL ACADEMIA DE LA HISTORIA

TOMO XVI

CORTES DE CATALUÑA

XVI

(Comprende Suplementos y Adiciones á los tomos XII, XIII y XIV.)

MADRID

—

MCMXII

DP
124
A5
t.10

ESTABLECIMIENTO TIPOGRÁFICO DE FORTANET
IMPRESOR DE LA REAL ACADEMIA DE LA HISTORIA
Libertad, 29.—Teléfono 991.

CORTES PRIVATIVAS DEL ANTIGUO PRINCIPADO DE CATALUÑA

XVI

CORTES

CELEBRADAS DURANTE EL REINADO DE D. ALFONSO V.

(Continuación.—Suplementos á los tomos XII, XIII y XIV.)

AL TOMO XII

Parlamento de Barcelona de 1416.

[1] *Capitols eo Ordinacions fetes e fragades en lo general Parlament aiustat en la dita ciutat de Barçhinona e en lo Monastir dels Frares Preycadors conuccat per lo dit molt alt Senyor Rey Nalfonso, encontinent fet Rey per mort del molt alt Senyor Rey En Ferrando, de bona memoria, pare seu, qui mori en la vila de Agalada, del Principat de Cathalunya a IIII. dabril del any MCCCC. XVI.: les quals Ordinacions se faeren per los del dit Parlament en certa forma per e en la forma seguent:* [Fol. 269.]

Molt alt e molt excellent Princep e virtuos Senyor:

Com per lo Parlament general del Principat de Cathalunya, lo qual vos, Senyor, celebras en la present ciutat de Barchinona, per les rahons e causes expresses en les letres conuocatories e de paraula per vos, Senyor proposades concernents principalment seruey de Deu e seruey e honor ab vos, Senyor, e com lo dit Parlament, per los sguards ja dits, hage necessaries les reparacions de Greuges, axi generals com particu-

[1] Archivo Municipal de Barcelona.—Volumen *in folio,* encuadernado en pergamino, compuesto de 378 folios sin numerar, manuscritos en letra del siglo xv. En la cara anversa de su cubierta se lee, á modo de epígrafe, trazado con el mismo carácter de letra: *In Curie Regis Alfonsi anni MCCCCXXXVI / MCCCCXXXII.*

Conviene advertir que el Códice no se limita á transcribir actos ó documentos concernientes á las Cortes de 1436-37, como pudiera creerse, atendiendo al texto literal del epígrafe, los cuales documentos ocupan tan sólo los folios 5 á 7, porque á continuación se hallan

lars, e les ordinacions, provisions e gracies deius scrites: Per ço, supplica molt humilment lo dit Parlament Vostra gran e excellent Senyoria que sia sa merçe per acte de Cort encontinent celebradora ab fermes sufficients e bastants fahedores, per vos, Senyor, e per via de contracte irreuocable, validat ab sagrament o altres seguretats ydonees, e ab approbacio o consentiment de aquella ordonar fer o atorgar les ordinacions, reparacions e gracies seguents [1]:

I

[Fol. 26 v.] *Quals han a esser Canceller ne Vicicanceller, ne quina seguretat han a prestar.*

Primerament, Senyor, per ço, com la justicia es una virtut molt resplandent en Vostra Reyal Corona, sens la qual tot regne e terra pereix e no es durable, e sia cosa molt necessaria que aquella sia regida e administrada uniuersalment a totes persones de Vostres regnes e terres

registrados, ocupando los restantes, otros documentos correspondientes á las siguientes Asambleas:

Cortes de Perpiñán y Barcelona de 1405-10.
Idem de Tortosa y Montblanch de 1414.
Parlamento de Barcelona de 1416.
Cortes de San Cugat ó San Cucufate y Barcelona de 1419.
Idem de Tortosa y Barcelona de 1421-23.
Idem de Tortosa de 1429-30.
Idem de Barcelona de 1431-34.

Las razones que motivaron la recopilación de los documentos legislativos correspondientes á las mencionadas Asambleas en un solo volumen, se hallan explicadas en una nota estampada en el folio 1 del Códice, en la propia letra del siglo XV, que dice así:

«*En lo present Libre son continuades diverses formes de justicies, axi modernes com antigues, Capitols e supplicacions e altres diverses cedules, ordonades en cascuna de les Corts, dejus per orde atras seguit, celebrades en lo Principat de Cathalunya per los Reys Darago e Comtes de Barchinona. segons la voluntad e parer dels conuocats en cascuna de les dites Corts; car en cascuna de aquelles se son fetes e ordonades diuerses supplicacions e peticions, segons la voluntat e appetit qui concorria per e entre los conuocats en cascuna Cort e lo temps ladonchs corrent requeria, e apres en la Cort ques subseguia no sen curaua, ans entenia en altres seguint lo temps; e jatsie molts dels dits Capitols, axi de una Cort com daltra, sien os mostren de una mateixa seria, es veritat que no ho son, car en alguna oracio, mot o diccio diferenciege, per ço, com lo quis mostraua en la una Cort star be, en laltres apres vinent se adobaua, os abilitaue en altra forma o en oltres mots o substancia. E comença lo dit e present Libre en lo pus prop passat o madern Proces o Cort e en apres se segueix timent lo dit orde atras seguit de Cort en Cort o Parlament*, ordine retrogrado, *en la forma seguent.*»

[1] Los Capítulos que se insertan en el texto con sus epígrafes ocupan los folios 269 á 300 vuelto del relacionado *Códice*, sin numeración, la cual se ha estampado sobre cada epígrafe, en la presente publicación, para facilitar la referencia al contenido de aquéllos.

e altres, la qual justicia principalment ha a procehir de Vostra sacra Audiencia: Suplica lo present Parlament que sie merce Vostre, Senyor, que tota vegada quels officis de Canceller e Vicicanceller Vostres, Senyor, vagàran per mort, remocio o renunciacio, o en altra manera, elegir e hauer dues notables e virtuoses persones, la una de les quals hage esser Prelat o persona ecclesiastica o altra notable persona scientifica de Vostra Senyoria, e altre solenne Doctor, o Jurista scients, e de bona fama e conuersacio honesta, tement Deu, amants justicia, e zellants Vostra honor e lo profit del publich tant com segons fragilitat humana se pora veure, naturals dels dits Vostres regnes e terres e domiciliats en algun de aquells qui sien pratichs en les leys de la terra: la una de les quals, ço es, lo Prelat o lo ecclesiastich sia e hage esser Vicicanceller Vostres, Senyor, los quals axi elegits administren, regesquen o fassen la justicia de Vostra dita sacra Audiencia, segons deius es ordonat, los quals tota veguada en lur nouella promocio fassen e sien tenguts affer la seguretat ordonada en los Capitols de la Cort de Barchinona celebrada per lo molt Illustre Senyor Rey En Marti, de gloriosa memoria, formats e jurats, e per vos, Senyor, confirmats, jurats, loats o aprouats, los quals sien per vos, Senyor, e Vostres Officials seruats segons la seria e virtut de aquells. E placia a vos, Senyor, atorgar que vagant los dits officis o la un daquells per mort, remocio o renunciacio, o en altra manera vos, Senyor, dejats prouehir de aquells en la dita forma dins dos mesos de la mort, remocio o renunciacio de aquells comptadors, per ço, que la dita Audiencia, ab maior honor de Vostra Reyal Corona e auctoritat, sia regida e administrada. [Fol. 270.]

II

Que les causes sien remeses del Consell a la Audiencia.

Item, Senyor, quels dits Vostres Canceller, Vicicanceller o Regent Cancellaria en son cas hagen franca libertat, segons deuen hauer per los Capitols de la Cort celebrada per lo dit Senyor Rey En Marti, oncle Vostre, de recordable memoria, e en altra manera de fer administrar la justicia a tota persona, segons que mils de aquelles e aquells es stat usat, seruant les leys e ordinacions de la terra tant com bastas als cassos occorrents, privilegis, libertats, usos e loables custums, segons que mils de aquelles e aquells es stat usat a totes les Condicions del dit Principat e a cascuna de aquells en uniuersal e en singular. E per squiuar tot dubte placia a vos, Senyor, atorgar de nou que los dits Canceller, Vici-

canceller e Regent en son cas hagen e sien tenguts a fer justicia a tots los dessus dits sens remetre a vos, Senyor, o a Vostre Consell algunes causes o questions tocants interes de part, axi principals com de supplicacions, o recorsors, o altres, encara que sguarden Vostre propri interes, o de la Senyora Reyna, o de Vostre illustri Primogenit, o de qualseuol altra persona de que lo dit Canceller, Vicicanceller o Regent sera, en persona Vostra, supplicat de fer justicia, si donchs, Senyor, no era per via dels Usatges, *Auctoritate et rogatu, Princeps namque* et *Simili modo,* o altres concernents Vostres regalies o qui no fos expedient esser publicats a tantes persones, e altres processos, los quals vos, Senyor, en [Fol. 270 v.] Vostra persona deuets e podets fer seruant la forma dels dits Ussatges, Constitucions e Capitols de Cort del dit Principat: retenguda a vos, Senyor, facultat de remetre e perdonar les penes o crims, condempnacions criminals e civils protanyents a vos, Senyor, o a Vostra fisch, en qualsevol manera refusat interes de part. E si alguns dels litigants o volents litigar ha recors a vos, Senyor, o a Vostre Consell de fets tocant justicia hon hage interes de part altra la forma deius contenguda, que hage esser remes a la Vostra sacra Audiencia, si donchs per les parts concordablement a vos, Senyor, no era recorregut.

III

Dels XIIII. de la Audiencia, ne que han a fer.

Item, Senyor, per ço que a gloria e lahor de Deu e a descarrech de la consciencia de Vostra Reyal Senyoria e a profit axi de Vostra anima com del ben publich del Principat de Cathalunya, la justicia sia virtuosament entesa e ab gran diligencia regida, gouernada e continuament administrada: Placia a vos, Senyor, atorgar, statuir e ordonar que en la dita Vostra Audiencia sia format Consell de XIIII. personas, ço es, VIII. Doctors o Juristes, dos ecclesiastichs, homens de sciencia, Doctors en Dret canonich o ciuil, e III. ydoneus lechs dels Braços militar e reyal, tements Deu e amans justicia, qui sien cathalans, naturals e continuament domiciliats en lo dit Principat, los quals hagen esser cascun dia no feriat, mati o a vespre, en la dita Audiencia si per ventura per vos, Senyor, o per Canceller, o Vicicanceller, o en son cas Regent la Cancellaria Vostra altre loch abil e couinent nols sera assignat per consellar a vos, Senyor, als Canceller, Vicicanceller o en son cas Regent, en los fets o causes, sis vol sien principals o de appellacions o supplicacions o [Fol. 271.] altres qualsevol quis introduiran, tractaran es deuran acordar, diffinir e

jutgar en aquella, si donchs cas de malaltia o altre legittim impediment nols scusara, e si tots no y poran esser, que los fets e negocis puixen esser oyts, tractats, acordats e diffinits ab aquells qui hi poran esser pus que sia la maior part daquells qui seguirant Vostra sacra Audiencia: e si la absencia dels altres sera voluntaria, puixen e hagen esse forçats a residir e estar en la dita Audiencia, axi per privacio de salaris com per imposicio de penes e exequcio daquelles, e per ensemps ab los altres les coses dessus e deuall dites. Dels quals VIII. placia a vos, Senyor, que sien assignats dos, los pus disposts a treballar, anar, fer e pendre les inquisicions e altres actes e enantaments criminals de Cathalunya qui en la Vostra Cort acorreran e seran fahedors, destinadors e diffiinidors: los quals dos sien tenguts singularment a fer e pendre les dites inquisicions e altres actes e enantaments criminals, e a tractar o cullir àquells fins a relacio, la qual e la delliberacio, conclusio e exequcio fahedores se hagen a fer en lo Consell de la dita Audiencia, segons dessus es conte, si dels delictes de que sera fet lo proces sera deguda pena de mort, mutilacio de membre o exeli perpetual de prouincia: e dels altres delictes menors pusquen fer los dits dos por si la decisio, determinacio, conclusio, exequcio, vulles que les dites inquisicions, actes e enantaments criminals sien stats comensats en Vostra Audiencia, vulles que hi sien stats continuats o resumits, o en altra manera deuoluts, venguts o remeses. E per ço, com los dits dos hauran a vagar, entendre e donar si matex als dits fets e negocis criminals e per conseguent a diuertir se e separar se souin del Consell de Vostra Audiencia, placia a vos, Senyor, prouehir que ab los restants e seguints la dita Vostra Audiencia puixen esser tractats, acordats, votats e finits los dits negocis dels cathalans en la sobredita Audiencia. E per tal que turbacio o altra inordinacio nos puixa seguir entre los dits VIII. Doctors o Juristes, sia atorgat e prouehit per vos, Senyor, que totes les dites causes ciuils e criminals aquelles per les quals se deuria infligir mort o mutilacio de membres, e altres, sien comanades per Canceller o Vicicanceller, o en son cas Regent, dis- [Fol. 271 v.]
tribuides, cullides, tractades e examinades, e de aquelles feta relacio en la Audiencia e al Consell daquella por algun o alguns dels dits VIII. Juristes e no per altres distribuidores entre aquells, seruada la manera dessus dita. Entes e declarat que si les dites inquisicions o altres actes o enantaments criminals eren tants e habundauen en tant que los dits dos no poguessen a arbitre del distribuidor bastar en cullir, hauer, tractar e referir aquelles e aquells, los restants sis, fossen e sien tenguts ajudar en aquest cas als dits dos. E si les dites e altres inquisicions, actes e enantaments criminals eren tan pochs que los dits dos no ba-

guessen mester tot lo temps a arbitre del dit distribuidor, los dits dos sien tenguts semblantment aiudar als dits sis, pero nols sien comanades ne delegades a decesir a ells ne a algu dells, si donchs de voluntat e consentimeut de les parts nos fahia, exceptat les crims menors o leus dels quals puixa esser coneguda e feta justicia fora la dita Audiencia, segons dessus e deius se conte. Los quals VIII. puixen interloquir cascun sobre los intermedies en les causes quils seran comenades: de les quals interloqutories puixa esser supplicat, o haut recors a la dita Audiencia per cascuna de les parts quis sentra agreujada de les interloqutoris o prouisions dels dits intermedis, una vegada tansolament dins III. dies juridichs comptadors del dia e hora que la dita interloqutoria o altra prouisio sera promulgada o feta per lo Relador o Jutge, exceptades interloqutories de turments, les quals hagen esser acordades e promulgades en la dita Audiencia e Consell, e no en altra manera. Totes les altres causes generalment se hagen acordar en la dita Audiencia e Consell daquella segons deius se conte e promulgar per Canceller, Vicicanceller, o en son cas Regent Cancellaria.

IV

[Fol. 272.] *En quina forma lo Senyor Rey ha a pendre dels XXVIII. los XIIII.*

Item, Senyor, per donar orde e compliment al Consell dessus dit de la Justicia, seran nomenades per lo Parlament a vos, Senyor, que us placia triar e admetren los XIII. e ordonar e statuir quells dits Vostres Canceller, Vicicanceller, o Regent Cancellaria en son cas, presents, o sdeuenidors, acompanyats e consellats ordinariament dels dits XIII. Consellers, segons dessus es dit, ab consell dels quals o la maior part hagen a fer e administrar justicia, axi com dessus e deius es contengut. Axi pero que on als dits Canceller, o Vicicanceller, o Regent, en son cas, fos vist e coneguessen per mera justicia e clara raho, obseruant la seguretat per ells prestada, que la menor part dels vots, ab que sien la terça part o mes dels dits XIII. Consellers, e no en altra manera, fossen de maior equitat e justicia que la dita maior part, en tal cas los dits Canceller e Vicicanceller o Regent puixen elegir, diffinir, jutgar e sentenciar ab la dita menor part dels vots, segons dessus es dit. E placia a vos, Senyor, quels XIII. Consellers desus dits sien e hagen esser elets, triats e admeses en la forma e manera seguents. Ço es, que per lo Parlament seran encercades e elegides les dites XXVIII. persones, es a saber: los XVI. Doctors o Juristes, III. ecclesiastichs de sciencia e VIII. lechs dels dits Bra-

ces militar e reyal e Doctors o Juristes: les quals xxviii. persones per lur poder seran abils de bona fama, sciencia e consciencia, tements Deu e amants Justicia en axi que daquelles, encontinent com seran presentades en scrits, placia a vos, Senyor, hajats a triar e admetre en lo Consell Vostra de la dita Audiencia los xiii., segons dessus es dit: entre los quals ne haja hauer dos ecclesiastichs, dos militars e dos ciutadans o homens de vila honrats. E en absencia Vostra, Senyor, si e quantes vegades lo cas o requerra per spatxament de la Justicia, sien e hagen esser triades, segons dessus es dit, e admeses en lo Consell les dites xiii. persones, o tantes com daquelles hi deffalliran per lo dit Vostre Canceller, o aquell deffallent per lo Vostre Vicicanceller. E si cas sera, que alguna o algunes de les dites xiii. persones seran empatxades o deffalliran per mort o per altra qualseuol causa o raho, en cascun dels dits casos o altres, deffallent lo dit Parlament, la dita nominacio o presentacio e tots altres actes toquants aquella, en qualseuol manera, sien e hagen esser remesos [Fol. 272 v.] e ara per ladonchs ab consentiment Vostre, Senyor, les remeten als Diputats e Oydors de Comptes del General de Cathalunya ab los mantenidors de les leys del Principat, los quals a cascun sots virtuts de les seguretats per ells prestadores e seruant la forma, orde e manera dessus dites, hagen ensercar, nomenar e presentar dues persones per una de les deffallents o empatxada les daquell grau e Condicio que seran los dits deffallents, morts o empatxats, les quals sien e hagen esser tr[i]ades e admeses segons dessus es dit.

E per tal, Senyor, que en la Administracio e Consell de la dita Justicia e per be de la cosa publica se puixen hauer millors approuades persones e de millor fama e consciencia: Placia a vos, Senyor, ordonar e statuir que, totes e sengles persones qui seran nomenades e triades per Consellers de la dita Audiencia de qualseuol grau o Condicio sien. ab que no sien Officials, axi per imposicio de penes com per exequcio daquelles, de pendre e acceptar en si lo carrech quels sera comanat, almenys per temps e spay de iii. anys continuus, tota acceptacio e scusa cessants.

E com, Senyor, sia cert que en lo temps present vostre patrimoni reyal es molt alienat, lo dit Parlament per Vostra honor seruir e adresament de la dita cosa publica, pendra a son carrech, segons deius se conte, de pagar, contentar o satisfer los salaris de les dites xiii. persones per temps o spay de vi. anys e no pus auant, si donchs per Cort o Parlament de Cathalunya no era en altra manera de plus lonch temps [Fol. 273.] procehit, la qual Cort o Parlament vos, Senyor, hajats e siats tengut conuocar e celebrar al pus luny, dins lo derrer any dels dits vi. anys. E

si per empatxament o en altra manera vos, Senyor, no podiets e no voliets celebrar la dita Cort o Parlament, quels Diputats o Oydors de Comptes del dit General, qui ladonchs seran, hagen a cessar del tot la paga e satisfaccio de les dites XIIII. persones.

V

Com se haura recors al Senyor Rey de sentencia donada en la dita Audiencia per los dessus dits.

Item, Senyor, Vos placia ordonar e statuir per seguratat de la Justicia que si la part daqui sera interes, axi lo Vostre fisch com altres persones de qualseuol Condicio, segons dessus se conte, supplicara o haura recors a Vostra Magestat pretenent ques sia fet dolosament o iniusta per frau, malicia o altre sinestre voluntat, e vos, Senyor, ab lo Consell, axi de la dita Audiencia com dels altres Vostres Consellers ordinaris, ho volrets saber o fer regonexer en Vostra presencia, hi dejats appellar los Vostres Canceller, Vicicanceller. o Regent en son cas, o la I. dells o almenys la major part dels Consellers de Vostra Audiencia ab los Vostres Consellers ordinaris, o part daquells segons lo nombre e Condicions que per Ordinacio de Vostra Casa Reyal es prouehit en cas que algun daquells hi vullats demanar: e si sera atrobat lo dit Canceller per frau del o malicia o sinistra voluntat scientment hauer acordada tal declaracio o sentencia ab la dita major o menor part, quel dit Canceller en tal cas sie e hage esser publicat incontinent per infamis e hage perdut loffici, lo qual james no puixa recobrar en alguna manera. E los Consellers qui
[Fol. 273 v] tal vot hauran donat sien punits e exequtats, segons deius se conte E si tal cas com dessus es dit se seguira en persona del Vicicanceller, o Regent Cancellaria en son cas, ço es, que ell o algun dels dits Consellers qui en major o menor part hauran vacat en aquella causa o fet ab quells, sie prouat per la part o per vos, Senyor, conegut en la forma dessus dita, que per frau del o malicia o altra sinestre voluntat scientment hagen votada, acordada e publicada tal declaracio o sentencia que tots o algun dels dessus dits qui seran atrobats culpables o defallents, sien e hagen esser publicats encontinent, ab veu de crida, per tot lo dit Principat, en los lochs acustumats, per trancadors de sagrament e homenatge e sien priuats dels dits officis perpetualment, e mes auant excellats e trameses en Cerdenya de tota lur vida: de les quals penes e exill nols puixa esser fet gracia o remissio en alguna manera. E si cas sera, Senyor, que oydes les parts sera atrobat que les dites declaracions o

altres actes meresquen reformacio, en tal cas renouat cascuna vegada per los dits Conseller, axi Vostres com de la dita Vostra Audiencia, lo dit jurament segons e per la forma dessus contenguda, sien e hagen esser exquisits los vots de tots los dits Consellers en scrits, e segons per tots sera votat o per les dues parts concordes se hage per Vos a diffinir, declarar o determenar lo dit fet, supplicacio, causa o questio seruant en totes les causes de supplicacions, recorssos, conexences e decisions daquelles lorde e forma dessus dits inmutablement.

VI

De remocio, associacio o embargament de la Justicia per los dessus dits fahedora. [Fol. 274.]

E per ço, car lo Princep es Magestad publica e es e deu esser cap e regla de la Justicia de sos regnes e terres, supplica lo dit Parlament per que Justicia no puixa esser dilatada ne torbada per los dits Canceller, Vicicanceller, o Regent en son cas, e Consellers dessus dits o alguns dells o per Vostra magnificencia en la administracio daquella, en alguna manera no puixen esser empatxats, e que algun dels propdits no puixen esser per vos, Senyor, ne Vostres successsors remogut, sospes e embargat ne apres a aquells algun esser assosiat, sino justa causa precedent a conexença plena en la forma deuall inserta fahedora: ço es, que si sera la persona del Canceller se hage affer exquisit e seguit de tot en tot consentiment e consell dels dits Vicicanceller e Consellers, o de la maior part daquelles, haut sguard a nombre. E si sera la persona del Vicicanceller, o Regent en son cas, hagen esser exquisit e seguits lo consell e consentiment dels dits Canceller e altres en la forma prop dita. E si sera persona de algun dels dits Consellers sien exquisits e seguits consell e consentiment dels dits Canceller, Vicicanceller, o Regent en son cas, e altres de persona dels quals no sera diseptat. E en aquesta forma se hage a fer la amocio, suspensio o associacio dessus dites. Entes, empero, que nos puixa fer amocio o suspensio de tots los dessus dits ensemps en alguna manera, sen expres consentiment de Cort o Parlament de Cathalunya. E si la dita amocio, suspensio o associacio eren fetes en altra forma, sia *ipso jure* nulla.

VII

[Fol. 274 v.] *De la suspita dels dessus dits.*

Mes auant, Senyor, supplica lo dit Parlament que, si lo Canceller o Vicicanceller, o en son cas Regent, o altre dels dits Consellers sera dat per suspitos en alguna causa, que los altres dels dits Consellers, dats per sospitosos, coneguen de les rahons de les dites suspites, e si sufficients seran puixen ne resmenys aquella determanar per Justicia, sens interuencio daquell o daquells qui rahonablement seran trobats sospitosos: en cas, pero, que alguns vullen usar de tanta malicia que axi lo Canceller o Vicicanceller com los altres del dit Consell dara tots ensemps per sospitoses, no li sia admesa tal suspita ans li sia repellida del tot com a mal[i]ciosa e freuol

VIII

La seguretat que han a prestar tots los dessus dits Canceller, Vicicanceller o XIIII.

Souen sesdeue, quels tements maior offensio, les coses dampnades pus facilment detestant squiuen, per so sia merce Vostra, Senyor, que los dessus dits Canceller, Vicicanceller e Regent en son cas [e] los dits Consellers sien tenguts, ans que usen, de jurar solennament sobre lo Missal e la Creu de Jhesu Christ e prestar homenatge en poder de algun Official Vostre, Senyor, ordinari, e que sien fetes una e moltes cartes publicas que no hauran ne han donat, supplicat o pregat per que en los dits officis sien stats elegits, deputats e ordonats ne daran o remuneraran en esdeuenidor en alguna manera. E que foragitades totes por, manasses amor, fauor, preu e prechs e instancia e encara sperança de qualseuol
[Fol. 275] guany o profit temporal, solament hauent Deu en sguard de lur pensa, tenint lurs mans mundes de tots dans, los cosos de totes affeccions iniustes, jutiaran, consellaran e tractaran ab pura consciencia e raho plana e natural, segons dessus e deius es contengut, los littigants, e aquells en lur justicia spatxaran dins lo pus breu temps que poran, obseruants en tot e per tot los Usatges de Barchinona, Constitucions e Capitols de Cort de Cathalunya sens alguna interpretacio o calumpnia, priuilegis, libertats, uses, custums e prorogatives de cascun Braç o singulars daquells, e encara de tenir e obseruar e fer obseruar les ordinacions de Vostra Casa, segons que pertanyara a cascu en son offici, e que llur offici

durant altres causes, no jutjaran, consellaran ne aduocaran: ne causes, libells, posicions, articles ne cedules algunes formaran: e quels fets el Consell aqui Jutjadors e Tractadors secrets tendran e no reueleran a alguna persona fora lo Conssell los fets o actes de la Justicia: e que stants en lo dit Consell no diuertiran a altres actes o fets propris tro que hagen apuntats o finits, tant com en ells sera, aquells fets e causes de la Justicia per que seran aiustats: e que de lur salari contents, per si o per interposada persona, de algun litigant o altra per ells directament no indirecta res no pendran, encara que per dret fos permes de acceptar, ans si als dits Consellers o algun dells sera dita o offerta alguna subornacio, encontinent ho hagen e sien tenguts reuellar al President de la dita Audiència sots virtut del dit jurament. E si lo dit jurament trencar seran atrobats, ultra les penes dessus fulminades, sien per tot lo dit Principat, ço es, per cascuna vegueria en los lochs acustumats, ab veu de crida publicats per trencadors de sagrament e homenatge. E ultra aço sien inabils e priuats de tenir algun offici o benifici ne caber en algun regimeut, administracio o actes publichs, de tota lur vida e exellats a x. anys de tots Vostres regnes e terres, de les quals penes o alguna de aquelles nols puixa esser feta remissio o gracia alguna dins los dits x. [Fol. 275 v.] anys. E per tal que la malicia dels littigants o temptants corrompre les honestats dels bons sia oppremuda sia Vostra merce, Senyor, fer ley perpetual que si algun littigant o volent littigar, alguns dons o altres coses de que les dessus dits se degen abstenir, a aquells donaran o donaran o donar temptaran, procehint en algun acte exterior, si sera actor e per si la dita temptacio fara, *ipso facto* perde son dret o accio, e si sera rat o conuengut, en totes maneres, no sperada altra sentencia, sia haut per confes, axi que sia feta exequcio prompta contra aquell, axi com de sentencia passada totalment en cosa jutiada. E si interposada persona sera, ells no sabent tal maluestat cometre, despullat de tot offici o remogut sie [e] de Vostres regnes e terres en v anys exellat.

IX

De la sospita dels Canceller, Vicicanceller e dels XIIII.

Mes auant, Senyor, supplica lo dit Parlament que si lo Canceller o Vicicanceller o altre del dit Consell sera dat per sospitosos en alguna causa, que los altres del Consell no dats per sospitosos, coneguen de les rahons de les dites sospites, e si sufficients seran puixen noresmenys aquella determanar per Justicia sens interuencio daquells o aquells

qui rahonablement seran trobats sospitosos. En cas pero que alguns
[Fol. 276.] vullen usar de tanta malicia, que axi lo Canceller o Vicicanceller com los altres del dit Consell, dara per sospitosos, no li sia admesa tal suspita ans li sia repellida de tot en tot com a maliciosa e freuol.

X

Dels Oydors de la Audiencia.

Item, Senyor, com loffici dels Oydors de la Vostra Cort sia la primera entrada e adressament de la Justicia de la dita Vostra Audiencia e bon spatxament daquella, segons es molt loablement ordonat e prouehit por los illustres predecessors Vostres, e de algun temps ença, lo dit offici sia molt desuiat e abusat en gran dilacio de la Justicia e dan de la cosa publica, e sie espedient e necessari que per Vostra Senyoria prengua presta e deguda raparacio: Per ço, Senyor, supplica lo dit Parlament que us placia elegir, tirar e nomenar, segons la ordinacio e loable custum de Vostres illustres predecessors, dos o III. notables persones leguas e III. e IIII. Doctors o Juristes de bona fama, sciencia e consciencia, los quals sien per vos, Senyor, prouehits del dit offici de Oydors de Vostra Cort e hagen exercir aquell continuament ab gran diligencia franchament e segons se pertany e per les dites ordinacions es prouehit. E ultra aço per donar millor spatxament en los fets e actes de la Vostra Audiencia tochants Justicia sien tenguts e strets los dits Oydors, Doctors o Juristes que tota hora quels dits Vostres Canceller, Vicicanceller o Regent Cancellaria en son cas sera vist expedient o necessari per raho de gran affers als quals no poguessen supplir les dites x. persones de sciencia, quels dits Oydors e cascun dells hagen aiudar e
[Fol. 276 v.] supportar los carrechs, ço es, colligint e referint segons la forma dessus dita los fets o negocis de la dita Audiencia, per gran occupacio daquells fets que y seran comanats per los dits Canceller o Vicicanceller o Regent Cancellaria en son cas per les rahons dessus dites e no en altra manera: E per tal quel dit offici sie be e degudament exercit, Vos placia, Senyor, quels dits Oydors sien per Vos satisfets de semblant salari quel General de Cathalunya donara a aquells Juristes de la dita Audiencia, o per aquell temps, lo qual salari lus sia assignat en loch segur, per ço, Senyor, que puixats trobar o hauer pus sufficiens persones: los qual[s] dits Hoydors hagen a fer la seguretat prop dita que faran los prop nomenats Consellers, e ultra ques hauran be e legalment en los actes e fets quels seran comanats.

XI

Que ley Emperial ne altra nos puixa allegar sino en certa forma.

Item, Senyor, per millor endreç o regla de la Justicia e abreujament de questions e plets e obviar a les malicies e squiuar intricacions e discordies generals e particulars e dans a la cosa publica de la qual es màssa dispendios interes, segons que experiencia ho ha mostrat e demostra souin en diverses affers fort clar, de que ja lo Senyor Rey En Jacme, de gloriosa memoria hauent notable sentiment dona loch que fos axi com fon feta Constitucio continent en acabament que en alguna causa seglar nos pogues allegar en lo dit Principat alguna ley romana o del Emperador ni decret ne decretal, donant cert temps per breuitat o expedicio de les dites causes: Placia a vos, Senyor, ab consentiment del present Parlament fer Constitucio que daciauant en algunes causes seglar ne altres, que no sien meres ecclesiastiques, alguna ley imperial o romana, decret o decretal ne altra nos puixa nes gos admetre nomenar ni allegar en lo dit Principat, encara que les dites causes o qualseuol daquelles se manassen es haguesseu a determenar en Cort ecclesiastica per raho de la temporalitat de la Sgleya, ans se haien totes les dites causes, axi civils com criminals, en qualseuulla substancia o materia concernents, a manar, proseguir e diffinir, segons Usatges de Barchinona e Constitucions e Capitols de Cort del dit Principat, o deffallent aço, per custums aprouats daquell loch o vegueria on se menara la causa sens alguna interpretacio, cauilacio o calupnia. Enadit que, lla on se mostrara les dites leys de la terra e custums approuats ab pura consciencia e veritat esser vistes als ministres de la Justicia e als aduocats de les parts littigants, insufficients e no bastants a determinacio de les dites causes o dalguna daquelles a degut fundament de lur intencio, en tal cas o semblant, e no en altra manera, los aduocats de les parts se puixen aiudar de lurs sciencia e pura raho, plena, scrita e natural sens empero ferne nominacio, produccio o allegacio alguna, seruant inmutablement la forma e manera dessus contengudes. E si algun Doctor o Jurista o altra persona allegara o fara lo contrari de les coses dessus dites, o alguna daquelles, que sien priuats *ipso facto* de tota aduocacio o judicatura por un any complit per via de pena, la qual nols puixa esser remesa o feta gracia per vos, Senyor, ne altre qualseuol Official en alguna manera. Entes empero que si lo Canceller, Vicicanceller e en son cas Regent Cancellaria e altre qnalseuol Jntge inferior, per mils esser infor- [Fol. 277.]

mats de les rahons per alguns dels dits aduocats allegades volen esser
[Fol. 277 v.] instruhits, ladonchs si a ells sera ben vist, sen puixen informar apart fora lo juy o fer so dar en scrits, segons que la qualitat del fet requerra; axi pero que non sia dada copia alguna a les parts.

XI

De la admissio e contribucio dels altres regnes e terres faedores en la ordinacio de la Audiencia.

Item, Senyor, com la Justicia universal de Vostra sacra Audiencia comprenga en molts actes les Vostres regnes Darago, de Valencia, de Mallorques, e los regnicoles de cascun de aquells hagen souin recorrer a aquella, e ultra aço sia stada per lonch temps e es continuament e sera, Deu aiudant, gran amor, colligancia, unitat e fraternal amistat entre los dits regnes e Principat de Cathalunya, contribuint ensemps en actes comuns e generals tocant interes de aquell: Suplica lo dit Parlament a vos, Senyor, sia de Vostra merce que, si los dits regnes o algun de aquells acordaran per lur ben publich hauer lur part o porcio rahonable en lo Consell de la dita Audiencia tan com se esguardaran les causes e actes tocants los regnicoles de aquells regnes o de alguns de aquells qui hi volran contribuir presentant a vos, Senyor, en cert nombre algunes persones abils e de bona fama e conciencia en la forma que fara lo dit Parlament e comptant prorata e segons la Constitucio dels dits actes comuns e generals, axi en lo nombre de les persones com en la satisfaccio daquelles, placia a Vostra Senyoria hi sien per aquella acceptades e admeses, seruant la forma ab les condicions, strenyiments e seguretats per ells fahedores contengudes en les Capitols continents aquesta materia.

XII

[Fol. 278.] *Sobre la abilitacio de les Corts sdeuenidores.*

Item, Senyor, com sia notori quels debats qui son seguits per no prouehir en temps degut sobre les abilitacions de les Corts e Parlaments passats, ço es, de les persones qui no son acustumades o rahonablement no hi deuen entreuenir, haien importades grans dilacions als affers principals, e per los Illustres Reys predecessors Vostres hi sia stat algunes vegades prouehit: empero, Senyor, por la varietat del temps e abuses qui apres se son seguits, sia molt necesaria sobre lo dit cas perpe-

tual e segura prouisio per bona regla e spatxament dels affers e actes fahedors en les Corts o Parlaments tocants Vostre gran interes e de la cosa publica: Supplica lo dit Parlament que us placia fer Constitucio perpetual, ab approbacio e consentiment de la dita Cort, que en alguna Cort o Parlament sdeuenidor algun Conseller Vostre qui ans de la conuocacio de les dites Corts o Parlaments o apres durant la Cort o Parlament hauran prestat consell a vos, Senyor, o a Vostres successors sobre los fets o actes tocants les dites Corts o Parlaments, no puixen entreuenir en los actes e fets daquelles Corts o Parlaments hon hauran consellat en alguna manera. Mes auant placia a vos, Senyor, ordonar en la forma ja dita, que algun Official reyal prouehit de algun offici temporal o perpetual o regent aquell continuament per lo qual haia exercir alguna jurediccio ordinaria, encara que realment no exercescha lo dit offici, o III. meses ans de la conuocacio de la Cort o Parlament, o durant aquella renunciara o no regira los dits officis, no puixa entrauenir en los dits actes de les dites primeres Corts o Parlaments, com del contrari se puixa versemblantment seguir fraus e turbacions dels dits actes e fets. Apres placia a vos, Senyor, ordonar en la forma ja dita, que les persones qui ab antich no hagen acustumat de esser appellats en Corts o Parlaments e qui no y degen entreuenir e en aquells per leys de la [Fol. 278 v.] terra o en altra manera, daciauant no sien appellats ne admeses ne puixen entreuenir o consellar en los dits actes e fets de les dites Corts o Parlaments sdeuenidors en alguna manera, si donchs nos fahia a instancia o ab consentiment de tots los Braços entreuinents en aquelles Corts o Parlaments e no en altra manera.

XIII

Que los que vindran a Corts e Parlaments vinguen guiats e sien en treues.

Item, Senyor, com sia cosa decent e rahonable que les persones appellades e vinents ab bona intencio per esser entreuenir e consellar en los actes de les Corts o Parlaments concernents Vostres honor, be e utilitat de la cosa publica, vinguen, stiguen e sen tornen en lurs cases guiades e segures, per la qual seguret[at] e confiança puixen donar lur vot e consell, e sobre aço sia stat prouehit antigament per Vostres illustres predecessors, de loable memoria, en special per lo Senyor Rey En Pere, terç besaui Vostre, Senyor, segons appar per una ordinacio e guiatge que ses trobat en un proces de Cort qui es del tenor seguent:

Inseratur. Suplica lo dit Parlament a Vostra Senyoria que la sobredita ordinacio e guiatge sien per vos, Senyor, [e] Vostres successors confirmats e de nou atorgats perpetualment. E aiustant per los sguards ja dits e ampliant a la dita seguretat, sia de Vostra merce, Senyor, ordonar e statuir per acte de Cort que tota persona de qualseuol Stament o Condicio sia, axi ecclesiastica com seglar, la qual sera appellada por vos, Senyor, e Vostres Successors a Corts o Parlaments, e vindran e acustumen entrevenir en aquelles e aquells vinents stants e entrevinents, e
[Fol 279.] apres dos mesos licenciats o finats les dites Corts o Parlaments sien en treues e seguretat fermes: e aço, per conseruacio e utilitat del benifici publich del dit Principat.

XIV

Que lo Consell del Senyor Rey sia format durant lo present Parlament.

Item, Senyor, com sia cosa decent e necessaria a Vostra Reyal Magestad e a la Vostra cosa publica molt expedient e maiorment en lo principi de Vostre regiment hauer gran e notable Consell ordinariament, e per los illustres predecessors Vostres hi sia stat degudament prouehit, axi per la ordinacio de Vostra Casa Reyal com per bon us e protica daquells, en lo qual Consell se deuen tractar e decisir fets e actes bellicoses e altres qui toquen souen Vostres Stament e preheminencia reyals e mantaniment e conseruacio de Vostres regnes e terres, e en tals e semblants actes sia propri e pertinent a interuenir, en aquells principalment, persones de gran stat e linatge, entenents, abils, virtuoses e hauents gran experiencia de fets ultra les persones de sciencia qui per la dita Ordinacio hi deuen entreuenir per los fets e actes tocants Justicia e consciencia: Supplica lo dit Parlament a Vostra gran Senyoria que us placia prouehir, obseruant la dita Ordinacio e loable custum, que en lo dit Vostre Consell sien colocades e admeses sens dilacio lo dit nombre ja ordonat per los dits Vostres predecessors de les pus sufficients, famoses, scients e virtuoses persones en cascun grau daquelles ques poran trobar, tements Deu e amants Justicia e Vostra honor, el benifici publich, detestant auaricia e propri interes, les quals persones Vos placia encerquar e triar ab gran consell de present per vos, Senyor, elegidor
[Fol. 279 v.] ab e de consell de la dita Cort sdeuenidora, migensant jurament de be e legalment consellar, de persones virtuoses e de bona fama e qui amen Justicia e Vostra honor, los quals Consellers sien nadius e domiciliats dels Vostres regnes e terres, admeses e collocats per vos, Senyor, du-

rant lo present Parlament en aquells officis quis seran deguts o pertinents, segons forma de la dita Ordinacio, e de aço, Senyor, se seguira gran honor [e] benavenir Vostre, ab grans fruyts e consolacio de tota la Vostra cosa publica.

XV

Que lo Senyor Rey se exhibesca personalment e tingua Audiencia un dia la setmana.

Com la presencia de Vostra Reyal Magestat sia gran consolacio als sotsmeses, còm han facultat de recorrer a ella, supplica lo dit Parlament que sia Vostra merce que, seruant les Constitucions sobre aço fetes e adherent als loables custums de Vostres molt alts predecessors, de loable memoria, cascun divendres cessant empatxament de Vostra persona o en lo dissabte seguent, Vos placia celebrar publicament Audiencia, en la qual, present Vostra Magestat, manets esser spatxats per los dits Vostres Canceller, Vicicanceller, o Regent Cancellaria en son cas, e Consell aqui presents, los negocis dels miserables e dels pobres e aximateix dels encarcerats o peregrinants e altres persones qui hauran clamor o causa contra Vostres domestichs e Officials e persones de gran Stament com altres qualseuol, breument e sens scrits, tant com posible sera en los negocis requerran. E mes, Senyor, placia a Vostra clemencia que dos jorns la setmana en alguna hora couinent vullats exhibir e mostrar personalment a Vostres sotsmeses e a altres persones en Vostra [Fol. 280.] cambra o en altra loch qui sia patent, en special a aquells qui no han facultat de intrar facilment en la dita Vostra cambra, a fi que de lurs necessitats puixen hauer recors a aquella, e que abans per Vostre manament sien pus prestament espatxats en lurs actes fets e negocis.

XVI

Que quis dira miserable haia a dar informacio auctentica de lla hon sera poblat, e qui algun qui puixa viure de son art no sia haut per miserable.

Item, Senyor, un gran dan e abus per causa de miserabilitat se fa en Vostra Audiencia, ço es, que moltes persones per ço que Justicia dells no puixa facilment esser hauda e per fatigar altres persones dients se miserables, qne no ho seran, han testimonis fauorables a lur mal proposit, de que moltes persones contra Deu e Justicia son depauperades e

fatigades: Per ço, placia a vos, Senyor, ordonar que aquella persona que sera de ciutat, vila o loch del dit Principat es dira miserable, e per miserabilitat o pobresa volra introduir alguna causa en la Vostra Audiencia, haja aportar informacio auctentica de sa miserabilitat sumaria, sens appellar part del Jutge ordinari de les ciutats, vila o loch hon habitara, com en aquell loch se haja pus plena noticia de sa Condicio e miserabilitat que no en altra part: la qual informacio haja esser presa e rebuda dins spay de x. dies continuament del temps de la requisicio fahedora per lo dit recorrent comptadors, sens salari algun de Jutge e de Notari sots pena de priuacio de lurs officis per vos, Senyor, o Vostres Officials,
[Fol. 280 v.] lla hon Vostra Senyoria haia la jurediccio o per aquell o sos Officials a quis pertanyara la jurediccio, fahedora e liurada la informacio dins lo dit terme sens publicar aquella francha a aquella persona ques dira miserable, closa e segellada auctenticament en manera que fassa fe, e segons la dita informacio o merits de aquella lo Vostre Canceller, Vicicanceller, o Regent en son cas, haia a veure e conexer si aquella persona sera miserable o no, e si sera trobat que no es miserable, aquesta aytal persona sia tenguda pagar al Jutge e Notari les messions de la dita informacio. E que algu qui segons sa edat, facultat, art o Stament puixa, o ab soldada, o ab treball de sa persona, o ab guany suficientment viure, no dege ne puixa esser admes per vos, Senyor, ni en Vostra Audiencia per pobre ne miserable ne haut per aquell.

XVII

Quel Official reyal haia a donar XV. jorns al citat per fauctoria.

Item, Senyor, per causa del dit Proces de la Pau e de la Treua per los querelants, segons que experiencia ha mostrat, se fa un gran abus e vexacio a Vostres subjectes en lo dit Principat, com publicats los querelats per gitats de Pau e de Treua, los querelants trauen e conuenen moltes persones deuant lo Jutge del dit Proces per fauctoria, entant que per vexacio son moltes vegades fetes diverses extorsions de diners, e los Officials deuant los quals se comencen los dits procebiments en los termens de les primeres citacions e en començar los dits Processos se regeixen en diuerses maneres. Per que, sia Vostra merce, Senyor, ordonar per tolre oppinions, que lo Official deuant lo qual dara la dita de-
[Fol. 281.] nunciacio o clam de fauctoria haja a donar xv jorns al citat o denunciat, e per squiuar la dita veixacio que los querelants qui volran conuenir alguna persona per fauctoria, primerament hajen a dar alguna informa-

cio sumaria en scrits de la fauctoria pretesa, e si apparra algun probable vestigi de la dita fauctoria, en aquell cas lo Jutge del dit Proces, en la forma dessus dita, man citar lo dit pretes fauctor e procehesca en auant, segons les Constitucions de Pau e de Treua et alia, Justicia mitgensant, tota vexacio e calumpnioses estorssions extirpades.

XVIII

Que los deutors haien a fer deposit de lurs deutes no contrestant empares.

Item, Senyor, moltes veguades sesdeue en lo Principat de Cathalunya que alguns deutors, dels quals los deutes son liquits, per malicia o per altra causa procuren esser fetes empara o empares en les quantitats degudes o liquides, de que los creadors no poden hauer per les dites empares lurs deutes: Que placia a vos, Senyor, statuir e ordonar que per tals empares fetes o qualseuol altres, pus hagen a pagar la quantitat en la manera seguent: que la quantitat o quantitats per los dits deutors degudes, pus sien liquides e clares, instants los creadors e no en altra manera, hajen a deposar dins deu jorns apres que la empara o empares seran fetes e lo termini sera passat dins lo qual lo deute se deura pagar, lo qual deposit se hage a fer en poder de la Taula o altre loch assignat, on sia acustumat fer los deposits o defallints los dits lochs en poder de llur Ordinari. E passats los dits x. dies, incontinent instant lo [Fol. 281 v.] creedor, segons dessus es dit, sia feta la exequcio contra los bens dels deutors, no contrestant les dites empares, ans ab aquelles dels preus dels exequtats fassa fer lofficial lo deposit ab les empares en un dels lochs ja dits.

XIX

Que de les Pracmatiques sie fet un volum, e cascun puixa hauer copies daço que sia en lo Archiu Reyal.

Item, Senyor, [com] les Pracmatiques fetes per Vostres predecessors, de loable memoria, sien per molts ignorades, placia a vos, Senyor, manar al tinent les claus del Archiu Reyal de Barchinona, que tota vegada qne per lo Parlament o Diputats del General de Cathalunya en nom de aquell li seran demenades copies de les dites Pracmatiques, altra manament daquen no sperat, do e liure a aquells translats auctentichs de aquelles, per ço, que sen fassa un volum, a fi que no sien ignorades, e semblantment sien liurades copies de totes scriptures a aquells dits

Diputats e a cascun de Vostres sotsmeses, les quals hagen necessaries del dit Archiu, com axi fos stat usitat en temps de Vostres predecessors, de gloriosa memoria. E per tal que la exaccio dels salaris de les dites scriptures degudament sia feta a aquell qui tindra lo dit Archiu, que us placia, Senyor, que la dita satisfaccio, on ne sia debat o questio, sia tatxada a dit o conexença del Maestre Racional de Vostra Cort o de son lochtinent.

XX

[Fol. 282.] *Que los que tenen castells ne forces en Cathalunya sien naturals e domiciliats en aquell, e dels Capitans e per semblant de Mallorques, etc.*

Item, Senyor, com la cnstodia de les forces e castells del Principat de Cathalunya e la guarda de aquells stigua granment en la persona o persones qui han carrech de la guarda dels dits castells e forces: Per ço, Senyor, supplica lo dit Parlament molt humilment a Vostra Senyoria que li placia ordonar e statuir que les dites persona o persones hauents carrech de la guarda o custodia dels dits castells e forces sien e hagen esser necessariament nadius, poblats e domiciliats sens frau, almenys per x. anys en lo dit Principat de Cathalunya. E si lo contrari es stat fet fins aci, o sera per auant, que sia nulla e de fet reuocat, e que tals persones no sien haudes per guardes nils sia en res obeit: e per semblant, Senyor, vos placia ordonar dels Capitans que se acustumen de metre per vos e Vostres Officials en temps de guerra que no pusquen esser sino cathalans, naturals e domiciliats en Cathalunya. E semblantment, Senyor, sia de Vostra merce fer observar en lo regne de Mallorques e de Menorques, ço es, que les dites guardes e Capitans hagen esser cathalans, nadius e domiciliats en Cathalunya.

XXI

Que officis de Sicilia e de Serdenya sien comanats a naturals de la Corona.

Item, Senyor molt excellent, com los regnes de Sicilia e de Serdenya sien stats conquistats victoriosament per los illustres Reys predecessors Vostres ab grans treballs despeses e scampament de sanch de lurs vassalls, e specialment del Principat de Cathalunya: Placia a vos, [Fol. 282 v.] Senyor, que per los dits sguards e altres e per tolre e cessar clamors e debats atorgar, ordonar e statuir perpetualment que tots los officis jure-

diccionals, ço es, Visreys o altres hauents poder reyal, Mestre justicier, Almirall, Canceller, Maestre postula *(sic)*, Maestre secret, Gouernadors e Visitadors de castells o de altra qualseuol natura dofficis hajen esser donats e comanats per vos, Senyor, e Vostres successors a persones sufficients, nadius e sotsmeses de Vostra Reyal Corona, axi daça com della mar e no a altres. Mes auant, Senyor, com los propdits regnes de Sicilia e de Serdenya sien units a Vostra Reyal Corona, e la custodia e guarda dels castells e forces dels dits regnes deja esser molt cara a Vostra excellencia: Per ço, Senyor, supplica lo dit Parlament que sia Vostra merce per los sguards dessus dits ordonar e fer obseruar perpetualment que en los castells o forces dels dits regnes e altres ylles subiectes de la dita Corona, on vos, Senyor, acustumats metre castellans, guardes de castells, o Capitans, o altres Officials, que de les capitanies o castellanies o altres officis no pusquen esser prouehides altres persones, sino que sien nadius e domiciliats dels dits Principat, regnes e terres sotsmeses a la Corona Darago e no a altres, obseruants libertats e loables custums, priuilegis e ordinacions sobre aço atorgats e fetes per Vostres illustres predecessors, de gloriosa memoria, a cascun dels dits regnes. E mes auant, Senyor, vos placia ordonar e statuir que no sien fetes donacions dels heretatges, baronies e proprietats, e rendes perpetualment dels prop dits regnes a persones qui no sien naturals e subdits de la dita Corona o que fossen stats en les conquestes dels dits regnes e per lurs bons merits de serueys personals. E si fins aci es stat fet o sera lo contrari de les coses dessus dites, o algunes de aquelles en qualseuol manera, que sia reuocat e tornat al primer stament sens dilacio alguna per los sguards dessus dits.

XXII

Que si los Inquisidors dins IIII. mesos apres dels III. no hauran determenades les enquestes, que perden lo salari. [Fol. 283.]

Item, Senyor, com per les Constitucions de Cathalunya sia assats sufficientment prouehit en la expedicio de la Justicia, la qual deuen administrar los Jutges de la Taula als querelants contra los Officials qui han regits officis, dels quals son obligats a tenir Taula, empero, Senyor, per gran negligencia dels Jutges de la Taula, los quals dins lo temps prefigits a ells per les dites Constitucions no determenaran les quereles enquestes contra los dits Officials proseguides e fetes: Per tant, placia a vos, Senyor, statuir e ordonar que los dits Jutges de la Taula dins qua-

tre meses, seguidors apres dels III. assignats a les parts, no determenaran les dites quereles e enquestes instats per les parts o per mer offici, de fet hagen a restituir tot lo salari, lo qual hauran reebut e perden aquell lo qual hauran a reebre per la dita judicatura, e sia adquisit a vos, Senyor, e ultra aço los dits Officials sien tenguts a fer esmena de lurs bens a les parts de totes les despeses per los dits plets sostengudes. E com lo salari tatxat antigament als dits Officials, attes lo carrech sia fort poch, placia a vos, Senyor, estatnir e ordonar que lo dit salari sia augmentat rahonablement per la dita raho, e per ço, que pus notables persones puixen esser prouehides del dit offici.

XXIII

Que algun qui haia donat son consell, vot e consentiment ans de ingres de Cort o Parlament sia expellit daquella e daquell.

Item, Senyor, com los actes les quals se han ordonar, fer e spatxar en les Corts de Cathalunya deien procehir ab tota libertat, puritat e franch arbitre sens tota fraccio o promissio precedent: Per ço, placia a vos, Senyor, fer Constitncio o Statut perpetual per los dits sguards que [Fol. 283 v.] algun ecclesiastich, sis vol sia Prelat o altra qualseuol del Braç ecclesiastich, Comte, Vezcomte, Baro, noble, caualler, homens de Paratge e generoses del Braç militar, Universitats de ciutats, viles e lochs o altra qualseuol singular persona del Braç reyal de aquelles qui deuen e son acustumats entreuenir en Corts o Parlaments, no gos ne presumesca de paraula o per scriptura publica o priuada prometre ni dar directament o indirecta son consell, vot o consentiment, ne quel fara dar a altra en los actes o fets, los quals se hauran menaiar, ordonar o tractar en les dites Corts o Parlaments. E si sera fet lo contrari, que consell, vot o consentiment, obligacio o sperances daquen seguides, posat que sien ab juraments e ab homenatges vallades, sien nulles e casses e nues de tota efficacia, força e valor, encara que fossen fetes a vos, Senyor, o a la Senyora Reyna, o a Primogenit, o a altres qualseuol persones, e aquells dels dessus dits, axi singulars com de Universitats, qui tal consell, vot o consentiment hauran fets, sien inabils a poder entreuenir personalment en la primera e segona Corts o Parlaments lauors celebradores o celebradors en lo dit Principat, ne sien admeses en alguns actes daquelles: e lo Notari qui en tal consell, vot o consentiment entrevindra, o aquella testificara, sia priuat de tota exequcio de exercici e us de offici de Notari perpetualment *ipso facto*. E per tant, que si alguna

esperança era dada secretament e no deduida en scrits o en altra manera manifesta, e axi seria donar cas que, tal donant sperança, entraria en Cort o Parlament sens franch arbitre, lo qual es precipuu en tot collegi o consell: Sia prouehit per vos, Senyor, que cascun entrant en Cort o Parlament per vos, Senyor, o per successors Vostres conuocadora o conuocador als cathalans haje a jurar e migençant sagrament sa consciencia a purgar si tal seguretat o sperança haura promesa o dada e que ab tal promissio, obligacio o sperança ubertament o occulta feta, de la qual no constara en temps de ingres de la Cort o Parlament ne apres durant aquella, o aquell sia stat admes en la dita Cort o Parlament o actes daquella o daquell, e apres la dita Cort o Parlament apparra alguna de les [Fol. 284.] dites prouisions, obligacions o sperances esser stades fetes, com tal, axi fraudulos, e dolos, e periur deje esser punit de pena maior, placia a vos, Senyor, fer Constitucio e Statut perpetual e ordonar que tal persona sia priuada de entreuenir en sa propria persona en la dita Cort e Parlament ladonchs presents, e apres en quatre Corts e Parlaments de Cathalunya ne encara en Corts generals ladonchs e continuament seguents: la qual Constitucio e Statut encontinent congregada tota Cort o Parlament en lo principi de aquella o daquell se haie a publicar e exequir, segons lur seria e tenor.

XIV

Que los Scrivans en los processes hagen scriure certes linees e mots e a reebre cert salari de prouisions.

Item, Senyor, com per lo Senyor Rey En P., aui Vostre, de memoria recordable, sien stades fetes certes ordinacions sobre los salaris dels Scriuans de la Vostra Cort e del Primogenit o Portantveus de aquell en lo dit Principat e de les altres Corts judiciaries, e no sia stat prouehit generalment en lo nombre de les linies e diccions dels mots, les quals deuen seruire en cascuna pagina de formes maior o menor de que son stats fets e fan grans abusos; mes auant en la exaccio la qual fan inmoderada de letres e prouisions reyals dictadores per ells: Per ço, sia de Vostra merce, Senyor, confirmant la dita Constitucio anedir e aiustar en aquella e prouehir que los Prothonotari, Lochtinent o Regent, Secretaris e tots Scriuans Vostres, Senyor, e del dit Vostre Primogenit, Gouernador general e Portantveus de aquell e tots los altres de les dites Corts e de cascuna daquelles e altres qualseuol en poder dels quals se menen processes, en cascuna pagina dels processes e actes de forma maior e

menor hagen scriure e fer scriure certs porrells *(sic)* e certes diccions, ço es, en los actes de forma maior en cascuna pagina XXVI lineas integras e VIII. diccions o mots en cascuna linia e no menys, e en los actes de
[Fol. 284 v.] forma menor XV. lineas entegres e no menys e IIII. o V. diccions o mots en cascuna linea e no menys: e que per letres o qualseuol prouisions, axi de justicia com gracioses, per aquells dictadores o fahedores no exhigesquen sino aytant com es ja tatxat per la dita salubre ordinacio de Casa Vostra feta per lo dit Senyor Rey En P. vesaui Vostre: e que aquell qui fara lo contrari perda lo salari dels dits actes integrament, e en cas de inmoderada exaccio per les letres o prouisions dessus dites contra la dita tatxa, perda la quitacio per tot un any complit sens tota gracia e merce que no lin puixa esser feta per vos, Senyor, ne altra persona en nom Vostre. E que los Scriuans de Registre ne altres de Vostra Casa no puixen pendre hauer ne reebre paga ne satisfaccio alguna de metre en forma ne de registrar ne en altra qualseuol manera spatxar les dites letres ne prouisions algunes, axi de justicia com gracioses, sots la dita pena de perdre la quitacio per tot un any. E que en registrar e en spatxar les dites letres, cartes e preuisions reyals prop dites hagen esser Scriuans formats, scrits e continuats en carta de Racio, segons la dita ordinacio de Casa Vostra. E que tots los dessus dits Scriuans Vostres hagen e sien tenguts spatxar sens dilacio alguna totes o qualseuol persones qui ab aquells hauran a fer o contractar en alguna manera sots les dites penes en la prop dita forma contengudes.

XXV

Que los dits Scriuans no puixen esser Procuradors ne emparar prouisions en la scriuania.

Item, Senyor, los Vostres segelladors o Scriuans de Registre, los quals deuen esser publiques persones no faents part alguna, fan un gran abus en la Vostra scriuania, ço es, que no contents de lur offici prenen pro-
[Fol. 285.] cures de les gents fahents se pagar salaris inmoderats e en nom de Procurador [e] ço quils es molt desonest, emparen e detenen emparades prouisions qui fan contra aquell, del qual tal segellador o Scriua es Procurador, de ques segueix gran dan a la persona qui hauria obtengnda la letra o prouisio la qual sera emparada: Per que, Senyor, placieus statuir e ordonar que algun dels dits segelladors o Scriuans de Registre ne altres qualseuol Sriuans de Vostres Cancellaria, Scriuania ne Casa no gosen pendre ne aceptar carrech de Procurador a alguns actes o fets ne de

emparar o fer emparar ne en alguna altra manera empatxar carta, rescrit ne prouisio alguua, e si lo fa o fara que sia priuat de un any en les quitacio, vestir e gracia per cascuna veguada. E no resmenys haja a pagar totes despeses e messions que haura fetes aquell contra qui sera feta empara o empatxament algun e tal empara no sia tenguda ne seruada.

XXVI

Que los assessors dels Gouernadors no puixen reebre salari algu de les parts ne los algutzirs capsous ne cancellatge sino en certa forma.

Item, Senyor, com per bona raho los Officials ordinaris del Principat de Cathalunya no degen pendre salaris de les parts deuant ells littigants mas de lur salari ordinari degen esser contents e francament Justicia ministrar, e en los officis dels Portantsveus de les gouernacions de Cathalunya sie introduhit un abus que los Assessors dels Portantsveus de Gouernador, dels plets, los quals se menen deuant ells, prenen salaris de les parts iudifferentment, axi com si eren delegats, no contents del lur ordinari salari. On, com tal abus se dege totalment extirpar, placia a vos, Senyor, ordonar que los Assessors e Jutges ordinaris, Lochtinents o Regents los dits officis, qui ara son e per temps seran, sien contents del salari ordinari a ells assignat, affigint a aquells si lo dit salari no es sufficient, e de algun littigant deuant ell no puixa ne dege hauer ne [Fol. 285 v.] pendre algun salari. E si lo contrari faran, *ipso facto* sien priuats dels dits officis e inabils a obtenir algun altra offici de vos, Senyor, e haien a resumir a la part lo salari que hauran indegudament exhigit e reebut, e per semblant, placia a vos, Senyor, aiustant a la Constitucio nouellament per vos, Senyor, feta sobre los algutzirs que en carcellatge e capsous los algutzirs dels dits Portantsveus no puixen hauer pendre ne reebre sino la meytat del carcellatge e del capsou que pot hauer o pren lo algutzir Vostre e del illustre Primogenit o de Gouernador general.

XXVII

En quina manera lo Assessor del Gouernador se haura elegir.

Item, Senyor, com la persona del Assessor del Portantveus de Gouernador en Cathalunya dege esser de gran probitat, sufficiencia e sciencia, car, absent vos, Senyor, e lo illustre Primogenit Vostre del Principat de Cathalunya, regeix la Justicia en lo dit Principat, sia de Vostra merce,

Senyor, atorgar que tota vegada que vagara lo dit offici de Assessoria haien esser presentades a vos, Senyor, per lo Canceller, o Vicicanceller en absencia daquell ab son consell qui han plena noticia de la sciencia e sufficiencia de les persones scientifiques e de bona consciencia del dit Principat, tres persones de bona consciencia sufficients en sciencia e experts en les dites leys de la terra, de les quals e no de altres vos, Senyor, hajats a tirar e admetre de aquelles e no de altres la una e aquella prouehir del dit offici. E los quals Canceller o Vicicanceller iminent cas de vacacio del dit offici ans de fer la dita presentacio a vos, [Fol. 286.] Senyor, hagen e sien tenguts de prestar semblant seguretat, la qual los dits Canceller o Vicicanceller son tenguts de prestar com han a fer presentacio a vos, Senyor, de Regent Vostra Cancellaria, segons han los Capitols de Cort dessus dits formats per lo dit Senyor Rey En Marti e per vos, Senyor, e segons aquella forma que hage a fer la prop dita nominacio, lo qual axi elet e per vos, Senyor, prouehit haia a fer semblant seguretat que faran los dessus dits de la Audiencia. E placieus, Senyor, que semblantment sia fet e obseruat en la persona del Assessor, del Portantveus de Gouernador en los Comptats de Rossello e de Serdanya.

XXVIII

Que la declaracio del **Princeps namque** *sia hauda per nulla feta per lo Rey En Ferrando.*

Item, Senyor, com per lo illustre Senyor lo Senyor Rey En Ferrando, pare Vostre, de loable memoria, poch temps ha passat sia stat conuocat lo Principat de Cathalunya en lo siti de Balaguer contra don Jayme Durgell, per virtut del Usatge **Princeps namque**, lo qual conuocatio fon feta per alguns motius no partinents al dit Usatge, ab humil reuerencia de la sua e Vostra Reyal Magestat parlant, e per ço, com affermaue lo dit Jayme esser enemich Vostre e per conseguent per lo segon cap del Usatge del tenor seguent: *Vel ipse idem inimicos suos tenuerit obsessos*, hauer haut loch la dita conuocacio, les quals paraules, Senyor, reeben molts probables duptes, com james no fos vist que per aquell segon cap del dit Usatge conuocacio alguna fos stada feta, per la qual les dites paraules poguessen hauer rebuda interpretacio certa e sien paraules de molt longa significacio importants com sien moltes species [Fol. 286 v.] de enemichs e per les quals tota conuocacio, per virtut del dit Usatge, loch no hauria. E jatsia, Senyor, per lo dit excellent Senyor, pare Vostre, sia stat declarat la dita conuocacio hauer haut loch per certes cau-

ses en la dita declaracio contengudes foragitats totes altres causes e motius en aquella conuocacio expressades e contengudes, segons la seria de la dita declaracio o demostra del tenor seguent: *Inseratur declaracio.* Empero, Senyor, ab humil reuerencia de Vostra Reyal Magestat, com la dita declaracio sapia e sia interpretacio del segon cap del dit Usatge **Princeps namque** per les paraules en aquell contengudes. ço es, *vel ipse idem inimicos suos tenuerit obsessos,* aquella lo dit Senyor Rey En Ferrando, ab les dites humils reuerencies parlant, deuia hauer feta stant la Sua excellencia fora Cort ab quatre Prelats, quatre richs homens, III. cauallers, III. ciutadans e ab Juristes, segons volen les Constitucions de Cathalunya fetes per lo Senyor Rey En Jacme Segon en la segona Cort de Barchinona en lo Capitol, *Item, si in aliquo Capitulorum,* etc., e en la Cort de Gerona, en lo Capitol *Item, statuimus,* etc., e celebrant Cort, de consell, approbacio e assentiment daquella, la dita declaracio se dege fer segons, Senyor, ques feu en temps passat en la Cort de Perpenya per lo molt illustre Senyor lo Senyor Rey En P., de memoria digna, vesaui Vostre, declarant per acte de Cort e de consell, approbacio e assentiment daquella un vocable qui era posat en lo Usatge de Barchinona, lo qual comensa *Simili modo,* etc. Per ço, Senyor, supplica humilment lo present Parlament que placia a vos, Senyor, fer la dita declaracio o interpretacio del dit Usatge ab consell e consentiment de aquell e la demunt dita inserta declaracio per lo dit Senyor Rey En Ferrando, pare Vostre, feta, no seruada en aquella la forma de les Constitucions generals de Cathalunya per Vostres illustres predecessors fetes, hauer per nulla, majorment quel dit Senyor Rey, pare Vostre, hagues offert de fer la dita declaracio e interpretacio quant per la Cort general de Cathalunya e Parlament ne fos supplicat.

XXIX

Que les monedes stranyes correguen per tot lo Principat. [Fol. 287.]

Item, Senyor, com per Constitucio feta en la Cort de Barchinona per lo dit molt alt Senyor Rey En Ferrando, pare Vostre, celebrada sia stat ordonat que blanques e scuts ne monedes stranyes no sien admeses ne ab aquelles sia commerçat ne contractat en manera alguna sots certes penes en la dita Constitucio contengudes, de que, Senyor, se segueix gran dan en lo dit Principat e special, Senyor, en aquells qui fro[n]teregen ab altres regnes ab los quals los es forçat commerçar e contractar e lurs mercaderies distraure, e prohibint, Senyor, del tot que nos prenguen les dites monedes cessen los dits contractes en gran dan del dit

Principat: Per ço, Senyor, sia de Vostra merce prouehir que les dites monedes stranyes puxen daquiauant esser preses per tots los vassalls de Vostra Senyoria, segons volen, de una ley o massa, les quals apres sien portades en les Vostres Seques, segons es prouehit per la dita Constitucio, e en la dita manera los Vostres subjectes no perdran lurs mercaderies e altres auiaments e sera prouehit al ben publich.

XXX

Quels Batles reyals ordinaris haien a donar les Sots-batlies.

Item, Senyor, com per alguns sotsmeses de Vostra Reyal Corona en temps passat sia stat impetrat lo offici de les Sots-batlies e per alguns de Vostres predecessors, de recordable memoria, per importunitat o inauertencia atorgats, e aço sia stat fet contra les Constitucions generals de Cathalunya com la collacio del dit offici se pertangue als Batles de cascuna ciutat, vila o loch. Per tant, placia a vos, Senyor, les dites Constitucions seruar e fer seruar lexant la collacio del dit offici als dits Batles, e si era fet lo contrari que fos nulla.

XXXI

[Fol. 287 v.] *Quels Officials reyals no prenguen sagrament dels habitants en los lochs de Prelats, etc.*

Item, Senyor, com alguns Officials Vostres nouellament se esforcen pendre sagrament e homenatge dels habitants en alguns lochs de Prelats, persones ecclesiastiques, barons, nobles, cauallers, ciutadans e altres en los quals los Senyors han jurediccio, exceptat lo mer imperi en certs casos, e aço, Senyor, nos dege fer ne sia acustumat en Cathalunya: Per que, placia a vos, Senyor, inhibir als dits Officials semblants coses, e anullar aquelles, e tornar al primer stament, e fer ne acte de Cort, prouehint encara mes que daqui auant en los dits lochs ne en altres nos fassa semblant enantament e sis fahia que siá nulla, e lo[s] Officials faents lo contrari sien priuats de lurs officis.

XXXII

Del Mestre Racional e dels de son offici.

Com dura cosa sia hauer lo nom e abusar del significat e proprietat daquell e sia cert quel Vostre Mestre Racional de Vostra Cort hage comp-

te e raho dels Officials de Casa Vostra jurediccionals, patrimonials, comissaris e altres exercints offici reyal en Vostra Senyoria, com alguns dels dessus dits venen retre compte en lur poder, aquells retarden diffinir e decisir si donchs resta no y ha, de que moltes vegades sen han a tornar no diffinits, o en altra manera per mitga o sots color de remuneracio de treballs son diffinits fama referent. Per tant, Senyor, supplica lo dit Parlament que sia Vostra merce quel dit Maestre Racional e altres de son offici fassen sagrament e homenatge, ço es, lo dit Maestre Racional en poder Vostre e los altres de son offici qui ara son e per [Fol. 288.] temps seran en poder de aquell, dels quals sagraments e homenatges hage aparer auctenticament que exerciran be e leyalment lur offici e que no usaran en los comptes de algunes exaccions, axi com de dret de anell, tapit e altres, e que no retardaran oyr, diffinir e spatxar tots comptes, no haut sguard a resta poca o gran [e] que no exegiran ne reebran alguna cosa directament ne indirecta tacitament o expressa de qualseuol persones, deuant aquells compte retents, ans de lur quitacio sien contents sots pena de priuacio de lur offici perpetualment e de restituir en onze doblaries, ço que haurien pres, car egual cosa es esser ferit ab la sua mateixa ley, enadit que si dins III. anys apres quels dits Vostres Officials e comissaris hauran finit lo temps de lur regiment e administracio comptadors e hauran dats lurs comptes, que les comptes de aquells sino seran diffinits dins los dits tres anys, sien hauts per quitis e diffinits si donchs no staua per culpa dels retents lurs comptes.

XXXIII

Que tots Officials inferiors haien a tenir Taula.

Item, Senyor, com per Vostres molt illustres predecessors, de memoria recordable, en diuerses Corts passades hagen statuit e ordonat que tots Officials exercints jurediccio encara enferiors de Veguer, Batle, Sotsveguers e Sotsbatle sien tenguts assegurar e tenir Taula de lur administracio, e per alguns Officials exercints jurediccio inferiors dels ja dits, axi en la vegueria de Rossello com en altres, les dites Constitucions no sien obseruades: Supplica lo dit Parlament a vos, Senyor, que us placia les dites Constitucions fer obseruar a la letra e tots los ja dits Officials forçar e destrenyer de assegurar e tenir Taula, segons serie de aquelles, e que en altra manera no sien admeses en los officis ja dits, e tots actes per aquells fahedors tro que hagen assegurat sien nulles.

XXXIV

[Fol. 288 v.] *Del Batle general del Principat de Cathalunya.*

Item, Senyor, experiencia ha mostrat el bon us e custum de Vostres molt alts predecessors, de bona memoria, quels officis jurediccionals donats a vida e encara los ordinaris son stats, regits e comanats a persones dsl Stament militar, o de ciutadans, o de homens de vila honrats e no a altres. E sia cosa manifesta que vinents tals officis en mans e poder de altra Condicio, specialment a algunes persones de sciencia qui volents se mostrar ab intricacions e subtilitats de dret fan e acustumen fer moltes nouitats e questions difficultant los negocis e fets sots color dels officis en dan e vexacio daquells qui han a littigar deuant ells, de ques segueixen grans treballs, veixacions e despeses, lonchs debats e plets inmortals a carrech Vostre, Senyor, interes e dan de Vostra cosa publica: e com entre les altres officis jurediccionals del Principat de Cathalunya sa Batlia general sia stada regida totstemps o comunament per les dites persones del Stament militar o per ciutadans o homens de vila honrats: Per ço, supplica lo dit Parlament a Vostra gran Senyoria que per les sguards dessus dits e altres e per donar maior preheminencia e seguretat de regiment al dit offici, qui es gran e notable a consolacio e repos de la dita cosa publica, sia de Vostre merce, Senyor, ordonar e provehir per Vos e Vostres successors, que ara de present e per auant lo dit offici hage esser donat e comanat a persones abils e sufficients del dit Stament militar o de ciutadans o homens honrats de vila, qui no sien Juristes, nadius, poblats e domiciliats en lo dit Principat, ab aquell poder, forma e manera que antigament era acustumat sens occuparlo de altres qualseuol comissions, com sie rahonable cascun offici esser tengut stretament en sos termens, maiorment com per ley de la terra sia ordonat que a Ordinaris no puixa esser feta comissio alguna.
[Fol. 289.] Mes auant, Senyor, per descarrech de Vostra consciencia e per tal quel dit offici sia regit degudament e segons se pertany, placia a vos, Senyor, ordonar que la persona honrada dels dits Staments militar o de ciutats e de viles la qual sera per vos, Senyor, o Vostres successors prouehida del dit offici, encontinent ans que puixen ne haja axercir aquell haia e sia tenguda jurar en poder Vostre, Senyor, o de Vostres Canceller, Vicicanceller, o en son cas Regent Cancellaria, e prestar homenatge ab carta publica de seruar los Usatges de Barchinona, Constitucions, Capitols de Cort, priuilegis, usos, custums, libertats e pratiques del dit Principat e

dels Braces de aquell uniuersalment e singular: e que en los actes e fets on segons natura del dit offici haura mester juhi o algun procehiment de Justicia haia aquells a procehir e determanar de e ab consell de algun notable Doctor o Jurista de bona fama e consciencia pratich en les dites leys de la terra, lo qual Doctor o Jurista qui sera elet a consellar lo dit Batle general hage esser natural, poblat e domiciliat en lo dit Principat e sia tengut prestar seguretat, migensant sagrament e homenatge en poder Vostre, Senyor, o dels dessus dits o de algun Official Ordinari de seruar les coses prop dites, segons es tengut lo dit Batle, e mes de consellar aquell be e leyalment, segons Deu e sa bona consciencia, e trosus los dits sagraments e homenatges sien per los dessus dits fets e prestats: e que hagen e sien tenguts de assegurar e tenir Taula en Barchinona, axi e segons son tenguts fer los altres Officials e Jutges ordinaris del dit Principat, exceptat de collectes, recepcions e administracions de rendes e drets reyals pertanyents a vos, Senyor. E per ço, Senyor, com per Vostra Senyoria es stada feta prouisio del dit offici contra la forma dessus dita sia de Vostra merce que decontinent sens carrech algun de infamia de aquell qui prouehtt nes stat, tornar a loch la dita prouisio reuocant aquella, e fer a aquell decontinent deguda esmena del dit offici.

XXXV

Dels Conseruadors e altres officis nouells. [Fol. 289 v.)

Item, Senyor, com multiplicacio de Officials importen grans vexacions e dampnatges a la cosa publica, e maiorment com son consemblants de nouella manera, e no usitats en lo dit Principat, e com dalgun poch temps ença per lo Senyor Rey Vostre pare, de gloriosa memoria, e per vos, Senyor, sia stat ordonat e creat un nouell offici appelat Conseruador, axi en lo present Principat com en los regnes de Sicilia e de Cerdenya, los quals a intencio de molts es inutil e infructuos a Vostra Reyal Senyoria, e daltra part molt carreguos, com se diga es aferm que entre los Officials en cap del dit offici e sos lochtinents, Scriuans, porters e altres persones munten entre quitacions, prouisions e gracies ordinaries VI.M florins per any, qui poden seruir en coses pus necessaris a Vostra Reyal stament, attesa la diminucio de Vostre patrimoni, e tot ço, que per sguard del dit offici se fa dient alguns o donant color que es profit de Vostra Cort, puixa e pot esser fet, regit e administrat per altres Officials Vostres e lurs ministres, per los quals ab antich es acustumat fer e regir: Per ço, supplica lo dit Parlament a vos,

Senyor, axi per Vostra utilitat e interes de la cosa publica, quels dits officis de Conseruador sien per vos, Senyor, decontinent reuocats e abolits perpetualment, com attesa la molt gran e notable Ordinacio de Vostra Casa Reyal dessus dita feta sobre los officis necessaris a Vostra Reyal Casa e Stat e considerada la diminucio de Vostre Reyal patrimoni parria molt rahonable e profitos que nos deguessen muntiplicar los officis, mas conseruar los qui antigament foren e son ordonats en
[Fol. 290.] lurs termens ab tota integritat, honor e auansament, seruat orde degut e pertinent, e si es stat fet lo contrari, que sia tornat al primer e degut stament tostemps seruada la Ordinacio sobredita. Pero, Senyor, si alguns per bons serueys ne son stats prouehits e confirmats nouellament que sian satisfets encontinent per vos, Senyor, rahonablement, segons losmerits del dits serueys.

XXXVI

Contra les licencies quis donen als homens volent se reembre.

Item, Senyor, com moltes e diuerses vexacions o altres maneres indegudes sien stades fetes e procurades en les reempçons e recuperacio de Vostre patrimoni Reyal, com sien dades licencies a les Universitats e habitants de aquelles, los quals cobegen tornar a la Corona, ara sien [en] penyora, ara per via de vendicio alienades, de aiustar se e fer Sindicats per manlevar monedes per les reemçons dessus dites, e no resmenys sia manat als Senyors possehidors dels dits lochs e viles sots certa pena pecuniaria que donen licencia de les coses dessus dites als habitants en aquelles: en altra manera es manat als Officials reyals que sien als ajusts e congregacio dessus dites, e los dits Officials Vostres no seruen les dites letres, segons lur seria, ne permeten los Senyors dels lochs usar de lurs facultats, ans ço que es pijor entreuenen de fet en los dits aiusts, e encara mes, sien fets manaments als dits Senyors sots certes penes que presten [seguretat] mitgensant sagrament e homenatge ab grans penes, als lurs vassalls e habitants en los dits lochs e viles, que no dampnificaran ne agreujaran aquells, e que a la dita congregacio o aiust per constituir Sindichs per la dita raho no donaran empatxament, ans posaran lur auctoritat en los Sindicats per la dita raho fahedors e altres
[Fol. 290 v.] preiudicis, e mes auant prenentlos vos, Senyor, en Vostra special guarda e proteccio contra Constitucions de Cathalunya e bons custums e sia rahonable releuar tals nouitats e vexacions: Supplica lo dit Parlament que sia Vostra merce reuocar e hauer per reuocades totes prouisions e manaments per la dita raho, axi fetes e fets, e encara totes concessions

fetes e alguns vassalls de metre, o imposar imposicions, o talles com tal prop dita concessio se deja fer a supplicacio e ab interuencio dels Senyors dels lochs, e ordonar que daciauant semblants vexacions o manaments e licencies nos fassen, e confirmant lo Capitol parlant de reemenges del Vostre patrimoni fet e fermat en la Cort de Barchinona per lo Senyor Rey En Ferrando, de gloriosa memoria, pare Vostre, Vos placia ordonar e prouehir de obseruar aquell e les coses dessus dites integrament, e si era fet lo contrari, que no valga, ans sien nulles e casses tots los actes e procehiments contra aquell fets, e freturants de tota efficacia e valor.

XXXVII

Que les Constitucions, priuilegis, etc., sien obseruats a la letra.

Item, Senyor, com per lo illustre Senyor lo Senyor Rey Nalfonso en la Cort celebrada en la vila de Muntblanch per una Constitucio feta en la dita Cort, la qual comença: *Insuper eciam volumus*, etc., e lo illustre Senyor Rey En P., aui Vostre, en la Cort celebrada en la vila de Muntço per altra Constitucio, la qual comença: *Ut melius*, etc., e per altres Constitucions de Cathalunya sia statuhit e ordonat per acte de Cort seruar e tenir les Constitucions de les dites Corts e de les altres Corts passades e seruar a les sgleyes e religioses, Prelats, Comtes, Vez- [Fol. 291.] comtes, Barons, nobles, cauallers, homens de paratge e generoses, ciutats, viles e altres lochs de Cathalunya, e encara als ciutadans e burgeses priuilegis, usos e custums, segons que mils e pus ple daci atras ne han usat confirmants totes e sengles coses, segons que en les dites Constitucions litteralment es contengut: Que placia a vos, Senyor, semblant ordinacio, statut e confirmacio fer per acte de Cort a la conclusio o fi de aço que per Vostra gran Excellencia en lo present Parlament sera statuit e ordonat, e fer obseruar e tenir totes les dites coses a la letra, e encara pactes e conuencions fets per vos, Senyor, e per Vostres loables predecesors, e si algun rescrit era emanat en contrari, que no valega, ans sia del tot cas e nulle, e algu Vostre sotsmes no sia tengut obeyr aquell tal rescrit o letra encara que fos segona e terça jussio, e aquells qui tal letra o rescrit no obeyran, que no puixen esser punits de alguna pena. Axi entes empero, Senyor, que per lo present Capitol ne encara per les coses en aquell contengudes, no pusca esser fet ne engenrat preiuhi a algu dels dits Braços e Condicions ni singulars de aquelles en lur plen dret.

XXXVIII

[Fol. 291 v.] *Que lo abreuiament dels plets sia perpetuat.*

Item, Senyor, sia merce Vostra que la Pracmatica e Ordinacio temporal feta per lo dit Senyor Rey En Ferrando, de gloriosa memoria, pare Vostre, a supplicacio de la dita Cort per ell celebrada en Barchinona sobre lo abreujament dels plets sia perpetuada e obseruada segons sa seria e tenor, manant a Vostres Officials e a lurs successors sots priuacio de lurs officis *ipso facto* que aquelles seruen e hagen a seruar cascun en lurs Corts inuiolablement, la qual es del tenor seguent: *Ordonam que en totes e sengles causes ciuils*, etc.

XXXIX

De no esser preiudicat per Officials reyals en jurediccio daltra.

Ha manat nostre Senyor Deu, anats dretament no declinant a una part ne a altra; e com, Senyor, alguns Officials en temps passat en les ciutats, viles lochs e castells de persones ecclesiastiques, de richs homens, cauallers e homens de ciutats e de viles en los lochs Vostres, Senyor, en los quals ells hagen jurediccio ciuil o criminal, los Portantsveus de Gouernador de Cathalunya, de Rossello e de Cerdanya, Veguers, Batles e altres Officials reyals hagen usat e abusat de jurediccio pertanyent a la Condicio de les dites persones [e] Uniuersitats hauents jurediccio e de qualseuol una de aquelles: Per tant, Senyor, supplica lo dit Parlament a Vostra clemencia que Vos [ne] Primogenit Vostre ne altres Officials Vostres de qualseuol preheminencia sien no usets ne usar permetats en alguna manera, ne la Senyora Reyna en nom Vostre, en les dites ciutats, viles, lochs o a sos Officials de lur jurediccio francament e sens embarch usar, leixets e permetats: e si lo contrari es stat o sera fet, no haia alguna valor, ans ara per lauors los ne sia tolt poder, e sien priuats dels officis encontinent, ne los senyors de les dites ciutats, viles o lochs, ne lurs Officials sien tenguts de obeir ne seruar tals empatxaments e nouitats preiudicials a lur drets e jurediccions; e mes, sien tenguts satisfer a la part totes messions e dampnatges per aquesta rabo fahedors e sostenidors sens plet algn, e si alguns emoluments han reebut e reebren, que ho restituesquen decontinent reyalment e de fet ab totes despeses daquen fetes e fahedores.

XL

Contra les specials obligacions fraudulosament fetes. [Fol. 292.]

Item, Senyor, per occorrer a diuerses fraus los quals fort souin son comesos en les coses deuall scrites: Placia a vos, Senyor, ordonar e statuir perpetualment que si alguna persona sera obligada a tants creedors que la valor de sos bens no abastara per a mes, e dalli ensus, manleuant e venent o en altra manera, se obligara a algun altre nouell creador procurant que ferma del Senyor directe entrevinga en la dita derrera obligacio, per ço, que procehesca los altres creedors primers en temps, la qual cosa sia molt iniusta, lo dit tal deutor sia punit a arbitre del Ordinari on habitara, e lo creedor qui scientment contractara ab lo dit deutor axi obligat obtinent la dita ferma del directe Senyor per sguard de la dita prioritat o pocioritat, les quals haura sens la dita ferma.

XLI

Que cert nombre de Juristes haueuts certes qualitats puixen e haien patrocinar e aduocar totes les causes del dit Principat.

Item, Senyor, com loffici de aduocacio, lo qual es molt loable e als littigants necessari, vinent en mans de persones scients e virtuoses, car los bons aduocats per lur deffensio e patrocini les causes axi publiques com privades caygudes redressen e fatigades reparen, e no resmenys proueheixen al humanal linatge que si ab armes la patria catholica deffensauen, sia vengut per insaciable cupdicia e fella auiditat en tanta multitud, confusio e dampnat us que perden lo nom e significat de [Fol. 292 v.] aduocats e son appellats tribuladors e intricadors de la Justicia, e ja no fall qui les causes empar per iniustes o desparades que sien, don se segueix que los bons ne son tocats de nota de infamia e la cosa publica e singulars de aquella littigants ne reporten inextimable dampnatge: e com la administracio de la Justicia qui es lum de tots Vostres sotsmeses en Vostra sacra Audiencia sia virtuosament e segura ordonada, la qual Ordinacio aprofitaria fort poch si lo dit dampnat abus romania sens deguda prouisio asenyaladament on los aduocats qui entreuenen en la Vostra Reyal Audiencia, en la qual lo dit offici es de gran preheminencia e honor: Per ço, supplica lo dit Parlament a vos, Senyor, que us placia ab consentiment de aquell statuir e ordonar perpetualment

que en la dita Vostra Audiencia no puixen entreuenir ne aduocar sino XII. Doctors o Juristes molt sufficients en sciencia e consciencia, abils e de bona fama e experts en les leys de la terra e hagen dels negocis e pratiques bona e gran experiencia, nadius e domiciliats almenys per X. anys continuus en lo dit Principat, los quals hagen e sien tenguts aduocar e patrocinar les causes e questions del dit Principat e de cascun Bras e singulars de aquells, les quals sien entre aquells diuidides e compartides a fi quels treballs sien eguals, pero que sia en facultat dels clientols del dit Principat de hauer e elegir per aduocat aquell o aquells dels dits XII. aduocats qui millor los plaura. E mes auant hagen e sien tenguts fer sagrament e homenatge en poder de Vostres Canceller, Vicicanceller, o Regent en son cas, de la qual sia feta carta publica de obseruar lo present Capitol, e que tant com lur consciencia atenyara no empararan mals pleyts ne aduocaran mal dret en alguna manera, e los
[Fol. 293.] que empararan, affermant que seran de justicia, aduocaran, deffendran e patrocinaran be e leyalment, seguns lurs bones consciencies, e en la primera cedula que faran scriuran lur nom dient com han emparada quella causa per justa e hauent bon dret, e si apres conexeran en qualseuulla part los clientols hauer mal dret, aquells, decontinent desempararan publicant ho en lo dit consell de la Audiencia, e que no pendran de remuneracio, o satisfaccio, o sperança de aquells de la part ne de alguna altra persona o part contraria, e aco per squiuar tota materia sospitosa de subornacions e tota altra desonestat. E los quals XII. Doctors o Juristes, ans que sien admeses, hagen esser triats e examinats de present, per lo dit Parlament o per alguns dells per mort, absencia qui duras ultra los dits dos meses o altra legittim empatxament los restants del dit nombre prestat primer jurament dauersi be e legalment sens excepcio de persones o seruant la forma dels primers elets hagen e sien tenguts nomenar, elegir e triar en loch del deffallent altre o altres Doctors o Juristes per aduocats a compliment del dit nombre e hajen a prestar, ans que usen, semblant seguretat de la dessus dita: en altra manera que no sien admeses. E si sera atrobat que los dits aduocats o algun dells fassen lo contrari, axi com a periurs e a mals aduocats sien foragitats de la dita Audiencia e priuats de lur vida de offici de aduocar sens tota gracia e merce, e perden tot lo salari que hauran haut ols pertanyera guanyador al Vostro fisch, e ultra aço sien tenguts resar[c]ir e esmenar totes les despeses a la part contra la qual hauran malament o iniusta aduocat, per los quals los sia feta en lurs bens prompte exequcio,
[Fol. 293 v.] e los quals aduocats tots o la maior part hagen e sien tenguts seguir continuament Vostra dita Audiencia, segons e per la forma que es pro-

uehit dels Consellers de la dita Audiencia, exceptats los dits dos meses, los quals hajen a notifficar als dits Canceller o Vicicanceller Vostres. E mes auant, Senyor, Vos placia, absent Vos del dit Principat, lo Vostre Primogenit o Gouernador general o Pertantveus de aquell no admeten ne puixen admetren alguns altres aduocats sino dels dits XII., ço es, aquells qui restaran dels dits XII. esser en Vostra absencia del dit Principat, ço es IIII., los quals vos, Senyor, o Vostre Canceller o Vi[ci]canceller volra que romanguen. E aximateix, Senyor, Vos placia prouehir e arreglar la Audiencia dels Portantsveus de Gouernador de Rossello e de Cerdanya, ço es, que no y sien admeses per aduocats sino III. Doctors o Juristes scients [e] de bona fama, los quals hajen esser examinats admeses e aprouats per les persones e segons lorde e forma dessus dits, e en cas de mort o empatxament durador ultra dos meses finit lo dit Parlament, los Deputats del General de Cathalunya, prestat per ells primerament jurament que be e leyalment se hauran en la eleccio o subrogacio fahedora, precedent la dita examinacio, dins x. dies apres de la noticia de les dites mort e absencia comptadors hajen e sien tenguts de elegir e subrogar en loch dels morts o absents, persones aptes e sufficients de gran sciencia, bona consciencia, etc., segons dessus es dit.

XLII

Quels donatius sien esmerçats en reempçons de patrimoni, e apres les rendes com se han a conuertir. [Fol. 294.]

Item, Senyor, com experiencia haia mostrat que per causa o raho de les grans conquestes e deffensions glorioses fetes per Vostres molt illustres predecessors, de bona memoria, ab molt gran ajuda de lurs naturals sotsmeses e vassalls, e per lurs grans libertats e dons gracioses que han fets, les rendes e patrimoni reyal sia molt attenuat e disminuit de e per que vos, Senyor, sots posat en gran necessitats, per la qual raho no podets bonament supplir als carrechs necessaris tocants Vostre stament Reyal e altres de que coue a supportar a Vostra Senyoria, molts enuigs e treballs, gran dan e interes Vostre e de Vostres vassalls e a tota la cosa publica ultra los grans carrechs e grans reports que sen segueixen, axi dins Vostres regnes e terres com fora aquells, e part aço que per les dites necessitats Vos coue stendre les mans e consentir en actes tocants interes e dan dels dessus dits qui han gran voler o affeccio que sia segurament e rahonable prouehit en les coses dessus dites, e vos, Senyor, e los Vostres successors viscats beneuenturadament e prospera e com a

magnifich e virtuosos Princep e Rey tingats en Pau e Justicia tots los dits Vostres regnes e terres: Per ço, supplica lo dit Parlament a Vostra Senyoria que per los dits sguarts e altres, Vos placia prouehir por ley e Constitucio inmutable e ab forts clausules e penes per vos, Senyor, e per lo dit Parlament apposadores, que la quantitat restant de los c.ᴹ lliures, les quals foren donades al Senyor Rey, Vostre pare, de bona me-
[Fol. 294 v.] moria, per quitament de patrimoni Reyal de ques son huydes certes rendes lo dit Principat de Cathalunya, e encara tota altra quantitat que a vos, Senyor, peruindra del exouar de la Senyora Reyna, consort vostra: e mes auant, tota altra subuencio o donatius ja fets en Corts Darago e de Valencia o fahedors en lo present Parlament, se hajen a conuertir necessariament totes excepcions remogudes per certes persones, per vos, Senyor, e per lo Parlament elegidores ab bona seguretat per aquells prestadora, tant com toca lo present Parlament en luycions e quitaments de les Vostres rendes Reyals del patrimoni, axi del dit Principat com del Regne de Mallorques e ylles a aquell adjacents, ço es, aquelles qui seran pus profitoses en vera renda e de maior fruyt e reebuda que no en altres actes o quitaments: e apres sien e hajen esser luydes e quitades les proprietats ab jurediccions, on haura maior renda o reebuda. E per ço, Senyor, que les dites coses hajen major perfeccio e fermetat e per Vostre gran interes, supplica lo dit Parlament que de present sia feta per vos, Senyor, general reuocacio de tots e sengles assignacions gracioses fetes per Vostra Senyoria sobre los dites rendes e drets patrimonials, axi en los Regnes Darago e de Valencia e Principat com en lo Regne de Mallorques e de Sicilia a qualseuulla persones e per qualseuol causa o raho, faent deguda satisfaccio als assignataris en altres parts o coses, segons lur merits e per altres Vostres. E mes auant, Senyor, Vos placia ordonar e statuir per los dits sguards que totes les rendes qui son ja quitades e reemudes, es quitaran e reembran daciauant, en lo dit Princi-
[Fol. 295.] pat e Regnes demunt dits e cascun daquells e ylles a aquells adiacents en la forma dessus dita, sien ara per ladonchs assignades es hajen a conuertir necessariament e ab forts clausules en aço imposadores: ço es, en III. coses e partides tocants molt la honor e interes de Vostra Senyoria e estament Reyal. La primera sia ordonada e assignada a fer compliment als compradors Vostres, Senyor, e de la Senyora Reyna, Vostra consort, e dels Vostres e seus successors per satisfer e conuertir necessariament en la messio ordinaria e extraordinaria de la Vostra e sua Cases Reyals, e aquella se haja a desliurar als dits compradors presents e esdeuenidors per mans dels Tresorers Vostres e de la dita Senyora ab bona seguretat. La segona sia e hage esser assignada e conuertida en la

dita forma en les despeses necessaries ordonaries acustumades fer en les cambres Vostres, Senyor, e de la dita Senyora Reyna e dels Vostres e seus successors. La terça se haie assignar ara per ladonchs e conuertir necessariament e en la dita forma en les quitacions e gracies ordinaries de tots los Officials e seruidors ordinaris de Casa Vostra, Senyor, e de la dita Senyora, segons ab antich en special en temps del Senyor Rey En P. Terç, de gloriosa memoria, era loablement acustumat. Axi empero, que primer sien pagats e satisfets los Vostres XII. Consellers ordinaris, segons es prouehit per Ordinacio de Vostra Casa Reyal, e apres los altres Officials e seruidors. E mes auant, Senyor, Vos placia ordonar e statuir que tots e sengles Officials e reebedors dels dits Regnes e Principat presents e esdeuenidors sien tenguts, sots virtut de sagrament e homenatge prestadors en la forma deius contenguda, de respondre de totes e qualseuol quantitats a vos, Senyor, pertanyents, al dit Vostre [Fol. 295 v.] Tresorer present e esdeuenidor e no a altres persones. E per tal, Senyor, quels carrechs axi tocants Vostra honor e interes se puixen millor e pus supportablement satisfer, Vos placia ordonar e prouehir ab bastants prouisions e assignacions de present fahedores que de les Vostres reebudes e drets reyals del Regne de Sicilia hagen a venir cascun any ab grans seguretats en poder de Vostre Tresorer present e esdeuenidor xx.ᴹ florins de Florença o ducats conuertidors en los tres graus o partides dessus dites, e no en altres uses, sots la seguretat per lo dit Tresorer prestadora. E si les rendes de un any pagats los carrechs no bastauen als dits xx.ᴹ florins, que y sia e haie esser satisfet lany apres seguent tro en la dita quantitat de les altres rendes o drets dessus dits: e axi sia fet successiuament per tanta quantitat com hi deffallira, en tal manera que entegrament los dits xx.ᴹ florins vinguen en mans del dit Tresorer cascun any. La quarta partida de les dites rendes e reebudes a vos, Senyor, restants o pertanyents en tots los dits regnes e Principat, pagades e satisfetes primer les quantitats dessus dites e assignades, integrament ab totes altres coses a vos, Senyor, pertanyents ab tots drets e esdeueniments sien e romanguen en Vostre franch arbitre per conuertir en aquells actes e coses que a vos, Senyor, e als Vostres semblaran expedients e necessaris. Part asso, Senyor, Vos placia prouehir e ordonar, quels Vostres Tresorer e de la Senyora Reyna e tots lurs lochtinents e ajudants en lurs officis e altres qualseuol reebedors, qui ara son o per temps seran, sien tenguts los presents e los sdeuenidors en lo començament de lur offici, ans que puixen usar daquell, jurar sobre los Sants [Fol. 296.] quatre Euangelis de Deu e homenatges prestar en poder de algun Official Reyal ordinari, mitjançant carta publica, de obseruar e complir ente-

grament la forma, graus e orde dessus contenguts sens tota excepcio o mutacio. E per tal, Senyor, que les cosses dessus dites hagen fermetat e sien perpetualment durables, Vos placia ordonar, statuir e prouehir ab forts clausules e penes per Vos e per lo Parlament ordonadores, que totes les rendes, drets, proprietats e jurediccions qui son quitades [os] luyran o quitaran dels donatius, axouar o subuencions dessus dites, segons dessus es expressat, sien inalienables daciauant, axi que nos puixen vendre donar, assignar, transportar o empenyorar, o enfeudar perpetualment a vida o a temps ne en altra manera a algun per alguna necessitat, causa o raho. E que tot aço dessus dit sia fermat ab acte de Cort. E per tal com la present ley e Constitucio es a vos, Senyor, molt util e fructuosa e als estaments de la Cort, en special als barons e cauallers dampnosa e preiudicial per los grans seruirs que han acustumats fer de persones e bens a Vostres predecessors e faran a vos, Senyor, Deu ajudant, supplica lo dit Parlament que tots Uniments, Prachmatiques e priuilegis fetes o fets per los dits Vostres predecessors e vos, Senyor, de no alienar proprietats, rendes o altres bens sien e hagen esser reuocades e reuocats ab acte de Cort.

XLIII

[Fol. 296 v.] *Que algun ecclesiastich no puixa tenir offici Reyal.*

Item, Senyor, com sia prouehit per dues Constitucions per lo Senyor Rey En Jacme, de loable memoria, en les primera e segona Corts de Barchinona fetes, que algun clergue no puixa tenir algun offici Reyal ne esser Asessor, e de algun temps ença se hage abusat contra seria de les dites Constitucions: Sie de merce Vostra, Senyor, confirmant les dites Constitucions e tollent los abuses daquen subseguits, ordonar e statuir perpetualment [per acte] de la dita Cort que alguna persona ecclesiastica la qual puixa declinar Vostre For o de Vostres Officials, ne puixa esser assignada en Jutge, Assessor o exequdor per Vostres Officials en alguna causa o questio: e sis feya lo contrari, que tots los actes e procehiments sien nulles, com sia molt rahonable que Jutges, Assessors e exequdors sien tals que ab color de Vostra jurediccio, fahent iniusticia, se puixa reccorrer a vos, Senyor.

XLIV

Que algun no gos tirar a altre ab ballesta.

Item, Senyor, com per tirar ab ballesta molts homicidis continuament se cometen: Placia a vos, Senyor, ordonar e statuir perpetual-

ment a approbacio e consentiment de la dita Cort que si algun daciauant dins alguna ciutat, vila o loch tirara ab ballesta contra altra, encara que aquell contra qui serat tirat no sie ferit, perda lo puny aquell qui haura [Fol. 297.] tirat, e si es ferit, hage e encorregua de continent pena de mort: Com aquell qui haura tirat hage mostrat per coratge e per obra voler matar aquell e no hage stat per ell. E si fora les dites ciutats, vila o loch, a trahicio o per diners e sens deseximents o certificacio intimans o intimada degudament a aquell contra qui tirar volra ab ballesta, incorregua les penes ja dites en la dita forma.

XLV

Contra aquells qui donen clams de Pau e de Treua fictes, etc., posant hi penes e fahenthi altres prouisions.

Volents tolre un gran abus ques fa en lo Principat de Cathalunya per algunes persones donants clams e quereles de Pau e Treua fictes, falsos e no vers, de que nostres subiectes som molt agreujats: Per ço, ab consentiment e ab approbacio de la present Cort, ordonam e statuim que si al Jutge, al qual se pertanyera conexer de la Pau e Treua deuant lo qual tal clam o querela sera donat, apparra legittimament o sera prouat lo dit clam o querela no esser ver, e esser ficte tal clamador o querelador, *ipso facto* sia gitat de Pau e de Treua ab sos fauctors e consellators, los quals legittimament sera prouat esser consentints en lo dit fals o ficte e no ver clam. E lo dit Jutge, sots pena de priuacio de son offici, sia tengut de publicarlos, en lo dit cas, per gitats de Pau e de Treua e procehir contra aquells, segons que les Constitucions de Cathalunya de la Pau e Treua volen e ordonen. E si al dit Jutge sera vist lo dit clam esser ver, mas lo clamant per pobresa o en altra manera deffallir en preua, aytal clamant no sia gitat ne publicat per Pau e per Tre- [Fol. 297 v.] ua. E la present Ordinacio e Constitucio volem e ordonam esser seruada e estesa contra aquells per los quals sera donat clam falç, ficte e contra veritat per certs casos contenguts en una nouella Constitucio per Nos feta en la present Cort, comensant: *Car alguns*, etc. Aquesta Constitucio fem, statuim e volem hauer perpetual fermetat: no contrastant Constitucio alguna dient, les causes de causcuna vegueria e batlia dins aquelles deuen esser tractadas: ne contrastant la Constitucio de la Pau e Treua dient, sens querelador proces de Pau e de Treua no deure esser fet: ne contrastant altra Constitucio, custuma o Usatge qui la dita Constitucio pogues en alguna manera obuiar, les quals de consentiment e

approuacio de la present Cort general quant es en lo present cas tansolament per la continuacio del dit abus tolem: reseruants empero e saluants les dites Constitucions, Usatges e consuetuts en tots altres cases passats, presents e sdeuenidors, als quals per aquesta algun preiudici no sia engendrat, exceptat en lo present cas, car aquells en tots altres coses approuam e encara expressament de consentiment e approbacio de la dita Cort confermam.

XLVI

Dels Mantenidors de les leys de la terra.

Item, Senyor, com sia cosa certa e notoria que per los illustres predecessors Vostres, de gran e recordable memoria, per bon stament e orde de Justicia del Principat de Cathalunya, e hauent sguard als grans e notables seruirs de persones e bens ab grans scampaments de sanch
[Fol. 298.] a ells fets, axi en conquestes com en deffensions, per los subdits e naturals vassalls del dit Principat, los ha plagut dotar e insignir aquells de grans priuilegis e libertats e de la maior part han fetes leys comunes e municipals en gran consolacio e repos dels dessus dits, ço es, Usatges e Constitucions, Capitols e Ordinacions de Corts, les quals, *per varies oppinions e poca fermetat e justicia de Officials reyals, sublilitats e gloses de mals Juristes e altres persones*, son stades mal obseruades, *e mes ex gran part en oblit en gran interes Vostre, Senyor, qui per indegudes informacions en gran carrech dels dits Vostres predecessors e Vostre algunes veguades ignorantment hi han e hauets donat loch* en no poch dan de la cosa publica: e seria cosa infructuosa ordonar e constituir leys bones e comunes sino eren per alguns Officials a aço specialment per vos, Senyor, ab approbacio e consentiment de la Cort, deputats, degudament mantengudes e depeses, segons es stat prouehit per Vostres predecessors, de bona memoria: Supplica la dita Cort que us placia per los sguards dessus dits e altres ordonar e statuir perpetualment ab consentiment de la dita Cort: Que sien eletes e triades tres persones notables, nadius, naturals e poblades en lo dit Principat, les quals persones sien entene[n]ts, abils e de bona fama, ço es, un noble, o caualler, o home de Paratge, e un Doctor, o Juriste, e altra ciutada, o hom de vila honrat: los quals tres sien appellats Conseruadors e Mantenidors generals de les dites leys de la terra, Capitols e Ordinacions de Corts e Parlaments del Principat de Cathalunya, e hagen ab si un bo e sufficient Notari per ells elegidor ab poder de mudar aquell si a ells sera vist fahedor, e per

tal, que la prouisio e triament de les dites tres persones se fassa pus degudament e segura, la dita Cort de present nomenara e presentara e en nom daquella a vos, Senyor, sis bones, abils e sufficients persones de les dues Condicions, de les quals Vostra Senyoria haia a triar o pro- [Fol. 298 v.] uehir encontinent las tres, segons los graus, orde e Condicio dessus dites, a les quals tres persones axi triades e prouehides, o dues delles, sia de Vostra merce, Senyor, com a Officials Vostres, donar e atribuir lo poder seguent ab Acte de Cort: ço es, que les dites tres persones o dues de les concordes hagen ple e bastant poder e jurediccio ab les coses o actes deppendents o emergents daquell en cercar, inquirir o procehir a instancia dels querelans, los quals, ans que sien oyts ne admeses a la dita querela, sien tenguts obligats de prestar ydonea caucio de restituir e resarcir les despeses al Official, al qual se clamaran a com contra verita[t] se seran clamats, justicia mitgensant, contra tots e sengles Officials, axi Ordinaris com altres majors e menors, Assessors, Jutges e Consellers daquells o altres persones qui sapien o entenen que hagen fets actes o procehiments en qualseuol manera contra les dites leys de la terra, Capitols e Ordinacions de Cort, *o en altra manera hajen abusat en lurs officis e fer aprisies contra ells,* com per la obseruacio daquells hajen prestades grans seguretats migençants sagraments e homenatges. E aquells Officials que atrobaran e sera prouat per proces hauer fet lo contrari, que procehesquen contra ells, segons los semblara faedor justicia mitgensant. E ultra aço quels puixen sospendre dels officis si conexeran quels actes o culpes o meresquen per temps de III. meses o menys, e tals Officials axi culpables e deffallents sien punits e exequtats. Mes auant, encontinent per Vostre Vicicanceller, o Regent en son cas, segons per justicia trobaran esser faedor ab lo Consell de Vostra Audiencia en axi que ultra la condempnacio contra ells fahedora per null temps no puixen tenir algun Offici reyal de Vos o Vostres successors. Los quals Mantenidors hagen e sien tenguts cascun any personalment encercar [Fol. 299.] totes les vegueries del Principat de Cathalunya exercint en cascuna daquella lur offici segons es pertany. Puixen, mes auant, enquirir e pendre informacions si en lo dit Principat ha ho haura en esdeuenidor algun o alguns Officials triennals o altres qualseuol majors o menors prouehits o prouehidors dalgun offici per compra o preu de diners o contra forma de les dites leys de la terra o alguna daquelles. E aquell o aquells que trobaran per informacio esser stats prouehits entreuinent preu o sobornacio contra tenor o forma de les dites leys de la terra o alguna [daquelles] quels puixen e hagen a sospendre dels dits officis encontinent obseruant a la letra les dites leys de la terra, e aquells sospeses, entretant puixen

prouehir en los dits officis de Regents, ço es, de persones abils e sufficients fahent continuar e acabar les dites aprisies e informacions contra los dits Officials suspeses tro quel proces hage deguda conclusio, de la qual consulten e auisen a vos, Senyor, o a Vostres Canceller, Vicicanceller, o Regent en son cas, en scrits o de paraula, e fassen instancia que en los dits officis, hon haura haut loch la dita suspensio, sia prouehit per vos, Senyor, o per los dessus dits en absencia Vostra de persones abils, sufficients e approuades obseruant tostemps simplament les dites leys de la terra. E placia a vos, Senyor, ordonar e prouehir que als dits Conseruadors e Mantenidors, com sien Officials Vostres e hajen assats gran carrech e treball per be, seruey, honor de vos, Senyor, be e profit de tot lo Principat sia feta deguda honor per los dits Vostres Canceller, Vicicanceller, o Regent en son cas, vinent ells o algun en la Vostra Audiencia, e que en ço que hauran a fer en la dita Audiencia per lo carrech a ells injunct sien breument spatxats, e en lo dit offici a ells comanat
[Fol. 299 v.] mantenguts e asforçats *e puixen caber, entreuenir ee votar n los actes ques tractaran eu aquella tant com sien presents, axi com los altres Consellers qui seran ordonats per la administracio de la Justicia.* E si algun dels dits Mantenidors deffallira per mort, absencia o qualseuol empatxament, axi que surrogacio hi sia necessaria, en tals cases o semblants hi sia prouehit ab consentiment de vos, Senyor, donador, ara per ladonchs, segons deius se conte: ço es, que en cas de mort, absencia o legittim empatxament sobreuinent a algun dels dits Mantenidors, hi sia prouehit per los dos restants, precedent lo jurament deius contengut, por surrogacio de alguna persona abil, bona e sufficient per regir lo dit offici daquella Condicio que sera lo mort deffallent o empatxat, e aço dins x. dies apres que lo cas occorrera. Lo qual surrogat haia tal e semblant poder que hauien los primers dits Mantenidors: prouehint quels dits Mantenidors se hajen a mudar a temps cert en la forma seguent: ço es, que un mes ans de la fi del primer trienni tots sien ensemps ajustats en algun loch couinent e hagen a fer sagrament de hauer se be e leyalment en los actes que faran sens excepcio de persones e elegir en loch del primer en grau un noble, o caualler, o hom de Paratge abil, sufficient e de bona fama per regir lo dit offici, lo qual sia admes en aquell ab semblant poder e qualitat del primer admes. La qual eleccio fassen entreuinent lo dit Notari tots tres concordes o dos dells, ço es, lo noble o caualler ab un dels altres. E per semblant forma e manera sia fet del Doctor o Juriste en la fi del segon trienni. E apres en la fi del tercer trienni sia aximateix e en la dita forma prouehit del ciutada o hom de vila honrat, en axi que dintre tres triennis sien renouats tots

los dits Mantenidors e Conseruadors. Mes auant: hagen poder de encercar e inquirir a instancia de part per carrech de lur offici de totes prouisions, Ordinacions o rescrits reyals qui sien procehits, o procehides, o procehiran de la Vostra Cort, o de Vostres successors, o de qualseuol Officials Vostres e lurs, qui sien vistes esser o venir contra les dites leys de la terra, Capitols e Ordinacions de Corts o Parlaments passats e esdeuenidors e aquelles que ab veritat atrobaran esser contra les leys, Capitols e Ordinacions dessus dites que sien reuocades encontinent per vos, Senyor, o Vostres Canceller, Vicicanceller, o Regent en son cas, a instancia dels Mantenidors e Conseruadors o dos dells. Entretant, puixen e hagen poder de fer sobreseure, e cessar tals e totes prouisions fetes o faedores en contrari de les dites leys, Capitols e Ordinacions o alguna daquelles e los actes daquen procehits en virtut de tals prouisions o rescrits, e per aprisies e procehiments dessus dits contra tots Officials reyals e altres persones qui en virtut de tals prouisions o rescrits o contra forma de les seguretats per ells prestades hauran procehit o procehiran en alguns actes o fets qui sien o toquen interes de persones del Principat de Cathalunya. Les quals tres persones e deffenadors e lo Notari sien tenguts e hagen a prestar, ans que usen, semblant seguretat, e ab aquelles obligacions, qualitats e exequcions que faran e prestaran Consellers de la Vostra sacra Audiencia. E si cas sera quels dits Mantenidors o algun dells no usaran justament de lur offici o pendran dans o subornacions en alguna manera, ultra lo salari, del publich o en altra manera seran atrobats en frau, aquell o aquells qui seran atrobats culpables o deffallents sien ferits e exequtats de semblants penes que son apposades als Cancellers deffallents de Vostra Audiencia: e per semblant sia entes del Notari dels dits Mantenidors. [Fol. 300.]

XLVII

Que algun Prelat no gos dar corona a hom de reemença. [Fol. 300 v.]

Item, Senyor, com los pageses propris e de reemença no degen esser promoguts a clerical tonsura ne a algunes ecclesiastiques ordes sens licencia de lurs senyors e que primer sien reemuts de aquells, e per molts dels Prelats del dit Principat indistinctament sia fet lo contrari en gran dan e preiudici dels dits senyor[s] e de lur dret, placia a vos, Senyor, prouehir e ordonar perpetualment ab approbacio e consentiment del present Parlament, que daquiauant tals promocions de clerical tonsura ne de Stament militar *(sic)* nos fassen fins los dits Prelats

sien primerament e auctentica certificats que los dits pageses de reemença seran reemuts de lurs senyors, os seran auenguts ab ell, o mostrarau licencia e consentiment de aquells, e si sera fet lo contrari, que tals senyors se puixen reintegrar rahonablement en tal lur interes e dampnatges, los quals hauran incorreguts per la dita promocio dels bens fruyts o rendes, los quals e les quals los dits Prelats hauran en territori dels dits senyors, dada primer fadiga als dits Prelats per los dits senyors qui per lo dit cas seran dampnificats ab requesta de x. dies als dits Prelats que reintegren los dits senyors en los interesses e dampnatges, e no resmenys nos puixen alegrar del benifici de la present Ordinacio per dos anys o que tal Prelat sie tengut reintegrar rahonablement tots los dans, interesses e messions quen sostindra lo senyor, daqui lo dit pages sera, lo qual romangue en tots drets tro sia degudament satisfet.

Junta en Molins de Rey de 1417 [1].

Memorial de les coses que Mossen Ramon Xatmar e En Johan de Ribesaltes deuen dir e explicar per part del dit Senyor Rey per vigor de les letres de creença que sen porten.—Paulus, *Secretarius* [2].

Primerament, explicaran com lo dit Senyor per diverses fames e noves que de la venguda dels Missatgers de Barchinona e dels quis dehien Missatgers de barons e cavallers del Principat de Cathalunya, sescampaven toquants poch servir del dit Senyor e honor de la dita ciutat e Principat, no forni son Palau de grillons e cadenes e altres semblants preparatoria, que sens veritat se son reportats, axi com los dits Missatgers han vist a hull, mes celebra e tench en la ciutat de Valencia grans e notables consells de Prelats, Barons, Doctors, ciutadans e altres notables persones com se devia haver e procehir en los fets dels dits Missatgers. E ab deliberacio dels dits Conselle[r]s, venguts los dits Missatgers e demanada hora a explicacio, com lo dit Senyor les digues que aquella ell les asignaria apres dos o tres jorns, se feu venir En Ramon Dezpla, En Johan Fiveller, En Johan Ros e micer Bonanat Pere, Missatgers de Barchinona, als quals, stants denant lo dit Senyor, dix: Que com fos publica fama que ells volian dir alcunes coses publicament carregoses al dit Senyor e injurioses e minvoses a alscuns de son Consell, e per con-

[1] Véase el documento inserto en el tomo XII de la presente *Colección*, pág. 53.

[2] Archivo general de la Corona de Aragón.—Reg. 2.400, fol. 70.

seguent a ell, e impertinents de vassalls a Senyor, El, volentslos preservar e tirar de arrar [1], los avisava que guardassen de fer tan gran errada, la qual no poria passar impunida, car si ells li volien res dir de semblant materia lo diguessen a ell tot sol, car axi era acustumat es devia fer e quels assegurava que tot ço que dirien ell se informaria, e si ho trobava axi en veritat, per gran e acostat que fos ell, lo castigaria per forma que seria a altres eximpli.—*Paulus*, Secretarius.

Item, explicaran com apres altre dia lo dit Senyor se feu venir los demunt dits Missatgers de Barchinona e dixlos: Que axi com sabien, ells li havien demanada hora para esser hoyts e quel poguessen explicar ço per que eran stats trameses, per quels demanave que abans li donassen la letra de creença que aportaven, e que apres Ell les asignaria hora. E los dits Missatgers, e per tots En Ramon Dezpla, respos que la letra de creença havian a casa e que y trametrien si lo dit Senyor ho manava o a la hora que lo dit Senyor los asignaria a la explicacio la aportarien e la darien, e que ells lo certificaven que ells no venien sens letra e instruccions e ço que necessari era. Ladonchs lo dit Senyor los dix: que Ell assignava a ells a explicar e dir sa missatgeria dema per lo mati, empero quels avisava que Ell per res no hoyria a ells ensemps ab los quis dehien Missatgers de barons, cavallers e gentils homens de Cathalunya, car no u devia fer, que be sabien que ells encara ab altres ciutats de son Stament sens licencia expressa del dit Senyor no podien convenir ni conferir de alguns fets e menys ab altre Stament, e ja ço que havien conferit e comunicat nols era legut ni permes, ni Ell ho permetria per res. E axi mateix que abans que lo dit Senyor donas hora per hoyr los dits quis dehien Missatgers de barons, cavallers e gentils homens de Cathalunya, volia saber per qui eren tramesos, ni quiny poder havien los qui trametien e en quiny nom, e deliberaria sobre allo. Los dits Missatgers de Barchinona respongueren: que ells eren venguts e partits en companya dels dits Missatgers de barons e cavallers, e que supplicava esser hoyts ab ells ensemps e en gran plaça segons ja havien supplicat, e que la ciutat de Barchinona havia acostumat fer sos fets ab gran raho e maturitat, e que sens falla de allo ells darien bona raho a Deu e al dit Senyor, pero que consultarien la ciutat de Barchinona, e axi com los scriurian, ells axi farien. E lo dit Senyor dix: que per alscuns affers arduus Ell devia prestament partir e anar en Arago e que mentre Ell aturaria aci e onssevulla Ell fos, los hoyria a part, empero e sens los

[1] Por *errar*.

altres, benignament tota hora que ells volguessen explicar lur misatgeria e daci avant stava per ells e no per lo dit Senyor.—*Paulus*, Secretarius.

E apres los Missatgers desus nomenats de la ciutat de Barchinona e los quis dien *(sic)* Missatgers de barons e cavallers del Principat de Cathalunya en la galeria del dit Palau foren denant lo Senyor Rey presents molts e los demes de son Consell e altres gran assats nombre. E En Ramon Despla dix: com ells havian consultat segons dessus havian dit que consultarian e que havien resposta e manament de no explicar sino tots ensemps, e que puys axi ensemps lo dit Senyor nols entenia hoyr, que venien per pendre son comiat e licencia. Lo dit Senyor les respos: que segons jals havia dit Ell ab gran e notable Consell e dels maiors daquest regne e altres presents en sa Cort, havia deliberat hoyrlos departidament e no en altra manera, car axi era acostumat en semblants casos, e ells no podien convenir ensemps sens la licencia, la qual no havien, per que encara si ells volien explicar segons los havia dit, que Ell los hoyria benignament. Lo dit En Ramon Dezpla dix: que ells eren venguts ensemps en un cor e en un voler, e que en un cor e voler sen tornarien, e que per res nos departirien, e que ab sa bona licencia sen hirian. E axi prengueren comiat.

Item, explicaran com apres del dit comiat lo Maestre de Muntesa vench al dit Senyor e li dix: que puys los dits Missatgers no volian explicar sino ensemps, si volia lo dit Senyor, que ell sentis si volrian dir ço que havian a dir per mijana persona. E lo dit Senyor dix: que jatsia no fos pertinent, pero per tal que Ell ab sos vassalls no volia anar sino als fets e al fruyt, que era content. E apres torna lo dit Maestre al dit Senyor e li dix: que havia parlat ab los dits Missatgers de Barchinona e havia sabut que entre les altres coses que ells eren venguts al dit Senyor era per supplicarlo volgues tenir Corts en lo Principat de Catalunya prestament, e que sobre aço demanaven que lo dit Senyor los donas cert loch e temps dins lo qual Ell los prometes de tenir la dita Cort, e que daçols faes seguretat. E lo dit Senyor havent voler e cor de fer totes coses que fossen benavenir del dit Principat, haut sobre aço Consell per contentar los dits Missatgers de Barchinona e consolar aquella ciutat e lo dit Principat, mana al dit Maestre anas als dits Missatgers de Barchinona els offeris que daci a Nadal primer vinent hiria e celebraria Corts en lo dit Principat, e si en setembre hi podia esser que no y speraria dehembre. Lo loch per ço, que hauria a esser segons la disposicio del temps e dels fets, que ladonchs occorrerian al dit Senyor; si tals affers li occorrian per raho de les Illes en que fos nece-

sari a provehir, quels offeris Barchinona e Tortosa: si en la frontera de França, a Perpenya o a Gerona; si en les parts Darago, a Cervera; e que daçols asseguraria per sa letra, la qual notificant les dites coses trametria a la dita ciutat. E apres lo dit Maestre torna al dit Senyor e dix: que ell havia offer de part del dit Senyor als dits Missatgers les dites coses e que continuaven en sa partida e que no paria aceptassen res de ço que dit es.—*Paulus,* Secretarius.

E apres, lo dit Senyor se feu venir los dits quis dehien Missatgers de barons e cavallers del Principat de Catalunya, e presents molts a tots los alli stants en sustancia les dix, com en lo dia passat en lo pendre del comiat ells li havian donada una letra de creença de part dels barons e cavallers del Principat de Cathalunya quis son ajustats a Molin de Reig per que lo dit Senyor volia veure aquells quils trametian, quin poder havia, per ço, que vehes ço que ells dirian si cauria en lo poder de aquell. E vist allo, si ells eren tramesos e venien ab deguda manera, ell los hoyria benignameut. E Narnau Roger de Pallars respos en effecte: que la maior part de sos companyons eren romasos atras per les rahons que lo dit Senyor sabia, e que sens aquells no podian res explicar ni tampoch mostrar les dites coses. E axi mateix que ells, sens los Missatgers de Barchinona, no explicarian en nenguna manera. Lo dit Senyor los replica: que les rahons per que los ques dehien sos companyos eren romasos Ell no sabia, car axi be podien venir con ells, e que Ell no sabia que aquells quils trametien qui eren, ne sabia que haguessen tal poder de trametrells ni ells de convenir e comunicar ab los de Barchinona sens sa licencia, la qual no habian; empero tota hora que mostrassen que fossen legitimament tramesos Ell los hoyria axi com havia dit benignament.

Item, diran al Veguer de Barchinona que lo dit Senyor ha entes que los dits Missatgers o altres proposavan dir denant Ell algunes coses carregoses o injurioses a algu o alguns de son Consell, e per conseguent a Ell, com axi ho pretenen se puxa fer per Constitucio e observancia del dit Principat, per que, com lo dit Senyor haia per clar que aço nos puxa fer ni haia loch en alcuna manera en sos consells, li mana axi expressament com pot e sots sa ira e indignacio, que si tals coses se dehian o en scrit se donaven, los prena com a notoriament offenents e injuriants lo dit Senyor, e se assegur be de les persones de aquells qui les diran o donaran en scrits, e sobre la punicio e condemnacio se retinga deliberacio, e tantost ho intime al dit Senyor.—*Paulus,* Secretarius.

Item, axi mateix li diran com be sab que lo Senyor Rey son pare, que Deus haia, li dona aquell Offici, confiant molt dell e per ques hagues favorable a sos manaments e regalies, axi mateix lo dit Senyor ne confia el mana ques haia ara mes que james ab diligencia en la justicia e punicio dels crims e delictes e favorable a les regalies del dit Senyor.—*Paulus*, Secretarius.

Item, als Governadors e altres Officials diran tot ço quels semble necessari al dit Memorial, segons la intencio del dit Senyor.—*Rex Alfonsus.*

Dominus Rex mandavit mihi *Paulo Nicholai.*

Cortes de San Cucufate y Tortosa de 1419-1420 [1].

A

[2] *Respostes fetes per part del dit Senyor Rey als precedents Capitols* [3] *per la prop dita Cort, de per si concordats en lo dit Monastir de Sent Cugat, segons dessus en lur preambol es narrat, ço es, a cascun daquells segons per lurs quotes se appar e es contengut, ommetent los altres insertats qui son en nombre de .XIII., los quals apres foren offerts per les prop dites .XVIII. persones en la dita ciutat de Tortosa* [4] *e dessus es continuat, en tant, que als no sananta en la dita Cort, ans en apres fo licenciada, segons appar en la fi del Proces Comu de aquella dita Cort.*

.II. [5]

Ordonar el offici de Canceller e altres officis de la Casa del Senyor Rey pertany tansolament al dit Senyor, e on alguna cosa si hagues a

[1] Véase el *Proceso común* de estas Cortes en el tomo XII.

[2] Archivo Municipal de Barcelona.—Códice descrito en la nota primera de la pág. 1 del presente tomo.

Este documento ocupa los folios 262 á 267 de dicho Códice y no consta transcrito en el *Proceso común* citado.

[3] Se hallan insertos estos Capítulos en el memorado tomo XII, págs. 295 á 333.

[4] Se refiere á los publicados en las págs. 333 á 352 del propio volumen.

[5] Esta cifra y las siguientes que se insertan á la cabeza de las sendas soberanas Respuestas dadas por el Rey á las Cortes, corresponden á los respectivos Capítulos sometidos á la regia sanción; y aunque tales cifras aparecen en el aludido Códice al margen de cada respuesta, se ha creído que convenía alterar su colocación, para que hallándose aquéllas más separadas se evitase toda confusión.

prouehir per instancia o supplicacio alguna, aquella hauria a prouehir de part de totes les regions daça mar al dit Senyor subiectes, pero per contemplacio de la supplicacio de la Cort, lo dit Senyor, de sa mera gracia, no per Acte de Cort, mes per prouisio fora de Cort, ordonara e atorgara que, vaccant lo dit offici de Canceller e Vicicanceller, prohuehira daquells dintre dos meses apres la vaccacio dessus dita a persones abils e ydoneus a regir los dits officis.

.III.

Est jam de eo facta Constitucio.

.IIII.

Les coses contengudes en lo present Capitol concerneixen lo bon stament dels regnes de Sicilia e de Sardenya, los quals lo Senyor Rey migençant la gracia de Deu enten breu anar visitar. On informat plenerament sobre les dites coses e altres enten prouehir al benavenir dels dits regnes segons se pertanyera.

.V.

Plau al Senyor Rey que totes donacions e alienacions per Ell, o lo Senyor Rey son pare, fetes a persones strangeres, no nadius, vassalls o sotsmeses seus de bens sehents de patrimoni Reyal o de Regalies en lo Principat de Cathalunya, los quals vuy los dits strangers tenen e posseheixen, sien reuocades, cassades e anullades, la dita Cort primer satisfahent als donataris e aquells en que son alienades de ço quels costa reyalment e dels serueys per los quals fetes son aquelles extimant justament.

.VI.

Plau al Senyor Rey que totes donacions e alienacions per Ell fetes de bens de rendes o drets de patrimoni Reyal en lo Principat de Cathalunya sien reuocades, cassades e anullades, exceptades aquelles que son fetes per Ell a sos frares o a algun de aquells, satisfet empero als donataris o als hauents causa de aquelles o aquells en qui son fetes alienacions de les coses donades daço quels costa reyalment e dels serueys per les quals fetes son aquelles extimant justament.

.VII.

Plau al Senyor Rey que les guardes, capitanies, castellanies e reteniments dels castells en lo Principat de Catalunya sien comenades a nadius e poblats dins lo dit Principat: e que si lo contrari es fet per lo dit

Senyor tro açi, que sia reuocat, si e tant com Constitucions o priuilegis generals o particulars ho requerent: Quant al regne de Mallorques com no sien clamats los del dit regne a la present Cort, e lo dit Senyor no sia informat si la dita prouisio seria util a la cosa pnblica del dit regne o no, per ço, al present no hi proueheix.

.VIII.

Plau al Senyor Rey, ab que sia egual axi en les persones singulars e Uniuersitats del dit Principat, los quals o Sindichs de aquells, consellaran, daran vot o pactaran ab algun Braç o singulars de aquell, com en aquells qui ho faran ab lo dit Senyor o altra per ells, e axi dels qui ho faran, lo procehiment e progres de la Cort durant, com ans que sia començada e conuocada, e que de aço hagen a fer sacrament en qualseuol part de la Cort que per part del dit Senyor o de la Cort sera request.

.VIIII.

Plau al Senyor Rey.

.X.

Est jam facta Constitucio de isto.

.XI.

Plau al Senyor Rey que les Constitucions e bons custums sobre aço sien seruades.

.XII.

Plau al Senyor Rey que si sens causa al primer terme o un mes apres Ell no sera personalment en la ciutat, vila o loch al qual la Cort o Parlament seran conuocats, que la conuocacio e indiccio de la Cort o Parlament sia hauda per circunducta e dissolta.

.XIII.

Plau al Senyor Rey.

.XIIII.

Jam est deductum in Constitucione temporalium. Eget tamen declaracione.

.XV.

Plau al Senyor Rey que seruesquen los Officis per si personalment o per substituit dat per lo dit Senyor ab causa.

.XVI.

Jam est prouisum.

.XVII.

Plau al Senyor Rey.

.XVIII.

Plau al Senyor Rey, que partint Ell de alguna ciutat, vila o loch del Principat per anar en altra ciutat, vila o loch e fer aqui residencia ab sa Cort, en la ciutat, vila o loch don sera partit se pusque celebrar Audiencia per son Canceller, Vicicanceller, o Regent la Cancellaria en son cas, per deu dies, apres lo jorn que Ell de la vegueria sera exit comptador, e no pus, si ya Ell dins los dits deu dies en la vegueria no tornaua. E plau li que en algun loch nos començ celebrar sa Audiencia tro atant que sia entrat dins los termens del dit loch. E que Primogenit o Gouernador general o Portantsveus no tinguen Audiencia en lo loch on sera os tindra la Audiencia del dit Senyor.

.XVIIII.

Les coses contengudes en lo present Capitol son dampnoses a la cosa publica del Principat de Cathalunya, e per ço, lo Senyor Rey les denega.

.XX.

Plau al Senyor Rey; mes que aço no haia loch en inquisicio començada per offici, ne en caucions fermes e obligacions per causa de la dita inquisicio prestades.

.XXI.

Les coses en lo present Capitol contengudes redundarien en lezio de la Ordinacio de la Casa del Senyor Rey. Empero plau al dit Senyor que, sino tres algutzirs seus e tres de son Primogenit, los quals hagen esser naturals e domiciliats de sos regnes e terres, no puixen usar en lo dit Principat, e que en la ciutat, vila o loch on lo Senyor Rey sera cessen tots algutzirs altres sino los seus, e que los dits algutzirs no pusquen tenir Cort ni juy ne fer altres actes sens comissio o manament del dit Senyor, exceptada capcio de persones, e exceptades les persones familiars e domestiques de Casa del dit Senyor e de la Senyora Reyna sa muller e de son Primogenit, seruant entre aquells la Ordinacio de sa Casa quant a aço pertany.

.XXII.

Plau al Senyor Rey que a cascun de qui sia interes, sia donat translat de les dites scriptures, sino de tals scriptures les quals per interes del dit Senyor se degen tenir secretes.

.XXIII.

Los predecessors del Senyor Rey e encara tots los Reys e Princeps del mon en son seruey, gracia e amor han hagut, quant vist los es stat, persones, no solament nades en sos regnes e terres, mes encara nades fora aquelles, e no solament domiciliades en los dits regnes e terres sues mes encara no domiciliades, e no es sens raho si lo dit Senyor vuy ne rete en son seruey e gracia alguns, com notoriament Ell haia maior causa e raho de fer ho que altres, e per ço, los seus naturals e domiciliats en sos regnes e terres no son desauençats ni foragitats de son seruey, gracia e amor, ni de obteniment de officis, beneficis e gracies, ne creu lo dit Senyor hauer prop de si ni a son seruey persones vicioses ni males. Si empero alguns ni ha aytals, informat lo dit Senyor de sos vicis e mals custums Ell hi prohuehira, segons se pertany per forma que la Cort rahonablement sen deura contentar.

.XXIIII.

Plau al Senyor Rey daquiauant no donar offici jurediccional o comissio jurediccional de Cathalunya a persona alguna que no sia nadiua e poblada e domiciliada, almenys per deu anys, en lo dit Principat. E aço ques demana del Procurador reyal de Rossello, nos deu nis pot bonament fer sino que y procehis causa legittima e ab deguda conexença.

.XXV.

Plau al Senyor Rey que bones usances e costums sobre aço praticades sien obseruades. E si per alguns es stat abusat, mostrant ho, lo dit Senyor hi prouehira e ho fara reduhir a raho.

.XXVI.

Experiencia ha mostrat en temps passat que la carencia de offici de Conseruador ha fet e importat grans dampnatges a les rendes e peccunies reyals, e que de la creacio del dit Offici en ça, molts abuses en la tresoraria, batlia e procuracions reyals son cessats per que no es expe-

dient lo dit Offici cessar ni tolre. E pot confiar la Cort que lo Senyor Rey coneix la profit e dampnatge que de aço lix segueix. E tota hora que li sera vist util, hi prouehira.

.XXVII.

Plau al Senyor Rey que lo Racioual o [altres] de son offici fassen los juraments e seguretats en lo Capitol contengudes. Empero que puixen reebre los drets acustumats.

.XXVIII.

Les coses en lo Capitol contengudes nos poden fer, com Fur de Valencia, lo qual axi nos pot reuocar, hi contraste, maiorment considerada la voluntat e affeccio que lo dit regne ha hagut e ha al seruey del dit Senyor, per les quals mereixen molt maiors gracies e fauors.

.XXVIIII.[1]

Plau al Senyor Rey cometre ha *(espacio de casi media línea en blanco)* qui considerades les coses a que deu esser haut sguard e en special les diminucions de salaris e emoluments que los Scriuans acustumauen reebre en temps de les dites ordinacions, prohueesquen cerca les coses en lo Capitol contengudes, segons vist los sera.

.XXX.

Idem quod in supra proxime.

.XXXI.

Idem quod ad proximum.

.XXXII.

Idem quod ad proximum.

.XXXIII.

Plau al Senyor Rey.

[1] Advertencia.—Esta regia Respuesta recayó al capítulo que en el tomo xii de la presente *Colección* (pág. 316) lleva por *error de copia* el número xxviii duplicado, correspondiéndole llevar el xxviiii.

Consecuencia de este error involuntario fué el haber continuado dando á las Respuestas siguientes la numeración correlativa, también equivocada.

Como ésta debiera rectificarse, se ha creído que al publicar en el presente tomo las Respuestas del Monarca á los aludidos Capitulos, debía mantenerse la verdadera numeración, tal y como aparece estampada en el original, cuya referencia, con la impresa en dicho tomo xii, no es de presumir que ofrezca dudas después de la presente rectificación.

.XXXIV.

Respon lo Senyor Rey: que la exaccio de les leudes es primerament introduhida, que no lla *(sic)* del General, a la qual exaccio de leudes deu esser dada fauor ordonada com sens algu mija hagen a seruir a les necessitats del dit Senyor. E no creu que en e sobre la dita exaccio sia fet contra les Constitucions de Cathalunya e bons costums, pero mostrant lo y, es apparellat encontinent prouehir hi de justicia.

.XXXV.

Al Senyor Rey es legut ordonar sa Casa, segons vist li es, e ab gran consell prouehir dels officis en lo Capitol mencionats.

.XXXVI.

En les Gouernacions de aquells regnes en temps passats son estats gouernadors, axi del dit Principat com de fora aquell, e no apar de priuilegi, o Constitucio no abrogada, que ho prohibesca. Ne veu lo Senyor Rey causa per que als obtinents les dites Gouernacions los dege leuar o tolre, nis pertany en la Cort present prouehir en e sobre los Officis dels dits regnes qui son fora de Cathalunya.

.XXXVII.

Plau al Senyor Rey que sien seruades les Constitucions de aço parlants, e que lo fet en contrari sia reduhit e tornat decontinent a estat degut.

.XXXVIII.

Plau al Senyor Rey que en les ciutats, viles o lochs on antigament ha designada certa part per Cayll o Juheria e en les ciutats, viles o lochs on non hi ha designada que de present se designe, dins la qual, lo[s] juheus sien tenguts de habitar. E christia algu no gos habitar dins los dits lochs, ni juheu o juhia fora aquell, sots la pena en lo Capitol contenguda, la qual sia comuna aci al christia qui dins habitara com al juheu qui deffora.

.XXXVIIII.

Tal pot esser lo cas, que per dretament aquell dicizir, lo Canceller, Vicicanceller, Regent Cancellaria e Consell hauran mester dilacio de dos, tres o quatre jorns e de mes encara per be veure y e hauerne la veritat, e seria gran descarrech dels fets que entretant no poguessen

passar a fer e oyr relacio e fer decisio de altres. E per ço, plau al Senyor Rey: que aço romanga a carrech, arbitre e consciencia dels dits Officials e Consell que, donan tot orde honest a la expedicio de la Justicia e ques dona tota manera possible quels primers començats sien primer determenats.

.XL.

Plau al Senyor Rey que lo abus en lo present Capitol mencionat sia tolt e vedat sots la pena peccuniaria en lo Capitol contenguda.

.XLI.

Plau al Senyor Rey que sobre les coses en lo dit Capitol contengudes sien seruades les bones usances e costums en temps passats practicades. E si per los seus posaders es estat en alguna cosa abusat, lo dit Senyor es apparellat allo manar esser reduhit a raho.

.XLII.

Plau al Senyor Rey quant a la capcio de la persona, mas que en les altres coses lo contracte haia valor.

.XLIII.

(En blanco.)

.XLIIII.

Plau al Senyor Rey

.XLV.

Plau al Senyor Rey que en los salaris de que lo Capitol parla sia seruat ço que sen usaue en temps del Senyor Rey En Pere, son besaui, e que tota nouella introduccio apres son obt. introduhida, sia cassada sots les penes en lo Capitol expressades. E que del dit us e obseruancia se reeba informacio per *(en blanco).*

.XLVI.

La prouisio del dit offici pertany tan solament al dit Senyor, e per ço et *alia* no es vist util prouehir sobre les coses en lo present Capitol contengudes.

B

Fragmento del Proceso familiar de estas Cortes [1].

Item die martis XVIII julii proxime dicti Curia generali predicta in dicta domo, ut jam dictum est, congregata, concorditer mandavit fieri et expediri cautela tenoris sequentis:

[2] La Cort, etc. Als reverend, noble e honorable Nandreu, etc., *fiat ut in proxime*. Com la dita Cort concordablament haia ordonat que per vosaltres sien donats e liurats als honorables micer Narcis Astruç, Artiacha maior de Tarragona, e a Nasbert Çatrilla, Promovedors dels negocis de la dita Cort, o a la un dells, quinquaginta florins dor Darago de bon pes convertidors per aquells, o la un dells, en algunes despeses fahedores a manut per affers tochants los actes e negocis de la dita Cort: Per ço, mana la dita Cort que de les peccunies del dit General donets e paguets als dessus dits Promovedors o a la un dells los dits quinquaginta florins: e cobrats la present ab apoca de paga, car la dita Cort, ab tenor de la present, mana als honrats Oydors de Comptes del dit General que vosaltres posants en data los dits quinquaginta florins e restituints la present ab la dita apoca aquells en vostra compte admeten, tota difficultat cessant. Dada en la casa del Capitol del dit Monestir de Sent Cugat ab los segells del reverend Bisbe de Vich, del Comte de Pallars e del honorable En Johan Fiveller, un dels Sindichs de Barchinona a XVIII de juliol del any M. CCCC. XVIIII.

Item, mana la dita Cort e dona poder als dits dos Promovedors qne hagen compte e raho de aquells L florins, los quals En Jacme Navarra, ciutada e *olim* Sindich de Leyda e Promovedor del Bras reyal, ha reebuts dels Diputats del dit General de Cathalunya per virtut de una cautela de la dita Cort dessus inserta, dada en lo present Monastir a XII de maig prop passat e que satisfet a aquell de son salari per raho del dit offici de Promovedor, lo qual ha regit per algun temps, e pres en compte tot ço e quant necessariament ha donat ne despes per affers de la dita Cort, lo romanent sia restituit als dits dos Promovedors, que al dit Jac-

[1] Volumen 27 de la *Colección de Procesos* del Archivo general de la Corona de Aragón, procedente de la antigua Generalidad de Cataluña, folio XII de la segunda numeración de dicho volumen.—Véase la descripción del mismo en la nota primera de la pág. 605 del tomo XIII de la presente *Colección*.

[2] El documento y acuerdos de las Cortes consignados en el texto se hallan omitidos en el *Proceso común* de estas Cortes, inserto en el tomo XII. Véase la pág. 134.

me, en nom de la dita Cort, fassen apoca o albara de tot ço que reebran.

Item, mana la dita Cort en aquesta jornada que quant En P. Grimau, un dells Sindichs de Perpinya qui es stat elet per la dita Cort en Promovedor per lo dit Braç reyal en loch del dit Jacme Navarra, comencara a servir del dit offici de Promovedor, sia scrit e continuat a fi que del die que comencara a servir a avant li sia feyt compte del temps que servira.

Apres se segui que dimecres a XVIII del prop dit mes de juliol lo dit P. Grimau fo en lo dit Monestir e dix a mi dit Johan Dezpujol, Notari, que ell era vengut per servir lo dit offici de Promovedor e quel continuas en lo present Proces e en la present jornada [1].

[2] Item divenres ques comptave XXI del mes de juliol prop dit, congregada e ajustada la dita Cort en les dites Casa e forma acustumada feu e mana les cauteles seguents:

La Cort general del Principat de Cathalunya que de present se celebre en lo Monastir de Sent Cugat de Valles: als reverend, noble e honorable Nandreu, per la gracia divinal Bisbe de Barchinona, mosen Ramon, Vezcomte de Perellos, e misser Francesch Basset, ciutada de Leyda, Deputats del General del dit Principat. Dats e pagats de les peccunies del dit General al honorable En Bernat Servent, lochtinent de Tresorer del Senyor Rey, ciutada de la dita ciutat, *quindecim milia* florins dor Darago de dret e just pes, los quals la dita Cort de sa mera liberalitat graciosament ha atorgat e donats al dit Senyor Rey ab Acte de Cort fet per lo dit Senyor ab assentiment de la dita Cort e continuat en lo proces daquella a XX dies del present mes de juliol, segons que en lo dit proces se conte, e cobrats la present tant solament ab apoca del dit Bernat Servent, car la dita Cort ab aquesta mateixa diu e mana als honorables Oydors de Comptes del dit General que vosaltres posants en data los dits XV. M. florins e restituents la present ab la dita apoca tant solament, vos admeten aquells en vostre compte, tots duptes e difficultats cessants. Dada en lo Monastir de Sent Cugat de Valles e segellada de ordinacio de la dita Cort ab los segells del reverend Bisbe de Vich, del noble baro lo Comte de Cardona e del honorable En Johan Fiveller, un dels Sindichs de la dita ciutat de Barchinona, a XXI dies de juliol del any M. CCCC. XVIIII.

[1] Omitido este acto en el PROC. C.—V. *loc. cit*, pág. 134.

[2] Omitida la sesión de este día en dicho Proceso.—V, *loc. cit.*, pág. 137.

La Cort general, etc., *ut supra proxime.* Com En Bernat Serradell, mercader, ciutada de la dita ciutat, lo die de la data de la present hagues offerta a la dita Cort una supplicacio humilment en acabament que la dita Cort dels bens e peccunia del dit General degues fer fer al dit supplicant remuneracio condescent de quatre aludes de saffra pujants a valua de cccc florins dor Darago, los quals el dit supplicant haguera comanades per mercadeiar a un jove den Bernat Çaclosa e les quals en apres foren preses per les guardes del dit General e confiscades a aquell, per tal com per lo dit jove no foren espatxades a la Taula del dit General contra voluntat del dit supplicant e aquell no sabent. E la dita Cort, oyda e entesa la dita supplicacio, jatsia hagues e haia per clar que de justicia no era ne es tenguda a fer fer la dita remuneracio ne los bens del dit General li son en alguna manera obligats per la dita raho, empero atenent la dita Cort a la vellesa e pobresa gran del dit supplicant, per reverencia de Deu, e de sa mera liberalitat, haia atorgades e dades graciosament al dit supplicant en via dalmoyna triginta libras de moneda de Barchinona de tern, no contrestant que semblant o altre quantitat de peccunia ja altra vagada li sia stada dada per la dita raho per los Diputats passats del dit General [e] imposat la dita Cort al dit supplicant per les dites xxx lliures callament perpetual sobre les dites coses supplicades. Per ço, vol e mana la dita Cort que de les peccunies del dit General donets e paguets al dit Bernat Serradell les dites triginta libras barchinonensis, e cobrats la present tant solament ab apoca del dit Bernat Serradell, car la dita Cort ab aquesta mateixa diu e mana als honorables Oydors de Comptes del dit General que vosaltres posants en data les dites xxx llibras e restituints la present ab la dita apoca tant solament vos admeten aquelles en vostre compte, tots duptes e difficultats cessants. Dada, etc., *fiat ut supra.*

Die mercurii xvi augusti anno proxime dicto, dicta Curia congregata in dicta domo Capituli dicti Monasterii Sancti Cucuphatis Vallensis, more solito, mandavit fieri et expediri littera tenoris sequentis [1]:

Al molt alt e molt excellent Princep e poderos Senyor lo Senyor Rey.

Molt alt e molt excellent Princep e poderos Senyor:

Sobre algunes novitats per vos, Senyor, ab humil reverencia parlant, e per alguns Vostres Officials e altres al General de Cathalunya fetes,

[1] Esta credencial no aparece inserta en el Proc. C.—V. *loc. cit.*, pág. 146.

trametem a Vostra excellent Senyoria lo reverend Bisbe de Barchinona, lo noble mossen lo Vezcomte Dilla e de Canet e En Ramon Dezpla, un dels Sindichs de Barchinona ab los Diputats del dit General e Oydors de Comptes de aquell, plenerament informats de nostres acord e deliberacio: Supplicant humilment a vos, Senyor, que sia de Vostra merce donar plenera fe e creença a tot ço e quant a Vostra excellent Senyoria sera per aquells de part nostra explicat. Scrita en lo Capitol del Monastir de Sent Cugat de Valles e segellada de ordinacio de la dita Cort ab lo segell del reverend Bisbe de Vich a xvi de agost. Senyor: *La Cort general del Principat de Cathalunya qui humilment se recomana en Vostra gracia.*

[1] Item dilluns a xxi de agost prop dit, ajustada la dita Cort en la dita Casa de Capitol del dit Monastir de Sent Cugat de Valles per la raho deius scrita. Attenent la dita Cort que lo dit nombre de les dessus xxiii persones a present no era complit per raho de algunes persones qui eren absents e empetxades, per la qual cosa nos podia procehir en los affers principals de la dita Cort, dels quals les dites xxiii persones havien e han carrech e cert poder: Per tant la dita Cort tota concorde elegi los molt nobles En Roger Bernat, Compte de Pallars, e mossen P. de Fonollet, Vezcomte Dilla e de Canet, ab aquell poder e en aquella forma que foren elegides les dites xxiii persones, los quals dits Comte e Vezcomte encontinent, present la dita Cort, faheren lo dit jurament en la forma dessus inserta, la qual fo aqui lesta e publicada per mi dit Johan dez Pujol, Notari, en presencia de la dita Cort, que mana quel present acte fos continuat en lo present Proces.

[2] Item dijous a xxxi dagost prop dit, congregada la dita Cort, segons era de costuma, per tant, segons dix, com lo honorable mossen Berenguer Dolms, axi com a Nostre Senyor Deu ha plagut, es passat desta vida, en loch e per mort de aquell elegi al dit nombre de xxiii persones lo honorable mossen Garau de Palou ab aquell poder e en aquella forma que foren elegides les dites xxiii persones, fahent lo dit mossen Garau lo sagrament, segons la forma dessus inserta. E per la dita raho mana la letra del tenor seguent:

[1] Omitida la sesión de este día en el Proc. C.—V. *loc. cit.*, pág. 146.
[2] Idem íd.

Al honorable mossen Garau de Palou.

Mossen Garau:

Com nosaltres, per mort de mossen Berenguer Dolms, vos haiam elegit al nombre de la XXIIII.ª, e sia molt necessari per donar conclusio al carrech que han los de la dita XXIIII.ª vingats prestament per avançar e proseguir e concloure los affers de que per nosaltres han carrech: Per ço, us dehim e pregam affectuosament que de continent, vista la present, vingats açi per entendre continuament en los dits affers, als quals va tot lo benavenir de aquest Principat. E sera cosa de quens farets pler molt singular. Dada en lo Monastir de Sent Cugat de Valles a XXXI de Agost sots lo segell del reverend Bisbe de Vich. *La Cort general del Principat de Cathalunya a vostra honor.*

Item, ordona la dita Cort que axi com la maior part, ço es sinch persones, de les vuyt persones eletes per cascun de les dits Brases a veure, meneyar, conferir entre si e ordonar les coses demanadores per la dita Cort al Senyor Rey, segons en lo poder a aquelles donat, continuat en lo present Proces sots Kanalar de XXIII de maig prop passat es contengut, que los quatre de aquelles ab lo dit poder puixen procehir en les dites coses, e que hagen a refferir aquelles a la dita Cort.

Item, mana la dita Cort fer e spatxar per raho del debat del Comte de Cardona la letra del tenor seguent:

Al reverend Pare en Christ e Senyor lo Bisbe de Barchinona.

Reverend Senyor:

Sobre alguns negocis explicadors e perseguidors en nom nostre en lo Consell del Senyor Rey, havem determenat destinar a la Senyora Reyna e al dit Consell vostra paternitat, lo noble Comte de Pallars e lo honorable En Johan Fiveller, un dels Sindichs de Barchinona, que informats per nosaltres vos deuen los dits negocis largament enarrar: pregamvos affectuosament que dada per la dita V. P. ferma creença als damunt dits Comte e Sindich vos vullats haver ensemps ab ells en los dits negocis, segons se pertany e confiam de vos. Dada en lo Monastir de Sent Cugat de Valles a XXXI del mes dagost any MCCCCXVII.° *La Cort general del Principat de Cathalunya presta a vostra honor.*

Item, la dita Cort, en favor de la casa del dit mossen Berenguer Dolms, *quondam,* feu spatxar la letra del tenor seguent:

Al molt alt e molt excellent Princep e poderos Senyor lo Senyor Rey.

Molt alt e molt excellent Princep e poderos Senyor:

Cert est a Vostra gran Senyoria en qual manera, gran temps ha, mossen Berenguer Dolms, la anima del qual aquell Rey dels Reys qui viu e regne eternalment, hage collocada en la sua sancta gloria de Paradis, ha servit a Vostra Reyal Magestat cordialment e affectada. Encara com es cert a Vostra dita Senyoria, com lo dit mossen Berenguer, perseguint ab gran e molt clara intencio los fets comuns e tochants los interes del publich, los quals son Vostres, Senyor, com aquell qui sots cap e singular protector de aquell, per les grans despeses e dans que ha fetes e sostenguts en la dita longa prosecucio ha lexat son heretatge grantment diminuit e despullat de gracies e retribucions a tals serveys condignes. On, com, Senyor molt alt, sia molt propri e pertinent es pertanya a Rey e Princep virtuos e rahonable fer que les gracies e benificis que dell procelheixen apareguen e sien vistes en persones virtuoses, amants veritat e qui cobegen virtuosament e justa saber e viure, e aço, per dar causa e rahonable induccio a altres qui semblant e millor fassen, e los volents atemptar lo contrari sen retraguen: Per ço, Senyor molt excellent, la present Cort moguda per les dites rahons e vehent que es propri de interposar lur humil supplicacio ves Vostra Reyal Magestat per recomendacio special del hereu e casa del dit mossen Berenguer, humilment suppliquen a aquella, que li placia per sa benignitat haver aquell dit Berenguer e sa Casa per recomanat axi e segons haguera Vostra dita alta Senyoria si lo dit mossen Berenguer viu fora, haut sguard als dits grans e assenyalats serveys per aquell, segons dit es a Vostra dita Senyoria longament fets. E de aço, Senyor molt excellent, farets ço que a Vostra gran Senyoria se pertany, e la present Cort haurau a gracia special de Vostra alta Senyoria, la qual la Divinitat Sancta hage en sa proteccio e guarda. Scrita en lo Capitol del Monestir de Sent Cugat de Valles e segellada de ordinacio de la dita Cort ab lo segell del Bisbe de Vich a XXXI de agost. Senyor: *La Cort general del Principat de Cathalunya que humilment se recomana en vostra gracia e merce.*

[1] Item dimarts a V del mes de setembre del prop dit any, congregada e ajustada la dita Cort en lo loch, forma e manera dessus dites e acustu-

[1] Seaión omitida en el PROC C.—V. *loc. cit.*, pág. 146.

mades, ordona, delibera e acorda scriure als Diputats del General de Cathalunya e als Consellers de la ciutat de Barchinona en la forma seguent:

Als molt honorables Senyors los Diputats del General de Cathalunya.

Molt honorables Senyors:

Sabents nosaltres que la Audiencia del Senyor Rey se continuava en Barchinona mes auant dels x dies apres la partida del dit Senyor, e maravellants nos de vosaltres qui en aço no feyets provisio alguna ne curavets certificarnos en per letres ne en altra manera, havem comes als honorables En Johan Fiveller e En Lorens Rodon que de aço parlassen ab vosaltres e sabessen si aço era preiudici del Principat de Cathalunya o no, e quines rahons han los senyors de la dita Audiencia de continuar aquella ultra los dits x dies. E com fins açi no sapiam que si sia en res provehit, ans incessantment segons havem apres, la dita Audiencia se continua, e dubten que no sia interes del dit Principat: Per tant, instantment vos pregam que de aço, vista la present, vos informets ab los advocats del General e altres, si mester sera, certificantsnos com abans porets per vostres letres de ço que trobarets, e axi mateix dels motius que han o haver poden los continuants sobre dites, per ço, que hi puixan degudament provehir. *Data ut infra in sequenti.*

Als molt honorables Senyors los Consellers de Barchinona.

Molt honorables Senyors:

Per relacio de alguns som informats que la Audiencia del Senyor Rey, passats los x jorns apres la sua partida, ses continuada en Barchinona e encara vuy incessantment se continua. E com haian dupte que aço no sia interes nostre e del dit Principat de Cathalunya, pregamvos affectuosament e us exortam que ensemps ab e sens los Diputats als quals axi mateix ne havem scrit, e crehem qnen parlaran ab vosaltres, vos informets ab los advocats de la Diputacio e altres, si la continuacio sobredita es derogant a les libertats del dit Principat o perjudicial en alguna manera, certificantsnos per vostres letres de ço quen haurats sabut, e encara del motiu o causa que han o poden hauer los Senyors de la dita Audiencia de continuar aquella ultra los dits x dies, per ço, que sin es prejudici, hi puixan de condescent remey provehir. Dada en lo Monestir de Sent Cugat de Valles sots lo segell del reverend Bisbe de Vich a v del mes de setembre del any MCCCCXIX. *La Cort general del Principat de Cathalunya a vostra honor.*

[1] Item dimecres a VI del mes de septembre del prop dit any MCCCCVIIII, congregada e ajustada la dita Cort en los loch, forma e manera dessus ditas, en la qual congregacio foren presents los molt reverends, nobles e honorables Senyors:

Nalfonso, Bisbe de Vich.
Nandreu, Bisbe de Barchinona.
Frare Dalmau, Abat de Ripol.
En Guillen, Abat del Stany.
Frare Bernat, Abat Darles.
En Francesch Daygues, Procurador del Bisbe de Leyda.
En Johan Vilella, Procurador del Bisbe Durgell.
Lo Senyor frare Jordi Dezcoll, Procurador del Abat de Besalu.
Mestre Phelip de Malla, Procurador e Sindich del Capitol de Barchinona.

En Roger Bernat, Comte de Pallars.
Mossen P. de Fonollet, Vezcomte Dilla e de Canet.
Mossen Arnau Roger de Pallars.
Mossen Galceran de Sancta Pau.
Mossen Bernat de Fortia.
Mossen Gerau de Palou.
Mossen P. de Galliners.
Mossen Luis March.
Mossen Matheu Cardona.
Nasbert Çatrilla.
En Johan Giver.
En Johan de Planella.
En Johan de Avinyo.
En Miquel de Poses.
En Bertran de Fontioncosa.
En P. de Galliners.
En P. Cadell.
En Johan de Miralles.
Narnau Davi.
En P. de Treballs.
En Bertran de Vilafrancha.

En Ramon Dezpla. . . . . } Sindichs de Barchinona.
En Johan Rós. . . . . }

[1] Sesión omitida en el PROC. C.—V. *loc. cit.*, pág. 146.

En Nicolau Gralla, Sindich de Leyda.
Micer Johan Çavall, Sindich de Gerona.
Micer Nicolau Bonet, Sindich de Tortosa.
E En P. Grimau, Sindich de Perpinya.

E axi ajustats, segons era e es de custuma, faheren e ordonaren lacte del tenor seguent:

La present Cort concorda, proveheix e ordona que los Capitols deius per rubriques designats de present per la dita Cort concordats, sien presentats al Senyor Rey la primera sitiada que tendra en la present Cort ensemps ab los altres que daçi a aquella sitiada per la dita e present Cort seran concordats: axi empero, que si algun altre Capitol nos concordave o nos podia concordar en e per la dita Cort, que los dits Capitols deius rubricats sien lavors presentats per la dita Cort, la qual ara per lavors e lavors per ara, haventlos per concordes e en comuna concordia, los ha per presentats. E quant lo dit Senyor Rey sera vengut, que pus si tropien tres persones o mes de cascun Bras de aquelles que vuy son en la Cort, a aquelles la dita Cort ab lo present Acte dona plen poder ara per lavors de presentar los Capitols ara concordats, los quals son los seguents [1]:

I. Primerament, lo preambol qui comença: *Molt alt e molt excellent Princep e Senyor: Jatsia que en diverses temps,* etc.

II. Item lo Capitol rubricat: *Quals han a esser Canceller ne Vicicanceller ne quina seguretat han a prestar.*

III. Item lo Capitol rubricat: *Quels strangers no puixen obtenir dignitats ne benificis e que les Pragmatiques sobre aço fetes sien observades.*

IIII. Item lo Capitol rubricat: *Quels officis jurisdiccionals, castellanies e capitanies de Sicilia e de Cerdenya sien dats e comenats a nadius de la Corona e no a altres.*

V. Item lo Capitol rubricat: *Que totes donacions e alienacions fetes a persones strangeres per los Reys En Ferrando e Alfonso sien revocades.*

VI. Item lo Capitol rubricat: *Que totes donacions e alienacions per lo Rey Alfonso de bens patrimonials o vinclats sien revocades, fetes a sos subdits.*

VII. Item lo Capitol rubricat: *Que los qui tenen castells ne forces en Cathalunya sien nadius e poblats en Cathalunya e dels capitans: e per semblant de Mallorques e illes adiacents.*

[1] Véase la sesión del día 17 de Abril de 1420 en el Proc. C., tomo XII, pág. 295.

Apres la dita Cort anomena e elegi en Promovedor per lo Braç ecclesiastich lo honorable En Johan Vilella, pabordre de Lilet en la Seu Durgell.

[1] Item disapte ques comptave lo nove die de setembre prop dit, congregada e ajustada la dita Cort en la dita Casa de Capitol del dit Monastir de Sent Cugat de Valles en la forma e manera acustumada, en la qual congregacio foren presents la dita Cort fahents e representants los molt reverends, nobles e honorables:

Nalfonso, Bisbe de Vich.
Nandreu, Bisbe de Barchinona.
Frare Dalmau, Abat de Ripol.
En Guillen, Abat del Stany.
En Pere, Abat de Sent Feliu de Gerona.
Micer Francesch Daygues, Procurador del Bisbe de Leyda.
En Johan Vilella, Procurador del Bisbe Durgell.
Mestre Phelip de Malla, Sindich del Capitol de Barchinona, e
Frare Jordi Dezcoll, Procurador del Abat de Besulu.

Lo Comte de Pallars.
Lo Comte de Cardona.
Lo Vezcomte Dilla e de Canet.
Lo Vezcomte de Vilamur.
Don Ramon de Cardona.
Mossen Arnau Roger de Pallars.
Mossen Galceran de Sancta Pau.
Mossen Bernat de Fortia.
Mossen Guerau de Palou.
Mossen P. de Galliners.
Mossen Luis March.
Nasbert Çatrilla.
En Miquel de Poses.
En Bertran de Fontjoncosa.
En P. de Galliners.
En Johan de Miralles.
Narnau Davi.
En P. Treballs.

[1] Sesión omitida en el Proc. C.—V. *loc. cit.*, pág. 146.

En R. Galceran de Cartella.
En Ramon Dezpla, Sindich de Barchinona.
Micer Johan Çavall, Sindich de Gerona.
En Nicolau Gralla, Sindich de Leyda.
En P. Grimau, Sindich de Perpinya, e
Micer Nicolau Bonet, Sindich de Tortosa.

E axi ajustats en la dita Casa concordaren, provehiren e ordinaren los sis Capitols deius per rubriques designats, fahents de aquests dits sis Capitols, los quals foren aqui legits e publicats, semblant acte que dessus e en la dita forma volgueren quels dits sis Capitols fossen ajustats als dessus dits, e son los dessignats per les rubriques seguents:

VIII. Lo Capitol rubricat: *Que aquells qui hagen donat lur consell, vot o consentiment ans de ingres de Cort o Parlament sien expellits de aquella e de aquell.*

VIIII. Item lo Capitol rubricat: *Que lo Senyor Rey tinga Audiencia un die la setmana es exhibescha dos jorns en algun loch patent.*

X. Item lo Capitol rubricat: *Que a instancia del Fisch algunes persones no puixen esser tretes del Vegueriu.*

XI. Item lo Capitol rubricat: *Com deven seure e quals entrevenir per lo Senyor Rey en les Corts.*

XII. Item lo Capitol rubricat: *Que lo Senyor Rey hage esser personalment en Cort o Parlament al terme per ell primer donat.*

XIII. Item lo Capitol rubricat: *Quel Senyor Rey hage a tenir Corts en ciutats e viles qui no sien menors de CCCC fochs.*

[1] Item dimecres a XIII del prop dit mes de setembre, ajustats e congregats los deius nomenats en la dita Casa de Capitol del dit Monastir de Sent Cugat de Valles, segons era e es custuma, la dita Cort e tot lo Principat de Cathalunya fahents e representants, e son los molt reverends, nobles e honorables:

Nalfonso, Bisbe de Vich.
Frare Dalmau, Abbat de Ripol.
En Guillem, Abbat del Stany.
Frare Bernat, Abbat Darles.
En P., Abbat de Sent Feliu de Gerona.
En Johan Vilella, Procurador del Bisbe Durgell.

[1] Sesión omitida en el PROC. C.—V. *loc. cit.*, pág. 150.

Maestre Phelip de Malla, Procurador e Sindich del Capitol de Barchinona, e
Frarê Jordi Dezcoll, Procurador del Abat de Besulu.

Lo Comte de Cardona.
Lo Vezcomte de Vilamur.
Don Ramon de Cardona.
Mossen Galceran de Sancta Pau.
Mossen Bernat de Fortia.
Mossen R. Torrelles.
Mossen P. de Galliners.
Mossen Luis March.
En Johan Giver.
En P. de Galliners.
En Johan de Planella.
Huguet de Copons, menor.
En Johan Fiveller.. . . . . .
En Ramon Dezpla.. . . . . .
En Johan Ros. . . . . .
Micer Bonanat Pere.. . . . . .
} Sindichs de Barchinona.
En Nicolau Gralla, Sindich de Leyda.
Micer Johan Çavall, Sindich de Gerona.
Micer Nicolau Bonet, Sindich de Tortosa.
En P. Grimau, Sindich de Perpinya.
E En Jacme Storch, Sindich de la vila de Puigcerda.

E decontinent axi congregats, publicats los nou Capitols deius per rubriques designats, concordaren, provehiren e ordonaren, ajustants aquells als dessus per la dita Cort passats e concordats, e faheren semblant acte que dessus, e son los seguents:

XIIII. Item lo Capitol rubricat: *Dels Comissaris.*

XV. Item lo Capitol rubricat: *Quels Officials jurisdiccionals no puixen tenir substituits.*

XVI. Item lo Capitol rubricat: *De aquells qui han fet contra Constitucions e Capitols de Cort.*

XVII. Item lo Capitol rubricat: *Que algun no gos nafrar laltre en la cara.*

XVIII. Item lo Capitol rubricat: *Que la Audiencia se puxa celebrar X dies apres quel Senyor Rey ne sera partit e apres que no sen tinga si personalment no y entra.*

XVIIII. Item lo Capitol rnbricat: *Que no sia donat clam de Pau e de Treua fora la Vegueria.*

XX. Item lo Capitol rubricat: *Que les acusacions e denunciacions no proseguides peresquen.*

XXI. Item lo Capitol rubricat: *Que los algutzirs no puixen esser sino dos e que no tinguen juy.*

XXII. Item lo Capitol rubricat: *Que tota persona puixa haver translat de les Pragmatiques e altres scriptures del Archiu Reyal.*

[1] Item dimarts ques comptave XIX del dit mes de setembre, aiustada la dita Cort segons e per la forma e en lo loch dessus dits, en la qnal congregacio fahents e representants la dita Cort foren los seguents:

Nalfonso, Bisbe de Vich.
Frare Dalmau, Abat de Ripol.
En G., Abat del Stany.
Frare Bernat, Abat Darles.
Frare G., Abat de Banyoles.
En Johan Vilella, Procurador del Bisbe Durgell.
Maestre Phelipp de Malla, Sindich del Capitol de Barchinona.
P. Dartado, Sindich del Capitol Dnrgell.
E Frare Jordi Dezcoll, Procurador del Abat.

Lo Comte de Pallars.
Lo Vezcomte Dilla e de Canet.
Lo Vezcomte de Vilamur.
Don Ramon de Cardona.
Mossen Bernat de Fortia.
Mossen Gaver de Palou.
Mossen P. de Galliners.
Mossen Luis March.
En Phelip Dareny, Procurador del noble En Bernat G. de Pinos.
En R. Berenguer de Lorach.
Nasbert Çatrilla.
En Johan Giver.
En Pons de Malla.
En Miquel de Poses.
En Bertran de Vilafrancha.

[1] Sesión omitida en el Proc. C.—V. *loc. cit.*, pág. 150.

En Bertran de Fontjoncosa.
Narnau Davi.
Nuguet de Copons, pus jove.
En Johan de Planella.
En Jacme de Palou.
En P. R. de Muntfalco.
En Jacme de Tagamanent.
En Johan Icard.
En Johan Fiveller.. . . . . .
En R. Dezpla.. . . . . .
En Johan Ros. . . . . .
Micer Bonanat Pere.. . . . . .
} Sindichs de Barchinona
En Nicolau Gralla, Sindich de Leyda.
Micer Johan Çavall, Sindich de Gerona.
Micer Nicolau Bonet, Sindich de Tortosa.
En P. Grimau, Sindich de Perpinya.
En Jordi Morera, Sindich de Cochliure.

E tots axi ajustats, concordaren e determenaren en la forma dessus dita, fahent Acte de Cort, dels Capitols rubricats per les rubriques seguents:

XXIII. Item lo Capitol rubricat: *Quels strangers e inabils sien remoguts del costat e servey del Senyor Rey.*

XXIIII. Item lo Capitol rubricat: *Que algun offici jurisdiccional ne altre no puixa esser donat o comenat sino a cathala nadiu*, etc.

XXV. Item lo Capitol rubricat: *Que solament los vers familiars dels Batle general e Procurador Reyal sien exemps dels Officials ordinaris.*

XXVI. Item lo Capitol rubricat: *Dels Conseruadors e altres officis novells que sien revocats.*

XXVII. Item lo Capitol rubricat: *Del Maestre Racional e dels de son offici.*

XXVIII. Item lo Capitol rubricat: *Del aboliment del lochtinent del dit offici en Regne de Valencia.*

XXVIIII. Item lo Capitol rubricat: *Que los Scrivans en los processes hagen scriure certes linies e mots e a reebre cert salari de provisions.*

XXX. Item lo Capitol rubricat: *Que los Scrivans sien quitats del dret de segell e hagen lo vestit e la gracia.*

XXXI. Item lo Capitol rubricat: *Que los dits Scrivaus hagen esser cathalans en les causes de cathalans.*

XXXII. Item lo Capitol rubricat: *Que les scriptures dels Scrivans reyals hagen esser comenades a altres Scrivans reyals e no a altres.*

XXXIII. Item lo Capitol rubricat: *Que los Scrivans no puixen esser Procuradors ne emparar provisions en la scrivania.*

[1] Item divenres a XXII de setembre prop dit, ajustada la dita Cort en la dita Casa de Capitol del dit Monestir de Sent Cugat de Valles, axi e segons era de custuma, attenent, segons dix la dita Cort, que era necessari per aquella provehir degudament en alguns actes molt arduus e necessaris a la dita Cort, sobre los quals a pensar e a ymaginar elegiren e anomenaren los reverends, nobles e honorables:

En G., Abat del Stany.
Frare G., Abat de Banyoles.
Lo Comte de Pallars.
Mossen Gaver de Palou.
En Johan Ros, de Barchinona, e } Sindichs.
En Nicolau Gralla, de Leyda. . . }

Als quals donaren e atribuiren lo poder deius insert, lo qual fo, present la dita Cort, ordonat, legit e publicat, e es del tenor seguent:

Que los dessus dits VI pensen, ymaginen e meten en orde totes coses utils, expediens e necessaries a la honor del Senyor Rey, profit e benefici del dit Principat e de la cosa publica de aquell, e que ho reffiren als XXIIII, e los XXIIII a la dita Cort, segons la forma e pratica del poder a aquells donat per la dita Cort.

Item, la dita Cort volent satisfer e degudament contentar los Doctors e Juristes qui per la dita Cort e affers de aquella ha treballat, haut sguard al treball que cascun ha fet e al temps, e a veure e a regonexer aquells, ordona e elegi los reverend e honorables:

En Guillem, Abat del Stany.
Mossen P. de Galliners, e.
En Johan Ros, un dels Sindichs de Barchinona,

lós quals tres ensemps ab los Promovedors de la dita Cort, hauda informacio ab los Scrivans de la dita Cort, salarien e tatxen los dits Doctors e Juristes a cascun, segons lo treball que sera atrobat esser fet per aqnells

[1] De los acuerdos relacionados en el texto y documentos insertos en el mismo no se hace mención en la sesión de este día del PROC. C — V. *loc. cit.*, pág. 155.

o aquell per raho dels actes, fets e negocis de la dita Cort, manant ara per lavors cautela dressadora als Diputats del General de Cathalunya de la quantitat o quantitats que diran o tatxaran als dessus dits Doctors o Juristes o a cascun dells.

No res menys la dita Cort acorda, volgue e delibera que cascun Bras posques comunicar los actes e fets de la dita Cort als advocats de cascun dels dits Brasses, no contrestant lo jurament daquen per los de la dita Cort fet e prestat ne la forma de aquell dessus inserta.

Item, la dita Cort havent a cor la obre de la Sgleya de Sent Pere de Octovia per lo servey que la dita Cort ha haut e ha continuament en aquella, per sguard de pietat, dona graciosament a la dita obra L florins dor Darago en la forma seguent:

La Cort general del Principat de Cathalunya, la qual de present se celebra per lo molt alt Senyor Rey don Alfonso als cathalans en lo Monastir de Sent Cugat de Valles, als honorables frare Johan Scarigues, Comenador del Masdeu, mossen Galceran de Sentmanat e En Lorens Rodon, burges de la vila de Perpinya, Deputats del General de Cathalunya. Com la dita Cort concordablament haia ordonat que per vosaltres de les peccunies del dit General sien donats e pagats a la obre del Sgleya del loch de Sent Pere Doctovia de Sent Cugat de Valles cinquanta florins dor Darago, los quals la dita Cort graciosament ha manat donar per sguard de Deu a la dita obre, convertidors en aquella, e no en altres uses: Per ço, mana la dita Cort que de les dites peccunies donets e liurets al honrat En Miquel de Poses, donzell, habitador del dit loch e un dels obrers de la dita obre los dits cinquanta florins qui aquells ha promeses convertir en la dita obre e no on altres uses, e donar compte e raho de aquells als obrers qui ara son o per temps seran de la dita obre, e cobrats dell la present ab apoca de paga, car la dita Cort, per tenor de la present, mana als honrats Oydors de Comptes del dit General que vosaltres posants en data los dits cinquanta florins e restituints la present ab la dita apoca aquells en vostre compte admeten, tota difficultat cessant. Dada en la Casa del Capitol del dit Monastir de Sent Cugat e segellada ab los segells del reverend Bisbe de Vich, del noble lo Comte de Pallars e del honorable En Ramon Dezpla un dels Sindichs de Barchinona, de ordinacio de la dita Cort, a XXII dies de setembre del any de la Nativitat de Nostre Senyor MCCCCXVIIII.

Item, la dita Cort mana donar graciosament a la molt alta Senyora Reyna dona Maria, del molt alt Senyor Rey consort, dos milia florins dor darago ab saluetat o cautela del tenor seguent:

La Cort general, etc. Als honorables, etc., *ut supra proxime*. Com la dita Cort concordablament haia ordonat que per vosaltres de los peccunies e bens del dit General sien donats e pagats a la molt alta Senyora Reyna dona Maria, del dit molt alt Senyor Rey Nalfonso beneventuradament regnant consort, duos millia florins dor Darago, los quals la dita Cort graciosament li ha donats per certs sguards: Per ço, mana la dita Cort que de les dites peccunies donets e liurets a la dita Senyora Reyna, o per ella al honorable mossen Berenguer de Hostelrich, Camerlench seu, los dits duos millia florins, e cobrats de la dita Senyora Reyna o del dit Senyor Camerlench la present ab apocha de paga, car la dita Cort, per tenor de la present, mana als honrats Oydors de Comptes del dit General que vosaltres posants en data los dits duos millia florins e restituints la present ab la dita apoca aquells en vostre compte admeten, tota difficultat cessant. Dada *ut supra*.

[1] Item dimecres ques comptave XXVII del dit mes de setembre prop dit, ajustada la dita Cort en la dita Casa de Capitol del dit Monastir de Sent Cugat de Valles per e en la forma acustumada, en la qual congregacio, fahents e representants aquella dita Cort, foren presents los molt reverends, nobles e honorables:

Nalfonso, Bisbe de Vich.
En Guillem, Abat del Stany.
Frare Bernat, Abat Darles.
Frare G., Abat de Banyoles.
En P. Ermengol, Abat de Sent Feliu de Gerona, Procurador del Archabisbe de Tarragona.
En Francesch Daygues, Procurador del Bisbe de Leyda.
En Johan Vilella, Procurador del Bisbe de Urgell.
En P. Dartedo, Procurador del Capitol Durgell.
Frare Johan Scarigues, Procurador del Prior de Cathalunya.
Frare P. Metge, Procurador del Castella Damposta, e
Frare Jordi Dezcoll, Procurador del Abat de Besulu.

Lo Comte de Pallars.
Lo Comte de Cardona.
Lo Vezcomte de Vilamur.
Don Ramon de Cardona.

[1] Los acuerdos relacionados en el texto no constan en la sesión de este día del Prog. C — V. *loc. cit.*, pág. 156.

Mossen Bernat de Fortia.
Mossen Guerau de Palou.
Mossen R. de Rexach.
Mossen P. de Galliners.
Mossen Luis March.
Mossen Gabriel Bisbal.
Micer Dalmau de Sent Dionis.
Nasbert Çatrilla.
En P. de Galliners.
Nuguet de Copons, pus jove.
En Bertran de Vilafrancha.
En P. R. de Muntfalco.
En P. R. de Loret.

En Ramon Dezpla.. . . . . } Sindichs de Barchinona.
En Johan Ros. . . . . }
En Nicolau Gralla, Sindich de Leyda.
Micer Johan Çavall, Sindich de Gerona.
Micer Nicolau Bonet, Sindich de Tortosa.
En Lorens Rodon e. . . . . , . . } Sindichs de Perpinya.
P. Grimau.. . . . . }

E axi tots ajustats concordaren, passaren e determenaren en la forma e manera dessus dita, fahent Acte de Cort dels Capitols rubricats per les rubriques seguents:

XXXIIII. Item lo Capitol rubricat: *De les leudes.*

XXXV. Item lo Capitol rubricat: *Que les ordinacions tochants la Casa Reyal sien obseruades a la letra.*

XXXVI. Item lo Capitol rubricat: *Que les governacions de Cerdenya e de Mallorques sien comenades a nadius e heretats sens frau en Cathalunya e lo contrari sia revocat.*

XXXVII. Item lo Capitol rubricat: *Contra aquells qui donen e qui reeben diners o altre do per obtenir algun offici jurisdiccional e que algu havent certes qualitats no puixa obtenir offici triennal.*

XXXVIII. Item lo Capitol rubricat: *Que les jueus habiten apartats dels christians.*

XXXVIIII. Item lo Capitol rubricat: *En quina manera los plets quis menen en la Audiencia seran desisits uns apres daltres.*

XXXX. Item lo Capitol rubricat: *Contra Officials fahents composicions e exaccions inhonestes.*

XXXXI. Item lo Capitol rubricat: *Que los posaders hagen a donar les posades sens salari algu.*

XXXXII. Item lo Capitol rubricat: *Que obligacio de persona que la fembre faça no valga ne tenga.*

XXXXIII. Item lo Capitol rubricat: *Que la declaracio del* **Princeps namque** *sia hauda per nulla feta per lo Rey En Ferrando fora Cort.*

XXXXIIII. Item lo Capitol rubricat: *Que los Juristes, ans que usen de advocacio, hagen los Usatges e Constitucions en lur poder dins mig any.*

XXXXV. Item lo Capitol rubricat: *Que los Assesors dels Governadors no puixen reebre salari algu de les parts, ne los algutzirs capsous ne carcelatge sino en certa forma.*

XXXXVI. Item lo Capitol rubricat: *En quina manera los Assesors dels Governadors se hauran elegir.*

[1] Item dimecres a XI de Octubre del prop dit any MCCCXIX, ajustada la dita Cort en lo dit loch, on era e es acustumada de ajustar, concordablament delibera e mana les cauteles seguents:

La Cort general, etc. Als honorables frare Johan, etc., *ut supra.* Com la dita Cort concordablament haia ordonat que per vosaltres sien liurats e donats als honorables En Johan Vilella, paborde de Lilell *(sic)*, an Asbert Çatrilla, donzell, e an P. Grimau, burges de la vila de Perpinya, Procuradors dels negocis de la dita Cort, o a la un dells, quinquaginta florins dor Darago de bon pes convertidors per aquells, o lla un dells, en algunes despeses fahedores a manut per affers tochants los actes e negocis de la dita Cort: Per ço, vol e mana la dita Cort que de les peccunies del dit General donets e liurets als dessus dits, o a la un dells, los dits quinquaginta florins, e cobrats la present ab apoca de paga, car la dita Cort, ab tenor de la present, mana als honrats Oydors de Comptes del dit General que vosaltres posants en data los dits quinquaginta florins e restituints la present ab la dita apoca, aquell en vostre compte admeten, tota difficultat cessant. Dada en la Casa del Capitol del dit Monastir de Sent Cugat e segellada de ordinacio de la dita Cort ab los segells del reverend Bisbe de Vich, del noble baro lo Comte de Pallars e del honorable En Johan Fiveller, un dels Sindichs de Barcelona, a XI de octubre del any de la Nativitat de Nostre Senyor MCCCC deenou.

[1] Sesión omitida en el PROC. C.—V. *loc. cit.*, pág. 160.

La Cort general, etc. Als honorables frare Johan Scarigues, etc., *fiat ut supra proxime*. Com la dita Cort concordablament haia ordonat que de les peccunies del dit General sien donats e pagats als honorables En Johan Vilella, pabordre de Lilet per lo Bras ecclesiastich, Nasbert Çatrilla, donzell per lo Bras militar, e En P. Grimau, burges de Perpinya per lo Braç de les ciutats e viles reyals Promovedors, ço es: al dit Johan Vilella del sizen die de septembre e al dit Asbert Çatrilla del noven jorn de agost e al dit P. Grimau del denoven die de juliol prop passats fins a XXVIII del mes de octubre present e deius scrit, es a saber, a raho de CC florins dor Darago per any a cascun dells, la quantitat pertanyent per lo dit temps. E axi mateix haia ordonat que de les dites peccunies sien donats e pagats als discrets Nanthoni Bellot per lo Bras ecclesiastich, En Johan Dezpujol per lo Bras militar e an Bernat Splugues per lo Braç de les ciutats e viles reyals, Notaris e Scrivans de la dita Cort centum quinquaginta florines auri de Aragonia, ço es, a cascun dells quinquaginta florines. Mes avant haia semblantment ordonat que de les peccunies sobredites del dit General sien donats e pagats an Johan Vezi per lo Braç ecclesiastich e En Johan de Concha per lo Braç militar e an Ramon Sgleyes per lo Braç de les ciutats e viles reyals en la dita Cort porters septuaginta quinque florins, ço es, a cascun dells viginti quinque florins dor Darago en acorriment de lur salari per lo servey que fan a la dita Cort: Per ço, vol e mana la dita Cort que de les dites peccunies del dit General donets e liurets als dits Scrivans e porters les dites quantitats muntants a summa ducentorum viginti quinque florins Darago e a cascun dels dits Promovedors la quantitat a ells pertanyent del dit temps que començaren a servir a la dita Cort fins a XXVIII del present de octubre a la raho ya dita ducentorum florenorum similium per any a cascun dells. E cobrats la present ab apoca de paga, car la dita Cort, per tenor de la present, mana als honrats Oydors de Comptes del dit General que vosaltres posants en data los dits CCXXV florins a la quantitat que haurats trobada esser deguda als dits Promovedors per los dits temps e restituints la present ab la dita apoca aquells e aquella en vostre compte admeten, tota difficultat cessant. Dada en la Casa, etc., *ut supra*.

[1] Item la dita Cort ajustada en la dita forma e en la dita Casa diluns ques comptave XVI del prop dit mes de octubre, tota concorde, feu e concorda lacte e letra seguents:

[1] Del acuerdo y comunicación insertos en el texto no se hace mención en la sesión de este día en el PROC. C.—V. *loc. cit.*, pág. 160.

Ço es, que en lo feyt de ques clama miçer Anthoni Torrens, Doctor en cascun dret, ciutada de Barchinona, en nom de son fill, la dita Cort elegi e anomena, ço es, per lo Braç ecclesiastich mosen labat de Ripoll e per lo Braç militar En Bertran de Vilafrancha e per lo Braç de les ciutats e viles reyals micer Nicolau Bonet, Sindich de Tortosa, qui ensemps ab dues persones elegidores per lo Senyor Rey vegen la justicia del fill del dit misser Anthoni sobre lo feyt de Matero ab poder bastant.

Al molt egregi baro lo Comte de Foix.

Molt egregi baro:

Per algunes persones dignes de fe havem sabut com disapte ques comptave a VII del present mes de octubre En Gim Arnau de la Badia, domestich vostre, trahent de aquest Principat de Cathalunya un cosser negre, lo qual devia e deu pagar dret de exida segons los Capitols del arrendament del General, lo qual dret no solament recusa pagar, ans encara manassa e desonesta En Ramon Dezpens, menor, sobrecullidor del dit dret en la Seu Durgell, qui aquell cortesament li demanave el comptava, per honor e contemplacio vostre, prenent pacientment ses manasses e greuges e exortant aquell ques posas en raho e volgues veure com era tengut pagar, e ell endurcyt e stant en la pertinacia, contra voler del dit sobrecullidor menor, passa lo dit roci e altres per algunes parts no degudes per diffugir fraudulosament a pagar lo dit dret, la qual cosa lo dit cullidor veent que per altra via no podia haver lo dit dret, per no esser perjudicat per negligencia sua al dit General, e per salvar son sagrament e homenatge li covench en axi provehir que ell ab certs macips occorrents al pas deves Andorra trobaren lo dit G. Arnau ab III rocins que pasave, les quals ells li prenguereu ensemps ab unes botges e una mala offerintsli encara que si ell graciosament se posave en raho li restituirien ço que li havien pres, per les dites honor e contemplacio vostres, el lexarien liberalment passar. E com res daço no volgues fer, aquells se aturarent los dits rocins e roba, los quals jatsia de dret sien confiscats al General, retench lo dit collector solament per son dret lexant passar lo dit G. Arnau, lo qual apres daço prorrompent en grans manasses caminant encontra dos homens de la Seu Durgell, los quals apresona e detenguera preses sino que li son stats tolts, la un dels quals es vuy Consol de la dita Seu. On com tals coses sien de greu eximpli que no deven romandre sens castich e redunden en gran prejudici del dit General, qui es deffensio e guarda del dit Principat de Cathalunya, en lo qual vos havets gran part, e per conseguent devets

aquell e sots tengut mantenir. Per tant, affectuosament vos pregam que per squivar scandells e inconvenients qui per les coses damunt dites se porian seguir, vullats en tal manera castigar lo dit vostre domestich e provehir sobre les dites coses, segons de vos confiam que altres prenents eximpli daquiavant se guarden tals coses atemptar, e en aço farets lo que de vos se pertany e nosaltres vos ho atribuhirem a honor singular. E sia lo Sant Esperit vostra proteccio. Dada en lo Monastir de Sent Cugat de Valles sots lo segell del reverend Bisbe de Vich de ordinacio de la Cort a XVI del mes de octubre del any de la Nativitat de Nostre Senyor M. CCCC. XVIIII.° *La Cort general del Principat de Cathalunya presta a vostra honor.*

[1] Item divenres a XXVII de octubre, la dita Cort, congregada en la Casa de Capitol del dit Monastir de Sent Cugat, ordona concordablement que fossen elegides e de fet elegi e nomena sis persones, dues per cascun Braç, a les quals dona plen poder de supplicar en nom de la Cort al Senyor Rey e instar que algun stranger no obtinga benifici ecclesiastich dins sa Senyoria, e axi mateix que los benificis que lo Legat apostolical ha levats a maestre Phelip de Malla li sien restituits, e sobre les dites coses scriure e fer ambaxada a nostre Senyor lo Papa, ab consultacio de la Cort e que u hagen a refferir a aquella, les quals persones son aquestes: lo reverend Bisbe de Barchinona, mossen labat de Muntserrat, lo noble mossen G. R. de Muntcada, los honorables En G. R. de Muntoliu, donzell, En Johan Ros, un dels Sindichs de Barchinona, e micer Nicolau Bonet, Sindich de Tortosa, als quals axi mateix fon donat plen poder de supplicar e instar lo Senyor Rey sobre lo feyt de micer Anthoni Torres que li sia feta justicia.

[2] Item diluns ques comptave VI de noembre del any prop dit de la Nativitat de Nostre Senyor M. CCCC. XIX.°, ajustada la dita Cort en la dita Casa de Capitol, segons era e es acustumada, en favor del present Monastir de Sent Cugat de Valles, mana scriure a nostre Sant Pare en la forma seguent:

[1] Omitido el acuerdo de las Cortes relacionado en el texto en la sesión de este día en el PROC. C.—V. *loc. cit.*, pág. 160.

[2] Omitida esta sesión en el PROC. C.—V. *loc. cit.*, pág. 177.

Sanctissimo in Christo Patri et beatissimo domino, domino Martino, divina Providencia Sacrosancte Romane ac universalis Ecclesie Summo Pontifici.

Sanctissime Pater et beatissime domine sacrorum pedum vestrorum osculo antemisso: Uti per alias litteras Vestre Sanctitati jam scripsimus devotus vester frater Johannes de Trilea, Prior Monasterii Sancti Pauli de Campo barchinonensis Diocesis, Ordinis Sancti Benedicti, fuit ad Abbatiam Monasterii Sancti Cucuphatis Vallensis Ordinis et Diocesis eorumdem, vaccantem per obitum venerabilis fratris Bernardi eiusdem ultimi possesoris electus per fratres et Comunitatem ipsius canonice in Abbatem, in cuius electi favorem et dominus Rex noster nosque apud S. E. efudimus supplices intercessus: sed nunc, quod dolenter refferimus, licet vix credere valeamus, nonnullorum relacione percepimus quod in litterarum nostrarum ac tocius huius patrie detrimentum non modicum et dicte electionis dispendium E. S. intendit cuidam Episcopo civitatis Castelli de administracione perpetua dicti Monasterii providere; ex quaquidem provisione quam Deus et vestre clemencia Sanctitatis avertant, si fieret, quot incommoda et quot dispendia dicto Monasterio verisimiliter inferrentur, fideles provisiones actenus facte in his partibus personis exteris docuere. Quo circa, de vestre clemencia Sanctitatis non difidi sed confidi eidem vicibus iteratis quo humilius et devocius possumus, supplicamus quatenus et pro bono Monasterii sepefati et intuitu dicti domini nostri Regis intercesuum eidem Sanctitati super his silicet nunc scribentis et supplicum nostrarum humilium et dicti electi pregrandium virtutum pretextu digni eleccionem preambulam juxta sacri Constantie Consilii decretum mire confirmantes eidem fratri Johanni tamquam benemerito de Abbatia huiusmodi [dignemini] providere. Quod nos omnes et clerus et populus huius Cathalonie Principatus ascribemus ad singularissimam graciam eidem clementissime Sanctitati, que summo rerum Opifice cuius vices meruit obtinere in terris, Ecclesie sue sancte regimini conservetur. Scriptum in Monasterio Sancti Cucuphatis Vallensis, Barchinone Diocesis, sub sigillo reverendissimi domini Vicensis Episcopi die sexta mensis novembris anno a Nativitate Domini M.° CCCC.° XVIII.° *E. S. devote filii et oratores humillimi, Curia generalis Cathalonie Principatus.*

[1] Item die sabbati computata XVIII.ª novembris anno proxime dicto,

[1] Omitidos los documentos y acuerdos consignados en el texto en la sesión de este día del Proc. C.—V. *loc. cit.*, pág. 180.

convocata et congregata dicta generalis Curia in prefata domo Capituli dicti Monasterii fuit ibidem presentata et per me Johannem Dezpujol lecta, littera dicte Curie directa, tenoris sequentis:

A la molt noble la Cort general del Principat de Cathalonhe.

Molt noble Cort:

Jo e y recebut vestra letra qui ab lo portador de la present me havets tramesa, contanent que per augunes persones dignes de fe havets sabut cun disapte qui se comtave VII del mes doctobre pres mas passat, Guilhem Arnau Lehon qui vos disets de la Badia, mon servidor, tregen den Principat de Cathalunya cosser negre, lo quan deue pagar dret e exida segons los Capitols del arrendament del General, lo qual dret no solament recusa pagar, abantz manassa e deshonesta Ramon Despeses, menor, sobrecullidor de u di dret en la Seu Durgell, qui cortesament lo demanava e comportava per honor e contemplacio de mi, e que el induit, estan en sa pertinasi, contra voler deu dit sobrecullidor, passa lo dit roci e autres per augunes parts no degudes per diffugir fraudulentment a pagar lo dit dret. E que sobre aqueço lo dit collidor veden que per autre via no pode haver lo dit dret, per no esser prejudicat per negligencia sua an dit General e per servar son sagrament e homenatge, lo covengo provedir que ab certs macips fos al pas devers Andorre, on, troban lo dit Guilhem Arnau ab tres rocins qui passave los quans ells lo prenguon ensemps ab unes bodges e una mala offerents, que si graciosament se pausa en rason de lo restituir ço qui lo haven pres per ma honor. E cum res degueço no volgues far, lo diit recullidor e sous compahens sen maneren los dits rocis e rauba, los quans pausat de dret sien confiscats an General retien ab si lo diit collidor tan solament per son dret. E que apres daço lo diit Guilhem Arnau promtament e ab grans manasses caminant encotra dos homis de la Seu, los quans prenco e apresona e deten pres sino quan li fon sturmats. E cum aquestes causes sien de mal exemple e en gran prejudici de u dit General, me pregats que per seder scandols e inconvenients qui per les causes dessus dites se poyren enseguir, vulla en tal manera castigar lo diit G. Arnau per provedir sus les dites causes, que autres hi prenguen exemple dassi avant. Mout noble Cort: vullats saber que yo e y audit lo cas dessus dit de que me scrivets, den quoan me son informat be en larch per saberne la veritat, e si e y trobat tot lo contrari e que vos ets mal informats, car la manera de us dii collectors, qui diets fon leda e desonesta, e no tan cum vos no scrivets. E sapiats que yo no tiench punt mon diit ser-

vidor torturer ni fraudulos, com vos disets, ni de tals vicis com li pausatz en vostra diita letra, abans a fas den contrari, e que agues li trench en mon servir. Mas si saben volessetz entener ni atener a corregir los dessus dits e autres den dii officii dens mans qui fen specialment daquest en deshonor vostre, cum en creder e increpar qui tort no ha, me semble, que farietz melhor, car pausat que lo diit cosser negre deges pagar dret de exida, ço que no cre y ja per aguero no deven tolre ni stremar an dii G. Arnau sous autres rocis, boges, mala e autres causes a maniera de força e de pilharie, de les quans causes tienet paga null dret, mas na farets ço que vos plasera, e cossirats si es be feyt ni iustament, car cont a mi e tropes autres injuries qui per gentz dan loch de la Seu son stades feytes a trops mons sosmes e servidors, yo hi provedire a la mia honor, Diu ajudant, qui vos haia en sa sancta guarda. Scrita a Moseres lo VII jorns de noembre.—*Lo Comte de Foix.*

La qual letra lesta, la dita Cort hi feu la provisio seguent ensemps ab lo fet de una bombarda, la qual fo del Senyor Rey En Marti, de gloriosa memoria, qui en la dita Cort fo promogut e exposat per lo reverent Bisbe de Barchinona, ço es, quen fo scrit als honorables Deputats del dit General ab letra de la dita Cort del tenor seguent:

Als honorables los Deputats del General de Cathalunya residents en Barchinona.

Honorables:

Entes havem que en poder vostre ha una bombarda, la qual es de la marmesoria del Senyor Rey En Marti, de gloriosa memoria, per raho de la qual per certa questio qui es stada entre vosaltres e lo General de Cathalunya de una part e los marmassors del dit Senyor Rey de la altra, ses donada certa sentencia continent en effecte, quel dit General, o vosaltres en nom de aquell sots condempnats a restituir la dita bombarda o pagar per preu de aquella CCCCL florins dor Darago: e com nosaltres haiam deliberat que la dita bombarda sia e romanga vers lo dit General, per ço, us dehim que lla on veurets que la dita bombarda valega rahonablament los dits CCCCL florins, que aquella vos aturets per lo dit preu a obs del dit General, pagant vosaltres als dits marmassors del dit Senyor los dits CCCCL florins e cobrant de aquells cautela sufficient e aço vos placia complir per obre, segons de vosaltres confiam, guardant hi lo profit del dit General. Item, vos certificam que havem reebuda una letra del Comte de Foix, la qual vuy ses lesta en la present Cort e haiam deliberat que sobre los affers contenguts en la dita

letra sia degudament provehit. Per ço, us dehim que encontinent, vista la present, regonegut per vosaltres lo proces daquen fet, aquell nos remetats ensemps ab vostra deliberacio, per ço que sobre los dits affers puxam degudament provehir, segons lo cas e cuyta requeren. E sia lo Sant Sperit vostra guarda. Dada en lo Capitol del Monestir de Sent Cugat de Valles a XVIII de noembre del any M. CCCC. XVIIII. e segellada de ordinacio nostra ab lo segell del Bisbe de Vich. *La Cort general del Principat de Cathalunya presta a vostre honor.*

Item, la dita Cort, en favor del reverent Bisbe de Barchinona, mana scriura a nostre San Pare una letra del tenor seguent:

Beatissimo in Christo Patri et clementissimo domino, domino nostro Pape.

Beatissime Pater et clementissime domine, sacrorum pedum vestrorum devotissima oscula et peribere testimonium veritati. Molesta, molesta nobis admodum et infesta quorumdam fidedignorum relacione percepimus, quod aliqui harum parcium emuli, quorum nomina ignoramus eorum litteris venenosis circunstrepentes aures vestras sanctissimas contra reverendum in Christo patrem A., Episcopum Barchinone, moribus rabidis, detraccionibus quam malignis, premissa reverencia debita, non verentur insurgere sibi inter cetera impigendo quod pridie post vaccacionem Monasterii Sancti Cucuphatis Vallensis, per obitum venerabilis fratris Bernardi, ultimi Abbatis eiusdem, dum ipse Episcopus ex nostrum ordinacione comuni monacos jamdicti Monasterii obsecraret, ut ad eleccionem futuri Abbatis procederent secundum Deum et eorum consciencias unanimes et concordes quibuslibet precibus contrarium faciendi et sobornacionibus procul pulsis, prout siuceritati eiusdem Episcopi intererat, ipsi vero emuli superaddunt predictum Episcopum hec vel similia dixisse: O infelix Cathalonia! tanta onusta dispendiis, quod Itali velint eius beneficia occupare, etc., prout illi impudenter de viro tam strenuo obloquentes; et licet, Pater Sanctissime, oppinemur Sanctitatem Vestram fore veridice fame preconio de benignitate, sententia, vita, moribus et doctrina, aliisque innumeris virtutum titulis eiusdem Episcopi taliter informatam quod nullatenus crediderit emulis supradictis, verum ad obstruendum inquam os inique loquencium Vestre Beatitudini atestamur eumdem Episcopum nichil in detractionem aliquam seu contemptum cuiusquam Italie nec alterius mundi persone dixisse in exortacione huiusmodi quam palam fecit monachis prelibatis ex determinacione nostra et in plena congregacione nostrum tocius Cathalonie Principatus, sed ipsos monachos est tantum exortatus ut

ipsi aliquam personam notabilem Deo acceptam in Monasterio utilem canonice vellet eligere in Abbatem. Quamobrem vestre clemencie votivis affectibus supplicamus, quatenus ipsis emulis vel aliis nullatenus fidem dantes sed eis pocius retroiectis, dignemini ipsum Episcopum vestrum fidelissimum et devotissimum oratorem suscipere in omnibus tamquam dignum in benediccionis et gracie Vestre sinum propicius et comissum; cederet autem nobis singularem ad graciam si aliquatenus informari possemus de talibus detractoribus nitentibus inter patrem et filios seminare zizaniam fraudulenter a nostrum consorcio merito extirpardis. Et persona vestra alibi sita Summo rerum Opifice, cuius vices in terris obtinuere premeruit ad obsequium sue Sancte Ecclesie conservetur. Scriptum in dicto Monasterio Sancti Cucuphatis Vallensis, Barchinone Diocesis, sub sigillo reverendi Vicensis Episcopi, die decima octava mensis novembris anno a Nativitate Domini M.° CCCC.° decimo nono. *E. S. filii humillimi et devotissimi oratores, Curia generalis Cathalonie Principatus.*

Reverendissimo in Christo patri et domino, domino P., divina providencia, Sacrosancte Romane Ecclesie Cardinali Sancti Angeli nuncupato.

Reverendissime pater et domine:

Scribimus domino nostro Summo Pontifici per nostras litteras transcriptas in cedula presentibus interclusa: et quare scimus reverendissimam Paternitatem Vestram reverendo in Christo Patri A., Episcopo Barchinone, in cuius favorem huiusmodi nostre littere emanarunt, plurimum affici, tamquam digne eidem, Pater reverendissime, totis conatibus supplicamus, quatenus ipsas litteras nostras eidem domino Summo Pontifici nostri partis devotissime presentantes dignemini apud E. S. N., ut humiliter quesumus dictum Episcopum et facta sua, que velut propria intimis nostris visceribus gerimus et habemus, suscipere propicius recomissos: et Reverendissima Paternitas Altissimo conservetur ad decorem Ecclesie sue Sancte. Scriptum in dicto Monasterio Sancti Cucuphatis Vallensis, Barchinone Diocesis, sub sigillo reverendi Vicensis Episcopi, die decima octava mensis novembris anno a Nativitate Domini M.ª CCCC.° decimo nono. *Ad E., Reverendissime Pater, servitutem semper prompti, Curia generalis Cathalonie Principatus.*

[1] Item, dimarts a XII del mes de decembre any prop dit, la dita Cort,

[1] Omitida la inserción de los documentos transcritos en el texto en la sesión de este día del PROC. C.—V. *loc. cit.*, pág. 207.

ajustada en la dita Casa del Capitol en la forma acustumada, mana cautela dresadora als Diputats del General de Cathalunya que de les monedes del dit General qui a lurs mans son o seran, liuren e paguen al molt alt Senyor Rey o a qui ell vollra sexaginta mille florins dor Darago en e sots aquelles forma, manera, temps e pagues e axi com ordonaran los reverent Nalfonso, Bisbe de Vich: En G., Abat del Stany: los nobles mossen P. de Fonollet, Vezcomte Dilla e de Canet: mossen G. R. de Muntcada: los honorables En Johan Fiveller, de Barchinona, e En Nicolau Gralla, de Leyda. Sindichs en la dita Cort, en e per la forma seguent:

[1] La Cort general, etc. Als honorables Pare Johan Scarigues, etc., *fiat ut supra proxime*. Com la dita Cort concordablament haia ordonat que de les peccunies del dit General sien prestats per certs sguards al dit Senyor Rey sexaginta mille florins dor Darago en e sots aquelles forma, manera, temps e pagues e axi com ordonaran los reverents Nalfonso Bisbe de Vich: En Guillem, Abat del Stany: los nobles mossen P. de Fonollet, Vezcomte Dilla e de Canet: mossen Guillem Ramon de Muntcada: los honorables En Johan Fiveller, de Barchinona, e En Nicolau Graila, de Leyda, Sindichs en la dita Cort, los quals la dita Cort ha offerts al dit Senyor Rey per los dits sguards: Per ço, vol e mana la dita Cort que de les dites peccunies, qui a mans vostres son o seran e liurets e paguets al dit Senyor o a qui ell volra, los dits sexaginta mille florins del dit or en les dites forma, manera, temps e pagues quels dessus dits ordonaran, e cobrats del dit Senyor en les dites forma, manera, temps e pagues la present ab apoca o apoques de paga: car la dita Cort, per tenor de la present, mana als honrats Oydors de Comptes del dit General que vosaltres posants en data los dits sexaginta mille florins e restituints la present ab les dites apoca o apoques aquelles en vostre compte admeten, tota difficultat cessant. Dada en la Casa del Capitol del dit Monestir de Sent Cugat e segellada de ordinacio de la dita Cort ab los segells del dit reverent Bisbe de Vich, del noble lo Comte de Pallars e del honorable En Ramon Dezpla, un dels Sindichs de Barchinona a XII dies de deembre del any de la Nativitat de Nostre Senyor M. CCC. deenou.

La Cort general, etc. Als honorables Pare Johan Scarigues, etc., *fiat ut supra proxime*. Com la dita Cort concordablament haia ordonat que de les dites peccunies del dit General sien donats e pagats als honorables micer Bonanat Pere, Licenciat en Decrets, un dels Sindichs de Barchinona, micer Johan Çavall, Licenciat en Leys, de Gerona, e a micer

Nicolau Bonet, Doctor en Leys, de Tortosa, Sindichs, doents florins dor Darago, e ço es: al dit micer Bonanat Pere centum florins, e los restants centum florins als dits micer Johan e micer Nicolau, ço es, a cascun dells quinquaginta florins: los quals la dita Cort graciossament als dessus dits mana donar per diverses treballs per los dessus dits sostenguts en ordonar moltes e diverses supplicacions fetes e donades al dit Senyor per la dita Cort: Per ço, vol e mana la dita Cort que de les dites peccunies donets e paguets als dessus dits o a qui ells volran los dits doents florins, segons es dit, e cobrats de aquells la present ab apoca de paga, car la dita Cort mana, per tenor de la present, als honrats Óydors de Comptes del dit General que vosaltres posants en data los dits doents florins e restituints la present ab la dita apoca aquella en vostre compte admeten, tota difficultat cessant. Dada en la Casa del Capitol, etc., *fiat ut supra proxime.*

Item, la dita Cort volent provehir degudament sobre la resposta fahedora a la letra a la dita Cort tramesa per lo Comte de Foix, la qual fo uberta e lesta en la dita Cort a XVIII de noembre prop passat: attes e considerat, quels dits Deputats del dit General, als quals per la dita Cort fo donat cert carrech ab letra per la dita Cort als dits Diputats lo prop dit die tramesa, han vist sobre lo dit feyt en la dita letra contengut, e tenen ves si en loffici de la dita Diputacio los Capitols dels arrendaments e altres documents fahents per lo dit e semblants affers: Per ço, la dita Cort aquell dit fet als dits Diputats ha totalment remes, ço es, que en aquell fassen justicia spatxada, segons quels cas e fet requeren.

Item, la dita Cort, fets los prop dits actes, dona poder e facultat bastants en la forma acustumada als honorables Diputats del General de Cathalunya que presents son a vendre tants censals morts sobre los bens e drets del dit General e per aquell maior for que poran, ab que los preus daquen havedors no sobrepugen los dits LXM florins dessus la present jornada mencionats: manant daquen esser feta carta per los Notaris de la dita Cort, segons es acustumat ab decret del Senyor Rey.

[1] In Dei nomine. Noverint universi: quod anno a Nativitate Domini M.° CCCC.° XVIIII.° die ante veneris intitulata XV decembris hora jam tarda reverendi nobiles et honorabiles viri domini Alfonsus, Vicensis Episcopus: Guillermus, Abbas Monasterii de Stagno, Petrus de Fonolleto, Vicecomes de Insula et de Caneto, Guillermus Raimundus de Monteca-

[1] De los actos y manifestaciones relacionados en el texto no se hace mención alguna en el Acta del día 15 de Diciembre del PROC. C.—V. *loc. cit.*, pág. 211. Sólo en la del 16 se alude á ellos, *loc. cit.*, pág. 216.

catheno, Johannes Fivellerii, cujus unus ex Sindicis Barchinone, et Nicolau Grayla, civis, Sindicus Ilerdensis, electi per Curiam generalem que per illustrissimum dominum Regem Alfonsum cathalanis celebratur in Monasterio Sancti Cucuphatis Vallensis ad ordinandum de distribucione fienda de illis sexaginta millia florenos ipsi domino Regi per dictam Curiam comprestatis, pro ut in actibus eiusdem Curie continetur, omnes ipsi electi in domo Sacristie proxime dicti Monasterii personaliter congregati, volentes, ut dixerunt, procedere ad ordinacionem distribucionis predicte, dixerunt et mandarunt mihi Notario infrascripto, ut eorum cuiuslibet oppinionis et vota redigerem in scriptis qui, sic sigillatum et per ordinem, sunt loquti. Primo, reverendus dominus Vicensis Episcopus dixit hec verba vel similia in effectu: Yo soch de intencio que dels LX. M. florins prestats per la Cort al Senyor Rey lin sien liurats decontinent e distribuhits quaranta milia florins, ço es, los XX milia en acorriment de les fustes de sa armada, e los altres XX milia en quitacio de sa companya e de la Senyora Reyna consort sua e en lur sustentacio, e los restants XX milia florins que hagen esser pagats al dit Senyor Rey daci per tot lo mes de giner primer vinent distribuidors en les dites fustes: e aquest est mon vot e ma intencio. Deinde, loquens dictus nobilis Guillermus R. de Montecatheno, dixit: Yo soch de la oppinio del Senyor Bisbe. Et dictus dominus Abbas dixit idem. Et prefatus honorabilis Nicolaus Gralla dixit: E yo axi mateix. Nobilis autem Vicecomes predictus dixit: Yom atur acord de aço. Et predictus honorabilis Johannis Fivellerii dixit ipsis dominis suis conelectis: Senyors, prechvos quen sperets un poch e ire parlar daço ab nos companyons. Et extra ipsam domum Sacristie egrediens et paulo post ingrediens in eadem, dixit ipsis suis coelectis ec. rept. ibidem: Yo no hi trobats mos companyons, per que jom atur acord sobre aço fins a dema.—Postea autem die sabbati inmmediate sequta hora ec. tarda, omnibus predictis electis in dicta domo super predictis pariter congregatis, habito per prius inter eos colloquio super dicta distribucione fienda, de qua cum non possent pariter concordare postea in presencia testium infrascriptorum ad hec specialiter vocatorum, dictus reverendus dominus Episcopus Vicensis tradidit mihi eidem Notario et per me legi publice requisivit et fecit, quandam cedulam in papiro scriptam in qua, ut dixit, erat scripta eius intencio et aliorum trium consorciorum suorum in ipsa cedula nominatorum super distribucione predicta fienda de dictis LXM florines, hoc adiecto quod licet in ipsa cedula non continantur expresse, ymmo taceatur ex causa ob dicte Curie interesse, tamen intencio sua et ipsorum trium consorciorum suorum erat et est

quod ex illis quadraginta milia florinis distribuendis secundum ipsam cedulam in sustentacione domini Regis et eius status et in quitacione servitorum suorum et domine Regine eius consortis succurratur, eciam partim galeis seu fustis Armate Regie supradicte: quod alii tres contenti in huiusmodi cedula aprobarunt ibidem pariter et laudarunt. Cuiusquidem cedule tenor sequitur sub his verbis: Les sis persones eletes per la Cort per ordonar la distribucio fahedora del LXM florins prestats al Senyor Rey les quatre, ço es, lo reverend Bisbe de Vich, mossen labat del Stany, lo noble mossen Guillem Ramon de Muntcada e En Nicolau Gralla son concordes de la intencio seguent: Que de continent ne sien liurats al dit Senyor XXXXM florins en sustentacio de ses necessitats e de son Real stat e en quitacio de sos servidors e de la Senyora Reyna consort sua, ço es, una terça als pus pobres servidors e qui mes ho hagen mester. E los restants XXM florins que sien liurats al dit Senyor daçi al primer die de fabrer primer vinent.—De quibusquidem cedula et intencione, predictis dicti quatuor pecierunt fieri per me dictum Notarium publicum instrumentum. Dominus autem Vicecomes predictus dedit mihi et legi publice requisivit et fecit pro responsione seu intencione sua ac voto cedulam huiusmodi seriey:—Lo noble En P. de Fonollet, Vezcomte Dilla e de Canet, en nom daquells per los quals es stat constituit e ordonat en lo present acte, en son nom propri e per tots aquells qui en lo present dissentiment e scrits volran adherir: considerat que lacte fet en la Cort, com la proferta del prestech del LXM florins se feu al Senyor Rey, ques feu per dos sguards: la un per los Capitols los quals lo Senyor Rey devia ensemps ab la Cort provehir perfetament, laltre era consequtiu, ço es, per sostenir algun carrech per lo dit Senyor explicat. On, com los dits Capitols provehits per lo dit Senyor no hagen degut compliment, com la comissio dels Provehidors no sia encara liurada a la Cort signada e segellada, segons es necessari, ne la carta dels Capitols provehits per lo dit Senyor encara no sia mesa en bell signada e segellada e en la forma ques pertany a la dita Cort liurada, ne la comissio dels inquisidors no sia encara spatxada ne feta segons es stada demanada, ne lo dit Senyor degudament es tengut aquella provehir, los quals actes son necessaris a les coses complidores per lo dit Senyor en les Corts e fora aquelles e de necessitat se deven primerament per lo dit Senyor complir: considerat encara que en la Cort fo retengut e dit quel dit Senyor com deya si havia mes affer que de les coses mes auant necessaries a la Cort per compliment de les coses atorgades al dit Senyor que la dita Cort lon pogues supplicar e la porta fos uberta. On, com les dites coses resten encara a fer per lo dit Senyor dels quals la sua Senyo-

ria deu e pot breument provehir: Per ço, lo dit noble en los dits noms, com vulla saviament consellar e oppinar en aquests affers e no volents desviar de la intencio dels damunt dits, vista e considerada la gran necessitat del dit Senyor per sguard del dit carrech, enten en los dits noms, que al dit Senyor poria esser soccorregut a present de xx. m. florins, los quals, per ordinacio de les vi persones si poder han, fossen convertits en sosteniment del dit carrech, ab tal condicio e retencio que lo dit Seyor fassa restituir en sa libertat totes aquelles persones cap de Casa preses per força e meses en galeres de sos regnes e terres, e smenar e integrar los dampnatges dats per aquelles e ab recepcio de sagrament e homenatge dels patrons e comits de aquelles proveescha degudament que daquiauant no puixan esser preses persones de tal Condicio ne fets ne donats dans. E aquesta es la oppinio del dit noble en lo nom damunt dit. E a tota altra oppinio, vot o consell, lo qual sien contraris o diverses de la intencio del dit noble e altres damunt dits en los dits noms, lo dit noble en aquests scrits dissent expressament e a tota cautela e a qualsevol exequcio quin sortis e en aquella no consent. E del dit dissentiment e oppinio vol e requer que lin sia feta carta e cartes per vos Notari, etc.—Et dictus honorabilis Johannes Fivellerii obtulit et per me dictum Notarium legi fecit pro eius intencione et voto cedulam subsequentem: En Johan Fiveller, un dels Sindichs de la ciutat de Barchinona, com a Sindich e en nom de aquella ciutat, no approvant en alguna manera la eleccio quis diu feta de sis personas pochs dies ha passats: considerant que la on a ells Sindichs fos permes tal acte de eleccio al menys hi deven entrevenir tres dels dits Sindichs, segons la serie del poder a ells dat per la dita ciutat: considerant mes [auant] que la, on la dita eleccio valgues, lo acte fet en la Cort com la proferta del prestech dels lxm florins se feu al Senyor Rey, quis feu per dos sguards, la un per los Capitols los quals lo Senyor Rey devia ensemps ab la Cort provehir, laltra era consequtiu, ço es, per sostenir algun carrech per lo dit Senyor explicat: considerant mes auant que los Capitols provehits per lo dit Senyor no han degut compliment, com la comissio dels Provehidors no sia encara liurada a la Cort signada e segellada e en la dita forma liurada a la dita Cort, ne la comissio dels inquisidors no sia encara ordonada en forma signada ne segellada, ne lo acte de la inquisicio no sia degudament e perfeta, segons pot e deu lo dit Senyor provehir, los quals actes son necessaris a les coses complidores per lo dit Senyor en les Corts e fora aquelles e de necessitat se deven primerament complir per lo dit Senyor: considerat encara que en la Cort fon retengut e dit al dit Senyor com dehia si havia mes a fer que de les coses mes avant

necessaries a la Cort per compliment de les coses atorgades per lo dit Senyor que la Cort lon pogues supplicar e la porta li fos uberta, com totes les dites coses resten encara a fer per lo dit Senyor e als quals la sua Senyoria deu e pot breument provehir, com lo dit Johan Fiveller qui es un dels dits Sindichs de la dita ciutat e una de les sis persones la on la dita eleccio tingues ne fos feta per persones havent sufficient poder, com no ho sia segons dessus es tochat, al menys com a Sindich ya dit, vulla saviement consellar e oppinar en aquests affers: considerat mes avant que la proferta feta al dit Senyor per la Cort del dit prestech es stada feta axi be per la dita raho com per sguard de sosteniment de algun carrech e no per sguard de sosteniment de la Casa del dit Senyor ne de la Senyora Reyna, e aço appar per acte de Cort, lo qual esleya a les dites sis persones, la on la dita eleccio valgues, com no valega e contra aquella nos pot dir per ells ne una tilla mudar: considerat mes avant que lo dit Senyor no firmat debitori sufficient a la Cort, segons es de necessari per conservar la libertat e interes de aquella, es de intencio lo dit Johan Fiveller, per los dits sguards e altres de dret e bona raho procehints, que, a la reyal exequcio del dit prestech e designacio de temps e pagues, no sia, fins totes les dites coses hagen degut compliment, procehit: empero considerada la gran necessitat del dit Senyor per sguard del dit carrech e considerada la intencio de la dita ciutat de Barchinona e de sos companyons e consindichs, lo dit Johan Fiveller com a Sindich ja dit enten que lo dit Senyor poria esser acorregut a present de xx milia florins, los quals per ordinacio de les dites sis persones, la on la eleccio valgues, o de nou elegidores fossen convertits en sosteniment del dit carrech, ab tal condicio e retencio que lo dit Senyor fassa restituir en sa libertat totes aquelles persones caps de casa preses per força e messes en les galeres de sos regnes e terres, e smenar e reintegrar los dampnatges donats per aquelles, e ab recepcio de sagrament e homenatge dels patrons e comits de aquelles proceescha degudament que daqui avant no puixen esser preses de tal Condicio ne fets ne donats dampnatges. E aquesta es la oppinio del dit Johan Fiveller en nom que damunt es dit: e a tota altra oppinio, vot o consell, los quals sien contraris o diverses de la intencio del dit Johan Fiveller e de la dita ciutat e dels companyons e consindichs seus per si e en nom de aquells en aquests scrits e a tota cautela e acte e a qualsevol exequcio quin sortits, dissent expressament. E si be son considerats los poders de aquells altres, los quals en noms daltres en la dita Cort entrevenen, diu lo dit Johan Fiveller que la eleccio de las sis persones, atesa la oppinio contraria al dit Acte de Cort e la intencio del dit Johan Fiveller no es de

alguna efficacia o valor, la qual oppinio no approbada la dita Cort, segons es dit, requer lo dit Johan Fiveller, en lo dit nom per si e per sos companyons e consindichs esser continuada ab los dits dissentiments per vos Notari e esser feta a la dita ciutat e a sos companyons e a ells com a Sindichs de aquella liurada carta publica com len vullen. Quibusquidem cedulis sic perlectis, omnes quatuor supradicti concordes in unum dixerunt, se stare et perseverare in eorum ordinacionem et intencionem predictas. Cui ordinacioni dicti nobilis Vicecomes et Johannes Fivellerii verbotenus dissenserunt requirentes de dissentimento huiusmodi eis fieri unum et plura publicum et publica instrumenta. Et dicti quatuor in unum concordes perseverantes in eorum intencionem et ordinacionem prefatas dixerunt et fuerunt verhotenus protestati, quod instrumenta sic petita, ego idem Notarius non clauderem donec per eos dictis duabus cedulis sit responsum. Testes autem qui, ut predicitur, dicta die sabbati sic peractis fuerunt presentes, sunt honorabiles: Narcissus de Sancto Dionisio, Archidiaconus de Ribagorça in ecclesia Ilerdensi, Johannes Vilella, Prepositus de Lileto, et Franciscus de Aquis, Prior ecclesie collegiate Alcanicii, Procurator reverendi domini Episcopi Ilerdensis.

[1] Adveniente itaque die martis intitulata XVIII.ª decembris circa horam decimam post mediam noctem, reverendus in Christo pater dominus Guillermus, Abbas Monasterii de Stagno, et honorabilis Nicolaus Gralla, predicti in platea que est ante portale maius Ecclesie prefati Monasterii Sancti Cucuphatis Vallensis personaliter constituti, presentibus ibidem pro testibus ad hec vocatis, reverendo domino Guillelmo, Abbate Monasterii Balneolarum, et fratre Georgio de Colle, eius socio, tradiderunt mi eidem Notario, et per me legi publice requisiverunt quandam cedulam in papiro scriptam, dictis duabus cedulis nobilis Vicecomitis de Insula et honorabilis Johannis Fivellerii, ut dixerunt, responsivam, tenoris sequentis:

A la cedula offerta per En Johan Fiveller affermantse un dels Sindichs de la ciutat de Barchinona, responents per lur discarrech lo Bisbe de Vich e ab labat del Stany, lo noble En Guillem Ramon de Muntcada e En Nicolau Gralla, denegades les coses contengudes en aquella, tant com fassen o vistes sien fer, quant ço que es stat fet per los dits responents ensemps ab los altres per distribuidors al acte legittimament dipu-

[1] Omitida la celebración de este acto y la mención del documento en el PROC. C.—Véase *loc. cit.*, pág. 218.

tats dien: que com ver sia que lo sindicat de Barchinona requeris, e no sien stades sino dues al acte del poder donat, aço no pot inhabilitar lacte, com hon algun Sindich de Barchinona no fos stat en la Cort, com lacte se feu no fora la Cort menys Cort, e per no haver poder los dos ne lo entrevenir dels dos poria infirmar lacte per lur intervencio, los altres intervenients fossen prou sufficients a fer Cort, e aço es clar de disposicio de tot dret, e com se diu que la proferta se feu al Senyor Rey per certs sguards, dien los dessus dits qne la distribucio es feta per ells en e per aquells usos, ço que expressament sa nega no es offici dels dits distribuidors guardar a la disposicio sino solament a la exequcio, la qual los dits responents han reglada servant la forma del manament o ministeri a ells injunct. E com se diu que per part del dit Senyor no es donat compliment a les coses per ell atorgades, per les quals es feta la proferta, segons aferma lo dit Johan Fiveller en sa cedula, dien *ut supra*, que a ells responents no es dat carrech de guardar ne saber si per part del dit Senyor es fet lo degut o no, aço es carrech de guardar de la Cort e de aquells que lo poder han als dits distribuidors donat, pero pau repetida aparria que lo dit Senyor hauria dat tot compliment de ço qui era a carrech seu, car la Cort ho ha axi dit en plena Cort e confessat, lo dit Senyor present, e ha deliurat lo sindicat de la cautela dressada als Diputats sens contradiccio alguna, perque apparria lo dit Senyor per sa part haver donat bon compliment, com, esser en forma ne ab segell les coses atorgades, no apparega esser carrech del dit Senyor: e aço se diu a sobrehabundant cautela, com no sia a carrech dels dits responents: Per que, stan e perseveren los dits responents en la distribucio per ells feta, ne consenten a la intencio del dit Johan Fiveller, maiorment com prena offici Pau Salva a ell no pertanyent, com ne a Ell ne als dits distribuidors no sia injust posar novella condicio en la distribucio e exequcio de la proferta, ne disposicio, sino solament disposar com se deu la quantitat distribuir. E la present resposta volent esser feta a la cedula donada per lo Vezcomte Dilla tant com a aquella e a les coses en aquella contengudes se pora abilitar, requerint la present esser continuada al peu de les dites dues cedules e sens aquesta la carta no sia closa per vos Notari, etc.

[1] Preterea die jovis vicesima prima decembris post XI.M horam ante meridiem, honorabilis Johannes Fivellerii predictus, intus Palacium Episcopale Barchinone personaliter constitutus, tradidit mi eidem No-

[1] Omitido este acto en el PROC. C.—V. *loc. cit*, pág. 221.

tario et per me ad pedem responsionis predicte continuari requisivit coram Francisco Martino, scriptore, et Roderico Gundisalvi, Nuncio Curie Officialatus Barchinone, pro testibus ad hec vocatis, cedulam seriey sequentis:

Be mostren gran voluntat, ab honor deguda parlant, lo Bisbe de Vich e sos companyons en respondre ne repplicar a la oppinio den Johan Fiveller e negar los fundaments, los quals notoriament apparen per lo proces de la Cort e actes de aquella, com be saben los dits responents, que la proferta fo feta al Senyor Rey per las rahons explicades en lo vot del dit Johan Fiveller e no per altre sguard. Mes avant los deu be recordar que a lur offici e carrech, lo qual portaven de la Cort, se pertanyia prevueure e benveure en que serien distribuits los dits sexanta milia florins. Per ço, com los actes de la Cort clar lus ho mostraren com convertins ho en lo carrech per la Cort deliberat, ver es a dir que los dits LX.M florins rehebia lo Senyor Rey com en descarregar lo dit Senyor de sos creadors se convertien. E aço es la pura veritat catholicament entesa, com la Cort james no hac intencio ni voler que los diners vinguessen a ma del Senyor Rey, com actesa sa gran liberalitat, la qual es be notoria als dits quatre, be es presumidor que los dits LX.M florins e per gran part considerada la multiplicacio dels demanants e qui volenters e sens tota merce sen porten la sua sba. no serviren al carrech, segons volran lo dit Senyor e la dita Cort en ses respostes. E aço importa en virtut e be entesa la cautela manada per la Cort, remesa a ordinacio de les sis persones, mudant enteniment, extirpat lo qual ver enteniment e los actes e intencio de la Cort e lo be e descarrech del Senyor Rey e la scencera intencio de la ciutat de Barchinona, ha seguits vertaderament lo dit Johan Fiveller tota passio e desordonada affeccio postposades. Ne placia a Deu, que ell crega ne ya mes hage cregut que a les sis persones fos permes en un petit mot desviar dels actes e vera intencio de la dita Cort, si expressament nols ne fos dat poder, com general no y sia bastant de dret. E com dien que lo Senyor Rey ha complit tot ço que havia affer, e aço respon lo dit Johan Fiveller que ell ha dit ver en sos motius, empero mostren los dits quatre que la Cort haia complidament les coses nomenades per lo dit Johan Fiveller, la qual cosa es a ells impossible, com lo feyt sia molt luny de les paraules *inter officium et os* se seguesquen molts empatxaments a vagades. E per los dits sguards, seguints aquells a bona fe e sens engan e ab la intencio clara, com lo sol, conforme a la intencio de la Cort e de aquells qui elegit lo y han, prenent e seguint lo offici a ell propi e pertanyent tota scusa de sofisticat seny postposats, es be cert lo dit Johan Fiveller, que

los III. ne V. en fossen de una oppinio pus no son conformes ab ell en una oppinio, ne ell ab ells, que en la exequcio nos pot res anantar per los III, ans lo dit Johan dissent e contradiu a lur oppinio, axi com axi com a aquella qui es desviant de la oppinio e intencio de lurs principals e contra los dits Actes de Cort, e esta e persevera en la per ell en scrits posada. Encara contradiu a tot acte de exequcio qui fos ordonat per los quatre dits. La qual replicacio requer lo dit Johan per vos Notari esser continuada a la fi de la dita resposta feta per los dits quatre a la sua oppinio. Que fuerunt acta anno, mense, diebus, horis et locis, et presentibus testibus supradictis.

[1] *Al molt honorable senyor En Johan Pujol, Notari.*

Mossen Johan:

Dimarts a XVIII de deembre. Lo Senyor Rey, de consentiment de la Cort, exceptats En Ramon Dezpla e Nasbert Çatrilla, per si e sos adherents que y han dissentit, ha mudada e prorogada la Cort a XV de giner en Tortosa. Mana la Cort en aquell jorn *in loco solito* sens contradiccio, una terça als porters: Placia us ferlos la cautela e dar lo meu libre an Bernat, portador de la present, et *ego faciam*. Altres cauteles mana la dita Cort, les quals yo us dire en Barchinona, mas no les nostres ni dels Promovedors, pero no foren en la dita Cort quant les cauteles se manaren, ne lo Comte de Pallars ni lo Vezcomte ni algu per Barchinona, e axi no façats mencio de lurs segells, mas podets hi metre Bisbe de Torthosa, mossen Guillem Ramon de Moncada e lo Sindich de Tortosa. Placiaus fernos saber quant serets en Barchinona e portat lo sindicat dels..... e lo libre e la cautela, car tot me ha fet em fa gran fretura per les disenssions que sic son seguides.—Vostre, *A. Bellot.*

Año 1420

[2] Item, diluns ques comptave XXVI de fabrer del any de la Nativitat de Nostre Senyor M. CCCC. XX., ajustada la dita Cort en la Casa de Capitol de la Seu de Tortosa, e jatsia la dita Cort, ladonchs ajustada en la dita Casa de Capitol del Monestir de Sent Cugat de Valles, fos stada mu-

[1] Del acuerdo de las Cortes á que se refiere esta carta, *que se halla suelta dentro del Proceso*, no se hace mención alguna en la sesión del día 19 de Diciembre del PROC. C.—V. *loc. cit.*, pág. 218.

[2] Omitidos los acuerdos y documentos relacionados en el texto en la sesión de este día del PROC. C.—V. *loc. cit.*, pág. 245.

dada per lo dit Seuyor Rey en la dita ciutat de Tortosa e continuada al xv dia del prop passat mes de gener: empero per raho de alguns dissentiments fets per alguns de la dita Cort a la dita mutacio e a una sentencia promulgada per lo dit Senyor Rey en la dita Cort, aquella dita Cort havia stat de congregar e aiustarse en la dita e present Casa de Capitol de Tortosa, los quals dissentiments e altres actes subseguits per raho de les dites sentencia e mutacio foren e son stats provehits e reparats per lo dit Senyor Rey, aiustada e present la dita Cort, lo dit e present die, segons que en lo proces de la dita Cort es amplament contengut. Per tant, la dita Cort en comuna concordia volent anentar e procehir en les actes e affers de la dita Cort e aquells avançar a honor e reverencia de Nostre Senyor Deus, honor e avançament del Senyor Rey e benifici o profit de la cosa publica del Principat de Cathalunya delibera, concorda, volch e mana que de mati la dita Cort se aiustas a viii hores de mati e apres menyar a iii hores per procehir e entreuenir en los dits affers. E no resmenys, per ço, que la dita hora fos manifesta a tots, mana que fos sonat a xi de mati com apres menyar, o repicat, un seny de la dita Seu, segons que altres vagades ha stat acustumat la dita Cort per consignacio e aiust de aquella.

Item, mana donar la dita Cort als Promovedors de aquella o al un de aquells per los Diputats del General de Cathalunya e de peccnnies del dit General per pagar algunes messions e despeses fetes e fahedores en la dita e present ciutat de Tortosa, e feusen la cautela seguent:

La Cort general del Principat de Cathalunya la qual de present se celebre per lo molt alt Senyor Rey don Alfonso al cathalans en la ciutat de Tortosa: als honorables frare Johan de Scarigues, Comenador del Masdeu, mossen Galceran de Setmananat e En Lorens Rodon, burges de la vila de Perpinya, Deputats del General de Cathalunya. Com la dita Cort concordablament hage ordonat que [per] vosaltres de les peccunies del dit General sien liurats e pagats als honorables En Johan Vilella, an Asbert Çatrilla, donzell, e an P. Grimau, burges de la vila de Perpinya, Promovedors dels negocis de la dita Cort, o la un dells, centum florins dor Darago de bon pes convertidors per aquells, o lla un dells, en algunes despeses fetes e fahedores a manut en la present ciutat de Tortosa per affers tochants los actes e negocis de la dita Cort: Per ço, vol e mana la dita Cort que de les dites peccunies del dit General donets e liurets als dessus dits, o a la un dells, los dits centum florins, e cobrats la present ab apoca de paga, car la dita Cort, ab tenor de la present, mana als honrats Oydors de Comptes del dit General que vosaltres po- Expedi.

sants en data los dits centum florins e restituints la present ab la dita apoea aquells en vostre compte admeten, tota difficultat cessant. Dada en la Casa de Capitol de la Seu de Tortosa e segellada de ordinacio de la dita Cort ab los segells del reverent Bisbe de Vich, del noble baro lo Comte de Pallars e del Hoidor En Johan Ros, un dels Sindichs de Barchinona, a XXVI de fabrer del any de la Nativitat de Nostre Senyor M. CCCC. vint.

Mes avant, la dita Cort concordablament ordona e dona carrech als honorables En P. Ermangau de Sent Feliu de Gerona, a mossen Ramon Torrelles de Rubi, a micer Bonanat Pere, que ab los Diputats del General de Cathalunya qni presents son en la Cort, ço es, los honorables frare Johan de Scarigus, comenador del Masdeu e En Lorens Rodon vegen e regoneguen e fassen Memorial quines ne quals coses son necessaries a total exequcio dels VI Capitols novellament atorgats, fermats e jurats per lo Senyor Rey, segons en aquells es contengut e que ho insten e ho obtinguen del dit Senyor e de son Consell.

[1] Apres dimarts, ques comptave XXVII del dit mes de mars, los prop dits Abbat de Sent Feliu de Gerona, mossen Ramon Torrelles de Rubi e micer Bonanat Pere e los dits dos Diputats faheren e concordaren lo Memorial del tenor seguent:

Es concordat que sia supplicat al Senyor Rey que per sa merce coman lo sequestre dels castells e lochs de Sent Cugat de Valles e rendes pertanyents a la Abadia a persona lega, apte e fiable e tal que sens alguna sospita ho tinga e regesca tro atant que y haia Abat segons la Constitucio.

Item, que sia provehit quel dit Senyor Rey anomen persones a la abilitacio de la Cort en loch e per absencia de aquelles per lo dit Senyor deputades ab aquell o semblant poder, com sia intencio de la Cort que decontinent hi sia provehit e la dita abilitacio exequtada.

Item, que la primera vegada quel Senyor Rey sega en la present Cort sia legida publicament la Constitucio del seure e que sia exequtada de fet.

Item, es necessari saber quals Comissaris son anats per Cathalunya e que sien revocades reyalment e de fet les comissions a aquells fetes, jatsia de si sien nulles, car diuse que mossen Riambau de Corbera es anat a Gerona, En Fonolleda a Urgell, En Domingo Atziron a Tarrago-

[1] Los acuerdos consignados en el texto no constan en el Proc. C.—V. la pág. 272 del Proc. C.

na e Carmona, porter, a Muntserrat, e punits segons lurs culpes que hauran comeses.

En lo fet dels Provehidors dels Greuges es necessari que los Regent, Canceller, Secretaris, Conservador e tots altres Consellers e Officials del Senyor Rey juren, ço es, aquells qui resten e per semblant los Governadors de Cathalunya e de Rossello, Veguers, Assesors, Batle general e Procuradors reyals e altres Officials locals e lurs lochtinents juren e quen sia feta exequtoria, segons la forma del Capitol, o que per semblant hagen a jurar les Constitucions e Capitols de Cort si jurat no ho han.

Item, que per lo Senyor Rey sia feta assignacio en la Cort als agreuiats a donar lurs greuges.

Item, que sia hauda una exequtoria general e a cascun dels Brasses qui len volran del Capitol de la remissio de penes, etc., semblant de nna que han obtenguda los Missatgers de Perpinya e pus bastant si necessari sera.

Item, sia impetrada una letra del dit Senyor per la qual sia manat als dessus dits Provehidors que dins cert die sien en algun loch on los puixa esser presentada la dita comissio per principiar los dits affers, e que la Cort sia en segur del dit Senyor don seran salariats los Provehidors e altres que y entrevindran per sa part, a fi que per falta dels dits salaris no sia empatxada la provisio dels dits greuges.

Item, sia feta altra letra per la Cort als dits Provehidors per la dita Cort elets.

Lo ques segueix ha affer la Cort de per si.

Has a parlar dels Scrivans qui cabran en los dits affers e quin salari hauran, car parria que si lo Senyor Rey ni ha haver un, que la Cort ni haia altre e quels processes sien comunicats entre ells. Idem de porter.

En lo Capitol de les enquestes es necessari per exequcio de aquell que la Cort anomen les persones segons la resposta del dit Senyor Rey feta al dit Capitol.

Item, que sobre los salaris dels dits Provehidors dels Greuges per la Cort elets, que hagen de salari cascun M. florins a raho dany de terça en terça, ço es, prorata del temps que serviran, pero es mogut per alguns que deu esser feta distinctio del temps que seran incloses e al temps que no seran incloses

[1] Item, disapte ques comptave setze del mes de mars anno predicto M.° CCCC.° vicesimo. Congregada la dita Cort en la dita Casa de Capitol

[1] Omitidos los acuerdos y documentos relacionados en el texto en la sesión de este día del PROC. C.—V. *loc. cit.*, pág. 270.

de la dita Seu de Tortosa: Considerant la dita Cort algunes messions qui ladonchs nos pagaren fetes per la dita Cort en lo Monastir de Sent de Valles, on la dita Cort lany prop passat se continuava, les quals de manament e ordinacio de aquella foren e son scrites e per manut posades en una cedula, la qual laltre die en la prop dita Casa de Capitol, ajustada la dita Cort, fo publicament lesta per mi Johan Dezpujol, Notari, e un dels Scrivans de la dita Cort: e jatsia la dita Cort ladonchs no volgue ne haia volgut que les dites messions manudes deius scrites fetes en lo dit loch de Sent Cugat de Valles fossen ne sien stades pagades de aquells cent florins que a xxvi de fabrer prop passat la dita Cort mana liurar als honorables Promovedors de aquella o a un de aquells segons en la cautela daquen emanada es contengut; empero la dita Cort lo die present ha manat contentar e pagar les dites messions contengudes en lo dit Memorial e spatxar les cauteles segons se segueix:

Primo, als porters per sonar lo seny deputat a sonar per congregar los convocats a la dita Cort a mati e a vespre e es los degut del primer de noembre fins a xviii de deembre, que son un mes xviii jorns, qui a raho de xlviii florins lany entre tots, fan lxxi sous x [diners].

Item, an Arnau de Rubis per sonar les hores de nit e de die per ordinacio de la Cort, al qual es degut de vi de noembre fins a xviii de deembre prop passats, qui son un un mes e xiii jorns, qui a raho de lxxii florins lany, fan lxxxxvi sous.

Item, an Bernat de la Cambre per semblant raho de sonar les dites hores, ço es, de xi de noembre fins a xix de deembre prop dits que son un mes e vii jorns, a la prop dita raho de lxxii florins lany, fan lxxxi sous ii diners.

Item, an P. de Roials, specier, o a son Procurador que li es degut per raho de cera, ço es, entorxes e candeles que la dita Cort ha preses per son servey entre diverses partides en lo dit Monastir de Sent Cugat de Valles, entre tot cciii sous vii diners.

Item, mana la dita Cort fossen donats graciosameut a la sgleya del Monastir de Sent Cugat de Valles per sguards dels serveys per la dita Cort reebuts durant la celebracio de la dita Cort centum florins dor Darago, los quals sien convertits per los Promovedors de la Cort en alguna cosa que sia profitosa e necessaria a la dita sgleya: e daltra part quels sia pagat lo batayll lo qual se trenca sonant lo seny deputat a la dita celebracio de la dita Cort.

Item, manaren contentar per los dits Diputats dels bens del dit General los Scrivans de la dita Cort per raho del poder per la dita Cort donat en lo dit Monastir de Sent Cugat als dits Diputats a vendra censals

fins en quantitat de LXM florins dor Darago, segons en aquell es contengut.

Mes avant manaren les cauteles dels Scrivans, Promovedors e porters segons deius es contengudes:

La Cort general del Principat de Cathalunya, etc. Als honorables frare Johan Descarigues, etc., *ut supra proxime*. Com la dita Cort concordablament haia ordonat que per vosaltres de les peccunies del dit General sien donats e pagats an Johan Vehi, Sancho Lopiz e Ramon Sgleyes, porters, deservients a la dita Cort, septuaginta unum solidos et decem denarios barchinonenses a aquells deguts e pertanyents per raho dels treballs per aquells sostenguts e fets de mati e de vespre en sonar lo seny deputat a sonar per ajustar los de la dita Cort, ço es, del primer die de noembre fins a XVIIII del mes de deembre prop passats dins lo qual temps se incloen un mes complet e deenou jorns, qui a raho de XXXVIII florins lany fan los dits LXXI solidos X diners: Per ço, vol e mana la dita Cort que de les dites peccunies del dit General donets e liurets als dessus dit los dits LXXI solidos e X diners. E cobrats la present ab apoca de paga, car la dita Cort, ab tenor de la present, mana als honrats Oydors de Comptes del dit General que vosaltres posants en data la dita quantitat e restituints la present ab la dita apoca aquells en vostre compte admeten, tota difficultat cessant. Dada *ut supra* a XVI de mars del any de la Nativitat de Nostre Senyor MCCCCXX.

La Cort general, etc. Als honrats frare Johan, etc., *ut supra proxime*. Com la dita Cort haia concordablament ordonat que per vosaltres de les peccunies del dit General sien donats e pagats an Arnau de Rubis, habitador del loch de Sen[t Cu]gat de Valles, un dels sonadors de les hores de nit e de dia deputats a sonar per la dita Cort en lo Monastir de Sant Cugat de Valles nonaginta sex solidos et decem denarios barchinonenses a ell deguts per raho del dit sonar, ço es, de sis del mes de noembre fins a XVIIII.° de deembre pus prop passats, qui son un mes e XIIII jorns, qui a raho de septuaginta duorum florenorum per any fan los dits nonaginta sex solidos et decem denarios: Per ço, vol e mana la dita Cort que de les dites peccunies del dit General donets e liurets al dit Arnau de Rubis o a son Procurador la dita quantitat, e cobrats la present ab apocha de paga, car la dita Cort, ab tenor de la present, mana als honrats Hoydors de Comptes del dit General que vosaltres posants en data la dita quantitat e restituints la present ab la dita apocha aquell en vostre compte admeten, tota difficultat cessant. Dada *ut supra proxime*.

La Cort General del Principat, etc. Als honorables frare Johan, etc., *ut supra proxime.* Com la dita Cort haia concordablement ordonet que per vosaltres de les peccunies del dit General sien donats e pagats an Bernat de la Cambra, habitador de Sent Cugat de Valles, un dels sonadors de les hores de dia e de nit, per ordinacio de la Cort en lo Monastir de Sant Cugat de Valles dippntats, octuaginta unum solidos et duos denarios barchinonenses a ell deguts per raho del dit sonar, ço es, de xi de noembre fins a xviii de deembre prop passats, que son un mes e vii jorns, qui a raho de septuaginta duorum florins per any fan los dits octuaginta unum solidos et duos denarios: Per ço, vol e mana la dita Cort que de les dites peccunies del dit General donets e liurets al dit Johan de la Cambra o a son Procurador los dits octuaginta unum solidos et duos denarios e cobrats la present ab apocha de paga, car la dita Cort, ab tenor de la present, etc. Dada *ut supra proxime.*

La Cort general, etc. Als honorables frare Johan Descarigues *ut supra proxime.* Com la dita Cort haia concordablament ordonat que de les peccunies del dit General sien donats e pagats an P. de Rojals, specier, habitador de Barcelona o a son Procurador, ducentos quatuor solidos et septem denarios barchinonenses a ell deguts per raho de cera, ço es, entorxes e candeles que ha preses dell la dita Cort per son servey entre diverses partides en lo Monastir de Sant Cugat de Valles on la dita Cort lany prop passat se celebrava: Per ço, vol e mana la dita Cort que de les dites peccunies del dit General donets et liurets al dit P. de Rojals o a son Procurador los dits ducentos quatuor solidos e septem denarios e cobrats la present ab apocha de paga, car la dita Cort, ab tenor, etc., *ut supra proxime.* Dada *ut supra proxime.*

La Cort general, etc. Als honorables frare Johan, etc., *ut supra proxime.* Com la dita Cort haia concordablament ordonat que per vosaltres de les peccunies del dit General sien donats e pagáts graciosament a la sgleya del Monestir de Sant Cugat de Valles per sguard dels serveys per la dita Cort rebuts en lo dit Monastir durant alli la celebracio de la dita Cort centnm florenos dor Darago, convertidors a coneguda dels Promovedors de la dita Cort en alguna cosa necessaria e profitosa a la dita sgleya[; e] haia semblantment ordonat la dita Cort que de les dites peccunies del General sie pagada aquella quantitat de moneda que haura costat o costara de adobar o retornar lo batayll quis trenca del seny del dit Monastir durant o resident alli la dita Cort en servey de aquella, ço es, sonant a la celebracio de la dita Cort: Per ço, vol e mana la dita

Cort que de les dites peccunies del dit General donets e liurets al Prior del dit Monastir de Sant Cugat de Valles los dits centum florenos, los quals haia distribuir en la dita cosa a consell dels dits Promovedors: e donets encara e liurets al dit Prior la dita quantitat que haura costat lo dit batayll de adobar e retornar aquell, e cobrats la present ab apocha de paga, car la dita Cort, ab tenor de la present, etc., *ut supra proxime.* Dada *ut supra proxime.*

La Cort general, etc. Als honorables frare Johan, etc., *ut supra proxime.* Com la dita Cort haia concordablement ordonat que per vosaltres de les peccunies del dit General sien pagats e contentats los discrets Nanthoni Bellot, En Johan Dezpujol e en Bernat Splugues, Notaris, Scrivans de la dita Cort per un poder o Sindicat per ells fet e clos de manament de la dita Cort en Sent Cugat de Valles continent en effecte que los Dipputats del dit General poguessen vendre tants censals que los preus de aquells pujassen fins a quantitat de LXM florins dor Darago, segons en aquell es largament contengut: Per ço, vol e mana la dita Cort que de les dites peccunies del dit General donets e liurets per la dita raho als dits Scrivans aquella quantitat de moneda que per semblant acte es acostumat de pagar, e cobrats la present, etc., *ut supra.* Dada *ut supra proxime.*

La Cort general, etc., *ut supra proxime.* Als honorables frare Johan Escarigues, etc., *ut supra proxime.* Com la dita Cort haia concordablament ordouat que de les peccunies del dit General sien donats e pagats als discrets Nanthoni Bellot, per lo Braç ecclesiastich, En Johan Dezpujol, per lo Braç militar, e En Johan de Fontcuberta, per lo Braç de les ciutats e viles reals, Notaris, Scrivans de la dita Cort, ço es, als dits Antoni Bellot e Johan Dezpujol del XXVIII.EN dia de octubre prop passat fins a XXVIII del mes de març present e deius scrit, que son cinch meses complits, centum sexaginta sex florins septem sous e quatuor diners barcelonesos, ço es, a cascun dells octuaginta tres florins, tres sous e octo diners, e al dit En Johan de Fontcuberta de XXVI de febrer fins al dit XXVIII.EN jorn de març, que son un mes e II jorns, decem septem florins per any a cascun dels dits Scrivans de salari per lo servey que fan a la dita Cort: Per ço, vol e mana la dita Cort que de les dites peccunies del dit General donets e liurets als dits Scrivans les dites quantitats muntants a suma centum octuaginta quatuor florins Aragonum, quatuor sous e decem diners barcelonesos, e cobrats la present ab apocha de paga, car, etc., *ut supra proxime.* Dada *ut supra.*

La Cort general, etc. Als honorables frare Johan, etc., *ut supra proxime.* Com la dita Cort haia concordablament ordonat que de les peccunies del dit General sien donats e pagats an Johan Gehi, per lo Braç ecclesiastich, Sancho Lopiç, per lo Braç militar, e Ramon Sgleyes, per lo Braç de les ciutats e viles reals, porters, deservints a la dita Cort, del XXVIII.EN dia de octubre prop passat fins a XXVIII del mes de març present e deius scrit, que son V meses complits, centum viginti quinque florins Aragonum, ço es, a cascun dels quadraginta unum florins, septem sous e quatuor diners per lo servey que fan a la dita Cort a raho centum florins per any a cascun dells: Per ço, vol e mana la dita Cort que de les dites peccunies del dit General donets e liurets als dits porters los dits centum viginti florins auri Aragonum, e cobrats la present ab apocha de paga, etc., *ut supra proxime.* Dada *ut supra proxime.*

Ista fuit lacerata et sub alia forma expedita, ut infra, XXVIII marcii presentis et infrascripti.

La Cort general, etc. Als honorables frare Johan Escarigues, etc., *ut supra proxime.* Com la dita Cort haia concordablament ordonat que de les peccunies del dit General sien donats e pagats als honorables En Johan Vilella, pebordre de Lillet, per lo Braç ecclesiastich, Nasbert Çatrilla, donzell, per lo Braç militar, e En P. Grimau, burges e Sindich de Perpinya, per lo Braç de les ciutats e viles reals, Promovedors de la dita Cort, ço es, al dit Johan Vilella del XXVIII.EN jorn de octubre prop passat fins a XXVIII del mes de març present e deius scrit, que son cinch meses complits, octuaginta tres florins, tres sous et octo diners, e al dit Nasbert Çatrilla, per quatre meses e VIII jorns complits, septuaginta unum florenos et unum solidum, e al dit En P. Grimau, per dos meses e XXVIII jorns, quadraginta octo florenos, quatuor solidos e decem denarios per servey per ells fet e faedor a la dita Cort fins al dit XXVIII.EN jorn de març a raho ducentorum florenorum a cascun dells per any: Per ço, vol e mana la dita Cort que de les dites peccunies del dit General donets e liurets als dits Promovedors les dites quantitats muntants a suma ducentorum duorum florenorum Aragonum, novem solidorum e sex denariorum barchinonensium, e cobrats la present ab apocha de paga, car, etc., *ut supra.* Dada, etc., *ut supra proxime.*

La Cort general, etc., *ut supra proxime.* Als honorables frare Johan Descarigues, etc., *ut supra proxime.* Com la dita Cort haia concordablament ordonat que de les peccunies del dit General sien donats e pagats al discret En Bernat Splugues, Notari, *olim* Scriva de la dita Cort per lo Braç de les ciutats e viles reals, trecentos undecim solidos et quinque denarios barchinonenses per servey fet per ell a la dita Cort,

com Scriva dessus dit, de un mes complit vint e un jorn, ço es, de XXVIII de octubre fins a XIX de deembre prop passats, qui a raho ducentorum florenorum per any fan los dits CCCXI solidos V denarios: Per ço, vol e mana la dita Cort, etc., e cobrats, etc. Datum, etc., *ut supra proxime.*

La nominacio dels inquiridors.

Item, la dita Cort, manades les dites cauteles, segons dessus son continuades, anomena les persones en inquiridors contra los Officials del Senyor Rey e altres deputades per inquirir e procehir contra aquell, segons sa seria e tenor, lo qual Capitol comença: *Item, Senyor, com poch valria,* etc., les quals persones son las seguents: mossen G. R., Abat del Stany, mossen Jacme March, micer E. P. Buçot e micer Narcis de Sentdionis, En Bertran de Vilafranca, micer Francesch Castello.

Item, comana la dita Cort a les XVIII persones per aquella elegides e nomenades en Tractadors per part de la dita Cort e remes a aquelles los Memorials a la dita Cort trameses, axi per los Diputats e Oydors de Comptes del trienni present com del trienni prop passat, en axi que les dites XVIII persones provehescan totalment en totes les coses tochades en los dits Memorials, vists e regoneguts los motius sobre los dits Memorials tochats per les persones a les quals la dita Cort ho havia comenat en lo Monestir de Sent Cugat de Valles, donants la dita Cort a aquelles dites XVIII persones ample e bastant poder ab plenera facultat de provehir totalment en los dits Memorials, segons ben vist los sera ab deppendents e emergents, quen a aquella, ab aquella millor instancia e mes propies bones paraules que a elles plaura e sera vist esser fahedor, que lo dit Senyor do deguda fi e conclusio a la dita Cort abans de la sua partida.

Item, puixen comunicar e tractar les dites XVIII persones elegidores entre ells e concordar ço que sera necessari, util e expedient al dit Principat de e sobre la justicia e deffensio de aquell e sobre la observancia e manteniment de privilegis, libertats, Constitucions e observancias del dit Principat e dels tres Braces de aquells, axi en universal com en particular, e puys, abans de altra exequcio de les coses en lo present Capitol contengudes, sia refferit a la dita Cort.

E foren elegides per les dites XVIII persones, exceptat mossen Luis de Pontons, qui absent era, ço es:

Per lo Bras ecclesiastich.

Mossen lo Bisbe de Vich.
Mossen lo Bisbe de Tortosa.

Mossen labat de Muntserrat.
Mossen labat de Sent Feliu de Gerona.

Del Bras militar.

Lo Conte de Pallars.
Lo Conte de Cardona.
Mossen Guillem de Bordils.
En Bertran de Vilafrancha.

De les Universitats.

Johan Ros, de Barchinona. . . .
Nicolau Gralla, de Leyda. . . . .
Micer Johan Çavall, de Gerona.
Lorens Rondo, de Perpinya.. . . } Sindichs.

Item, la dita Cort axi ajustada mana la cautela del tenor seguent:

La Cort general, etc. Als honorables frare Johan Descarigues, Comenador, etc. Com la dita Cort haia concordablament ordonat que de les peccunies del dit General sien donats e pagats an Johan Porcell, habitador del loch de Sent Cugat de Valles, per raho de diverses treballs per aquell sostenguts de manament e ordinacio de la dita Cort anant per diverses parts del dit loch e terme de aquell viginti quinque florins dor Darago. Per ço: vol e mana la dita Cort que de les peccunies del dit General donets e paguets al dessus dit Johan Porcell los dits viginti quinque florins, e cobrats la present ab apoca de paga, car la dita Cort, ab tenor de la present, mana als honrats Oydors de Comptes del dit General que vosaltres posants en data la dita quantitat e restituint, etc. Dada, etc., *cum fiat ut supra proxime per omnia,* a XXIII dies de mars del any de la Nativitat de Nostre Senyor MCCCCXX.

[1] Item, dijous a XVIII de mars prop dit, la dita Cort concordablament delibera, volch e ordona que als Promovedors de la dita Cort fos fet compte integre de V meses complits, no contrestants les absencies per alguns de aquelles fetes dins los dits V meses, e per exequcio de aço mana la cautela seguent:

[1] Omitidos los acuerdos y documentos relacionados en el texto en la sesión de este día en el PROC C.—V. *loc. cit.*, pág. 273.

La Cort general del Principat de Cathalunya, etc. Als honorables frare Johan Descarigues, Comenador, etc. Com la dita Cort haia concordablament ordonat que de les peccunies del dit General sien donats e pagats als honorables En Johan Vilella, pebordre de Lillet, per lo Braç ecclesiastich, Nasbert Çatrilla, donzell, per lo Braç militar, e En P. Grimau, burges e Sindich de Perpinya, per lo Braç de les ciutats e viles reals, Promovedors de la dita Cort, ço es, a cascun dells octuaginta tres florenos, tres solidos et octo denarios per servey per ells fet a la dita Cort, del XXVIII.EN jorn de octubre prop passat fins a XXVIII del mes de març present e deius scrit, que son cinch meses complits: Per ço, vol e mana la dita Cort que de les dites peccunies del dit General donets e liurets als dits Promovedors les dites quantitats muntants a suma ducentorum quinquaginta florenornm Darago, e cobrats la present ab apocha de paga, car la dita Cort, etc., *ut supra proxime*. Dada en la Casa de Capitol de la Seu de Tortosa et segellada, etc., *ut supra*, a vint e vuyt de març del any de la Nativitat de Nostre Senyor mil quatrecents e vint.

[1] Item, disapte a XXX del dit mes de mars any prop dit, la dita Cort aiustada en la dita Casa de Capitol de la Seu de Tortosa feu, ordona e mana lacte seguent concordablament:

Ordona, nomena e elegi la dita Cort mossen labat de Muntserrat, En Johan Giver e En Johan Fiveller, als quals dona plen poder de veure e regonexer los treballs fets e sostenguts fahedors e sostenidors durant la dita Cort per los Doctors e Juristes qui han treballat e treballaran per los actes e affers de aquella, e nencara per los Scrivans de la dita Cort e segons los dits treballs, sia feta a cascun dels dits Doctors e Juristes aquella remuneracio e satisfaccio, e als dits Scrivans ultra lur salari aquella grossa remuneracio que aquells ordonaran, finada o licenciada la dita Cort e no abans, donant la dita Cort a aquells plen poder de fer e spatxar cauteles necessaries e opportunes per la dita raho dressadores als Diputats del General de Cathalunya.

[2] Item, diluns ques comptave lo primer die de abrill, any dessus dit M. CCCC. vint, ajustada la dita Cort en la Casa de Capitol de la dita Seu de Tortosa en la forma acustumada, ordona, feu e dona lo poder seguent e elegi les persones deius scrites [3]:

[1] Omitido este acuerdo en la sesión del mismo día del PROC. C.—V. *loc. cit.*, págs. 273 á 280.

[2] Idem íd., págs. 280 á 286.

[3] Véanse los nombres en la pág. 111 del presente volumen.

La Cort, etc., dona poder a mossen labat de Banyoles, a micer Anthoni Torres, an Bertran de Vilafrancha, donzell, a micer Bonanat Pere e a micer Johan Çavall, que ordonen certa resposta fahedora a la cedula lo die present lesta en la Cort per part del Senyor Rey, segons en aquella es contengut, la qual ordonada reffiren a les dites XVIII persones e apres les dites XVIII persones ho reffiren a tota la Cort.

[Junta de los Diez y ocho.]

[1] Item, dimecres de mati qnes comptave lo dee die de abrill prop dit, congregats e ajustats los deius scrits en la dita Casa de Capitol de la dita Seu de Tortosa, com a fahents e representants la dita Cort general del dit Principat de Cathalunya e en nom de aquella, per ço, que per lo dit Senyor Rey fo aquella dita Cort en dies passats, ab consentiment e approbacio de aquella a la dita e present jornada, e durant aqnella continuada e prorrogada, ço es, de la derrera jornada o sitiada que la dita Cort feu, present lo dit Senyor Rey en aquella, la qual jornada fon lo dimecres sant de Pascha pus prop passat fins a la dita e present jornada, durant encara los dits dies feriats, per la qual raho volents donar fi, conclusio e exequcio total als actes e fets deius comemorats, los quals jatsia fossen deliberats e acordats dies havia passats per la dita Cort, empero no foren ne son per aquella deduhits a deguda exequcio ne reebuts, scrits ne continuats per los Scrivans de aquella, axi com era e es necessari, e no y restas sino tant solament redigir ho en los presents scrits. Per tant, tots concordes, algun no discrepant, volgueren, concordaren e deliberaren que los dits e deius scrits actes e fets, ya per la dita Cort deliberats e acordats, segons dit es, fossen scrits e continuats e per los Scrivans de aquella reebuts e publicats, e apres per los Deputats e Oydors de Comptes del General de Cathalunya qui ara son o per temps seran, totalment exequtats, per e en la forma seguent:

Et primo, en lo feyt dels inquiridors, per tant com la dita Cort los ha elets e anomenats e per lo Senyor Rey son stats admeses e confirmats, volgueren, concordaren, ordonaren e donaren carrech e poder ample e bastants als dits Diputats e Oydors de Comptes de taxer salaris als dits inquiridors, Notari, Advocats e Justigador, los quals Advocats e Justigador los dits Diputats e Oydors hi puixen nomenar e elegir, segons que ben vist los sera, pero qual dit Justigador haia esser persona de pocha Condicio.

[1] Omitidas en el PROC. C. las actas de las sesiones celebradas por los *Diez y ocho.*

Item, donaren carrech e poder special als dits Diputats e Oydors que presenten, o per lo dit Justigador per ells elegidor en nom de la dita Cort fassen presentar lacte de Cort o Capitol e la eleccio o nominacio dels dits inquiridors feta per la Cort e la comissio si ni haura, la qual presentacio se fassa en nom de la dita Cort ab ample e bastant poder de aquella, lo qual de present donen e atorguen.

Item, per degut compliment dels Capitols dels Provehidors dels Greuges tant com tocha lo Senyor Rey es de necessitat que sia prestat lo jurament e homenatge per tots aquells Offiicials qui no han jurat, com el Senyor Rey ya feu lo manament, reyalment fahent jurar sos Canceller, Vicecanceller e Prothonotari en la Cort, axi que tots juren, segons los dits Capitols.

Item, que sia hauda la exequtoria a tots e sengles Governadors e altres Officials sotsmeses al Senyor Rey que juren ab homenatge de servar les declaracions e exequcions manadores per los Provehidors, tant com a ells se pertanga.

Item, que sia feta letra als tres Provehidors per la sua Senyoria nomenats, manant a aquells ab grans penes e fahent forçar aquells per sos Officials de entrevenir en les dites provisions, segons forma dels dits Capitols.

Item, sia procurat que lo Senyor Rey fassa debitori als dits Diputats en nom del dit General de Cathalunya si ells prestaran e bestrauran lo salari dels prop dits tres Provehidors per lo dit Senyor elets, lo qual deven haver los dits Diputats en sa forma, pus bestauran la dita quantitat que muntara als salaris dels dits tres Provehidors al temps e forma deius pus prop contengudes.

Mes auant, taxaren los salaris dels dits Provehidors en aquesta forma: ço es, quel primer any cascu dells hage M florins dor Darago de les peccunies e bens del dit General, encara que abans del dit primer any haguessen acabat, entrevinents hi empero segons forma dels dits Capitols. E en cas que dins lo dit primer ayn no hauran acabat volgneren que a cascu del dits Provehidors fos e sia respost per los dits Diputats de les peccunies e bens del dit General a la dita raho de M florins, ço es, per lo derrer e segon any prorata del temps del dit segon e derrer any que servit hauran segons forma dels dits Capitols, los quals dos anys passats, volgueren e ordonaren que daqui auant nols sia respost de algun salari ne satisfaccio o remuneracio alguna.

Ultra los qnals salaris pagats e satisfeyts en la forma dessus dita, donaren poder ample e bastant als dits Diputats e Oydors que ara son o per temps seran que a la fi dels dits dos anys puixen per via de remu-

neracio haut sguard a la dignitat, grau e stament o Condicio de alguns dels dits Provehidors crexer o affegir als dits salaris.

Item, ordonaren e donaren poder als dits Diputats que en nom de la dita Cort presenten reyalment e de fet la comissio o Acte de Cort feta sobre la provisio dels dits Greuges als dits Provehidors en fassen levar carta publica, e si no ho volen fer quels ne fassen forçar per los Officials reyals segons forma dels dits Capitols fahentlos data del salari a cascun de aquells pertanyent, segons e per la forma dessus dita.

Item, sia feta letra la qual ara per lavors manaren dressadora a tots los dits Provehidors sollicitant e pregant aquells que ab sobirana diligencia vullen entendre en los actes e fets dels dits Greuges, segons seria dels dits Capitols e de la comissio a aquells feta fahentlos mentio com los es stat taxat lur salari e que la dita letra los sia presentada per los dits Diputats, en nom de la dita Cort o altra persona per aquells elegidora en sia feta carta publica, als quals ab la present ne donaren plen poder de presentar aquella.

Item, donaren e atorgaren ample e bastant poder als dits Diputats que si per los dits Provehidors apres que hauran començat de entendre en conexer dels dits Greuges alguns sen volian absentar os partian dels lochs en los quals han affer la dita conexença, segons forma dels dits Capitols, que en aquest cas los dits Diputats hagen e sien tenguts fer deguda instancia contra aquells, dauant Governadors e altres Officials, e accusar les penes, e per exequtar aquelles. E axi mateix los donaren plen poder que si algun Official del Senyor Rey o altres dels Ordinaris no volria o no volra exequtar les declaracions o provisions dels dits Provehidors que per semblant sien tenguts de accusar les penes contra aquells e fer instancia deguda fins que aquelles sien exequtades, lo qual poder en cascun cap sia ordonat largament e bastant.

Item, ordonaren e elegiren en advocats dels dits Greuges per advocar principalment e ans de totes coses los pobres: ço es, per lo Braç ecclesiastich, micer Narcis Astruc, Ardiacha maior de Tarragona, per lo Braç militar, micer Ramon Dezpapiol, donzell poblat en Barchinona, e per lo Braç reyal, micer Nicolau Bonet, de Tortosa, a cascun dels qual taxaren salari entrevinents hi e no en altra manera fahentslos compte a raho lany de cc florins, e que sien tenguts e obligats migençant sagrament e homenatge e certa pena de advocar, segons dit es, los dits pobres, lo qual salari los sia pagat a cascu a la dita raho dels bens o peccunies del dit General. E hagen los dits Diputats a reebre la dita seguratat, pero que la dita advocacio no dur pus auant dels dits dos anys.

Ultimament, manaren donar de les dites peccunies e bens del dit

General a la obre de la Seu de Tortosa cc florins dor Darago, pero que sia posat senyal del dit General en la obre que per los dits cc florins sen fara, per la qual raho ne manaren la cautela del tenor seguent als dits Diputats:

La Cort general, etc. Als honorables frare Johan Descarigues, etc. Com la dita Cort concordablament haia ordonat que de les peccunies del dit General sien donats e pagats a la obre de la Seu de Tortosa ducentos florenos dor Darago, los quals la dita Cort graciosament ha manat esser donats per sguard de Deu a la dita obre convertidors en aquella e no en altres uses: Per ço, vol e mana la dita Cort que de les dites peccunies donets los dits cc florins als honrats En Jacme Segur, Canonge, e Jacme Baldira, Prevera de la dita Seu e obrers de la dita obre, e cobrats la present ab apoca de paga, car la dita Cort, etc., *ut supra proxime,* a x dies de abrill del any de la Nativitat de Nostre Senyor MCCCCXX.

[1] E foren presents, fahents e representants la dita Cort, en nom de la qual faheren los dits actes e fets, los seguents, ço es:

Los reverents:

Nalfonso, Bisbe de Vich.
Not, Bisbe de Tortosa.
Frare Dalmau, Abat de Ripol.
Frare March, Abat de Muntserrat.
En Guillem, Abat del Stany.
Frare Bernat, Abat Darles.
Frare G., Abat de Banyoles.
En P. Ermengol, Abat de Sent Feliu de Gerona, Procurador del reverend Archabisbe de Tarragona.
En Johan Vilella, pabordre de Lillet, Procurador del reverend Bisbe Durgell.
Frare Johan Descarigues, Procurador del Prior de Cathalunya, e
En Pere de Tresseres, Procurador del Abat de Celsona.

Los nobles:

En Bernat Roger, Comte de Pallars.
Mossen Guillen Ramon de Muntcada.

[1] Concuerda la relación inserta en el texto con la transcrita en el PROC. C.—V. *loc. cit.*, pág. 294.

Mossen Luis Dabella.
Mossen Bernat de Fortia.
En Gaspar de Queralt.

Los honorables:

Mossen Ramon Torrelles.
Mossen Ramon de Rexach.
Mossen Luis March.
Mossen Jacme March.
Mossen Matheu Cardona.
Mossen Dalmau Çacirera.
Mossen Berenguer de Palau.
Mossen Antich Almugaver.
Mossen Ivany de Vilamari.
Mossen Roger de Pinos

Nasbert Çatrilla.	Donzells.
En Ramon Berenguer de Lorach.. . . .	
En Bertran de Vilafrancha..	
En Johan Giner.	
En Guillem Almugaver.	
En Ramon de Cartella.	
En Guillem de Pujalts.	
En Bernat Guillem de Loret.	
Nanthoni Gil Çacirera..	
En Bernat Margarit.	
En Bernat de Thous	
En Melchior Çapera..	
En Macia de Rexach e.	
En Dalmau de Cartella..	
En Johan Ros..	Sindichs de Barchinona.
En Ramon Dezpla..	
En Johan Fiveller..	
E micer Bonanat Pere.	
En Nicolau Graylla.	Sindich de Leyda.
Micer Johan Çavall.	Sindich de Gerona.
Narcis de Garret..	Sindichs de Tortosa.
Micer Nicolau Bonet	
Bernat Pinyol..	Sindichs de la vila de Perpinya.
En Lorens Rodon e.	
En Pere Grimau..	

En Ramon Bonanat. . . . . Sindich de Cervera.
E En Barthomeu Ripoll . . . . . Sindich de la vlla de Berga.

Testes fuerunt ad predicta presentes honorabiles Anthonius de Turribus, utriusque juris, et R. Grau, Doctores Barchinone.

Item, lo prop dit die apres que les dits actes foren fets, aiustades les dites XVIII persones en la dita Casa del Capitol de la dita Seu de Tortosa per los actes e affers deius scrits dels quals havie e han poder ab Acte de la dita Cort dessus tochat, scrit e continuat sots Kanalar de XVI del mes de març prop passat, provehiren, volgueren e ordonaren que en lo feyt dels Diputats e Oydors de Comptes del trieni prop passat, lo qual es comemorat en los Memorials a la dita Cort trameses per los Diputats e Oydors de Comptes, axi del trieni present com del dit trieni prop passat, ço es, tant com tocha en lur terminacio per part de aquells demanada que sia remes e ho remeteren als Diputats e Oydors de Comptes del trieni present e que y fassen justicia pero haut sguard als traballs e diligencia, segons que cascun ha treballat.

Item, provehiren, volgueren e ordonaren per virtut del dit poder e remeteren als dits Diputats e Oydors de Comptes ab los advocats del dit General que vegen, regoneguen e proveesquen en lo feyt del Scriva principal e de tots los Scrivans e altres de la Casa de la dita Diputacio, axi dels Oydors de Comptes com altres ab e de consell de alguns Notaris que ben vist los sera. E que taxen, moderen e ordonen los actes e affers, axi de la Scrivania principal de la dita Diputacio com dels dits Oydors, restrenyent los salaris de cascun de aquells e arreglantlos degudament, pero que no puixen crexer mes salaris, e aço a tot profit del dit General e dels contrahents ab aquell.

Foren presents les dites XVIII persones fahents e representants los seguents: ço es:

Los reverends:

Nalfonso, Bisbe de Vich.
Not, Bisbe de Tortosa.
En Guillem, Abat de Banyoles.
Micer P. Ermangol, Abat de Sent Feliu de Gerona, Procurador del reverend Archabisbe de Tarragona.
E Frare Johan Descarigues, Comenador del Masdeu, Procurador del Prior de Cathalunya.
En Roger Bernat, Comte de Pallars.

Mossen G. R. de Muntcada.
Mossen R. de Rexach.
Mossen R. Torrelles e
En Bertran de Vilafrancha.
Mossen Luis de Pontons, absent.
En Johan Ros.
Micer Bonanat Pere, de Barchinona.. . }
En Nicolau Gralla, de Leyda. . . . . } Sindichs.
Micer Johan Çavall, de Gerona.. . . . . }
En Lorens Rodo, de Perpinya. . . . . }
Nalias de Garret, de Tortosa, Sindich, absent.

Item, disapte ques comptave lo trezen die de abrill prop dit, ajustats en la dita ciutat de Tortosa los reverend e honorables frare March, Abat del Monastir de Sancta Maria de Muntserrat, En Johan Giner, donzell, e En Johan Fiveller, ciutada e un dels Sindichs de la ciutat de Barchinona: Attenent, segons dixeren, ells ensemps haver poder a fer la taxacio deius scrita per Acte de la dita Cort, finada o licenciada aquella, la qual per lo Vicicanceller del Senyor Rey fo licenciada dimecres prop passat ques comptave onze die del dit mes de Abrill, lo qual poder es dessus continuat sots Kanalar de xxx del mes de mars prop passat, per virtut del dit poder faheren la tatxacio seguent, scrita de ma del dit Johan Giner e sots scrita de ma de tots tres, segons se segueix:

Aquesta es la tatxa dels salaris dels Juristes e Scrivans qui son entrevenguts en la Cort general de Cathalunya, la qual ses celebrada a Sent Cugat e a Tortosa per lo Senyor Rey don Alfonso vuy regnant.

Primerament, sia donat a micer Bonanat Pere.	LX florins.
Item, a micer Johan Çavall.	XXX florins.
Item, a micer Nicolau Bonet.	XV florins.
Item, a micer Anthoni Torres.	LXXXX florins.
Item, a micer Ramou Grau..	LXXXX florins.
Item, an Bernat Splugues..	XXXX florins.
Item, an Johan de Fontcuberta..	XX florins.
Item, an Johan Pujol.	LX florins.
Item, an Anthoni Bellot.	L florins.

Abbat de Muntserrat, Johan Giner, Johan Fiveller.

La qual taxa axi feta, les dites tres persones, per virtut del dit poder, manaren la cautela seguent:

Nosaltres, frare March, Abbat del Monastir de Sancta Maria de Muntserrat, Johan Giner, donzell, e Johan Fiveller, ciutada e un dels Sindichs de la ciutat de Barchinona, en la Cort quel molt alt Senyor Rey don Alfonso, vuy benaventuradament regnant, ha celebrada als cathalans en la ciutat de Tortosa. Havents sobre les coses deius contengudes ample e bastant poder de la dita Cort ab Acte de aquella del tenor seguent: Ordona, mana e elegi, etc., *inseratur ut supra*, lo qual poder o Acte de Cort es scrit o continuat. *(Aquí concluye el Manuscrito.)*

ÍNDICE

de las sesiones celebradas por las Cortes de 1419-1420 á que corresponden los asientos y documentos extendidos en el preinserto fragmento del *Proceso familiar.*

Año de 1419.

Mes de Julio.

	Págs.		Págs.
Sesión del día 18	58	Sesión del día 21	59
Idem del 19	59		

Mes de Agosto.

Sesión del día 26	60	Sesión del día 31	61

Mes de Septiembre.

Sesión del día 5	63	Sesión del día 19	70
Idem del 6	65	Idem del 22	72
Idem del 9	67	Idem del 27	74
Idem del 13	68		

Mes de Octubre.

Sesión del día 11	76	Sesión del día 27	79
Idem del 16	77		

Mes de Noviembre.

Sesión del día 6	79	Sesion del día 18	80

Mes de Diciembre.

Sesión del día 12	84	Sesión del día 19	91
Idem del 15	86	Idem del 21	93

Año de 1420.

Mes de Febrero.

	Págs.		Págs.
Sesión del día 26	94	Sesión del día 27 [1]	96

Mes de Marzo.

Sesión del día 16	97	Sesión del día 28	104

Mes de Abril.

Sesión del día 1.º 105

Junta de los Diez y ocho.

Sesión del día 10 de Abril	106	Sesión del día 13	112

[1] Aunque en la pág. 96 aparece impreso el asiento correspondiente á la sesión celebrada, *dimarts ques comptave XXVII del dit mes de mars*, transcribiendo fielmente el manuscrito original, se comprende, examinando el contenido de dicho asiento y de los asientos inmediatamente anteriores y posteriores, que el copista escribió por distracción *mars* en vez de *fabrer*, que es el mes en que tal sesión se tuvo. Sirva esta nota de aclaración al susodicho asiento y de justificación de la variación introducida al redactar este Índice.

SUPLEMENTOS AL TOMO XIII

Cortes de Tortosa y Barcelona de 1421-1423.

A

Ordenamientos ó Capítulos que, por vía de Constituciones, acordaron y propusieron á las Cortes los Brazos Eclesiástico y Real y que no fueron aprobadas por éstas por disentimiento del Brazo Militar.

[1] Los onze Capitols e Ordinacions prop seguents son stats triats e apartats de aquells XL qui ab tres Capitols de Cort, en via de Constitucions, foren e son stats concordats, atorgats, offerts e presentats per los dos Braces Ecclesiastich e Reyal en la Cort general del dit Principat conuocada per la dita molt alta Senyora Reyna dona Maria, consort e com a Lochtinent e Procuradriu del dit molt alt Senyor Rey don Alfonso, ladonchs en lo Reyalme de Napols personalment resident, indita e principiada en la ciutat de Tortosa lany MCCCCXXI, apres mudada, celebrada e continuada en la dita ciutat de Barchinona fins a conclusio de aquella, qui dura trossus a XX de juliol del any MCCCCXXIII, en la concordia dels quals onze Capitols lo Braç Militar en alguna manera no consenti. Appar del atorgament fet per la dita Senyora Reyna en lo Proces de la dita Cort sots Kanalar de IIII de febrer del any MCCCCXXII [2], e de les dites concordia e offerta a XV de abril [3], e com lo dit Braç Militar no y consenti a XXII de aquell dit mes de abril del prop dit any MCCCCXXII [4], en la qual jornada largament se pot veure quals foren admeses e consentits per tots los tres Braces e de aquells fetes e ordonades

[1] ARCHIVO MUNICIPAL citado.—Códice descrito en la nota primera de la pág. 1 del presente tomo.

Este documento ocupa los folios 197 y 208 del mencionado Códice y no consta en el *Proceso común* de las Cortes á que se refiere el impreso en el tomo XIII de la *Colección académica*.

[2] Véase el Acta de esta sesión en el *Proceso común* de las Cortes de 1421-1423 en dicho tomo, pág. 287.

[3] Idem íd., *loc. cit.*, pág. 359.

[4] Idem íd., *loc. cit.*, pág. 397.

Constitucions e Leys com hi sien intitulades e mencionades, passades en contracte, e quals no. E son los qui no foren consentits per lo dit Braç Militar los dits onze Capitols o Ordinacions seguents intitulats *ut ecce:*

I

De les castellanies o capitanies.

Per prouehir a la indampnitat del Principat de Cathalunya e fugir los perills ques porien seguir, prometem, statuim e ordenam que lo Senyor Rey o successors seus daquiauant no prouehiran, proueesquen ne puixen prouehir de officis de castellania, o guarda de les forces e castells, ne de capitanies, sino a persones nadiues e naturals e poblades de fet e sens dispensacio en lo dit Principat: e si lo contrari es stat o sera fet per auant sie nulle *ipso facto* e tornat al primer stament: E encara volem que tals persones contra tenor de la present Constitucio dels dits officis de castellanies, custodies e capitanies prouehides no sien haudes per castellans, guardes ne capitans, nils sia en res obehit, exceptat empero los dels regnes de Sicilia, de Mallorques, de Cerdenya e de Corsega si e tant com cathalans poran obtenir e hauer los dits officis en los ditts regnes de Sicilia, de Mallorques, de Cerdenya e de Corsega, declarat e ampliat que aquell sia haut per natural e nadiu de Cathalunya qui en Cathalunya sera nat e aquell qui no y sera nat pus lo pare e lo aui paternal de aquell sera nat e domiciliat en Cathalunya: aiustat a la dita Constitucio que en lo dit regne de Mallorques e illes a aquell adiacents los dits officis no puixen esser donats sino a persones nadius, naturals e domiciliats, segons dessus es dit, en lo dit Principat de Cathalunya o del dit regne de Mallorques.

II

Que aquells qui haien donat lur consell, vot o consentiment, ans de ingres de Cort o Parlament, sien expellits de aquella e de aquell.

Ab tenor de la present Constitucio, de assentiment e approbacio de la Cort, anullam, tolem e abolim e expressament exhibim totes e qualseuol prouisions, pactes e obligacions, encara que fossen migensant sagrament e homenatge roboradas o en qualseuol manera formades per qualseuulla persones ecclesiastiques e seglars entreuinents e entreuenidores

en Cort o Parlament de Cathalunya present e sdeuenidores e sdeuenidors, fetes e fahedores al Senyor Rey e o a Nos successors e Primogenits seus e Nostres, e encara a mullers lurs, o altres qualseuol Officials lurs e Nostres com encara en qualseuulla altres persones, les quals tolguessen libertat de donar consell e vot franch e deliure en los fets de les Corts o Parlameuts dessus dits, axi que no contrestants les dites obligacions, prouisions e pactes cascun entrevinent en les dites Corts e Parlaments puixe e hage facultat e franch arbitre de donar son vot e consell, axi com hauien abans de la prouisio o obligacio o altre qualseuol pacte. E si alguna Uniuersitat o singular dels dessus dits, tal prouisio, pacte o obligacio faran, sien inabils de entreuenir en les dues primeres Corts o Parlaments celebradores e celebradors en Cathalunya. El Notari qui en tal prouisio, pacte o obligacio entreuendra o aquella testificara, sia priuat *ipso facto* perpetualment de tot exercici e us de son offici de Notaria. E per ço, que les coses dessus dites sien de tot en tot squiuades, ordonam e statuim que en cascun Corts e Parlaments en Cathalunya conuocadores e conuocadors en lo començament de aquelles e aquells cascun entreuinent en aquelles e aquells sia tengut purgar sa consciencia migensant sagrament, si tal prouisio, pacte o obligacio haura fetes o dada sperança publicament o amagada de les coses en la Cort o Parlament tractadores. E si aquelles dira hauer fetes, no sie admes en aquella o aquell on tal prouissio, pacte o obligacio haura fetes o fet: e si no u reuelara e apres apparra les dites coses o alguna de aquelles hauer fetes, aytal axi dolos e periur sia priuat de entreuenir en sa persona en la dita Cort o Parlament, segons dit es, e encara en quatre Corts e o Parlaments ladonchs primer e continuament seguents, e volem e manam la present Constitucio esser publicada en lo principi de cascuna Cort o Parlament e exequtada segons lur seria e tenor.

III

Quels Officials jurediccionals no puixen tenir substituits en los officis.

Per obseruancia de les Constitucions de Cathalunya, la una per lo Senyor Rey Namfos en la Cort de Muntblanch començant: *Item, que Veguers, Sotsueguers,* etc., e laltra per lo Senyor Rey En P. Terç en la Cort de Ceruera començant: *Confirmants daquiauant,* etc., fetes, les quals ab la present confirmam e manam esser obseruades, e aquelles aiustant, statuim e ordonam que daciauant lo dit Senyor Rey ne successors seus, o altra qualseuol persona en nom seu, no don licencia o

facultats per qualseuulla causa o raho a algun Offiicial de regir los officis a ells comenats o algun de aquells per substituit sots titol o color de Regent Lochtinent o en altra qualseuol nom e manera: e totes licencies e altres qualseuol prouisions e actes fets en contrari sien *ipso jure* nulles e tals Regents Lochtinents e substituits per e en loch dels dits Officials sien hauts per priuades persones. Per aço empero no entenem tolre facultat als dits Officials de fer lochtinent en cas de malaltia o de poca absencia, la qual no dur pus de dos meses en un any.

IV

Que algu no gos naffrar laltra en la cara.

La Cort approuant, statuim e ordenam que tota persona qui naffrara algu en la cara acordadament a trahicio o per diners decontinent perda lo puny ab lo qual haura feta la naffra: e si per la dita naffra lo naffrat perdra algun ull, o lo nas, que tal naffrant encorrega pena de mort. En la present pero Constitucio no entenem esser compreses les persones de barons, cauallers, homens de Paratge en alguna manera, ans romanguen en lo stament en lo qual eren abans de la present Constitucio.

V

Que tota persona puixa hauer translat de les Pragmatiques e altres scriptures del Archiu Reyal.

Volem e ordenam que cascun hage facultat de hauer copia o translat de totes scriptures a ell necessaries del Archiu del Senyor Rey: e manam al tenent les claus o Regent lo dit Archiu qui ara es o sera per auant que no contrastant qualseuol Pragmatiques, Ordinacions o Managments fets, fetes o fahedores en contrari, les e los quals ab la present tolem e reuocam, les copies de qualseuol scriptures segellades o spatxades en la Scriuania del Senyor Rey fahents per qualseuol persones del Principat de Cathalunya, encara que tocassen interes o patrimoni del Senyor Rey o feus reyals, als demanants donen e desliuren, exceptades ligues, couinences, debitoris e matrimonis del Senyor Rey o fills o fillles seus. E si lo contrari per lo dit tinent o Regent lo dit Archin era fet, o recusaua dar o liurar les dites copies, aquell volem encorrer pena de ccc florins.

VI

Que algun offici jurediccional ne altre no puixe esser donat ne comenat sino a cathala nadiu, etc.

Aiustants a les Constitucions per los Reys de bona memoria antecessors del Senyor Rey fetes, prohibints que officis jurediccionals o altres actes de jurediccio no sien exercits ne fets en Cathalunya sino per cathalans e domiciliats en Cathalunya, statuim e ordonam que offici de jurediccio o altre per via de comissio o en altra manera no puixe esser comenat, donat ne regit a o per persona o persones qui no sien nadius e naturals verament e sens alguna dispensacio, e poblats dins lo dit Principat de Cathalunya, reuocant totes prouisions e concessions en contrari fetes e fahedores, e prouehirem del offici de Procurador Reyal de Rossello e de Cerdanya e de altres officis, possehits per persones no hauents les dites qualitats, a persones nadiues, naturals e poblades verament e sens dispensacio en lo dit Principat de Cathalunya: declarat e ampliat que nadius e naturals sien hauts aquells dels quals los pare e aui paternal eren e son nadius o ells mateixos ja poblats reyalment e vera per xv anys dins lo Principat de Cathalunya.

VII

Que los juheus habiten apartats dels christians e porten cert senyal.

Com habitar ensemps o entremescladament christians e juheus torn en alguna manera en irreuerencia de Deu e opprobi de la sancta Fe Catholica e perill de les animes dels feels christians, e per no conexer los dits juheus en habit o algun senyal apparent se puixen seguir scandols: Per ço, volents en les dites coses degudament prouehir ab assentiment e approbacio de la present Cort statuim e perpetualment ordenam que no contrastants qualseuol ordinacions, prouisions o concessions en contrari fetes o atorgades, fahedores o atorgadores per lo Senyor Rey o Nos o per los succehidors o Officials seus e nostres presents e sdeuenidors, cascun juheu o juhia qui ara habiten o daquiauant habitaran o seran trobats en qualseuol ciutat, vila o loch reyal del Principat de Cathalunya hagen e sien tenguts portar cert e euident senyal: ço es, lo juheu en lo pits e la juhia en lo cap una roda o senyal rodon, groch e vermell de amplaria de tres dits. E no res menys que lo Batle general de Catha-

lunya o en sa absencia lo Batle o altre Official reyal ordinari de cascuna de les dites ciutats, viles o lochs reyals dins xxx dies apres publicacio de la present Constitucio continuament pus prop seguents, e passats los dits trenta dies, si los dits Officials reyals que seran requests no ho hauien ab acabament fet e complit, los Consellers, Jurats, Pahers, Consols, Procuradors o altres Regidors de aquelles e daquells puixen, hagen e sien tenguts lunyar e seperar los dils juheus dels christians que no stiguen ensemps ni entremesclats e triar, e assignar dins les ciutats, viles o lochs ja dits per habitar als dits juheus alguna partida o loch apartat e totalment separat e extremat per algun mitya de mur o altra clausura o compatent distancia de les habitacions dels christians, dins la qual partida o loch qui als dits juheus sera assignat e triat, e no en altra loch, los dits juheus e juhies hagen e sien tenguts habitar e tenir lur domicili e exercir los officis que hauran; axi que los christians no puixen hoyr e menys veure los actes e cerimonies dels dits juheus: donant e comettent als dits Officials, Consellers, Jurats e altres Regidors damunt dits en la forma e manera dessus dessignada sobre les dites coses e altres deppendents e emergents daquelles, plen poder. E que algun christia o christiana no gos ne presumesca sots pena de x lliures per via de loguer ne en altra manera leixar a juheu ne a juhia per habitar e exercir son offici algun alberch, casa, obrador o botiga fora lo loch o partida qui en la forma dessus dita sera als dits juheus assignada. Lo juheu, empero, o juhia qui sera trobat o trobada habitar fora la dita partida e stacio qui a ells per habitar sera triada e assignada, sia assotat e assotada per lo loch on stara: e qui no aportara lo dit senyal dessus dessignat, o qui a les coses sobredites o alguna de aquelles contrafara, cascuna vegada que sera trobat hauer contrafet sia despullat e perda la roba e ultra aço pach cent solidos per cascuna vegada. Abdicant ab la present a tots e sengles Officials del Senyor Rey e nostres e de sos successors presents e sdeuenidors facultat e poder de remetre les dites penes o alguna de aquelles: no entenem empero los juheus o juhies caminants e passants per viles e lochs, fora on sa habitacio faran, en les penes de no portar lo dit senyal esser compreses. E per ço, que algun no puixe de aquestes coses ignorancia pretendra o allegar, manam la present Constitucio en les dites ciutats, viles e lochs esser ab veu de crida publicada e aquella seruada e exequtada.

VIII

Que la declaracio del **Princeps namque** *sia hauda per nulla feta per lo Rey En Ferrando fora Cort.*

La interpretacio o declaracio feta per lo Rey En Ferrando, de bona memoria, pare del Senyor Rey marit nostre molt car, en e sobre la conuocacio per Ell feta en virtut del Usatge **Princeps namque**, la qual interpretacio e declaracio es del tenor seguent: In Dei nomine. Pateat universis: Quod Nos Ferdinandus, Dei gracia Rex Aragonum, Sicilie, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, Comes Barchinone, Dux Athenarum et Neopatrie ac eciam Comes Rossilionis et Ceritanie. Visa supplicacione pro parte Deputatorum et Auditorum compotorum Cathalonie Principatus, coram Nostra Regia Magestate oblata continencie subsequentis: Molt excellent e victorios Princep a la Vostra gran Senyoria humilment recorren [1] . . . . ., jatsia justa e vera en sa materia: pero, per tant com no fou feta en la forma que volen les Constitucions de Cathalunya, reuocam e declaram no deure esser stada feta sens les persones contengudes en la Constitucio feta per lo Rey En Jacme Segon en la segona Cort de Barchinona, qui comença: *Item, quod si in aliquo Capitulo vel Ordinacione seu Constitucione Usaticorum vel Pacis et Treuge,* etc.: e en la Constitucio o addicio fetes en la Cort de Gerona per lo dit Rey En Jacme en lo Capitol qui comença: *Item, statuimus quod Capitulum factum per Nos in dicta secunda Curia Barchinone, quod incipit: Item, quod si in aliquo Capitulo vel Statuto,* etc., ne sens la forma en les dites Constitucions contenguda. E volents seruar les dites Constitucions e la prouisio feta per lo dit Rey En Ferrando en la dita declaracio contenguda: a supplicacio e de assentiment e approbacio de la dita Cort, millorant aquella, interpretam e declaram la dita conuocacio feta en virtut del dit Usatge, e en lo segon Cap daquell, lla hon diu, *vel ipse Princeps suos inimicos tenuerit obssessos* hauer haut solament loch. Per tant, com lo dit don Jayme se fahia nomenar Princep e Senyor de Cathalunya, es perforsaua de usurpar la ciutat de Leyda e altres viles e lochs del dit Principat, segons en la preinserta declaracio per lo dit Rey En Ferrando feta largament es contengut e expressat, los altres motius e sguards en la conuocacio dessus dita expressats e inserts de tot en tot foragitats e remoguts.

[1] Se prescinde de copiar la continuación del documento, por ser su texto igual al que se transcribe en la pág. 136 del tomo XIII de la presente *Colección.*

IX

Que les letres e prouisions emanades contra Usatges e contra Constitucions sien haudes per nulles.

Poch se valria fer leys e Constitucions o atorgar priuilegis sino eren obseruades. Per ço: confirmants les Constittucions fetes en la Cort de Muntço per lo Rey Namfos, de bona memoria, la una de les quals comença: *Item, ordenam e statuim que alguna carta,* etc., e laltra comença: *Item, ordonam e statuim que los priuilegis,* etc.: e la Constitucio feta per lo Senyor Rey En Jacme Segon en la segona Cort de Barchinona començant: *Item, que Nos et successors Nostres,* etc.: e la Constitucio feta per lo prop dit Rey En Jacme en la Cort de Gerona començant: *Item, ordinamus et statuimus quod Capitulum factum in dicta Curia Montissoni quod incipit: Item, ordinamus et statuimus quod aliqua carta,* etc.: e la Constitucio feta per lo dit Rey En Jacme en la terça Cort de Barchinona, qui comença: *Item, ordonam e prometem als demunt dits tots e sengles,* etc.: e la Constitucio per lo dit Rey feta en la Cort de Gerona, qui comença: *Item, statuimus quod Capitulum per Nos factum in dicta Curia tercia Barchinone,* etc. Manam e volem aquelles esser obseruades a la letra, e aiustant a aquelles, declaram que qualseuol letres, rescrits o prouisions contra los Usatges de Barchinona, Constitucions e o Capitols de Cort de Cathalunya, e encara contra priuilegis o libertats, custums e uses de la Sgleya, de barons, cauallers, de homens de Paratge, de ciutats e viles e lochs reyals, de ciutadans e burgeses e de homens de vila del Principat de Cathalunya atorgades, e daquiauant atorgadores per lo Senyor Rey, Primogenit o Gouernador general o Portantsveus o per qualseuol altres Officials seus esser *ipso facto* nulles, e encara que fossen de propri motiu atorgades, axi que per aquells a qui son e seran dirigides no sien en alguna manera obeydes ne obtemperades. Per la present empero Constitucio no entenem a tolre facultat al Senyor Rey de mudar un loch de una Vegueria en altra, ans lo dit Senyor romanga en los us e custum en que era abans de aquesta Constitucio, e que per aquesta no li sia adquirit millor ne menor dret.

X

De les venyances.

Com instigant e procurant lo enemich de pau en lo Principat de Cathalunya sia introduhit un maluat abus, ço es, que si algun sera mort

o offes per algun altra, los parents o amichs del mort, naffrat o offes presuments a ells pendre venyança, e menyspresants en aço la Reyal punicio o vindicta de justicia no tansolament contra la persona del homeyer naffrador o offensor procuren artificiosament, e maxinosa la mort, naffres o destruccio, mas encara contra los pares, germans, oncles, nabots o cosins germans e altres parents e amichs del homeyer nafrador o offenador qui no seran culpables en la mort, naffra o offença, e algunes vegades no seran de lur parentela, maten, nafren o offenen: e sia molt greu e enorme e contrari a tot dret natural, e strany de tot cami de raho que los innocents per los culpables sofren algun dampnatge e jactura. Emperamor daço, volent lo abus tant dampnat e de la cosa publica enamich del tot squiuar e ab congruus e decents remeys extirpar, ab la present Constitucio, de assentiment e approbacio de la Cort, statuim e ordenam que algun offes, o pare, fill, o frare, oncle, nebot, cosingerma o altra parent, o amich, seruidor, o familiar de algun mort, offes, farit o naffrat ara e en sdeuenidor no gos o presumesca dins la Senyoria del Senyor Rey ne fora aquella matar, ferir, naffrar o offendre en persona, algun pare, fill, frare, oncle, nebot, cosingerma o altra parent, o amich, seruidor o familiar del matador, faridor, nafrador, o offensor ne dampneiar, trosus aquell hage certificat ab carta publica per si o per son Procurador hauent special manament que de aquella mort, naffra, farida o offensa, vol pendre venyança dell, ne encara per sinch dies continuament seguents apres que la dita certificacio a aquell personalment, si trobar se pora sino a la sua habitacio, sera presentada ab carta publica, segons dit es. E qui contrafara, sia haut e punit *ipso facto* per bara e per traydor e no sia per algun sostengut, e sos bens sien publicats e applicats a la Senyoria del territori on los bens del mal faytor seran trobats. Ultra aço volem, statuim e ordonam, la dita Cort approbant, que aquell qui ab propri motiu machinosament ab aguaixt, o en altra manera deffensio cessant, e encara per no pendre venyança matara, nafrara, ferra o offendra algun en persona tro a tant que aquell haia certificat ab carta publica, segons dit es, e sinch dies apres continuus que la dita certificacio sera presentada per la manera dessus dita, pus que aço sera prouat, sia punit de la pena dessus dita, axi que per batalla o per algun linatge darmes algun dels dessus dits fahents contra la present Constitucio nos pusque excusar, scondir o purgar. Declarat empero, que apres los dits sinch dies, lo notifficant als parents o amichs del matador, nafrador, feridor o offensor, o a altra matara, nafrara, ferra o offendra, segons dit es, per son propri motiu, sia punit segons de dret e raho sera fahedor: com per la present no entenam donar facultat

de guerrayar ne de fer dan a algu apres la dita intimacio feta ab carta, segons dessus es contengut. En la present pero Constitucio no entenem esser compreses les persones dels barons, nobles, cauallers e homens de Paratge, ans ells ab los altres e los altres ab ells romanguen en lo stament en que eren abans de la present Constitucio. Statuim encara e ordonam: que si tals malfeytors seran preses per Officials nostres o per qoalseuol altres Officials o hauents exercici de jurediccio, aquells malfaytors detenguen preses e ben guardats, per ço que la pena deual scrita hi sia exercida, ço es, que si per aytals preses, contra la forma dessus dita, sera feta mort, aquells aytals muyra de mort natural, e per los Jutges eclesiastichs en les persones en les quals nos pot exercir pena de mort natural, sien meses en carcer perpetual. E si sera feta mutilacio de membre o alguna gran diformitat de cara, que perden la ma ab la qual ho hauran fet: e si es tal Official ecclesiastich que no pusque exercir juy de sanch, sien meses en carcer perpetual o almenys los sia dat en carcer de xv anys: e si hauran feta iniuria corporal, ço es, ab ferida de la qual empero ferida nos sia seguida mort o mutilacio de membre o diformitat en la cara, sien relegats en la Illa de Cerdenya per spay de x anys. E per los altres, hauents exercici de jurediccio bastant a la imposicio de la pena dessus dita, sien detenguts preses en la preso comuna del loch hon acustumen tenir preso, per spay de v anys. En la qual preso sien prouehits dels bens dels malfeytors sin han, sino quells detinents los hagen a prouehir dels bens propris lurs, o sis volran los detinents, los dits malfeytors sien relegats en Cerdenya per lo dit spay de x anys, com en aquest cas Nos manam al nostre Veguer de Barchinona que liuras a ell tals malfeytors tingue ben guardats e a nostres despeses los trameta en la dita Illa de Cerdenya per lo primer vexell que y sera pres per nauegar a la dita Illa, les quals penes volem e statuim ab voluntat de la Cort que sien exercides, segons dit es, sens alguna fiança de venia. E si Officials nostres o de qualseuol Prelats, de persones ecclesiastiques, de barons, cauallers, homens de Paratge, de ciutadans o de altres persones, hauents o exercents jurediccio sufficient a exercir les dites penes, no les exerciran en les persones dels dits malfaytors, pus requests ne sien, segons dessus es dit, sien punits de la pena de la qual fora punidor lo malfeytor del qual sera request per aquell de qui sera Official. E si tal request sera lo senyor e no volra exercir les dites penes, encorrega pena de sinchcents florins dor applicadors la meytat al General de Cathalunya, e si lo dit senyor request reebra alguna cosa per que les dites penes o alguna de aquelles no sien exercides, pach lo doble de la dita pena, e no resmenys sie tengut tornar

als dits Senyor Rey e General lo que reebut haura. Los Prelats e altres persones ecclesiastiqnes tal jurediccio hauents qui lo exercici de les dites penes empatxaran, sien priuats del presidi dels Usatges e Constitucions de Pau e de Treua. E per obseruancia de la present Constitucio, ordonam e statuim que les dites penes no pusquen esser remeses per lo Senyor Rey e Nos ne per Officials Seus e Nostres, encara per qualseuulla altra hauent jurediccio ni Officials seus, ans hagen esser exequtades les dites penes segons tenor de la present Constitucio, qualseuulla specie de guiatge e sobresehiment en alguna manera no contrestant.

XI

Dels sagrament e homenatge trencats per seguretat de Pau e de Treua.

Greu cosa es fallir la fe, maiorment com la salut del cors a la fe daltri es comesa. E per ço, hon en via de Pau perpetual o de Treua temporal, la fe donada ab sagrament e homenatge vallada e corroborada, sera violada, lo rompent o violant aquella, es bara o traydor segons los Usatges de Barchinona e Constitucions de Cathalunya. Volents donchs prouehir que tal malicia e de tan detestable crim enlegida daquiauant no sia exercida, axi que, si per virtut o per leyaltat conseruadora no sen volgues algun abstenir, almenys per raho de la pena haia pahor de attemptar ho, de approbacio e assentiment de la Cort, statuim e ordenam que si algu sera de tan temeraria audacia e maliciosa voluntat qui hagen feta Pau perpetual o Treua temporal prometent la fe mitgençant sagrament e homenatge, de la qual apparra ab carta publica o en lo registre dalguna Cort, e aquell ab lo qual haura feta e fermada la dita Pau o Treua lo matara, nafrara, ferra, o iniuriara, o dempneyara en persona o en bens, sia haut per bare e traydor e per aytal publicament sia denunciat: e contra aquell pusca fer instancia cascun singular del Principat de Cathalunya, axi com a enemich de la cosa publica, e encara lo Procurador fiscal del dit Senyor e de qualseuol altra hauent jurediccio dins lo dit Principat. E com la persona daytal rompador de Pau e de Treua sera presa, sens tota venia muyre de mort natural, axi que aquell qui nostre Senyor Deu, e son Princep, e la cosa publica, e son prohisme trancant sagrament e homenatge, e la fe donada per custodia, repos e salut humanal tan maluadament haura offes, no visque entre los homens ans haien lo derrer supplici, lo qual es mort natural en la manera damunt dita: la qual mort hajam a donar lo Senyor Rey, Nos o Officials Seus o Nostres, si en les ciutats, viles e lochs reyals en les quals

tots sols, e lla, on ab daltres, ab aquell que hauem acustumat exercir mer imperi. E si dins lo territori desgleya, o de baro, caualler e home de Paratge, ciutada, o de altra qualseuulla, en lo qual acustumen exercir mer imperi, sera tal trenquador de Pau e de Treua, en aquest cas, lo acustumat o acustumats exercir mer imperi en lo dit territori de Sgleya o daltre, segons dit es, o sos Officials, los quals seran requests o als quals sera intimat en la forma deius scrita tal persona esser en lo dit lur territori, la dita pena de mort sia en aquell violador de Pau perpetual o de Treua temporal exercida o infligida. E si, ço que Deus no vulla, per alguns Officials del dit Senyor Rey, o Nostres, o de Prelat, o de altra qualseuol persona ecclesiastica, o de baro, noble, caualler, home de Paratge o de quisvol altre ecclesiastich o seglar hauents o exercints mer imperi en lurs territoris o lurs Officials, contra la present Constitucio perpetualment duradora per tants grans, justs e rahonables motius e per tan gran repos de la cosa publica feta, vendra o fara, e en la dita persona violadora de Pau o de Treua sera en lur territori e haura facultat de pendrela e en aquella exercir la dita pena, segons dit es, e no pendra aquella, pus intimat o request ne sia ab carta publica o altra scriptura auctentica o ab testimonis cathalans e coneguts, o no exercira la dita pena, segons dit es, pus prouat sia legittimament, aytals Officials nostres e de barons e altres dessus dits, qui pero requests ne seran, e encara Officials de territori de Sgleya exercints jurediccio secular e judici de sanch, sien punits de la pena de la qual fora punit tal violador de Pau e Treua per aquuell de qui sera Official. E los Prelats e altres ecclesiastiques persones axi requestes qui torbaran o empatxaran la dita preso o infliccio de pena, sien fora del presidi o ajuda dels Usatges e Constitucions de Pau e de Treua, e contra aquells puixen procehir per los remeys a Nos pertanyents. E los barons, cauallers e altres hauents tal jurediccio encorreguen en pena de mil florins applicadors la meytat al Senyor Rey e laltra meytat al General de Cathalunya, de la qual nels puixe esser feta remissio ne gracia alguna per lo Senyor Rey ne per Nos ne per altre qualseuol Official. E si haura reebuda alguna cosa o quantitat de peccunia, aquella sie tengut restituir e tornar al dit Senyor Rey e al General partidora, segons la pena dessus dita, e encara la doble de la dita pena. Aço entes, que lla on no haura facultat la dita pena per sguard de la persona axi presa, ço' es, que si es caualler o home de Paratge o altra qui no sia de son For, retenga aquella pressa trosus sia per son ordinacio vindicada e per lo dit detinent reyalment liurada.

B

Procesos instruídos en estas Cortes en vía de Agravios (Gravamina, Greuges).

III

Venerabilis Johannis de Fontecohoperto.

Proces de Greuge per raho de moneda de tern del any MCCCCXXII[1].

Proceso sobre la moneda de terno.

Noverint [univ]ersi [2]: Quod cum per venerabilem et discretum Johannem de Fontecohoperto, [Not]arium et Sindicum civitatis Barchinone, coram subscriptis reveren[do] et multum honorabilibus dominis, Judicibus et Provisoribus Gravaminum fuissent in viam Gravaminum diverse oblate supplicaciones sive querele, inter quas est subscripta, et de omnibus in simul querelis fuisset orditus et dictus coram eisdem subscriptis dominis Judicibus et Provisoribus unus processus, cuius tenor inferius continuatur per extensum: et ex post, iidem domini Judices et Provisores ut ne confuse agatur sed clarius eidem querele examinentur et tractentur ad postulacionem eiusdem Johannis de Fontecoho-

[1] Archivo Municipal de Barcelona.—Manuscrito comprensivo de 293 folios, del mismo tamaño de otros traslados de Procesos de Cortes, y tanto por el carácter de la letra como por el papel corresponde el Manuscrito á la primera mitad del siglo xv. Exceptúanse los epígrafes estampados en el primer folio: el latino parece del siglo xvi y el castellano fué escrito en el xix por D. José Puiggarí y Llobet, Archivero que fué del Ayuntamiento.—Faltan las cubiertas.

Consta el Manuscrito de tres partes:

La primera empieza en el folio 1 vuelto, con fecha de 18 de Agosto de 1422, y concluye en el folio 240, siendo la fecha de la última actuación la de 18 de Noviembre de 1423.

Siguen cinco páginas en blanco, folios del 245 al 250. En éste comienza la segunda parte, que abraza las actuaciones practicadas en las Cortes de 1431-34, en virtud de la reproducción del mismo *Agravio* ó *Greuge* que fué objeto de la primera parte.—Los seis primeros folios de esta segunda parte son casi ilegibles, efecto de su humedad.—La primera fecha que se lee (dicho folio 250) es la de 8 de Diciembre de 1531 y la última la del 27 de Febrero de 1432 (folio 275).

La tercera parte del Manuscrito comienza en el folio 276; contiene la información testifical acerca de los hechos relativos al expresado *Agravio* practicado en los días 4 á 8 de Enero de 1432 y concluye en el folio 293, faltando algunos folios.

[2] Las letras ó palabras entre corchetes suplen las desaparecidas por rotura ó tachadura.

perto mandaverint *(palabra borrada: línea penúltima)* dividendo processum jam *(borrado: línea penúltima)* vel de omnibus *(borrado todo el resto de la última línea)*[1], et exinde duceretur ex quali *(roto el papel)* supplicacione sive querela unus processus fuit inde facta divisio jamdicta et factus et orditus unus processus pretextu cuiuslibet supplicacionum jamdictarum.

Cuius processus sich, ut predicitur, simul ducti series sic se habet:

Noverint universi: Quod die mercurii decima octava mensis anno a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo vicesimo secundo, reverendo et multum honorabilibus et providis viris dominis Speranteindeo Cardona, Francischo Amenla, Vincencio, Abbati Agerensi, Petro Malet, Decano ecclesie Barchinone, Jacobo Calliç, milite, Anthonio de Turribus, in utroque Jure, Vincencio Padriça et Johanne Çavall, in Legibus Doctoribus, Judicibus et Provisoribus una cum honorabili Francischo Servent vita functo, Gravaminum, per Serenissimum dominum Regem et per Actum Curie nominatis et electis ad providendum quevis Gravamina quovismodo facta per Serenissimos dominos Regem et Reginam, nunc feliciter regnantes, et per illustres dominos Reges et Reginas predecessores ipsorum vel Primogenitos, Gubernatores et per locumtenentes, gerentes vices vel alios Officiales ordinarios vel delegatos vel locatenentes eorumdem Principatui Cathalonie vel cuilibet Brachio, Statui, Universitati vel singulari dicti Principatus, juxta comissionis per dictum dominum Regem et ampliacionis per Serenissimam dominam Reginam consortem et Locumtenentem generalem ipsius domini Regis viri et domini sui carissimi inde factarum seriem pleniorem, residentibus in domo anticha civitatis Barchinone, que est in Monasterio Fratrum Predicatorum eiusdem civitatis Barchinone circa negocia ipsorum comissionis intendendo, coram ipsis dominis Judicibus et Provisoribus, comparuit venerabilis et discretus Johannes de Fontecohoperto, Notarius et civis Barchinone, Procurator, Sindicus et actor assertus dicte civitatis Barchinone. Et dicto nomine obtulit et presentavit duas patentes papireas litteras sigillo regio sigillatas: alteram, scilicet, Illustrissimi domini Regis, videlicet, potestatis et comissionis dictorum dominorum Judicum et Provisorum et alteram Serenissime domine Regine dicti domini Regis consortis et Locumtenentis generalis ampliacionis, scilicet, potestatis predicte necnon supplicaciones sive Gravamina et vel peticiones inferius scriptas. Quarumquidem litterarum et supplicacionum et sive Gravaminum tenores seriatim sic se habent:

[1] Al pie del primer folio (ángulo externo) aparece este nombre *G us Jordani.*

Alfonsus, Dei gracia Rex Aragonum, Sicilie, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, Comes Barchinone, Dux Athenarum et Neopatrie ac eciam Comes Rossilionis et Ceritanie. Dilectis et fidelibus Consiliariis nostris Bernardo de Gualbis, Magistro Racionali Curie nostre, Sperantiindeo Cardona et Francischo Servent, menor, venerabili fratri Marcho, Abbati Monasterii Montiserrati, Petro Maleti, Decano ecclesie Barchinone, Jacobo Calliç, militi, Anthonio de Turribus, Vincencio Padriça et Francischo Bacet, Legum Doctoribus, salutem et dileccionem, etc. *Est in [Processu] originali.*

Maria, Dei gracia Regina Aragonum, Sicilie, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, Comitissa Barchinone, Ducissa Athenarum et Neopatrie ac eciam Comittisa Rossilionis et Ceritanie, Primogenita Regni Castelle, Locumtenentis generalis Illustrissimi domini Regis viri et domini nostri carissimi. Dilectis et fidelibus nostris Provisoribus Gravaminum, etc. *Est in [Processu] originali.*

Gravamen. Item, coram vobis dictis reverendo et honorabilibus dominis Judicibus, Reparatoribus et Provisoribus Gravaminum dixit, asserit, agit, proponit et exponit dictus Johannes de Fontecohoperto, Notarius et Sindicus dicte civitatis, nomine, modo et forma predictis, ultra Gravamina infrascripta *(borradas dos palabras: línea última)* Gravamina infrascripta dicte civitati eciam illata, tam per Serenissimos dominos Reges, memorie recolende, quam per Illustrissimum dominum Regem Alfonsum, nunc feliciter regnantem, et dominam Reginam, eius consortem, Locumtenentem, non se in hiis astringens ad superfluam probacionem.

I. Et primo, dictus Sindicus dicit et ponit et si necesse fuerit probare intendit: quod Illustrissimus dominus Jacobus, primus Rex Aragonum, Maioricarum et Valencie, Comes Barchinone et Urgelli et dominus Montispesullani cum suo privilegio octo kalendas augusti anno Domini millesimo CC. LVIII.°, deliberato consilio, ordinavit et statuit novam monetam que esset semper perpetua et que per dictum dominum Regem et omnes suos fideles quos ad hec duceret ordinandos cuderetur in Barchinona. Quodque esset legalis moneta *(borrada la mitad de la última línea en su parte media)* oboli eiusdem legis et signi, ita quod in lege et signo nulla diferencia esset inter denarios et obulos, impendere autem esset talis diferencia, quod de una *marcha* monete *aleyada* cum argenta exirent decem octo solidi denariorum et de una *marcha, exirent* viginti solidi obolorum. Item, quod fieret operacio obolorum de duobus solidis pro qualibet libra denariorum. Et dictam monetam idem dominus Rex Jacobus et eius filius Infans Petrus, Heres Cathalonie, per eos et omnes

successores eorum in perpetuum sub predicta lege, pondere et signo promisit universis civibus Barchinone et omnibus aliis eorum subditis Cathalonie firmiter tenere, observare, deffendere et custodire et nunquam aliquo tempore mutare sub alia forma, lege, pondere vel signo, faceretque eam recipi et currere in omnibus comitatibus, civitatibus, villis, castris, terris et locis in quibus Barchinone moneta currere consueverat usque tunc et specialiter in Rossilionis, Ceritanie, Confluentis *(borrados los dos tercios primeros de la última línea)* vel aliquo eorum non currerent malgurenensis nec aliqua alia moneta, nisi tantum dicta moneta Barchinone. Et cum in temporibus ex tunch futuris occurreret necessitas, ita quod propter indigenciam monete opporteret dictos dominos vel eorum successores plus de ipsa moneta operari vel cudi tunc requisito consilio Episcopi et proborum hominum dicte civitatis Barchinone faceret cudi sive operari de ipsa moneta in quantitate temperata secundum quod necessitas requireret in eadem tamen lege, pondere et signo ita quod per illam operacionem non mutaretur, minueretur vel in aliquo defraudaretur, voluerunt dicti dominus Rex et Infans eius filius quod probi homines Barchinone eligerent ex se duos probos homines et fideles in custodiam dicte monete et illis quos dicti probi homines eligerent quandocumque monetam operari vel cudi contigeret, comisserunt dicti domini tunc *gardiam* sive custodiam dicte monete et legaliter eam operari et cudi faceret. Et imposuerunt dicti domini Rex et Infans magnas et graves penas falsariis dicte monete super quibus non valerent dispensare. Promiserunt eciam quod nunquam a civibus dicte civitatis vel ab aliis subditis eorum peterent vel exhigerent monetaticum vel redempcionem aliqua racione dicte monete ut in dicto privilegio predicta et alia sunt videnda.

II. Item, ponit et dicit et si necesse fuerit probare intendit dictus Sindicus: quod dictus dominus Rex Jacobus, exposito eidem domino Regi, pro parte Epischopi et Consiliariorum dicte civitatis Barchinone, quod dictus dominus Infans Petrus dicti domini Regis [filius] volebat et intendebat facere cudi et fieri in dicta civitate Barchinone novam monetam de argento ita quod denarius argenteus valeret duodecim denarios Barchinone perpetue de terno et jam in cudenda dicta moneta de argento multum processerat et quod hoc fieri non poterat obstante privilegio dicte monete Barchinone de terno et aliis racionibus coram dicto domino Rege allegatis, habita deliberacione in publico, dixit idem dominus Rex quod ipse et eius filius Petrus firmaverant et juraverant monetam Barchinone de terno et quod erat intencio ipsius domini Regis et fuerat semper quod ipsa moneta terni curreret in Barchinona et in aliis civi-

tatibus et locis in instrumento ipsius monete contentis, et quod si necessitas et utilitas esset quod amplius cuderetur de ipsa moneta Barchinone de terno, quod hoc fieret usque ad certam temperatam quantitatem et de consilio et requisicione proborum hominum Barchinone, quia nollet idem dominus Rex pro meliori regno quod haberet contra suum sacramentum venire. Et ideo, dictus dominus Rex voluit et mandavit quod de dicta moneta de argento quam dictus dominus Infans Petrus volebat facere cudi, non cuderetur neque fieret nec eciam de aliqua alia cuiuscumque ponderis signi vel legis, nisi tantum de illa de terno que per Eum et filium suum Petrum extiterat jurata.

III. Item, dicit et ponit dictus Sindicus: quod ex post, dictus Illustrissimus dominus Infans Petrus deventus ad dignitatem regiam cum privilegio acto Barchinone quinto kalendas julii anno Domini millesimo ducentesimo octuagesimo quinto, confessus fuit et recognovit Consiliariis et probis hominibus et toti Universitati civitatis Barchinone quod ad magnam instanciam et precem ipsius domini Regis et urgente necessitate, predicti Consiliarii, probi homines et Universitas dicte civitatis prebuerunt dicto domino Regi consensum cudendi et faciendi monetam de argento cum signo quo signatur moneta Barchinone de terno perpetua, promittens dictus dominus Rex eisdem Consiliariis et probis hominibus ac Universitati dicte civitatis quod faceret ipsam monetam cudi bene et legaliter in Barchinona et non alibi et de bono et legali argento et quod de unaquaque *marcha* boni argenti ad rectum pondus *marche* tabule *campsorum* Barchinone faceret fieri et cudi septuaginta duos denarios argenti boni et fini, tantum et non ultra. Et quod unusquisque denarius cuderetur et fieret ad legem undecim denariorum et oboli predicti monete Barchinone perpetue de terno. Et dedit et concessit idem dominus Rex dictis Consiliariis, probis hominibus et Universitati et eorum successoribus quod probi homines dicte civitatis presentis et qui pro tempore essent eligerent ex se duos probos homines fideles et legales in custodiam predicte monete et illis duobus quos ad hoc eligerent comisit dictus dominus Rex custodiam sive *gardiam* dicte monete ut ipsi custodes observarent operacionem dicte monete et eorum deffensoribus, adjutoribus, receptatoribus et occultatoribus promittens dictus dominus Rex per se et suos dictis Consiliariis et probis hominibus ac dicte Universitati quod numquam operacionem vel lucrum dicte monete venderet vel vendi permitteret. Et ultra predicta voluit et concessit idem dominus Rex per se et suos heredes et successores dictis Consiliariis, probis hominibus et Universitati et eorum successoribus in perpetuum quod per consensum prestitum dicto domino Regi super

faccione et operacione predicte monete argenti, non fieret aliquod prejudicium super pactis, concessionibus, provisionibus et obligacionibus factis Universitati dicte civitatis Barchinone a dicto domino Rege Jacobo super faccione et operacione monete Barchinone perpetue de terno nec jus dicte civitatis quantum ad predicta pacta, concessiones, provissiones et obligaciones in aliquo minueretur ymo ea omnia remanerent dicte civitati in suo robore et valore. Promittens idem dominus Rex ea tenere et observare in perpetuum ut in dicto privilegio predicta lacius sunt expressa.

IIII. Item, ponit et dicit dictus Sindicus: quod Illustrissimus dominus Rex Alfonsus filius proxime dicti domini Regis Petri cum carta sua data Barchinone quarto kalendas aprilis anno Domini millesimo duocentesimo octuagesimo confirmavit et concessit dicte civitati et eius Universitati predictam monetam Barchinone perpetuam de terno et predictam monetam de argento et omnia et singula pacta, promissiones et obligaciones in instrumentis seu privilegiis dictarum monetarnm contentam et contentas ut in dicta carta latius est videndum.

V. Item, ponit et dicit dictus Sindicus: quod ex post, dictus Illustrissimus dominus Rex Jacobus, sedens in generali Curia, quam cathalanis celebravit in civitate Barchinone decimo kalendas aprilis anno Domini millesimo ducentesimo nonagesimo primo confirmavit et concessit in perpetuum monetam Barchinone perpetuam de terno secundum formam privilegii ipsius monete.

VI. Item, ponit et dicit dictus Sindicus: quod proxime dictus dominus Rex Jacobus Secundus frater proxime dicti domini Regis Alfonsi cum sua littera patenti data Valencie quarto kalendas decembris anno Domini millesimo ccc.° xx.° scripsit Consiliariis Curie et probis hominibus dicte civitatis Barchinone: Quod cum dictus dominus Rex de consensu dictorum Consiliariorum et proborum hominum mandavisset cudi monetam Barchinone de argento in dicta civitate Barchinone usque ad quantitatem centum mille *marcharum* argenti, recognoscerent et declararent an dicta cudicio fieri posset et deberet de dicto argento fino usque ad predictam quantitatem centum mille *marcharum* argenti, an de argento *alegat,* prout dicta cudicio fiebat, ad hoc ut ipsa cudicio fieret juxta consensum dictorum Consiliariorum et proborum hominum dicte civitatis.

VII. Item, ponit et dicit dictus Sindicus: quod Serenissimus dominus Rex Petrus Tercius cum sua littera patenti data Barchinone tricesima die augusti anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo sexagesimo secundo scripsit Consiliariis et probis hominibus dicte civitatis ipsos

attentus rogando, quod cum certa summa monete Barchinone argento quam cudi providebat in dicta civitate Barchinone de voluntate dictorum Consiliariorum et proborum hominum breviter perfici deberet vel jam esset perfecta, et [cum] dictus dominus Rex vellet aliam summam cudi facere, videlicet, usque ad quantitatem centum mille *marcharum croatorum* argenti, quod fieri habeat de beneplacito et consensu dictorum Consiliariorum et proborum hominum super dicta cudicione usque ad dictam summam centum milium *marcharum*, argenti vellent dicti Consiliarii et probi homines eorum benivolum assensum adhibere et dictus dominus Rex regracieretur eis multum.

VIII. Item, ponit et dicit dictus Sindicus: quod pro parte dicti domini Regis fuit presentata dicta littera Consiliariis tunch dicte civitatis. Et pro inde, celebrato per eosdem Consillio centum Juratorum dicte civitatis, dictum Consilium, attendens, quod tunch magna occurrebat et erat necessitas monete, concessit et licenciam contulit dicto domino Regi quod facere cudi in dicta civitate Barchinone monetam usque ad septuaginta quinque milium *marcharum* argenti, de quibus septuaginta quinque mille *marchis* argenti, converteretur quinquaginta mille *marche* argenti in denariis Barchinone seu *croatorum* argenti. Et residue viginti quinque mille *marche* ad complementum dictarum septuaginta quinque milium *marcharum* argenti, converterentur in denariis minutis et tota predicta moneta cuderetur et esset de lege, signis et libris consuetis.

VIIII. Item, ponit et dicit dictus Sindicus: quod Serenissima domina Regina Elianor, conjux proxime dicti domini Regis Petri, memorie celebris, tanquam Locumtenens et Procuratrix dicti domini viri sui et Regis, in Curia quam dicta domina Regina, nomine jamdicto, eelebravit cathalanis in civitate Dertuse die lune vicesima prima aprilis anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo sexagesimo quinto, de consensu et approbacione tocius Curie sua Constitucione perpetuis temporibus valitura, revocavit, anullavit, cessavit et irritavit quendam tractatum qui tunc factus esset quod moneta Barchinone de terno, tam de denariis minutis quam de argento in lege diminueretur propter magnum emolumentum quod dicte Curie datum erat intellegi debere provenire ex dicta diminucione. Cuiquidem tractatui Sindici dicti civitatis Barchinone ad dictam Curiam destinati se opposuerant pro observacione et deffensione dictorum privilegiorum. Et nichilominus, quedam Capitula inde facta et actitata et per dictum dominum Regem et dictam Curiam jam firmata, statimque sanccivit et ordinavit quod dicta moneta Barchinone, tam de denariis minutis quam de argento esset, prout est, perpetua stabilis et inconmutabilis in lege et signo prout per Illustrissimos

Reges Aragonum diversis diebus et temporibus per diversa eorum privilegia extitit ordinatum. Que siquidem privilegia omnia et singula et quascumque confirmaciones inde secutas, valere voluit et disposuit, dicta generali Curia approbante, ac in eorum perpetua firmitate persistere, jamdicto actu seu actibus contrariis obsistentibus nullo modo. Promittens dicta domina Regina in fide Regia ac jurans in animam dicti domini Regis atque suam super crucem domini nostri Jhesu Christi et eius Sancta quatuor Evangelia per ipsam, corporaliter tacta, quod dictam monetam prout in ipsis privilegiis et confirmacionihus continetur dicti dominus Rex et Regina facerent firmiter et inviolabiliter observari.

X. Item, ponit et dicit dictus Sindicus quod per Serenissimos dominos Reges Aragonum, videlicet, dominos Johannem et Martinum, filios, et Ferdinandum, nepotem sive *net* proxime dicti domini Regis Petri, memorie recolende, et dominum Alfonsum, nunc feliciter regnantem, predicta privilegia et alia etiam privilegia, libertates et usos dicte civitatis fuerunt confirmata et jurata, promittens ea tenere et firmiter observare ut in ipsis confirmacionibus plenius continetur.

XI. Item, ponit et dicit dictus Sindicus: quod non obstantibus dictis privilegiis confirmacionibus, actibus et usibus dicte civitatis et Constitucionibus supra dictis, dictus dominus Rex Johannes, dive memorie, in preiudicium dictorum privilegiorum, confirmacionum, actuum, usum et Constitucionum predictarum ac lesionem juramenti per Ipsum et suos predecessores prestiti de observando dicta privilegia, confirmaciones, actus, usus et Constituciones et in dampnum maximum reipublice Principatus Cathalonie et dicte civitatis, fecit cndi in dicta villa Perpiniani monetam de argento vocatam *blanchas* sub alia lege et signo monete perpetue de terno.

XII. Item, ponit et dicit dictus Sindicus: quod dictus Serenissimus dominus Rex Martinus, bone memorie, deventus ad regiam dignitatem illud idem continuavit.

XIII. Item, dicit et ponit dictus Sindicus: quod dictus dominus Rex Ferdinandus, recolende memorie, fecit cudi in dicta villa Perpiniani monetam argenteam vocatam *croats* sub aliis signo et libris monete Barchinone de argento et extra formam privilegii eiusdem.

XIIII. Item, ponit et dicit dictus Sindicus: quod Serenissimus dominus Rex Alfonsus, feliciter nunc regnans, et domina Regina eius consors, tanquam ipsius domini Regis Locumtenens, fecerunt et nunc eciam faciunt cudi in dicta villa Perpiniani dictam monetam de argento et extra formam privilegii proxime dicte monete.

XV. Item, ponit et dicit dictus Sindicus: quod cudicio dictarum monetarum facta in dicta villa Perpiniani fuit et est facta contra privilegia et usus dicte civitatis ac Constituciones Cathalonie generales et ad ipsam cudicionem tanquam contrariam et preiudicialem dicte monete Barchinone perpetue, se opposuit dicta civitas et novissime dicto Serenissimo domino Rege Alfonso celebranti tunc Curiam cathalanis in villa Sancti Cucuphatie Vallensis, supplicarunt pluries Sindici dicte civitatis Barchinone ut dictam cudicionem dictorum *croatorum* cessare faceret et quascumque monetas inde factas in dicta villa contra formam, seriem et tenorem dictorum privilegiorum frangi faceret tanquam falsas pro observacione privilegiorum monete perpetue, quod dicta civitas a dicto Rege obtinere nequivit usque nunc, in maximum dampnum et gravamen et preiudicium dicte civitatis et dictorum suorum privilegiorum et usum et observanciam eorumdem.

XVI. Item, ponit et dicit dictus Sindicus: quod predicta sunt vera.

XVII. Item, ponit et dicit: quod de his apud scientes est publica et comunis vox et fama.

Et cum ex predictis omnibus et singulis constet legittime, quod dicta civitas fuit et est in possessionem dictorum privilegiorum et eius usa fuisse, quodque ex cudicione dictorum monetarum vocatarum *croats*, facta, ut predicitur, in dicta villa Perpiniani, dictos dominos Reges Johannem, Martinum et Ferdinandum, bone memorie, ad dictum dominum Regem Alfonsum, nunc feliciter regnantem, et dictam dominam Mariam, eius consortem, fecisse et attemptase et facere et attemptare eundem dominum Regem Alfonsum et dictam dominam Reginam, eius consortem, contra privilegia desuper memorata et earum confirmaciones et eorum usus, practicam et observancias, ac contra Constituciones Cathalonie generales, et per consequens, dictam civitatem in hiis et propter hec contra dicta privilegia et eorum confirmaciones, Constituciones, usus et observancias earumdem et eorumdem agravasse et preiudicasse continueque preiudicare et agravare: Ideo, dictus Johannes de Fontecohoperto, Sindicus, nomine antedicto petit et requirit vestras circunspecciones quatenus dicta gravamina et preiudicia per dictos Serenissimos dominos Reges et Reginam illata et que cotidie inferuntur dicte civitati reparare [et] revocare debeatis et ad pristinum statum reducatis et tornetis, faciendo cessare dictam cudicionem et dictas monetas contra et seriem dictorum privilegiorum et Constitucionum in dicta villa Perpiniani, ut preffertur, factas, tanquam falsas frangendo seu frangi faciendo juxta seriem dictorum privilegiorum et ipsa privilegia observari, providendo omnimode cum effectu et alia super omnibus predictis et singulis

requirit dictus Sindicus dicte civitati et sibi dicto nomine justiciam ministrari.

Et predictus dictus Sindicus pro fulcimento predictorum in quantum faciunt pro dicta civitate dicta privilegia, confirmaciones et Constituciones et omnia alia desuper mencionata.

Quibus oblatis et presentatis, incontinenti dicti domini Judices et Provisores ad dicendum, dandum, producendum, probandum, proponendum et allegandum quitquid dicere, probare, producere, proponere et allegare voluerit pro sui intencione fundanda eidem Johanni de Fontecohoperto dicto nomine huic ad per totum mensem octobris proxime de sui voluntate assignarunt. Et quod faciat fidem de sui potestate.

Et nichilominus dicti domini Judices et Provisores mandarunt fieri quasvis compulsorias, necessarias et petitas ad habendum quosvis processus et alia superius productos et producta.

Ulterius die jovis intitulata decima mensis septembris anno a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo vicesimo secundo, coram dominis Judicibus et Provisoribus Gravaminum supradictis, comparuit Anthonius de Bardachino, Procurator fischalis Curie dominorum Regis et Regine et obtulit et produxit quandam in scriptis papiri cedulam inferius insertam quam peciit et requisivit, tam in presenti processu quam in omnibus aliis quorumcumque Gravaminum oblatorum; quequidem papiri cedula est huiusmodi seriey:

In omni casu prius protestatur quod per dicta dicenda ut acta vel actitanda non intendit nocionem, examinacionem seu cognicionem vestri dominorum assertorum Provissorum Gravaminum prorogare eidem aut consentire seu illam vel illas subire nisi si et prout de jure fiendum existat opponit contra vos et processa per vos necnon et contra formas et actus procedendi sequencia eis melioribus modis, viis et formis quibus melius valeat domini Regis et suorum jurium proposito adaptari ad fines tamen citra subintracionem judicii ac citra prorogacionem de qua protestatur omnino.

Et primo, dicit acta et agenda per vos fore et esse nulla seu saltem anullanda quoniam ex Capitulo Curie data est potestas omnibus et non alicui in solidum, et toti numero et non aliquibus ex numero, nisi in casu expresso et ubi casus expressus det potestatem habet intelligi omnibus vocatis omnibusque entibus, nam ubi lex vel canon providet de numero et numerum exhigit licet aliqui de numero potestatem ba-

beant, opportet tamen numerum adessse, presertim ubi lex expresse providet in deffectu aliquorum de numero, et ita est juris conclusio in aperto, maxime ubi verba disponencia in casu tali sunt precisa ut insunt in proposito. Cum igitur vos procedatis et processeritis, absque conelecto et comprovisore per dominam Reginam, rite et juste electo jam contra substanciam et formam contractus et qualificacionem cognicionis vobis atribute, nec mirum si nullum quitquid est atemptatum.

Item, in omnibus juris articulis istud est aperte verum, quod ubi jurisdiccio datur super aliquo expresso enti, opportet illud notorie esse super quo jurisdiccio seu cognicio datur, vel saltem opportet purificatam esse, per Capitulum autem Curie jurisdiccio vobis comissa datur super Gravaminibus, multe autem querele date sunt coram vobis, ymo exceptive, ad presens proponitur quod omnes que nec sunt Gravamina prout intelliguntur Gravamina de jure et de more, hoc autem non discusso constat vos non habere jurisdiccionem. Ita tantum exceptive proponitur, quod per hoc non intendit Procurator fischalis jurisdiccionem vobis atribuere vel datam prorogare vel illi consentire quo ad hoc ut petat super hoc declarari vel per vos cognosci nec alia sed ut funditus evellat vel evulsam doceat quam pretenditis jurisdiccionem; ubi autem aliquam habeatis, salvo jure veritatis, petit ante omnia hoc de qualibet oblata querela per vos vel illam ad quem spectet purificari atque decerni, et donech cognitum et declaratum fuerit de qualibet vel quolibet in aliquo non enantari et alias de nullitate actorum et agendorum protestatur, petit autem ad hoc se et suum advocatum fischalem.

Cum autem vos procedatis indiferenter non habita, ut decet, racione de premissis ut et videatur qualiter in dampnum fieri proceditur asserit prefatus Procurator fischalis sequencia:

Primo, quod cum in Curiis proponuntur Gravamina et providentur per dominum Regem et per deputatos per dominum Regem simul vel Eum sine Curia, intelliguntur esse Gravamina Curie cum de facto et sine cognicione aliquali aliquid innovatur fit vel attemptatur contra jus privati. Et iste intellectus est juri consonus, et ita est moris et consuetudinis, sicque fuit semper praticatum, usitatum et consuetum in Curiis que per Reges Aragonum sunt tentis et celebratis in Cathalonia indifferenter et non de his de quibus causa cognita est decisum vel declaratum et aliqui intellectus esset absonus juri et racioni.

Item, quod si proponebantur aliquando Gravamina de re de qua penderet lis coram domino Rege vel alio Judice inferiori:

Illa consueverunt reici.

Item, non dicuntur Gravamina, cum dominus Rex concedit aliqua de gracia et illa ex causa suum movente animum revocat eciam de facto presertim ubi sunt mutuaria et talia que non requirunt cause cognicionem, et Gravamina seu querele super his oblate consueverunt et debent reici et ita est praticatum et usitatum a semper.

Item, non dicuntur Gravamina ubi interesse vertitur partis private, presertim ubi interesse privatum est principale, et istud consonat juri et mori, quoniam Judex datus inter aliquos non trahit ad se principale interesse habentem. Et istud est ita in Curiis usitatum et consuetum indifferenter presertim quia et sentencia lata illum privatum non teneret.

Item, non venit in cognicione Gravaminum quitquid quod sit mera regalia, quod tales cogniciones non veniunt in verbo generali, nec agrediuntur personam Principis; nec in generali sermone venit id quod est caput, et ita est consuetum et usitatum in Cathalonia.

Item, non venit cognicio uirium privilegiorum nec concessionum regiarum, ubi agitur de privilegio licet possit venire cognicio de privilegiato, et ita est consuetum ut supra.

Ulterius aliqui ex vobis citra sigillacionem personarum ex causis que noviter pervenerunt ad noticiam Procuratoris fischalis estis suspectissimi ipsi Procuratori fischali ex certis causis quas pro honestate omittit, salvo quod intendit illas proponere adverareque secundum Constituciones Cathalonie, et de hoc protestatur, credens et spectans quod vosmet qui habetis consciencias informatas abstinebitis conservantes honestatem, ubi vero vos ingeratis salvat sibi jus dictus Procurator fischalis.

Petit igitur Procurator, salvis ulterius proponendis suo casu, processa per vos sine conelecto anullari, quatenus de facto processerunt. Et super aliquo Gravaminum non procedi donech declaratum sit parte Fisci vocata quid quantum et quid quale; alias expresse de nullitate protestatur et de habendo regressum ad dominam Reginam in casu ad vos non pertinenti. Et alias contra vos et vestrum quemlibet de usurpacione jurisdiccionis vobis non concesse et de penis in quas inciditur ex tali transgressione. Et insuper de omni domini Regis pleno jure petens de hiis instrumentum fieri ad partem et in actis si qua sunt continuari.

Caveat autem, si placet, Notarius quod Gravamina seu querele que oblate sunt suis specificis kalendariis denotentur ad finem, ut sciatur, que tempore oblata sunt et quibus existentibus Provisoribus ut cum his de predictis melius racio possit haberi.

Vidit Bartholomeus Servent, advocatus Fisci.

Quibus presentatis, dicti domini Judices et Provisores mandarunt predicta, tam in presenti processu quam in aliis processibus Gravaminum sive supplicacionum coram eis productarum inseri et continuari.

Post premissa vero die veneris que computabatur decima octava mensis septembris anno predicto a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo vicesimo secundo, coram dictis dominis Gravaminum Judicibus et Provisorlbus comparuit dictus venerabilis et discretus Johannes de Fontecohoperto, Notarius et civis Barchinone, Procurator, Sindicus et actor dicte civitatis Barchinone et dicto nomine obtulit et presentavit quandam in scriptis papiri cedulam que est huiusmodi seriey:

O admiranda protestacio per multum honorabilem dominum Procuratorem fischalem premissa in quadam cedula quam pridem obtulit coram vobis dominis Provisoribus Gravaminum, quoniam si ad auctoritatem eius qui jurisdiccionem tribuit ad coadunanciam reverendam et honorabiles personas vestras simul cum supremo auctoritzante elegit ad Constitucionem que ab inde prodiit legem cunctis faciens generalem ad condicionem supremi auctoritzantis predicti, qui non ficti nec perniciose subtilitatis sed solius veritatis est cultor, oblitis formulis procedendi idem Procurator fischalis vertat occulos sue mentis, veros non assertos vocare debuit vos dominos Provisores. et strictum prorogandi in vos jurisdiccionem animum et dubiumque consensum liberalissimo animo et consensu clarissimo atque firmo debuit ampliare et sic grande auctoritatis judicium anime et consciencie regiorem exhoneracionem concernens ad reparacionem tantorum Gravaminum comunem utilitatem aspiciens tocius Principatus ylari promptoque animo, non tamen dubio verbo, citra debuit subintrare.

Et si admirabilis fuit dicta protestacio, attamen de excepcionibus nullitatum ordinis ac aliis per dictum Procuratorem fischalem oppositis, magis convenit admirari.

Et primo de prima quoniam auctor legis unde ista est vobis atributa potestas toti numero et illius parti maiori jurisdiccionem cum certa adjeccione casui non obstante tribuit per expressum et sic jurisdiccio potencialiter seu habitualiter et actualiter in vos omnes et vestram maiorem partem, cum dicta adieccione innocua residet in aperto et una parte proposicionis vera quia maior pars vestrum et duplo maior quid de integro numero adesse vel non adesse nec de deffectu aliquorum de numero vel de non sperato asserto conelecto cum non electus juxta

facultatem in casu atributam propie possit dici et ex hiis nullitatem causare aut disputare cum debito honore tanti domini nullo jure fulcitur, et quia hec certa sunt, cessare debent nullitatum media subtiliter mendicata.

Secunda ordinis non obstat excepcio, quia ubi vestris circunspeccionibus Gravaminum series e decet suam debitam qualitatem habere ut ad ulteriora super illorum meritis fuerit procedendum saltim tacite adiecto purificato, cum talis processus et cognicio permittantur a jure nulla datur querelandi protestandi nullitates allegandi racio vel facultas, cum jam qualitas sit juridice declarata, et ubi in alio processus articulo vobis dictam qualitatem libeat declarare, nullo jure introducitur nec aufertur et meritorum subintracio est magis lumen et clarificacio articuli antedicti, et sich assignacio ad probandum asserta Gravamina per vos facta, ut lucidius videatur articuli antedicti justicia, debet comendari, per scientificos non reprehendi, et tanta est vestra circunspeccio et profunda sciencia quod retento comissionis ordine, omnis macula reprehendicionis cessabit. Absitque, absit et tripliciter absit, quod ob nulla de excepcionibus allegatis divisim vel in simul funditus medio vel supremo possit vobis data jurisdiccio tolli, evelli vel juridice denegari; scit enim dominus Procurator fischalis vel scire debet quod Serenissimus dominus Rex dedit jurisdiccionem et cum approbacione et consensu Curie actum gessit, evellere igitur dictam jurisdiccionem vel funditus tollere non ad ipsum Procuratorem fischalem pertinet, qui fortificando, sustinendo et ponendo eam pro posse, laudabilius faceret juxta domini Regis provisum, quam inde illam exquisitis coloribus impugnare.

Dum processus vester de indiferenti admissione Gravaminum diffamatur, dictus Sindicus civitatis solum ad per ipsum oblata Gravamina refferendo quod sine Gravamen sit oblatum, tamen cause cognicione quam sive, ut possit, beneficio restitucionis restituende letari certe non licet forte non differant consequendi eandem, hec enim oblacio reparandi gravamina in Curiis facta per Principem et gravatum invitat peticionem reparacionis abilitatis dubia temporis supplicandi et ampliandi removet latam prout in proprio facto Principis viam cuilibet gravato apperit reparandi. Et si dominus largus est dispensator, vos domini non debetis esse tenaces nec dominus Procurator fischalis viam reparacionis Gravaminum tam salutifferam Illustrissimo Principi a comuni tocius Principatus precioque obtenta, debet dono avaricie in nobili decurtare. Et cum sciat, quod vos, domini Provisores, representatis Serenissimum dominum Regem et Curiam, et posse absolutum vobis concessum dubitare non debet, quod cognicio privilegiorum regaliorum qno ad effectum

reparacionis Gravaminum juxta seriem potestatis vobis spectat cognicio, examinacio et Gravaminum decisio et execucio jamdictorum.

O admirabilissima suspicio allegata ut Procurator suspectos dicat quos suus dominus noster Rex Illustrissimus cum tanto Curiarum consilio et in tanto sinodo approbavit cuius estis subditi et vassalli eciam et cuius auctoritatem et reverencia magis huic parti causam et racionem tribueret suspicandi: utinam tacuisset qui iam proponit talis igitur excepcio ut maniffeste frivole, cum debito honore loquendo domini Procuratoris fischalis, est merito respuenda et non fuit a seculo visum per partem domini Regis contra sinodales Judices fuissent suspicionis excepcio allegata.

Non igitur sint nulla et minus anullanda per vos dominos Provisores et Judices anantata, ymo valida juridica si lata pariter atque firma et de illis nec Serenissima domina Regina cum humili subieccione et reverencia Sue Magestatis se debet intromittere, ymmo sunt nulla evidentissime excepta et allegata per dictum Procuratorem fischalem attentis contentis in Capitulis super hoc per dominum Regem concessis et quia eciam non jurarunt nec homagium prestiterunt nec vos domini Provisores potestis dici usurpatores jurisdiccionis, ymo utimini et uti potestis facultate et jurisdiccione per dominum Regem cum Actu Curie et lege mediante vobis concessis, eciam legis observatores non transgressores potestis merito nuncupari, laudandi nec interpretandi usque nunc de processis manutenendi et per dictum Procuratorem fischalem modis omnibus inducendi, ut omni rite subtilitate reiecta, reparetis Gravamina per hanc partem oblata quod hec sich fieri petit hec pars non obstantibus in contrarium allegans contra talia allegantem de expensis merito protestando.

Quibus oblatis et productis, incontinenti dicti domini Judices, concessa copia de his Procuratori fischali Curiarum dominorum Regis et Regine, tam eidem Procuratori fischali quam dicto venerabili Johanni de Fontecohoperto nomine predicto, ad audiendum provisionem sive declaracionem super altercatis huic ad octo dies proxime et interim ad habendum coram eis suos advocatos pro collacione habenda assignarunt: proviso tamen quod dictus Procurator fischalis et eius honorabiles advocati prius prestent juramentum et homagium que juxta Capitulum editum in Curia Sancti Cucuphatis Vallensis, alias quod inde non audirentur nec administrentur, mandantes hec dicto Procuratori fischali intimari.

Que fuerunt intimata Anthonio de Bardaxi Procuratori fischali dicta-

rum Curiarum per Michaelem Fontova, porterium dicti domini Regis servitorem negociis dictorum dominorum Provisorum ut idem portarius retulit vicesima secunda dicti mensis septembris.

Et die jovis vicesima quarta dicti mensis septembris anno predicto millesimo quadringentesimo vicesimo secundo, dicti domini Judices et Provisores Gravaminum prorogarunt ad id quod supra ad crastinam diem proximam, mandantes predicta dicto Procuratori fischali intimari.

Que fuerunt intimata, dicto Anthonio de Bardaxino, Procuratori fischali per dictum Michaelem Fontova, porterium, ut idem porterius retulit.

Et in crastinum vicesima quinta dicti mensis septembris anno predicto millesimo quadringentesimo vicesimo secundo superius assignata, dicti domini Judices et Provisores, presentibus ibidem dicto Johanne de Fontecohoperto, dicto nomine ex una parte et pro altera parte dicto Anthonio de Bardaxi, Procuratore fischali qui parte una cum suis honorabilibus advocatis coram dictis dominis Judicibus et Provisoribus comparuit pro dicta tenenda collacione ad id quod supra proxime huic ad diem jovis proxime prorogaverunt.

Deinceps die jovis prima octobris anno predicto millesimo quadringentesimo vicesimo secundo, coram dictis dominis Judicibus et Provisoribus Gravaminum comparuit dictus venerabilis Jobannes de Fontecohoperto, Sindicus predictus, presente ibidem honorabili Bartholomeo Servent, advocato fischali, et dicto nomine verbo peciit dictam provisionem sive declaracionem fieri.

Et incontinenti, dicti domini Judices et Provisores ad id qnod supra proxime hinc ad diem sabbati proxime cum continuacione, tam parti dicti Fisci quam dicto Sindico prorogarunt sive assignarunt.

Rursus vero die lune vicesima sexta die dicti mensis octobris annoqne a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo vicesimo secundo, dicti domini Judices et Provisores, dicto Johanne Çavall vita functo, residentes in Monasterium Fratrum Minorum dicte civitatis Barchinone, presente dicto honorabili Bartholomeo Servent, advocato fischali, mandarunt fieri assignacionem subscriptam sub hac qua sequitur forma:

Attes, que per alcuns es stat dit o raquest que los advocats del Senyor

Rey o de la Senyora Reyna sien oyts en collacio sobre lo article de la excepcio declinatoria per la part del dit Senyor Rey proposada e concertacio de aquella, per tal, com la dita Senyora novellament ha ajustat al advocat fischal altre advocat que no y era, lo qual vol esser oit: Per ço, los Provehidors de Greuges, a cautela maior e sobrehabundant, volent segurament provehir e desijant esser ben instruits sobre la dita excepcio, assignen al Procurador fischal e encara als dits honorables advocats fischals dijous primer vinent a allegar, dir e rahonar tot so que allegar de dret dir e rahonar volran, en lo Monastir dels Frares Manors. E per tal com lo Procurador fischal e los dits honorables advocats fischals sie stat dit e offert que daran lurs allegacions per scrit, lus assignen los dits Provehidors que daci al dit dia de dijous hageu aquellas donades si donar ne volran, significant a aquells que en lur deffalsa o contumacia, no contrestants. Jubentes dicti domini Judices et Provisores, predicta honorabili Johanni Navarro, Legum Doctori, alteri ex dictis advocatis fischalibus et Petro Valtanell, Procuratori regio sive fischali in causis Gravaminum, ac eciam dicto Johanni de Fontecohoperto intimari.

Que fuerunt intimata, dicto honorabili Johanni Navarro, alteri ex dictis advocatis fischalibus, dimittendo sibi in scriptis per Petrum Poncii, porterium domini Regis servientem negociis dictorum dominorum Judicum et Provisorum.

Et eciam Francischus Cosida, alter ex portariis servientibus negociis comissionis dictorum dominorum Judicum retulit se predicta intimasse dicto Petro Valtanell, Procuratori regio sive fischali in domo discreti Guillermi Andree maioris dierum Notarii Barchinone, in qua *paussat* dictus Petrus Valtanell, notifficando et dimittendo in scriptis domo dicti Guillermi Andree.

Postmodum vero die veneris que fuit tricesima mensis octobris anno predicto a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo vicesimo secundo, coram dictis reverendo et honorabilbus dominis Judicibus et Provisoribus Gravaminum, scilicet: Speranteindeo Cardona, Francischo Amenla, Vincencio Abbate Agerensis, Petro Malet, Jacobo Calliç, Anthonio de Turribus, Vincencio Padriça et honorabili Poncio Porta, in Decretis Licenciato et in Legibus bacallario, inconjudice et Provisore, posito, immisso et surrogato in locum dicti honorabilis Johannis Çavall, vita functi, in Monasterio Fratrum Minorum dicte civitatis residentibus, comparuit dictus venerabilis Johannes de Fontecohoperto, Sindicus, Procurator et actor predictus, et dicto nomine verbo peciit et supplicavit ad ulteriora cause et sive causarum huiusmodi procedi.

Et incontinenti, dicti domini Judices et Provisores Gravaminum ad id quod supra, scilicet, ad audiendum provisionem sive declaracionem super altercatis, tam dicto Johanni de Fontecohoperto, dicto nomine quam parti fieri ad diem martis proxime assignarunt, et interim ad dandum, allegandum, dicendum et proponendum siquid et quitquid dare, allegare, dicere et proponere voluerint, mandantes hec dicto Petro Valtanell, Procuratori regio sive Fischali intimari.

Que fuerunt intimata dicto Petro Valtanell, Procuratori regio sive Fischali predicto personaliter per dictum Francischum Cosida, porterium, ut idem portarius retulit.

Qua die martis ad dictam declaracionem sive provisionem audiendam assignata que fuit tercia mensis novembris anno predicto a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo vicesimo secundo, coram dictis dominis Judicibus et Provisoribus comparuit dictus Johannes de Fontecohoperto, Sindicus et actor predictus et dicto nomine, presente ibidem dicto Petro Valtanell, Procuratore regio sive Fschali, verbo peciit et supplicavit dictam declaracionem sive provisionem super altercatis fieri et promulgari.

Et incontinenti, dictus Petrus Valtanell, Procurator regius sive Fischalis ad causas Gravaminum, dicto nomine, coram dictis dominis Judicibus et Provisoribus obtulit et produxit quandam papiri cedulam scriptam tenoris sequentis:

Jam alia pars Fisci allegavit quod vos domini Provisores non habetis potestatem providendi Gravamina nec in eis aliquatenus procedendi, quoniam numerus vester non est completus, ob quod dissentit expresse assignacionibus sibi factis ymo expresse protestatur de nullitate agendorum et maxime in causa honorabilis Anthonii de Turribus, Legum Doctoris, in qua est notorium quod nec ipse honorabilis Anthonius de Turribus nec honorabilis Jacobus Callicii, miles, possunt intervenire quoniam alter est pars et alter advocatus.

Necnon dictus Petrus Valtanell, dicto nomine, faciens fidem de sui potestate obtulit et produxit quandam cartam Serenissime domine Regine, Locumtenentis generalis Serenissimi domini Regis, sive quoddam publicum instrumentum, sigilloque regio impendenti munitam, huiusmodi seriey:

Pateat universis: quod Nos Maria, Dei gracia Regina Aragonum, Sicilie, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, Comittisa Barchinone,

Ducissa Athenarum et Neopatrie ac eciam Comittissa Rossilionis et Ceritanie, Primogenita regni Castelle, Locumtenens generalis Illustrissimi domini Regis viri et domini nostri carissimi, ut cause seu questiones que coram Provisoribus seu Judicibus Gravaminum, tam per dictum dominum Regem quam per Nos in Curia quam cathalanis celebravit et celebramus cum approbacione ipsius Curie assignatis duci habent legittime agitentur expedite ut pro parte dicti domini Regis, Procurator in et super eis, legittimus assignetur, qui dictas causas cum summa diligencia procuret et deffendat: Ideo, de fide, industria et legalitate vestri Petri Valtanell de Thesauraria dicti domini Regis, in et super dictis causis facimus, constituimus ac eciam assignamus ita quod vos, ut Procurator regius predictus, interveniatis ac partem faciatis in omnibus et singulis causis dictorum Gravaminum coram ipsis Judicibus seu Provisoribus, eas et quamlibet earum prossequendo, deffendendo, excipiendo, proponendo et repplicando vestro posse pro dicto regio interesse dumtaxat, et si expedierit, de calumpnia jurando et ex adverso jurari petendo jusque super bonis dicti domini Regis firmando, eaque pro inde obligando testes instrumenta et alias probaciones producendo et offerendo crimina et deffectus et alia opponendo, disputando, allegando, renunciando et concludendo et omnia alia que in causis sive littibus requirantur, faciendo sentencias cuiuscumque generis sint, audiendo litteras, quascumque alias provisiones impetrando, obtinendo et presentando, emparas opposiciones et sequestraciones quascumque faciendo et fieri faciendo et eas absolvendo et absolvi consenciendo, protestando, requirendo et monendo, respondendo, repplicando et ultra, et inde et alia fieri faciendo et recipiendo publicum sive publica instrumenta et generaliter omnia alia faciendo in predictis et circa ea pro dicto domino Rege seu Nobis dicto nomine quecumque in eis fieri requirantur et utilia fuerint necessaria seu eciam opportuna et que merita causarum postulant et requirunt. Volentes et decernentes omnes et singulos actus per vos, ut Procuratorem regium supradictum, fiendos obtinere omnimodam roboris firmitatem. Promittens in bona fide regia atque Nostra *iudicatim solvi* cum suis clausulis universis ac ratum habere quitquid per vos in et super predictis gestum et procuratum fuerit et nunquam revocare sub bonorum dicti domini Regis obligacione. In cuius rei testimonium presentem fieri jussimus regio comuni sigillo impendenti munitam. Datum et actum in Monasterio Vallisdonzelle, territorio Barchinone, vicesima nona die septembris anno a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo vicesimo secundo regnique dicti domini Regis septimo.

Sig✠num Marie, Dei gracia Regine Aragonum, Sicilie, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, Comittisse Barchinone, Ducisse Athenarum et Neopatrie ac eciam Comitisse Rossillionis et Ceritanie, Primogenite regni Castelle, Locumtenentis generalis Illustrissimi domini Regis viri et domini nostri carissimi, que predicta concedimus et firmamus.—*La Reyna*.

Testes sunt qui predictis presentes fuerunt nobilis Bernardus de Crudiliis maiordomus, Berengarius de Hostalricho miles Camerlengus Consiliarius, frater Anthonius de Carmona, de Ordine Fratrum Predicatorum, confessor dicte domine Regine.

Sig✠num mei Guillelmi Bernardi de Burgada, dicte domine Regine Prothonotarii, qui mandato ipsius hec scribi feci et clausi, cum litteris in raso ponitis in linea septima, ubi rescribitur: *Gravaminum coram ipsis*.

Quibus sic factis et predictis sich presentatis, dicti domini Judices et Provisores Gravaminum ad id quod supra proxime dictis partibus ibidem presentibus hinc ad diem jovis proxime prorogarunt.

Adveniente autem dicta die jovis ad dictam declaracionem sive provisionem, super altercatis, assignata, que fuit quinta dies novembris annoque predicto millesimo quadringentesimo vicesimo secundo, coram dictis dominis Judicibus et Provisoribus Gravaminum comparuit dictus venerabilis et discretus Johannes de Fontecohoperto, et nomine predicto verbo peciit et supplicavit id quod supra proxime pecierat et supplicaverat, scilicet, dictam declaracionem fieri et promulgari.

Et incontinenti, dicti domini Judices et Provisores ad id quod supra proxime hinc ad diem sabbati proxime prorogarunt, mandantes hec dicto Procuratori regio sive Fischali intimari.

Que fuerunt intimata dicto Petro Valtanell per Francischum Cosida, porterium antedictum ut idem portarius retulit.

In qua die sabbati superius, ut prefertur, ad dictam declaracionem sive provisionem audiendam assignata que fuit septima dicti mensis novembris anno millesimo quadringentesimo vicesimo secundo, coram dictis Judicibus et Provisoribus Gravaminum comparuit Anthonius Oliverii, causidicus et civis Barchinone, Procurator et Sindicus assertus dicte civitatis substitutus a dicto Johanne de Fontecohoperto et dicto nomine obtulit et produxit quandam papiri cedulam scriptam huiusmodi tenoris:

Perquam durum est, tantos et tante circunspeccionis Judices, tanta et

sic magna auctoritate fulcitos, tantoque oblacionis Gravaminum pressos onere per spacium quinque mensium jam lapsorum et eciam usque nunc loquendo cum debita reverencia dormivisse [Regine] ut super nullo de oblatis per Sindicum civitatis Bacchinone Gravamine pateat provisio aliqualis, ymo non super declinata jurisdiccione, cuius aptissima est et notissima ipsius declinatorie injusticie, per vos fuit provisum ut tacite ad ulteriora procedendo aut expresse declarando fuerit tale impedimentum sublatum, de quo et non inmerito admiratur Sindicus antedictus, nec vestram paternitatem et honorabiles circunspecciones debet retrohire aut aliqualiter impedire nova et litteratoria inhibicio que vobis extitit presentata, cum sit contra seriem Capitulorum comissionis vestre quam et que vos observare opportet secundum juramenti et homagii per vos prestitorum paginam et tenorem que expresse detegunt, talia impedimenta non posse fieri, nec vos illius ob istam rem in agendis per vos circa provisionem Gravaminum abstinere debere. Requirit ergo Sindicus dicte civitatis Barchinone vos reverendum et honorabiles dominos ut ad ulteriora expedicionis instancie coram vobis superius oblatis per eum Gravaminibus inchoatis, procedatis, et vel tacite vel expresse super declinatoria jurisdiccionis debitum remedium interponatis et per dilaciones cursum instancie non deducatis sicut usque nunc debita reverencia deduxistis: alias, idem Sindicus cum reverencia et honore decentibus contra vos et vestrum quemlibet protestatur de violacione juramenti et homagii per vos prestitorum que vos relevant obstaculo inhibicionis et declinatorie antedicte.

Quibus oblatis, incontinenti dicti domini Judices et Provisores Gravaminum mandarunt predicta in presenti Processu inseri et continuari stantes et perseverantes in eorum deliberacione predicta.

Deinceps die jovis duodecima dicti mensis novembris anno predicto millesimo quadringentesimo vicesimo secundo coram [eis] dicti domini Judices et Provisores tradiderunt michi Notario et scriptori huius cause quandam papiri cedulam scriptam quam in presenti Processu inseri voluerunt et mandarunt tenoris sequentis:

Credunt dicti Provisores quod pars requirens non ignorat ea que hiis diebus facta sunt cum quasi toti populo sint manifesta, videlicet, quod Serenissima domina nostra Regina, consors et ut Locumtenens Serenissimi Principis domini nostri Regis, feliciter nunc regnantis, absentis et in remotis agentis, fecit dictis Provisoribus inhibicionem ut nullatenus procedant in et super Gravaminibus seu querelis Gravaminum

coram eis propositis, assumens sibi et coram Sue Magestatis examine cognicionem, necnon decernens irritum et inane si et quitquid in contrarium inhibicionis predicti per dictos Provisores fuerit attemptatum prout in quadam littera seu epistola ipsis Provisoribus presentata ad quam dicti Provissores se refferunt plenius continetur, cum rei causa que tangit evulsionem et abdicacionem jurisdiccionis et cognicionis eorum, non est mirum si dicti Provisores deliberant quomodo debent se habere super dicta jurisdiccione, et si volunt cause deliberare ante omnia, quid sit per eos fiendum. Et licet premissa quasi notoria sint, ut est dictum, tamen ad superhabundantem cautelam que nocere non solet dicti Provisores predicta huic parti nota faciunt et intimant ac eciam exhibent sibi dictam Reginalem litteram quam petunt inseri et continuari in processu et copiam fieri per extensum parti, si eam habere voluerit, qua deliberacione matura habita, dicti Provisores facient proculdubio quod justicia suadebit.

Tenor vero dicte Reginalis littere in preinserta proxime cedula, et quam litteram dicti domini Judices et Provisores, ut prefertur, mandarunt in presenti Processu inseri et continuari, sequitur sub his verbis:

Maria, Dei gracia Regina Aragouum, Sicilie, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, Comittissa Barchinone, Ducissa Athenarum et Neopatrie ac eciam Comittissa Rossillionis et Ceritanie, Primogenita Regni Castelle, Locumtenens generalis Illustrissimi domini Regis viri et domini nostri carissimi: Venerabilibus, dilectis et fidelibus nostris Vincencio Abbati Monasterii Sancti Petri Agerensi, Petro Malet Decano Ecclesie Barchinone, Speranteindeo Cardona, Francischo Amenla, Jacobo Caliicii, militi, Anthonio de Turribus, Vincencio Padriça et Poncio Porta, Legum Doctoribus, Provisoribus Gravaminum, per dictum dominum Regem vigore Capituli editi per eum in Curia quam in Monasterio Sancti Cucuphatis Vallensis cathalanis celebravit delegatis et assignatis, salutem et dileccionem. Relacione novimus veridica quod vos contra et preter formam in dicta comissione contentam nitimini procedere in quibusdam querelis coram vobis oblatis, non obstante quod Procurator fischalis nomine dicti domini Regis opposuit in hoc contra vos, quod per vos non potest decerni, procedi, cognosci vel pronunciari super illis ex certis causis coram vobis propositis, immo nec si jurisdiccio ad vos pertinet vel ad dominum Regem in articulis in quadam cedula coram vobis per dictum Procuratorem fischalem oblata continencie subsequentis in omni casu prius protestato, quod per dicta dicenda et acta vel actitanda non intendit nocionem, examinacionem seu cognicionem

vestri dictorum assertorum Provisorum Gravaminum prorogare eidem ut consentire seu illam vel illas subire nisi si et prout de jure fiendum existat, opponit contra vos et processa per vos necnon et contra formas et actus procedendi sequencia eis melioribus modis et formis quibus melius valeat domini Regis et suorum jurium adaptari ad fines tamen citra subintracionem judicii ac citra prorogacionem de qua protestatur omnino. Et primo dicit, acta et agenda per vos fore et esse nulla seu saltem anullanda quoniam ex Capitulo Curie data est potestas omnibus et non alieni in solidum et toti numero et non aliquibus ex numero nisi in casu expresso et ubi casus expressus det potestatem habet intelligi omnibus vocatis omnibusque entibus, nam ubi lex vel canon providet de numero et numerum exhigit, licet aliqui de numero potestatem habeant opportet tamen numerum adesse, presertim ubi lex expresse providet in deffectu aliquorum de numero, et ita est juris conclusio in aperto, maxime ubi verba disponencia in casu tali sunt precisa ut in proposito; cum igitur vos procedatis et processeritis absque conelecto et comprovisore per dominam Reginam rite et juste electo contra substanciam et formam contractus et qualificacionem cognicionis vobis atribute nec mirum si nullum quitquid est attemptatum item in omnibus juris articulis. Istud est aperte verum quod ubi jurisdiccio datur super aliquo expresso enti opportet illud notorie esse super quo jurisdiccio seu cognicio datur seu saltem oportet purificatum esse. Per Capitulum autem Curie jurisdiccio vobis comissa datur super Gravaminibus. Multe autem querele date sunt coram vobis ymmo exceptive, ad presens proponitur quod omnes que nec sunt Gravamina prout intelliguntur Gravamina de jure et de more, hoc autem non discusso constat vos non habere jurisdiccionem. Ita tamen exceptive proponitur quod per hoc non intendit Procurator fischalis jurisdiccionem vobis atribuere vel datam prorogare vel illi consentire quo ad hoc, ut petit, super hoc declarari vel per vos cognosci, nec alia sed ut funditus evellat vel evulsam doceat quam pretenditis jurisdiccionem ubi autem aliquam habeatis, salvo juris veritate attenta, petit ante omnia de qualibet oblata querela per vos illum ad quem spectet purificari atque decerni et donech cognitum et declaratum fuerit de qualibet vel de quolibet in aliquo non enantari: alias de nullitate actorum et agendorum protestatur. Petit autem ad hoc se et suum advocatum fischalem vocari. Cum autem vos procedatis indiferenter non habita, ut decet, racione de premissis ut et videatur qualiter in dampnum Fisci proceditur, asserit prefatus Procurator fischalis sequencia: Primo, quod cum in Curiis proponuntur Gravamina et providentur per dominum Regem, simul vel cum sine Curia, intelliguntur

esse Gravamina Curie cum de facto et sine cog. *(sic)* et sine cognicione aliquali, aliquid innovatur, fit vel attemptatur contra aliquem, contra jura patrie vel comunia et observetur jus privati. Et iste intellectus est juri consonus, et ita est moris et consuetudinis, sicque fuit semper praticatum, usitatum et consuetum in Curiis que per Reges Aragonum sunt tentis et celebratis in Cathalonia indifferenter, et non de hiis de quibus causa cognita est decisum vel declaratum: et aliqui intellectus esset absonus juri et racioni. Item, quod si proponebantur aliquando Gravamina de re de qua penderet lis coram domino Rege vel alio Judice inferiori, illa consueverunt reici. Item, non dicuntur Gravamina cum dominus Rex concedit aliqua de gracia et illa ex causa, suum movente animum, revocat eciam de facto, presertim ubi sunt mutuaria et talia que non requirunt cause cognicionem: et Gravamina seu querele superius oblate consueverunt et debent reici, et ita est praticatum et usitatum a semper. Item, non dicuntur Gravamina ubi interesse vertitur partis private, ubi interesse privatum est principale, et istud consonat juri et mori, quoniam Judex datus inter aliquos non trahit ad se principale interesse. Et istud est ita in Curiis usitatum indifferenter, presertim quia et sentencia lata illud privatum non teneret. Item, non venit in cognicione Gravaminum quitquid quod sit de mera regalia, quoniam tales cogniciones non veniunt in verbo generali nec egredientur personam Principis nec in generali sermone venit id quod est caput: et ita est consuetum et usitatum in Cathalonia. Item, non venit cognicio virium privilegiorum nec concessionum regiarum ubi agitur de privilegio licet posset venire cognicio de privilegiato: et ita est consuetum ut supra. Ulterius, aliqui ex vobis, citra sigillacionem personarum ex causis que noviter pervenerunt ad noticiam Procuratoris fischalis, estis suspectissimi ipsi Procuratori fischali ex certis causis quas pro honestate omittit, salvo quod intendit illas proponere advocareque secundum Constitucionis Cathalonie. Et de hoc protestatur, credens et spectans quod vosmet qui habetis consciencias informatas abstinebitis conservantes honestatem, ubi vero vos ingeratis salvat sibi jus dictus Procurator fischalis. Petit igitur Procurator, salvis ulterius proponendis suo casu, processa per vos sine conelecto anullari quatenus de facto processerunt, et super aliquo Gravaminum non procedi donech declaratum sit parte Fisci vocata, quid gravum et quid palem: alia, expresse de nullitate protestatur et de habendo regressum ad dominam Reginam in casu ad vos non pertinenti, et alia, contra vos et vestrum quemlibet de usurpacione jurisdiccionis vobis non concesse et de penis in qua inciditur ex tali transgressione, et insuper de omni domini Regis pleno jure: petens de his instrumentum fieri ad partem et

in actis si qua sunt continuari. Caveat autem, si placet, Notarius quod Gravamina seu querele que oblate sunt suis specificis kalendariis demostrentur ad finem ut sciatur quo tempore oblate sunt et quibus existentibus Provisoribus et cum his de predictis melius racio possit haberi. Verumtamen, in talibus casibus talia decernere ac judicare non pertineat nec spectet ad vos, ymmo ad dictum dominum Regem et vos eiusdem domini delegatos. Supplicavit Nobis dictus Procurator fischalis quatenus super predictis providere de congruo remedio dignaremur. Nos, igitur, visa dicta supplicacione, volentes jurisdiccionem servare totaliter illibatam, vobis dicimus et mandamus quatenus cognicionem de predictis et nullatenus assumatis ymmo dominum Regem seu Nos tanquam Judicem superiorem ad quem in casu isto cognicio talis pertinet, ut est dictum, protinus remittatis vel si causas habetis aliquas, cur hec de justicia non procedant, illas coram nobis infra decem dies a presentacione huiusmodi primo et continue sequturos curetis proponere audituri super illis justicie complementum. Nos enim ad cautelam inhibentes vobis ne quitquid in posterum in contrarium Nostre provisionis attemptatis, decernimus irritum et inane si quid et quitquid per vos in contrarium fuerit attemptatum. Data in Monasterio Vallis domicelle sexta die novembris anno a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo vicesimo secundo.—*De Funes*, Vicecancellarius.—*La Reyna*.

Et die veneris computata quarta mensis decembris anno predicto a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo vicesimo secundo, multum reverendus et honorahiles domini Judices et Provisores Gravaminum, scilicet, Speransindeo Cardona, Francischus Anmelle, Vincencius Abbas Agerensis, Petrus Malet Decanus Ecclesie [Barchinone], Jacobus Callis miles, Anthonius de Turribus in utroque juribus Doctor, Vincencius Padriça et Poncius Porta, omnes unanimiter concordes, nemine discrepante, intus Monasterium Fratrum Minorum in quo residebant tradiderunt Bernardo Noves, auctoritate regia Notario publico Barchinone, Scriptore jurato, quo ad hec sub me Petro Pellicerii, connotario suo scriptore huius cause et aliorum causarum Gravaminum quandam papiri cedulam in se inter alia continentem deliberacionem per ipsos dominos Judices et Provisores factam super inhibiciones littera Serenissime domine Regine preinserta, quam mandarunt inter alia in huiusmodi processu inseri et continuari. Cuiusquidam cedule tenor talis est:

Et Judices et Provisores predicti: Visa littera Serenissime domine Regine continente inhibicionem prout constat de ipsa littera et eius

tenore supra in presenti processu: Visis Capitulis per Serenissimum dominum Regem, nunc feliciter regnantem, in Curia quam celebrabat cathalanis in Monasterio Sancti Cucuphatis Vallensis necnon per Serenissimam dominam Reginam in Curia quam denuo celebrabat in civitate Barchinone super provisionibus Gravaminum editis atque responsionibus et firmis per eosdem dominos Regem et Reginam inde factis: Visis insuper comissionibus et potestatibus virtute dictorum Capitulorum, tam a dicto domino Rege quam a dicta domina Regina emanatis: Visis provisionibus cum stipulacione ac juramento in publicis Curiis, tam per dictum Illustrissimum dominum Regem quam per dictam Illustrissimam dominam Reginam pro observacione dictorum Capitulorum, et potestatum et comissionum prestitis atque factis: Attendentes quod dicte comissiones et potestates ex Actu Curie et contractu inter Curiam generalem pro utilitate tocius Principatus Cathalonie et singulorum dicti Principatus fuere facte: Attendentes ulterius quod ipsi dicti Judices seu Provisores Gravaminum prestiterunt, sacramentum ecclesiastici, et layci sacramentum et homagium, juxta tenores dictorum Capitulorum in quibus continetur quod quam cicius possent dicti Provisores seu maior pars eorumdem faciant et habeant facere et administrare justiciam breviter, simpliciter et de plano prout pertinet judicio regio, omnibus amore, timore, odio, ranchore, utilitate, spe ipsius utilitatis vel alia quavis inordinata utilitate postpositis, quequidem juramenta et homagia, eorum multi in publica Curia, quidam eorum extra Curiam in presencia dicte Illustrissime domine Regine, quidam eorum in manibus Officialium ordinariorum juxta tenorem Capituli de mandato dicte Illustrissime domine Regine realiter prestiterunt: Attendentes verba comissionis et potestatis regie, que comissio et potestas dirigitur dictis novem Provisoribus et maiori parti eorumdem dumtaxat, etc.: Attendentes quod jurisdiccio est data omnibus novem vel maiori parti eorum, etc.: Attendentes eciam dictam jurisdiccionem fuisse datam per Actum Curie et per contractum cum Principe celebratum ob quod habet vim legis et est lex inter subditos Principis Cathalonie Principatus ad cuius observanciam dicti Judices obligantur, cum sint Judices cathalani et de Gravaminibus cathalanorum et habitancium in Cathalonia Principatu quibus et jurisdiccioni quorum, ex sua benignitate Serenissimus Princeps virtute pacti et contractus ei submisit juris equitatem probando et rigorem penitus expellendo, ob quod salva Reginali clemencia a dictis Provisoribus abdicari non potuit juxta juris regulas et doctorum oppiniones comunes: Insuper attendentes Constituciones Cathalonie quibus cavetur, quod carta contra cartam juste factam aut con-

tra privilegia in Curia generali facta non valeat, et quod si fiat, non valeat neque servetur: Quibus omnibus visis et attentis, prehabitis colloquis quamplurimis inter se ac disputacionibus et disertacionibus frequentatis ut inde juris veritas lucidius mostraretur, procederentque matura ac deliberacione digesta, volentibus eorum securitates sacramento et homagio vallatas, de mandato dicte domine Regine prestitas servare penitus illibatas, **deliberarunt** quod, non obstante dicta littera Reginali, in se inhibicionem continente, attentis omnibus prenarratis et aliis eorum animum moventibus, salva subiectiva reverencia Reginali, ipsos posse et debere procedere sicuti ante inhibicionem predictam astricti erant et procedere tenebantur.

Quid ultra, die sabbati quinta mensis decembris anno predicto a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo vicesimo secundo, coram dictis dominis Judicibus et Provisoribus Gravaminum comparuit prefatus discretus Johannes de Fontecohoperto, nomine quo supra et verbo, peciit et supplicavit ad ulteriora huius cause procedi.

Et nichilominus faciens fidem de sui potestate, idem Johannes de Fontecohoperto obtulit et produxit duo publica instrumenta, quorum tenores sic se habent:

Noverint universi. Quod die sabbati vicesima nona die julii anno a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo secundo, convocato generali Consillio sive Parlamento civitatis Barchinone, voce preconia publice inde facta per loca solita dicte civitatis, congregatoque ex causa infrascripta apud gradum Palacii antiqui Regii dicte civitatis, prout moris est, generali Consilio sive Parlamento dicte civitatis pro similibus ac plurimis aliis actibus dicte civitatis ibidem convocari et congregari convenerunt, etc. *Est in [Processu] originali.*

In Dei nomine. Noverint universi: Quod die veneris XXVII.ª mensis junii anno a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo quarto in presencia mei Notarii et testium infrascriptorum ad hec specialiter vocatorum, convocato generali Consilio seu Parlamento in civitate Barchinone voce preconia Bernardi Cadireta preconis publici eiusdem civitatis congregat ex causa specialiter infrascripta apud gradum Palacii antiqui Regii dicte civitatis, ut moris est, generali Consilio seu Parlamento, honorabiles Ludovicus de Adversone, Francischus Burgesii, etc. *Est in [Processu] origiuali.*

Quibus sic factis, incontinenti dicti domini Judices et Provisores ad

id quod supra fuit jam alia assignatum, scilicet, ad audiendum provisionem et declaracionem super altercatis, tam dicto Johanni de Fontecohoperto, dicto nomine, quam parti Fisci, huic ad diem mercurii proxime assignarunt, mandantes predicta dicto Petro Valtanell Procur[ator]i regio sive fischali intimari et notifficari.

Que fuerunt intimata, dicto Petro Valtanell, Procuratori regio sive fischali personaliter per Francischum Cosida, porterium, prout ipse portarius retulit.

Adveniente autem die mercurii ad audiendum provisionem sive declaracionem proxime assignata intitulata nona die dicti mensis decembris anno predicto a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo vicesimo secundo, coram prefatis dominis Judicibus sive Provisoribus Gravaminum comparuerunt predicti Petrus Valtanell, Procurator regius sive fischalis ex una parte, et venerabilis et discretus Johannes de Fontecohoperto parte ex altera. Et dictus Petrus Valtanell, nomine predicto, obtulit et produxit quandam papiri cedulam scriptam quam in huiusmodi processu et quam aliis processibus in quibus assignacio ad dictam audiendam provisionem seu declaracionem facta extitit, que est huiusmodi seriey:

Jam fuit pro parte Fisci allegatum quod nulliter proceditis vos domini Provisores ex deffectu noto que propter perseverans innoviter cedulatos dictus Procurator fischalis dissentit expresse omnibus injuste per vos gestis et gerendis, eciam ubi de facto procedatis. Et protestatur Fischus predictus contra vos de penis in quibus inciditis de quibus valent vos affrontare apud dominum Regem.

Qua cedula oblata, incontinenti dicti domini Judices et Provisores mandarunt eam, tam in huiusmodi processu quam aliis processibus in quibus inseri eam petitum fuit inseri et continuari in assignacionibus per eos jam factis stantes et perseverantes.

Et dictus Johannes de Fontecohoperto, nomine quo supra verbo peciit et supplicavit dictam declaracionem seu provisionem super altercatis ferri et promulgari.

Et incontinenti, reverendus et multum honorabiles domini Judices et Provisores Gravaminum, scilicet, Speranteindeo Cardona, Francischus Amenla, Vincencius Abbas Agerensis, Petrus Malet Decanus Ecclesie Barchinone, Jacobus Callicii miles, Anthonius de Turribus, Vincencius Padriça et Poncius Porta, suam declaracionem sive provisionem super

predictis altercatis protulerunt, sive promulgarunt, sive ad eam dandam et promulgandam, processerunt in hunc qui sequitur modum:

Et dicti Judices seu Provisores: Visa fori declinatoria oblata pro parte Fisci et ad eam responsione secuta: Visis ulterius tam comissione Serenissimi domini Regis facta super hoc negocio Judicibus seu Provisoribus et maiori parti eorum modo et forma in Capitulis Curie super provisionibus Gravaminum editis et concessis, quam eciam extensione seu ampliacione ac comissione per Serenissimam dominam Reginam, Locumtenentem eiusdem domini Regis subsequtis: Ponderatisque serie et verbis in dictis Capitulis Curie addicionibus, ampliacionibus et comissionibus contentis et virtute eorum, Visisque aliis videndis et attentis attendendis, partibusque auditis, ad plenum interloquendo: Pronunciant, provident et declarant se fuisse et esse Judices competentes excepcione deffectus numeri non obstante, eosque potuisse et posse procedere et ad eos spectare cognoscere particulariter de oblatis querelis et quavis earum si fuerunt Gravamina in eorum judicio admittenda vel expellenda, et demum super eis per justiciam providere, non obstantibus exceptatis et in contrarium allegatis.

Lata fuit dicta declaracio et provisio per proxime nominatos reverendum et honorabiles dominos Judices et Gravaminum Provisores simul concordes, sedentes more Judicum judicancium, intus Monasterium predictum Fratrum Minorum in quadam domo ipsius Monasterii in qua continue resident circa negocia comissionis eorumdem intendentes lectaque et publicata per dictum reverendum Vincencium Abbatem Agerensis, de voluntate, consensu et ordinacione aliorum Judicum et Provisorum presenti instanti et dictam declaracionem sive provisionem ferri postulanti predicto venerabili et discreto Johanni de Fontecohoperto, nomine jamdicto, pro parte vero Fisci dicto Petro Valtanell ibidem presenti. Et presente eciam Bernardo Noves, auctoritate regia Notario publico Barchinone Scriptoreque jurato, quoad hec sub me Petro Pellicerii, connotario suo Scriptoreque huius cause et aliarum causarum Gravaminum. Et presentibus inquam Anthonio Lenes, Jacobo Vedrier, scriptoribus habitatoribus, Francischo Cosida, Petro Poncii, portariis regiis, Stephano Busquets, Notario civibus Barchinone pro testibus ad hec vocatis specialiter et assumptis.

In posterum die martis [decima] quinta mensis decembris anno predicto a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo vicesimo secundo, coram dictis reverendo et multum honorabilibus dominis Judicibus et

Provisoribus Gravaminum comparuit dictus venerabilis Johannes de Fontecohoperto, Sindicus et actor predictus. Et nomine predicto, obtulit et produxit in scriptis in suo translato, que sequntur:

Sindicus civitatis huius supplicat reverencie vestre dominorum Provisorum quatenus ex quo ab interloqutoriis per vos latas a nulla parcium extitit supplicatum ut ad ulteriora super Gravaminibus per ipsum, nomine predicto, oblatis procedere libeat assignando dicto Sindico unum congruum terminum ad probandum dicta Gravamina super quorum aliquibus nondum fuere probaciones producte.

Nec vestras magnas circunspecciones a procedendo retrahat quedam littera que vobis ultimo extitit presentata manu multum honorabilis domini Vicecancellarii subsignata cum conclusio illius attentis jam lacius desuper per dictum Sindicum allegatis nec quo ad observacionem inhibitorie prime prout mandatur in ea nec quo ad revocacionem jurisdiccionis, ut continet satis late cum interposicione decreti nec quo ad alias partes ipsius, cum humili reverencia Serenissime domine Regine loquendo, de jure nec bona racione procedant nec jurisdiccioni vobis comisse et illius exercicio nocere dantur, et, cum debito honore Procuratoris fischalis loquendo, facti narracio in eadem per ipsum facta et contenta non continet veritatem, quoniam viri principales dicti Sindici, scilicet, domini Consiliarii dicte civitatis se imposuerunt in tractu aliquo inter multum honorabiles Consiliarios Serenissime domine Regine et vos dominos Provisores licet per honorabilem dominum Vicecancellarium in Reginali Consilio illorum intervencio implorata fuisset, quoniam nec videbant postulatum, tractatum, salutiferum aut profficuum expedicioni Gravaminum, sed dilatatum impeditivum reipublice et comissioni vestre et Capitulis Curiarum plurimumque nocivum. Et considerata proposicione facta per dictum dominum Vicecancellarium in dicto Consilio, comissionis vestre et tocius Capituli Curie ipsorum Gravaminum distructivum absitque enim ut quod tam magno conflictu tantisque enim sudoribus et expensis obtentum est dicti domini Consiliarii, tam tractatu cum medio credentes esse in tritico seminare zizaniam celerem administracionem justicie perturbare nec sic dictus Sindicus quod domini depputati Cathalonie alterius fuerint oppiniones cum prout sui principales dixerunt eidem Sindico post proposicionem dicti tractatus factam per dictum dominum Vicecancellarium in dicto Reginali Consilio presentibus omnibus supradictis, habito inter eos colloquio, facere contrarium elegisset prout continet dicta Reginalis littera ultimo presentata quam presumit dictus Sindicus, attenta illius serie, a

Reginali nisi circumventa consciencia emanasse cum contrarietur Capitulis comissionis Gravaminis in pluribus articulis perexpressum, tam in ea parte cum mandat observari per vos inhibicionem prestitam quam in revocando jurisdiccionem vobis comissam extra Actum Curie data [cum sit] vobis comissio seu interposita per litteralem seriem eciam ad augmentum [non] ad diminucionem, in favorem non in odium exemplata per Serenissimam dominam Reginam, feliciter regnantem, ampliata, dilatata et beneficio suppleccionis de plenitudine regie potestatis data. Estque notorium non obstantibus his que in ipsa littera ultima exprimuntur quod dictus dominus Rex dicta Capitula singulariter toti concessit Curie liberalissime in Monasterio Sancti Cucuphatis. Ergo non fuit licitum remissiones scriptas ac aliter prolatas in dicta Curia per Serenissimum Principem decurtare nec sophisticho intellectu possunt dicta comissio et Capitula ad sich avarissimum protrahi inlellectum cum comissio inde anantata personis prius ibidem nominatis juramentum dominorum Cancellarii, Vicecancellarii, Prothonotarii, igitur que ibidem juxta seriem dictorum Capitulorum ultra articulum dicte comissionis jurarunt juramentum per vos dominos Provisores prestitum et per advocatos fischales per Serenissimam dominam Reginam acceptata eleccio et surrogacio in locum deffunctorum Judicum facta juxta formam dictorum Capitulorum in serie comissionis inserta detegant in aperto contrarium eorum que in dicta littera exprimuntur loquendo tamen tanta reverencia prout decet et domino concedente nullitatem in supremo faciente altissimo veritatis asserta per dictum Procuratorem fischalem cum suo honore loquendo ut ab illa detineant cursum justicie non turbabunt; placeat igitur vestris circunspeccionibus ad ulteriora procedere prout superius fuit dictum.

Quibus oblatis, incontinenti domini Judices et Provisores Gravaminum concessa copia de hiis parti Fisci, si eam habere voluerint, mandarunt predicta in presenti Processu inseri et conitinuari, retinentes sibi deliberacionem super predictis mandantes hec dicto Valtanell Procuratori regio sive fischali intimari.

Que fuerunt intimata in domo Guillelmi Andree, Notarii Barchinone, ubi moratur dictus Petrus Valtanell dimittendo in scriptis domine uxori ipsius Guillelmi Andree per Franciscbum Cosida, portarium antedictum, ut hec dictus portarius retulit.

Deinde vero die martis secunda mensis marcii anno a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo vicesimo tercio, coram predictis reverendo et multum honorabilibus dominis Judicibus et Provisoribus,

videlicet, Speranteindeo Cardona, Francischo Amenla, Vincencio Abbati Agerensis, Petro Malet Decano Ecclesie Barchinone, Anthonio de Turribus et Poncio Porta in Monasterio Sancti Cucuphatis Vallensis, existentibus infirmanti Barchinone dicto honorabili Vincencio Padriça, comparuit discretus Johannes Pareta, Notarius ville Perpiniani, Procurator, Sindicus et actor dicte ville et singularium eiusdem et ipso nomine in partis Fisci absencia obtulit et produxit et pro interesse pretenso dicte ville Perpiniani inseri peciit et supplicavit quandam papiri cedulam huiusmodi seriey:

Auditui Sindici ville Perpiniani fuit noviter deductum quod pro parte Universitatis civitatis Barchinone fuit oblatum coram vobis reverendo et honorabilibus dominis Provisoribus Gravaminum quoddam Gravamen super moneta que cuditur in villa Perpiniani. Et cum secundum Capitulum vestre comissionis vos dicti domini Provisores non possitis intromittere aliquatenus de aliquo Gravamine quod cernat interesse privatum, scilicet, de Universitate ad singularem vel econverso. Pro tanto, Johannes Pareta, Notarius et Sindicus Universitatis dicte ville Perpiniani, notifficando vobis quod predictum Gravamen assertum concernit maximum interesse dicte Universitatis Perpiniani que habet privilegia antiquissima cudendi quamcumque peccuniam et est in possessionem a tanto tempore citra quod memoria hominum in contrarium non existit, petit, supplicat et requirit quod de dicto Gravamine nullatenus vos intromittatis, ymmo illud repellatis sicuti de justicia fiendum existat predictis et aliis attentis: alias cum debito honore protestatur idem Sindicus, nomine jamdicto, de transgressione dicti Capituli vestre comissionis et de nullitate actorum et agendorum et de omnibus aliis de quibus sit eidem Universitati licitum protestari. Requirens hanc in processu dicti asserti Gravaminis continuari et ad partem per vos Notarium dictorum dominorum Provisorum fieri publicum instrumentum.

Et oblata dicta papiri cedula, incontinenti dicti domini Judices et Provisores Gravaminum vocato de eorum mandato per Francischum Cosida, portarium honorabili Jacobo Callicii, militi, quatenus ad locum veniret assuetum. Et dato responso per ipsum honorabilem Jacobum Calliç quod venire nolebat nec eum procedere, donech novus comprovisor accipiatur prout retulit idem portarius, mandarunt in presenti inseri et continuari processu, dicentes quod ipsi procedent in predictis per justiciam et juxta eorum potestatem.

Post predicta proxime dicta die martis, coram proxime dictis domi-

nis Judicibus et Provisoribus Gravaminum comparuit Arnaldus de Pere Bonet, Procurator honorabilis Berengarii de Ulmis et ipso nomine pro interesse asserto ipsius honorabilis Berengarii de Ulmis et ipso nomine in partis Fisci absencia obtulit et produxit quandam scriptam papiri cedulam quam peciit et supplicavit in presenti inseri et continuari processu: cuius siquidem papiri cedule tenor est talis:

Cum ad auditum Procuratoris honorabilis domini, domini Berengarii de Ulmis, militis, in servicio Illustrissimi domini Regis existentis, noviter sit deductum quod quoddam assertum Gravamen pro parte civitatis Barchinone super *sicca* moneta ville Perpiniani, coram vobis reverendo et honorabilibus dominis Provisoribus fuit propositum, oblatum et productum: propterea et alias Procurator dicti domini Berengarii pro interesse privato et familiari ipsius, cuiusdam *sicca* ex certis causis et titulis dicitur esse, petit, supplicat et requirit quod de dicto Gravamine nullatenus vos intromittatis cum concernat maximnm interesse privatorum, videlicet, dicti Berengarii de Ulmis qui de dicta *sicca* habet a domino Rege certas provisiones et eciam concerniter interesse maximum Universitatis ville Perpiniani que habet a Regibus Aragonum, memorie gloriose, privilegia [tam] anticha et antiquissima quam civitas Barchinone cudendi quamcumque monetam regiam, et secundum Capitulum vestre comisionis vos non potestis intromittere de Gravamine quod sit inter Universitatem et singularem et *(palabra borrada)* nec quod concernat aliquo modo interesse alicuius sicut hic: alias, cum debita reverencia protestatur contra vos et vestrum quemlibet de deffectu vestre potestatis et de infraccione Capituli vestre comissionis et de nullitate actornm et agendorum et de omnibus de quibus sit dicto Berengario licitum protestari. Requirens presentem cedulam in processu dicti Gravaminis continuari et ad partem Fisci publicum instrumentum per vos Notarium Gravaminum, etc.

Et oblata dicta papiri cedula, dicti domini Judices et Provisores, vocato de eorum mandato per dictum Franciscum Cosida, portarium bonorabili Jacobo Callicii quatenus ad locum veniret assuetum, et dato per ipsum responso quod venire nolebat prout retulit idem portarius, mandantes predicta in presenti inseri et continuari Processu, dixerunt quod ipsi procederent in predictis per justiciam et secundum potestatem *(palabra borrada)* in Capitulo eorum comissionis.

Quid ultra, die sabbati intitulata vicesima mensis marcii anno a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo vicesimo tercio, coram

predictis reverendo et multum honorabilibus dominis Judicibus et Provisoribus Gravaminum, videlicet, Speranteindeo Cardona, Francischo Amenla, Vincencio Abbate Agerensis, Petro Malet Decano Ecclesie Barchinone, Jacobo Callicii, milite, Anthonio de Turribus, Vincencio Padriça et Poncio Porta, in Monasterio Sancti Cucuphatis Vallensis residentibus, comparuit predictus venerabilis et discretus Johannes de Fontecohoperto, Notario, nomine quo supra. Et ipso nomine, in partis Fisci absencia obtulit et produxit in suo translato que sequntur scripta:

Requirit Sindicus civitatis Barchinone deliberacionem vestram super admissionem oblati Gravaminis per ipsum, nomine antedicto, publicari et dictum Gravamen admitti, quoniam satis constat de interesse civitatis; quoniam de his que tangunt bonum statum civitatis ipsi Consilliarii et Sindicus habent arbitrium, et quia imponere vectigal extraneis [et] illos a civitate hac exulare, est preiudicare bono statui civitatis, quoniam dicti extranei mercatores portant diversas peccunias et emunt *saffranum* et alias merces et sic ex mutuis mercimoniis hinc inde augmentatur utilitas dicte civitatis et ex contrario dampnificatur quia ingressus unius de contrariis alterius opperatur reggressum; ideo Gravamen ipsum pro dicto interesse oblatum notorie admittendum: tum quia fuit oblatum non posse imponi vectigal pro interesse privato sub [quo] huius vectigalis imposicio est, nec est improprium aut incompetens vobis dominis Provisoribus de hoc et de aliis Gravaminibus cognoscere, eciam si tangunt regalias, quoniam ad hoc estis deputati et Judices dati et sic pro comissione in vos potuit transferri talis potestas, tum quia per viam obstancie vel non obstancie et si est contra legem generalem patrie vel non licita, et premissa facta est vobis cognicio et pro dicto interesse privato illorum si contra quod fuit impositum ipsum vectigal, eciam illis non reclamantibus, civitas predicta et Sindicus illius possent instare pro revocacione dicti Gravaminis et merito debent audiri. Et sich petit pronunciari et ad ulteriora procedi; Procuratorem fischalem in expensis omnibus condempnando. Supplicat eciam dictus Sindicus, nomine predicto super dicto Gravamine et aliis ad ulteriora procedi.

Necnon verbo peciit et supplicavit quatenus mandarent fieri preceptum discreto Johanni Vilella, Notario et Scriptori domini Regis quatenus ponat in posse mei Notarii predicti processum in cuius posse actitetur tangentem *lezdam* de Copliura.

Et incontinenti, dicti domini Judices et Provisores Gravaminum mandarunt predicta omnia et singula in presenti inseri et continuari processu, et dixerunt quod non poterunt ad presens super predictis deli-

berare sed dum super predictis deliberaverint facient eidem discreto Johanni de Fontecohoperto, nomine predicto, intimari, necnon mandarunt fieri discreto Johanni Vilella predicto preceptum sub forma sequenti:

De part dels reverent e molt honorables Provehidors de Greuges, fets manament al discret an Johan Vilella, Notari e Scriva del Seuyor Rey que per tota la present setsmana do e liura al Notari dels dits Greuges un proces original, lo qual per raho de la leuda de Copliura ses manat en poder del dit Johan Vilella per lo Sindich de la ciutat de Barchinona de una part e lo Fisch del Senyor Rey de la part altra. E aço faça, attes que lo dit honrat En Johan de Fontcoberta, Notari e Sindich de la dita ciutat, lo dit proces ha produhir per fundar sa intencio sobre cert Greuge tocant la dita leuda, donant per lo dit Sindich, devant los dits Provehidors, satisfet al dit Notari en son salari condessent; lo qual manament sa fa a instancia del dit Johan de Fontecohoperto en lo dit nom.

Quod preceptum fuit factum, dicto discreto Johanni Vilella personaliter die martis vicesima tercia marcii per Petrum Poncii, portarium. Quiquidem discretus Johannes Vilella respondit dicto portario quod dictus processus non est in eius posse, ymo est in Archivo Regio, ideo ipsum dare non potest, prout hec omnia retulit dictus portarius proxime dicta die.

Deinde die mercurii quartadecima die aprilis anno a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo vicesimo tercio, coram dictis reverendo et multum honorabilibus dominis Judicibus sive Provisoribus Gravaminum comparuit dictus venerabilis Johannes de Fontecohoperto, Sindicus Procurator dicte civitatis Barchinone, et in alterius partis absencia, verbo peciit et supplicavit ad ulteriora huius cause procedi.

Et ilico dicti reverendus et multum honorabiles domini Judices sive Provisores Gravaminum mandantes predicta in presenti Procesu continuari, retinuerunt sibi super modo procedendi in presenti causa deliberacionem.

Preterea die martis quarta die dicti mensis madii anno predicto millesimo quadringentesimo vicesimo tercio, coram dictis reverendo et multum honorabilibus dominis Judicibus seu Provisoribus Gravaminum comparuit dictus venerabilis Johannes de Fontecohoperto, Sindicus et Procurator dicte civitatis Barchinone, et in partis Fisci absencia verbo peciit et supplicavit ad ulteriora huius cause procedi

Et dicti reverendus et multum honorabiles domini Judices sive Provisores Gravaminum mandantes predicta in presenti Processu inseri et continuari, dixerunt se stare et perseverare in deliberacione per eos superius retenta.

Die autem mercurii quinta die mensis madii anno predicto a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo vicesimo tercio, reverendus et multum honorabiles Domini Judices sive Provisores Gravaminum, videlicet, Francischus Cardona, Francischus Amenla, Vincencius Abbas Agerensis, Petrus Malet Decanus Ecclesie Barchinone, Jacobus Calliç, Anthonius de Turribus, Vincencius Padriça et Poncius Porta, personaliter constituti in aula dicti Monasterii in qua cotidie resident circa eorum comissionis negocia intendentes explicantes, ut dixerunt, deliberacionem per eos super modo procedendi in presenti causa superius retentam, assignarunt tam dicto Johanni de Fontecohoperto, Sindico dicte civitatis, quam Petro Valtanell, Procuratori regio sive Fischali ad causas Gravaminum constituto, quatenus infra quindecim dies inmediate sequentes, postquam hec dicto Procuratori regio sive Fischali innotuerint cum eorum advocatis quos habere voluerint, compareant coram eis in dicto Monasterio Sancti Cucuphatis Vallensis ad disputandum, discuciendum et concertandum articulum admissionis vel repulsionis quatuor Gravaminum sive querelarum predictarum, videlicet: unius racione *lezdarum* de Copliura, alterius racione *alberanorum* que, ut asseritur, vult recipi Baiulus generalis Cathalonie generalis per mercatores de rebus non prohibitis, alterius racione *lezdarum*, alterius racione peccunie que cudatur Perpiniani et eciam dictos dominos Judices instruendum et alia dicendum, proponendum et allegandum, siquid et quitquid dicere et allegare voluerint super jamdicto articulo, mandantes predicta dicto venerabili Sindico intimari, et inde, dicto Procuratori regio sive Fischali fieri et presentari litteras huiusmodi seriey:

Judices sive Provisores Gravaminum per Serenissimos dominos Regem et Reginam cum et in Curiis generalibus deputati et assignati, discreto Petro Valtanell, Procuratori regio sive Fischali ad causas Gravaminum constituto, salutem et honorem. Cum nos annuentes requisicioni dudum pro parte Fisci nobis facte, procedimus ad examinandum querelas coram nobis oblatas si et que ex ipsis fuerint Gravamina per nos admittenda vel eciam a nostro judicio repellenda, foretque nimium dificile omnes oblatas querelas in simul examinare, et deliberaverimus querelas easdem qualibet vice incongruenti numero discutere et exa-

minare ut plenius et maturius possit haberi veritas super admissione vel repulsione earum: Pro tanto, vobis dicimus et assignamus serie cum presenti, quatenus infra quindecim dies a presentacione presencium vobis fienda in antea continue computandos coram nobis in huiusmodi Monasterii in quo residemus de mandato et ordinacione dictorum dominorum Regis et Regine pro expedicione negociorum nobis comissorum compareatis cum vestris advocatis quos habere volueritis ad discuciendum, concertandum et disputandum una cum partibus adversis per nos pariter citatis dictum articulum, predicte admissionis vel repulsionis super querelis inferius designatis et nos instruendum, et alia dicendum et allegandum siquid et quitquid dicere et allegare volueritis super articulo memorato. Nos enim, dante Domino, auditis partibus vel parte comparente, [ut] procedamus ad examinacionem dicti articuli, justicia mediante, per presentem autem assignacionem aut alium quemvis actum, nolumus Capitulo nostre potestatis super admissione vel vocacione de vobis aut vestri advocatis fienda vel non in negocii prossequcione aliquod preiudicium generari; super presentacione vero presencium vobis fienda, stabimus relacioni Petri Poncii, portarii nobis servientis. Date in Monasterio Sancti Cucuphatis Vallensis sub sigillo quo fungimur quinta die madii anno a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo vicesimo tercio.

Querele autem examinande sub assignacione jamdicta sunt que sequntur, scilicet: honorabilis et religiosi fratris Johannis Squerigues, Comendatoris Mansi Dei pretextu quatuor mille solidorum censnalium, qui, ut dicitur, recipiuntur super redditibus regiis in Comittatibns Rossilionis et Ceritanie: Marchi Terrats racione certi censualis quod recipitur super Elix et Crivillen: honorabilis Raymundi ça Garriga, militis: due Capituli Ecclesie Gerunde: Jacobi Cerda Podii Ceritani contra Guillelmum Puyol: nobilis domine Sicilie de Urgello conjugis nobilis Bernardi de Capraria: quatuor querele Sindici civitatis Barchinone una racione *lezdarum* de Copliura, alia racione *lezdarum* Dertuse, altera racione peccunie que cuditur Perpiniani et alia racione *alberanorum* que, ut asseritur, vult recipi Baiulus Cathalonie generalis per mercatores de rebus non prohibitis: Baltasaris de Marginibus filii Anthonii de Turribus, Geraldi de Guimerano, Alcaldorum Barchinone racione privilegii: tres, Sindici civitatis Gerunde, una, scilicet, pretextu demandarum nove milicie *passagii* coronacionis et aliorum, altera pretextu alienacionis factarum contra privilegium, ut dicitur, non posse alienari aliqua loca et jura regia in Comittatibus Gerunde et Bisulduni. Due Bisulduni: una, quia non vocantur ad Curias, altera racione demandarum co-

ronacionem et aliorum: Sindici civitatis Terrachone Scriptorum regiorum et aliorum dicencium se repulsos Francisci de Ribes, Johannis de Planella, Bernardi Canals *Payerii*. Tres querele Sindici civitatis Dertuse pretextu officii Baiulie dicte civitatis: filiorum et heredum Petri Marcialis racione certe peccunie quantitatis: Mathei Degullo officii ballistariorum, Guillelmi Petri et Isabelis Buçot, Bernardi Michaelis maioris dierum causis tangentibus *cequiaginm* Minorise: Francisci Marçall Montisalbi, Andree de Contigioch, Bernardi de Termens dicte ville: due Bernardi de Sancto Dionisio: tres querele Stephani ça Torra: Nobilis Bernardi de Fortiano racione certorum locorum: et Poncii de Malla.

Quequidem littera sich, ut predicitur, expedita fuit presentata Petro Valtanell Procuratori regio sive Fischali predicto personaliter per Petrum Poncii, porterium die veneris septima die madii ut idem portarius retulit.

Necnon fuit intimatum dicto venerabili Johanni de Fontecohoperto personaliter in civitate Barchinone dicta die veneris per dictum Petrum Poncii.

Et die lune hora terciarum decima septima die mensis madii anno predicto millesimo quadringentesimo vicesimo tercio, coram dictis reverendo et multum honorabilibus dominis Judicibus sive Provisoribus Gravaminum comparuit dictus venerabilis Johannes de Fontecohoperto, Sindicus et Procurator dicte civitatis Barchinone, una cum honorabili Bonanato Petri, in utroque jure, Petro de Colle, Francischo Castillionis et Guillelmo Jordani, in Legibus Licenciatis, civibus Barchinone, advocatis dicte civitatis. Et ibidem coram dictis dominis Judicibus sive Provisoribus Gravaminum in absencia dicti Procuratoris fischalis fuit tam per dictum venerabilem Sindicum quam eius honorabiles advocatos allegatum de jure ipsius civitatis, et inde, tenta et habita collacio super jamdicto articulo.

Post prandium vero ipsius diey, coram dictis reverendo et multum honorabilibus dominis Judicibus sive Provisoribus Gravaminum comparuit dictus venerabilis Johonnes de Fontecohoperto, Sindicus et Procuraior predictus una cum dictis suis honorabilibus advocatis et verbo exposuit reverenter: quod attento quod in collacione die presenti per eos coram dictis dominis Judicibus et Provisoribus tenta non affuerat Fischus, ipsi dicto nomine erant ibidem presto iterum si dictus adesset una cum dicto Fischo et eius honorabilibus advocatis dictam collacionem habere et tenere, volens et supplicans predicta in presenti Processu

continuari protestando quod per ipsum dicto nomine non stabat sed per dictum Fischum non comparentem.

Et ilico dicti reverendus et multum honorabiles domini Judices sive Provisores Gravaminum mandarunt predicta in presenti Processu inseri et continuari, nullam aliam provisionem facientes.

Die autem martis decima octava die martis madii anno predicto a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo vicesimo tercio, coram dictis reverendo et multum honorabilibus dominis Judicibus sive Provisoribus Gravaminum comparuit dictus venerabilis Johannes de Fontecohoperto, Sindicus et Procurator predictus, una cum dictis honorabilibus Bonanato Petri, Petro de Colle, Francischo Castillionis et Guillelmo Jordani, eius advocatis, ibidem coram eisdem dominis Provisoribus et partis Fisci absencia obtulit se presto, si Procurator fischalis cum suis honorabilibus advocatis adesset, iterum dictam collacionem super articulo admissionis vel repulsionis dictorum Gravaminum seu querelarum habere et tenere, protestando quod per ipsum nec eius honorabiles advocatos non stabat sed per dictum Procuratorem fischalem non comparentem.

Et dicti reverendus et multum honorabiles domini Judices sive Provisores Gravaminum mandarunt predicta in presenti Processu continuari.

Ipsa vero eadem die martis in vesperis decima octava die madii anno predicto, coram dictis reverendo et multum honorabilibus dominis Judicibus sive Provisoribus Gravaminum comparuit dictus venerabilis Sindicus civitatis Barchinone una cum dictis quatuor honorabilibus advocatis et ibidem coram dictis domiuis Judicibus et Provisoribus exposuit reverenter: quod ipse et honorabiles advocati erant ibidem prestis si Fischus adesset dictam collacionem tenere et habere super dicto articulo admissionis vel repulsionis dictorum Gravaminum et querelarum, protestando prout supra proxime protestaverat.

Et dicti domini Judices sive Provisores Gravaminum mandarunt predicta in presenti Processu continuari, nullam provisionem facientes.

Deinde die veneris vicesima prima die mensis madii anno predicto millesimo cccc.° xxxiii.°, coram dictis reverendo et multum honorabilibus dominis Judicibus sive Provisoribus Gravaminum, absente a dicto Monasterio Sancti Cucuphatis honorabili Petro Rexach, Legum Doctore, cive Barchinone inconjudice et Provisore in locum honorabilis Fran-

cisci Servent, vita functi, electo, posito, surrogato et nominato, comparuit Arnaldus Petrus Bonet, Procurator assertus honorabilis Berengarii de Ulmis, militis, et verbo exponendo peciit et supplicavit congruam dilacionem sibi dari ad mostrandum legittime interesse pretensum sui principalis Gravaminis presentis, attento quod ipse jam se opposuerat huiusmodi Gravamini seu querele.

Et ilico dicti reverendus et multum honorabiles domini Judices sive Provisores Gravaminum assignarunt, tam dicto Arnaldo Petro Bonet quam Sindico ville Perpiniani, quatenus hinc ad quindecim dies continue sequentes mostrent eis legittime interesse pretensum dictorum suorum principalium, mandantes intimari dicto Sindico ville Perpiniani.

Ex post, die sabbati vicesima nona die dicti madii anno millesimo quadringentesimo vicesimo tercio, coram dictis reverendo et multum honorabilibus dominis Judicibus sive Provisoribus Gravaminum honorabili Petro Rexach eorum conjudice et Provisore in locum honorabilis Francisci Servent, vita functi, electo, surrogato et nominato a dicto Monasterio absente, comparuit dictus venerabilis Petrus Valtanell, Procurator regius sive Fischalis predictus et dicto nomine in partis alterius absencia obtulit et produxit quandam papiri cedulam huiusmodi seriey:

Cum protestacione quod per jam actita seu actitanda in posterum non intendit Petrus Valtanel, Procurator per Serenissimam dominam Reginam ad Gravamina deputatus in vos consentire nec nostram cognicionem subire, quinymo nec jurisdiccione in vos prorogare nisi quatenus et vobis si et alia atributa potestas et non in plus, dicit: quod dictus Petrus, nomine antedicto, quod assertum Gravamen per Sindicum civitatis Barchinone super leuda Cauquiliberi non meretur Gravamen appellari nec per consequens cognicio ipsius ad vos spectat: nam et ex narracione dicti asserti Sindici constat quod super dicta leuda pendet lis in Consistorio regio flueruntque alique sentencie inde late in favorem partis Serenissimi domini Regis, nullo alio igitur modo potest dici Gravamen Curie. Ex quo infertur quod vos, ut predicitur, non habetis super hiis cognicionem. Quo vero ad Gravamen assertum per dictum Sindicum de leuda Dertuse, videlicet, de tabula que tenetur in civitate Barchinone, dicit idem Petrus, nomine antedicto, quod adhuc non potest dici Gravamen nec vos estis de eo Judices, attento quod fuit super eo ductus processus ad instanciam dicti Sindici in Consistorio regio et inde sentencia per Serenissimum dominum Regem lata fuit. Quis ergo de regia sentencia cognoscet alius a Principe certe nullus. Ad illud vero

assertum Gravamen per eundem Sindicum, videlicet, de moneta qui cuditur in villa Perpiniani, dicit idem regius Procurator quod notorie constat vobis non competere cognicionem quoniam tangit interesse ville Perpiniani. Et ex verbis Capituli, ex quo vobis asseritur potestatem atributam, est vobis abdicata potestas cognoscendi de Gravamine tangente racione privilegii seu alia quoquomodo interesse Universitatis vel alterius tangit. Preterea, interesse honorabilis Berengarii de Ulmis, militis, ut ex lectura processus liquidum est videre; pendencia igitur litte in Consistorio regio sentencieque regie inde late, et interesse dicte Universitatis et honorabilis Berengarii de Ulmis faciunt asserta Gravamina per civitatem Barchinone oblata, nullatenus fore Gravamina de quibus vobis potestatem aliquam habeatis, ymmo illa debetis reicere a vobis et vestri cognicione vel ut ab ea penitus aliena. Et ad fundandum pro parte dicti Procuratoris allegata petit sibi terminum assignari ad faciendum fidem de predictis pendencia, sentencia et interesse. Quo ad vero assertum Gravamen per dictam civitatem oblatum de alberanis Baiuli generalis Cathalonie dicit idem Procurator quod licet cum diligencia investigaverit cum ministris Baiulie seu dicti Baiuli informari tamen adhuc non potuit informacionem habere licet sibi assertum fuerit quod dabitur plenarie incunctanter et in universo: Placeat igitur vobis sub assignacionem prorogare ut sic cum deliberacione prehabita congruencius valeat respondere.

Quibus oblatis, ilico dicti reverendus et multum honorabiles domini Judices sive Provisores Gravaminum, concessa copia de predictis alteri parti inde absenti si eam habere voluerit, utrique parcium ad dicendum, producendum, monstrandum, proponendum et allegandum siquid et quitquid dicere, producere, mostrare, proponere et allegare voluerit super articulo admissionis vel repulsionis dictorum Gravaminum seu querelarum hinc et per totam septimaneam proxime venientem assignarunt, mandantes intimari dicto Johanni de Fontecohoperto dicto nomine.

Post hec vero die mercurii secunda die mensis junii anno predicto millesimo quadringentesimo vicesimo tercio, coram dictis reverendo et multum honorabilibus dominis Judicibus sive Provisoribus Gravaminum, absente a dicto Monasterio dicto honorabili Petro Rexach, comparuit dictus venerabilis Johannes de Fontecohoperto, Sindicus dicte civitatis Barchinone, et verbo exposuit: quod attento quod querele per eum dicto nomine in viam Gravaminis supra oblate, propter eorum multitudinem non posset in uno et eodem processu comode pertractari et

minari nec assignacionibus et posicionibus sive responsionibus inde fiendis plene et distincte responderi et satisfieri, ideo ad earum confusionem evitandam et ut clarius separatim determinari valeant, peciit et supplicavit dictum processum prout in principio huius processus continetur dividi, et de una et eadem querela jamdicta distincte et separatim fieri unum et ordiri processum.

Et dicti reverendus et multum honorabiles domini Judices sive Provisores mandarunt michi Notario ut dividendo processum predictum prout superius continetur, tam de presenti querela quam aliis querelis per dictum Sindicum oblatis fieri et incohari unum processum ut in principio huius continetur.

Die veneris quarta die jamdicti mensis junii anno predicto a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo vicesimo tercio, coram predictis reverendo et multum honorabilibus dominis Judicibus sive Provisoribus Gravaminum, absente a dicto Monasterio dicto honorabili Petro Rexach, comparuit Arnaldus Petrus de Boneto, Procurator dicti honorabilis Berengarii de Ulmis. Et dicto nomine, in alterius partis absencia obtulit et produxit quandam papiri cedulam huiusmodi seriey:

Assignacioni facte per vos reverendum et honorabiles dominos Provisores sive Judices Gravaminum Procuratori Berengarii de Ulmis ad faciendum fidem de interesse quod predictus suus principalis pretendit super Gravamine coram vobis oblato per Sindicum civitatis Barchinone super moneta que cuditur in villa Perpiniani, dicit dictus Procurator dicti Berengarii: quod ipse requisivit a Notario huius processus ut sibi daret copiam de titulis et peticione oblatis per Sindicum civitatis Barchinone super predicto Gravamine. Unde, cum dictus Procurator plene non potuerit deliberare pro habendo titulos sibi necessarios pro mostrando predictum interesse, sine predicta peticione Gravaminis ac sine copia productorum: Pro tanto, dictus Procurator requirit vos reverendum et honorabiles dominos Judices sive Provisores quatenus copiam predicte peticionis et productorum titulorum sibi tradi faciatis: alias protestatur quod contra ipsum Procuratorem dilacio ac tempus non currant ad mostrandum predictum interesse. Et ipse Procurator facit fidem de sua potestate.

Necnon dictus Arnaldus Petri de Bonet faciens fidem de sua potestate obtulit et produxit quoddam publicum instrumentum et quandam in scriptis certifficacionem discreti Berengarii de Tresserris, Notarii publici ac Scriptoris domini Regis, tenoris sequentis:

Noverint universi: Quod Ego Berengarius de Ulmis, domicellus *cavallarius* Illustrissimi domini Regis Aragonum: Constituo et ordino Procuratorem meum certum et specialem et ad infrascripta generalem vos Bernardum dels Angles presentem et onus huiusmodi procuracionis in vos sponte suscipientem ad petendum, exhigendum, recipiendum et habendum quascumque peccunie quantitates, res, bona et debita atque legata que michi debeantur et debebuntur per quasvis personas, tam racione mutui quam eciam alia quavis racione seu causa que describi nominari seu cogitari possit: et eciam ad manulevandum pro me et nomine meo quascumque peccunias, tam a christianis [et] judeis quam eciam sarracenis et eciam pro his que manulevabitis castra, domos, proprietates et honores meas quascumque atque argentum et alia bona impignerandum. Et de castris, domibus, proprietatibus et honoribus que impigneraveritis possessionem ipsis creditoribus in sortem solucionis vel non pro securitate eorumdem tradendum realiter et de facto quas teneant tantum et tamdiu donech fuerit per me integriter persolute: et ad vendendum, instrumenti tamen gracia mediante, censualia mortua quibusvis Universitatibus et singularibus personis cum pena tercii indempnitatis missionum et expensarum et sub illo precio seu preciis quibus cum emptoribus melius poteritis convenire et eciam cum hostagiis [et] salariis Procuratorum et Nunciorum ac penis, renunciacionibus, clausulis et cautelis universis: et de eisdem possessionem ipsius Universitatibus seu eorum Sindicis et singularibus personis tradendum, et precium seu precia recipiendum et habendum et de receptis apocam et apocas faciendum et firmandum: et inde, pro habendum castrum seu domum de Rosanes que michi pertinet et spectat racione *fatice* et *laudimii* concesse per Illustrissimum dominum Regem Ferdinandum, memorie gloriose, honorabili Berengario de Ulmis, militi, patri meo, de preciis que inde, racione vendicionum dictorum censualium, reciperetis seu alia venerabili Berengario de Vilatorta qui tenet dictum castrum seu domum quadraginta quatuor mille solidos seu id quod sibi debeatur pretextu vendicionis sibi facte de eodem per Procuratorem Castri de Castellvis de Rosanes, retento penes vos dicto laudimio tradendum et deliberandum seu illos in tabula civitatis Barchinone depponendum: et de solucione eorumdem apocham et apochas petendum et habendum et possessionem dicti castri seu domus et jurium ac redditum eiusdem corporaliter adipiscendum: et ab hominibus, etc. Et insuper quibusvis causis, littibus et controversiis coram quibuscumque Curiis et Officialibus, tam ecclesiasticis quam secularibus ordinariis et extraordinariis comparendum et coram ipsis de jure firmandum et pro

Vide, quia ex post revenit et ideo triste fuit redimitus.

ipsa firma juris bona mea omnia et singula obligandum, libellum et libellos, clamos, supplicaciones et querelas offerendum et dandum, littem et littes contestandum necnon agendum, respondendum, excipiendum, deffendendum, proponendum et replicandum: et in animam meam de calu[m]pnia sive de veritate dicenda jurandum et alterius cuiuslibet generis juramentnm prestandum et ab adversa parte prestari petendum et recipiendum testes: instrumenta quelibet probacionum genera producendum, allegandum, renunciandum et concludendum in causa: et omnia alia faciendum que circa littem fieri facere requiramur: sentenciam et sentencias, tam interloqutorias quam diffinitivas audiendum et ab ea vel eis et a qualibet Gravamine illato seu inferendo cominato seu cominando et processu facto seu fiendo apellandum: apostolos petendum et requirendum, apellacionem et apellaciones prossequendum et fine debitum terminandum, Judicem et Judices et locum et loca suspectos recusandum; et alium vel alios in locum eornm poni et surrogari facere requirendum, et litteras seu provisiones quascumque impetrandum et in arbitrum et arbitros, arbitratores et amicabiles compositores cum illis penis, securitatibus, clausulis et cautelis quibus vobis videbitur compromittendum, et inde pro ipsis bona mea omnia obligandum, absolucionem et absoluciones, diffinicionem et diffiniciones, apocam et apocas de hiis que reciperetis faciendum et firmandum; et locum et loca cedendum et donandum, componendum, transhigendum et paciscendum ac eciam stipulandum, et instrumentum et instrumenta ac scripturas, tam auctenticas quam privatas que in posse quorumcumque Notariorum seu personarum existant fieri faciendum et petendum, protestandum, quoque requirendum et movendum; et protestatis, requisitis ac monitis, respondendum, repplicandum et tripplicandum. Et Procuratorem et Procuratores, tam ante littem contestatam quam eciam post quando et quociens volueritis substituendum et eum vel eos destituendum et revocandum et in locum eorum alium vel alios ponendum et surrogandum: cui vel quibus eandem cum presenti confero potestatem et generaliter omnia alia et singula faciendum et libere exercendum in predictis et circa ea et super deppendentibus seu emergentibus ex eisdem quecumque facere potest Procurator quilibet legittime constitutus et que ego facere possem si personaliter interessem eciam si fuerint talia que de jure vel de facto aut alia mandatum exhigant speciale. Ego enim in et super predictis omnibus et singulis et deppendentibus seu emergentibus in et super predictis omnibus et singulis ex eisdem, vobis dicto Procuratori meo et substituendo vel substituendis a vobis, vices meas comitto, cum generali et plenissima administracione.

Et volens, vos dictum Procuratorem meum et substituendos a vobis relevare ab omni onere satisdandi, promitto vobis et Notario infrascripto tanquam publice persone, hec a me pro vobis et pro omnibus quarum interest et intererit vel poterit interesse legittime stipulanti et recipienti *judicio sisti* et *judicatum solvi* cum suis clausulis uniuersis. Et me semper habere ratum, gratum et firmum quitquid per vos dictum Procuratorem meum et substituendos a vobis actum, gestum seu procuratum fuerit et nullo tempore revocandum, sub bonorum meorum omnium ypotheca et obligacione. Actum est hoc in civitate Dertuse die vicesima nona febroarii anno a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo vicesimo. Sig✠num Berengarii de Ulmis predicti, qui hec laudo et firmo.

Testes huius rei sunt venerabilis Matheus Favara, mercator Regni Valencie, et Johannes Doalda, talladorcius domini Regis.

Sig✠num Nicholay de Tresserris, auctoritate regia Notarii publici per totam terram et dominacionem Illustrissimi domini Regis Aragonum, qui predictis interfuit eaque scribi fecit et requisitus clausit cum litteris rasis in lineis VI.ª ubi corrigitur: *receperitis seu alia*, et in decima, *arrendandi*, et in XIII.ª, *alia*, et cum supraposito in vicesima quarta, *et locum et loca*.

Honorabilibus ac providentibus viris et dominis presentis inspecturis notum facio ego Berengarius de Tresserris, Notarius publicus ac Scriptor domini Regis: Quod die prima mensis augusti anno proxime lapso, Bernardus de Angulis tanquam Procurator ad hec et alia constitutus et ordinatus ab honorabili Berengario de Ulmis, olim domicello, nunc vero milite et *cavallaricio* domini Regis ut de eius procuracione constat per instrumentum publicum actum in civitate Dertuse vicesima nona die febroarii anno a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo vicesimo et clausum per Nicholaum de Tresserris, auctoritate regia Notarium publicum, substituit Procuratores Oliverium Puyol, Nicholaum Squerdo, Johannem Ros et Arnaldum de P. Bonet et quemlibet ipsorum in solidum. Ita, etc., ad littes largomodo ut in dicto procuracionis instrumento continetur. In cuius rei testimonium ego dictus Berengarius de Tresserris in cuius posse dicta substitucio firmata fuit hanc facio certificacionem propria mei manu scriptam Barchinone secunda die junii anno presenti a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo vicesimo tercio. Et pro maiori corroboracione meum proprium ac solitum hic opposui signum.

Si habet potestatem substituendi, vide quia hic non constat: hic si supra proxime in 7.° fo.° de hoc constat.

Quibus oblatis, ilico dicti reverendus et multum honorabiles domini

Judices sive Provisores Gravaminum concessa copia de predictis Sindico dicte civitatis Barchinone jamdicto, si eam habere voluerit, ad respondendum eisdem diem quartam computandam a die qua dicto Sindico predicta fuerint intimata, mandantes intimari dicto Sindico civitatis.

Que fuerunt intimata, venerabili Johanni de Fontecohoperto, Sindico dicte civitatis, personaliter in dicta civitate Barchinone die sabbati quinta die mensis junii predicti per Franciscum Cosida porterium predictum ut ipse porterius ipsa die retulit.

Successive die jovis XVII die mensis junii anno predicto a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo vicesimo tercio, coram dictis reverendo et multum honorabilibus dominis Judicibus sive Provisoribus Gravaminum, absente dicto honorabili Petro Rexach a dicto Monasterio Sancti Cucuphatis, comparuit dictus Arnaldus Petri Bonet, Procurator arrendatorum *Secce* Perpiniani et dicto nomine in alterius partis absencia obtulit et produxit quandam papiri cedulam huiusmodi seriey:

Cum ad auditum arrendatorum *Secce* que cuditur in villa Perpiniani noviter sit deductum quod quoddam assertum Gravamen pro parte Sindici civitatis Barchinone super moneta que cuditur in dicta villa, coram vobis reverendo et honorabilibus dominis Judicibus seu Provisoribus Gravaminum fuit propositum, oblatum et productum; propterea, Arnaldus Petri Bonet, Procurator dictorum arrendatorum pro interesse privato ipsorum, petit et supplicat et requirit quod de dicto asserto Gravamine nullatenus vos intromittetis cum concernat interesse privatum dictorum arrendatorum et eciam aliorum: alias protestatur de deffectu vestre potestatis et de infraccione Capituli vestre comissionis et de nullitate actorum et agendorum et de omnibus aliis de quibus sit dicto Procuratori, nomine dictorum suorum principalium licitum protestari. Requirens presentem cedulam in processu dicti asserti Gravaminis continuari et ad partem fieri publicum instrumentum per vos Notarium dictorum dominorum Provisorum.

Necnon faciens fidem de sui potestate, obtulit et produxit quoddam procuracionis instrumentum tenoris sequentis:

Sit omnibus notum: Quod nos Augustus Riambau et Dalmacius Stany, mercatores ville Perpiniani, arrendatores ad certum tempus *secce* ville Perpiniani, gratis et ex certa sciencia constituimus et ordinamus certos, veros, speciales et indubitatos Procuratores nostros Bernardum

dels Angles, de domo honorabilis Berengarii de Ulmis, et Arnaldum de Pere Bonet, de Curia domini Regis, et eorum quemlibet in solidum, ita quod primittus occupantis condicio pocior non existat sed quod unum et ipsorum inceptum fuerit per alterum eorumdem mediari valeat et finiri: videlicet, ad omnes universas causas, littes, questiones, peticiones et demandas, motas, pendentes atque movendas inter nos seu alterium nostrum aut bona nostra vel alterius nostrum agendo vel deffendendo ex parte una et quascumque personas ex parte altera. Et predictis causis, littibus, questionibus, peticionibus et demandis in judicio quocumque ecclesiastico et seculari et coram quibuscumque Judicibus ordinariis et extraordinariis, delegatis et subdelegatis, comissariis et aliis cognitoribus quibuscumque ecclesiasticis et secularibus ac ubicumque pro nobis et nomine nostro standum et comparendum, agendum quoque experiendum et deffendendum et agendo ac deffendendo de jure nostro et cuiuslibet nostrum, mostrandum et allegandum jusqne super bonis nostris firmandum, et pro ipsa juris firma bona nostra obligandum littes contestandum, petendum, proponendum et repplicandum, juramentum de calumpnia, de malicia et veritate dicenda et cuiuslibet alterius generis licitum et honestum juramentum in animam nostram prestandum et subeundum, litteras quascumque impetrandum et prestandum, et contra impetratis et impetrandi, ex adverso obiciendum, contumacias accusandum et purgandum, expensas petendum, habendum et recipiendum et inde apocas et deffiniciones faciendum. Testes, instrumenta et alia probacionum genera producendum et contra productos et producenda ex adverso obiciendum. Testes partis adverse jurare videndum et illorum juramenta et interrogatoria fides scriptoris illis examinare comittendum in causis et littibus renunciandum et concludendum sentenciam, et sentencias, tam interlocutorias quam diffinitivas petendum et audiendum et ab eisdem et aliis Gravaminibus quibuscumque illatis et inferendis, provocandum et apellandum, apostolos petendum et recipiendum, appellacionesque prosequendum et finiendum et eisdem renunciandum: Procuratores quoscumque unum et plures ad predicta omnia et eorum singula substituendum et eosdem destituendum et alias surrogandum. Et omnia alia universa et singula in predictis et circa ea necessaria, decencia seu eciam opportuna nostro nomine faciendum, laudandum et firmandum et que nos facere possemus in predictis personaliter constituti, eciam si talia fuerunt que mandatum exhigent speciale, quoniam super predictis omnibus et eorum singulis dictis Procuratoribus nostris et cuilibet eorum in solidum et ab eis vel altero eorumdem substituendum plenam et liberam conferimns

potestatem. Et relevantes dictos Procuratores nostros et quemlibet ipsorum et ab eis vel altero eorumdem substituendum ab omni onere satisdandi de judicato, solvendo et ratihibicione fideiiubendo: inde pro ipsis promittimus in posse vestri Notarii publici infrascripti, nomine omnium illorum quorum interesse et intererit stipulantis legittime et recipientis *judicio sisti* et *judicatum solvi* cum omnibus suis clausulis universis. Et nos habere promittimus ratum, gratum firmum perpetuo totum et quitquid per dictos Procuratores nostros vel alterum eorumdem substituendum in et super predictis actum, factum, gestum seu alia procuratum fuerit quovismodo et nullo tempore revocare sub ypotheca et obligacione omnium bonorum nostrorum presencium et futurorum et sub omni juris renunciacione qualibet ad hec necessaria pariter et cautela. Quid fuit actum Perpiniani die vicesima octava mensis madii anno a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo vicesimo tercio, presentibus pro testibus Paschal Almussara, *pellipario*, venerabili Bernardo Mironi, magistro *Secce* ville Perpiniani, et me Ferriolo Bosqueros, Notario Perpiniani, qui predicta recepi requisitus, etc.

Sig✠num mei Ferrioli Bosqueros de Perpiniani, auctoritate Illustrissimi domini Aragonum Regis, Notarii publici qui predicta per me recepta scribi feci et clausi. Et rasi et emendari in linea XXII.ª, *eorum*, et in linea XXIIII.ª, *nostrorum*.

Quibus oblatis, ilico dicti reverendus et multum honorabiles domini Judices sive Provisores Gravaminum, concessa copia de predictis alteri parti inde absenti si eam habere voluerit, tam dicto Arnaldo Petri Bonet, dicto nomine, quam Sindico ville Perpiniani quatenus monstret eis legittime de eorum interesse pretensum ac eciam de provisionibus regiis supra vanatis huic ad octo dies continuos precise et peremptorie, attento quod plures assignaciones fuerunt eis facte et utrique parcium ad dicendum, producendum, proponendum, monstrandum et allegandum siquid et quitquid dicere, producere, proponere, mostrare et allegare voluerint, mandantes intimari Sindico dicte ville Perpiniani.

Que fuerunt intimata Johanni Pareta, Sindico ville Perpiniani predicto, personaliter in civitate Barchinone die sabbati decima nona die mensis Junii per Petrum Poncii, porterium ut idem porterius ipsa die retulit.

Ipsa vero eadem die jovis decima septima die mensis junii anno predicto millesimo quadringentesimo vicesimo tercio, coram dictis reverendo et multum honorabilibus dominis Judicibus sive Provisoribus Gravaminum, absenti a dicto Monasterio dicto honorabili Petro Rexach,

comparuit dictus venerabilis Johannes de Fontecohoperto, Sindicus dicte civitatis Barchinone et dicto nomine in partis Fisci absencia obtulit et produxit quandam papiri cedulam huiusmodi seriey:

Procurate opposiciones per Fisci Gubernatorem facte per Sindicum ville Perpiniani ac pro parte honorabilis Berengarii de Ulmo, militis, nullatenus obstare possunt procuracioni ipsarum opposicionum modo et forma ac qualitatibus ipsarum attentis. Necnon et eciam quodlibet interesse quod tangat Universitatem vel unum Brachium aut singulares illius est sufficiens ad impediendum vestram, multum honorabilium dominorum Provisorum Gravaminum, cognicionem. Et cavere deberent honorabiles domini advocati fischales et Procurator ut aliquod impedimentum circa expedicionem justicie ac cognicionem Gravaminum nullatenus procurarent, casu quo procuratum fuerit, ut supplicatur, tam in hoc processu quam in aliis, ut sic sacramenta et homagia per vos et quemlibet eorum prestita serventur. Ideo, repulsis dictis invalidis opposicionibus, nullatenus obsistentibus, requirit Sindicus civitatis ad ulteriora cause procedi, cum sic per justiciam omnino sic fiendum.

Quibus oblatis, ilico reverendus et multum honorabiles domini Judices sive Provisores Gravaminum, concessa copia de predictis parti dicti Procuratoris Fisci inde absenti, si eam habere voluerit, mandarunt ea in presenti Processu inseri et continuari stantes et perseverantes in assignacione proxime facta, mandantes intimari dicto Procuratori regio sive Fischali.

Que fuerunt intimata, Petro Valtanell Procuratori regio sive Fischali predicto personaliter in civitate Barchinone die sabbati decima nona die dicti mensis junii per Petrum Poncii, porterium, ut ipse portarius ipsa die retulit.

Post hec vero die martis vicesima secunda die jamdicti mensis junii anno predicto a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo vicesimo tercio, coram dictis reverendo et multum honorabilibus dominis Judicibus sive Provisoribus Gravaminum, absente a dicto Monasterio Sancti Cucuphatis dicto honorabili Petro Rexach, comparuit dictus venerabilis Johannes de Fontecohoperto et dicto nomine, partis Fisci absencia, obtulit et produxit quandam papiri cedulam huiusmodi seriey:

Pro informacione vestra, multum reverendi et honorabiles dominorum Judicum et Provisorum, et pro sua intencione fundanda ad effe-

ctum de quo agitur, producit Sindicus civitatis Barchinone privilegiaque secuntur.

Necnon obtulit et produxit tria translata in papiro nonnullorum privilegiorum concessorum dicte civitati Barchinone per Serenissimos dominos Reges Jacobum, Petrum et Alfonsum, memorie recolende.

Quorum siquidem translatorum tenores secuntur sub hiis verbis:

Pateat universis: Quod cum moneta Barchinone succrescente perfidorum et falsariorum malicia per nimiam emiscionem false monete sit adeo vilificata, quod in grave dispendium populorum vix comercia inter mercatores, more solito, contrahuntur et victualia et alia res necessarie venduntur carius ultra modum: Idcirco, Nos Jacobus, Dei gracia Rex Aragonum, Maioricarum et Valencie, Comes Barchinone et Urgelli et dominus Montispesullani subditorum Nostrorum instantibus periculis occurrentes et in futurum eorum necessitatibus salubriter providere curantes, deliberato consilio, ordinamus et statuimus: quod nova moneta que sit semper perpetua per Nos et Nostros fideles, quos ad hoc duxerimus ordinandos, cudatur in Barchinona, et sit legalis moneta *ternalis* et sint denarii et *oboli* eiusdem legis et signi, ita quod in lege et signo nulla diferencia sit inter denarios et obolos, in pondere autem sit talis diferencia quod de una *marcha* monete *alayada* exeant decem et octo solidos *obolorum*. Item, quod fiat operacio *obolorum* de duobus solidis pro qualibet libra denariorum. Hanc autem monetam, Nos Jacobus, Dei gracia Rex predictus et filius Noster Infans Petrus heres Cathalonie per Nos et omnes successores Nostros in perpetuum sub predicta lege pondere et signo promittimus vobis universis civibus Barchinone et omnibus aliis Nostris subditis Cathalonie licet absentibus firmiter tenere, observare, deffendere et custodire et nunquam aliquo tempore mutare sub alia forma, lege, pondere vel signo, faciemus eciam recipi et currere in omnibus Comittatibus, civitatibus, villis, castris et terris et locis in quibus Barchinone monete currere consuevit hucusque et specialiter in Rossillione, Ceritanie et Confluentis et Valle Aspirii sic quod in predictis locis vel in aliquo eorum currant *malgurenensis* nec aliqua alia moneta nisi tamen dicta moneta Nostra Barchinone. Et cum in futuris temporibus occurrerit necessitas ita quod propter indigenciam monete opporteat Nos vel successores Nostros plus de ipsa moneta facere, operari vel cudi, tunch requisito consilio Episcopi et Proborum hominum civitatis Barchinone faciamus cudi sive operari de ipsa moneta in quantitate temperata secundum quod necessitas requisierit in eadem tamen lege, pondere et signo. Ita quod per illam operacionem

predicta moneta Barchinone non mutetur nec minuatur vel in aliquo defraudetur. Volumus eciam et ordinamus: quod Probi homines Barchinone eligant ex se duos probos viros et fideles in custodiam dicte monete, et illis quos ipsi ad hoc eligerint quandocumque operari moneta vel cudi contingerit comittimus Nos de presenti guardiam sive custodiam dicte monete ut ipsi custodes observent operacionem predicte monete et legaliter eam operari et cudi faciant. Item, statuimus et ordinamus et promittimus bona fide per Nos et successores Nostros, quod monete predicte siqui inventi fuerint eorumque deffensores, adjutores, receptatores, occultatores et omnes qui scienter ad falsandum predictam monetam prebuerint assensum, consillium vel juvamen, totis viribus prosequemur et expugnabimus et in rebus et in corpore puniemus, decernendo eciam statuimus quod castra et possessiones et bona omnia eorum, sint ipso facto confiscata [et] nostris usibus applicanda; et promittimus legaliter per Nos et omnes Nostros successores quod castra, possessiones et bona predictorum quorumcumque ista de causa acceperimus vel occupaverimus nunquam ipsis criminosis vel eorum heredibus restituemus nec aliquam emendam inde eis faciemus nec inde eis veniam aliquam faciemus. Promittimus eciam per Nos et Nostros quod nunquam operacionem vel lucrum dicte monete vendemus vel vendi permittemus. Promittimus eciam per Nos et successores Nostros quod nunquam a Nobis vel ab aliis subditis Nostris non petemus vel exhigemus *monetaticum* vel redempcionem aliquam racione dicte monete. Item, promittimus per Nos et successores Nostros, quod per Nos vel interpositam personam non petemus vel impetrabimus graciam, indulgenciam vel dispensacionem a domino Papa vel successoribus suis quod contra predicta vel aliqua de predictis veniamus, ymmo promittimus, quod rogabimus dominum Papam et ab eo impetrabimus quod excomunicacionis ferat sentenciam contra Nos et successores Nostros de presenti si contra predicta veniremus vel aliqua de predictis et eciam contra falsarios dicte monete fautores, receptatores et qui eis aliquod dederint auxilium, consilium vel juvamen. Item, statuimus et mandamus omnibus subditis Nostris et specialiter *campsoribus* et numulariis presentibus et futuris quod jurent, quod si invenerint aliquem vel aliquos falsos denarios de dicta moneta tenentes, habentes vel utentes quod requirant unde eos habuerint, et frangant incontinenti omnes falsos denarios quos invenerint, tenendo in tabulis eorum forfices cum quibus eos frangant, et denuncient et ostendant vicariis et aliis Officialibus Nostris eos qui dictos falsos denarios tenuerint, habuerint vel usi fuerint scienter quod justum fuerit puniendos. Item, volumus et mandamus et

statuimus quod omnes successores Nostri et heredes in Cathalonia unus post alium in perpetuum, cum inceperint regnare, jurent et confirment publice predictam monetam perpetuam et omnia que superius continentur. Et hec omnia predicta et singula, Nos Jacobus, Dei gracia Rex predictus et Nos Infans Petrns, heres Cathalonie filius eius, promittimus per Nos et omnes successores Nostros perpetuum attendere, complere et observare et nunquam eis in aliquo contravenire. Et hec omnia supradicta, promittimus Deo et votum facimus solemne jurantes per Deum et eius Sancta quatuor Evangelia manibus Nostris corporaliter tacta. Actum est hoc kalendas augusti anno Domini M.° ducentesimo quinquagesimo octavo.

Sig✠num Jacobi, Dei gracia Regis Aragonum, Maioricarum, Valencie, Comittis Barchinone et Urgelli et domini Montispessulani.

Sig✠num Infantis Petri, Illustris Regis Aragonum filii et heredis Cathalonie qui predicta omnia et singula juramus, vouemus, laudamus, concedimus et perpetuo confirmamus, appossitum [signum] per manum G. de Turre, Scriptoris Nostri, de mandato VIII.° kalendas septembris loco et anno prefixis.

Testes huius rei sunt: Raymundus Vicecomes Cardone, Guillelmus de Cervilione, Petrus de Berga, Gaucerandns de Pinos, Raymundus de Guardia, Galcerandus Vicecomes Caprarie, Arnaldus Guillelmi de Cartayano, A.us de Vilademager [1].

Sig✠num Jacobi de Montejudayco, qui mandato domini Regis hec scribi fecit loco, die et anno prefixis.

Noverint universi: Quod Nos Petrus, Dei gracia Aragonum et Sicilie Rex ex certa sciencia confitemur et in veritatem recognoscimus vobis Consilliariis et Probis hominibus et toti Universitati civitatis Barchinone quod ad magnam instanciam precum Nostrarum et urgente necessitate prebuistis Nobis consensum cudendi et faciendi monetam de argento cum signo quo signatur moneta Barchinone perpetua de *terno*, promittentes vobis quod faciemus ipsam monetam cudi bene et legaliter in Barchinona et non alibi et de bono et legali argento et quod de unaquaque *marcha* boni argenti ad rectum pondus *marche* tabule *campsorum* Barchinone faciemus fieri et cudi septuaginta duos denarios argenti boni et fini tantum et non ultra et quod unusquisque denarios cudatur et fiat ad legem undecim denariorum et oboli predicte monete Barchinone perpetue de *terno*. Damus eciam et concedimus vobis et

[1] Dichos nombres aparecen continuados en tres columnas: en la primera constan dos y en las dos restantes tres.

successoribus vestris quod Probi homines Barchinone presentes et qui pro tempore fuerint eligant ex se duos Probos homines fideles et legales in custodiam predicte monete, et illis duobus quos ipsi ad hoc eligent, comittimus Nos de presenti guardam sive custodiam dicte monete, ut ipsi custodes observent operacionem dicte monete et eam legaliter cudi et fieri faciant. Item, statuimus et ordinamus et promittimus, bona fide, per Nos et omnes successores Nostros vobis, quod falsarios predicte monete siqui, inventi fuerint eorumque deffensores, adjutores, receptatores, occultatores et fautores et omnes illos qui scienter ad falsandum predictam monetam prebuerint assensum, consilium vel juvamen totis viribus prosequemur et expugnabimus et in rebus et corpore graviter puniemus, decernendo eciam statuimus quod castra et possessiones et cetera bona omnia eorum sint ipso facto Nobis confischata et quod Nostris usibus applicentur, et promittimus vobis per Nos et omnes heredes et successores Nostros, bona fide, quod castra et possessiones et alia bona predictorum que ex ista causa accipiemus vel occupabimus nunquam ipsis criminosis vel eorum heredibus restituemus nec aliquam emendam in eis faciemus. Promittimus eciam, bona fide, per Nos et Nostros quod nunquam operacionem vel lucrum dicte monete vendemus nec vendi permittemus. Item, statuimus et mandamus omnibus subditis Nostris et specialiter *campsoribus* seu numulariis terre Nostre presentibus et futuris quod jure ut in posse vicarii seu tenentis locum Nostrum in illa civitate vel loco in quo tenebunt tabulam cambii, quod si inveniant aliquos tenentes, habentes vel utentes falsis denariis dicte monete quod requirant unde eos habuerint et frangant incontinenti eos tenendo in tabulis eorum forfices cum quibus predictos falsos denarios frangant et quod denuncient et ostendant Vicariis et aliis Officialibus Nostris eos qui dictos denarios tenuerint, habuerint vel usi fuerint scienter, secundum quod justum fuerit puniendos. Item, volumus et mandamus et eciam statuimus quod omnes successores nostri seu heredes in Cathalonia, unus post alium in perpetuum cum inceperint regnare, jurent et confirment publice predictam monetam et omnia supradicta et singula, ut supra continentur. Volumus eciam et concedimus vobis et successoribus vestris in perpetuum per Nos et omnes heredes et successores Nostros, quod per consensum Nobis prestitum a vobis super faccione et operacione predicte monete argenti non fiat aliquod preiudicium super pactis, concessionibus, promissionibus et obligacionibus factis Universitati civium Barchinone ab illustri domino Rege Jacobo, felicis recordacionis, quondam patre Nostro et a Nobis approbatis super faccione et operacione monete Barchinone perpetue de *terno*,

nec jus vestrum quantum ad predicta pacta, concessiones, promissiones et obligaciones in aliquo minuetur, immo ea et sint vobis et successoribus vestris in suo robore et valore, et Nos promittimus ea tenere et observare in perpetuum. Et ut predicta omnia et singula maiorem vobis et vestris obtineant firmitatem, gratis et ex certa sciencia promittimus per Nos et omnes heredes et successores Nostros, vobis et successoribus vestris et Notario infrascripto, a Nobis stipulanti pro vobis, et eciam jnramus vobis per Deum et eius Sancta quatuor Evangelia, manibus Nostris corporaliter tacta, quod predicta omnia et unumquodque predictorum tenebimus et observavimus perpetuo et in aliquo non contraveniemus. Ad hec Nos Infans Alfonsus, predicti domini Regis Primogenitus, gratis et ex certa sciencia, laudamus, approbamus et confirmamns vobis predictis Consiliariis et Probis hominibus ceterisque omnibus aliis civitatibus Barchinone, presentibus et futuris in perpetuum convenciones, concessioues, promissiones et obligaciones quas dictus dominus Rex Jacobus, felicis recordacionis, avus Noster, fecit Universitati Barchinone super faccione et opperacione predicte monete Barchinone perpetue de *terno* prout hec melius et plenius in instrumento de ipsa moneta *ternali* facto continentur. Laudamns eciam, approbamus et confirmamus vobis et successoribus vestris in perpetuum concessiones, pacciones, promissiones et obligaciones quas prcdictus dominus Rex, pater Noster, fecit vobis super faccioue et opperacione quam de consensu vestro modo debet facere fieri de predicta moneta argenti prout melius et plenius supra continetur: et predictis omnibus et singulis ex certa sciencia nostrum consensum prestamus sicut melius dici potest et intelligi ad vestrum vestrorumque successorum salvamentum et bonum intellectum. Promittentes vobis, bona fide, per Nos et omnes successores Nostros et Notario infrascripto a Nobis stipulanti, nomine vestro et illorum quorum intersit, et eciam juramus per Deum et eius Sancta quatuor Evangelia, manibus Nostris corporaliter tacta, quod nunquam contra predicta vel aliqua de predictis veniemus per Nos vel interpositam personam, ymmo predicta omnia et singula tenebimus et observabimus inviolabiliter. Actnm est hoc Barchinone quinto kalendas julii anno Domini millesimo ducentesimo octogesimo quinto.

Sig✠num Petri, Dei gracia Aragonum et Sicilie Regis, qui hec laudamus, concedimus et firmamus atque juramus.

Sig✠num Infantis Alfonsi predicti domini Regis Primogeniti, qui hec laudamus et firmamus atque juramus.

Testes hnius rei sunt: Gilabertus de Crudilliis, Raymundus Dorchau,

Poncius Prepositus Solsonensis, Petrus de Sancto Clemente, Raymundus de Coylano et Petrus de Lebiano.

Sig✠num Petri Marti, Notarii publici Barchinone, qui de mandato dicti domini Regis et dicti domini Infantis Alfonsi hec scribi fecit et clausit die et anno quo supra.

Jhus. M.ª

Noverint universi: Quod Nos Alfonsus, Dei gracia Rex Aragonum, Maioricarum et Valencie ac Comes Barchinone, gratis et ex certa sciencia laudamus, concedimus et confirmamus vobis Bernardo Burgueti, Guillelmo Durfortis, Bernardo de Matarone, Guillelmo de Palacio et Guillermo Petri Dusay, Consiliariis civitatis Barchinone et omnibus aliis civibus eiusdem civitatis presentibus et futuris, monetam Barchinone perpetuam de *terno* quam dominus Jacobus, felicis recordacionis Rex Aragonum, avus Noster, facit cudi in Barchinona quamque mandavit perpetuo currrere in Barchinona et in aliis locis. Item, laudamus, concedimus et confirmamus monetam Barchinone de argento quam dominus Petrus, clare memorie, pater Noster, fecit cudi in Barchinona et Nos etiam modo facimus cudi. Volentes et statuentes quod ipsa moneta de argento currat et ea utantur omnes per omnia loca quibus predicta moneta Barchinone perpetua currit et recipitur. Et quod unusquisque denarius predicte monete de argento recipiatur ab omnibus pro duodecim denariis predicte monete Barchinone perpetue de *terno*. Laudamus eciam, approbamus, concedimus et confirmamus omnia pacta et promissiones, condiciones et obligaciones, quas dictus dominus Rex Jacobus, avus Noster, et dictus dominus Rex Petrus, pater Noster, fecerunt, statuerunt et concesserunt super efficacia cursu, observacione, opere et perpetuitate, modis et valore predictarum monetarum prout hec instrumentis inde factis melius et plenius continentur. Promittentes vobis dictis Consiliariis, nomine vestro et Universitatis Barchinone et Notario infrascripto a Nobis legittime stipulanti pro ipsa Universitate et pro omnibus aliis quorum interest et interesse potest, per Nos et omnes successores Nostros ac eciam juramus vobis per Deum et eius Sancta quatuor Evangelia, manibus Nostris corporaliter tacta, quod predicta omnia et singula tenebimus et observabimus inviolabiliter et nunquam in aliquo contraveniemus. Mandamus insuper omnibus Vicariis, Baiulis, Curiis, Officialibus et subditis Nostris universis, presentibus et futuris quod predicta omnia et singula teneant et observent et faciant

ab omnibus inviolabiliter observari. Data Barchinone III.° kalendas aprilis anno Domini M.° CC.° LXXX.° sexto.

Sig✠num Alfonsi, Dei gracia Regis Aragonum, Maioricarum, Valencie ac Comittis Barchinone.

Testes sunt: Arnaldus Rogerii Comes Pallariensis, Guillelmus de Angularia, Bereng.ius de Podioviridi, Raymundus de Montecatheno, Luppus Flandi de Luna [1].

Sig✠num Petri Marchasii, Notarii dicti domini Regis, qui mandato eiusdem hec scribi fecit et clausit loco, die et anno prefixis.

Quibus oblatis, ilico dicti reverendus et multum honorabiles domini Judices sive Provisores Gravaminum mandarunt predicta in presenti Processu inseri et continuari stantes et perseverantes in assignacione proxime facta.

Subsequenter die mercurii vicesima tercia die dicti mensis junii anno a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo vicesimo tercio, coram dictis reverendo et multum honorabilibus dominis Judicibus sive Provisoribus Gravaminum, absente a dicto Monasterio dicto honorabili Petro Rexach, comparuit dictus Arnaldus Petri Bonet, Procurator dicti honorabilis Berengarii de Ulmis, militis, et dicto nomine in alterius partis absencia obtulit et produxit quandam papiri cedulam huiusmodi seriey:

Arnaldus de Pere Bonet, nomine procuratorio honorabilis Berengarii de Ulmis, militis, in servicio domini nostri Regis existentis et aliorum arrendatorum ad mostrandum de interesse privato dicti honorabilis sui principalis et aliorum arrendatorum, producit duo instrnmenta publica tenoris sequentis, quatinus pro ipso faciunt et non ultra, adhiciens quod Serenissimus dominus noster Rex, feliciter regnans, prorogavit ultimum terminum arrendamenti dicte *Secce* ad sex annos ut in provisione inde emanata lacius continetur, pro qua provisione et aliis instrumentis et cautelis ad monstrandum de interesse predicto necessariis penes dictum honorabilem dominum Berengarium existentibus, dictus Procurator petit congruam dilacionem sibi dari, non consenciendo quod vos honorabiles domini Provisores aliquatenus vos intromittatis de predictis, cum jam satis per producta constet de interesse privato et per consequens vestra comissio ad id non se extendit, cum honore loquendo: alias si secus

[1] Estos nombres van en dos columnas. En la primera consta sólo el primero y los restantes en la última.

feceritis, quod non credit, protestatur idem Procurator de nullitate actorum et agendorum et de omni eo quod liceat protestari, requirens hinc et continuari instrumenta de quibus supra fit mencio et sunt hec:

In nomine nostri Domini, etc.

In Dei nomine, etc.

Tenores vero instrumentum superius productorum et mencionatorum sic se habent:

In nomine nostri Domini Jhesu Christi. Pateat universis: Quod Nos Martinus, Dei gracia Rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, Comes Barchinone, Rossillionis et Ceritanie, evidenti utilitate et comodo Curie Nostre super his provisis, cognitis et attentis, de certa sciencia et consulte vobis fidelibus Nostris Bernardo de Montepalacio domicello et Berengario de Cortilio civi Barchinone et vestris ac quibus volueritis habentibus ut asseritis locum et cessionem a Johanne Vivot cive Maioricarum et Francischo Barceloni mercatore Valencie, de quodam arrendamento *Secce* Nostre argenti ville Perpiniani et Comittatuum Rossilionis et Ceritanie per tempus decem annorum et pro certo precio eis facto cum quodam publico instrumento sigillo Nostro appendicio insignito, dato Valencie decima nona die Novembris anno a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo septimo et clauso per fidelem Secretarium Nostrum Bernardum Medici, auctoritate regia Notarium publicum per totam terram et dominacionem Nostram, vendimus seu arrendamus ac arrendamento predicto unimus et agregamus absque preiudicio et derogacione arrendamenti eiusdem ad et per tempus predictum juxta condiciones et formam descriptas inferius omnia et singula contenta in quibusdam Capitulis inter Nos et fidelem Consiliarium et Thesaurarium Nostrum Johannem de Plano, Legum Doctorem, parte ex una et vos dictos Bernardum de Montepalacio et Berengarium de Cortilio ex altera concordatis, initis et factis. Quorumquidem Capitulorum tenor sequitur in hunc modum: En nom de Nostre Senyor Deu, com lo Senyor Rey ab carta ab son segell enpendent segellada dada en Valencia a XVIII dies de Noembre del any mil CCCCVII haie arrendada la sequa de la vila de Perpenya an Johan Vivot de Mallorques e an Francesch Barçalo, mercader de Valencia, los quals nan donat loch an Bernat de Montpalau donzell e an Berenguer Descortey, ciutada de Barchinona, per batre o fer batre moneda dargent e moneda, ço es, de ley de XI diners, axi que del march de Perpenya traguen setanta peces, ço es, croats aforats cascuna peça dezevuyt diners, pero que algun no sia

Non constat de cessione.

Capitula.

forsat de pendrels. E que si los dessus dits volran fer moneda manuda de ley de diners e talla de XXVII solidos lo march de Perpenya les gardes puxen pesar VI diners mes o menys en lo march, o si volran batre algunes malles manudes a la dita ley de dos diners e talla de XXI tro a XXII solidos lo march, les guardes pusquen pesar dotza diners mes o menys en lo march tinent hi compte de fort e febble que ho puxen fer e batre aquella quantitat ques volran, axi de la una talla com de la altre, per spay de X anys comptadors apres quatre mesos que la forma e compliment dels dits Capitols sera feta, ço es, per preu de set.m CCCC florins dor Darago, segons en lo dit arrandament o carta daquen fete se conte largament. E com per informacio vertadera lo dit Senyor hage sabut quel argent sia en tan gran for que los dits arrendadors no hagen pugut batre solament de la dita moneda, segons forma del dit arrendament sens gran lur dan e perdua stant en lo for que vuy es, axi que lo dit arrandament es a ells no solament infructuos ans avidentment dampnos, es convengut entre lo dit Senyor duna part per proffit e interers seu e de la cosa publica, qui es molt carregada per la gran quantitat de las monedas stranyes qui son vuy en lo Principat de Cathalunya, en special de scuts e blanques de Françe quis son meses a molts maiors fors que no valen de ley, e per ço, que pus facilment hagen axauch e sien foragitades: Per tal, lo dit Senyor volent dar loch ab batiment de la moneda deius specificada e en axi que per aviament del dit arrendament sens preiudici e interers daquell e dels Capitols, ço es, en aquells contengudes sino entant per los presens res ajustat o mudat, es convengut e en pacte deduit entre lo dit Senyor e los arrendadors demunt dits, que ultra lo dit arrendament, puxen batre o fer batre durant lo temps del dit arrendament sis volien blanques coronades de vuyt diners la pessa e miges blanques coronades de III.E diners la pessa e de malles de dos diners la pessa a ley de quatre diners devuyt grans a talla de LXXIIII.E pessas de las maiors en lo march, aquella quantitat ques volran dins la vila de Perpenya, o en los altros lochs contenguts en los primers Capitols: romanints los dits primers Capitols del dit arrendament e cascun dells e les coses en aquells contengudes, sino entant per los Capitols, res ajustat mudar, en tota lur plena força e valor. *Plau al Senyor Rey, segons les respostes fetes en cascun Capitol.*—Item, que los dits arrendadors no sien forsats en alcuna manera batre le dita moneda ans sie en lur voler de batre o cessar del tot o partida, pus paguen los dits arrendadors lo preu del dit arrendament e del present anadiment. E si per algun cars per messions que los dits arrandadors haguessen fetes per deffendra e conservar lo dit arrandament, los era deguda algu-

na quantitat, vol e consent lo dit Senyor per pacte special que no sien tenguts lexar lo dit arrendament ne cessar de batre la dita moneda sens pagar algun dret, ans haie accorrer e dur lo dit arrendament en la dita forma tro que entegrament e complida sien pagats e satisfets reyalment en moneda nombrant del preu del dit arrendament o anadiment de tot ço que en aquell cas los fos o sera degut per messions, segons es dit, e fins que reyalment fossen pagats, nols puxa esser levat ne tocat lo dit arrendament o batiment en naguna manera per lo dit Senyor e qualsevol Official seu. *Plau al Senyor Rey; pero declarat, que ells batent o no batent, pus lo Senyor Rey los do facultat de batre, hagen a pagar los preus, axi del primer arrendament com del present anadiment, e tant com toquen les messions quels arrendadors haurien affer per deffendra larrendament, plau al Senyor Rey que les dites messions sien fetes per deffencio dels contractes; rahonablament declarat la hon diu que tro les dites messions li sien pagades puxen batre, declara lo Senyor Rey que pero ells hagen a pagar lo preu del dit anadiment prorata del temps que batrien ultra los deu anys del dit arrendament, e aquell preu se puxen retenir en paga daço que per les dites messions los seria degut, e que satisfets dels dits preus haien a cessar lo dit batiment esser lo present mandament.*— Item, es convengut que los dits arrendadors puxen batra e fer batre e per la dita moneda de tot argent, ço es, de villo argent marchat, monedat o no monedat, tornant lo a la dita ley e liga, segons demunt es dit, exceptat les monedes que vuy se baten en la Senyoria del dit Senyor. *Plau al Senyor Rey e plauli encare que en les desliuranses se haie raho de fort feble magre e gros, segons sera concordat ab lo Tresorer e ab lo Mestre de la Secca de Barchinona.*—Item, que los dits arrendadors sien tenguts dar al dit Senyor per preu o per tots altres profits e amoluments del present anadiment mil DCC sinquante florins dor Darago, pagadors en aquesta forma: ço es, que obligaran pagar los mil florins al dit Senyor o a son Tresorer, o a qui ell volran an la ciutat de Barchinona dins spay de quatre meses comptadors apres que hauren hagudes les provesions del present contracte e arrendament franques de dret de segell e los setcents sinquanta florins pagaran al dit Tresorer sis meses apres que los dits arrendadors hauran haguda possessio pacificha del dit arrendament e batiment. Pero si la dita possessio lurs era empatxada per culpa o falta del dit Senyor o Officials seus o daltres qualsevol persones, los dits sis mesos per fer lo dit pagament no correguen als dits arrendadors fins que pacificament hagen la dita possessio. *Plau al Senyor Rey.*—Item, com per preu del present arrendament los dits arrendadors sien tenguts dar e pagar al dit Senyor o a qui ell volra los dits

MDCC florins es convengut e en pacte expres deduit entre lo dit Senyor e los dits arrendadors que los Mestre de la Seccha ne los dits arrendadors no sien tenguts dar algun compte del dit arrendament al dit Senyor ne en altre per ell en alguna manera. Empero lo dit Mestre sia tengut dar compte e respondre entegrament als dits arrendadors o a qui ells volran de tots emoluments e profits qui durant los temps dessus dits pervendran en la dita Seccha per raho del dit batiment, e que aço tenir e servar se hagen strenyer concordada[ment], e no altre sie Mestre de la dita seccha e regescha lo dit offici, segons es acustumat per los altres Mestres en los batiments de las altres sechas e monedes. *Plau al Senyor Rey.*—Item, que los dits Senyor e los Canceller e Vicicanceller, Tresorer e altres Officials dels dit Senyor nomenats en lo denche Capitol del primer arrendament, sien tenguts encontinent com na seran requests per los arrendadors fer sagrament de servar e tenir aquells e aquests Capitols e cascun, segons lur serie e tenor. E segons pus larch es contengut en lo dit XVIII.E Capitol e ab semblant eviccio per lo dit Senyor fahedora e fermada que en lo dit XVIII.E Capitol se conte. *Plau al Senyor Rey.*—Predictum itaque arrendamentum, vendicionem, unionem seu agregacionem, precio mille septingentorum quinquaginta florenórum auri de Aragonia ac omnia et singula in preinsertis Capitulis et quolibet eorumdem contenta, convenimus et promittimus vobis dictis Bernardo de Montepalacio et Berengario de Cortilio, absentibus tanquam presentibus et quibus volueritis ac Secretario et Notario infrascripto, nomine vestri et quorum intersit stipulanti, ut infra, tenere et observare, attendere et complere et non contrafacere nec per aliquem contra fieri permittere racione aliqua sive causa. Et pro Capitulorum predictorum observacione ac exequcione cuiuslibet eorumdem, mandamus fieri et expediri omnes provisiones et literas vobis necessarias quando et quociens per vos aut alios vestri pro parte fuerit requisitum. Dantes et remittentes vobis et vestris siquid et quitquid predicta que vobis arrendamus et vendimus, unimus et agregamus modo predicto aut jus pro ipsis nobis equaliter pertinens valent plus nunc seu valebunt precio antedicto et in dictis Capitnlis declarato. Et renunciantes legi sive juri quo deceptis ultra dimidiam, justi precii subvenitur et omni alii juri racioni consuetudini et cuicumque alii auxilio contra premissa et infrascripta nos juvantibus quovis modo, convenimus et promittimus vobis et vestris arrendamentum et agregacionem predictam sub modis, formis et condicionibus expensis et declaratis in Capitulis antedictis, vos et vestros et quos volueritis facere, habere, tenere et possidere in pace ac tute contra cunctas personas corpus et collegia ac teneri vobis et

vestris inde firmiter de eviccione omnique dampno litis et extra prout in preinsertis Capitulis continetur. Et pro predictis omnibus et singulis attendendis firmiter et complendis ac pro firma et legali eviccione, eorum obligamus vobis et vestris omnia bona nostra ubique habita et habenda. Et pro maiori efficacia premissorum, juramus sponte per Dominum Deum et eius quatuor Evangelia Sacrosancta per Nos corporaliter tacta, predicta omnia et singula tenere, servare attendere et complere et non contrafacere vel venire racione aliqua sive causa. Mandantes tenore presentis publici instrumenti Illustri Martino Regi Sicilie, Primogenito Nostro carissimo, ac in omnibus regnis et terris Nostris Gubernatori, necnon eiusque vices gerenti in Comittatibus antedictis, Vicariis Rossillionis et Ceritanie, Baiulo ville Perpiniani ceterisque universis et singulis Officialibus Nostris et subditis ad quos spectet et ipsorum Officialium locatenentibus presentibus et futuris de certa sciencia et expresse sub ire et indignacionis Nostre incursu ac pena mille florenorum auri de bonis contrafaciencium irremissibiliter habendorum quatenus preinserta Capitula et unumquodque ipsorum et in eis contenta tenentes et tenaciter observantes contra ea non faciant aut veniant seu aliquem contrafacere aut venire, permittant aliqua racione. Et supplemus ac tollimus de Nostre regie plenitudine potestatis dubium et vicium quodlibet omnemque deffectum impugnacionem et nullitatem juris et facti, signis vel signe racione solempnitatis omisse seu alia in contractu huiusmodi impingi reperirique possent quomodolibet seu Notarii. Nos itaque Bernardus de Montepalacio et Berengarius de Cortilio, humiles vassalli et subditi vestri dicti domini Regis arrendatores et emptores predicti arrendamentum et agregacionem huiusmodi, acceptantes sub modis, formis et condicionibus expressis in Capitulis preinsertis, promittimus utrique nostrum in solidum vobis dicto domino Regi et vestris quod vobis et eis preinserta Capitula nobis servantibus et facientibus ad unguem servari attendemus, complebimus et effectualiter observabimus omnia et singula que complere, tenere et observare teneamur prout in preinsertis Capitulis continetur. Et pro predictis omnibus et singulis complendis et firmiter observandis, obligamus vobis dicto Serenissimo domino Regi utrique nostrum in solidum mobilia et inmobilia ubique habita et habenda. Renunciantes quantum ad hec beneficio novarum Constitucionum dividendarum accionum et epistole divi Adriani et consuetudini Barchinone loquenti de duobus vel pluribus se in solidum obligantibus et omnibus legibus, juribus, racionibus, Constitucionibus ac consuetudinibus quibus contra premissa possimus modo aliquo nos juvare. Ut predicta maiori robore fulciantur, juramus

sponte per dominum Deum et eius Sancta quatuor Evangelia, manibus Nostris corporaliter tacta, predicta omnia et singula prout superius continentur et per nos sunt promissa attendere et complere, tenere et observare ac in nullo contrafacere vel venire aliquo jnre, causa vel racione. Hec igitur que dicta sunt supra facimus, paciscimur et promittimus, tam nos dictus Rex quam nos Bernardus de Montepalacio et Berengarius de Cortilio, arrendatores jamdicti in posse Secretarii et Notarii infrascripti tanquam publice persone, nomine omnium quorum interest et intererit ac interesse poterit in futurum a Nobis et quolibet Nostrum legittime stipulantis per quem volumus de arrendamento et agregacione huiusmodi et aliis in eisdem contentis fieri unum et plura originalia publica instrumenta eciam si necesse fuerit de quolibet Capitulorum superius insertorum. Quod est datum et actum in domo de Bellsguard territorii Barchinone vicesima sexta die junii anno a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo nono regnique Nostri quartodecimo.

Sig✠num Martini, Dei gracia Regis Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, Comittisque Barchinone, Rossillionis et Ceritanie, qui hec firmamus, concedimus et juramus huicque publico instrumento sigillum Nostrum appendicium jussimus apponendum.— *Rex Martinus.*

Sig✠na Bernardi de Montepalacio et Berengarii de Cortilio predictorum, qni hec firmamus, concedimus et juramus.

Testes sunt qui presentes fuerunt; firme dicti domini Regis: Raymundus Torrelles Camerarius maior miles, Johannes de Plano Thesaurarius Consiliarii et Guillelmus Muleti de Thesauraria dicti domini Regis: firme autem dicti Berengarii qui firmavit et juravit Barchinone ultima die junii fuerunt presentes, Raphael de Olzinellis de Thesauraria, Paschasius de Torramotxa et Johannes Bosch portarii domini Regis. Et firme dicti Bernardi de Montepalacio qui firmavit et juravit nona die junii in dicta civitate Barchinone anni predicti Anthonius Ribalte, de officio emptoris domini Regis, Bernardus Ricardi Scriptor et Ludovicus Garcie habitator Valencie.

Sig✠num mei Bernardi Medici, dicti domini Regis Secretarii et auctoritate regia Notarii publici per totam terram et dominacionem eiusdem, qui premissis interfui eaque scribi feci et clausi, corrigitur autem in lineis quarta, *dictum juxta,* et in XIII.ª *puxen ba,* et alibi in eadem, *et miges blanques,* et XIX.ª, *les dites,* et XXXII.ª, *ipsis,* et XXXIII.ª, *aut,* et XLIII.ª, *monete.*

Jhus. M.ª

In Dei nomine. Noverint universi: Quod Nos Bernardus de Montpalau domicellus et Berengarius de Cortilio civis Barchinone, attendentes Serenissimum dominum Regem Martinum, bone memorie, nobis et nostris et quibus voluerimus habentibus locum et cessionem a Johanne Vivot cive Maioricarum et Francischo Barçaloni mercatore Valencie de quodam arrendamento *Secce* regie argenti ville Perpiniani et Comittatuum Rossillionis et Ceritanie per tempus decem annorum et pro certo precio nobis facto cum quodam publico instrumento sigillo dicti domini Regis appendicio insignito dato Valencie decima nona die novembris anno a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo septimo et clauso per venerabilem Bernardum Medici Secretarium dicti domini Regis, auctoritate regia Notarium publicum per totam terram et dominacionem suam, vendidisse seu arrendasse ac arrendamento predicto unisse et agregasse absque preiudicio et derogacione arrendamenti et per tempus predictum juxta condiciones et formam descriptas in alio publico instrumento inde nobis directo, dato et acto in domo de Bellsguard territorii Barchinone vicesima sexta die junii anno a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo nono, regnique dicti domini Regis quartodecimo et clauso per venerabilem Bernardum Medici Secretarium et Notarium predictum. Et ex post, dictum tempus in dictis priori arrendamento et eciam in reliquo arrendamento, *unimento* et agregamento contento fuit instauratum ac prorogatum per tres annos ex tunch continue sequentes et diu est effluxos per Serenissimum dominum Regem Ferdinandum, gloriose recordacionis, cum sui carta suo comuni sigillo in vetis cirici regalibus impendenti munita data Barchinone vicesima quarta die julii anno a Nativitate Domini millesimo cccc.° xiii.°, regnique dicti domini Regis secundo. Item, eciam dictum tempus fuit instauratum et prorogatum ad illud tempus quod adhuc durat per Illustrissimum dominum Regem Alfonsum, nunc feliciter regnantem, sui cum carta suoque comuni sigillo in vetis cirici regalibus pendenti munita, in qua de predictis et de impedimentis nobis inde sequtis mencio fit specialis tenoris sequentis: —Nos Alfonsus, Dei gracia Rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, Comes Barchinone, Dux Athenarum et Neopatrie ac eciam Comes Rossillionis et Ceritanie: Quia post quandam instauracionem per dominum Regem Ferdinandum, genitorem Nostrum memorie gloriose, factam vobis fidelibus Nostris Bernardo de Muntpalau et Berengario dez Cortey, civi civitatis Barchinone,

Prorogatio facta per dominum Regem Ferdinandum ad tres annos.

Prorogatio domini Regis Alfonsi.

arrendatoribus *Secce* argenti ville Perpiniani, in dicta civitate vicesima quarta die julii anno a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo terciodecimo de tempore trium annorum quo cudimentum dicte *Secce* argenti cessaverat sine culpa vestri in usu quem vos dicti arrendatores habetis cudendi monetam et signanter in usu quem habetis virtute quorumdam licenciarum per dictum genitorem Nostrum vobis dictis arrendatoribus concessarum, quarum aliqua sunt date Cesarauguste vicesima die aprilis anno a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo quartodecimo: quiquidem usus habent, quod vos dicti arrendatores possitis cudere seu cudi facere sub certa lege et modo regales et medios regales qui pro quolibet eorumdem valorem duodecim denariorum caperent et non ultra, et eciam possitis cudere seu cudi facere crucesignatos et medios crucesignatos cum certo contrasigno aposito in eisdem, quorum valor pro quolibet ipsorum decem et octo denariorum summa capere posset et non ultra, fuistis per tempus quinque annorum amplius impediti ac quia nonnulli occasione, dicti contra signi dictos crucesignatos nisi ad valorem decem et septem denariorum *acorsare* et recipere dubitarunt. Quia eciam Nos, dudum existentes in villa Frage, volentes jura Nostra regia et vos dictos arrendatores, ut tenentur, precavere ab omni dampno quod posset in predictis quoquomodo pervenire super dicto impedimento que tunc iminebat racione dicti contra signi, sub certo modo et forma providimus taliter quod crucesignati predicti, absque dubio possunt recipi et *acorsari*. Et quia vos dicti arrendatores Nobis humiliter supplicastis ut cum ex eis non solum vobis ut arrendatoribus sed eciam Nostris juribus dampnum non modicum secutum fuerit et quamdiu cessabitis cudere seu cudi facere subsequenter, maxime cum pretendatis, absque diminucione dictorum jurium precium dicte monete, augmentare tempus dictorum quinque annorum, que vos fuistis in usu predicto impediti, pretextu dicti impedimenti sine culpa vestri quod tempus occasione predicta infructuosum et inutile fuit Nobis et vobis postquam jam alia per Nos, ut predicitur, fuit provisum super dicto contrasigno instaurare ac prorogare de Nostri benignitate regia dignaremur: Nos igitur; attento quod eo quia vos dicti arrendatores sequto dicto impedimento quo vos fuistis impediti in usu predicto fecistis continere apud Nos diligentissime et diversimode instanciam ut super predictis, decens remedium adhiberemus in dispendio temporis predicti, quinque annorum non potest vobis ullomodo culpa impingi: et attento eciam quod dilectus Consilliarius et Maiordomus Noster Berengarius de Ulmis miles habet super emolumentis dicte *Secce* argenti assignacionem usque ad certam quantitatem ad tempus vestri arrenda-

menti pro qua quantitate seu pro illa parte que ex ipsa restaret recuperari seu haberi per dictum Berengarium de Ulmis propter dispendium temporis quo vos dicti arrendatores fuistis impediti, nisi per Nos provideretur de remedio subscripto in eisdem obnoxii et obligati essemus: et attentis premissis et utilitate Nostre Curie et rei publice tempus quo occasione dicti impedimenti cudi facere cessavistis in quo, ut sumus veridice informati quinque anni et amplius includuntur, huiusmodi serie instaurantes atque eciam prorogantes, concedimus et facultatem plenariam eciam vobis jam dictis arrendatoribus tenore presencium impertimur quod eciam lapso termino predicti vestri arrendamenti possitis et valeatis per quinque annos ex nunc continue sequtores ipso arrendamento et eius juribus et concessionibus atque provisionibus dicti Nostri genitoris et Nostris uti plenarie et gaudere et cudi facere *crucesignatos, blanchas, coronatas, regales* et alias monetas in dicto arrendamento et provisionibus premissis ac aliis vobis factis et concessis per dominum Regem, proavunculum Nostrum, memorie laudis digne, nominatas seu eciam expressatas qualitercumque, et de ipsis seu juribus vobis pertinentibus, facere et tradere ea illis et illo modo et non alia quibus et qualiter currentibus annis in ipso arrendamento et provisionibus inde factis et concessis facere tenemini et debetis. Mandantes per hanc eandem Gubernatori Nostro generali eiusque vicesgerentibus, Vicariis, Bajulis, Magistris et aliis Officialibus *Seccarum* ceterisque universis et singulis Officialibus et subditis Nostris presentibus et futuris ad quos spectet et ipsorum Officialium locatenencium, quatenus huiusmodi prorogacionem et temporis instauracionem et omnia et singula supradicta, tenentes firmiter et observantes, contra ea vel aliquod eorumdem non faciant aut veniant aut aliquem contrafacere vel venire permittant aliqua racione. In cuius rei testimonium presentem fieri jussimus Nostro sigillo pendenti munitam. Data Balagarii tercia die januarii anno a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo decimo nono regnique Nostri quarto. *De Funes.*—In quoquidem, dictum multum honorabilis Berengarius de Ulmis miles, vita functus, Consiliarius et Maiordomus proxime dicti domini Regis principalis arrendator erat licet in cartis regiis supra mencionatis et supra inserta de eo nulla mencio ut dictus arrendator facta fuit ob causam, attamen ita est et sich in veritate constat et de facto in dicto arrendamento dictus honorabilis Berengarius de Ulmis certam peccunie quantitatem bistraxit ut per *compota* dicti arrendamenti inde secuta ac per assignaclones regias inde per ipsum honorabilem Berengarium de Ulmis oblatas et alia apparet. Attendentes, eciam nos deliberasse cedere et transportare in vos Dalma-

V.E annos.

Blanquas, et cétera.

cium Stany *campsorem* et Huguetum Riambau mercatorem ville Perpiniani dictum arrendamentum et omne jus et quitquid et quantum juris nobis pertinet et spectat qualitercumque in eo durante tempore dicte ultime et preinserte instauracionis; hoc adiecto, quod a vobis recuperemus realiter et de facto habeamus peccunie quantitatem et sub modo, forma, tempore, condicionibus et retencionibus infrascriptis et non alias. Gratis et ex certis nostris scienciis per nos et nostros quoscumque damus, cedimus, transfferimus et transportamus in vos dictos Dalmacium licet absentem ut presentem et Uguetum de Riambau hic presentem nomine vestro proprio et ut Procuratorem vestri dicti Dalmacii recipientis et stipulantis ut infra et vestris dictis nominibus et quibus volueritis, per dictum et infrascriptum tempus, et non alias dictum jus necnon omnia jura omnesque vices, voces et acciones reales et personales, mixtas, utiles et directas, ordinarias et extraordinarias et alia quecumque nobis competencia et pertinencia ac pertinentes et pertinere debencia et debentes in arrendamento predicto et in aliis omnibus et singulis ex inde resultantibus et emergentibus ex eisdem connexis ac in quibuscumque aliis bonis racione et occasione eiusdem arrendamenti. Quibus juribus, vicibus, vocibus et accionibus possitis vos et vestri durante tempore et juxta modum et formam ac sub condicionibus et retencionibus subscriptis cudi seu cudi facere monetam argenti juxta modum et formam in predictis priori arrendamento et eciam in reliquo alio arrendamento, unimento et agregamento ac instrumentis sive cartis regiis inde, ut predicitur, factis, contentis et expressatis et alia omnia et singula facere seu fieri facere et requirere in judicio et extra judicium quecumque et quemadmodum nos facere poteramus ante presentes jurium et accionem, cessionem, transportacionem et translacionem et possemus nunc et eciam postea quandocumque. Nos enim facimus et constituimus vos et quod volueritis durante dicto et subscripto tempore et juxta modum et formam [ac sub conditionibus et retentionibus] subscriptis dominos et Procuratores in rem vestram propriam, vosque et vestros et quos volueritis in locum et jus nostrum ponimus et statuimus ad faciendum inde vestras et vestrorum in omnibus libere voluntates durante tempore et juxta modum et formam ac sub condicionibus et retencionibus, ut predicitur, subscriptis sine contradiccione et impedimento nostri et nostrorum et alterius cuiuscumque persone vobis tenentibus et complentibus pacta, condiciones et retenciones subscriptas et non alias. Dicentes, intimantes et mandantes serie cum presenti vicem in hiis epistole jure gerenti Magistro *Secce* et aliis quibusvis Officialibus dicte

Secce et aliis quibusvis personis ad quos hec spectet et qui ad aliud premissorum et aliorum contentorum in dictis priori arrendamento, unimento et agregamento quomodolibet teneantur et obligati existant, quatenus aliquo alio mandamento, consultacione seu notificacione a nobis minime expectatis seu postulatis vobis seu cui volueritis durante dicto et subscripto tempore et juxta modum et formam ac sub condicionibus et retencionibus infra contentis respondeant, pareant et obediant tanquam nobis in et de omnibus his in et de quibus nobis respondere parere et obedire tenebantur ante presentis instrumenti confeccionem, vosque habeant et teneant pro arrendatoribus dicte *Secce* juxta modum et formam ac sub condicionibus et retencionibus subscriptis et per tempus infra contentum et non alias. Insuper convenimus et bona fide promittimus vobis et vestris arrendamentum et agregacionem predictam et alia omnia et singula supradicta ut in dictis instrumentis sive cartis regiis contenta et specificata per tempus subscriptum ac sub modis, formis, condicionibus et retencionibus infrascriptis et aliis expressis et declaratis in Capitulis in dictis instrumentis sive cartis regiis contentis, vos et vestros et quos volueritis durante tempore et juxta modum et formam ac sub condicionibus et retencionibus subscriptis habere, tenere et possidere in pace et secure ac tute contra cunctas personas, corpus et collegia, ac tenere vobis et vestris inde firmiter de eviccione omnique dampno littis et extra et alias sicut et prout nobis promissum et stipulatum extitit juxta modum et formam in dictis instrumentis sive cartis regiis dictorum primi arrendamenti et reliqui alius arrendamenti, unimenti, et agregameuti contentis. Et pro predictis omnibus et singulis attendendis firmiter et complendis et pro firma et legali eviccione eorum, ut supra proxime dictum est, obligamus vobis et vestris omnia bona nostra mobilia et inmobilia ubique habita et habenda, ac eciam juramus sponte in animas nostras per dominum Deum et eius Sancta quatuor Evangelia, manibus nostris corporaliter tacta, predicta omnia et singula semper rata, grata et firma, habere, tenere et observare et in nullo contrafacere vel venire jure aliquo causa vel eciam racione, renunciantes quod ad hec omni juri, Constitucioni, foro, racioni et consuetudini et cuicumque alii auxilio contra premissa et infrascripta nos juvantibus quovismodo. Predictas quoque dacionem, transfericionem et trasportacionem vobis et vestris et quibus volueritis cum presenti instrumento facimus sub his modis, formis, condicionibus et retencionibus a tempore, videlicet, quod si in dicta *Secca* huic ad duos annos primo et continue venturos a die ista in antea computandos cudetur tot et de dicta moneta quot jus inde pertinens plene sufficiat

ad solvendum et satisfaciendum nobis, salvo errore *cauculi*, in septingentis sexaginta tribus libris, novem solidis et undecim denariis qui nobis pro nunc debentur racione dicti, illas nobis teneamini et sitis astricti dare et realiter exsolvere indilate infra dictos duos annos. Verum, si dictum jus infra dictum biennium plene non ad solvendum et satisfaciendum nobis in dictis septingentis sexaginta tribus libris, novem solidis et undecim denariis, ut est dictum, teneamini nobis dictum nostrum debitum realiter et de facto exsolvere quominus infra quatuor annos a dicta et presenti die in antea continue numerandos. Et si forsan infra dictos quatuor annos nos non fuerimus realiter et de facto contenti in dictis septingentis sexaginta tribus libris, novem solidis et undecim denariis nobis debitis, ut est dictum, transactis dictis quatuor annis ilico dictum arrendamentum cum omnibus suis integritatibus et juribus restituatur nobis et nos simus et remaneamus in puncto quo nunc sumus ut si huiusmodi cessio et transportacio facte non forent et eedem cessio et transportacio pro non factis habeantur et sint ipso facto casse, irrite atque nulle et nullius efficacie seu valoris. Et nos teneamur recipere eorum id quitquid et quantum per nos receptum et per nos vobis exsolutum extiterit virtute presentis instrumenti, teneamini eciam vos soluto tamen dicto nostro debito integriter, ut est dictum, si tamen infra dictos duos annos illud exsolveritis; sin autem infra dictos quatuor annos inclusis in eis dictis duobus annis, ut est dictum, deinde de dicto arrendamento respondere honorabili Berengario de Ulmis domicello, filio et heredi dicti honorabilis Berengarii de Ulmis quondam militis seu cui voluerit et non alteri pro restanti tempore dicte preinserte vel alterius instauracionis, et sub his pactis et formis ac condicionibus et retencionibus vobis facimus, has cessionem et transportacionem, ut predicitur, et non alias. Ad hec, ego dictus Huguetus Riembau, nomine meo proprio et eciam ut Procurator ad hec specialiter et ad alia legittime constitutus a dicto Dalmacio Stany prout de dicta procuracione plene constat instrumento publico tenoris sequentis:— In Christi nomine. Sit omnibus notum: Quod Ego Dalmacius Stany, *campsor* ville Perpiniani, gratis facio, constituo et ordino certum, verum, specialem et indubitatum Procuratorem meum ad infrascripta generalem Huguetum Riembau mercatorem ville predicte Perpiniani, videlicet, ad acceptandum et stipulandum pro me et nomine meo illam cessionem seu trasportacionem seu alium quemvis contractum per venerabiles Bernardum de Montepalacio domicellum et Berengarium Descortey civem Barchinone et alios qui fuerint in subscriptis eorum consocios michi et dicto Procuratori meo, fiendam de omni illo jure

dictis venerabilibus Bernardo et Berengario ac dictis suis consociis pertinenti de moneta que cuditur et cudetur in *Secca* ville Perpiniani vigore arrendamenti de dicto jure eis facti et illam peccunie quantitatem occasione dicte cessionis seu transportacionis juris predicti prenominatis venerabilibus Bernardo et Berengario et eorum in predictis consociis pro me et nomine meo certis terminis et solucionibus et sub illis penis et sagionum, Procuratorum et portariorum salariis, pro me et nomine meo solvere promittendum. Et pro ipsa peccunie quantitate dictis Bernardo et Berengario et eorum consociis solvenda modo et forma per dictum Procuratorem meum cum eisdem conveniendis et concordandis omne et totum id quod ego et dictus Huguetus Riambau vigore dicte cessionis et transportacionis per prenominatos Bernardum et Berengarium michi et dicto Procuratori meo fiende receperimus ex et de jure pertinenti ex moneta que cuditur in *Secca* predicte ville obligandum et ypothecandum. Et pro eadem peccunie quantitate per dictum Procuratorem meum superius nominatis solvere promittenda ex et de dicto jure dicte *Secce* per me et dictum Huguetum Riambau recipiendo vigore dicte cessionis et transportacionis michi dicto Hugueto fiende, eisdem Bernardo et Berengario ac eorum consociis si qui fuerint me et bona mea in solidum et per toto obligandum et astringendum que ego nunc per tunc obligo, ypotheco et astringo in posse vestri Notarii pnblici infrascripti, nomine omnium illorum quorum interest et intererit stipulantis legittime et recipientis. Et quecumque instrumenta super predictis necessaria et opportuna cum et sub illis pactis, paccionibus et convencionibus, vinculis, juramentis et renunciacionibus prout dictus Procurator meus cum superius nominatis poterit convenire et concordare pro me et nomine meo faciendum, laudandum et firmandum que ego de presenti laudo et firmo illaque valere volo ac si per me personaliter facta et firmata forent. Et omnia alia universa et singula in predictis et circa ea necessaria decencia, seu eciam opportuna, faciendum, tractandum et procurandum et que ego facere possem in predictis personaliter constitutus, eciam si talia fuerint que mandatum exhigant speciale, quoniam super predictis omnibus et eorum singulis dicto Procuratori meo plenam et liberam confero potestatem cum plenissima et generali administracione et me habere promitto ratum, gratum et firmum perpetuo totum et quitquid per dictum Procuratorem meum in et super predictis actum, factum, gestum seu alias procuratum fuerit quovismodo et nullo tempore revocare sub ypothe[ca] et obligacione omnium bonorum meorum presencium et futurorum et sub omni juris renunciacione qualibet ad hec necessaria pariter et cautela. Quod fuit

actum Perpiniani die prima mensis junii anno a Nativitate Domini M.° quadringentesimo vicesimo, presentibus pro testibus Jacobo Mir *aventurerio*, Guillelmo Bo comorante cum dicto Dalmacio Stany de Perpiniano et me Raymundo Mora Notario Perpiniani qui predicta recepi requisitus. Sig✠num mei Raymundi Mora de Perpiniano, auctoritate Illustrissimi Domini Aragonum Regis Notarii publici, qni predicta per me recepta scripsi et clausi, et supraposui in sexta linea ubi rescribitur *pro*, et rasi et emendavi in tercia linea ubi dicitur *de Montepalacio*, ex nominibus predictis, laudans predicta ut superius late posita sunt et scripta, ac acceptans a nobis dictis honorabilibus Bernardo de Muntpalau et Berengario de Cortilio cessionem et transportacionem predictas ac omnia et singula supradicta sub et compactis modis, formis et condicionibus et retencionibus precontentis, gratis et ex certa sciencia, per firmam et solemnem stipulacionem nominibus predictis convenio et bona fide promitto vobis dictis honorabilibus Bernardo de Montepalacio et Berengario de Cortilio his presentibus stipulantibus et vestris quod dictus principalis meus et ego et sui atque mei in his successores tenebimus et attendemus modos, formas et condiciones et retenciones ac alia supradicta prout melius et plenius superius sunt expressa, ac eciam trademus et solvemus realiter et de facto et jure dicte *Secce* quantitatem peccunie predictam vobis debitam, ut prefertur, temporibus predictis juxta modos, formas, condiciones et retenciones superius precontentas et eciam tenebimus, complebimus et observabimus pacta et condiciones in dictis regiis arrendamentis unimento et agregamento contentas et adiectas. Et hec dictis nominibus faciam et dictus principalis meus faciet et facere dictis nominibus promitto sine aliqua, videlicet, dilacione, excusacione et excepcione et absque omni dampno, interesse et missione vestri et vestrorum et quod dictus principalis meus et ego contentabimus vobis vel vestris peccunie quantitatem predictam modo et forma, condicionibus et retencionibus ac temporibus predictis, verum si forsan ea omnia et singula non compleverimus ac non tenuerimus ut superius in presenti instrumento continetur, et opportuerit vos seu vestros successores, messiones vel expensas aliquas facere vel dampnum aliquod sustinere, et pro peticione ac recuperacione seu exaccione eorum seu alicuius partis ipsorum aut aliorum in presenti instrumento contentorum opportuerit vos vel vestros ire seu mittere ad me vel dictum principalem meum vel suos atque meos heredes vel successores nuncium vel procuratorem aut alia laborare ubique nominibus predictis et utroque nomine in solidum. Convenio et bona fide promitto vobis dare et solvere vobis aut ipsi nuncio vel procuratori vestro vel vestrorum

pro salario cuiuslibet diey qua dicta de causa laboraveritis seu laboraverint ubique, viginti solidos barchinonenses de *terno*. Quo salario cotidiano soluto vel non, nichilominus ad observacionem omnium et singulorum in presenti instrumento contentorum ego et dictus principalis meus et utrique mei et ipsius in solidum et nostri efficaciter teneamur et astringamur: promitto eciam dictis nominibus et utroque nomine in solidum vobis vel vestris quod restituam solvam et emendabo vobis vel vestris indilate omnes et singulas missiones sumptus dampna et interesse, si quas vel si que, vos vel vestri facietis et sustinebitis quoquomodo pro peticione ac recuperacione seu exaccione predictornm aut infrascriptorum seu aliquorum aliorum contentorum superius. Super quibus missionibus, sumptibus, dampnis et interesse ac salario cotidiano predicto credatur vobis et vestris plano et simplici verbo vel saltim solo simplici juramento quod nunch pro tunch vobis et vestris nominibus pro dictis deffero et pro delato id penitus haberi volo ex pacto nullo alio probacionum genere requisito. Ceterum nominibus predictis et utroque nomine in solidum convenio et bona fide promitto vobis et vestris quod super premissis et infrascriptis vel eorum aliquo, dictus principalis meus nec ego nec sui atque mei non firmabunt vobis vel vestris jus nec causabimus vobiscum nec contestabimur nec contestabuntur vobis vel vestris littem nec opponemus nec opponent nec opponi faciemus seu facient vobis vel eis aliquam excepcionem dilatoriam solucionis nec declinatoriam fori nec aliquam eciam retencionem, compensacionem, deduccionem, negociacionem vel deffensionem nec juris vel facti diffugium vel maliciam nec aliquam aliam excepcionem vel causam ad predicta vel infrascripta vel eorum aliquod contrariam ullomodo. Et quod super predictis vel infrascriptis vel eorum aliquo dictus principalis meos nec ego non utetur nec utar nec uti eciam possim seu possint aliqui elongamento super sedimento, guidaticho, provisione vel gracia concessis vel concedendis specialiter vel generaliter per dominum Regem vel eius consortem aut aliam quamcumque personam inde potestatem habentem vel habituram ex quacumque causa et sub quavis expressione verborum, ubi eciam concessa essent motu proprio concessuris et utilitate rei publice aut aliter quovis modo. Et pro his quibus supra et infra dictis nominibus renuncio vel eorum aliquo vel aliis eciam quibuscumque quibus dictus principalis meus et ego atque mei et successores ponemus seu ponent se et me atque suos et meos deffendere seu aliquatenus excusare a premissis seu infrascriptis non utar, nec dictus principalis meus utetur, nec uti eciam possim neque possit seu michi nec sibi liceat ullomodo, nec me nec dictum principalem meum

nec alterum nostrum audire super predictis teneamini, ymmo dictis nominibus volo et consencio aut vobiscum quod pro dictis et infrascriptis omnibus et singulis fiat et fieri possit et valeat contra dictum principalem meum et me aut alterum mei et ipsius et meos atque suos in personis et bona utriusque mei et ipsius eciam privilegiatis ad solam presentis instrumenti hostencionem omni excepcione remota execucio fortiter et districte tanquam pro debito in judicio confessato seu re judicata per appellacionem vel alia non suspensa, nec dictus principalis meus nec ego nec sui atque mei proponemus nec allegabimus seu proponere vel allegare possimus seu alter nostrum possit aliquam volicionem vel pactum de non petendo nec aliquam aliam excepcionem solucionis peremptoriam vel impeditivam nisi eciam hostenderimus et probaremus statim et eo contextu quo allegaretur per publicum apoce instrumentum confectum per Notarium publicum et non alia. Et si forsan dictus principalis meus aut ego et sui seu mei firmaremus aut firmarent vobis vel vestris jus aut causaremus seu causarentur vobiscum vel vestris littem aut si opponeremus vel opponerent aut opponere faceremus seu facerent vobis vel vestris aliquam dictarum excepcionum seu causarum superius expressatarum aut aliquam aliam quamcumque, aut si uteremur seu dictus principalis meus uteretur aliquo elongamento, guidaticho, provisione vel gracia aut aliis quibus infra dictis nominibus renuncio vel aliis eciam quibuscumque quibus solucionem predictorum vel alicuius eorum differre vel auferre aut modo aliquo impedire vel alia adversus predicta vel infrascripta vel eorum aliquod facere vel venire possemus seu possent, ego nominibus predictis convenio et bona fide promitto vobis et vestris pro his casibus et quolibet eorum et tociens quociens contrafactum fuerit eisdem nominibus dabo et solvam vobis et vestris pro pena et nomine pene quinquaginta libras barchinonenses de *terno* de qua pena, casu quo comittatur, tercia pars Serenissimo domino Rege vel eius regio Officiali qui de hiis exequcionem faciet atquiratur, et residue due partes vobis et vestris totaliter aplicentur et adquirantur. Et ipsa pena comissa vel non semel aut pluries sive graciose remissa, nichilominus predicta et infrascripta omnia et singula rata maneant perpetuo atque firma et ad eorum observacionem ego et dictus principalis meus et sui atque mei teneamur et astringamur sive teneatur et astringatur. Et pro his complendis et firmiter attendendis, tenendis et observandis nominibus predictis et utroque nomine in solidum obligo vobis et vestris omnia et singula bona dicti principalis mei atque mea et utriusque mei et ipsius in solidum mobilia et inmobilia ubique habita et habenda, renuncians nominibus qui-

bus supra quantum ad hec beneficio novarum Constitucionum et dividendarum accionum et consuetudini Barchinone loquenti de duobus vel pluribus in solidum se obligantibus et legi sive juri dicenti delacionem juramenti ante sui prestacionem posse revocari et legi sive juri dicenti quod pena semel exacta amplius peti sive exhigi non possit et alii legi sive juri prohibenti penam dari et solvi et restitucionum, missionum, dampnorum et interesse, renunciantes in quantum eisdem nominibus omni elogamento, supersedimento, guidatico, privilegio et rescripto dicto principali meo aut michi comisso vel concedendo emanato vel emanando a domino Rege vel eius consorte eorumque libero aut liberis vel Procuratoribus seu Gubernatoribus aut aliis Officialibus seu personis potestatem qualitercumque habentibus, eciam si dicto principali meo aut michi seu suis atque meis aut alteri mei et ipsius concessa essent vel concederentur in posterum in speciali vel generali sive causa vel favore armate, viagii, hostoli, pacis, guerre aut legacionis, sive eciam insultus gentium extranearum, sive eciam alia ex quacumque alia necessitate seu causa quacumque urgente vel necessaria, eciam si extrema necessitas hoc exposceret et sub quacumque eciam forma seu expresssione verborum. Renuncio eciam dictis nominibus spaciis decem dierum qui dantur ad redimendum pignora, et quatuor mensium qui a lege indulgentur condempnatis in personali accione, et sex mensium qui dantur debitoribus pro vendendis honoribus et solucionibus fiendis, et decem dierum qui dantur ad instrumenta querenda et diey ad deliberandum et omni citacioni et monicioni ac firme juris et omni libelli, oblacioni, litis, contestacioni et eius officio et acordio unius plurimum dierum et beneficio restitucionis in integrum et omnibus nullitatibus, appellacionibus, provocacionibus, reclamacionibus, excepcionibus et deffensionibus et omni judiciario ordini, et foro dicti principalis mei ac eciam meo et beneficio ipsius fori, submittens me et dictum principalem meum et bona sua atque mea quantum ad predicta foro districtui, cognicioni ac examini illius Officialis Curie sive judicis, coram quo seu qua, dictum principalem meum ac me, pro premissis convenire volueritis forum quorum in dictum principalem meum et me et bona sua et mea suscipio, et de presenti volens et dictis nominibus consenciens quod dicti Officiales Curia sive judex per vos eligende per se et sagiones ac ministros suos possint et valeant me et dictum principalem meum aut alterum mei et ipsius et bona sua atque mea compellere, distringere et forciare ad complendum et attendendum vobis vel vestris predicta omnia et singula et contra me et dictum principalem meum aut alterum mei et ipsius in personis et bonis exequciones quascumque rigi-

das atque fortes facere pro premissis. Possint eciam et valeant dicti Officiales per vos eligendi intrare infra clausuras cuiuscumque castri, ville seu loci ubi dictus principalis meus ac ego reperti fuerimus licet sue jurisdiccioni non submissi. Renuncians dictis nominibus, quo ad hec: Constitucionibus Pacium et Treugarum ac juribus quibus tenetur, quod aliquis Vicarius Curie sive Judex, foro execucione facienda, non intret infra clausuras alicuius castri, ville seu loci, sue jurisdiccioni non submissi: et legi [Digest.] *Si convenerit* **de jurisdiccioni omnium Judicum:** et juri revocandi dominum: et legi dicenti quod quis non possit se submittere ex pacto foro Judicis qui suus non est: volens dictis nominibus et consenciens ex pacto, quod vos et vestri in his successores possitis dictum principalem meum et me et utrumque mei et ipsius in solidum, quem inde volueritis eligere, in judicio et extra, pro predictis conveniri et electum seu electos dimittere et dimissum seu dimissos resumere, in eodem vel eisdem si volueritis exequcionem facere et fieri requirere et super his possitis tociens quociens volueritis variare dum de predictis vobis seu vestris aliquid debeatur. Denuo eisdem nominibus renuncio quo ad hec, omnibus aliis legibus, juribus canonibus et civilibus, auxiliis, benefficiis, foro, franquesiis, usibus, usaticis, usanciis, racionibus, consuetudinibus editis et edendis pro me dictis nominibus et nostris facientibus ac juvantibus quovismodo, que omnia quibus generaliter dictis nominibus renuncio, et pro inde haberi volo eisdem nominibus ac si in presenti instrumento continerentur specialiter et expresse, renuncians quantum ad hec dictis nominibus legi sive juri dicenti generalem renunciacionem non valere et omni alii juri, racioni et consuetudini contra hec repugnantibus quoquomodo. Et ut predicta omnia et singula maiori gaudeant firmitate, non vi nec dolo sed sponte juro dictis nominibus in animam dicti principalis mei atque meam per dominum Deum et eius Sancta quatuor Evangelia, manibus meis corporaliter tacta, predicta omnia et singula rata, grata et firma habere, tenere, attendere et complere et in nullo contrafacere vel venire aliquo jure, causa vel eciam racione. Hec igitur omnia et singula predicta facimus, paciscimur, convenimus et promittimus, scilicet: nos dictus Bernardus de Muntpalau et Berengarius de Cortilio ex una parte, ego dictus Huguetus Riembau dictis nominibus parte ex altera, scilicet, utraque pars nostrum a se dicta et promissa alteri et vicissim, necnon et Notario subscripto ut publice persone pro utraque parte nostrum et suis et pro aliis eciam personis omnibus quorum interest et intererit, recipienti et paciscenti ac eciam legittime stipulanti. Et volumus nos dicte partes

quod de his fiant duo publica consimilia instrumenta quorum utrique parti nostrum unum tradatur per Notarium infrascriptum. Actum est hoc in Capella beatorum Johannis Babtiste et Johannis apostoli et evangeliste sita satis prope et quasi ante domum Baldomuani que constituta est infra parrochiam Sancte Columbe de Gramaneto territorii Barchinone octava die junii anno a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo vicesimo.—Sig✠num Bernardi de Muntpalau.—Sig✠num Berengarii de Cortilio.—Sig✠num Hugueti Riembau, predictorum qui predicta per utramque partem nostram a se dicta et promissa dictis nominibus laudamus, firmamus et juramus.

Testes huius rey sunt: Venerabiles Johannes de Castro Episcopali et Bernardus de Vinyo domicelli ac Bernardus dels Anglers, habitator dicte ville Perpiniani Principatus Cathalonie.

Sig✠num mei Johannis dez Puyol dicti domini Regis Scriptoris auctoritateque regia Notarii publici per totam terram et dominacionem suam, qui premissis interfui et cartam presentem in duobus pergameneis cum quadam membrana pergamenea ut supra patet in vetis seu *sintis* in quorum primo sunt centum octo linee integre et complete, prima quarum incipit: *In Dei nomine: Noverint universi,* et finit *locum et cessionem;* ultima vero linea dicti primi pergameni incipit *rent vobis vel vestris,* et finit *aliquam dictarum.* In secundo vero pergameneo sunt triginta tres linee integre et complete ultra quandam quasi inceptam et eciam lineam testium: quarum quidem triginta trium linearum integrarum et completarum, prima incipit *excepcionem seu causarum* et finit *renuncio,* vel ultima vero linea dicti secundi et ultimi pergameni integra et completa incipit *Domini millesimo* et finit *et promissa dictis,* in linea autem quasi incepta sunt vera sequencia, *nominibus laudamus, firmamus et juramus,* scribi feci et clausi, cum rasis in lineis dicti primi pergameni VII.ª *dum grose,* XVIIII.ª *dat absque,* XXXI.ª *domus,* XLVI.ª *priori arrendamento et relico alio arrendamento, unimento,* LVII.ª *errore,* LXXVIII.ª *totum et quit,* LXXIX.ª *et nullo tempore revocare et idem omnia,* LXXXVII.ª *faciam,* et cum rasis in lineis secundi pergameni VII.ª *bona dicti,* XVI.ª *mei,* ac XX.ª *quinta foris foy.*

Quibus oblatis, illico dicti reverendus et multum honorabiles domini Judices sive Provisores Gravaminum, concessa copia de predictis Sindico dicte civitatis Barchinone, si eam habere voluerit, eidem ad respondendum predictis diem lune proximam assignarunt, mandantes intimari.

Que fuerunt intimata dicto Johanni de Foutecohoperto, dimitendo in scriptis in eius Scribania cuidam jurato suo die sabbati XXVI die

dicti mensis junii ut idem portarius retulit die lune XXVIII.ª dicti mensis.

Expost die sabbati vicesima sexta die jamdicti mensis junii anno predicto a Nativitate Domini millesimo CCCC.ª XXIII.º coram dictis reverendo et multum. honorabilibus dominis Judicibus sive Provisoribus Gravaminum, videlicet, Speranteindeo Cardona, Francischo Amenla, Petro Rexach, Vincencio Abbati Agerensis, Petro Malet decano Ecclesie Barchinone, Jacobo Caliç, Anthonio de Turribus, Vincencio Padriça et Poncio Porta, comparuit discretus Johannes Pareta Notarius, Sindicus ville Perpiniani jamdictus et dicto nomine in alterius partis absencia obtulit et produxit quandam papiri cedulam huiusmodi seriey:

Interesse quod pretendit Universitas ville Perpiniani in predictis, videlicet, si prohiberetur quod moneta non cuderetur in eadem villa est notorium et plusquam manifestum, ex eo, quia cum dicta villa sit in fronteria prope confines regni Francie constituta et inibi sit penuria peccuniarum, attento maxime quod moneta que cuditur in regno Francie ibi nunc non currit neque recipitur attenta illius minori valencia, si ibi non cuderetur, remanerent gentes et patria sine moneta et nisi fuisset ibi fabricata moneta istis annis proxime preteritis fuissent rei publice dicte ville multa dampna insequta, et econverso propter illius cudicionem, Universitas et singulares dicte ville a notorio receperunt utilitatem et incrementum. Preterea, in dicta villa est usus et consuetudo a X, XX, XXX. XXXX, L.ª et LX annis citra et ultra, quod hominum non est memoria de contrario inconcusse et sine contradiccione observatus et observata, cudendi monetam auri et argenti juxta legem per Principem statutam, ibique fuerunt, sunt et est magister et magistri *secce*, Alcaldi et alii Officiales et Ministri ad officium *secce* necessarium: estque ibi collegium formatum monetariorum: ibique per et infra tempore mencionata successive fuit facta cudicio diversarum monetarum, tam auri quam argenti, ut puta florenorum timbrorum auri coronatorum et crucesignatorum et aliarum specierum. Interest ergo dicte Universitati Perpiniani quod usus et consuetudines predicte observentur, dictaque Universitas in possessione seu quasi predictorum manuteneatur, dominusque noster Rex usus et consuetudines dicte ville medio juramento confirmavit. Unde non creditur, quod civitas Barchinone habeat privilegium quod alibi non valeat cudi moneta nisi in ipsa Barchinone. Et ubi appareat dictam civitatem habere tale privilegium, quod negatur, constat ibi fuesse derogatum per contrarium usum diutius

observatum. Pro tanto, Sindicus Universitatis dicte ville Perpiniani, stando et perseverando in excepcione per ipsum supra proposita, non consentit, quod vos honorabiles domini Provisores de pretenso preiudicio cognoscatis seu aliquatenus vos intromitatis cum evidenter concerniat interesse privatim: alias cum debita reverencia protestatur de infriccione Capituli vestre comissionis et de omnibus aliis de quibus sit dicte Universitati licitum protestari. Requirens hanc inseri in fine dicti asserti Gravaminis et ad partem fieri eidem Universitati publicum instrumentum per vos Notarium ad memoriam predictorum.

Quibus oblatis, ilico dicti reverendus et multum honorabiles domini Judices sive Provisores Gravaminum, concessa copia de predictis Sindico dicte civitatis Barchinone, mandarunt predicta inseri et continuari, nullam assignacionem facientes.

Postmodum vero die lune quinta die mensis julii anno predicto a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo vicesimo tercio, coram dictis reverendo et multum honorabilibus dominis Speranteindeo Cardona, Francischo Amenla, Petro Rexach, Vincencio Abbati Agerensis, Petro Malet decano Ecclesie Barchinone, Jacobo Calliç milite, Anthonio de Turribus, Vincencio Padriça et Poncio Porta, Judicibus sive Gravaminum Provisoribus, comparuit dictus Arnaldus Petri Bonet, Procurator dicti honorabilis Berengarii de Ulmis militis, et aliorum arrendatorum *secce* predicte, et in partis alterius absencia obtulit et produxit quandam in scriptis papiri cedulam huiusmodi sub tenore:

Ad magis monstrandum de interesse privato honorabilis domini Berengarii de Ulmis quondam militis filii et heredis alterius Berengarii de Ulmis quandam militis necnon et aliorum arrendatorum *secce* Comittatuum Rossillionis et Ceritanie et signanter ville Perpiniani, Arnaldus Petri Boneti, nomine quo supra, producit Cartam Regiam arrendamenti per dominum Regem Martinum, digne recordacionis, de dicta *Secca* factis, quod tempus arrendamenti in illa contentum fuit postea prorogatum, tam per dominum Regem Ferdinandum, memorie recolende, quam per dominum Regem nunc regnantem: tempora quarum prorogacionum ad hunc pendent et currunt.

Tenor vero Carte Regie ac superius mencionate sequitur et est talis:

In nomine nostri Domini Jhesu Christi. Pateat universis: Quod Nos Martinus, Dei gracia Rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie

et Corsice, evidenti utilitate et comodo super his previsis, cognitis et diligenti meditacione pensatis, de certa sciencia et consulte, vendimus sive arrendamus vobis fidelibus Nostris Johanni Vivot civi Maioricarum et Francischo Barceloni mercatori Valencie et vestris et quibus volueritis per modum inferius designatum, *Seccam* Nostram argenti ville Perpiniani et Comittatuum predictorum pro faciendo cudi in dicta villa et Comittatibus crucesignatos sive *croats* et monetam minutam argenti inferius designandos, necnon et totum jus Nobis et successoribus Nostris in dicta *secca* pertinens quovismodo, ita quod vos dicti Johannes Vivot et Francischus Barceloni loco Nostri, et non alii quicumque, cudi faciatis in ea subscriptos, crucesignatos sive *croats* monetam minutam argenti utaminique ac uti possitis libere arrendamento presenti: quamquidem vendicionem seu arrendamentum vobis et vestris ac quibus volueritis facimus ad et per illud tempus, precium, condiciones et formam que describuntur et declarantur inferius in quibusdam Capitulis inter Nos et fidelem Consilliarium et Thesaurarium Nostrum Johannem de Plano Legum Doctorem parte ex uua, et vos dictos Johannem Vivot et Francischum Barceloni ex altera concordatis, inhitis et factis: tenor quorum in modum habetur sequentem: En nom de Deu sia et de la gloriosa Madona Sancta Maria e de mossen Sant Johan Babtista: Lo Senyor Rey arrenda e ven an Johan Vivot, ciutada de Mallorque e an Francesch Barçalo, mercader de Valencia, e a qui ells volran o donaran loch e a lurs companyons, la Secca dargent tantsolament dels comdats de Rossello e de Cerdanya, axi empero que puxen batre en la vila de Perpenya en la liça del castell e altres qualsevol lochs insignes Reyals dins los comdats dessus dits moneda dargent de ley de XI diners axi que del march de Perpenya traguen setanta pecetes, ço es, croats aforats cascuna peça XVII diners, pero que alcu no [1]. E que si los dessus dits volran fort e feble, que ho puxen fer de II diners e a talla de XXII solidos lo march de Perpenya les guardes puxen pessar VI diners mes o menys en lo march: o si volran batre algunes malles manudes a la dita ley de dos diners e talla de XXI tro a XXII solidos lo march, les guardes puxen pessar XXII diners mes o menys en lo dit march, tinent hi compte de fort e feble que ho puxen fer, e batre aquella quantitat ques volran, axi de una talla com de la altra, per spay de X anys, començadors apres quatre mesos que la forma [e] compliment dels presents Capitols sera feta. Item, quels dits arrendadors sien tenguts donar al dit Senyor Rey o a qui ell volra per tots los dits X anys, set milia cin-

Capitula.

[1] Parece truncada la oración.

cents florins dor Darago, en aquesta manera, ço es asseber: que com lo dit Senyor sia tengut e obligat en los dits VII M D florins dor a les persoues seguents, ço es: a mossem Berenguer Doms Conseller e Camerlench seu en cinch milia cinchcents setcents noranta florins e an Francesch Ferrer Mestre de la Secca de Valencia en M doents deu florins dor, e an Lnis Jorda mercader de Valencia en cinchcents florins dor ab diverses cauteles, axi per raho de prestechs al dit Senyor per ells fets, com en altre manera los dits arrendadors començaran ab dites e obligacions als creadors del dit Senyor dessus dits les dites quantitats, e los dits creadors, haudes les obligacions dessus dites a aquell temps que ab los dits arrendadors se convendran, sien tenguts restituir les dites cauteles al Mestre racional de la Cort del dit Senyor. E pus les dites coses hagen bon compliment, segons dit es, los dits arrendadors e Mestre de la Secca ne alguns altres per ells no sien tenguts de retre compte al dit Senyor ne son Mestre racional ne a son lochtenent ne a algun altre per ell del dit arrendament en alguna manera. Item, que si en lo dit batiment de la dita moneda axia alguna desliurança grasse o magre de ley, o fort o feble de talla, per que lo gras o magra no fos mes de dos graus de la ley e la talle no fos mes o menys de mige peça mes o menys en argent en lo march de la dita moneda de talla de LXX peças lo march que aytal desliurança per aviament de la Secca puga pessar. Pero que lo Mestre, guarda e Scriva reyals tinguen compte dels forts ab febles e dels febles ab los forts e del gras al magra e del magre al gras, axi que qnant en la dita Secca seran batuts e deliurats sinchcents marchs de la dita moneda hagen fer per manera que sia satisfet lo fort al feble, e lo feble al fort, e lo gras al magra, e lo magra al gras, axi romanguen egual o per mes o menys al cap del any. Item, que si en lo march e batiment de la moneda manuda axia alguna deliura[n]ça, grassa o magra, fort o feble de ley, o de talla, pus no fos menys de tres graus en la ley, sis diners en lo march, e en les malles XII diners de nombre, segons mes o menys que aytal deliurança puxa passar tinent hi compte lo Mestre e guardes en la forma demunt dits en lo precedent Capitol. Item, que lo dit Senyor promet e jura que durant lo dit arrendament o venda no arrendera vendra o consintra ensemps e departidament per nagun cars o manera a *(en blanco el espacio de una palabra)* o altres persones per maior o manor preu la dita Secca, ne per nagun cas aquella se aturera o pendra, ne aturar o pendra fara per aci o a son Primogenit, ne per altres qualsevulla persones, ne en alguna part dels dits Comptats, fara ne permetra batre o fer batre de la dita moneda dargent e manuda en alguna manera, ne encara altre moneda

dargent o menuda semblant e quessemblant aforada o no aforada de qualseuol pes o ley que puxa esser, ne encare per gran utilitat o necessitat urgent sino tantsolament per los dits arrendadors e companyons lurs o per qui ells volran durant lo dit arrendament en la forma demunt dita, e que per tot lo dit temps del arrendament dessus dit no puxa esser mudada per lo dit Senyor o per altre en nom seu la dita moneda en altre figura o manera, ley o talla o for, sino en la forma e manera demunt dita. Empero que lo dit Senyor puxa fer hatre croats e moneda de tern, segons que antigament se fahia a Barchinona segons ley de XI diners e malla e for antich. E si lo contrari era fet en alguna manera, lo dit Senyor ara per ladonch expressament e de certa sciencia revoca e vol que sia haut per revocat, e que tal moneda fos e sia hauda per falsa, no pogues ne puxa correr en la Senyoria del dit Senyor deça o della mar, e sie del tot sens alguna gracia o remissio que per lo dit Senyor o son Primogenit o altres Officials qualsevol de aço havent poder fer no sen puxa, confiscada e gonyada per les dues parts al dit Senyor e la terça part restant als dits arrendadors e companyons lurs, sens tot embarch e contrast: e que tal moneda en tot loch on fos o puxa esser trobada sia presa e occupada per los dits arrendadors e companyons lurs o alguns dells axi com a substituhits en aquella cosa per lo Mestre de las seques, la qual substitucio hage affer lo dit Mestre encontinent als dessus dits ab segrament de no revocar o venir contra per son offici ne per interers del dit Senyor: e si en naguna manera fahia lo contrari o revocava la dita substitucio, que tal revocacio fos hauda per nulla, e no contrestant la dita revocacio, si feta era, lo dit Senyor vol e ordona de certa sciencia que licitament e justa los dits arrendadors puxen usar de la dita substitucio axi com si revocada no era, donant los en aço ple e bastant poder, e los dits substituits sien tenguts fer sagrament e homanatge al dit Mestre de respondre e darli bon compte e raho de las dites dues parts al dit Senyor pertanyents deduides messions e despesas que sen hagues fetes. E que tots Officials del dit Senyor los haien e sien tenguts e donar en les coses dessus dites consell, favor e ajuda, e axi los sia ab letra. Item, que per tal que la vila de Perpenya sapia e senta millor en la ley e talla de la dita moneda, que la dita vila puxa elegir una guarda, la qual lo dit Senyor o son Procurador Reyal pos en la dita Secca, la qual vaga e guard que la dita moneda se faça legudament e be segons la ley e talla dessus dites, e aquesta guarda Reyal pegaran los dits arrendadors, pero que per eleccio de la dita guarda no sia adquisit algun dret en proprietat e possessio ne puxa esser tret a consequencia en sdevenidor contra lo dit Senyor, e axi ho hage a

consentir la dita vila quant fara la dita eleccio per seguretat del interers del dit Senyor. Item, que los Officials en cap de la dita Secca o alguns dells, axi com seran Mestre, Scriva e dues guardes, Maestre de balança, tallador, fonador, obrers e moneders sien pagats per los dits arrendadors, segons es acustumat: empero si lo dit Senyor e Mestre maior hi volran tenir mes guardes a despeses del dit Senyor, quen puxen fer, e que los Officials en cap de les dites seques hagen esser bons e sufficients a regir los dits officis e persones enteses en aquell, per ço quel dit batiment se faça ab aquella solempnitat que deu, esquivant tota frau. E mes avant sien tenguts servir aquells officis personalment e no per substituhits ne en altre manera, e que tota vegada lo Mestre, Scriva e gardes, Mestre de balança, fonador e tots los altres Officials sien tambe Officials de la moneda del or com del argent de la dita Secca, en cars que sen hi bates, pero si bastar hi poran sens que no fos destrich del batiment de la moneda del dit argent, que no puxen haver sino un salari forçadament sino per avinença de ambdues les dites monedas dor e dargent que [en] la dita Secca se batessen: e en aço faça lo dit Senyor totes provisions que hi sien necessaries a instancia dels dits arrendadors. Item,
Non. que alguna persona o persones de qualsevol ley [o] stament sien no gosen traura per si o per altres argent amonedat de la Senyoria del Senyor Rey durant lo temps del dit arrendament, sino tant solament la dita moneda batadora en los dits Comtats e altra qualsevol moneda dargent, quod dit Senyor [batra] o fara daquiavant batre dins la sua Senyoria. E mes avant, que alcun durant lo dit temps, no gos traure de la Senyoria del dit Senyor argent no monedat en alguna manera sino Prelats, barons, cavallers, ciutadans, burgesos e altres homens honrats en vexella per a lur us e stament, segons que es acustumat. E si algu fara lo contrari, que perdra largent tant com na traura sens tota merçe gonyadora la terça part al dit Senyor e laltre terça part als dits arrendadors e la restant terça part al accusador o trobador la dita frau. E ultra aço aquell qui traura lo dit argent monedat o no monedat, segons dessus es dit, encorrega pena de cos e de haver, del qual haver hage lo dit Senyor les dues parts e la restant terça part sia gonyada als dits arrendadors. Item, que los dits arrendadors se puxen servir e emprar de totes aynes e farraments del dit Senyor que sien en la dita Secca e de totes altres coses pertanyents al obratge de la dita moneda, e quel Mestre de la Secca hage a rebre ab inventari totes les aynes, ferraments e coses del dit Senyor Rey e tornar aquells al dit Senyor finit lo dit arrendament en la valor que les haura preses. E com finira lo temps del present arrendament, que totes les piles e trossells tallats que los dits

arrendadors hauran fets fer: romanguen franques al dit Senyor. E mes avant: si lo dit Senyor haura mester o volra les altres aynes e artificis de la dita moneda, que los dits arrendadors los hi hagen a lexar e vendra per aquell preu que stimeran dues bones persones elegidores una per lo dit Senyor, altre per los dits arrendadors. Item, que los dits arrendadors e companyons lurs e cascun puxen fer traura, per fondra e batre en la dita Secca la dita moneda, per si e per altres durant lo dit arrendament tot argent monedat e no monedat dels regnes Darago, de Valencia e de Mallorques e de Cerdanya e del Principat de Cathalunya e de totes altres terres del dit Senyor en aquella forma que los dels dits regnes e terres del dit Senyor lo poden els es licit traura dels dits Comtats per portar e metrel en altres lochs de la Senyoria del dit [Senyor], e que sia manat per lo dit Senyor ab bones provisions a tots los Governadors e altres Officials de la sua Senyoria quel present Capitol als dits arrendadors e companyons lurs tenguen e observen sen[s] tota contradiccio e embarch; declarat empero que lo croat dargent e la moneda barcalonesa de tern e la moneda jaquesa, e rayal dargent manut de Valencia, e Malorquins dargent, e manuts de Mallorques en la dita Secca no puxen esser fussos. Item, que los dits arrendadors no sien tenguts de batre la dita moneda per força en alguna manera, ne puxen esser forsats o cuytats ans sie en lur voler de batre o cessar del tot o partida pagant lo dit arrendament. E si per algun cars de prestech fahedor al dit Senyor o per messions que los dits arrendadors haguessen fetes per deffendra e conservar lo dit arrendament, en la fi del temps aparia quels fos deguda alguna quantitat, vol e consent lo dit Senyor per pacte special que no sien tenguts lexar lo dit arrendament ne cessar de sels pagar algun dret, ans hage a correr e dir lo dit arrendament en la dita forma tro que integrament e complida sien pagats e satisfets reyalment en moneda nombrant de tot ço que en aquell cas los sie degut per prestech o messions, segons es dit: e fins que reyalment fossen pagats, nols puxa esser levat ne tocat lo dit arrendament e batiment, e en naguna manera, per lo dit Senyor o qualsevulla Officials seus. E si per algun cas, questio o debat se sdevendra, quels dits arrendadors per deffendra lo dit arrendament o algunes altres coses necessaries a aquell hauran a fer algunes messions e despeses, quel dit Senyor en la fi dels dits x anys sie tengut pagar a ells aquellas messions e despeses que rahonablament hauran fetes e sostengudes. E si lo dit Senyor aquellas no pagava, quels dits arrendadors puxen e sia a ells legut tenir lo dit arrendament e fer batre la dita moneda en la dita secha passat lo dit terme tant e tan longament tro que plenament en les dites quantitats fossen satisfets comp-

Cui non.

tant prorata, ço es: del temps e de la dita quantitat que deguda lis sera. Item, si per ventura, ço que Deus no vulla, durant lo dit arrendament en la dita Secca en ley e talla o altres coses se cometia algun frau es fahia alguna cosa sinistra que no fos leguda, en qualsevol manera que dir o ymaginar se puxa, que en aço solament sien tenguts los Maestres qui la dita Secca regirien e en lo dit frau fossen culpables, e no en res los dits arrendadors o companyons lurs, pus no y fossen atrobats colpables, e quels dits Mestre e Mestres sien tenguts e obligats de dar compte e raho de la ley e talla de la dita moneda e de pagar als dits arrendadors si res hi fallia; e encare tot argent que y sia perdut o menyscabat. Item, que durant lo dit arrendament los dits arrendadors e companyons lurs que en lo dit arrendament hauran part, e Officials, obrers o moneders e altres persones qui capien e treballen ordinariament en lo obrage de la dita secca, e encara companyons lurs, no sien tenguts ne puxen esser forçats en alguna manera de anar en alguna host o cavalcada o armada reyal, ans de aço durant lo dit arrendament sien del tot franchs e quitis. E mes avant hagen los dessus dits e casc un es puxen alegrar per gracia special de totes altres franqueses e privilegis qui sien atorgades en temps passat a alguns obrers e moneders de la secca de Perpenya o en altres Seccas de la sua Senyoria ensemps o departidament. E que en aquesta franquesa sien entesas totes altres persones que per obs de la dita secca ordinariament compraran argent o regiran los comptes de la dita secca e del present arrendament en qualsevol ciutat, loch o partida de la Senyoria del dit Senyor e en altra qualsevol manera ordinariament serviran e treballaran en la lavor de la dita Secca o regiment de aquella. E en cars que, sobre les persones que de la dita franquesa en lo present Capitol contenguda se volran o deuran alegrar, fos contrast o dupte, ço es, si servirien o treballarien ordinariament a la dita Secca e al lavor de aquella o no, que sobre aço fose cragut a sagrament dels dits arrendadors o dalgu dells o de lur Procurador. E mes: empero, si los dits arrendadors, companyons e factors lurs o compradors del dit argent no passen nombre de xxv, ques puxen alegrar de las dites franqueses. Item, que tot hom strany o privat de qualsevol Condicio sie qui portara argent e aquell vendra o metra en la dita Secca en quantitat de deu marchs o mes, sie guiat e assegurat vinent, stant e tornant, de totes marques, represalies e altres, judicades e adjudicadores, de tots altres deutes que dega o sie tengut a qualsevol persones o per qualsevol raho, exceptat per censals o violaris e veres comandes: pero que la stada ques fara per aquells qui vendran o metran lo dit argent no puxa passar maior spay de xx jorns lo dit guiatje per tolra tota frau qui en aços

pogues cometre. Item, que los dits arrendadors pagant ara de present solament deu florins per dret de sagell dels presents Capitols e de totes altres provisions qui per exequcio daquellas axiran per qualsevol manera, no sien tenguts pagar mes avant algun dret de segell ara ne per avant per nagunes provisions tocants o fahents per lo dit arrendament e durant aquell; e que lo dit Senyor sie tengut manar totes les dites provisions esser spatxades en la forma demunt dita. Item, que la dita moneda dargent sia appellada croats Darago e sia de la una part una testa ab Corona Reyal qui mostre mige cara, sens altres obres entorn sino les letres seguents: *Martinus, Dei gracia Rex Aragonum*, e de la altre part hage un cayro de senyal reyal en mig de un migs compassos que sien granarats sens altres obres entorn e sien hi les letres seguents: *Christus Rex venit in pace.* E de la moneda manuda per semblant manera. Item, que los dits arrendadors puxen comprar tot argent a billo quis volran per fer batre la dita moneda de croats e manuda per aquell preu o for e en aquell millor mercat que poran e ab los mercaders se poran acordar concordantse de preu al for que les seques de Valencia e de Barchinona hi doneran segons les cartes dels marchs. Item, que lo dit Senyor per sa gran utilitat e aviament e profit de la cosa publica dels dits Comdats e de las altres terras sues quis seguiran per lo dit batiment, promet en sa bona fe Reyal e jura sobre los Sants quatre Evangelis, de ses mans corporalment tocats, que totes les coses dessus dites e dejus scrites en los presents Capitols e qualsevol daquells contengudes observara e tendra, e complidament tenir e observar fara per tots sos Officials e sotsmesos presents e sdevenidors; e que no contrafara ne per altre contrafer permetra per qualsevol manera e raho, e si dupta algu era mogut per qualsevulla persones en los presents Capitols e arrendament que ans de fer algun anantament lo dit Senyor, li hage o sie tengut applicar e oyr los dits arrendadors. E per complir les dites coses e cascuna daquellas en la dita forma, lo dit Senyor mana de presents totes letres e provisions penals, e en altre manera tan forts com fer sa puxen ells sien necessaries. Item, que lo Canceller, Vicicanceller e Tresorer del dit Senyor qui vuy son o per temps seran durant lo dit arrendament, encare tots Regents les dites Cancellaria e Tresoraria, Sotveguer e Lochtinent, prometran e juraran que contra los presents Capitols o algu de aquells, en tot o en part no vindran, ne conselleran per altra esser e consellat, ne faran, signaran, spatxaran provisio alguna que al dit arrendament e Capitol pogues noure e contravenir, ans tant com en ells sera, serveran e servar faran complidament, tots los presents Capitols e les coses en aquelles contengudes. E per totes les coses

Cui non.

dessus dites e cascuna de aquellas, attendre e complir, lo dit Senyor Rey obliga als dits arrendadors e companyons lurs tots sos bens, rendes e drets are o en sdevenidor pertanyents per qnalsevol manera en los dits Comdats de Rossello e de Cerdanya e encara en lo Principat de Cathalunya per qualsevol titol, causa o raho, axi que si, per lo dit Senyor o per altres qualsevol Officials, les persones dels dits arrendadors e companyons lurs eran o seran perturbats en lo present arrendament contra forma e manera dels demunt dits Capitols o de alcu dells e per tots dans, messions e interessers que haurien sostenguts o fets en qualsevol manera, fos e sia feta execucio rigorosa en les dites rendes o drets del dit Senyor per aquell Official o Officials seus qui serien requests per los dits arrendadors o algu dells, als quals ho mana lo dit Senyor ab lo present Capitol sots pena de II.ᴹ florins a cascun e privacio del officis, tota excepcio cessant e totes solempnitat de dret e de fet apart posades, tro a la plena satisfeccio de las coses dessus dites e cascuna de aquellas.—Predictum itaque arrendamentum seu vendicionem precio septem mille quingentorum florenorum auri de Aragonia ac omnia et singula in preinsertis Capitulis et quolibet eorumdem contenta, comittimus et promittimus vobis dictis Johanni Vivot et Francischo Barceloni, absentibus tamquam presentibus, ac quibus volueritis ac Secretario Nostro infrascripto nomine vestri et eorum quorum intersit stipulanti ut infra, tenere et observare, attendere et complere et non contrafacere nec per aliquem contrafieri permittere racione aliqua sive causa. Et pro Capitulorum predictorum observacione ac execucione cuiuslibet eorumdem, mandamus fieri et expediri omnes provisiones et litteras vobis necessarias quando et quociens per vos aut alios vestri pro parte fuerit requisitum. Dantes et comittentes vobis et vestris siquid et quitquid predicta que vobis arrendamus et vendimus modo predicto aut jus pro ipsis Nobis aliqualiter pertinens valent plus nunc seu valebunt precio antedicto in dictis Capitulis declarato. Et renunciantes legi sive juri quo deceptis ultra dimidiam justi precii subvenitur et omni alii juri, foro, racioni et consuetudini alii auxilio contra premissa et infrascripta Nos juvantibus quovismodo. Convenimus et promittimus vobis et vestris arrendamentum predictum sub modis, formis et condicionibus expressis et declaratis in Capitulis antedictis vos et vestros et quos volueritis facere, habere, tenere et possidere in pace tute contra cunctas personas, corpus et collegia et teneri vobis et vestris inde firmiter de eviccione omnique dampno littis et extra, prout in preinsertis Capitulis continetur. Et pro predictis omnibus et singulis attendendis firmiter et complendis ac pro firma et legali eviccione eorum, obligamus vobis et

Cui non.

vestris omnia bona Nostra ubique habita et habenda. Et pro maiori efficacia premissorum, juramus sponte per Dominum Deum et eius quatuor Evangelia Sacrosancta, corporaliter tacta, premissa omnia et singula, tenere, servare, attendere et complere et non contrafacere vel venire racione aliqua sive causa. Mandantes tenore presentis publici instrumenti illustri Martino Regi Sicilie, Primogenito Nostro carissimo, ac in omnibus regnis et terris Nostris generali Gubernatori in eis post dies Nostros universali Deo propicio successori, necnon eius vicegerenti in Comittatibus antedictis, Vicariis Rossilionis et Ceritanie, Bajulo ville Perpiniani, ceterisque universis et singulis Officialibus Nostris et subditis ad quos spectet ipsorum Officialium locatenentes presentibus et futuris, de certa sciencia et expresse sub ire et indignacionis Nostra incursu ac pena mille florenorum auri de bonis contrafaciencium irremissibiliter habendorum, quatenus preinserta Capitula et unumquodque ipsorum et in eis contenta tenentes et tenaciter observantes, contra ea non faciant aut veniant seu aliquem contrafacere vel venire permittant aliqua racione. Et supplemus ac tollimus de Nostre regie plenitudine potestatis dubium et vicium quodlibet omnemque deffectum impugnacionem et nullitatem juris et facti si qui vel si que racione solemnitatis omisse seu alia in contractu huiusmodi impingi reperirique possent quomodolibet seu notari. Nos itaque Johannes Vivot et Francischus Barceloni humiles vassalli et subditi vestri dicti domini Regis arrendatores et emptores predicti arrendamentum huiusmodi, acceptantes a Vobis sub modis, formis et condicionibus expressis in Capitulis preinsertis, promittimus utrique [1] [nostrum] in solidum vobis dicto Illustrissimo domino Regi et vestris quod Vobis et eis preinserta Capitula Vobis servantibus et facientibus ad unguem servari attendemus, complebimus et effectualiter observabimus omnia et singula que complere, tenere et observare teneamur prout in preinsertis Capitulis continetur. Et pro predictis omnibus et singulis complendis et firmiter observandis, obligamus Vobis, dicto Serenissimo domino Regi, utrique nostrum in solidum omnia et singula bona nostra et utriusque nostrum mobilia et inmobilia ubique habita et habenda; renunciantes quantum ad hec, beneficio novarum Constitucionum et dividendarum accionum et epistole divi Adriani et consuetudini Barchinone loquenti de duobus vel pluribus se in solidum obligantibus et omnibus legibus, juribus, foris, racionibus, Constitucionibus et consuetudinibus, quibus contra premissa possemus modo aliquo nos juvare. Et ut predicta maiori robore fulcian-

[1] En el folio 122 del original aparece borrada la segunda palabra de la última línea que sigue al vocablo *utrique*.

tur, juramus sponte per dominum Deum et eius Sancta quatuor Evangelia, manibus nostris corporaliter tacta, predicta omnia et singula prout superius continentur et per nos sunt promissa attendere et complere, tenere et observare et nullo contrafacere vel venire aliquo jure, causa vel eciam racione. Hec igitur que dicta sunt supra, facimus, paciscimus et promittimus, tam Nos dictus Rex quam nos Johannes Vivot et Francischus Barceloni arrendatores jamdicti in posse Secretarii et Notarii infrascripti, tamquam publice persone nomine omnium quorum interest et intererit ac interesse poterit in futurum a nobis et quolibet nostrum legittime stipulantis, per quem volumus de arrendamento huiusmodi et aliis in eodem contentis fieri unum et plura originalia publica eciam si necesse fuerit de quolibet Capitulorum superius insertorum. Quod est datum et actum in regali civitate Valencie nona decima die novembris anno a Nativitate Domini millessimo cccc.° septimo regnique Nostri duodecimo.

Sig✠num Martini, Dei gracia Regis Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, Comittisque Barchinone, Rossillionis et Ceritanie, qui hec firmamus, concedimus et juramus huicque publico instrumento sigillum Nostrum appendicium jussimus apponendum.— *Rex Martinus.*

Sig✠na Johannis Vivot et Francisci Barceloni arrendatorum predictorum, qui hec concedimus, firmamus et juramus.

Testes huius rei sunt qui presentes fuerunt: firme dicti domini Regis: nobilis Petrus de Fonolleto Vicecomes Insule et Caneti, Camerlengus, Raymundus Torrelles Camerarius maior milites, Johannes de Plano Legum Doctor Thesaurarius, Consiliarii, et Raymundus de Sancto Minato Camerarius dicti domini Regis: firme autem Johannes Vivot et Francisci Barceloni arrendatorum predictorum fuerunt presentes, Francischus Ferrarii Magister *secce* auri et argenti civitatis Valencie et Anthonius Exelo Notarius Maioricarum et Anthonius Çorita et Johannes Reyal Scriptores.

Sig✠num mei Jacobi Cavasthani locumtenentis Prothonotarii dicti domini Regis, regiaque auctoritate Notarii publici per totam terram et diccionem eiusdem, qui cartam huiusmodi ob absenciam Bernardi Medici Secretarii regii cui fuit mandata ut ex mandato inferius subtus plicam propria manu eius apposito clare liquet clausi, cum rasis in lineis quintadecima ut perlegitur *secca ne,* et xxxiii.ª ubi dicitur *tits los.*

Quibus oblatis, ilico dicti reverendus et multum honorabiles domini Judices sive Provisores Gravaminum, concessa copia alteri de predictis

dicto Sindico dicte civitatis Barchinone si eam habere voluerit, mandarunt predicta in presenti Processu inseri et continuari nullam assignacionem facientes.

Et hiis peractis, incontinenti dictus Arnaldus Petri Bonet jamdictis nominibus verbo petiit et supplicavit copiam huiusmodi supplicacionis seu querele et eciam privilegii supra oblatorum pro parte dicte civitatis Barchinone sibi dari et concedi.

Et ilico, dicti reverendus et multum honorabiles domini Judices sive Provisores Gravaminum retinuerunt sibi super predictis, petitis et supplicatis, deliberacionem per eos explicandam post prandium ipsius diey.

Successive autem die jovis octava die jamdicti mensis julii anno predicto a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo vicesimo tercio, coram dictis reverendo et multum honorabilibus dominis Judicibus sive Provisoribus Gravaminum, comparuit dictus Arnaldus Petri Bonet et nominibus predictis obtulit et produxit quandam in scriptis papiri cedulam huiusmodi seriey:

Arnaldus Petri Bonet, nomine quo supra, producit quatenus pro ipso et suis principalibus facit cartam regiam tenoris sequentis: Nos Alfonsus, Dei gracia, etc., *inseratur*. Ulterius: quia Sindicus civitatis Barchinone pretendit se habere privilegium ex quo asserit intencionem suam esse fundatam, quod non creditur, attamen ut consultius contra illud obiciatur, dictus Arnaldus nominibus quibus supra petit de vanato et allegato privilegio ac de peticione per dictum Sindicum oblata copiam sibi dari antequam ad aliud procedatur.

Tenor vero carte regie superius producte sequitur prout ecce:

Nos Alfonsus, Dei gracia Rex Aragonum, Sicilie, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, Comes Barchinone, Dux Athenarum et Neopatrie ac eciam Comes Rossillionis: Quia post quandam instauracionem per dominum Regem Ferdinandum genitorem Nostrum, memorie gloriose, factam vobis fidelibus Nostris Bernardo de Montpalau et Berengario dez Cortey civi civitatis Barchinone arrendatoribus *Secce* argenti ville Perpiniani in dicta civitate vicesima quarta die julii anno a Nativitate Domini millesimo cccc.° xiii.° de tempore trium annorum, quo cudimentum dicte *Secce* argenti cessaverat sine culpa vestri in usu quem vos dicti arrendatores habetis cudendi monetam et signanter usu quem habetis virtute quarumdam licenciarum per dictum genitorem Nostrum vobis dictis arrendatoribus concessarum, quarum altera fuit data Cesar- Non.

auguste vicesima septima die aprilis anno a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo quartodecimo, quiquidem usus habet quod vos dicti arrendatores possitis cudere seu cudi facere sub certa lege et modo regales et medios regales qui pro quolibet eorumdem valorem duodecim denariorum caperent et non ultra, et eciam possitis cudere seu cudi facere crucesignatos et medios crucesignatos cum certo contrasigno aposito in eisdem, quorum valor pro quolibet ipsorum decem et octo denariorum summa capere posset et non ultra, fuistis per tempus quinque annorum et non amplius impediti, et quia nonnulli occassione dicti contrasigni dictos crucesignatos nisi ad valorem decem et septem denariorum accusare et recipere dubitarunt. Quia eciam Nos dudum existentes in villa Frage volentes jura Nostra regia et vos dictos arrendatores ut tenemur precavere ab omni dampno quod posset in predictis quoquomodo provenire super dicto impedimento quod tunc iminebat racione dicti contrasigni sub certo modo et forma providimus taliter quod crucesignati predicti absque dubio possunt recipi et acorsari, et quia vos dicti arrendatores Nobis humiliter supplicastis ut ex his non solum vobis ut arrendatoribus sed eciam Nostris juribus dampnum non modicum sequtum fuit et quamdiu cessabitis cudere seu cudi facere subsequetur maxime cum intendatur absque diminucione Nostrorum jurium precium dicte monete augmentare tempus dictorum quinque annorum quo vos fuistis in usu predicto impediti pretextu dicti impedimenti sine culpa vestri, quod tempus occasione predicta infructuosnm et inutile fuit Nobis et vobis postquam jam alia per Nos, ut predicitur, fuit provisum super predicto contrasigno instaurare ac prorogare de Nostri benignitate regia dignaremur: Nos igitur, attento quod eo, quia vos dicti arrendatores sicuto dicto impedimento quo fuistis impediti in predicto fecistis continue apud Nos diligentissime et diversimode instanciam, ut super predictis decens remedium adhiberemus in dispendio temporis predicti quinque annorum non potest vobis ullomodo culpa impigi, et attento eciam quod dilectus Consilliarius et Maiordomus Noster Berengarius de Ulmis miles habet super emolumentis dicte *secce* argenti assignacionem usque ad certam quantitatem ad tempus vestri arrendamenti, pro qua quantitate seu pro illa parte que ex ipsa restaret recuperari seu haberi per dictum Berengarium de Ulmis, propter dispendium temporis quo vos dicti arrendatores fuistis impediti nisi per Nos provideretur de remedio subscripto in eisdem, obnoxii et obligati essemus attentis premissis et utilitate Nostre Curie et rei publice tempus quo occasione dicti impedimenti cudi facere cessavistis, et in quo, ut simus veridice informati, quinque anni et amplius inclu-

duntur huiusmodi seriem instaurantes atque eciam prorogantes, concedimus facultatem plenariam eciam vobis jamdictis arrendatoribus, tenore presencium impertimur quod eciam lapso termino predicti vestri arrendamenti possitis et valeatis per quinque annos proxime continue secuturos ipso arrendamento et eius juribus, concessionibus atque provisionibus dicti Nostri genitoris et Nostris uti plenarie et gaudere et cudi facere crucesignatos, *blanchas, coronatas, reyales* et alias monetas in dicto arrendamento et provisionibus premissis ac aliis vobis factis et concessis per dictum Regem Martinum avunculum Nostrum, memorie laudis digne, nominatas seu eciam expressatas qualitercumque. Et de ipsis, seu juribus Nobis pertinentibus, facere tradere eam illis et illo modo et non alias, quibus et qualiter currentibus annis ipso arrendamento provisionibus inde factis et concessis facere teneremini et debetis. Mandantes per hanc et eandem Gubernatori Nostro generali eiusque Vicesgerenti, Vicariis, Baiulis, Magistris et aliis Officialibus *Seccarum* ceterisque universis et singulis Officialibus et subditis Nostris presentibus et futuris ad quos spectet et ipsorum Officialium locatenentibus quatenus; huiusmodi prorogacionem et temporis instauracionem et omnia et singula supradicta tenentes firmiter et observantes, contra ea vel aliqua eorumdem non faciant aut veniant vel aliquem contrafacere vel venire permitant aliqua racione. In cuius rei testimonium presentem fieri jussimus Nostro sigillo pendenti munitam. Data Balagerii tercia die januarii anno a Nativitate Domini millesimo cccc.° xviii.° regnique nostri quarto n.—*De Funes,* Vicecancellarius.

Quibus oblatis, ilico dicti reverendus et multum honorabiles domini Judices sive Provisores Gravaminum, habito inter eos aliqnali colloquio, super eisdem providerunt sub forma sequenti:

Dicti Judices seu Provisores volentes investigare an querela oblata per Sindicum civitatis Barchinone super moneta argenti non cudenda in Cathalonia extra civitatem Barchinone tangat interesse dicti Berengarii de Ulmis vel non, quod parcium asercione habet demostrari: ideo ut dictus opponens valeat cum adversa parte cercare super articulo sed an tangat interesse suum, ad hunc effectum dumtaxat sibi copia concedunt et tradi mandant per Notarium cause, non approbando nec reprobando eius opposicionem ad presens.

Successive autem die mercurii intitulata quartadecima mensis julii anno a Nativitate Domini millesimo cccc.° xxiii.°, coram proxime no-

minatis dominis Judicibus et Gravaminum Provisoribus, comparuerunt venerabilis et discretus Johannes de Fontecohoperto Sindicus antedictus una cum eius advocatis parte ex una et dictus discretus Petrus Veltanell quo supra nomine una cum eius advocatis fischalibus parte ex altera. Et ibi per predictos Sindicum Barchinone et eius advocatos fuit allegatum de jure dicte civitatis Barchinone et per dictos Petrum et honorabiles advocatos fischales fuit allegatum de contraria materia, et inde per utramque partem habita et tenta super eisdem collacio.

Preterea die jovis intitulata quintadecima mensis julii anno quo supra a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo vicesimo tercio, coram predictis reverendo et multum honorabilibus dominis Judicibus et Gravaminum Provisoribus comparuit predictus venerabilis et discretus Johannes de Fontecohoperto quo supra nomine, et ipso nomine, absentibus partibus alteris, obtulit et produxit quandam scriptam papiri cedulam huius tenoris:

Cedule ultimo oblate per assertum Sindicum ville Perpiniani et assertum Procuratorem Berengarii de Ulmo et producta ipsius Berengarii pro parte non debent nec possunt impedire cognicionem fiendam per vestras paternitatem et circunspecciones de hoc Gravaminum coram vobis oblate, quoniam excepcio adiecta in vestra comissione que excludit aliquos casus ab illa, non comprehendit hunc casum. Tum, quia verbum *tangere* in dicta excepcione adiectum solum et dumtaxat debet intelligi principaliter non accessorie vel per consequenciam, quoniam dictum verbum *tangere* debet intelligi in suo principali et potentissimo esse. Tum, quia in jure semper fit denominacio et relacio ad principalem: de accessoriis nullum facit testum, ymo acessoria sub principali obrumbrantur et quo ad forum ibi cognoscuntur ubi principale si contrarium diceretur esset vestra comissio inutilis et cum nullo fructu quod non est prosequendum [1]. Tum, quia Universitas ville Perpiniani nullum probavit interesse pretextu privilegii sive libertates prout vult dicta excepcio, nec eciam potest pretendere illud pretextu consuetudinis, tamen ex nullo actu gesto per Universitatem vel illius auctoritate aliqua cudicio monete sic facta in dicta villa, sed solum et dumtaxat per Officiales domini Regis et auctoritate illius: unde igitur posset dicta Universitas trahere consuetudinem vel illam vel illius pretextu interesse pretendere certe nullo nec eciam ipse Berengarius de Ulmis vel

[1] Esta palabra está medio borrada.

aliquis pro illo, quoniam idem Berengarius quitquid agit et cudi facit, hoc facit nomine domini Regis et sic ad auctoritatem domini Regis dumtaxat et principaliter referendum est, non ad dictum arrendatorem. Tum, quia dictus Berengarius ut locator nullum dominium habet aut possessionem cudendi monetam in dicta villa sed hec omnia auctoritate domini Regis exercet. Tum, quia nec constat de contrario vim pretenso nec constare posset et usus alterius civitati preiudicare non potuit. Et sich, hiis attentis, excepcio non includit hunc casum. Quare Johannes de Fontecohoperto Sindicus civitatis Barchinone illius nomine supplicat vestris reverencie et circunspeccionibus ut dictum Gravamen, ut Gravamen admittatis, ut super illo, juxta petita justiciam faciant, dictos opponentes et dilaciones dicte civitatis justiciam in expensis omnibus condempnando.

Et papiri cedula superius oblata, protinus dicti domini Judices et Gravaminum Provisores, mandando predicta in presenti inseri et continuari Processu, concesserunt copiam de predictis dicto Petro Valtanell et Sindico ville Perpiniani et Procuratori dicti honorabilis Berengarii de Ulmis, absentibus, si eam habere voluerint, nullam aliam super ipsis provisionem facientes.

Deinde autem die martis intitulata xx.ª die mensis julii anno a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo vicesimo tercio, coram jamdictis reverendo et multum honorabilibus dominis Judicibus et Gravaminum Provisoribus comparuit predictus venerabilis et discretus Johannes de Fontecohoperto Sindicus, et ipso nomine, in parcium aliarum absencia, obtulit et produxit quandam foleam papiri scriptam huiusmodi seriey:

Sicut licet semper [1] in presenti Curia tractatum esset monetam Barchinone de *terno*, tam de denariis minutis quam de argento, in lege diminui propter magnum emolumentum, quod toti Curie datum fuerat intellegi, ex diminucione huiusmodi proventurum; quo emolumento, dictus dominus Rex et dicta Curia indigebant propter inmensas expensas quas opportuit ac opportet ipsum dominum Regem et Generale Cathalonie facere et sustinere ob guerram urgentem inter ipsum dominum Regem et Regem Castelle: Quia, cui eidem tractatui Sindici civitatis Barchinone ad dictam Curiam destinati se opposuerunt allegantes propter privilegia ipsi civitati per predecessores domini Regis Illustres

[1] Estas tres palabras se hallan casi borradas.

Reges Aragonum super facto ipsius monete concessa dictam diminucionem fieri non posse, nec eciam erat expediens ut fieret propter infinita et intollerabilia dampna que inde subsequi sperabantur; quodque ipsum emolumentum magnum et grande ex dicta diminucione nullo modo ut pretensum fuerat exire aut provenire valebat: Idcirco, hiis et aliis dictum dominum Regem et Nos eius nomine, ad dictam Curiam inducentibus volentes, ut convenit utilitate rei publice, dare locum hac Constitucione perpetuis temporibus valitura, revocantes, anullantes, cessantes et irritantes dictum tractatum et quedam Capitula inde facta et actitata ac per dictum dominum Regem et dictam Curiam firmata die XXI.ª mensis febroarii proxime preteriti et postea eciam iterato per ipsum dominum Regem in loco de Onda tercia die mensis marcii proxime transacti, statuimus et sanccimus ac eciam ordinamus: quod dicta moneta Barchinone, tam de denariis minutis quam de argento sit perpetue stabilis et inconmutabilis in lege et in signo, prout per Illustres Reges Aragonum diversis diebus et temporibus et per diversa eorum privilegia extitit ordinatum. Que siquidem privilegia omnia et singula et quascumque confirmaciones inde sequtas valere volumus et disponimus, dicta generali Curia approbante, ac in eorum perpetua firmitate persistere, jamdicto actu seu actibus contrariis obsistentibus nullo modo. Promittentes in Fide Regia ac virtute juramenti per Nos inferius prestiti quod dictam monetam prout in ipsis privilegiis et confirmacionibus continetur facimus in perpetuum et faciet dictus dominus Rex firmiter et inviolabiliter observari.

Et predictis oblatis, protinus dicti domini Judices et Gravaminum Provisores, concessa copia de predictis Procuratori regio sive Fischali Sindico Perpiniani et Procuratori honorabilis Berengarii de Ulmis absentibus, si eam habere voluerint, mandarunt in presenti inseri et continuari Processu, nullam aliam super eisdem provisionem facientes.

Consequenter autem die mercurii intitulata vicesima prima mensis julii anno quo supra a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo vicesimo tercio, coram jamdictis reverendo et multum honorabilibus dominis Judicibus et Provisoribus Gravaminum comparuit venerabilis Bernardus de Montepalacio domicellus, et verbo exposuit coram ipsis quod cum venerabili Berengario de Cortilio fuerunt arrendatores jamdicte *Secce* ville Perpiniani et quod licet ortas fecissent assignaciones et cessiones de arrendamento jamdicto cum certis casu et modo ipsum arrendamentum recuperatum erat, et eo eciam quia dicta querela in visu

Gravaminis per jamdictum Sindicum civitatis Barchinone oblata predictis de causis suum concernit interesse: Ideo dixit qnod pro dicto suo interesse opponebat se predictis.

Et confestim, dicti domini Judices et Gravaminum Provisores mandarunt predicta omnia in presenti inseri Procesu nullam aliam super predictis provisionem facientes.

Post predicta autem die mercurii intitulata vicesima octava julii anno quo supra a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo vicesimo tercio, coram predictis reverendo et multum honorabilibus dominis Judicibus et Provisoribus Gravaminum comparuit predictus Arnaldus de Pere Bonet nominibus quibus supra. Et ipsis nominibus, Sindico predicto civitatis Barchinone absente, obtulit et produxit quoddam translatum in papiro scriptum manu discreti Johannis de Vilagut de Scribania domini Regis subsignatum huiusmodi tenoris:

Nalfonso, per la gracia de Deu, Rey Darago, de Sicilie, etc. Al fael Nostre En Bernat Miro, Mestre de la Secca de Perpinya, salut e gracia: Lo Senyor Rey En Ferrando pare e predecessor Nostre, de gloriosa memoria, ab letra sua dada en la vila de Perpenya a VIII dies de octubre en lany de la Nativitat de Nostre Senyor mil CCCC.° e XV ajustant axi al arrendament per lo Senyor Rey En Marti, de alta recordacio e predecessor seu, fet an Bernat de Muntpalau donzell e an Berenguer Descortey ciutada de Barchinona a cert temps en los Capitols del dit arrendament contengut, en virtut del qual arrendament los dits arrendadors poden batre e fer batre en la Secca de Perpenya e en qualsevulla loch reyal del Comtat de Rossello e encara del Bisbat de Gerona reyals e mig reyals dargent a ley, talla e valor en los dits Capitols expressades com encara a una concessio o letra dada en Ceragosa a XXII dies dabril del any MCCCCXIIII hage, atorgat e donat plen poder als dits arrendadors que en la dita Secca de Perpinya e en qualsevol loch reyal dels dits Comdats de Rossello e Bisbat de Gerona per lo temps, en lo dit arrendament e confirmacio de aquell del dit pare Nostre obtenguda contengut, pusquessen batre o fer batre croats e migs croats dargent a ley de XI diners X grans, axi que la pessa dels dits croats valega XVIII diners a talla de LXXII pessas en lo march de Barchinona e la pessa dels migs croats nou diners barchinoneses, en la qual moneda hagues de la una part testa coronada ab un scudet de senyal reyal en aquell loch dins la cercla de las letres, on millor vindra, per contrasenyal, a conaxença del Mestre de la dita Secca e hi fassen creu en la circumferencia daquella les letres

seguents: *Ferdinandus, Dei gracia Rex Aragonum,* e de la altra part hagues una creu e que en los spays qui fossen entre los Braços daquella, en cascun dels dos qui gordaven de punta o en loblich, sia una o en laltre spay hagues .pp. dobla per contrasenyal e en cascun dels altres dos qui per semblant manera sesgarden hagen tres grans triangularment aiustats, segons que entigament se solia fer e vuy sa fa en los croats de Barchinona e hi fossen en la circumferencia les letres seguents: *Comes Barchinone et Rossillionis:* empero ara, per part dels dits arrendadors Nos es stat humilment supplicat que, com los croats qui per ordinacio e manament Nostre se baten en la dita vila fet ensay e scrutini solament de aquells en la manera ques pertany, sien stats trobats de semblant ley e talla que son los croats quis baten en Barchinona e per raho dels dits contrasenyals en los dits croats apposats, ço es, la .pp. alguns dupten en acorsar e pendra aquells a for de XVIII diners per peça, axi con fan aquells quis baten en Barchinona, en gran dan e interers dels dits arrendadors e molt maior Nostre, al qual, lo dampnatge dels dits arrendadors se sguarda, e encara de la cosa publica, e tots Nostres sotsmesos volguessem en aço per lo remey devall scrit provehir: Nos donchs la dita supplicacio, axi com a justa e consonant a raho, benignament admesa. Vista la dita supplicacio en Nostra Consell: deym e manamvos de certa sciencia e expressament que en loch dels dits contraseyals de .PP. posats una o segons en los croats quis baten en Barchinona es acustumat fer. E aço per res no mudets o dilatets com Nos en lo dit Nostre Consell per utilitat Nostre e de la cosa publica de Nostres regnes e terras hagem deliberat e vullem que axis faça. Dada en Fraga sots Nostra segell comu a VIII dies de Noembre en lany de la Nativitat de Nostre Senyor M. CCCC.° XVIII.—*De Funes,* Vicecancellarius.

Presens translatum fuit a quodam regestro Scribanie domini Regis *Peccunie precium* intitulata abstractum et cum eodem de verbo ad verbum per me Johannem Vilagut de dicta Scribania veridice comprobatum, hanc scripturam manu mea propria scribentem et de his fidem facientem meumque hic solitum ac notorie apponentem in testimonium premissorum sig✠num.

Quibus oblatis, protinus dicti domini Judices et Gravaminum Provisores, concessâ de predictis copia partibus alteris, videlicet, Fisci, Sindici Perpiniani et Procuratori honorabilis Berengarii de Ulmis inde absentibus si eam habere voluerint, mandarunt ea omnia in presenti inseri et continuari Processu, nullam aliam super eisdem provisionem facientes.

Successive autem die martis intitulata tercia mensis augusti anno quo supra a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo vicesimo tercio, coram jamdictis reverendo et multum honorabilibus dominis Judicibus et Gravaminum Provisoribus comparuit predictus venerabilis Johannes de Fontecohoperto, et ipso nomine, absente parte Fisci, verbo peciit et supplicavit ad ulteriora huiusmodi cause procedendo dictum Gravamen, ut Gravamen, admitti.

Et protinus dicti domini Judices et Gravaminum Provisores, mandando predicta omnia in presenti inseri Processu, dixerunt se stare in deliberacione.

Consequenter vero die lune intitulata nona mensis augusti anno quo supra a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo vicesimo tercio, coram prefatis dominis Judicibus et Gravaminum Provisoribus comparuit prenominatus venerabilis Johannes de Fontecohoperto Notarius, Sindicus jamdictus, et ipso nomine, absente parte Fisci, verbo peciit et supplicavit id quod supra proxime.

Et inmediate, dicti domini Judices et Provisores Gravaminum, mandando predicta omnia in presenti inseri et continuari Processu dixerunt se stare in deliberacione nullam aliam super eisdem provisionem facientes.

Deinde autem die lune sextadecima mensis jamdicti augusti anno quo supra a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo vicesimo tercio, coram prenominatis dominis Judicibus et Provisoribus Gravaminum, comparuit venerabilis Johannes de Fontecohoperto Sindicus jamdictus, et ipso nomine, parte dicti hon. partibus aliis predictis absentibus, verbo peciit et supplicavit ad ulteriora huiusmodi cause procedendo dictum Gravamen tanquam Gravamen admitti.

Et inmediate dicti domini Judices et Gravaminum Provisores, mandando predicta omnia et singula in presenti inseri Processu dictisque partibus et cuilibet earum ad audiendum declaracionem sive provisionem super articulo admissionis vel repulsionis querele predicte, diem sabbati proxime instantem assignarunt, mandantes predicta partibus alteris absentibus intimari.

Que fuerunt intimata discreto Johanni Pareta Notario, Sindico ville Perpiniani die martis XVII.ª dicti mensis augusti dimittendo in scriptis in pausata sua per Petrum Poncii porterium antedictum prout retulit ipsa die. Necnon fuerunt intimata predicta dicto discreto Petro Val-

tanell eadem die personaliter in Monasterio Sancti Cucuphatis per predictum Petrum Poncii refferentem eademmet die.

Postmodum vero die jovis intitulata decima nona mensis angusti anno predicto a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo vicesimo tercio, coram prenominatis [comparuit] Johannes Pareta Notarius, Sindicus ville Perpiniani, et ipso nomine, absentibus partibus Fisci et Sindici Barchinone obtulit et produxit duas scriptas papiri cedulas: unam, videlicet, articulos sive posiciones, et alteram, allegaciones continentes, quarum tenores per ordinem sequntur sub hiis verbis:

Ad fundandum intencionem ville Perpiniani, quantum ad effectum fori declinatorie allegate, et ad alios fines dicte ville magis utiles et necessarios, Sindicus ville Perpiniani nomine dicte ville dat et offert articulos sequentes, ad superfluam probacionem minime se stringens:

Et primo, dicit et ponit: quod in dicta villa Perpiniani a x, xx.TI, xxx et xxxx, L.TA et LX annis citra et ultra et a tanto tempore quod memoriam hominum in contrarium non existit, in villa Perpiniani cuditur et fuit fabricata moneta, tam auri quam argenti, scilicet, *timbrorum*, florenorum albarum et crucesignatorum et aliarum diversarum monetarum.

Item, dicit et ponit: quod dicta villa Perpiniani est et esse consuevit officium formatum *Secce* a dicto tempore citra, suntque in eadem Magistri *Secce*, Alcaldi et alii Officiales et ministri dicte *Secce* titulis, libertatibus et privilegii fulsiti. Estque ibi manicula dictorum Officialium et ministrorum *Secce* sicut et quemadmodum in civitate Barchinone et in aliis civitatibus et villis dominacionis dicti domini Regis Aragonum.

Item, dicit et ponit: quod in dicta villa Perpiniani dicta moneta cudebatur et fuit fabricata a dicto tempore ultra et citra, scientibus et pacientibus dicta civitate Barchinone, et eius Consilliariis non contradicentibus.

Item, dicit et ponit: quod moneta que cudebatur et que nunc cuditur in villa Perpiniani, tam auri quam argenti, recipiebatur et recipitur in civitate Barchinone et in aliis civitatibus et villis Principatus Cathalonie.

Item, dicit et ponit: quod moneta crucesignatorum que cudebatur et nunc cuditur in villa Perpiniani est consimilis legis et valoris quemadmodum moneta crucesignatorum que cuditur in civitate Barchinone.

Item, dicit et ponit: quod propter dictam cudiciouem seu fabricacio-

nem monete que fiebat et fit in villa Perpiniani, scientibus et pacientibus et non contradicentibus civitatis Barchinone, per non usum vel per usum contrarium perdidit privilegia, sique habebat, et dictis privilegiis sique sive per non usum vel per usum contrarium fuit derogatum.

Item, dicit et ponit: quod quamplurimum interest dicte ville Perpiniani et eius singularium quam maxime officialium dicte *Secce* burgensium et mercatorum et aliorum dicte ville quod in dicta villa cudatur moneta, tam auri quam argenti, quam maxime propter penuriam dicte monete que erat in dicta villa Perpiniani et in comittatibus Rossillionis et Ceritanie.

Item, dicit et ponit: quod maximum vertitur interesse dicte ville quod in dicta villa possit cudi dicta moneta, tam auri quam argenti, quia sicut civitas Barchinone pretendit interesse maximum quod non cudatur alibi quam in dicta villa Perpiniani pretendit interesse quod in dicta villa Perpiniani possit cudi.

Longe difert quia civitas habet de h.° privil. villa non.

Item, dicit et ponit: quod propter dictam cudicionem, tam auri quam argenti, que cuditur in villa Perpiniani et dicti comittatus susceperunt et suscipiunt maximum incrementum.

Ergo de lucro

Item, dicit et ponit: quod Gravamen oblatum pro parte dicte civitatis Barchinone super dicta moneta que cuditur in dicta villa Perpiniani tangit maximum interesse ville et eius singularium dictorum comittatuum et dicte ville vertitur maximum interesse.

Item, dicit et ponit: quod vos multum reverendus et honorabiles domini Provisores Gravaminum non habetis cognicionem Gravaminum que tangant interesse alicuius Brachii civitatis vel ville vel singularium alicuius Brachii quinymo ex tenore vestre comissionis est expresse vobis abdicata potestas.

Item, dicit et ponit: quod ex predictis sequitur quod vos multum reverendus et honorabiles domini Provisores Gravaminum non potestis cognoscere de dicto Gravamine monete que cuditur in villa Perpiniani pro parte dicte civitatis oblatis nech debetis de illo vos intromittere cum sit vobis abdicata potestas.

Item, ponit: quod predicta sunt vera et de hiis est publica vox et fama.

Super quibus dictus Sindicus ville Perpiniani petit se admitti ad probandum in secus agendis minime consenciens quinymo protestatur de nullitate actorum et agendorum et de omnibus de quibus sit ei licitum protestari.

Allegaciones ville Perpiniani.

Redigendo in scriptis verbo dicta licet magis succinte omissis pluribus jurium allegacionibus vobis reverendo Priori ac multum honorabilibus et circunspectis dominis Judicibus Gravaminum plusquam notis Sindicus Universitatis ville Perpiniani et Procurator nobilis Berengarii de Ulmis militis, tam conjunctim quam divisim, dicunt ex serie vestre comissionis vos non esse judices competentes ad cognoscendum de mente huius cause cum in ea agatur de jure tercii et de interesse partis et sich vestrum cessat officium et super hec ante omnia petunt super fori declinatoria cognosci et pronunciari juxta legem fi. c. de excepcione. Et citra concessionem juris et jurisdiccionis prorogande quam prorogacionem facere non intendunt nisi si et in quantum juris necessitate aut alia reperientur astricti in eum casum quo apparet vos fore Judices competentes ad cognoscendum de mente huius cause dicunt predicti Sindicus et Procurator pro eorum interesse conjunctum et divisum quod ex quo Universitas predicta Perpiniani sive villa nomine domini Regis ex vendicione, instauracione et paciencia eiusdem est in possessione . . . . . seu quasi pacifice et quiete a x, xx, xxx annis, etc., et tantis citra temporibus de quorum contrario memoria hominum non existit juxta leg. si arbiter §. de probati et c. cpm. qui de prescripcione li.° vi vel saltem que sufficient ad bonam possessionem vel quasi adquirendam et adquisitam retinuendam excepta nova tuba infrascripta quod in ea moneta cuditur, tam auri quam argenti, videntibus et scientibus et videre et scire valentibus honorabilibus Consilliariis egregie civitatis Barchinone ac pacienciam prestantibus debet in dicta possessione seu quasi tueri (?) et non ea privari sine causa hoc est clarum jure comuni et per leges patrie insimili vobis notas ad hec tendunt interdicta possessoria hec ostendunt instrumenta dictarum instauracionum vobis dominis exhibita et quod dicta moneta cudatur est interesse nedum ville predicte quinymo tocius comitatus Rosillionis et Ceritanie, maxime ex quo moneta Francie propter eius Comitatum ibi cursum non habuit alias homines fuissent inhibi quasi comercio mercandi privati et licet habundent in bladis mare terram non valet rivales et alii in bladis habundantes non possunt peccunias habere et sic monete predicte cudicio est per quam necessaria interest eciam fructuariorum et aliorum ad oppus dicte cudicionis necessariorum interest eciam dicti nobilis Berengarii de Ulmis cui fuit facta assignacio emolumenti *Secce* titulos, videlicet, oneroso et insolutum mutui per ipsum seu Procuratorem suum *(pala-*

Not. nomine domini Regis.

bra borrada) domino Regi seu Procuratori suo domino Ferdinando, memorie recolende, facti et alia interest plurimum ut deducet in quadam super hoc tradita cedula eciam vobis dominis Judicibus Gravaminum predictis que incipit: *Interesse*, etc. Et nobilis civitas Barchinone debet pacienciam prestare quod dicta villa Perpiniani uteretur jure suo et comodo cuditores dicte monete sed quod si domino Regi placeat et eis de jure competat eciam in civitate Barchinone cudatur et licet in ea non cudatur dicta tamen civitas mille modos habet mercimoniandi per terram et mare cum sit locuplex et habundet in redditibus non sic in villa Perpiniani sita in limittibus regni Francie ut pateat ad sensum. Et quia dicitur dicta alma civitas Barchinone habet privilegium quod moneta Barchinone de *terno* que ibi cuditur cursum habeat infra Principatum Cathalonie et alias terras domini Regis ex hoc non negatur quia moneta que alibi cuditur ut potest Perpiniani, in Valencia et Maioricis cursum habeat eciam infra dictum Principatum et alias terras domini Regis. Et quando dicitur quod habet privilegium quod alibi non possit cudi dicta moneta Barchinone de *terno,* respondetur duppliciter, primo, quod illud adverbium alibi, licet denotet locum debet intelligi in terminis in quibus loquitur assertum privilegium, scilicet, in moneta Barchinone de *terno* que hodie nullibi cuditur nec posset cudi, ut dicitur, tante legis sint dampno non negat tamen de alia moneta que non sit Barchinone de *terno,* scilicet, illius legis. Secundo, respondetur quod non constat clare de asserto privilegio et posito et non concesso quod de eo constaret usus non constat, dicitur quod illud privilegium assertum non juvat dictam civitatem necnon dicte ville quia dicta civitas dictum pretensum privilegium perdidit per non usum per tempus I. X. annorum et amplius pro hec ff. de mundi .l. I. perdidit eciam per contrarium unico enim actu contrario forcius multiplicatis actibus quamvis per pacienciam vel aliam perdet privilegium et cum occassione et ibi per glossa Inno. ho. Jo. Andree . . . . . [1] nec obstat quod dicitur ex adverso quod in litteris domini Regis dicitur quod per hoc nullum jus contrariatur in proprietate et possessione quia loquitur in terminis suis, scilicet, de gordiatore dicte monete, nec obstat quod dicitur quod illi conducticii non possident, etc., quia verum est quia quod non possident tamen illi quorum nomine possidere juxta *(palabra borrada)* quod nemo ff. c. de aqui po. et sic probatur titulus *(borrado el primer tercio de*

[1] El mal estado de conservación del original hace difícil é incierta la lectura de las palabras que siguen, y por esta razón las hemos suprimido sustituyéndolas por puntos suspensivos.

la última línea) ex instauracione et aliis actibus et eciam possessio continuata et non constat de asserto privilegio eciam si constaret illi est derogatum per non usum et per contrarium usum, ut est dictum et deductum, cessat vestrum officium et super fori declinatoria petit pars ista ante omnia cognosci et pronunciari vos non esse Judices competentes ad cognoscendum de meritis huius cause nisi in emittendo, etc., et in condempnando partem adversam in expressu juxta nota . . . . . cum similibus petens se admitti ad probandum predicta ad fines justificandi fori declinatoriam excepcionem allegatus et ubi aliud oppus esset ad omnes meliorum et utiliorum fines dicte ville et dicto Berengario et aliis quos tangit causa presens, et justiciam sibi administrari de expressu dampnum et interesse contra partem adversam solliciter protestando.

Quibus oblatis, illico dicti reverendus et multum honorabiles domini Judices sive Provisores Gravaminum habita pro subducta et revocata assignacione proxime facta concesserunt copiam de predictis partibus et utrique earum necnon ad respondendum eisdem huic ad tres dies continue computandos a die qua dictis partibus inthimatum fuerit assignarunt, mandantes inthimari dictis Petro et Johanni de Fontecohoperto, Sindico dicte civitatis Barchinone.

Que fuerunt inthimata, dicto venerabili Johanni de Fontecohoperto, Sindico dicte civitatis Barchinone, personaliter in dicto Monasterio Sancti Cucuphatis Vallensis pro die sabbati vicesima prima die dicti mensis per Franciscum Cosida porterium ut ipse porterius ipsa die retulit.

Rursus die sabbati vicesima prima die dicti mensis augusti anno predicto a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo vicesimo tercio, coram dictis reverendo et multum honorabilibus dominis Judicibus sive Provisoribus Gravaminum, comparuit dictus honorabilis Johannes de Fontecohoperto et dicto nomine, presente Petro Valtanell, verbo petiit et supplicavit sentenciam super predictis ferri.

Et protinus dicti domini Judices et Gravaminum Provisores, tam dicto venerabili Johanni de Fontecohoperto, Sindico Barchinone, quam discreto Petro Valtanell Procuratori regio sive fiscali quam coram discreto Johanne Pereta Sindico ville Perpiniani ad audiendum declaracionem sive provisionem super articulo admissionis vel repulsionis querele predicte huic ad quintam decimam diem inmediate sequentem assignarunt, mandantes predicta dicto discreto Johanni Pereta dicto nomine et dicto Bernardo de Pere Bonet.

Postmodum proxime dicta die sabbati coram dictis reverendo et multum honorabilibus dominis Judicibus et Gravaminum Provisoribus, comparuit predictus Bernardus de Pere Bonet, nomine procuratorio predicti honorabilis Berengarii de Ulmis militis et arrendatorum dicte *Secce* Perpiniani. Et ipsis nominibus verbo dixit quod habebat pro oblatis articulos et allegaciones per Sindicum ville Perpiniani oblatos et oblatas.

Et protinus dicti domini Judices et Gravaminum Provisores mandarunt predicta omnia in presenti inseri Processu stantes in assignacione predicta nullam aliam provisionem facientes.

Rursus vero die lune computata tricesima mensis augusti anno quo supra a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo vicesimo tercio, coram jamdictis reverendo et multum honorabilibus dominis Judicibus et Gravaminum Provisoribus, comparuit predictus Johannes Pereta Notarius et Sindicus assertus ville Perpiniani, et dicto nomine absentibus partibus aliis obtulit et produxit quandam modicam papiri cedulam huiusmodi tenoris:

Johannes Pareta Notarius Sindicusque Universitatis ville Perpiniani, comparendo coram vobis reverendo et honorabilibus dominis Provisoribus requirit vos iterato quatenus admittatis ipsum nomine dicte Universitatis ad probandum quosdam articulos quos produxit coram vobis super moneta que cuditur in villa Perpiniani antequam ad alia procedatur, alias cum debita reverencia protestatur idem Sindicus nomine dicte Universitatis de nullitate actorum et agendorum et de omni eodem quod sit eidem Universitati licitum protestari.

Et predictis oblatis, protinus dicti domini Judices et Gravaminum Provisores mandantes predicta in Processu presenti [inseri] dixerunt se stare in deliberacione hora vesperarum eiusdem diei explicanda.

Quaquidem hora vesperarum ad audiendum dictam deliberacionem assignata, coram prefixis dominis Judicibus et Gravaminum Provisoribus comparuit predictus discretus Johannes Pereta, nomine quo supra pro una parte et absentibus partibus aliis verbo peciit et supplicavit dictam deliberacionem rectamenta *(sic)* explicari.

Et confestim, dicti domini Judices et Gravaminum Provisores, explicantes eorum deliberacionem superius retentam, concessa copia de predictis Sindico civitatis Barchinone si eam habere voluerit, salvo jure impertinencium et non admittendorum articulorum et salvo etiam quod

dictus Johannes Pereta non intendebat admittere nisi et prout de jure fiendum existat eadem discreto Johanni Pereta dicto nomine ad dandum et offerendum omnes et quoscumque testes in civitate Barchinone et villa Perpiniani quos dare et offerre voluerit super articulis per ipsum supra sub kalendario die decimasexta presentis mensis augusti oblatis super articulo admissionis vel repulsionis querele predicte, a die lune proxime instanti, ad et per eorum proxime instantem mensem septembris pro omnibus dilacionibus assignarunt et quod huic ad dictam proxime instantem diem lune dictus Petrus Pereta fidem faciat de sui potestate dictusque venerabilis Johannes de Fontecohoperto Sindicus civitatis Barchinone sua faciat et det interrogatoria si que facere et dare voluerit super quibus dicti testes per dictum Sindicum Perpiniani producendi examinentur. Et quod durante dicta dilacione assit michi Petro Pellicerii notario predicto et dictorum Gravaminum Scriptori Bernardo Noves connotario nostro et dictam scribaniam Regenti sui jurans meis quibus recepciones deposicionem dictorum testium et juramentum ab ipsis prestandorum per ipsos Provisores fuerunt concesse diebus, horis et locis assuetis pro videndo jurari testes predictos alia quod ipso Sindico nech dictis interrogatoriis minime expectatis reciperentur testes predicti, mandantes predicta dicto venerabili Johanni de Fontecohoperto inthimari.

Que fuerunt inthimata, dicto venerabili Johanni de Fontecohoperto Sindico personaliter in civitate Barchinone per Petrum Poncii portarium die martis computata tricesimaprima dicti mensis augusti prout retulit prima die mensis septembris.

Postea vero die mercurii computata prima mensis augusti *(sic)* anno jamdicto a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo vicesimotercio, coram predictis reverendo et multum honorabilibus dominis Judicibus et Gravaminum Provisoribus comparuit dictus venerabilis Johannes de Fontecohoperto Sindicus civitatis Barchinone et in parcium aliarum absencia obtulit et produxit duos foleos papiri scriptos qui sunt in presenti Processu affixi prout ecce:

Mirandum non modicum est de Universitate ville Perpiniani et verius de illis qui tantum onus recipere volunt ac de Procuratore asserto honorabilis Berengarii de Ulmis militis qui ex transverso venientes et de novo a sompno excitati ac huic liti inmiscentes conantur privilegia civitatis Barchinone et quod prius est Constituciones generales Cathalonie infringere satagentesque eorum affectu cum articulis et jurium allegationi-

bus palliare ut cicius eorum propositum perobtatum assequi valeant quasi occulis . . . . .ntibus pertranseatur et per tantos et tam prepollentes in sciencia viros sub quorum examine causa presens ducitur granum a palea non excuciatur quibus allegare de jure est solem fassibus adiuvare et sic superna . . . . . laborare impensius quoniam gratie plenitudo adieccione non indiget. Attamen ut absque impugnacione et responsione consonis non pertranseatur licet quasi superfluum existat saltim cum jurium allegacionibus impugnacionem deducere articulorum et aliorum per dictam Universitatem et honorabilem Berengarium de Ulmis seu eius partem productorum et allegatorum in tanto corruscanti collegio adieccione allegacionum non indigente, ut prefertur: Dicit Sindicus civitatis Barchinone quod articuli oblati per Procuratorem dicte Universitatis ac dicti domini militis nullathenus sunt admittendi quia notorie constat cum principalium honorem loquendo non procedere nec veritatem continere ac quod probari non prodessent et per consequens non esse admittendos adque allegaciones locum non sibi vendicare causis et racionibus sequentihus. Nam negari non potest quod civitati Barchinone per plura privilegia competit quod moneta de *terno*, tam de argento quam de minutis, sit perpetua et perpetuo cudatur in civitate Barchinone et quod dicta moneta certa lege, pondere et signo numquam mutabitur sed quod perpetuo servabitur curret et recipietur in omnibus civitatibus, villis, castris, locis et terris in quibus moneta Barchinone currere consuevit et specialiter in Rocilione, Ceritanie, Conflenti et Vallispiri sic quod in predictis locis vel aliquo eorum non current malguinentis *(sic)* [1] nec aliqua alia moneta nisi tantum de moneta Barchinone ad quod in Barchinona cudatur et non alibi. Hec eciam clara et nota sunt per privilegia magnificorum dominorum Regum, memorie recolende, jam in processu producta per que eciam patet quod nunquam domini Reges operacionem monete vendere possunt vel vendi permittere aut exigere monetaticum vel redempcionem aliquam. Hec et eciam privilegia duple et largiflue fuere confirmata per Constituciones generales Cathalonie, videlicet, domini Regis Jacobi secundi in Curia Barchinone et in Curia Dertuse per dominam Helionorem celebratam in qua signanter privilegia dicte monete et omnia alia ac confirmaciones inde sequte fuere confirmate generali Curia approbante et statutum quod perpetua firmitate persisterent nullis actibus in contrarium factis obsistentibus ullo modo, promittens et jurans pro se et domino Rege dicta domina Regina quod dictam monetam faceret firmi-

[1] En la pág. 177 de este tomo se lee *malgurenensis*.

ter et inviolabiliter servari prout in dictis privilegiis et confirmacionibus continetur, per quas constituciones patet quod dicta privilegia et confirmaciones ut constituciones generales servande existunt cum ille et illa fuit narrata, commemorata, approbata et confirmata in illis et per dictas constituciones . . . . . [1]
Hoc presupposito constat quod Serenissimi domini Reges qui pro tempore fuerunt et regnarunt ac dominus Rex, nunc feliciter regnans, adque Universitas ville Perpiniani et honorabilis Berengarius de Ulmis non potuerunt adquirere jus efficax neque possessionem vel quasi nec etiam titulum consuetudinis aut prescripcionis pretendere vel allegare. Et ut totum dicatur aliquem justum et verum titulum propter quoquod dici possit causam hanc juris efficacia posse tangere illos aut ad aliquem illorum, et ad dominos Reges primo veniendo patet quod editis dictis constitucionibus ipsi fuerunt astricti ad illas servandas nec contra illas facere potuerunt, aut jus aliquod quod esset in derogacionem dictarum Constitucionum sibi ipsis aut aliquis ipsorum sibi ipsi vendicare obstantibus verbis Constitucionis Dertuse tam ample prolate Princeps et eciam contrahendo cum subditis obligatur irrevocabiliter et lex seu Constitucio que transit in contractum non potest per ipsum revocari ut juribus vulgatis l. donaciones c. de donationibus inter virum et uxorem . . . . . faciunt nota per Baldum in l. qui se pris. c. unde liberi sic dicimus in privilegiis que transeunt in pactum ut sunt premissa privilegia civitatis Barchinone juxta l. quod semel de certis ab ordi. faciendo et que ibi Bartholus et l. II. ff. de jure immunitatis omnes populi de justi. et jus per Bartholum et Baldum et per Innocencium et latius et notabilius per Anthonium de Butrio in c. novit de judiciis et per Archidiaconum in c. quecumque XI. q. I. Et presertim quia cum approbacione Curie dicte Constituciones fuere facte et privilegia confirmata et approbata, et ideo absque coadunancia revocari non posset aut preiudicari juxta notata per Bartholum in .l. II.ª ff. de obcione legata, et tangitur per ipsum in l. si cum hominem ff. mandati et facit quod tangit notabiliter dominus Anthonius de Butrio in all. c. novit de judi. Circa prin. in notabilibus que elicit ex illo capitulo preterea licet Princeps non ligetur lege legis ligatur tamen lege convencionis l. digna vox c. de legi. et ibi per C. et Baldum et ff. de jurisdic. omnium judicum est receptum Baldus ponit in l. I. ff. de consti. prin. et in l. Princeps ff. de legi. et Deus licet subiecerit leges Principi non tamen contractus dicit Baldus in fiendis de natura feudi c. I. Quid ultra? dicta privilegia et

[1] V. la nota de la pág. 227.

Constituciones fuerunt jurate per Reges qui pro temporibus preteritis regnarunt saltem a tempore Constitucionis dicte domine Helionoris et illa jam revocavit omnes actus in contra factos et *(palabra borrada)* non obsistere ullo modo approbante Curia et Princeps potest sibi imponere legem per sacramentum . . . . . .
. . . . . Et sic dominus Rex ligatur ex contractibus suorum predecessorum juxta notata in dicta l. digna vox per C. et Baldum et de natura feudi c. I.° allegato et notavit Colle in c. primo de prolacione. Sed eciam quia ipse juravit tenere et servare Constituciones et privilegia predictas. Et quia dicte Constituciones et privilegia revocari non possunt juxta predicta servande existunt. Ex quibus sequitur dominos Reges jus aliquod adquirere non potuisse nec facere potuisse contra dictas Constituciones et privilegia neque possessionem aut titulum aliquem sibi adquisisse aut cuiquam potuisse concedere.

Et quod non potuerunt eciam jus aut privilegium per dictum Regem in preiudicium dictarum Constitucionum et privilegiorum concedi dictis Universitati et honorabili Berengario de Ulmis aut alicui alteri probatur ultra predicta quoniam ea que fiunt contra Constituciones Cathalonie aut privilegia civitatis non valent ut ex textu in Constitucione Regis Alfonsi II. in Curia Montissoni incipit: *Item ordinamus*, et in Constit. domini Jacobi secundi in secunda Curia Barchinone incipit: *Item, quod nos vel successores nostri,* facit eciam c. consideramus de elec. hoc ulterius probatur, quoniam non valet rescriptum aut privilegium contra alicuius privilegium ut l. decurionibus de silenciariis li.° XII°., et de fundis et saltibus rei dominice l. si qua loco li.° XI.° et ibi notatur per glossa facit tex.^{us} et que ibi notantur per Baldum in .l. II. c. de legibus hoc expresse notat Baldus in l. fi. c. si contra jus vel utilitatem publicam.

Ad jus autem pretensum per dictam Universitatem Perpiniani et dominum Berengarium de Ulmis veniendo et quod a notorio constet de eorum non jure ad quod articuli non sunt admittendi quia probati non prodessent. Dicit Sindicus dicte civitatis quod articuli predicti continent tria vel quatuor materialia, videlicet, quod dicta Universitas est in possessionem quod ibidem cuditur moneta a decem, viginti, triginta, etc., annis citra, ac per tantum tempus de quo non in contrarium est memoria. Item, quod habet privilegia, libertates et officiales *Secce*, etc. Item, quod civitas Barchinone per contra actum sibi preiudicavit ac quod sciente et passiente civitate Barchinone cudicio dicte monete fuit facta seu cuditur in dicta villa, et quod assignacio emolumenti *Secce* predicte fuit facta honorabili Berengario de

Ulmis quondam, racione mutui facti domino Regi Ferdinando, etc. Et sic quod interest domini Berengarii de Ulmis filii. Et primum materialia non procedit nec obstaret. Ideo huic sumpta quoniam villa Perpiniani non habuit jus nec habet cudendi monetam in dicta villa, quia ut ipsamet dicit Regalia est domini Regis ut in locis per ipsam in suis allegationibus contentis, videlicet, que sunt Regalie in feudis et ibi Baldus et notatur in c. . . . . et per consequens imprescriptibilis est talis jus eciam quod per tantum tempus de quo non esset in contrarium memoria esset possessionem vel quasi quoniam jus singulare per proprium Principis prescribi non potest sicut nec contra jus de *(palabra borrada)* ff. de ritu nup. l. qui in provincia §. I. Esset enim prescribere que supremam potestatem notat hoc Baldus in l. jus pluribus ff. de justicia et jure et in l. prima c. de jurium anulorum aureorum et dicit glossa singularis quod contra Ecclesiam Romanam non currit prescripcio in hiis que in signum specialis privilegii sibi reservavit, nec contra privilegium prelacionis hoc notat glossa in c. primo circa prin. de clerico egro. li.° VI.° Item, alibi Doctores dicunt quod contra Papam et eius jura non potest prescribi. Innocentius in c. bone in secundo de post. prelat. recitat Baldus in l. II. c. de servitute et aqua hec tanguntur et notantur per Anthonium de Butrio in c. per venerabilem qui filii sunt legitimi, dicit etiam Baldus in feudis que sunt rega allegata quod contra cesaris annuam potestatem non currit prescripcio, facit que ipsemet notat in ant. quas acciones in tercia questione c. de Sacrosancte Ecclesie.

Corroboratur alia racione quoniam ad statum publicum pertinet quod locucio Principis et fides data per ipsum perpetuo serventur ut in Usatico: *Quoniam per iniquum* et in epistola *Inter claras* verbum et eciam Principis debet esset firmissimum eciam sine juramento ut in c. Innocentius vicesima secunda que mi.ta notat Johannes Andree in c. ad applice. de re judicata li.° VI.° in quo periurium est gravius peccatum quam in alio ut notat glossa ordi. in dicto c. ad aplice. pertinet eciam ad statum publicum, quod Constituciones Cathalonie et privilegia jurate et jurata serventur per supradicta et Constituciones superius allegatas. Sed si aliqua Universitas vel singularis Universitatis contra predicta prescribere posset seu attemptaret esset prescribere contra statum publicum cuius prescripcio non valet neque procedere posset quoniam consuetudo vel prescripcio contra ea que expectant ad statum publicum non valet notat Johannes Andree in c. si diligenti de foro competenti notatur in c. cum dilectus de consuetudine. Et notatur Archidiaconus in c. Relata x.° questione prima quod consuetudo contra jus publicum non valet sicut nec pactum l. jus publicum ff. de pact. notant Innocentius et Henricus in

c. cum ex officii de prescripcione et ibidem eciam per Henricum de prescripcione quod non valeat.

Probatur hoc alia racione quod prescribere non potuerit aut prescripcionem vel consuetudinem allegare dicta Universitas quoniam, ut prefertur, cudicio monete pertinet ad Principem et habet facultatem ubi vult cudere illam tamen ad quam per privilegium vel Constitucionem non sit astrictus in certo loco facere cudi ut in civitate Barchinone. Sed sic est quod jura facultatis sunt imprescriptibilia et contra illa non potest prescribi ut in l. alicuius cum fine legis illam precedentis ff. de servitute rusticorum prediorum facit l. in filius c. de decuri li.° x.° et ibi Bartholus et per ipsummet in l. stim.us §. illud d. . . . . xi.° et in l. i.a ff. De via publica notatur per Johannem Andree et Petrum de Anc. in c. si de consuetudine li.° vi.° faciunt propria notata per Johannem Andree c. Johannes de clericis coniugatis et tangitur per Baldum super Innocencium in c. Attendentibus de privil. est bona glos. que bene facit in c. ut privilegia e. t.

Item, licet aliquid gratis longissimo tempore fuerit prestitum vel factum non currit in hoc prescripcio xvi. q. in c. clerici et c. si episcopus c. de prescripcione triginta vel quadraginta annorum l. mali agitur notat glossa ordi. in c. qua cognomin.us x. q.

Tum et alia racione quia ut dicta Universitas Perpiniani in suis allegacionibus dicit et confitetur nomine domini Regis est in possessione et sic moneta cuditur nomine domini Regis et illa operacio facta fuit et non nomine Universitatis ex quo sequitur quod ipsa non potuerit prescribere nec jus ex prescripcione vel consuetudine pretendere, quia sine possessione prescripcio non procedit et is prescribere haberet et diceretur cuius nomine possessum foret, sed dominus Rex per predicta non posset jus aliquo vendicare per superius dicta, ergo nec dicta Universitas nec pretendere ab aperto.

Preterea deducitur et hoc talibus racionibus Universitas Perpiniani non fuit operata monetam et eius nomine cudicio aliqua facta et sic nichil egit et de jure ex non actibus non inducitur consuetudo nec prescripcio quia non ens non habet materiam nec formam c. de probacione l. actor canonitzata. Item, ex nichillo non sequitur aliquid c. de adquirenda possessione cum nemo ut dicit Johannes Andree post Johannem monachi in c. i. de confessis li.° vi° quod non entis non sunt species nec differencie secundum philosophum. Et dicit Baldus in principio feudorum c. i. §. consuetudo, quod actus inducens consuetudinem habet disponere super jure eliciendo ex actibus hominum unde quam consuetudo habet de actu tantum habet de potencia et non plus.

Item, ad esse consuetudinis requiretur quod populus eo animo aliquid faceret vel cuderet ut crederet se jus habere alias talis usus non dicitur usus l. I. §. Julianus ff. de itinere actuque privato notat in c. fi. de consuetudine et in l. de quibus ff. de legi. et l. II. c. que sit longa consuetudo et glossa in c. frustra . . . . . sed pro Deo videatur si Universitas et singulares ville Perpiniani aliquid fecerint certe non et minus habuerunt animum quitquid eciam factum fuerit fecerunt Officiales *Secce* nomine domini Regis ut patet in assensu et . . . . . dicta Universitas in suis allegacionibus.

Adjuvatur hoc eciam quia in possessione incorporalium adquirenda requiruntur plura, videlicet, animus et continuus actus adquirentis. Item, sciencia et paciencia adversarii notat Innocencius in c. bone de postulatis prelat. et in c. in litteris de rest. spoliatorum sunt verba formalia recitata per Baldum in all.° l. II. c. de servitute et aqua adque sine allegat. sufficit ad illa remittere. Qua ergo fronte in tali examine potest allegari possessio aut titulus prescripcionis vel consuetudinis et cur admitteretur dicta Universitas ad probandum id de cuius contrario constat evidenter et probatum non prodesset et hec sufficeret ad repulsionem omnium articulorum.

Sed addendo dicitur eciam quia secundum materiale non procedit nec racio sumpta, quoniam pretextu privilegii vel libertatis jus allegare aut pretendere non posset dicta Universitas per ea que dicta sunt in prima parte, quia contra privilegia civitatis Barchinone et Constitucionem et ideo, etc. Item, quia privilegia per testes probari non possunt sed per scripturam notatur per Baldum in l. si qua per calu[m]pniam c. de episcopis et cle. et per ipsummet in l. . . . . c. de mandatis Principum et facit capitulum institucionis XXV. questione secunda et notatur per Johannem Andree in prohemio VI. libri, non ergo ad effectum probandi per testes hoc respectu, et quo ad illud materiale articuli erant dandi et minus sunt et quatenus non obviat privilegiis Barchinone et Constitucionibus Cathalonie.

Aliud autem materiale eciam non procedit, videlicet, quod fuerit preiudicatum civitati Barchinone per contra usum et quia ipsa sciente et consenciente quoniam hoc verum est cum honore contrarium asserentis, quoniam notum est Deo et mundo quod in pluribus Curiis celebratis civitas Barchinone proposuit super hoc Gravamen et fuit protestata et constat per legitima documenta. Et in incorporalibus est sic si aliquis actus hostendatur per quem apparet non consentire vel pati is cui preiudicatur, quasi possessio in contrarium adquiri non potest de restitutione spoli. olim III.° et ibi per Innocencium et Anthonium de Butrio.

Item, protestatio impedit cursum prescripcionis et illam interrumpit allegatur textus in l. si ancillam ff. pro suo Bartholus dicit in l. non solum §. morte in fi. ff. de novis operis nunciacione et presertim habet locum hec respectu Principis qui non recognoscat superiorem ut notat Innocentius in c. nichil de prescripcionibus.

Quod autem dicitur quod per non usum non obstat quia civitas Barchinone quatenus in ipsa fuit semper usa fuit suis privilegiis nec ipsa aliquid in contrarium egit et sic non potest dici quod per contrarium actum fuerit sibi preiudicata sufficit et eciam ad hoc quod non remittatur jus quod quatenus in ipsa fuit usa fuit suis privilegiis propterea dicunt Innocentius et Baldus in all. c. attendentibus quod ex lapsu temporis non remittetur jus facit l. pe. c. comuni dividendo. Et sic jura in oppositum allegata non obstant. Et premaxime quia non potuerunt obtinere a dominis Regibus qui Gravamina intulerunt revocacionem illorum. Et nimia reverencia metui comparatur per jura aperta et verius et propio metus dici potuit. Et quia dum durat metus jus illibatum remanet per notata per C. et Bartholum in l. II. c. quod metus causa et in l. si ob turpen ff. de condic. ob *(palabra borrada)* causam. Item, hec racio de contrario usu non prodesset dicte Universitati nec jus sibi attribueret sed domino Regi licet per predicta non tribuat et de jure regio agitur, et processus ducetur duce Deo non obstantibus impedimentis dicte Universitatis.

Interesse vel jus pretensum per dictum honorabilem Berengarium de Ulmis non obstat a notorio quia si dominus Rex Ferdinandus obligavit emolumenta *Secce* monete auri seu que ex moneta auri procedencia que in dicta Universitate poterat cudi non illarum monetarum que cudi non poterant quoniam si necesse habet intelligi et illa emolumenta potest recipere. Si autem dominus Rex intellexit de emolumenta monetarum que ibi cudi non poterant non valuit quia esset contra privilegia et Constituciones et per raciones jamdictas non valuit obligacio a notorio et quia impossibilium de jure nulla est obligacio ut notat Innocentius in c. filius de testa. et facit textus et ibi dicit Bartholus in l. apud Julianum ff. de leg. I. Et dicit Oldratus in consilio XLII.° quod illa sint impossibilia que sine salutis periculo non possumus allegat. lex sed si alio et . . . . . dictus ergo dominus Rex obligare illa non potuit que erant contra Constituciones et privilegia illatas. Et quia juravit non vendere monataticum vel exigere monataticum aut redepcionem recipere, etc., ut patet in dictis privilegiis. Concluditur ergo quod articuli predicti a notorio non sint admittendi, et allegaciones in oppositum facte non procedere, et cum honore loquendo principalium

procuratoris producentis illos et illas ac procurantes illos produci non est nisi dilatare causam et justiciam notoriam civitatis Barchinone. Propterea requirit dictus Sindicus vos reverendos et multum honorabiles dominos Provisores qui solliciti et intenti esse debetis circa expedicionem causarum quatenus illos repellere dignemini et si quam assignacionem fecistis ad probandum haberi per subductam vel si in huius esitetur jus dici requirit quoniam a notorio constat dictam Universitatem et dictum honorabilem Berengarium jus efficax pretendere non posse eciam quod nulle..... dicti articuli essent probati, et sic Gravamen hoc illos non tangit nec dici potest eos tangere efficaciter et modo quo impediri possit cognicio illius Gravaminis quinymo indubitanter cadit sub vestra comissione. Et protestatur dictus Sindicus contra dictam Universitatem ac honorabilem Berengarium de Ulmis de omnibus expensis factis et fiendis racione eorum temerarie opposiciones ad quas tenetur de jure ut est *(palabra borrada)* signanter in opposicione indebite facta, textus in c. humilis de *(palabra borrada)* et obediencia, et ad quas supplicat et requirit illos condempnari.

Quibus omnibus et singulis oblatis et productis, ilico prefati reverendus et multum honorabiles domini Judices et Gravaminum Provisores mandando predicta in presenti inseri et continuari Processu, concessaque copia de predictis partibus Fisci et Sindici ville Perpiniani si eam habere voluerint, habita pro subditis assignacione supra proxime facta, eisdem partibus ad respondendum predictis diem terciam proxime instantem assignarunt, mandantes predicta Petro Valtanell regio sive Fiscali Procuratori discreto Johanni Pereta Sindico Perpiniani, Arnaldo de Pere Bonet et Bernardo de Muntpalau intimari.

Que fuerunt inthimata dicto Petro Valtanell personaliter in villa Sancti Cucuphatis, incontinenti per Petrum Poncii porterium antedictum prout eadem die retulit.

Successive autem die veneris computata tertia mensis septembris anno quo supra a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo vicesimo tertio, coram predictis reverendo et multum honorabilibus dominis Judicibus et Gravaminum Provisoribus comparuit predictus discretus Johannes de Pereta Sindicus ville Perpiniani et Arnaldus de Pere Bonet et ipsi absentibus partibus aliis obtulit et produxit dictus Johannes Pereta faciendo fidem de sui potestate quoddam Sindicatus actorie et procuracionis instrumentum inferius insertum. Et eciam ipsi ambo petierunt et supplicarunt ad id quod supra dilationem prorogari.

Et statim, dicti domini Judices et Gravaminum Provisores protestato primitus per ipsos quod si infra tempus eorum commissionis causa presens non possint terminari seu per ipsos eidem provisio non valeat fieri ipsis Johanni et Arnaldo seu eorum principalibus et non ipsis dominis Provisoribus imputetur ad id quod supra proxime dictis partibus et utrique earum dictam dilacionem per totam proxime instantem septimanam prorogarunt, mandantes dictis partibus absentibus inthimari.

Postea dicta et eadem die prestantibus et volentibus Sindicis Barchinone et Perpiniani et Arnaldo de Pere Bonet nominibus quibus supra dicti domini Judices et Gravaminum Provisores voluerunt prorogacionem supra proxime factam exiendi ad III. diem post perfectam copiam.

Tenor vero Sindicatus sive procuracionis superius nominati sequitur sub hac forma:

Sit omnibus notum quod die, anno et loco ac presentibus me Notario et testibus inferius nominatis, convocata Universitate ville Perpiniani sub modo et in loco ville ipsius quibus consuetum est eandem Universitatem pro suis communibus negociis peragendis et pertractandis convocari, scilicet, per citacionem factam voce tube, ut moris est, mandato venerabilis domini Baiuli dicte ville per Bernardum Croells preconem publicum ville ipsius, convenerunt et se congregarunt ad aulam consulatus dicte ville ubi eadem Universitas consuevit se ex antiqua consuetudine congregare pro Universitate, videlicet, et nomine Universitatis eiusdem ac Universitatem eandem facientes, celebrantes et representantes hii ex ipsa Universitate qui proxime subsequuntur: Venerabiles Georgius Blanchas, Berengarius Gomerich, Thomas Tequi et Petrus Tallanis consules omnes quatuor simul cum venerabili Johanne Tallant a presenti actu absente hoc anno memorate ville, Petrus Grimau, Raymundus Garriga, Petrus Castillionis burgenses, Guillelmus Vola, Berengarius Macip, Guillermus Campredon, Bernardus Serra, Johannes Bonet, Petrus Feliu, Petrus Sabbaterii, Bartholomeus Sesvilles mercatores, Johannes Pincart parator, Jacobus Lobet specierius, Gregorius Boxeda alter ex suprapositis pelliperiorum, Nycholaus Taxs, Petrus Roqua exsuprapositis fabrorum, Miquel Ruyra alter ex suprapositis sutorum, Laurencius Pages et Jacobus Baroni suprapositi aluderiorum, Petrus villa alter ex suprapositis tenderiorum, Nycholaus Fabri alter ex suprapositis hostaleriorum. Et predicta Universitas, videlicet, prenominati venerabiles Consules, Consiliarii, probi homines et capita Ministe-

riorum ut premittitur convocati et congregati, generale Consilium et Universitatem dicte ville facientes, celebrantes et certius figurantes. Intervenientibus in hiis auctoritate et de cetero venerabilis domini Judicis infrascripti gratis et ex certa sciencia ratificando primitus et ante omnia quitquid actum, factum, gestum seu procuratum fuit nomine dicte Universitatis et in quibuscumque actibus per Bartholomeum Hualguerii scriptorem Perpiniani, tam coram domino Rege quam coram quibuscumque Judicibus ecclesiasticis et secularibus, constituerunt et ordinarunt eorum et dicte Universitatis et eius singularium et cuiuslibet ipsorum presencium, absencium et futurorum, certum, verum et indubitatum Procuratorem, Sindicum et actorem discretum Johannem Pereta Notarium dicte ville, videlicet, ad comparendum standum pro ipsis et dicta Universitate racione seu causa quorumcumque negociorum eandem Universitatem et eius singulares quocumque modo tangencium, tam agendo quam deffendendo, ante presenciam domini nostri Aragonum Regis et coram sua honorabili Audiencia et ipsius honorabili Cancellario et Vicecancellario seu quocumque dictam Cancellariam Regentem et coram eciam quibuscumque judicibus ordinariis et extraordinariis, delegatis et subdelegatis, executoribus et subexecutoribus et aliis quibuscumque judicibus. Cui Sindico, actori et Procuratori dederunt et concesserunt quod pro dictis constituentibus et dictam Universitatem et singulares de eadem possit et valeat de jure eorum et dicte Universitatis et singularium predictorum docere in quibuscumque causis seu negociis dictam Universitatem et eius singulares, tam agendo quam deffendendo, quocumque modo tangentibus. Necnon convenire, reconvenire querelas et supplicaciones ac peticiones dare et offerre, ponere et articulare, proponere, repplicare, dupplicare et triplicare jusque super bonis dictorum constituencium Universitatis et singularium de eadem firmare et providere bona earumdem obligare acciones dicte Universitatis exercere, clamare, reclamare litem et lites ducere et contestari sacramentum calumpnie et veritatis dicendo et cuiuslibet alterius generis sacramentum in animas dictorum constituencium Universitatis et singularium de eadem prestare et subire, testes instrumenta alia probacionum genera judicio et extra producere et productos et producta ex adverso reprobare crimina et deffectus opponere judicem et judices recusare et suspectos dare et recusacionum et suspictionum causas proponere et allegare et alios judices impetrare et in causis concludere et ex adversa parte concludi petere et videre sentenciam et sentencias, tam interlocutorias quam diffinitivas, audire et ab ipsis et a quocumque Gravamine dicte Universitati et quibuscumque personis no-

mine illius illato vel inferendo conveciato *(sic)* si necesse fuerit appellare apostolosque petere, recipere ac eciam presentare. Et appellaciones ac supplicacionum causas cum effectu prosequi et ducere et de jure earum et dicte Universitatis et singularium de eadem protestari, requirere et monere. Et protestatis et requisitis monitis contra dictam Universitatem et eius singulares racionibus et ex causis predictis respondere beneficium restitucionis in integrum ac quaslibet litteras, tam simplices quam legendas, graciam vel justiciam continentes et quecumque privilegia impetrare et obtinere et de predictis protestacionibus et requisicionibus et quibuscumque aliis negociis dictam Universitatem tangentibus prout dicto Sindico actori et Procuratori videbitur publicum et publica instrumenta fieri facere et habere si et quando et quociens ac prout ipsi Sindico videbitur faciendum, necnon provisiones quascumque et quecumque rescripta regia impetratas et impetrata ac etiam impetrandas et impetranda ex adverso emparare et revocare et emparari et revocari facere. Et generaliter omnia alia et singula in et super predictis et circa ea et super dependentibus ac emergentibus ex eisdem quoquomodo libere facere et exercere quecumque in eisdem fuerit necessaria seu eciam opportuna et que causarum merita postulant et requirunt et que verus et legitimus Sindicus, actor et Procurator ad talia vel similia constitutus facere potest et debet et que ipsi constituentes et dicta Universitas ac ipsius singulares facere posset et possent personaliter constituti eciam si talia fuerint que de jure vel de facto aut alia mandatum exigerent speciale et graviora, maiora et duriora sint superius expressatis; ipsi enim constituentes nomine dicte Universitatis ipsi dicto Sindico, actori et Procuratori dederunt et comisserunt super predictis plenarie vices suas et dicte Universitatis cum presenti. Et volentes dictum Sindicum, Procuratorem et actorem in et super predictis relevare ab onere satisdandi, fideiubendo in hiis pro ipso promiserunt ipsi et Notario publico infrascripto tanquam publice et auctentice persone nomine omnium illorum quorum interest et intererit ac poterit interesse predicta et infrascripta ab ipsis recipienti et paciscenti ac eciam legitime stipulanti judicio fisci et judicatum solvi cum omnibus suis clausulis universis, et ipsos et dictam Universitatem et eius singulares habere ratum, gratum et firmum quitquid per dictum Sindicum, actorem et Procuratorem in et super predictis actum, factum, gestum sive procuratum fuerit et ea nullo tempore revocare sub ypotheca omnium bonorum dicte Universitatis presencium et futurorum, et sub omni juris renunciacione qualiter ad hec necessaria pariter cautela. Quod fuit actum et laudatum intus dictam aulam die tercia mensis octobris anno a Nativitate Domini

millesimo quadringentesimo sextodecimo in presencia et testimonio Petri Navata virgarii consulatus dicte ville, Petri Nanda porterii regii et mei Jacobi Montanerii Notarii infrascripti. Et nos Raymundus Senyeram Judex ordinarius Curie venerabilis domini Baiuli dicte ville, predictis omnibus consentimus et ipsis causa presens per nos cognita auctoritatem nostram judiciariam interponimus pariter et decretum. Acta et laudata fuerunt hec Perpiniani, videlicet, decretum appossitum per dictum venerabilem Judicem die quinta mensis et anni predictorum. Et fuerunt inde testes Ferriol Bosqueros Notarius, Franciscus Durandi Scriptor et ego Jacobus Montanerii Notarius predictus, qui predictis omnibus interfui eaque requisitus recepi, etc.

Sig ✠ num mei predicti Jacobi Montanerii de Perpiniano auctoritate regia Notarii publici, qui predicta per me recepta scribi feci et clausi. Et constat michi de supraposito in quarta linea ubi scribitur *Gonverch*, et in decima tercia linea ubi legitur *dictam*, et in vicesima sexta linea ubi invenitur *constituentes*, et in tricesima secunda linea ubi corrigitur *sextodecimo*, rasique et emendavi in lineis septima *fabrorum*, et in vicesima septima *ipsi enim constituentes*, et in vicesima octava *dederunt*, et in vicesima nona *ipsi*, etc.

Rursus die jovis computata nona mensis septembris anno quo supra a Nativitate Domini millesimo quatercentesimo vicesimo tercio, coram predictis reverendo et multum honorabilibus dominis Judicibus et Provisoribus Gravaminum comparuit predictus venerabilis Johannes de Fontecohoperto Sindicus civitatis Barchinone et absentibus partibus aliis verbo peciit et supplicavit ad ulteriora cause huiusmodi procedi:

Et statim dicti domini Judices et Gravaminum Provisores dictis partibus, scilicet, ipsi Johanni de Fontecohoperto presenti, Johanni Pereta, Arnaldo Pere Bonet et Petro Valtanell dictis nominibus ad audiendum jus sive declaracionem super altercatis a die sabbati proxime instanti ad octavam diem inmediate ex nunc sequentem et assignarunt. Et interim diem mercurii proxime instantem ad habendum coram eis eorum advocatos pro collacione super predictis tenendam, mandantes predicta dicto Petro Valtanell, Johanni Pereta et Arnaldo de Pere Bonet nominibus quibus supra intimari.

Que fuerunt intimata, dicto Petro Valtanell personaliter in dicta villa Sancti Cucuphatis decima die dicti mensis per Franciscum Cusida portarium antedictum prout retulit dicta die.

Deinde die mercurii quinta decima mensis septembris anno predicto a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo vicesimo tercio, coram predictis reverendo et multum honorabilibus dominis Judicibus et Gravaminum Provisoribus comparuit predictus discretus Johannes Pereta Notarius et Sindicus ville Perpiniani nomine, ut dixit, et pro parte magistri *Secce* Perpiniani et aliorum ministrorum dicte *Secce*.

Et presenti dicto venerabili Johanne de Fontecohoperto dedit et produxit papiri cedulam scriptam huiusmodi tenoris:

Johannes Pereta Sindicus ville et Universitatis Perpiniani persistens in exceptis et allegatis super deffectu potestatis quam vos habetis vos domini Provisores in causa predicti Gravaminis pretensi per Sindicum civitatis Barchinone oblatis se opponit nomine magistri *Secce* monetarum alcaldorum et aliorum ministrorum et Officialium *Secce* dicte ville Perpiniani in dicto Processu dicens quod predicta causa tendit ad officium destruendi corpus, collegium et Universitatem et officium dictorum monetariorum et sic dictum Gravamen directe concernit interesse corporis et Universitatis et singularium predictorum monetariorum unde cum juxta capitulum predicte vestre comissionis vobis dominis Provisoribus sit abdicata potestas in tali causa procedere et cognoscere: Dictus Johannes Pereta nomine dicte ville et Universitatis ipsorum monetariorum petit, supplicat et requirit quatenus pronuncietis in ipsa causa non posse nec debuisse procedere nech cognoscere. Et interim articuli producti pro parte dicte Universitatis Perpiniani admittatis ex hoc processu constat per partis adverse confessionem et alia de interesse possessionis in qua est hec pars propter quod potest pro nunc pronunciari vos in dicta causa non esse judices.

Quibus oblatis, incontinenti dicti domini Judices et Provisores Gravaminum, concessa copia dicto venerabili Johanni de Fontecohoperto dicto nomine presenti si eam habere voluerit eidem ad respondendum predictis diem terciam assignarunt dictusque discretus Johannes Pereta fidem faciat de sui potestate.

Post predicta vero die veneris decimaseptima mensis predicti septembris anno quo supra a Nativitate Domini millesimo quatorcentesimo vicesimo tercio, coram predictis reverendo et multum venerabilibus dominis Judicibus Gravaminum Provisoribus comparuit predictus discretus Johannes Pereta Sindicus ville Perpiniani et presente dicto venerabili Johanne de Fontecohoperto Sindico Barchinone et discreto

Petro Valtanell Procuratore regio sive Fiscali, ad causas Gravaminum, et faciendo fidem de sui potestate obtulit et produxit quoddam sindicatus procuracionis et actorie publicum instrumentum huiusmodi seriey:

In Christi nomine. Noverint universi: Quod die, anno et coram me Notario et testibus infrascriptis honorabiles Franciscus Grimau, Johannes Castello, Johannes Requi, Johannes Muyerach, Guillelmus Vidal, dicto anno consules ville Perpiniani, gratis et ex certa sciencia, utilitate et necessitate Universitatis ville predicte in subscriptis visa, prospecta et attenta nominibus eorum propriis ac ut consules prenarrati nomine Universitatis predicte citra revocacionem aliarum potestatum per alios honorabiles consules predicte ville quam per Universitatem jamdictam acthenus datarum et concesserunt discreto Johanni Pereta notario Perpiniani et nichil illis derogando, sed in et cum presenti corroborando et confirmando de et cum decreto, licencia et auctoritate domini Judicis infrascripti fecerunt, crearunt, constituerunt et etiam ordinarunt periculo ipsorum et rerum suarum actorem earum ac Sindicum et Procuratorem suum et dicte Universitatis et illius singularium, presencium, absencium et futurorum prenominatum Johannem Pereta notarium, videlicet, ad ducendum, creandum et procurandum, continuandum atque prosequendum et ad effectum, deducendum et terminandum causam supplicacionis pro parte dictorum honorabilium consulum Universitatis et singularium interpositam a quadam interloqutoria per Serenissimam dominam Reginam Aragonum Illustrissimi domini nostri Regis Locumtenentem generalem lata in quadam causa trium mille florenorum pro iniuria que in consistorio dicte domine Regine ventilatur inter actorem et Sindicum honorabilium consulum et Universitatis dicte ville Perpiniani agentem ex una, et dominum Dalmacium de Darnicibus militem partibus ex altera deffendentem. Et eciam ad dictam causam cum ad alias universas et singulas causas, questiones et controversias principales et supplicacionum ac appellacionum et alias quascumque, tam per dictos honorabiles constituentes Universitatis et singulares seu illorum aut alterius eorum noviter contra dictum honorabilem militem et alias quasvis personas bona et res que contra ipsos constituentes Universitatis et singulares et eorum et cuiuslibet ipsorum bona jura et res motas pendentes et etiam mouendas et tam presentes quam futuras. Et pro universis causis omnibus pluribus et singulis earum et pro unaquaque et ipsarum conjunctim vel divisim in audientiis, tam dictorum dominorum Regis et Regine et cuiuslibet ipsarum quam in aliis quibuscumque judi-

ciis, consistoriis et locis quibuslibet uno et pluribus et tam ecclesiasticis quam secularibus et coram judicibus ordinariis et extraordinariis, delegatis et subdelegatis et aliis quibuscumque officialibus et personis nomine dictorum constituencium Universitatis et singularium et cuiuslibet ipsorum etiam in solidum et alias nomine predicto standum et comparendum, agendum quoque et experiendum et deffendendum ac eciam opponendum et agendo et deffendendo ac eciam opponendo et alias quomodolibet cavendum juxta pracmaticam in posse quorumvis officialium et quarumvis personarum de agendis expensis in dicta causa supplicacionis et in aliis quibuslibet presentibus et futuris, modo et forma assuetis, et pro hac caucione bona dictorum honorabilium constituencium Universitatis et singularium et cuiuslibet ipsorum obligandum et ypothecandum que de et cum presenti ipsi honorabiles constituentes nunc pro tunc obligarunt et ypothecarunt et inde fideiussores quoscumque unum et plures dandum et constituendum et de jure ipsorum honorabilium constituencium Universitatis et singularium decenter ponendum et allegandum contra quascumque personas et bona conquerendum et reconquerendum, querimonia et querimonias quaslibet denunciandum, mouendum et requirendum, supplicandum, excusiendum penas quaslibet denunciandum, libellum et libellos, peticiones et demandas, supplicaciones et alias quascumque cedulas et scripturas dandum et offerendum, et ex adverso oblatis seu offerendis recipiendum et illis respondendum judices, loca et scriptores impetrandum et recusandum et de ipsis conveniendum et suspicionum causas allegandum, articulandum et probandum et ad cognoscendum de dictis suspictionum causis inde arbitros eligendum quodcumque juramentum ad hoc et alia universa et singula predicta necessarium in animum dictorum constituencium et singularium prestandum et subeundum contumacias recusandum et ex adverso accusatas purgandum, expensas petendum et recipiendum, et ex inde appochas et diffiniciones faciendum et firmandum et juris firmas et alias quascumque dandum et prestandum et pro ipsis firmis omnia bona dictorum constituencium Universitatis et singularium obligacionum et ypothecandum et astringendum que dicti constituentes et singulares Universitatis de presenti in posse mei Notarii publici subscripti tamquam publice persone nomine et vice omnium illorum quorum interest vel intererit aut interesse potest vel poterit in futurum stipulanti legitime et recipienti obligarunt, ypothecarunt et astrinxerunt litteras quascumque, tam simplices quam legendas, impetrandum, obtinendum, habendum et presentandum litem et lites, contestandum et contestari, petendum et requirendum, ponen-

dum, proponendum, replicandum, dupplicandum et triplicandum et ex adverso positis, propositis, replicatis, dupplicatis et triplicatis, respondendum posiciones et articulos conclusorios et alios quoscumque et interrogatoria dandum, proponendum et ex adverso oblatis et offerendis respondendum juramentum calumpnie, malicie et veritatis dicende et alterius cuiuslibet generis juramentum licitum et honestum in animas dictorum constituencium et singularium prestandum et subeundum et per idem juramentum dictis, positis, replicatis, duplicatis et triplicatis, ex adverso respondendum et ipso juramento, medio, posiciones et articulos pro parte dictorum constituencium et singularium et Universitatis oblatos et offerendos averandum et simile juramentum prestari et idem responderi ex adverso petendum et requirendum, testes instrumenta et alia probacionum genera in judicio et extra producendum et contra productos seu producta, producendos seu producenda, ex adverso obiciendum obiectaque probandum et audiendum interrogatoria quecumque dandum, et testes partis adverse jurare, videndum vel illorum juramenta et interrogatoria fidei et legalitati notarii et scriptoris illos examinantis et recipientis comittendum juramentum in adminiculum probacionis et defferri postulandum illudque in animas dictorum constituencium et singularium, prestandum et scribendum in causis et litibus renunciandum, et concludendum benefficium restitucionis in integrum et absolucionis et a quacumque excomunicacionis, suspensionis et interdicti sentenciam seu sentenciis contra dictos constituentes vel singulares et Universitatem latas vel ferenda et alia postulandum et obtinendum sentenciam et sentencias, tam interlocutorias quam diffinitivas, petendum et audiendum et ab eisdem et ab aliis Gravaminibus quibuscumque illatis et inferendis ac cominatis et cominandis, supplicandum et provocandum et appellandum appostolos, petendum et recipiendum supplicacionum et appellacionum causas prosequendum et finiendum et eidem si sibi videatur renunciandum et per omnes juris tramites procedendum, et demum omnia alia universa et singula generaliter faciendum, dicendum, tractandum et procurandum que in predictis omnibus vel eorum singulis et ex ipsis dependentibus, incidentibus, emergentibus et connexis quovismodo necessaria fuerint decencia seu eciam opportuna et sine quibus predicta et explicari non possent et que merita predictorum postulant et requirunt, et que dicti constituentes singulares et Universitas faceret nomine dicte Universitatis et facere possent si personaliter interessent eciam si talia sint vel fuerint que de jure vel de facto aut alias mandatum exhigant speciale seu eciam generale qui dicti constituentes singulares et Universitas nomine ipsorum et dicte

Universitatis datum et attribuerunt dicto Procuratori, Sindico et actori suo et dicte Universitati et facere possent si personaliter interessent eciam si talia sint vel fuerint que de jure vel de facto aut alias mandatum exhigant speciale seu eciam generale, quoniam dicti constituentes singulares et Universitas nomine ipsorum et dicte Universitatis predictis omnibus et eorum singulis et dependentibus, emergentibus, incidentibus et connexis ex ipsis plenum posse auctoritatem atque omnimodam potestatem cum plenissima facultate et libere ac generali administracione et relevantes inde dictum Procuratorem, Sindicum et actorem ipsorum et dicte Universitatis ab omni onere satisdandi de judicato, solvendo et rethicione inde fideiubendo pro ipso promisserunt in posse Notarii pre et infrascripti prout supra stipulanti et recipienti judicio Fisci et judicatum solvi cum omnibus suis clausulis universis, et dictos constituentes et singulares et Universitatem semper habere ratum, gratum et firmum quitquid in predictis omnibus et eorum singulis et ex ipsis dependentibus per dictum Procuratorem, Sindicum et actorem ipsorum constituencium Universitatis et singularium actum, dictum, gestum seu alia quomodolibet procuratum fuerit quovismodo et nullo tempore revocare promiserunt sub omnium bonorum ipsorum et dictorum Universitatis et singularium presencium et futurorum obligacione et sub omni juris renunciacione qualibet ad hec necessaria pariter et cautela. Acta fuerunt hec et laudata in dicta villa Perpiniani die terciadecima marcii anno a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo vicesimo primo. Presentibus pro testibus Paulo Gondisalvi Scriptore, Petro Navata et Petro Loret vi[r]gariis consulatus dicte ville Perpiniani, et me Arnaldo de Furchis etiam de Perpiniano notario qui hec recepi requisitus. Post vero predicta jamdicta die honorabilis Stephanus Mir Licenciatus in Decretis, Judex ordinarius Curie ville Perpiniani predicte actorie et Sindicatui et omnibus aliis prescriptis tamquam actui legittimo causa per eum prius cognita auctoritatem suam interposuit pariter et decretum. Ad que fuerunt testes Johannes Puig Scriptor et Bernardus Croells preco, et Paulus predictus qui hec ut juratus substitutus mei dicti Arnalde de Furchis notarii hec recepit requisitus.

Sig✠num mei jamdicti Arnaldi de Furchis de Perpiniano regia auctoritate Notarii publici cum potestate substituendi per totum Cathalonie Principatum qui predicta, tam per me quam per dictum subscriptum juratum meum recepta scribi feci in hanc publicam formam et rasi et emendavi in linea secunda *Triuyerac hec*, in linea quarta *concessarum*, et in linea decimaoctava *quomodolibet*, et supposui in linea tricesima *mei et clausi*.

Quibus oblatis, incontinenti dicti domini Judices et Gravaminum Provisores mandarunt predicta omnia in presenti inseri et continuari Processu nullam aliam provisionem facientes.

Consequenter die veneris computata vicesima quarta mensis septembris anno predicto a Nativitate Domini millesimo quatercentesimo vicesimo tercio, coram predictis reverendo et multum honorabilibus dominis Judicibus sive Gravaminum Provisoribus comparuit discretus Johannes Pereta Sindicus vel actor collegii seu Universitatis *Secce* ville Perpiniani, ut asseruit, et ipso nomine absente Sindico civitatis Barchinone obtulit et produxit quosdam articulos sive posiciones sub forma sequenti:

Ad justifficandum interesse collegii seu Universitatis *Secce* ville Perpiniani et opposicionem per eius parte factam Johannes Pereta Notarius ut Sindicus seu actor dicti collegii seu Universitatis ponit que sequntur non se stringens ad superfluam probacionem.

Et primo, dicit et ponit et si necesse fuerit probare intendit: quod in dicta villa Perpiniani est collegium seu Universitas dicte *Secce* a tanto tempore citra et ultra quod hominum memoria in contrarium non existit quod quando collegium seu Universitas, institutum seu instituta per Reges Aragonum anteriores est munita nullis privilegiis et libertatibus.

Item, ponit: quod in dicta Universitate seu collegio sunt magister *Secce* alcaldi et alii multi numero officiales et ministri seu monetarii dicte *Secce.*

Item, dicit et ponit: quod multi singulares et de maioribus dicte ville Perpiniani sunt officiales et ministri sive monetarii dicte *Secce,* et qui gaudent et gaudere debent et consueverunt privilegiis specialibus et libertatibus dicte *Seche* seu monetarie.

Ulterius, dicit et ponit: quod dictum collegium et officiales illius et seu monetarii consueverunt cudere sive fabricare monetam, tam auri quam argenti, scilicet, timbros, florenos, albas, coronatas, crucesignatos et alias monetas diversi generis juxta ordinationem Serenissimorum dominorum Regum Aragonum. Et de hoc sunt in possessionem seu quasi a tanto tempore citra et ultra quod hominum memoria in contrarium non existit.

Eciam dicit et ponit: quod dicta moneta, tam auri quam argenti, que nunc cuditur et fuit fabricata temporibus preteritis in villa Perpiniani ut moneta legitima in civitate Barchinone quam per eorum Principatum Cathalonie.

Item, dicit et ponit: quod Gravamen oblatum pro parte civitatis Barchinone super cudicione dicte monete que fit in villa Perpiniani tangit collegium et Universitatem dicte *Seche* ville Perpiniani, racione vel causa privilegiorum et libertatum Universitatis dicte *Secce* et usuum illorum ac tendit ad destruccionem dicti collegii et perdicionem officiorum officialium ipsius collegii et privilegiorum ipsorum.

Ulterius, dicit et ponit: quod ubi Gravamen tangit Universitatem racione privilegiorum, libertatum et usuum illorum vos multum reverendus et honorabiles domini Provisores Gravaminum non estis Judices competentes nec potestis vos aliquo modo intromittere. Quinymo est vobis omnino abdicata potestas juxta capitulum expressum vestre comissionis.

Preterea, dicit et ponit: quod ex predictis sequitur, quod vos multum reverendus et honorabiles domini Provisores Gravaminum non estis Judices competentes in causa dicti asserti Gravaminis nec potestis vos aliquo modo intromittere. Quinymo est vobis omnino abdicata potestas.

Item, ponit: quod predicta sunt vera et de eis est publica vox et fama, tam in dicta civitate Barchinone quam alibi.

Quare dictus Sindicus sive actor nomine predicto cum debita reverencia petit, supplicat atque requirit, quod vos multum reverendus et honorabiles domini Provisores Gravaminum de predicto pretenso Gravamine nullathenus vos intromittatis nech in aliqno procedatis. Quinymo si in aliquo processistis de facto cum non possitis deinde illud revocetis, cassetis et anulletis et pro caso irrito atque nullo habeatis alias dictus Sindicus seu actor nomine predicto si secus egeritis quod nullathenus oppinatur cum dicta debita reverencia protestatur de nullitate actorum et agendorum et de omnibus de quibus sit suis principalibus licitum protestari.

Offerens se dictus Sindicus seu actor nomine predicto si necessarium fuerit predicta probare si negentur data congrua dilacione protestando quod per ipsum non stat.

Quibus oblatis, incontinenti dicti domini Judices et Gravaminum Provisores, concessa copia de predictis dicto venerabili et discreto Johanni de Fontecohoperto dicto nomine si eam habere voluerit, et habita pro subdicta intimata et remota assignacione supra proxime facta idem ad respondendum predictis diem terciam proxime instantem assignarunt, mandantes predicta dicto venerabili et discreto Johanni de Fontecohoperto intimari.

Que fuerunt sibi inthimata dicto venerabili Johanni de Fontecoho-

perto Sindico Barchinone in villa Sancti Cucuphatis die sabbati vicesima quinta septembris per Petrum Poncii notarium antedictum prout retulit dicta die.

Consequenter autem die sabbati computata vicesima quinta mensis predicti septembris anno jamdicto a Nativitate Domini millesimo quatercentesimo vicesimo tercio, coram prenarratis reverendo et multum honorabilibus dominis Judicibus sive Gravaminum Provisoribus comparuit prefactus venerabilis et discretus Johannes de Fontecohoperto Sindicus et dicto nomine verbo peciit et supplicavit dictum Gravamen admitti.

Et protinus dicti domini Judices sive Gravaminum Provisores mandarunt predicta in presenti continuari Processu in supra proxime facta assignacione stantes et perseverantes.

Subsequenter vero die martis vicesima octava mensis jamdicti septembris anno prefato a Nativitate Domini millesimo quatorcentesimo vicesimo tercio, coram prenominatis dominis Judicibus sive Gravaminum Provisoribus comparuit prenominatus venerabilis Johannes de Fontecohoperto Sindicus et nomine antedicto absente parte altera obtulit et produxit quandam papiri scriptam cedulam huiusmodi tenoris:

Longissime dilaciones per vestras paternitatem et circunspeccionem, cum debita reverencia et honore loquendo que una post aliam in hac instancia successerunt dant causam tot ambagibus quod lites ex litibus oriuntur et quod finis unquam possit videri. Sindicus igitur civitatis Barchinone requirit ut Gravamen per ipsum dicto nomine oblatum admittatur ut Gravamen cum sola Gravaminis oblacio ad hoc sufficiat et hoc initur, non obstante eciam opposicione nunc noviter facta per assertum collegium cum Serenissimus dominus Rex et suus Procurator cum quo agit dictus Sindicus sic collegium et officium et argentum et peccunia que ibi cuditur et omnia hec et eciam villa Perpiniani sunt instrumenta cum quibus dictus Serenissimus dominus Rex facit cudi dictam peccuniam quamdiu sibi placet. Et ideo solum Domino predicta representantur nec dictum assertum collegium et nec asserta membra illius aliquid posssident si tenent officium pro dicto Serenissimo Domino alibi et in quocumque loco dominus Rex vellet infra Principatum Cathalonie juxta seriem arrendamenti licet hec fieri non potuerint juxta privilegia civitatis ideo tractus de quo agitur nichil ad factum. Petit igitur dictus Sindicus nomine predicto dictum tractum

non sit per vestras paternitatem et circunspecciones dilatari quod vestra remaneat comissio sine fructu, sicut desiderant plurimi injusticie zelatores, qui a vestris conantur manibus provisionem huius Gravaminis fungentes interesse proprium exulari.

Et predictis oblatis, incontinenti dicti domini Judices et Gravaminum Provisores, concessa copia de predictis parti alteri inde absenti si eam habere voluerit dictis partibus et cuilibet earum ad audiendum jus sive declaracionem super predictis omnibus et singulis altercatis diem martis proxime instantem assignarunt, mandantes predicta dictis aliis absentibus intimari.

Que fuerunt intimata dicta die in domo discreti Jacobi Figuera presbyteri ville Sancti Cucuphatis ubi pausat prefatus discretus Petrus Valtanell Regius sive Fiscalis Procurator denunciando et dimittendo in scriptis dicto discreto Jacobo Figuera per Petrum Poncii portarium predictum prout retulit die veneris prima mensis octobris.

Postea vero die martis quinta die dicti mensis octobris anno predicto a Nativitate Domini millesimo CCCC.° XXIII.°, coram dictis reverendo et multum honorabilibus dominis Judicibus sive Gravaminum Provisoribus, comparuit dictus Johannes Pereta Sindicus predictus et eciam ut Sindicus et actor collegii seu Universitatis *Secce* Perpiniani et dictis nominibus in alterius partis absencia obtulit et produxit quandam papiri cedulam huiusmodi seriey:

Cuicumque bene sencienti liquide perpendi potest quod si Sindicus civitatis Barchinone obtineret in predicto Gravamine per ipsum oblato destrueretur collegium monetariorum ville Perpiniani, cum monetarii tunc actu nec habitu possent monetam fabricare in dicta villa et ex inde essent frustrati eorum officiis que habent in dicto collegio predicti monetarii ac perderent lucra et emolumenta que habent ex ipsis officiis dum ibi cuditur moneta ac sunt multa emolumenta in ipsis officiis, specialiter in magistro *Secce* et alcaldis ac ipsi monetarii gaudent multis privilegiis valide favorabilibus dumtamen vaccent ad usum monete, quibus privilegiis gaudere non possunt si ad usum fabrice intendere non valerent, quis ergo dubitare potest quod destructio dicti collegii et ipsorum officiorum non causat maximum interesse tocius Universitatis collegii et singularium dicte *Secce* ville Perpiniani. Item, quis dubitare potest quod si moneta cuditur in villa Perpiniani quin sit maxima utilitas dicte ville in honore cum ab ipsa villa illa moneta recipit nomen,

et per consequens exaltatur nomen ipsius ville, non solum infra ipsam villam sed eciam per alias mundi partes ubi habetur usus dicte monete, cum ibi dicatur hec est moneta ville Perpiniani, et est alia utilitas communis, cum dum ibi moneta cuditur dabitur maior habundancia monete et per consequens ibidem est maior facultas emendi et vendendi et aliam contrahendi quod consistit in maxima utilitate singulorum et tocius communitatis ipsius ville et potest ne quis dubitare quin ipsi singulares possideant sua officia que huic in dicto collegio et eciam possunt dicere hec officia sunt nostra et ipsis remanent lucra et emolumenta que ex ipsis officiis assecuntur et potest quis dubitare quin Universitas ville Perpiniani possideat suos villicos monetarios ibi habitantes ac ipsa Universitas possideat dictum collegium et alia utilitas et honores prout de jure reperitur villarum seu Universitatum talia jura posse possidere. Et civitas Barchinone possidet simile collegium et honores que civitas continue instat ad augmentandum et suum collegium, et ad destruendum collegium predicte ville ultra ergo largissimas dilaciones preparat sine causa Sindicus Barchinone in impugnacione articulorum per has partes productorum. Idcirco Johannes Pereta Sindicus dicte ville Perpiniani nomine dicte ville ac tanquam Procurator predictorum monetariorum seu tanquam Sindicus dicti collegii, supplicat, petit et requirit vos dominos Procuratores *(sic)* quatenus reiectis ex adverso allegatis, admittatis ad probandum articulos per dictum Johannem Pareta productos nomine Universitatis dicte ville Perpiniani et alios productos nomine dictorum monetariorum quam maxime cum usus et libertates habeant per testes probari in quibus prompta est probacio requirendo ipsum admitti protestando quod per ipsum non stat. Et dictus Johannes Pareta pro dictis monetariis facit fidem de sua potestate.

Necnon faciens fidem de potestate per dictos monetarios et attributa obtulit et produxit quoddam publicum instrumentum huiusmodi seriey:

Sit omnibus notum: Quod nos Anthonius Lobet et Johannes Montoliu mercatores ville Perpiniani, locumtenentes et Procuratores venerabilis Petri Lembert mercatoris dicte ville ac magistri monetarie regie ville eiusdem prout constat de nostra procuracione publico instrumento inferius inserto, et Laurencius Rotundi burgensis ville eiusdem magister balancie sive ponderator monetarum auri dicte monetarie, Guillermus Amarell dierum minor burgensis dicte ville acolorator dictarum monetarum auri eius monetarie, Jacobus Segerii funditor auri ipsarum moneta-

rum auri dicte monetarie, Georgius Capredon custos sive garda earumdem monetarum auri dicte monetarie, Thomas Tequi affinator et sperimentator auri dicte monetarie, Lehonardus Struch magister balancie sive ponderator monetarum argenti dicte monetarie, Franciscus Fabri et Johannes de Barqueriis custodes sive garde dictarum monetarum argenti dicte monetarie, Feriolus Bosqueros scriptor dictarum monetarum argenti dicte monetarie, Johannes Vola funditor argenti dicte monetarie, Johannes Tequi alcaydus dicte monetarie ac monetarius et adiutor sive haiudant dicti funditoris argenti, Bernardus Giginta monetarius et alcaydus eiusdem monetarie, Petrus Agusti dealbator sive enblanquidor dictarum monetarum argenti dicte monetarie, Laurentius Tequi affinator argenti ut magister de la fihia *(sic)* argenti dictarum monetarum dicte monetarie, Nycholaus Cases assahyator argenti dicte monetarie talliatorque ferrorum monetarum auri et argenti dicte monetarie, Franciscus Giginta Legum Doctor assessor dictorum venerabilium magistri et alcaydorum dicte monetarie et Guillelmus Clota, Jacobus Pujol, Johannes Matheu, Guillelmus Adam, Raymundus Croells, Anthonius Juglar, Georgius Caselles, Guillelmus Pujol, Bernardus Gasch, Raymundus Bach, Stephanus Sayol et Guillelmus Carbonell operarii et actu nunc operantes monetam argenti vocatam *reyals* sive *croals* in dicta monetaria, et Laurentius Fabri, Guillelmus Pages, Petrus Celles et Stassius Cortils monetarii et cuditores in actu pro nunc monetantes et cudentes dictam monetam argenti vocatam *reyals* et Anthonius Bordanell operarius et Bernardus Cabacerii eciam cuditor et monetarius dicte monetarie omnesque superius nominati de collegio et communitate dicte monetarie ville Perpiniani scientes et debite meditantes quod per discretum Johannem Pereta notarium ville Perpiniani Procuratorem se asserentem dicti nostri collegii dicte monetarie et nostrum dictorum officialium monetariorum ac ministratorum operariorum et aliorum de officio et collegio ac communitate dicte monetarie fuit facta certa opposicio adversus illud Gravamen quod coram reverendo et honorabilibus viris dominis Provisoribus Gravaminum per illustrissimam dominam Reginam, domini Regis Locumtenentem generalem, cum Actu Curie generalis Cathalonie assignatum per judicem *(sic)* Universitatis civitatis Barchinone fuit allegatum et pretensum, eo quia in dicta villa Perpiniani fuit facta et fabricata et nunc fit et fabricatur dicta moneta argenti vocata *reyals*. Pro tanto, habentes ratam et gratam dictam opposicionem et omnia et singula circa predicta et infrascripta per dictum Johannem Pereta pro dicto nostro collegio et communitate dicte monetarie ac pro nobis et nomine nostro coram dictis reverendo et honorabilibus Provisoribus

dictorum Gravaminum allegata, producta, opposita, acta, dicta et procurata eaque omnia et singula primitus ratifficantes et approbantes nunc de uno illud melioribus modo et forma quibus de jure possumus gratis et ex certis nostris scienciis, videlicet, nos dicti Procuratores dicti venerabilis Petri Lobet magistri dicte monetarie vigore potestatis per dictum venerabilem magistrum nobis cum instrumento inferius inserto attribute substituimus in nostris propriis nominibus eciam constituimus et nos omnes alii superius nominati constituimus, depputamus et ordinamus certum, verum, specialem et indubitatum procuratorem et actorem nostrum et dicti venerabilis magistri ac tocius dicti collegii et communitatis dicte monetarie et cuilibet nostrum vos dictum venerabilem Johannem Pereta licet absentem tanquam presentem ad declinandum forum et opponendum et allegandum fori declinatoriam dictorum reverendi et honorabilium dominorum Provisorum dictorum Gravaminum necnon ad producendum et offerendum pro dicto collegio et communitate dicte monetarie dicte ville Perpiniani ac pro nobis et nomine nostro omnes supplicaciones, opposiciones, requisiciones, privilegia, instrumenta, testes, litteras et alias scripturas et jura, munimenta nostra et dicti collegii et communitatis dicte monetarie producendum et allegandum et pro nobis et dicto collegio et communitate dicte monetarie et nomine nostro et dicte communitatis et collegii coram dictis reverendo et honorabilibus dominis Provisoribus standum et comparendum et de jure et interesse nostro et cuilibet nostrum et dicti collegii et communitatis dicte monetarie docendum, monstrandum et allegandum ac nos et dictum collegium et communitatem dicte monetarie tuendum et deffendendum posiciones et articulos dandum et offerendum et oblatis seu offerendis ex adverso respondendum juramentum calumpnie et veritatis dicende et aliud decens et licitum juramentum in animas nostras et dicti venerabilis magistri prestandum, et per idem juramentum posicionibus partis alterius respondendum testesque per partem adversam producendos jurare videndum et illorum juramenta et interrogatoria fidei illorum recipiendum et examinari comittendum et contra dictos testes et scripturas ex adverso producendas et eorum dicta obiciendum et contradicendum sentencias et declaraciones ferri petendum et audiendum et ab ipsis et a quibusvis Gravaminibus latis vel inferendis provocandum et appellandum apostolos, petendum et recipiendum appellaciones, intimandum et prosequendum et omnia alia faciendum et procurandum que in predictis et circa ea necessaria fuerint decencia seu eciam opportuna. Et que nos et dictus magister ac totum dictum collegium et communitas dicte monetarie facere posse-

mus et possent personaliter constituti eciam si mandatum exhigerent speciale quoniam super predictis omnibus et eorum singulis ac super deppendentibus et emergentibus ex eisdem et ipsis connexis vobis plenam et liberam conferimus potestatem ac vices nostras et dicti venerabilis magistri nos dicti sui procuratoris et presenti comittimus cum libera facultate et volentes relevare ac eciam relevantes vos ab omni onere satisdandi fideiubendo inde pro vobis promittimus vobis et notario publico snbscripto nomine omnium illorum quorum interest vel intererit legittime stipulanti judicio fisci et judicatum solvi cum omnibus suis clausulis universis. Et nos ac dictum venerabilem Petrum Lobet magistrum dicte monetarie habere ratum, gratum et firmum perpetuo totum quitquid per vos dictum Johannem Pereta actum, factum, gestum seu alias procuratum fuerit super predictis quovismodo et nullo tempore revocare sub ypotheca et obligacione omnium bonorum nostrorum et dicti venerabilis Petri Lobet magistri dicte monetarie presencium et futurorum, et sub omni renunciacione juris qualibet necessaria pariter et cautela, volentes nos dicti Anthonius Lobet et Johannes Montoliu ac etiam requirentes notarium infrascriptum quatenus instrumentum procuracionis nobis facte per dictum venerabilem Petrum Lobet inserat et continuet in fine huius publici instrumenti ad maiorem firmitatem et corroboracionem omnium predictorum quod in eius forma originali jam tradi cum dicto et subscripto notario. Acta fuerunt omnia et laudata Perpiniani per omnes superius nominatos preter per dictum Bernardum Guiguinea *(sic,* por *Giginta)*, videlicet, per dictos venerabilem Anthonium Lobet procuratorem dicti venerabilis Petri Lobet magistri, Lehonardum Struch magistrum balancie dictarum monetarum argenti et Franciscum Fabri et Johannem de Barqueriis custodes sive gardes earum monetarum argenti, Johannem Volo funditorem dicti argenti, Petrum Agusti dealbatorem sive emblanquidor ipsarum monetarum, Guillelmum Clota, Jacobum Pujol, Johannem Matheu, Guillelmum Adam, Raymundum Croells, Anthonium Juglar, Georgium Casilles, Guillelmum Pujol, Bernardum Gas[c]h, Raymundum Basch, Stephanum Spanyol [1] et Guillermum Carbonel operarios dicte monetarie in actu operantes in dicta monetaria et per dictos Laurencium Fabri, Guillermum Pages, Petrum Cellers, Stasium Cortils monetarios et cuditores et actu cudentes dictam monetam argenti vocatam *reyals* intus domum dicte monetarie in qua ad presens fabricantur et fiunt dicte monete argenti vocati *reyals* die vicesimaquinta septembris anno

[1] Al principio del documento se le denomina *Sayol*.

a Nativitate Domini millesimo quatorcentesimo vicesimotercio. Presentibus pro testibus Johanne Campellos, Bernardo Ribera, Johanne Salvet mercatoribus omnibus de Perpiniano et me Johanne Bellero notario et per dictos venerabilem Johannem Montoliu, Laurencium Rotundi, Jacobum Segnerii die et anno predictis in presencia et testimonio Nycholay Amat mercatoris et Bernardi Pujol nuncii consulatus dicte ville et per omnes alios superius nominatos, excepto dicto venerabili Bernardo Giginta die et anno predictis. Presentibus pro testibus dum fuerunt laudata per dictos venerabilem Thomam Tequi, Laurencium Tequi et Johannem Tequi, Ferriolum Busqueros et Anthonium Burdanell, Michaele Pastoris scriptore et Alvero de Medina habitatore Perpiniani, et dum fuerunt laudata per dictos venerabilem dominum Franciscum Giginta et Georgium Campredon fuerunt inde testes Huguetus Croelles et Bernardus Romeu paratores de Perpiniano, et eciam fuerunt laudata die et anno predictis per dictum Bernardum Çabaterii in presencia et testimonio Anthonii Bellero mercatoris, Johanni del Terrer bracerii amborum de Perpiniano. Et eciam fuerunt predicta laudata per dictum venerabilem Bernardum Giginta alcaldum dicte monetarie in loco de Rippis altis die vicesima sexta dicti mensis septembris anno eodem presentibus pro testibus Johanne Piquerii, Johanne Vitalis dicti loci de Rippis altis et Gabriele Serra scriptore de Perpiniano. Tenor vero et copia dicti instrumenti predicte procuracionis facte, ut predicitur, per dictum venerabilem Petrum Lobet magistrum dicte monetarie dictis venerabilibus Anthonio Lobet et Johanne Montoliu qui per me dictum et subscriptum notarium, ut prefertur, petierunt illud hic continuari sequitur sub hiis verbis:

In nomine Domini, amen. Anno Dominice Incarnacionis millesimo quatorcentesimo vicesimotercio mense madii vicesimo octavo die eiusdem, prime Indictionis regnante Serenissimo domino, domino nostro Rege Alfonso, Dei gratia excellentissimo, Aragonum et Sicilie Rege ac Ducatum Athenarum et Neopatrie Duce, et de regni vero sui felicis regiminis anno octavo feliciter, amen. Nos Anthonius de Speciali judex urbis Panormi Eumifrius de Crucis sancti auctoritate regia per totum regnum Sicilie et insulas coadiacentes notarius et testes subscripti ad hoc vocati specialiter et rogati presenti scripto publico: Notum facimus et testamur quod presens coram vobis honorabilis vir Petrus Lobet mercator ville Perpiniani, commorans in regno Sicilie consenciens prius in nos tanquam in suos proprios judicem et notarium. Cum sciret ex eius certa sciencia suos judicem et notarium

his non ex[f]unctis confisus de fide, sufficiencia, discrecione, pericia, virtute et legalitate honorabilium virorum Johannis Montoliu eius cognati mercatoris cathalani absentis tanquam presentis et Anthonii Lobet cathalani eius fratris presentem et onus infrascriptis procuracionis in se voluntarie suscipiencium et cuiuslibet eorum insolidum. Itaque non sit pocior condicio occupantis ymmo quod unus inceperit alius prosequi debeat et finiri non vi sed sponte secundum formam jurium omnique modo via quibus ipse melius potuit et potest, constituit, ordinavit et fecit dictos Johannem et Anthonium et quemlibet eorum in solidum suos veros et legitimos procuratores, actores, factores negociorum, gestores et nuncios speciales et ad infrascripta generales per totam dominacionem dicti Serenissimi domini Regis, videlicet, ad conferendum se ad villam Perpiniani Principatus Cathalonie. Et ibi coram Serenissima domina nostra Regina Maria seu Vice rege comitatus Rossilionis et Ceritanie vicario Rossilionis et Vallispirii ac Baiulo dicte ville Perpiniani necnon alcaldis, officialibus et monetariis *Secce* ville prefate et aliis quibusvis officialibus ville eiusdem et dominacionis prefate ac eciam Bernardo Mironi ad presentandum quasdam regias provisiones dicti constituentis ut magistri rectoris et gubernatoris ac administratoris *Secce* prefate monetarum auri et argenti et aliorum metallorum quorumlibet ville prefate. Quibus provisionibus exhibitis et presentatis per dictos suos Procuratores seu quemlibet ipsorum in solidum possessionem dicte *Secce* cum omnibus et singulis instrumentis et ferramentis et aliis ad dictam *Seccam* perpetrantibus et pertinentibus petendum ac nomine eiusdem constituentis in corporalem vacuam et expeditam possesionem *Secce* prefate vestris capiendum et habendum. Qua possessione per dictos Procuratores suos vestris ad habita et habitam officiales constituendum, ordinandum et faciendum et alios amouendum et amoueri, mandandum et faciendum ad eleccionem et discrecionem Procuratorum predictorum nomine et pro parte constituentis prefati. Item, et ad constituendum, ordinandum et faciendum nomine constituentis eiusdem unum vel plures locatenentes in dicto officio si necesse et expediens fuerit et ab eis et aliis officialibus constitutis et de novo constituendis per Procuratores predictos seu alterum ipsorum in solidum vestris fidem et homagium recipiendum et habendum nomine et pro parte. Item, eciam ad protestandum, denunciandum et requirendum dictos Gubernatorem, Vice regem et alios nominatos vestris et specialiter dictum Bernardum Mironi cum pena et sine pena et penam eandem prosequendum et ad debitum finem producendum. Item, eciam ad agendum, causandum, litem seu lites contestandum et judicio stan-

dum libellos dandum et offerendum et libellis partis adverse respondendum triplicandum. Testes et dicta testium reprobandum judicem seu judices suspectos dandum et recipiendum in causa suspicionis ipsius allegandum et suos approbandum terminum seu terminos dandum et recipiendum ac concludendum sentenciam seu sentencias laudandum et execucionem postulandum et si necesse fuerit ab ea et ab eis appellandum et appellacionem prosequendum sacramentum calumpnie et de veritate dicendum ac eciam apochas et quascumque scripturas, tam publicas quam privatas, de recepcione peccunie novem solidorum dicto constituenti debite firmandum et faciendum ac firmari et fieri mandandum ad cauthelam quorumcumque dictam peccuniam assignancium dictorum procuratorum nomine dicti constituentis et peccuniam dictorum solidorum recipiendum et recipi mandandum. Item, eciam si necesse et expediens fuerit unum et plures procuratores substituendum et generaliter et generalissime ad omnia et singula faciendum in premissis et circa premissa et que ipsius procuracionis natura postulat causarumque merita exhigunt et requirunt et que dictus constituens facere posset ac si presens personaliter interesset in premissis. Dans et concedens dictus constituens eisdem procuratoribus suis in solidum et cuilibet ipsorum auctoritatem, licenciam et liberam potestatem cum libera et generali administracione in omnibus et singulis premissis et quamlibet premissorum connexis, coherentibus et dependentibus ab eisdem ac speciale mandatum etiam si de jure mandatum exigent speciale. Necnon auctoritatem plenissimam volens et mandans dictus constituens eosdem procuratores suos et substituendos ab eisdem relevari ab omni onere satisdandi fideiubendo pro eis promissit michi notario publico ut persone publice vice et nomine omnium quorum interest et intererit et interesse poterit in futurum legittime stipulanti judicio fisci et judicatum solvi cum omnibus suis clausulis. Necnon se ratum et firmum perpetuo habiturum, omne id totum et quitquid dicti procuratores et substituendi ab eis in premissis et circa premissa duxerit seu duxerint faciendum, sub ypotheca et obligacione omnium bonorum suorum habitorum et habendorum unde ad futuram memoriam et dictorum procuratorum et sustituendorum ab eis factum est exinde presens publicum instrumentum manu mei notarii supradicti nostrum qui supra judicis notarii aliorumque testium subscriptorum subscripcionibus signo et testimonio roboratum. Actum in urbe Panormi (?), anno, mense, die et indiccione premissis. ✠ Ego Anthonius de Speciali judex qui supra me subscripsi. ✠ Ego Anthonius de Aprea de Panormo testis. ✠ Ego Franciscus de Pizolo de Panormo testis. Testes huius rei sunt hii:

Anthonius de Aprea, Franciscus de Pizolo. ✠ Ego Eunufrius de Cruces Sancti qui supra publicus auctoritate regia per totum regnum Sicilie et insularum coadjacencium notarius premissis omnibus rogatus interfui meoque signo solito et consueto ab subscripcione signaui et testis.

Sig✠num mei Johannis Bellero de Perpiniano auctoritate illustrissimi domini Aragonum Regis notarii publici per totam suam terram et dominacionem, qui hec scribi feci et clausi et subscripsi in lineis nona ubi dicitur *et Anthonius Bordanell operarius*, et in tricesimaquinta ubi legitur *Laurencium Tequi.*

Quibus oblatis, dicti domini Judices et Gravaminum Provisores, concessa copia de predictis dicto Sindico Barchinone si eam habere voluerit assignacionem supra proxime factam ad diem lune proxime venientem prorogarunt et interim utrique parcium ad dicendum, proponendum et allegandum si quid et quitquid dicere, producere, proponere et allegare voluerit, mandantes intimari dicto venerabili Sindico dicte civitatis.

Que fuerunt intimata dicto Petro Valtanell personaliter in villa Sancti Cucuphatis sexta octobris per Franciscum Cusida portarium predictum prout retulit incontinenti.

Postmodum autem die veneris computata octava mensis octobris anno quo supra a Nativitate Domini millesimo quatorcentesimo vicesimo tercio, coram predictis reverendo et multum honorabilibus dominis Judicibus et Gravaminum Provisoribus comparuit predictus discretus Johannes de Fontecohoperto Sindicus Universitatis civitatis Barchinone et ipsorum singularium et ipsis nominibus obtulit et produxit quandam scriptam papiri cedulam huiusmodi tenoris:

Et si assumptum presuppositum per discretum Johannem Pereta nominibus quibus in processu asserit in facto verum esset licet teste experiencia rerum magistra careat veritate fulcimento ut presupponitur consequentis non concluderet non enim destruerem collegium monetariorum si civitas Barchinone obtinet in predicto Gravamine sicuti faciet Deo duce. Nam et in dicta villa cudi possent monete auri quo pretextu collegium subjacere posset. Et si quasi omnes raciones ad effectum interesse monetariorum allegatis et nunc juris et remanebunt collegium et pretensa eorum privilegia. Et iterum pro Deo si cum acie pure mentis intueatur quod interesse seu tantum pretendere possunt officiales et operantes in dicta *Secca* si in villa Perpiniani moneta de argento et in

minutis non cuderetur cum et in ipsa remanerent collegium et privilegia asserta nec obstare potest census assumptus per aliquos dicentes comissionem inmitere Gravamina proposita habere principaliter tangere dominum Regem et minus principaliter alios in cuius respectu fuit opposita excepcio de tactu cum ut asserint verba hostendunt commissionis dum dixit ibi *que els nos puxen entremetre de alguns dels Greuges*, etc. Et subsequitur post aliqua verba, *los quals Greuges toquen la un Bras*, etc. Quoniam iste sensus necessario non assumitur ex illis verbis juris posset esse quod esset propositum Gravamen. Et licet tangeret alium posset tangere principaliter vel minus principaliter et esset propositum contra dictum Regem et si illum tangere minus principaliter locus esset congruenter comissioni seu cognicioni notatur et eciam comissio proposicionem Gravaminis quod ad dominum Regem non detegens ipsius tactum principale vel minus principale licet sensus juridicus favorabilis et congruus assumi debeat prout fuit dictum et est in proposito casu. Quo ad villam autem Perpiniani satis diffusius seu extensum fuit satisfactum quod contenta in allegacionibus datis pro parte civitatis et alia et fuit deductum in collacionibns necnon haberi debet de interesse comodo et honoris et aliorum assertorum per dictum Johannem Pereta per jam proxime dicta. Cum tale interesse non sit per se existens, sed dirimat ab interesse domini Regis inseparabiliter et cum et si dominus Rex nollet quod in dicta villa moneta cuderetur quod facere posset absque dubio cessarent ille seu illi comoditas et honor. Item, comoditatem, tam dicta villa quam Principatus Cathalonie, maiorem sentirent si dumtaxat moneta in Barchinona cuderetur que copiose et habundanter cuderetur, et de bonis et legali materia et pondere ut est cudi consuetum interesse autem honoris nullum est. Cum illud sit dominum Regis cuius nomine cuditur et nomen et signum sunt sculpta in monetis et interesse honoris non consideratur de jure ad exclusionem jurisdisdiccionis non est tensus commissionis, quinymo truffactorium esset illud dicere et potius seu eque truffactorium esset dicere trahere se assumere interesse tam remotum quod fit cum argumento de primo ad ultimum hoc est si villa Perpiniani possidet suos villicos et illi villici sunt officiales *Secce* et illi habent privilegia et sic ergo est interesse ville Perpiniani. Qua propter cum predictis et aliis constet evidenter quod articuli requirentes alciorem indaginem, tam pro parte dicte ville quam per partem honorabilis Berengarii de Ulmis qui sufficientem non fecit fidem de contractibus pretensis per eius partem quam eciam pro parte assertorum monetariorum sint tales qui probati non prodessent et per quos non concluditur actus efficax ad exclu-

sionem jurisdiccionem vestrorum reverendi et honorabilium dominorum Judicum et Provisorum Gravaminum. Requirit dictus Sindicus jamdicte civitatis illos repelli ac ad ulteriora cause Gravaminis procedi ut superius extitit postulatum.

Quibus oblatis, dicti domini Judices et Provisores Gravaminum, concessa copia de predictis alteri parti si eam habere voluerit, mandarunt predicta in presenti continuari Processu stantes in assignacione proxime facta, mandantes intimari.

Preterea die lune intitulata undecima dicti mensis octobris anno predicto millesimo quatorcentesimo vicesimotertio, coram predictis dominis Judicibus et Gravaminum Provisoribus, comparuit predictus discretus Johannes Pereta Sindicus Universitatis ville Perpiniani et collegii monetariorum eiusdem ville et singularium eorumdem et ipsis nominibus parte altera inde absente obtulit et produxit coram eisdem quandam scriptam papiri cedulam continencie subsequentis:

Johannes Pereta Sindicus seu Universitatis ville Perpiniani et collegii monetariorum ville eiusdem cogitur et non immerito admirari de assignacione sibi facta ad audiendum declaracionem ad hanc diem et interim ad dicendum, ponendum, allegandum et producendum. Nam certum est quod dictus Johannes Pereta nominibus predictis obtulit coram vobis reverendo et honorabilibus dominis Provisoribus certos articulos super quibus peciit se admitti ad probandum et licet uno semel per vos fuerit admissus ad probandum et data dilacio videlicet per totum mensem septembris proxime preteritum et concesse littere opportune pro testibus recipiendis et assignatum parti ad dandum sua interrogatoria actenus dicta provisio fuit ad supplicacionem Sindici Barchinone subducta et altercata super admissione articulorum predictorum. Et est certum quod dicta dilacio ad probandum est omnino danda cum congruo tempore maxime cum habeant usus probari in quibus sunt testes valide necessarii qui sunt, tam in villa Perpiniani quam alibi, et non debuit fieri taliter assignacio ad producendum sed dari congrua dilacio cum litteris opportunis pro dictis testibus recipiendis et aliis probacionibus. Pro tanto, dictus Sindicus et actor nominibus jamdictis non consenciens in dicta assignacione petit, supplicat et requirit sibi dari congruam dilacionem pro testibus et aliis probationibus recipiendis alias dictus Sindicus seu actor nominibus predictis cum debita reverencia protestatur de denegacione deffensionum et de nullitate actorum et

agendorum et de omnibus de quibus sit cum dictis nominibus licitum protestari requirens hanc cedulam in Processu per ordinem continuari et ad partem fieri publicum instrumentum et veritas possit in futurum demostrari.

Quibus oblatis, dicti domini Judices sive Gravaminum Provisores, concessa copia de predictis alteri parti inde absenti si eam habere voluerit, mandarunt ea in presenti Processu inseri et continuari stantes et perseverantes in assignacione proxime facta.

Preterea dicta et eadem die coram dictis dominis Judicibus sive Gravaminum Provisores comparuerunt venerabilis Johannes de Fontecohoperto Sindicus dicte civitatis Barchinone ex una parte et ex alia parte Johannes Pereta Sindicus et Procurator supradictus et dictis nominibus verbo pecierunt et suplicarunt declaracionem sive provisionem ferri et super altercatis jus dici.

El ilico dicti domini Judices sive Provisores Gravaminum dictam declaracionem sive provisionem super predictis altercatis protulerunt et promulgarunt in modum qui sequitur:

Declaracio.

Et dicti Judices sive Gravaminum Provisores, visis quibusdam articulis datis per dictum Johannem Pereta ut Sindicum ville Perpiniani sub kalendario die XIX mensis augusti proxime preteriti quosquidam articulos habuit pro oblatis Arnaldus de Pere Bonet ut Procurator venerabilis Berengarii de Ulmis et arrendatorum *Secce* Perpiniani sub kalendario die sabbati vicesima prima dicti mensis augusti; visis contradicentibus factis dictis articulis per partem civitatis Barchinone; visis quibusdam aliis articulis datis per dictum Johannem Pereta nomine et pro parte collegii *Secce* dicte ville Perpiniani; visa eciam contradictione facta dictis articulis pro parte dicte civitatis Barchinone; visis eciam potestatibus dicti Johannis Pereta quas habet, tam a dicta villa Perpiniani quam a dicto collegio *Secce* dicte ville, una cum quibusdam allegacionibus per ipsum datis et productis, visisque aliis videndis et consideratis considerandis pronunciant et declarant, tam dictos articulos datos per partem dicte ville Perpiniani et oblatos eciam per dictum Arnaldum de Pere Bonet nominibus quibus supra quam eciam alios articulos datos nomine dicti collegii *Secce* dicte ville quo ad omnes illos qui ipsos dederunt et obtulerunt fore repellendum ipsosque per hanc repellunt foreque ad ulteriora huius cause procedendum non obstantibus in contrarium allegatis.

Lata fuit hec declaracio sive provisio per prefatos dominos Judices sive Provisores Gravaminum, sedentes more judicum judicancium in dicta aula sive domo predicti Monasterii Sancti Cucuphatis in qua cothidie pro eorum comissione negocis soliti sunt congregare lectaque et publicata per prefatum reverendum Abbatem Agerensis, presentibus et dictam declaracionem sive provisionem ferri et promulgari supplicantibus, petentibus et requirentibus dictis Johanne de Fontecohoperto et Johanne Pereta dictis nominibus pro parte vero fisci nemine presente in quam me Bernardo Noves notario Barchinone Gravaminum scribaniam regiam pro discreto Petro Pellicerii connotario meo dictorum Gravaminvm scriptore venerabile Bertrando de Villa et discreto Johanne Ros notario civibus Barchinone testibus ad premissa vocatis specialiter et assumptis.

Et hiis peractis, confestim dicti domini Judices sive Gravaminum Provisores de postulacionem et supplicacionem per dictum Sindicum Barchinone in presencia dicti Johannis Pereta eis factum utrique parcium, videlicet, tam dicto Sindico Barchinone quam Johanni Pereta, dictis nominibus et Petro Valtanell Procuratori sive Fiscali predicto ad audiendum provisionem sive declaracionem super admissione vel repulsione huius Gravaminis seu querele octavam diem a die presenti in antea continue computandam assignarunt que si feriata fuerit sequencia proxime non feriata, mandantes inthimari dicto Petro Valtanell Procuratori regio sive Fiscali.

Que fuerunt inthimata eidem Petro Valtanell personaliter in dicto Monasterio Sancti Cucuphatis Vallensis ipsa et eadem die per Petrum Poncii porterium prout idem porterius incontinenti retulit.

Consequenter autem die martis intitulata decima nona mensis octobris anno predicto a Nativitate Domini millesimo cccc.° vicesimo tercio, coram predictis reverendo et multum honorabilibus dominis Judicibus et Gravaminum Provisoribus comparuit predictus discretus Johannes Pereta nominibus quibus supra. Et parte altera inde absente obtulit et produxit quandam scriptam papiri cedulam suplicacionem et alia in se continentem huiusmodi tenoris:

Supplicacio.

In opposicione facta per Johannem Pereta notarium Sindicum Universitatis et ville Perpiniani ac tanquam Sindicum et Procuratorem Universitatis collegii et singularium *Secce* dicte ville in Processu coram vobis reverendo et honorabilibus dominis Provisoribus actitato super

Gravamine oblato per Sindicum civitatis Barchinone super moneta que cuditur in dicta villa pre die lata fuit quedam declaracio tenoris sequentis: «Et dicti Judices», etc. *Inseratur*, etc. Quequidem declaracio cum debito honore loquendo est nulla vel saltim injusta racionibus inter alias que sequitur: Et primo, quoniam juxta formam vestre comissionis in causis qualitercumque tangentibus Universitatem contra Universitatem vel singulares vobis penitus est abdicata potestas et funditus est sublata jurisdiccio et per deducta in dicto Processu infertur quod provisio dicti Gravaminis prout est deductum tangeret multum Universitatem et singulares predicte ville Perpiniani ac eciam tangeret multum et preiudicaret Universitati et singularibus predicte *Secce*. Item, nullus dubitare posset quod si moneta cuditur in dicta villa est ipsius ville honor propter nomen quod habetur ab ipsa moneta cum dicatur et nominetur moneta Perpiniani ubique sit usus illius monete, est eciam utilitas propter maiorem facultatem contrahendi quia ubi est multa moneta ibi maior contrahendi facultas et illud interesse quod pretendit civitas Barchinone per privilegia si que habet quod negatur illud idem interesse pretendit villa Perpiniani per usum antiquissimum per illustrissimos Aragonum Reges confirmatum, est eciam maxima utilitas officialium et singularium dicte *Secce* in dicta villa quia pro moneta que ibi cuditur habent multa privilegia valde favorabilia, habent eciam honorem in eorum officiis ac eciam habent utilitatem propter emolumenta que consequntur pro officiis que habent in dicta *Secha*. Et ubi Sindicus civitatis Barchinone contineret in dicto Gravamine dicta villa Perpiniani ac officiales et singulares dicte *Secce* frustrarentur dictis honoribus ac eciam dictis privilegiis et utilitatibus. Item, dictum Gravamen tendit ut dicta civitas Barchinone teneat sub jugo dictam villam Perpiniani et omnes alios qui sunt in Principatu Cathalonie ut necessitate precisa habeant habere monetam ab ipsa civitate Barchinone et non possint ab aliquo loco monetam habere quod est ponere dictam villam Perpiniani et omnes alias Universitates et singulares Principatus Cathalonie sub jugo et servitute civitatis Barchinone in usu monete, tam precipuo et necessario sine quo vix homines contrahere seu viuere possunt. Que omnia et alia preffatus Johannes Pereta nominibus predictis obtulit se incontinenti probaturum coram vobis reverendo et honorabilibus dominis Provisoribus et eciam pro nunc offert probare illa incontinenti si ad probandum admittatur ad effectum excludendi vestrum forum seu vestram jurisdiccionem et vos repulsistis suas probaciones ac eciam eius opposicionem ut videntur sonare verba dicte declaracionis in magnum Gravamen dicti Johannis Pereta et eius prin-

cipalium. Pro tanto, idem Johannes Pereta, nominibus pretactis, supplicat, petit et requirit quatenus predictam declaracionem dignemini in melius commutare cum sic cum debito honore per justiciam fiendum existat. Protestamus quod casu quo in aliquo procedatis contra predictas opposiciones de nullitate omnium actitatorum et actitandorum et quod illam nullitatem possit deducere in Consistorio serenissimi domini Regis seu domine Regine eius consortis pro conservacione juris suorum principalium.

Quibus oblatis, incontinenti dicti domini Judices sive Gravaminum Provisores, concessa de predictis alteri parti inde absenti si eam habere voluerit eidem ad respondendum predictis diem terciam primo venturam assignarunt, mandantes predicta dicto discreto Johanni de Fontecohoperto Sindico civitatis Barchinone intimari.

Que fuerunt intimata dicto Johanni de Fontecohoperto die mercurii vicesima dicti mensis personaliter in dicto [Monasterio] per Franciscum Cusida porterium prout retulit et fidem fecit michi notario ac huius cause scriptori.

Post premissa autem die lune computata vicesima quinta mensis octobris anno quo supra a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo vicesimo tercio coram prenominatis reverendo et multum honorabilibus dominis Judicibus et Gravaminum Provisoribus comparuit predictus venerabilis et discretus . . . . . .

Attamen salvo jure ut de hoc suo casu racio habeatur Johannes de Fontecohoperto Sindicus civitatis jam dicte illius memorie supplicat et requirit pronunciari et declarari per vestras paternitatem et circunspecciones bene et juste fuisse pronunciatum et Gravamen admitti non obstante excepcione de casu cognicioni et examini et decisioni per vos fiendis de Gravamine antedicto et non obstantibus supplicacione predicta et frivolis racionibus in eodem expressis sunt enim filaterie magis quam raciones cum non concludant interesse civitas Barchinone notorie se hostendit per libertates et privilegia jam producta quarum observacionem, reparacionem ac revocacionem attemptatorum in contrarium non prosequantur causa subiugandi villam Perpiniani vel aliquem alium de Cathalonie Principatu ut habeant precisari ad monetam dicte civitatis ut contra veritatem asseritur ab adverso loquendo cum reverencia et honore vestrorum reverendi et honorabilium Provisorum nec consuevit civitas suppeditare villam Perpiniani sed manutenere et

defendere et multis favoribus prosequi subveniendi in Curiis et extra in magnis necessitatibus et arduis negociis dicte ville et nondum fuit dissicutum in eosdem de quibus favoribus impensius sepissime dicte ville per civitatem jam dictam satis gratis fit retribucio in presenti quod bene erit suo casu memoria dignum nech tali tempore vel occasione movetur sed zelo justissimo suas libertates et privilegia que habet ab antiquis Regibus confirmata per serenissimum Regem nunch regnantem manutenendo et deffendendo et pro illis cercando cum justicia contra detrahentes eisdem cum voluntariis et maliciosis opposicionibus civitatis honoremque corone regie et producit dictus Sindicus in quantum pro se faciunt primittivos processus et sentenciam antedictam.

Quibus oblatis, incontinenti dicti domini Judices et Gravaminum Provisores, concessa copia de predictis alteri parti inde absenti si eam pecierit et habere voluerit utrique dictarum parcium ad dicendum, proponendum, producendum, probandum et allegandum si quid et quidquit dicere, proponere, producere, probare et allegare voluerint super causa supplicacionis supra proxime per dictum Johannem oblate huic ad et per totum mensem octobris assignarunt, mandantes predicta alteri parti inde absenti intimari.

Successive autem die jovis computata quarta mensis novembris anno predicto a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo XXIII.°, coram prenominatis reverendo et multum honorabilibus dominis Judicibus et Gravaminum Provisoribus comparuit predictus discretus Johannes Pereta notarius Procurator Sindicus monetarum ville jam dicte Perpiniani illorum dumtaxat, ut dixit, quorum nomine se opposuit supra in presenti. Et ipso nomine altera parte absente obtulit et produxit quandam certificacionem honorabilis Georgii Campirotundi burgensis et Baiuli ville Perpiniani eius sigillo in ipsius littere dorso ut prima facie apparebat sigillatam in papiro scriptam huiusmodi seriey:

Universis et singulis presentes litteras inspecturis visis ac eciam audituris Georgius Campirotundi burgensis et Baiulus ville Perpiniani, salutem cum honore et presentibus fidem indubiam adhibere. Et vestrum cuilibet eorum facimus presencium testimonio litterarum quod venerabilis Petrus Lobet mercator Perpiniani est magister monetarie dicte ville Perpiniani ex provisione regia sibi per dominum Regem nunc feliciter regnantem concessa nobis ad osculum hostensa quodque

honorabilis Anthonius Lobet eius frater ac Johannes Montoliu locumtenens Procuratores dicti venerabilis Petri Lobet actu utuntur pro dicto Petro Lobet et suo nomine dicto officio magisterii faciendo et fabricari faciendo in dicta villa monetam argenti vocatam *reyals*. Et quod venerabilis Laurencius Rotundi burgensis dicte ville est magister valancie monetarum auri dicte monetarie venerabilisque G.us Amarell dierum minor acolorator monetarum auri dicte monetarie. Et Jacobus Seguerii est funditor auri earumdem monetarum auri. Et ad dicta officia fuerunt admissi et electi vigore quarumdam litterarum circa hoc et alia hactenus concessarum. Et quod nos dictus Georgius Campredon sumus custos sive guarda monetarum auri dicte monetarie ex concessione super hiis nobis facta per dictum dominum Regem regnantem cum sua carta seu patenti pergameni littera. Et venerabilis Franciscus Fabri et Johannes de Barqueris eciam ex concessionibus per dictum dominum Regem cum suis patentibus litteris sive cartis eis facta, sunt custodes sive guardes monetarum argenti dicte monetarie et Ferriolis Bosqueros est scriptor dictarum monetarum argenti et dictis officiis utuntur notorie in dicta monetaria. Et quod venerabilis Johannes Volo est funditor argenti dicte monetarie, Johannes Tequi est adjutor dicti funditoris et Petrus Agusti est dealbator sive emblanquidor dictarum monetarum, Laurencius Tequi est affinator argenti et magister *de la falina* argenti dictarum monetarum dicte monetarie ad que officia dicti venerabiles Johannes Volo, Petrus Augusti et Laurencius Tequi fuerunt electi et admissi vigore quarumdam litterarum regiarum circa hec et aliorum concessarum prout per instrumenta publica nobis de hiis fuit facta fides. Et Nicholaus Cases ex concessione dicti domini Regis est assayator argenti et taliator ferrorum monetarum auri et argenti dicte monetarie. Et predictus venerabilis Johannes Tequi et Bernardus Giginta sunt alcaydi dicte monetarie et dicto officio usi fuerunt et utuntur notorie et publice in dicta villa. Et eciam venerabilis Franciscus Giginta Legum Doctor eciam ex concessione per dictum dominum Regem sibi facta est assessor dicte monetarie et dictorum venerabilium alcaydorum et Guillermus Clota, Jacobus Pujol, Johannes Matheu, Guillermus Adam, Raymundus Croells, Anthonius Jutglar, Georgius Castello, Guillermus Pujol, Bernardus Gasch, Raymundus Bach, Stephanus Spanyol, Guillermus Carbonell et Anthonius Bordonell sunt operarii dicte monetarie et actu opperati fuerunt et operantur nunch in dicta monetaria dictam monetam vocatam *reyals*. Et quod Laurencius Fabri, Guillermus Pages et Petrus Cellers et Stacius Cortillis sunt monetarii, ad dicta officia fuerunt admissi et electi vigore quarumdam litterarum

regiarum super hiis et aliis concessarum prout per instrumenta publica de hiis nobis plena extitit facta fides in quorum fidem et testimonium ad dictorum officialium operariorum et monetariorum dicte monetarie instanciam presentes fieri facimus nostro sigillo munitas. Date Perpiniani die vicesima quinta septembris anno a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo vicesimotercio.—*V. Marques*, Judex.

Quibus productis, statim dicti domini Judices et Provisores Gravaminum, concessa copia de predictis alteri parti inde absenti si eam habere voluerit dictis partibus et utrique earum ad dicendum, proponendum, producendum et allegandum si quit et quidquit dicere, proponere et allegare voluerint super suplicacione pro justificacione vel iniustificacione eiusdem octo dies proximos et inmediate sequentes, mandantes predicta dicte parti, alteri inde absenti intimari.

Continuo autem die lune intitulata octava mensis novembris anno predicto a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo vicesimo tercio coram jam dictis reverendo et multum honorabilibus dominis Judicibus et Gravaminum Provisoribus comparuit predictus venerabilis Johannes de Fontecohoperto Sindicus Universitatis civitatis jam dicte Barchinone et nomine eodem altera parte absente obtulit et produxit quandam [scedulam] scriptam papiri huiusmodi seriey:

Sole clarius constat per processum justissime fuisse pronunciatum per vos reverendum et multum honorabiles Gravaminum Provisores et iniustissime fuisse suplicatum a dicta pronunciacione seu declaracione per partem ville Perpiniani et collegii asserti *Secce* ville et satis difuse fuit per raciones juridicas deductum quod illorum opposicio non potest impedire comissionem seu jurisdiccionem vestram et quia in Processu presenti procedi valeat et quod articuli pro parte dicte ville et collegii *Secce* nullatenus sunt admittendi quas iterum refricare esset superfluum duo tamen non ducit sub scilencio pertranseunda seu dimittenda Sindicus civitatis Barchinone que suplicat memorie comendari ad exclusionem dictarum ville et collegii cum confirmacione declaracionis jam late videlicet quod comissio vobis facta habet certas et limittatas excepciones per quas confirmatur comissio in aliis in quibus excepcionibus non reperitur quod excipiatur si Gravamen tangit universitatem contra universitatem. Sed tamen si tangit universitatem seu Universitates contra aliquod de Brachiis vel singulares illorum vel unum Brachium vel singulares illius contra universitatem. Cum ergo hic

opponatur se universitas contra Gravamen unum sumptum seu datum per universitatem quod in comissionem non est exceptum sequitur quod possito et non concesso quod tangeret universitatem ville Perpiniani hec solo respectu opposicio non procederet. Et iterum non procedit opposicio officialium *Secce* dicte ville quoniam comissio vobis facta fuit eciam facta non solum super Gravaminibus illatis per dominos Reges de quibus in comissione fit mencio sed eciam per illorum officiales et qui agunt vice regia faciunt in opere dicte *Secce* igitur contra illos habet locum comissio et ipsi minime impedire possunt cognicionem Gravaminis pretensi ymmo si bene attendatur fundatur potius venire in vestri comissione cum et de operacione et cudicione monete et per consequens de operariis et officialibus *Secce* per quorum medium fit dicta cudicio fuerit datum Gravamen pretensum. Ea propter requirit dictus Sindicus per vos reverendum et honorabiles dominos pronunciari bene et justissime per vos fore pronunciatum et declaratum et male et iniustissime fuisse suplicatum per dictum Johannem Pereta nominibus quibus suplicavit illumque seu eius singularem in expensis omnibus condempnari de quibus protestatur expresse.

Et oblatis predictis, dicti domini Judices et Gravaminum Provisores, concessa copia de predictis alteri parti inde absenti si eam habere voluerit dictis partibus et utrique earum ad audiendum declaracionem, sentenciam sive provisionem super meritis suplicacionis supra per Sindicum ville Perpiniani oblate sive interposite diem lune proxime instantem assignarunt. Et interim ad dandum, dicendum, proponendum, producendum et allegandum si quit et quitquid dare, dicere, proponere, producere et allegare voluerint. Et eciam diem veneris proxime si voluerint habendum coram eis eorum advocatos pro collacione tenenda super jam dictis, mandantes predicta alteri parti inde absenti intimari.

Que fuerunt ilico intimata in domo discreti Jacobi Figueres presbiteri ville Sancti Cucuphatis in qua dictus discretus Petrus Valtanell suam facit habitacionem denunciando eidem dicto Jacobo Figueres personaliter adjuvando per P.^{m} Poncii portarium predictum prout retulit ipsa die.

Rursus die veneris duodecima die dicti mensis novembris anno predicto millesimo quadringentesimo vicesimo tercio, coram dictis reverendo et multum honorabilibus dominis Judicibus sive Provisoribus Gravaminum comparuit dictus Johannes de Fontecohoperto Sindicus

predictus una cum bonorabilibus advocatis dicte civitatis Barchinone. Et ibidem coram eisdem dominis Judicibus et Provisoribus fuit allegatum, tam per dictum Sindicum quam per dictos honorabiles advocatos de jure dicte civitatis, etc. Et inde tenta et habita collacio.

Et hiis peractis, ilico dicti domini Judices sive Gravaminum Provisores utrique dictarum parcium ad id quod supra proxime videlicet ad audiendum declaracionem sive provisionem super meritis suplicacionis supra per dictum Sindicum dicte ville Perpiniani interposite ad diem jovis proxime venientem prorogarunt que si feriata fuerit sequenti proxime non feriata, mandantes intimari.

Que fuerunt intimata dicto Johanni Pereta Sindico dicte ville Perpiniani necnon dicto P.° Valtanell personaliter in dicto Monasterio Sancti Cucuphatis Vallensis die sabbati XIII.ª die dicti mensis novembris per Franciscum Cosida portarium ut idem portarius dicta die retulit.

De post die sabbati XIII.ª die dicti mensis novembris anno predicto millesimo quadringentesimo vicesimo tercio, coram dictis dominis Judicibus sive Provisoribus Gravaminun comparuit dictus Johannes Pereta Sindicus predictus. Et dictis nominibus in alterius partis absencia obtulit et produxit quandam in scriptis papiri cedulam huiusmodi seriey:

Predictus Johannes Pereta nominibus quibus supra in hoc judicio intervenit semperque dixit et eciam nunch repetit quod vos reverendus et honorabiles domini Provisores in hoc judicio nullam habetis jurisdiccionem ex causis pluries in hoc Processu repetitis ac funditus vobis in hac causa est abdicata potestas juxta capitulum vestre comissionis et ad hunc effectum et non alias dictus Johannes Pereta nomine suorum principalium in hoc judicio se interposuit affectans quod causa suarum principalium in congruo judicio terminetur unde protestando de predictis et alia vestrum judicium nullatenus subintrando ac eciam protestans quod casu quo contra suos principales in aliquo fuerit processum seu inde procedatur predictam nullitatem possit in Consistorio domini Regis seu domine Regine eius consortis et locumtenentis generalis deducere dicit quod raciones noviter per Sindicum civitatis Barchinone allegate non concludunt quoniam vobis est abdicata potestas in Gravaminibus tangentibus quovismodo universitatem contra singularem alicujus ex Brachiis et nullus dubitare debet quod universitatis ville Perpiniani est singularis Brachii regalis et minus debet allegari quod dicit que officiales *Secce* ville Perpiniani sunt regii officiales qui gravant civitatem Barchinone in eorum officiorum exercicio quem contra ipsos

officiales Sindicus civitatis Barchinone nullam dedit querelam Gravaminis ac tempus nunch non patitur tale Gravamen ad judicium deducere eciam si officiales dicte *Secce* gravarent civitatem Barchinone in suis privilegiis et premaxime attendatis vos domini Provisores qui estis Judices Gravaminum juxta comissionem vestram quod si in villa Perpiniani cuditur moneta regalium seu alia moneta ut non est contra privilegia Barchinone cum in ipsis privilegiis non contineatur prohibicio cudendi monetam extra Barchinona et sich non est nec dici potest Gravamen contra Barchinona si in villa Perpiniani cuditur moneta. Pro tanto, dictus Johannes Pereta nominibus pretactis petit quatenus pronuncietur per vos multum reverendum et honorabiles dominos Provisores bene per ipsum fuisse supplicatum.

Quibus oblatis, dicti domini Judices sive Provisores Gravaminum, concessa copia de predictis dicto Sindico civitatis Barchinone si eam habere voluerit, mandarunt predicta in presenti Processu inseri et continuari stantes et perseverantes in assignacione proxime facta.

Successive autem die veneris decima octava die mensis novembris anno predicto millesimo quadringentesimo vicesimotercio, coram dictis dominis Judicibus sive Provisoribus Gravaminum infirmante in dicto Monasterio dicto honorabili Francischo Amella, ut prefertur, comparuerunt venerabilis Johannes de Fontecohoperto Sindicus civitatis Barchinone. Et ex alia parte Johannes Pereta Sindicus dicte ville Perpiniani. Et dictis nominibus in partis fisci absencia verbo pecierunt et suplicarunt dictam declaracionem sive provisionem ferri et promulgari.

Et confestim, dicti domini Judices sive Provisores Gravaminum dictam declaracionem sive provisionem protulerunt et promulgarunt sive ad proferendam et promulgandam processerunt in hunc videlicet modum:

Et dicti Judices seu Gravaminum Provisores, visa provisione seu declaracione per eos lata super repulsione articulorum oblatorum per dictum Johannem Pereta nomine et pro parte ville Perpiniani et per dictum Arnaldum de Pere Bonet nominibus quibus supra et aliorum articulorum eciam oblatorum repulsorum pro parte collegii *Secce* dicte ville prout in eadem provisione seu declaracione continetur, visaque suplicacione per dictum Johannem Pereta nomine dicte ville Perpiniani, coram dictis Judicibus et Provisoribus oblata in qua peciit dictam provisionem seu declaracionem in melius continuari, visaque impugna-

cione facta per Sindicum Barchinone ipsius suplicacionis, visaque littera certificatoria in Processu producta per dictum Johannem Pereta, visisque aliis cedulatis in Processu, tam per dictum Johannem Pereta quam per Sindicum civitatis Barchinone, visisque videndis et attentis attendendis provident et pronunciant prout ecce:

Et quia per allegata aut producta in causa presentis suplicacionis non constat ipsis Judicibus seu Gravaminum Provisoribus dictam eorum provisionem seu declaracionem fore revocandam aut aliter commutandam sed in suo esse, stare, debere. Ideo, dicti Judices seu Provisores provident et declarant bene et juste per eos prius fuisse provisum et declaratum et male per ipsum Johannem Pereta fuisse suplicatum et per consequens ad ulteriora causa esse procedendum partem suplicantem in expensis instancie huius suplicacionis tandem condempnando.

Lata fuit hec declaracio seu provisio per prefatos dominos Judices sive Provisores Gravaminum sedentes more judicum judicancium in quadam aula sive domo dicti Monasterii in qua cotidie pro eorum comissionis negociis solita sunt congregari lectaque et publicata per dictum reverendum dominum Abbatem de consensu, voluntate et ordinacione aliorum suorum coniudicum et Provisorum presentibus dictis Sindico Barchinone et Sindico Perpiniani et dictam declaracionem sive Provisionem ferri et promulgari petentibus et postulantibus pro parte vero fisci nemine presente in quantum Bernardo Noves auctoritate regia notario publico Barchinone pro me P.° Pellicerii dictorum Gravaminum scriptore dictam scribaniam regente presentibus in quantum discretis Johanne Ros cive et Guillermo Jordani notariis habitatoribus Barchinone et dicto P.° Poncii portario testibus ad premissa vocatis specialiter et assumptis.

Secundum Gravamen[1].

Per la leuda de Tortosa.

Jhs. M.ª

Coram vobis reverendo et multum honorabilibus dominis Judicibus ad reparandum Gravamina per serenissimos dominos Reges suis subditis irrogata et providendum super illis specialiter deputatis dicit, asserit, proponit et exponit Iohannes de Fontecohoperto notarius huius civitatis illiusque Sindicus, nomine ejusdem civitatis conjunctim et divisim utiliorique modo eidem civitati Gravamina eidem illata per serenissimos dominos Reges, dive memorie, et per illustrissimam dominam Reginam ut locumtenentem domini Regis prout sequntur non se ad superfluam probacionem stringens.

Remitatur domino Bonanato Petri.

Et primo, idem Sindicus dicit et ponit et si necesse fuerit probare intendit: quod per serenissimum dominum Regem Petrum II, dive memorie, cum assensu et approbacione Curie Principatus Cathalonie fuit statutum in Curia Barchinone quod super levandis lezdis, tam maris quam terre, cesset omnis novitas et fiat sicut est antiquitus consuetum.

Item, dicit et ponit: quod in dicta Constitucione fit expressa mentio de lezda civitatis Dertuse.

Item, dicit et ponit: quod serenissimus dominus Rex Petrus III, memorie celebris, statuit in Curia celebrata in Montesono quod contra formam assuetam vectigalia imposita in aliquo loco que ubi retroactis temporibus solvi consueta fuerint non leventur.

Producatur processus ductus inter fiscum et civitatem et tam in posse Petri Roset quam in posse venerabilis Petri Margall.

[1] Archivo Municipal de Barcelona.—Manuscrito in folio, encuadernado, compuesto de 54 folios. Las cubiertas, de pergamino, se hallan mutiladas, restando sólo la parte correspondiente al lomo y un poco más de un cuarto de la anversa, faltando casi por completo la posterior.—Enel ángulo superior del resto del anverso se lee el siguiente epígrafe, de letra al parecer de comienzos del siglo xvi: *De la leuda de Tortosa || M.CCCC.XXI.*

Tanto el carácter caligráfico de las distintas letras del texto, como las clases de papel de los cuadernos que integran el Manuscrito, indudablemente son coetáneos de la época en que se celebraron las Cortes de su referencia.

Producatur sentencia in sui forma.

Item, dicit et ponit: quod in mense aprilis in anno Domini M.° ducentesimo nonagesimo tertio honorabilis Raymundus de Coylano judex per serenissimum dominum Regem super questione tenendi levatorem lezde Dertuse in civitate Barchinone mota inter dominum dicte lezde et consiliarios tunc dicte civitatis, per sentenciam declaravit, quod levator dicte lezde non debebat in dicta civitate morari.

Jhs. M.ª

Habeatur in publicum.

Item, dicit et ponit: quod ex mandato serenissimi domini Regis Jacobi, memorie digne, dum celebrabat Curias in civitate Barchinone proceres ex suo mandato facto in dictis Curiis ad hec deputati per informacionem recognoverunt, quod aliquis lezdarius extraneus non debebat morari continue in dicta civitate Barchinone et eciam quod quilibet lezdarius debebat morari in suo loco.

Idem.

Item, dicit et ponit: quod dictus dominus Rex recepta dicta informacione et antiquo usu, eciam de novo hoc concessit in privilegium dicte civitati.

Item, dicit et ponit: quod a X, XX, XXX, XL, L, LX, LXX et LXXX.ª annis citra et ultra et a tanto tempore citra quod non est memoria in contrarium fuit observatum et usitatum in civitate Barchinone quod lezdarii extranei cessarunt tenere tabulam in civitate Barchinone nec publice ibidem exaccionem facere dicti juris. Et ita fuit usitatum et praticatum in exaccione lezde Dertuse.

Item, dicit et ponit: quod quilibet lezdarius dicitur extraneus in dicta civitate, qui ibidem levaret lezdam alio nomine quam dicte civitatis denominatam vel ibidem fundatam et ideo signanter habet series privilegii predicti, quod quilibet lezdarius moretur in suo loco.

Item, dicit et ponit: quod hoc verbum *extraneus* recto et bono sensu considerato cessat posse intelligi de lezdariis aut lezdis aliorum Regum seu alterius dominacionis quoniam non est verisimile quod Princeps disponeret de illis quod morarentur in suo loco, tamen extra territorium sue dominacionis domini Reges et Principes hujus regni non consueve runt sicut nec debent nec possunt aliquid ordinare sed inter sua regna et subditos.

Jhs. M.ª

Item, dicit et ponit: quod statutum, ordinacio, concessio vel privilegium ad casus qui non habent dubium trahi non debent.

Item, dicit et ponit: quod hic casus quod dominus Rex in dicto pri-

vilegio verbum *extraneus* intelligeret de lezdariis intra vel extra regna sua et de locis intra vel extra constitutis nullum habent dubium, quoniam de sua dominacione et intra loca sue dominacionis hoc intellexit et intelligere debuit et quilibet sic intelligere debet et hec nullum dubium habent.

Item, dicit et ponit: quod temporibus serenissimorum Regum a tempore dicti privilegii citra et eciam ante prout constabat et constitit per informacionem quam receperunt eciam judices sinodales fuit observatum quod lezdarius extraneus lezde Dertusse cessavit continue esse vel sedere in civitate Barchinone.

Item, dicit et ponit: quod eciam dictis temporibus ante et post et usque ad tempus serenissimi domini Regis Ferdinandi, dive memorie, cessavit esse in usu aut pratica, quod pro levando lezdam Dertuse, teneretur tabula in dicta civitate Barchinone aut signum aliquod notorium designans dicte lezde exaccionem.

Item, dicit et ponit: quod super hoc articulo an pro exaccione dicte lezde possent levatores morari in dicta civitate Barchinone per serenissimum dominum Regem Martinum, dive memorie, fuit directa quedam comissio honorabili Bernardo Michaelis antiquiori ut super observancia dicte exaccionis reciperet informacionem.

Jns. M.ª

Processus.

Item, dicit et ponit: quod dictus honorabilis Bernardus Michaelis sine vocacione civitatis jam dicte aut ipsius Sindici secrete quandam informacionem recepit super hoc, scilicet, an dicti exactores lezde Dertuse illam levarent in dicta civitate Barchinone.

Idem in dicto Processu.

Item, dicit et ponit: quod audito et percepto per Sindicum civitatis quod dicta informacio fuerat sic recepta incontinenti se opposuit dictus Sindicus nomine dicte civitatis et dictam recepcionem informacionis impugnavit et suos articulos objectorios obtulit quam illam et eciam articulavit de bona justitia civitatis et de usu et pratica levandi lezdam iamdictam.

Item, dicit et ponit: quod procurator domini Regis impugnavit dictos articulos et in hoc puncto remansit sine aliqua decisione et conclusione Processus jam dictus.

Item, dicit et ponit: quod dicta litte sic pendente cuius efectus erat an exaccio lezde Dertuse in dicta civitate Barchinone de facto fieret et si fieri posset, cessavit esse licitum serenissimo domino Regi Ferdinando aliquid innovare.

Item, dicit et ponit: quod dicta littis pendencia non obstantibus et oblatis constitucionibus privilegio, sentencia et pratica antedictis dictus dominus Rex Ferdinandus parte dicte civitatis non vocata et minus audita, mandavit quandam litteram in civitate Ilerde per quam pro manutenencia possessionis quam asseruit se habere in usum dicte nulliter recepte informacionis fecit erigi in dicta civitate tabulam et in qua fecit exhigi et levari jura dicte lezde Dertuse.

Jhs. M.ª

Item, dicit et ponit dictus Sindicus nomine antedicto quod dicta civitas statim cum scivit ereccionem dicte tabule contradixit eidem et suplicavit per suum Sindicum super revocacione littere antedicte.

Item, dicit et ponit: quod dictus illustrissimus dominus Rex Ferdinandus non in sua audiencia sed in suo concilio fecit dictam littem super revocacione dicte littere decidi, non exacto concilio cum advocati fuere auditi sed post mensem fecit vota exhigi a quibusdam doctoribus non domiciliatis in Cathalonia et privilegia dicte civitatis Barchinone ignorantibus per domos in gravamen et preiudicium dicte civitatis semper cum humili reverencia regie magestatis loquendo.

Item, dicit et ponit: quod dictus dominus Rex modos jam dictos obtulit pro declaracione litteram non debere revocari a qua dictus Sindicus suplicavit.

Item, dicit et ponit: quod dictus Sindicus ab alia declaracione confirmatoria habuit iterum suplicare que suplicacio admissa aduch pendet super dicto possessorio indecisa.

Item, dicit et ponit: quod quicumque actus in exaccione dicte lezde in dicta civitate attemptati ante dictam litteram et post fuerunt violenti et violenter extorti, tam in tenendo levatorem quam in erigendo tabulam et continenciam illius.

Item, dicit et ponit: quod hec sunt vera.

Item, dicit et ponit: quod de hiis apud scientes fuit et est vox comunis et fama.

Et cum ex predictis omnibus et singulis constet legitime quod dictus serenissimus dominus Rex Ferdinandus magne memorie, tam in dicto possessorio per concessionem dicte littere et exequcionem illius quam pro impetitorio intacto et indeciso exhigendo dictam lezdam Dertuse in dicta civitate Barchinone modo insolito et in ereccione dicte tabule vocate lezde Dertuse tenendo ibi publice signum lezde, et quod diu in dicta civitate Barchinone moratur continue lezdarius extraneus et non

moratur in suo loco et eo quod lezda levatur aliter quam antiquitus et in aliis per ipsum dominum Regem Ferdinandum circa hec mandatis et exequtatis et eciam pro ea que continuavit serenissimus dominus Rex Alfonsus nunc feliciter regnans, omnia predicta sustinendo et non reparando et pro continuacione eciam dicte exaccionis dicte lezde modo jam dicto et dicte tabule eciam per serenissimam dominam Reginam ut locumtenentem serenissimi domini nostri Regis fecisse et attemptasse facere et attemptare continue contra dictas constituciones Cathalonie sentenciam, privilegia et usum antiquum et per consequens dictam civitatem in hiis et propter hoc contra dictas constituciones, privilegium, libertates, observancias seu usus aggravasse et preiudicasse continueque aggravare et preiudicare. Ideo, dictus Sindicus nomine antedicto petit et requirit vestras circunspecciones et vestrum quemlibet quatenus dicta Gravamina et prejuditia per dictos serenissimos dominos Reges et Reginam illata, et que continue inferuntur, reparare et revocare debeant et ad pristinum statum reducere et antiqum tollendo, tam dictam tabulam seu levari faciendo et quecumque omnia que postea subsequta fiere et eciam litteram antedictam et omnia sequta ob illam constituciones que privilegia, sentenciam et antiquam praticam faciendo omnimode observari non obstantibus declaracionibus super dicto possessorio latis, cum tamen ad possessorium se retulerint et etiam super illo ex quo pendet per supplicacionem in judicium signanter in facto proprio Principis et quia de proprietate constat notorie, debet eciam et super petitorio intacto et indeciso inspirata iusticia administrari. Et alias super omnibus predictis et singulis requirit dictus Sindicus nomine predicto dicte civitati et sibi illius nomine administrari iusticiam expeditam, vestrum super hiis omnibus officium implorando.

Et producit dictus Sindicus nomine predicto pro fulcimento predictorum in quantum faciunt pro dicta civitate, constituciones, privilegia, sentenciam et processum supra mencionata [1].

A

[Super lezdam Dertuse.]

Et dicti Judices sive Gravaminum Provisores, visa querela in vim Gravaminis oblata per discretum Johannem de Fonthecohoperto notarium Sindicum civitatis Barchinone sub kalendario die XVIII.ª mensis

[1] Los tres documentos que siguen á éste, y que designamos con las letras *A*, *B* y *C*, están escritos en hojas sueltas é interpolados después del folio 4 de este cuaderno.

augusti anno a Nativitate Domini M.° CCCC.° XX.° occasione lezde vocate Dertuse eo quia per serenissimum dominum Regem Petrum III, dive memorie, cum assensu et approbacione Curie Principatus Cathalonie fuit statutum in Curia Barchinone, quod super levandis lezdis, tam maris quam terre, cessaret omnis novitas et fieret sicuti erat antiquitus assuetum et quod in predicta Constitucione de lezda Dertuse erat mencio specialis, et quod idem dominus Rex in Curia Montissoni statuit quod contra formam assuetam victigalia imposita in aliquo loco quam ubi retroactis temporibus solvi consueta fuerint non leventur et quod a X, XX, XXX, XL, LX annis et a tanto tempore citra quod memoria hominum in contrarium non existit fuit observatum et usitatum quod lezdarii extranei cessarunt tenere tabulam in civitate Barchinone nec publice facere exaccionem dicti juris et quod ita fuit praticatum et usitatum in exaccione dicte lezde Dertuse et quod quilibet lezdärius dicitur extraneus qui levat et colligit lezdam alio nomine quam dicte civitatis Barchinone denominatam et quod super hoc articulo an per exaccionem dicte lezde possent levaciones morari in civitate Barchinone per serenissimum dominum Regem Martinum, dive memorie, fuit directa quedam comissio honorabili Bernardo Michaelis antiquiori ut super observancia dicte exaccionis reciperet informacionem qui Bernardus Michaelis absque vocacione civitatis jamdicte aut sui Sindici secrete quandam informacionem recepit et quod cum ad auditum dicti Sindici pervenit idem Sindicus nomine dicte civitatis ad id se opposuit et dictam recepcionem informacionis impugnavit et suos articulos obtulit quos domini Regis Procurator impugnavit et sic sine aliqua decisione processus remansit et quod dicta lite sic pendente illa non obstante et oblatis constitucionibus, privilegio, sentencia et pratica antedictis serenissimus dominus Rex Ferdinandus parte dicte civitatis non vocata et minus audita mandavit quandam litteram datam in civitate Ilerde per quam pro manutenencia possessionis quam asseruit se habere in vim dicte nulliter recepte informacionis fecit erigi in dicta civitate tabulam in qua fecit exhigi et levari jura dicte lezde Dertuse et quod dum scivit ipsa civitas ereccionem dicte tabule contradixit eidem et supplicavit per suum Sindicum super revocacione dicte littere et dictus dominus Rex Ferdinandus, non in sua audiencia sed in suo consilio, fecit dictam litteram super revocacione dicte littere decidi non exacta dicto concilio cum advocati fuere auditi sed post mensem a quibusdam doctis non domiciliatis in Cathalonia privilegia dicte civitatis ignorantibus in gravamen et prejudicium dicte civitatis declaravit jamdictam litteram non debere revocari, a qua dictus Sindicus supplicavit et etiam ab alia

declaracione confirmatoria habuit iterum supplicare ob quod idem Sindicus, ut asserit, quia per dictum dominum Regem Ferdinandum, tam in dicto possessorio per concessionem dicte littere et illius exequcionem quam in petitorio intacto et indeciso exhigendo dictam lezdam modo insolito et in ereccione dicte tabule vocate lezda Dertuse tenendo ibi publice signum lezde et quandiu in ipsa civitate moratur continue lezdarius extraneus et non moratur in suo loco et eo quod lezda levatur aliter quam antiquitus et in aliis per ipsum dominum Regem citra predicta mandatis et exequtatis et etiam quia dominus Rex Alfonsus nunch feliciter regnans ea sustinendo et non repparando et alias dictam civitatem et dictum eius Sindicum ipsius nomine fuisse et esse agravatam et continue asserit agravari ideo dictus Sindicus nomine predicto peciit et requisivit ipsos Judices seu Gravaminum Provisores quatenus dicta Gravamina et prejudicia per dictos serenissimos dominos Reges et Reginam illata et que continue inferuntur repparari et revocare et ad pristinum statum reduci tollendo dictam tabulam seu levari faciendo et quecumque omnia que subsequta fuerunt et etiam dictam litteram et omnia sequta ob illam non obstante dictis declaracionibus que ut asserit super possessorio late fuerunt prout hec alia in dicta querela seriosius sunt contenta; visis privilegiis, processibus et allis scripturis ac declaracionibus regiis, tam per dictum Sindicum quam per regium seu fisci Procuratorem productis et oblatis; visis excepcionibus pro parte dicti regii Procuratoris seu fisci oppositis et quadam declaracione per Judices Gravaminum super fori declinatoria et aliis excepcionibus pro parte fisci oppositis et allegatis lata; visis omnibus aliis videndis et attentis attendendis quia ex quo duo concordes fuerunt late regie declaraciones super validitate ipsius littere que petitur revocare et alias non pertinet ipsis Provisoribus providere super Gravaminibus per dictum Sindicum pretensis et reparari requisitis ideo predictis et aliis attentis et diligenter consideratis pronunciant, provident et declarant predictam querelam et contenta in ea non fore Gravamen seu Gravamina in eorum judicio terminanda ymmo repellenda et ipsam querelam et contenta in ea ab eorum judicio et examine cum presenti repellunt non obstantibus in contrarium allegatis, salvo quod dictus Sindicus dicto nomine possit et valeat dictam querelam et contenta in ea coram Judice competenti et justiciam suam si quam habet, petere et prosequi predictis obstantibus nullomodo.

B

[Super leudam Cauquiliberi.]

Jhs.

Pridem per venerabilem Petrum Valtanell regium Procuratorem fuit coram vobis reverendo et honorabilibus Provisoribus Gravaminum interposita quedam supplicacio tenoris sequentis: Quedam hiis diebus fuit per vos reverendum et honorabiles Provisores Gravaminum in causa seu Gravamina per civitatem Barchinone oblato super *leuda Cauquiliberi* lata sentencia seu declaracio tenoris sequentis: Et dicti Judices seu Gravaminum Provisores, visa querela per Sindicum civitatis Barchinone in vim Gravaminis coram eis oblata effectualiter continente quod licet cives et habitatores civitatis Barchinone cum omnibus bonis suis sint fránchi, liberi et inmunes ab omni lezda ubique et per omnia loca regnorum et terrarum dominacionis illustrissimorum dominorum Regum Aragonum, tam per mare quam per terram, quam per stagnum, quam per aquam dulcem eundo, estando et redeundo juxta privilegia per dictos illustrissimos dominos Reges Aragonum, dive memorie, est concessa atamen in portu seu villa Cauquiliberi propter audaciam publicanorum colligencium lezdam que colligitur in dicta villa fuit levata et collecta dicta lezda a dictis civibus et habitatoribus dicte civitatis Barchinone contra tenorem dictorum privilegiorum gravando eosdem cives ac habitatores civitatis jamdicte ob quod petiit Sindicus antedictus dictum provideri Gravamen prout hec largiflue in dicta querela seriosius sunt descripta; visis excepcionibus pro parte fisci oblatis; viso processu super dicta lezda ducto, tam coram illustrissimis dominis Regibus Johanne, Martino et Ferdinando quam aliis officialibus regiis inchoato; visis aliis videndis et attentis attendendis pronunciant, provident et declarant dictam querelam in vim Gravaminis oblatam per eos fore admittendam et per presentem admittunt ad effectum dumtaxat ut valeat per eos examinari et cognosci ac fine debito terminari, justicia mediante, non obstantibus ex adverso propositis fisci exceptatis seu objectis. Quequidem sentencia seu declaracio venit conmutanda in melius pluribus racionibus, tam ex processibus quam aliis aparentibus. Et inter cetera quia coram vobis fuerat allegatum quod processus jam diu de hiis super quibus oblatum fuit Gravamen per civitatem Barchinone pendebat in Consistorio regio ob

Inseratur cum dicta interlocutoria a qua ft. supra.

quod non poterat noviter introduci coram vobis quoniam in comissione generali non veniunt ea que specialiter sunt comissa. Item, quia obstabat littis pendencia. Item, quia in provisione generali Gravaminum non veniunt ea de quibus lis pendet et ita alias fuit pronunciatum sentenciatumque fuit jam coram vobis in Processu producto sicque est sentenciatum et pronunciatum in Curiis. Item, quia postquam civitas Barchinone produxit Processum predictum et advocatus serenissimi domini Regis illum recognosceret fuit lata sentencia predicta omissis aliquibus deffensionibus que ad noticiam seu auditum Procuratoris regii pervenerant que tamen sunt exclusive omnino vestre jurisdiccionis quas deffensiones ante idem Procurator quia ignoratas non allegavit, tangit enim assertum Gravamen civitatis interesse ville Cauquiliberi et nonnulorum singularium, tam racione arrendamenti quam assignacionum et perpetualium et temporalium ob quod recte excluditur vestra jurediccio juxta tenorem capituli potestatis vestre de quo interesse presto se offert idem Procurator idem facere data sibi congrua dilacione. Suplicat igitur Petrus Valtanell regius Procurator dictam sentenciam reformari seu in melius commutari. Et assertum Gravamen velut a vestra jurediccione alienum repelli, etc.

Quequidem suplicacio per predictum Procuratorem fiscalem a dicta sentencia seu declaracione vestra dictorum dominorum Provisorum Gravaminum interiecta nullo modo vestra reverencia semper salva est admittenda nec Procurator ipse fiscalis in prosecucione dicte suplicacionis est aliqualiter audiendus quin pocius est ei audiencia deneganda causis et racionibus inter alias sequentibus. Prima, quia novit vestra Reverenda Paternitas et honoranda circunspeccio quod ad conservacionem constitucionum, Usaticorum et capitulorum Curiarum Cathalonie fuit vobis per illustrissimum dominum Regem per actum Curie atributa potestas et exercicium jurisdiccionis vobis comisse servando semper dictos Usaticos, constituciones et capitula ut ab expresso habencium in serie vestre comissionis. Et fuit rem per capitulum Curie expresse provisum quod per Procuratorem fiscalem in causis civilibus ac criminalibus non apelletur nec suplicetur. Cuius siquidem capituli tenor talis est:

Item, per tolre vexacions que dalgun temps ença per part de vostre fisch son estades fetas a molts, sia merce vostra estatuhir, provehir e ordonar que algun Procurador fiscal de las Corts vostras e del dit Senyor Primogenit vostre e de successors e officials vostres e seus nos puxe apellar dalguna sentencia contra ell donada ni contra aquella suplicar com lo advocat fiscal tots temps sie en lo consell on la sentencia Inseratur.

se acorda e y dona son vot. E que lo present estatut comprenga no solament las sentencias esdevenidoras ans encara las passadas qui penjen per apellacio o suplicacio. *Plau al Senyor Rey* en las causas criminals e axi mateix en las civils si donchs en las ditas causas civils al dit Procurador no havia escripturas pervengudas o altres documents qui no fossen produhits. E aço sia tengut primer jurar en anima sua propria. Et si per lo Canceller, Vicicanceller o Regent o Jutje de la causa sera conegut haver menada maliciosament la dita apellacio o suplicacio que sia e deia esser condempnat lo dit Procurador fiscal en las despeses les quals sia tengut pagar de sos bens propris. E si no ha bens sia convertida en altra pena equivalent a arbitre dels dits Canceller, Vicicanceller, Regent o Jutge.

Et est clarum et perpendi potest ex jam actitatis in dicta causa quod prefata suplicacio per dictum fiscum interpositam pocius vexacionis causa salvo semper honore regio quam expedicionis justitie fuit interposita nam licet in diversis Curiis dictum Gravamen fuerit positum et per diversa et multum tempora longa dicta causa fuerit ducta cum Procuratore fiscali propter varias dilationes per phisci Procuratorem oppositas dicta civitas nondum potuit suam assequi justiciam immo fuit vexata diversis laboribus ac expensis quod dictum Capitulum Curie omnino in dictis sentenciis ferri prohibet ergo predicta suplicacio per dictum phisci Procuratorem interposita nullomodo est admittenda sed pocius reycienda, ut prefertur. Tum quia provisio et comissio vobis facta super Gravaminibus fuere facta in favorem subditorum et bracxiorum Principatus Cathalonie, principaliter et ideo in eorum favorem fuit introductum quod quilibet subditus faciens partem in aliquo de dictis processibus possit appellare si reputet se gravatum, non autem fisci Procurator presertim quia vos reverendus et multum honorabiles domini de numero quorum sunt tres ex vobis pro regia parte vice regia cognoscitis et proceditis et declaratis, ac per inde est ac si dominus Rex met procederet et declararet, impropria ergo est et non congruens introduccio quod fisci Procurator admittatur ad supplicandum maxime ab intermediis, qui intervenire non poterat in examinacionibus causarum Gravaminum nisi voccaretur per vos ipsos. Tum quia si adversa et mentem comissionis attendatur a provisionibus, sentenciis et diffinicionibus finem imponentibus Gravaminibus permititur supplicare ab intermediis non quoniam interloqutoria impropie dicitur sentencia vel diffinicio et in dubio nomine sentencie intelligitur de diffinitiva maxime quia censui juris comunis adaptatur per quod ab interloqutoriis non appellatur regulariter hoc etiam amplius denotant verba precedencia et

subsequencia in dicta comissione que a principio habent quod possitis diffinere et exequtare et post verba disponencia quod supplicari possit dicitur quod prime et secunde cognicionis vobis remitantur non dicit cogniciones intermediorum prime et secunde sed simpliciter et sic de diffinitivis et suplicacionibus illarum juxta proprium censum et non abusivum. Item, quia dicto phisci Procuratori fuit certa dies et locus certus ad dictam interlocutoriam seu declaracionem audiendam assignata et assignatus cum certam habeatis sedem et locum in quibus vestrasque, tam interlocutorias quam diffinitivas sentencias profferre habetis et consuevistis que assignatio fuit intimata antedicto Procuratori fiscali qui Procurator fiscalis presens non ft. prolationi interlocutorie seu declaracioni vestri et potuit comparere sciens se citatum et non comparuit. Et sic fuit verus contumax et verus contumax de jure non potest suplicare et minus apellare tum quia in decem dies non supplicavit ergo non est supplicacio antedicta admittenda. Item, quia ut denotat series processus dicte cause pro parte Procuratoris fiscalis omnia que producere voluit produxit et renunciavit et conclusit in causa nec aliquam denotantur ex serie dicte supplicacionis propter que dicta supplicatio sit admittenda et per consequens est dictum capitulum Curie juxta eius seriem, mentem et tenorem totaliter observandum. Ex quibus omnibus et aliis si oppus fuerit imposterum lacius allegandis manifeste detegitur prefatam supplicacionem per dicti phisci Procuratorem a dicta vestra interlocutoria seu declaracione super admissione dicti Gravaminis prolata interposita, non fuisse nec esse aliqualiter admittenda sed est penitus reicienda. Quod sic fieri petit atque requirit dictus Johannes de Fontecohoperto Sindicus dicte civitatis ut preservetur a dilacionibus ac vexationibus quibus in dicta causa jam retrolapsis temporibus et nunc etiam de presenti in eadem oneratur sed breviter procul pulsis quibuscumque dilacionibus in causa principali justicia celeriter ministretur. Quod sic iterato dictus Sindicus fieri petit, suplicat et requirit [1].

[1] Aquí termina el documento, que indudablemente es la minuta original del mismo, como se infiere de las enmiendas y apostillados que en él aparecen.

C

Lata secunda octobris.

Admissio super oblatis per fiscum super admissione Gravaminis lezde Cauquiliberi.

Et dicti Judices sive Gravaminum Provisores, visa declaracione per ipsos lata super admissione Gravaminis de non solvendo lezdam Cauquiliberi data pro parte civitatis Barchinone; visa suplicacione a dicta declaracione facta pro parte fisci; visa insuper contradiccione dicte supplicacioni pro parte civitatis predicte facta; visisque aliis videndis et consideratis considerandis pronunciant et declarant dictam suplicacionem pro parte fisci factam a dicta declaracione fore admittendam ipsamque per hanc admittunt non obstantibus in contrarium allegatis. Et pro expedicione breviori dicte cause suplicacionis assignant parti unicuique ad dicendum, proponendum, producendum et allegandum quitquid dicere, proponere et allegare voluerint super meritis dicte suplicacionis huic ad x. diem a die promulgacionis in antea computanda [1].

Tercium Gravamen.

Domino G.º Jordani.

Per la moneda de argent quis bat a Perpinya.

Remitatur domino Nicholao Albanelli.

Item, coram vobis dictis reverendo et honorabilibus dominis judicibus, reparatoribus et Provisoribus Gravaminum dicit, asserit, agit, proponit et exponit dictus Johannes de Fontecohoperto notarius et Sindicus dicte civitatis, nomine, modo et forma predictis ultra Gravamina superius posita Gravamina infrascripta dicte civitati eciam illata, tam per serenissimos dominos Reges memorie recolende quam per illustrissimum dominum Regem Alfonsum nunc feliciter regnantem et dominam Reginam eius consortem et locumtenentem non se in his astringens ad superfluam probacionem.

[1] A continuación de los tres transcritos documentos, designados con las letras *A*, *B* y *C*, sigue, también suelto, un fragmento de papel de 101 mm. × 203 mm. del siguiente contenido:

Primum dubium si processus actitati coram Provisoribus Gravaminum in Monasterio Sancti Cucuphatis Vallensis quibus non fuit diffinitive sentenciatum et pro nunc est datum Gravamen si producta et actitata in dictis processibus posssunt produci pro fundanda intencione partis et actita valeant et teneant.

Item, si Gravamen oblatum pro tabula lezde Dertuse potest prosequi quamvis sint due sentencie concordes late contra civitatem super non revocando litteram cum qua dominus Rex mandavit erigi et tenere dictam tabulam in Barchinona.

Et primo, dictus Sindicus dicit et ponit et si necesse fuerit probare intendit: Quod illustrissimus dominus Jacobus primus, Rex Aragonum, Maioricarum et Valencie, Comes Barchinone et Urgelli et dominus Montispesullani cum suo privilegio acto kalendas augusti anno Domini M.° CC.° LVIII.° delliberato consilio ordinavit et statuit novam monetam que esset semper perpetua et que per dictum dominum Regem et omnes suos fideles quos ad hec duceret ordinandos cuderetur in Barchinona, quoque esset legalis moneta ternalis, et essent denarii et oboli eiusdem legis et signi. Ita quod in lege et signo nulla diferencia esset inter denarios et obolos in pondere autem esset talis diferencia quod de una *marcha* monete *aleyada* cum argento exirent decem octo solidi denariorum et de una marcha exirent XX solidi obolorum. Item, quod fieret operacio obolorum de duobus solidis pro qualibet libra denariorum. Et dictam monetam idem dominus Rex Jacobus et eius filius Infans Petrus heres Cathalonie per eos et omnes successores eorum in perpetuum sub predicta lege, pondere et signo promisit universis civibus Barchinone et omnibus aliis eorum subditis Cathalonie firmiter tenere, observare, defendere et custodire et nunquam aliquo tempore mutare sub alia forma, lege, pondere vel signo faceretque eciam recipi et currere in omnibus comitatibus, civitatibus, villis, castris, terris et locis in quibus barchinonensis moneta currere consueverat usque tunc et specialiter in Rossilione, Ceritania, Confluenti et Valleaspiri quod in predictis locis vel aliquo eorum non curreret *malgurenensis* nec aliqua alia moneta nisi tamen dicta moneta Barchinone. Et cum in temporibus ex tunc futuris occurreret necessitas, ita quod propter indigenciam monete opporteret dictos dominos vel eorum successores plus de ipsa moneta operari vel cudi tunc requisito consilio Episcopi et proborum hominum dicte civitatis Barchînone facerent cudi sive operari de ipsa moneta in quantitate temperata secundum quod necessitas requireret in eadem tamen lege, pondere et signo, ita quod per illam operacionem non mutaretur nec minueretur vel in aliquo defraudaretur, voluerunt eciam et ordinarunt dicti dominus Rex et Infans eius filius, quod probi homines Barchinone eligerent ex se duos probos homines et fideles in custodiam dicte monete et illis quos dicti probi homines eligerent quandocumque monetam operari vel cudi contigeret comisserunt dicti domini tunc guardam sive custodiam dicte monete ut ipsi custodes observarent operacionem dicte monete et legaliter eam operari et cudi facerent. Et imposuerunt dicti domini Rex et Infans magnas et graves penas falsariis dicte monete super quibus non valerent dispensare. Promiserunt eciam quod numquam a civibus dicte civitatis

vel ab aliis subditis eorum peterent vel exigerent monetaticum vel redempcionem aliquam racione dicte monete ut in dicto privilegio predicta et alia lacius sunt videnda.

Item, ponit et dicit et si necesse fuerit probare intendit dictus Sindicus quod dictus dominus Rex Jacobus exposito eidem domino Regi pro parte Episcopi et Consiliariorum dicte civitatis Barchinone quod dictus dominus Infans Petrus filius dicti domini Regis volebat et intendebat facere cudi et fieri in dicta civitate Barchinone novam monetam de argento. Ita quod denarius argenteus valeret duodecim denarios monete Barchinone perpetue de *terno*, et jam in cudenda dicta moneta de argento multum processerat, et quod hoc fieri non poterat obstante privilegio dicte monete Barchinone de *terno* et aliis racionibus coram dicto domino Rege allegatis, habita delliberacione in publico, dixit idem dominus Rex quod ipse et eius filius Petrus firmaverant et juraverant monetam Barchinone de *terno* et quod erat intencio ipsius domini Regis et fuerat semper quod ipsa moneta de *terno* tantum curreret in Barchinona et in aliis civitatibus et locis in instrumento ipsius monete contentis, et quod si necessitas et utilitas esset quod amplius cuderetur de ipsa moneta Barchinone de *terno* quod hoc fieret usque ad certam temperatam quantitatem et de consilio et requisicione proborum hominum Barchinone quia nollet idem dominus Rex pro meliori regno quod haberent contra suum sacramentum venire. Et ideo dictus dominus Rex voluit et mandavit quod de dicta moneta de argento quam dictus dominus Infans Petrus volebat facere cudi non cuderetur neque fieret, nec eciam de aliqua alia cuiuscumque ponderis, signi vel legis nisi tantum de illa de *terno* que per eum et filium suum Petrum extiterat jurata.

Item, ponit et dicit dictus Sindicus quod ex post illustrissimus dominus Rex Jacobus secundus in generali Curia quam cathalanis celebravit in civitate Barchinone decimo kalendas aprilis anno Domini millesimo ducentesimo nonagesimo primo confirmavit et concessit in perpetuum monetam barchinonensem perpetuam de *terno* secundum formam privilegii ipsius monete.

Item, dicit et ponit dictus Sindicus quod ex post dictus illustrissimus dominus Infans Petrus deventus ad dignitatem regiam cum privilegio acto Barchinone quinto kalendas julii anno Domini millesimo ducentesimo octuagesimo quinto confessus fuit et recognovit consiliariis et probis hominibus et toti universitati civitatis Barchinone quod ad magnam instanciam et precum ipsius domini Regis, et urgente necessitate predicti consiliarii, probi homines et universitas dicte civi-

tatis prebuerunt dicto domino Regi consensum cudendi et faciendi monetam de argento cum signo quo signatur moneta Barchinone de *terno* perpetua, promittens dictus dominus Rex eisdem consiliariis et probis hominibus ac universitati dicte civitatis quod faceret ipsam monetam cudi bene et legaliter in Barchinona et non alibi et de bono et legali argento et quod de unaquaque *marcha* boni argenti ad rectum pondus *marche* tabule campsorum Barchinone faceret fieri et cudi septuaginta duos denarios argenti boni et fini tantum et non ultra. Et quod unusquisque denarius cuderetur et fieret ad legem undecim denariorum et oboli predicte monete Barchinone perpetue de *terno*. Et dedit et concessit idem dominus Rex dictis consiliariis, probis hominibus et universitati et eorum successoribus quod probi homines dicte civitatis presentes et qui pro tempore essent eligerent ex se duos probos homines, fideles et legales in custodiam predicte monete et illis duobus quos ad hoc eligerent comisit dictus dominus Rex custodiam sive guardam dicte monete ut ipsi custodes observarent operacionem dicte monete et eciam legaliter cudi et fieri facerent. Et nichilominus, dictus dominus Rex imposuit magnas et graves penas falsariis dicte monete et eorum defensoribus, adiutoribus, receptatoribus et occultatoribus promittens dictus dominus Rex per se et suos dictis consiliariis et probis hominibus ac dicte universitati quod nunquam operacionem vel lucrum dicte monete venderet vel vendi permitteret. Et ultra predicta voluit et concessit idem dominus Rex per se et omnes suos heredes et successores dictis consiliariis, probis hominibus et universitati et eorum successoribus in perpetuum quod per consensum prestitum dicto domino Regi super faccione et operacione predicte monete argenti non fieret aliquod preiudicium super pactis, concessionibus, promissionibus et obligacionibus factis universitati dicte civitatis Barchinone a dicto domino Rege Jacobo super faccione et operacione monete Barchinone perpetue de *terno* nec jus dicte civitatis quantum ad predicta, pacta, concessiones, promissiones et obligaciones in aliquo minueretur, imo ea omnia remanerent dicte civitati in suo robore et valore, promittens idem dominus Rex ea tenere et observare in perpetuum ut in dicto privilegio predicta lacius sunt expressa.

Item, ponit et dicit dictus Sindicus quod illustrissimus dominus Rex Alfonsus filius proximè dicti domini Regis Petri cum carta sua data Barchinone quarto kalendas aprilis anno Domini millesimo ducentesimo octuagesimo confirmavit et concessit dicte civitati et eius universitati predictam monetam Barchinone perpetuam de *terno* et predictam monetam de argento et omnia et singula pacta, promissiones et

obligaciones in instrumentis seu privilegis dictarum monetarum contenta et contentas ut in dicta carta lacius est videndum.

Item, ponit et dicit dictus Sindicus quod proxime dictus dominus Rex Jacobus secundus frater proxime dicti domini Regis Alfonsi cum sua littera patenti data Valencie quarto kalendas decembris anno Domini M.° CCC. vicesimo scripsit consiliariis tunc et probis hominibus dicte civitatis Barchinone quod cum dictus dominus Rex de consensu dictorum consiliariorum et proborum hominum mandavisset cudi monetam Barchinone de argento in dicta civitate Barchinone usque ad quantitatem centum mille *marcharum* argenti recognoscerent et declararent an dicta cudicio fieri posset et deberet de dicto argento fino usque ad predictam quantitatem centum mille *marcharum* argenti an de argento *aleyat* prout dicta cudicio fiebat ad hoc ut ipsa cudicio fieret juxta consensum dictorum consiliariorum et proborum hominum dicte civitatis.

Item, ponit et dicit dictus Sindicus quod serenissimus dominus Rex Petrus tercius cum sua littera patenti data Barchinone XXX.ª die augusti anno a Nativitate Domini millesimo CCC.° LX.° secundo scripsit consiliariis et probis hominibus dicte civitatis ipsos attente rogando. Quod cum certa summa monete Barchinone argenti quam cudi providerat in dicta civitate Barchinone de voluntate dictorum consiliariorum et proborum hominum breviter perfici deberet vel jam esset perfecta. Et dictus dominus Rex vellet aliam summam cudi facere videlicet usque ad quantitatem centum mille *marcharum croatorum* argenti quod fieri habeat de beneplacito et consensu dictorum consiliariorum et proborum hominum super dicta cudicione usque ad dictam summam centum milium *marcharum* argenti vellent dicti consiliarii et probi homines eorum benevolum assertum adhihere et dictus dominus Rex regraciaretur eis multum.

Item, ponit et dicit dictus Sindicus quod pro parte dicti domini Regis fuit presentata dicta littera consiliariis tunc dicte civitatis. Et proinde celebrato per eisdem Concilio Centum Juratorum dicte civitatis dictum Concilium attendens quod tunc magna ocurrebat et erat necessitas monete concessit et licenciam contulit dicto domino Regi quod faceret cudi in dicta civitate Barchinone monetam usque ad septuaginta quinque milium *marcharum* argenti, de quibus septuaginta quinque mille *marchis* argenti converterentur quinquaginta mille *marche* argenti in denarios barchinonenses seu *croatorum* argenti. Et residue viginti-quinque mille *marche* ad complementum dictarum septuaginta quinque milium *marcharum* argenti converterentur in denariis minutis et obo-

lis minutis et tota predicta moneta cuderetur et esset de lege, signis et libris consuetis.

Item, ponit et dicit dictus Sindicus quod serenissima domina Regina Elienor coniux proxime dicti domini Regis Petri memorie celebris tanquam locumtenens et procuratrix dicti domini viri sui et Regis in Curia quam dicta domina Regina nomine jamdicto celebravit cathalanis in civitate Dertuse die lune vicesima prima aprilis anno a Nativitate Domini millesimo CCC.° LX.° V.° de consensu et approbacione tocius Curie, sua Constitucione perpetuis temporibus valitura revocavit, anullavit, cassavit et irritavit quendam tractatum qui tunc factus esset quod moneta Barchinone de *terno*, tam de denariis minutis quam de argento in lege diminueretur propter magnum emolumentum quod dicte Curie datum erat intelligi debere provenire ex dicta diminucione. Quiquidem tractui Sindici dicte civitatis Barchinone ad dictam Curiam destinati se opposuerant pro observacione et defensione dictorum privilegiorum et nichilominus quedam capitula inde facta et actitata et per dictum dominum Regem et dictam Curiam jam firmata statuitque, sancivit et ordinavit quod dicta moneta Barchinone, tam de denariis minutis quam de argento esset prout est perpetua stabilis et incommutabilis in lege et signo prout per illustrissimos Reges Aragonum diversis diebus et temporibus et per diversa eorum privilegia extitit ordinatum. Que siquidem privilegia omnia et singula et quascumque confirmaciones inde sequtas valere voluit et disposuit dicta generali Curia approbante ac in eorum perpetua firmitate perficere jamdicto actu seu actibus contrariis obsistentibus nullo modo, promittens dicta domina Regina in fide regia ac jurans in animam dicti domini Regis atque suam super crucem Domini nostri Jhesu Christi et eius sancta quatuor Evangelia per ipsam corporaliter tacta quod dictam monetam prout in ipsis privilegiis et confirmacionibus continetur dicti dominus Rex et Regina facerent firmiter et inviolabiliter obervari.

Item, ponit et dicit dictus Sindicus quod per serenissimos dominos Reges Aragonum videlicet dominos Johannem et Martinum filios et Ferdinandum nepotem sive et proxime dicti domini Regis Petri memorie recolende, et dominum Alfonsum nunc feliciter regnantem predicta privilegia et alia eciam privilegia, libertates et usus dicte civitatis fuerunt confirmata et jurata promittentes ea tenere et firmiter observare ut in ipsis confirmacionibus plenius continetur.

Item, ponit et dicit dictus Sindicus quod non obstantibus dictis privilegiis, confirmacionibus, actibus et usibus dicte civitatis ac constitucionibus supradictis dictus dominus Rex Johannes, dive memorie, in

preiudicium dictorum privilegiorum, confirmacionum, actum, usuum et constitucionum predictarum ac lesionem juramenti per ipsum et suos predecesssores prestiti de observando dicta privilegia, confirmaciones, actus, usus et constituciones, et in dampnum maximum rei publice Principatus Cathalonie et dicte civitatis fecit cudi in villa Perpiniani monetam de argento vocatam *blanques* sub alia lege et signo monete perpetue de *terno*.

Item, ponit et dicit dictus Sindicus quod dictus serenissimus dominus Rex Martinus, bone memorie, deventus ad regiam dignitatem illud idem continuavit.

Item, ponit et dicit dictus Sindicus quod dictus dominus Rex Ferdinandus, recolende memorie, fecit cudi in dicta villa Perpiniani monetam de argento vocatam *croats* sub aliis signo et litteris monete Barchinone de argento et extra formam privilegii eiusdem.

Item, ponit et dicit dictus Sindicus quod serenissimus dominus Rex Alfonsus feliciter nunc regnans et domina Regina eius consors tanquam ipsius domini Regis locumtenens fecerunt et nunc eciam faciunt cudi in dicta villa Perpiniani dictam monetam de argento dissimilem dicte monete Barchinone de argento et extra formam privilegii proxime dicte monete.

Item, ponit et dicit dictus Sindicus quod cudicio dictarum monetarum facta in dicta villa Perpiniani fuit et est facta violenter [1] contra privilegia et usus dicte civitatis ac constituciones Cathalonie generales et ad ipsam cudicionem tanquam contrariam et preiudicialem dicte monete Barchinone perpetue se opposuit dicta civitas et novissime dicto serenissimo domino Regi Alfonso celebranti tunc curiam cathalanis in villa Sancti Cucuphatis Vallensis suplicarunt pluries sindici dicte civitatis Barchinone ut dictam cudicionem dictorum *croatorum* cessare faceret et quascumque monetas inde factas in dicta villa contra formam, seriem et tenorem dictorum privilegiorum frangi faceret tanquam falsas pro observacione privilegiorum monete perpetue Barchinone quod dicta civitas a dicto Rege obtinere nequivit usque nunc in maximum dampnum et gravamen et preiudicium dicte civitatis et dictorum suorum privilegiorum et usum et observanciam eorumdem.

Item, dicit et ponit dictus Sindicus quod predicta sunt vera.

Item, ponit et dicit quod de hiis apud scientes est publica et comunis vox et fama.

Et cum ex predictis omnibus et singulis constet legittime quod dicta

[1] Esta palabra parece tachada.

civitas fuit et est in possessione dictorum privilegiorum et eis usa fuisse quodque ex cudicione dictarum monete vocate *blanques* et monete vocate *croats* facta, ut predicitur, in dicta villa Perpiniani dictos dominos Reges Johannem Martinum et Ferdinandum, bone memorie, ac dictum dominum Regem Alfonsum nunc feliciter regnantem et dictam dominam Mariam eius consortem fecisse et attemptasse et facere et atemptare continue eundem dominum Regem Alfonsum et dictam dominam Reginam eius coniugem contra privilegia desuper memorata et earum confirmaciones et eorum usus, praticam et observancias ac contra constituciones Cathalonie generales et per consequens dictam civitatem et his et propter hec contra dicta privilegia et eorum confirmaciones, constituciones, usus et observancias earumdem et eorumdem agravasse et preiudicasse continueque preiudicare et agravare: Ideo dictus Johannes de Fontecohoperto sindicus nomine antedicto petit et requirit vestras circunspecciones quatenus dicta gravamina et preiudicia per dictos serenissimos dominos Reges et Reginam illata et que continue inferunt dicte civitati, reparare [et] revocare debeatis et ad pristinum statum reducatis et tornetis faciendo cessare dictam cudicionem et dictas monetas contra formam et seriem dictorum privilegiorum et constitucionum in dicta villa Perpiniani, ut prefertur, factas tanquam falsas frangendo seu frangi faciendo juxta seriem dictorum privilegiorum et ipsa privilegia observari providendo omnimode cum effectu. Et alias super omnibus predictis et singulis requirit dictus Sindicus dicte civitatis et sibi dicto nomine justiciam ministrari expeditam vestrum super his omnibus officium implorando.

Et produxit dictus Sindicus pro fulcimento predictorum in quantum faciunt pro dicta civitate dicta privilegia, confirmaciones et constituciones et omnia alia desuper mencionata [1]. . . . . .

Jacobus, Dei gracia Rex Aragonum, Valencie, Sardinie et Corsice, Comesque Barchinone ac Sancte Romane Ecclesie vexillarius, ammiratus et capitaneus generalis, fidelibus nostris Consiliariis et probis hominibus civitatis Barchinone, salutem et graciam. Reveniens ad Curiam nostram fidelis Thesaurarius noster Petrus Marti retulit nobis responsionem quam vos ei fecistis ad preces quas vobis porreximus super prestando assensum vestrum circa cudi faciendam per nos certam quantitatem Barchinone argenti ultra quantitatem ad quam cudendam jam vestrum adhibueratis consensum. Et cum nos super dicto assensu nobis

[1] Se halla en blanco más de la mitad del folio 8 vuelto.

per vos ad predictam omnino prestando vobis tractare seu tractari facere intendamus ad id vos modis congruis inducendo, idcirco fidelitatem vestram attente rogamus quatenus honore nostri et sicut valitates nostras pro viribus procurare debetis velitis annuere ut dicta Barchinone argenti moneta saltim usque ad carniprivium proxime instans cudi valeat quoquidem termino nos procul dubio in partibus ipsis esse intendimus. Et tunc ut premissum est pro parte nostra vobiscum haberi poterint colloquium et tractatus. Et in hoc nullatenus inveniamus repulsam si nobis intenditis complacere, scituri quod id adveniet nobis gratum. Data Valencie XIII.° kalendas decembris anno Domini MCCCXX.° [1]

Credit Sindicus civitatis Barchinone juramento calumpnie quod omnes actus in exaccione dictorum jurium facti ultra et preter formam privilegii et libertatis pretactarum a civibus et habitatoribus Barchinone in dicto regno Sardinie et Corsise et insulis sibi adjacentibus fuere violenti et violenter facti et de hoc conqueritur et est gravata universitas dicte civitatis Barchinone et eius singulares et habitatores.

Quartum Gravamen.

Per los albarans que lo Batle general vol ques prenen de o per las robas qui ixen fora Barchinona.

Domino Petro de Colle.

Coram vobis reverendo et honorabilibus dominis Judicibus seu Provisoribus per dominum Regem et per actum Curie deputatis et assignatis pro reparandis Gravaminibus per dominos Reges, memorie celebris, et per dominum Regem nunc feliciter regnantem et per suos officiales illatis et factis populatis in Principatu Cathalonie exponit Sindicus civitatis Barchinone quod Baiulus Cathalonie generalis contra privilegia civitati concessa dat licenciam de rebus prohibitis et non prohibitis extrahendis peccunia mediante nec minus de rebus quas mercatores et alii populati infra dictam civitatem et extra extrahere possunt sine aliquo albarano facit fieri albaranum peccunia mediante quam recipit ab eo qui extrahere potest libere et sine aliquo albarano. Cumque predicta Gravamina per dictum Baiulum illata revocare dictus Baiulus sepe fuerit requisitus hoc facere noluit privando suo posse dictos extrahere volentes dictas res a possessione libertatis quam habent extrahendi predicta. Petit igitur dictus Sindicus predicta Gravamina illata per dictum

[1] Sigue en blanco el resto del folio I y el fragmento superior anverso que constituye el II.

Baiulum per vos revocare et pronunciare ac declarare dictos extrahere volentes libere posse extrahere et absque aliquo albarano et ducere suas merces ad quas partes voluerint juxta tenorem privilegiorum dicte civitati concessorum et prout constituciones Cathalonie exigunt generales providendo et reparando illos et illa omnimode observari. Tenor vero dicti privilegii sequitur sub hac forma: *Petrus*, etc. *Inseratur* cum exequtoria ipsius privilegii.

Petrus, Dei gracia Rex Aragonum. Fidelibus suis probis hominibus et universitati civium Barchinone, salutem et graciam. Recordantes suplicacionem et preces quas apud nos aliquociens interposuistis pro relaxando interdicta seu prohibicione per nos facta de non extrahendis mercibus quibusdam et rebus de terra nostra et ad partes aliquas deferendis et considerantes comodum quod nobis pervenit cum potestis artem negociatoriam plenarie exercere. Et quia vestrum generale comodum nostrum reputamus ac proponere volumus nostro comodo singulari quod ex dicta inhibicione assumere videbatur interdictum et inhibicionem predictam vocatam a pluribus *gabellam* absolvimus, relaxamus atque totaliter revocamus, volumus igitur et vobis concedimus per presentes quod de Barchinona et locis aliis terre nostre possitis de cetero extrahere et ad quaslibet partes christianorum et serracenorum defferre quaslibet res et merces sine aliquo albarano excepto quod nullus portet ad partes serracenorum, arma, ferrum nec aliqua que per ecclesiam defferri sunt prohibita ad ipsas partes serracenorum quod absolvere non est nostrum, excepto ordeo et frumento quod de terra nostra extrahi nolumus ad aliquas partes nisi tantum ad partes ultramarinas ad subsidium terre sancte. Mandamus Vicario, Ba[i]ulo et aliis officialibus nostris Barchinone presentibus et futuris quod contra hanc constitucionem nostram vel concessionem vos non agravent, impediant nec aliquatenus inquietent. Date Valencie XII kalendas decembris anno Domini M.° CC.° LXXXI.°

Petrus, Dei gracia Rex Aragonum, etc. Dilectis et fidelibus Vicario et Baiulo Barchinone necnon Baiulo Cathalonie generali ceterisque universis et singulis officialibus nostris presentibus et futuris ad quos presentes pervenerint, salutem et dileccionem. Ex parte universitatis civitatis Barchinone fuit coram nobis pro Gravamine propositum conquerendo, quod licet per privilegium ipsi civitati concessum cives et habitatores civitatis eiusdem possint ab ipsa civitate et aliis locis terre nostre extrahere et ad quascumque partes christianorum et serracenorum voluerint

libere defferre quascumque res et merces sine aliquo albarano excepto quod ad dictas partes serracenorum nullus potest defferre arma ferrum ac alia de jure comuni sive per ecclesiam defferri prohibita. Attamen vos dictus Baiulus Barchinone et alii officiales nostri, vigore aliquarum licenciarum nostrarum recipitis sive prestare facitis securitatem ab extrahentibus inde arma, ferrum et alia supradicta per ecclesiam prohibita quod albarana vobis deferet testimonialia super discarricacione rerum ipsarum prohibitarum, quamvis per dictam ecclesiam vigore inhibicionis earum talia minime ordinata existunt. Propter quod fuit nobis cum instancia suplicatum ut cum premissa in vexacionem atque dispendium non modicum civium et habitatorum dicte civitatis nec minus in lesionem ac derogacionem privilegii memorati redundare noscantur dignaremur super eis de salubri remedio providere. Nos vero supplicacione jamdicta benigne suscepta vobis dicimus et mandamus quatenus in et super premissis jamdictum privilegium et contenta in eo teneatis et firmiter observetis non obstantibus quibuscumque litteris seu provisionibus regiis in contrarium emanatis. Date Barchinone XIII.ª idus augusti anno Domini M.° CCC.° XLVII.°

Quintum Gravamen.

Per los obligats a les imposicions de Barchinona que alleguen guiatge.

Domino Petro de Colle.

Item, dictus Sindicus exponit quod cum obligati pro preciis imposicionum dicte civitatis sepe impetrent guidatica vel per serenitatem regiam eisdem motu proprio sunt concessa in quibus non excipiunt hii qui sunt obligati pro dictis imposicionibus propter que dampna quam plurima et inconveniencia sequntur quia dicto guidatico gaudere non debent juxta privilegia dicte civitatis. Requirit dictus Sindicus ut Gravamina cessent que per predicta guidatica continue subsequntur declarari per vos dictos dominos Judices seu Provisores quod in predictis guidaticis excipiuntur et excipiantur de cetero obligati pro censualibus mortuis et violariis servando privilegium antedictum et que cessabunt Gravamina que continue inferuntur. Et exibet dictus Sindicus capitulum per magestatem regiam super hiis concessum quod est tenoris sequentis:

Item, Senyor, suppliquen que sie merce vostra de revocar tots guiatges fets per vos, Senyor, a tots deutors qui sien o seran per avant obligats a la dita ciutat per los preus de les imposicions de aquella e que en tots guiatges per vos fahedors haiats exceptar los qui son e seran obligats a les dites imposicions axi com senyor ne exceptats obligats en cen-

sals e violaris e si lo contrari era en lo sdevenidor per inadvertencia o en altra manera sera fet que los officials de la dita ciutat no sien tenguts de observar los dits guiatges o alongaments ans aquells no contrastants hagen a fer la execucio. *Plau al Senyor Rey* e atorga aquell [1].

Sextum Gravamen.

Per los ciutadans qui no aporten la carta del ciutedanatge sia articulat per pendren informacio.

Domino G.° Jordani.

Habeatur informacio a mercatoribus quibus non fuit observatum privilegium.

Coram vobis reverendo et multum honorabilibus deputatis ad providendum Gravamina que fuerunt illata per illustrissimos Reges preteritos alte recordacionis ac eciam per serenissimos dominos Regem et Reginam nunc feliciter regnantes seu per eorum officiales agit, asserit et proponit Johannes de Fontecohoperto ut Sindicus civitatis Barchinone dicens: quod licet cives ac mercatores civitatis Barchinone sint franchi quitii et immunes ab omni prestacione seu solucione cuiuscumque lezde et eorum res et merces sint libere a prestacione cuiuscumque juris sive lezde per privilegium et privilegia dicte civitati ac civibus et eorum habitatoribus indulta quidam tamen officiales regii comorantes in civitatibus Valencie, Dertuse, Ilerde et per alias civitates, villas et loca subditas et subdita subdicione dicti serenissimi Regis Aragonum per se ac suos collectores a quibusdam temporibus citra in grande dampnum, gravamen et vexacionem dicte civitatis civium et mercatorum eiusdem volentes prejudicare et gravare dictam civitatem et dictos cives in eorum juribus et libertatibus cum aliquis ex civibus seu mercatoribus allegat se non teneri ad solvendum lezdam nuncupatam Dertuse, vel aliam lezdam dicti regii officiales puta Baiulus regni Valencie et Baiulus Dertuse et alii regii officiales por se et collectores jurium dictarum lezdarum petunt a dictis civibus Barchinone et mercatoribus licet sit notorium ipsos esse cives quod ostendant instrumentum civilitatis seu ciutadanatgii per quos mostretur ipsos esse cives. Et licet aliqui ex oblivione vel alia [causa] illud omiserint portare si petant a dictis officialibus seu collectoribus dicte lezde aliquod breve tempus infra quod possunt ostendere qualiter sunt cives vel si volunt eis dare pignora vel fideiussores pro eorum tuicione donec hostenderint seu fidem fecerint qualiter sunt cives, nolunt illa recipere nec tempus eis ad probandum assignare, sed eo impellunt dictos cives mercatores ad solucionem dictarum lezdarum

[1] Sigue en blanco casi la segunda mitad del folio 10.

realiter et de facto. Et licet dicti mercatores et cives postmodum eis hostendunt instrumenta per que mostratur qualiter sunt cives nolunt dicti officiales seu collectores dicte lezde dictas peccunias pro ex solucione dicte lezde sic indebite exactas restituere ymmo illas secum detinent occupatas in maximum dampnum, gravamen et preiudicium dictorum privilegiorum, libertatum et franquitatum dicte civitati Barchinone concessorum et concessarum et civium et habitatorum eiusdem. Pro tanto, dictus Johannes de Fontecohoperto pro interesse dicte civitatis civium ac habitatorum ipsius civitatis requirit vos dictos multum honorabiles Gravaminum Provisores qualiter super dicto abusu Gravaminibus injustis et notoriis dignemini providere reparando Gravamina supradicta cassando et anullando quitquid in contrarium hactenus fuit observatum, condempnando dictos officiales regios et collectores dictarum lezdarum quod ubi per aliquem ex civibus petatur tempus aliquod et ad mostrandum qualiter sit civis illud sibi indulgeatur per dictos officiales seu jurium collectores et ubi offeratur pignus vel fideiussor interim teneantur illa recipere. Et facta eis fide qualiter sunt cives quod teneantur pignora restituere et quascumque obligaciones cancellare et dictos officiales regios et collectores compelli ad restituendum quascumque quantitates per eos exactas a dictis civibus, mercatoribus et habitatoribus predictis, una cum expensis et dicta privilegia, libertates et franquitates servari ad unguem requirens dictus Sindicus in et super premissis justiciam dicte civitati et civibus ac habitatoribus ministrari vestrum multum honorabilium dictorum Gravaminum Provisorum in et super predictis officium benigniter implorando.

Septimum Gravamen.

Per los mercaders estrangers qui no porten en Barchinona la carta de la franquesa lur.

Domino Francisco Castilionis. Inseratur.

Coram vobis. . . . . [1]

Octavum Gravamen.

Per las governacions de Caller e de Lalguer.

Francisco Castilionis.

Cum privilegia et libertates concessa per serenissimos Reges et Principes universitatibus et eciam singularibus personis per constituciones generales Cathalonie intacta et illibata debeant observari et ad hoc sint

[1] Está en blanco el resto del folio.

hiidem domini Reges stricti medio juramento quod prestant in inicio sui regiminis juxta seriem constitucionum ipsarum.

Est producendum privilegium.

Et pridem [cum] per illustrissimum dominum Regem Martinum, memorie celebris, fuerint concessa ad suplicacionem civitatis Barchinone, Valencie, Dertuse, Terrachone, Maioricarum et ville Perpiniani quedam privilegia, concessiones et libertates propter utilitatem rei publice dictarum civitatum et ville et eciam regni Sardinie et inter cetera fuerit concessum quoddam privilegium quod est primum in ordine. Quod gubernatores capitis Callerii et de la Gallura et capitis de Lugodor non possint esse barones neque nobiles homines et non observante dicto privilegio serenissimus dominus Rex Ferdinandus fecerit concessionem alterius dicte gubernacionis nobili Acardo de Muro prout constat serie eiusdem que est tenoris sequentis: *Ferdinandus,* etc. *Inseratur.* Et dicta concessio fuerit et sit facta contra dictum privilegium per dictum serenissimum dominum Regem Ferdinandum juratum. Ideo Johannes de Fontecohoperto Sindicus dicte civitatis Barchinone et illius nomine instat et requirit vos reverendum et honorabiles dominos Gravaminum Provisores et reparatores ut dictum Gravamen sit notorium et contra dictum privilegium attemptatum pro cuius et aliorum concessione fuerunt dati et soluti dicto illustrissimo domino Regi Martino centum mille floreni et ultra et omnimode et reparetis et provideatis anullando et revocando concessionem jamdictam et omnia et singula que ab inde ob illam et propter illam facta fuerint et eciam attemptata omnia ad statum pristinum reducendo, tanquam contra dictum privilegium et constituciones predictas notorie attemptata et idem requirit dictus Sindicus nomine predicto de aliis concessionibus similibus sique facte fuerint per alios dominos Reges serenissimos contra dictum privilegium factis et super omnibus predictis et singulis petens dictus Sindicus nomine predicto justiciam sibi fieri vestrum officium implorando [1].

Nonum Gravamen.

Per los ytalians.

Domino G° Jordani.

Coram vobis reverendo et multum honorabilibus dominis Judicibus seu Provisoribus per dominum Regem et per actum Curie ad reparandum Gravamina populatis in Principatu Cathalonie illata per dominos Reges et dominas Reginas, memorie celebris, et per dictum Regem

[1] En blanco desde la última quinta parte del folio 13 anverso hasta el folio 14 vuelto.

nunc feliciter regnantem et per dominam Reginam eius consortem et per ipsorum officiales agit, asserit atque proponit Johannes de Fontecohoperto notarius et Sindicus Barchinone dicens quod contra diversa privilegia et capitula jurata per dictos dominos Reges fuerunt diverse licencie ac guidatica concesse et concessa diversis ytalicis ut starent et habitarent in civitate Barchinone et ibi mercancias et negocia facerent. Que siquidem concessiones et guidatica facta fuerunt contra dicta privilegia et capitula jurata in magnum dampnum ac gravamen dicte civitatis Barchinone et habitancium in eadem et contra publicam utilitatem tocius rei publice Principatus Cathalonie deviando et destruendo artem mercantilem cum per ipsorum subtilia et prava ingenia deserendo utilitatem propter quam usus mercatorum sint adinventus ut mercancias ac victualia transportarent de una patria in aliam ut quod in una superabat in aliam patriam seu provinciam in qua illa deficiebant ipsorum laboribus ac bonis ingeniis transportarent dimissis predictis intendunt ad contractus ymaginarios cambiorum, recambiorum, assecuramentorum et aliorum similium que pocius sapiunt destruccionem finis artis mercantilis quam direccionem eiusdem. Pro tanto, dictus Sindicus petit atque requirit quatenus tollendo dicta Gravamina provideatis et decernatis statuendo dicta privilegia et capitula jurata debuisse ac debere juxta ipsorum tenorem inviolabiliter observari, revocando et in irritum deducendo omnes gracias, concessiones ac guidatica imposiciones jurium dictis ytalicis per quoscumque illustrissimos dominos Reges seu per ipsorum officiales factas taliter providendo quod dicta privilegia et capitula premissorum occasione pro bono statu dictorum Principatus ac civitatis Barchinone concessa et in contrarium acta seu facta quomodolibet revocentur et tanquam Gravamina reparentur.

Et facit fidem dictus Sindicus de privilegio dicte civitati concesso et de capitulo in contractu pariagii per illustrissimum dominum Regem Martinum, bone memorie, concesso ac jurato quod est tenoris sequentis: *Item, Senyor, com per vostres predecessors,* etc. *Inseratur.*

Item, de diversis guidaticis, literis ac concessionibus et imposicionibus aliquorum jurium in favorem predictorum ytalicorum factis que sunt tenoris sequentis: *Inseratur,* etc. Et petit et requirit ut supra.

Decimum Gravamen.

Per la franquesa que los ciutedans de Barchinona han en Serdenya e Corsegua.

Coram vobis reverendo et multum honorabilibus dominis Judicibus seu Provisoribus per dominum Regem et per actum Curie deputatis et assignatis ad reparandum Gravamina per dominos Reges et dominas Reginas, memorie celebris, et per dominum Regem nunc feliciter regnantem et per dominam Reginam eius consortem et per suos officiales populatis in Principatu Cathalonie illata et facta agit, asserit atque proponit Johannes de Fontecohoperto notarius et Sindicus Barchinone dicens quod per illustrissimum et recolende memorie dominum Jacobum Regem Aragonum fuit factum privilegium universitati civitatis Barchinone et omnibus et singulis civibus et habitatoribus eiusdem presentibus pariter et futuris per quod privilegium enfranquivit et liberos, exceptos, franchos et inmunes fecit universitatem dicte civitatis et omnes et singulos cives et habitatores ipsius civitatis presentes pariter et futuros in perpetuum cum omnibus rebus, mercibus et bonis suis in regno Sardinie et Corsice et insulis sibi adjacentibus et in quibuscumque locis dicti regni et insularum eiusdem ab omni lezda, pedagio, portatico, mensuratico, penso, anchoragio, travetagio, passagio et gabella et omni alia ac quacumque imposicione seu consuetudine nova vel vetera statuta et statuenda et alio jure quolibet seu servitute reali et personali vel mixta que dici nominari vel excogitari possit aliqua racione sic quod in dicto regno vel insulis aut aliis adiacentibus eisdem dicta universitas et cives et habitatores eiusdem presentes et futuri, tam in veniendo a quibuscumque partibus vel per quascumque partes ad dictum regnum aut insulas seu loca ipsius regni quam ibidem stando, morando aut inde exeundo seu recedendo pro aliquibus rebus, mercibus vel bonis suis quibuscumque ullo unquam tempore nullam lezdam nullumque pedagium, portaticum, mensuraticum, pensum, anchoragium, travetagium, passagium seu gabellam vel aliam quamcumque imposicionem seu consuetudinem novam vel veteram statutam vel statuendam aut aliud quodcumque jus seu servitutem realem vel personalem aut mixtam que dici vel excogitari possit domino Regi vel successoribus suis aut quibuscumque aliis nomine suo et suorum dare vel solvere teneantur imo ab ipsorum omnium et cuiuslibet eorum prestacionibus sint semper in regno predicto et insulis et locis ei adiacenti-

Domino Bonanato P.

bus franchi exempti perpetuo liberi et inmunes. Concessit eciam dictus illustrissimus Rex Jacobus privilegium eidem universitati, civibus et habitatoribus eiusdem civitatis et singulis eorum presentibus et futuris quod a dicto regno Sardinie et Corsice et insulis et locis eidem adjacentibus possint extrahere, emere et vendere a quibuscumque franche et libere et absque impedimento et prestacione cuiuslibet servitutis vel juris impositi vel imponendi ibidemque inmittere seu apportare frumentum et omne aliud genus bladi et omnes alias res et merces absque impedimento dicti domini Regis et suorum ac officialium eorumdem ipsasque victualia res et merces carricare et discarricare sine aliquo albarano nec licencia seu mandato dicti domini Regis vel successorum suorum aut officialium eorumdem obtenta vel expectata. Concessit eciam dictus illustrissimus Rex quod super rebus seu mercibus quas in insulis seu locis dicti regni inmiserint seu inde extraherint per se vel negociatores suos credatur ipsorum civium Barchinone vel suorum negociatorum ipsas res seu merces inmitencium quod sint sue vel concivium suorum et non alterius, proprio juramento. Mandavit eciam dictus dominus Rex sub diversis penis per suos officiales observari contenta in dicto privilegio ipsaque idem dominus Rex juravit et servare promisit jurando super crucem Domini nostri Jhesu Christi et super sancta Dei Evangelia per se et suos successores prout hec et alia in dicto privilegio lacius continentur. Dictumque privilegium fuit confirmatum per serenissimos dominos Reges successores dicti domini Regis Jacobi necnon per serenissimum dominum Regem nunc feliciter regnantem. Cumque per officiales regios, tam in extrahendo merces quam in aliis in dicto privilegio expressatis contra dictum privilegium et contenta in eo cives Barchinone et eorum factores collectitzant per vim et violenciam ab eis recipiendo illa jura que ab extraneis non privilegiatis colligere et habere possunt et alia eosdem multipliciter agravando conando eos sub servitute ponere et suam libertatem multipliciter impedire, petit igitur et requirit dictus Sindicus attemptata contra dictum privilegium et contenta in eo per dictos officiales regios revocare reparando dicta Gravamina super eis debite providendo et quibuscumque regibus officialibus mandare quod in futurum predicta non attemptent sed ipsum privilegium et contenta in eo servent sub penis contentis in dicto privilegio et aliis arbitrio vestri dictorum honorabilium Provisorum imponendis.

Et dictus Sindicus facit fidem de privilegio antedicto quod est tenoris sequentis: In Dei nomine. Noverint universi presentis privilegii paginam inspecturi. Quod Nos Jacobus, Dei gracia Rex Aragonum, Valen-

cie, Sardinie et Corsice ac Comes Barchinone. Debita consideracione pensantes quod tunc regii solii culmen extollitur tuncque ex magnificencia sua manum congrue retribucionis extendit dum fideles subditos suos ex suis actibus bene meritos et pro inde condignos prossequitur graciis, beneficiis ampliat et decorat favoribus opportunis ut et isti bene meruisse gaudeant et alii ad similia promerenda animentur exemplo. Igitur attentis inmensis et laudabilibus serviciorum et meritorum exhibicionibus collatis antecessoribus nostris, eximie recordacionis, Regibus Aragonum et Comitibus Barchinone et nobis per universitatem civitatis Barchinone, tam in acquisicionibus regnorum atque terrarum quam aliter multis modis. Attento eciam qualiter nunc universitas ipsa promptis voluntatibus nobis et inclito Infanti Alfonso karissimo primogenito et generali Procuratori nostro ac Comiti Urgelli pro felici acquisicione Sardinie et Corsice regni nostri quod ex concessione perpetua nobis facta per Sedem apostolicam obtinemus ad quam pro exaltacione et ampliacione regni nostri et utilitate publica subditorum, duce nobis Altissimo, cogitatus et opera nostra ut nos decet extendimus opportunum auxilium et subsidium congrunm videlicet quindecim mille librarum Barchinone monete nobis et dicto karissimo Primogenito nostro placidum et gratum liberaliter obtulerunt ex causis premissis inducti per nos et omnes heredes et successores nostros gratis et ex certa sciencia ac mera et spontanea voluntate enfranquimus et liberos, exemptos, franchos et inmunes facimus universitatem dicte civitatis Barchinone et omnes ac singulos cives et habitatores ipsius civitatis presentes pariter et futuros in perpetuum cum omnibus rebus, mercibus et bonis suis in dicto regno nostro Sardinie et Corsice et insulis sibi adjacentibus et quibuscumque locis dicti regni et insularum eiusdem ab omni lezda, pedagio, portatico, mensuratico, penso, anchoragio, travetagio, passagio et gabella et omni alia quacumque imposicione seu consuetudine nova vel veteri, statuta et statuenda et alio jure quolibet seu servitute reali et personali vel mixta que dici nominari vel excogitari possit aliqua racione, sic quod in dicto regno vel insulis aut aliis locis adjacentibus eisdem dicta universitas et cives et habitatores eiusdem presentes et futuri, tam in veniendo a quibuscumque partibus vel per quascumque partes ad dictum regnum aut insulas seu loca ipsius regni quam ibidem stando, mercando aut inde exeundo seu recedendo pro aliquibus mercibus vel bonis suis quibuscumque ullo unquam tempore nullam lezdam nullumque pedagium, portaticum, mensuraticum, pensum, anchoragium, travetagium, passagium seu gabellam vel aliam quamcumque imposicionem seu consuetudinem novam vel veteram statutam vel sta-

tuendam aut aliud quodcumque jus seu servitutem realem vel personalem aut mixtam que dici nominari vel excogitari possit nobis vel successoribus aut quibuscumque aliis nomine nostro et nostrorum dare aut solvere teneantur imo ab ipsorum omnium et cuiuslibet eorum prestacionibus sint semper in regno predicto et insulis ac locis eis adjacentibus franchi exempti perpetuo liberi et inmunes. Concedentes nichilominus eidem universitati ac civibus et habitatoribus eiusdem civitatis et singulis eorum presentibus et futuris quod de regno predicto Sardinie et Corsice et insulis ac locis eisdem adjacentibus possint extrahere, emere et vendere a quibuscumque franche et libere et absque impedimento et prestacione cuiuslibet servitutis vel juris impositi vel imponendi ibidemque inmittere seu apportare frumentum et omne aliud genus bladi vinum et quecumque victualia res et merces carricare et discarricare sine aliquo albarano nec licencia seu mandato nostri vel successorum nostrorum aut officialium nostrorum seu ipsorum successorum nostrorum obtenta vel eciam expectata; volentes eciam civitati predicte et eius habitatoribus in perpetuum ampliorem graciam facere, concedimus eisdem per nos et nostros quod super rebus seu mercibus quas in insulis seu locis dicti regni nostri Sardinie et Corsice inmisserint seu inde extraxerint per se vel negociatores suos credatur ipsorum civium Barchinone vel suorum negociatorum ipsas res seu merces inmitencium seu extrahencium quod sint sue vel concivium suorum et non alterius proprio juramento, promittimus insuper per nos et nostros et juramus in anima nostra per crucem Domini nostri Jhesu Christi et eius sancta quatuor Evangelia in presencia nostra posita et manibus nostris corporaliter tacta quod predicta omnia et singula tenebimus, complebimus et observabimus et teneri, compleri et observari inviolabiliter faciemus et non contraveniemus nec aliquem contravenire permittemus aliqua racione. Mandantes per presens privilegium nostrum procuratoribus, baiulis, lezdariis, pedagiariis et quibuslibet aliis officialibus nostris quocumque nomine eos nominari contingat quos per nos et nostros in dicto regno et singulis locis eius preponi seu ordinari contingat quatenus dictis civibus et habitatoribus predicte civitatis Barchinone et singulis eorum ac rebus, mercibus et bonis suis franquitatem, libertatem et inmunitatem predictas teneant tenaciter ac inviolabiliter observent et contra eas vel aliquam earum ipsos vel bona eorum nullatenus impedire, molestare seu agravare presumant sicut de nostri vel nostrorum gracia vel mercede duxerint confidendum. Quod si secus temerarie fecerint iram et indignacionem nostram et nostrorum se noverint incursuros et nichilominus pena mille morabatinorum auri

nostro erario confiscanda absque remedio aliquo penitentur. In cuius rei testimonium et memoriam sempiternam presens privilegium nostrum inde fieri jussimus bulle nostre plumbee munite insignitum. Datum Dertuse IIII.° idus decembris anno Domini M.° CCC.° vicesimo primo.

Sig✠num Jacobi, Dei gracia Regis Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, Comitis Barchinone.

Testes sunt:

Infans Raymundus Berengarii eiusdem domini Regis natus.

Infans Petrus dicti domini Regis filius.

Berengarius Dertusensis Episcopus.

Berengarius de Vilariacuto.

Guillelmus de Queralto.

Sig✠num mei Bernardi de Aversone dicti domini Regis notarii qui de mandato ipsius hec scribi feci et clausi loco, die et anno prefixis [1].

Undecimum Gravamen.

Per la cequia novament feta en certa partida del riu de Tortosa.

Domino Francisco Castilionis.

Habeatur informacio de illis qui transierunt per dictam cequiam quid solverunt.

Coram vobis reverendo et multum honorabilibus dominis Judicibus seu Provisoribus per dominum Regem et per actum Curie deputatis et assignatis ad reparandum Gravamina per dominos Reges et dominas Reginas, memorie celebris, et per dominum Regem nunc feliciter regnantem et per dominam Reginam eius consortem et per suos officiales populatis in Principatu Cathalonie illata et facta agit, asserit atque proponit Johannes de Fontecohoperto notarius et Sindicus Barchinone dicens quod cum per privilegia per illustrissimos et gloriose memorie Reges Aragonum et Comites Barchinone concessa et facta civitati Barchinone et eius civibus et habitatoribus et ipsi cives et habitatores cum factoribus et mercibus suis sint franchi, quiti, liberi et ingenui ab omni lezda, pedatico, portatico, Usatico, tolta consuetudine novis veteribus statutis et statuendis et ab omni penso ubique per omnia loca regnorum et terrarum dominacionis sue, tam per terram quam per mare et aquam dulcem eciam et in stagnum eundo, stando et residendo. Et Baiulus Cathalonie generalis noviter quandam concessionem fecit cuidam civi Dertuse vocato Petro Oliver de colligendo, exigendo et habendo a quibuscumque navigantibus per rivum Dertuse et per

[1] Siguen en blanco el resto del folio 19 y todo el 20.

cequiam ibidem noviter factam quoddam novum vectigal qui collector mandato dicti Baiuli exigit dictum vectigal a civibus Barchinone et factoribus eorumdem contra dicta privilegia et inmunitates antefatas et contra jura Cathalonie Principatus et constituciones eiusdem quibus cavetur ut nova vectigalia imponi non possunt nisi per dominum Regem cum Curia Cathalonie generali. Qua propter dictus Sindicus petit atque requirit civibus et habitatoribus dicte civitatis dicta privilegia servare et ea que facta fuere et injuncta per dictum Baiulum generalem revocare eique inibere ne prefata nova vectigalia exigat nec exigere faciat a civibus et habitatoribus dicte civitatis sub penis in dictis privilegiis exaratis et aliis vestro arbitrio imponendis.

Duodecimum Gravamen.

Per lo privilegi de no enderrocar hedifficis en Barchinona.

Domino Bonanato Petri.

Reverencie ac circunspeccioni vestre dominorum Judicum ac Provisorum seu reparatorum Gravaminum exponit Johannes de Fontecohoperto sindicus civitatis Barchinone dicens quod per illustrissimum Regem Johannem, gloriose memorie, fuit concessum ac in privilegium datum dicte civitati Barchinone quod per viam exequcionis alicuius criminis eciam si esset crimen lese magestatis vel alias quomodolibet non posset fieri vel fieri mandari dirruicio alicuius hospicii seu edifficiorum in dicta civitate vel suburbiis eiusdem ne dicta civitas que satis pulcritudine edifficiorum decoratur difformaretur ruinis. Et per illustrissimum dominum Regem Alfonsum nunc feliciter regnantem fuit mandatum quibusdam suis officialibus ut quoddam hospicium ex diversis et magnis sumptibus ac operibus constructum situm in quoddam vico dicte civitatis multum notabili vocato de Montecatheno per quem multarum gencium fit transitus et in omnibus magnis solemnitatibus civitatis antedicte notabilium virorum ac mulierum adhibetur aspectus et ruina unius hospicii in dicto vico grandem ac notabilem exhibeat difformitatem in dicta civitate. Cumque dicta dirruicio facta fuerit multum repente, die dominico et de nocte contra formam dicti privilegii et in maximam difformitatem urbis prefate ac gravamen eiusdem; pro tanto, dictus Sindicus petit atque requirit per vos dictos dominos Provisores seu reparatores dictorum Gravaminum reparando dictum Gravamen pronunciare ac declarare dirruicionem dicti hospicii contra dictum privilegium fuisse factam in magnum dampnum ac gravamen et difformacionem dicte civitatis discernendo dictum privilegium debuisse ac

debere observari in perpetuum, predicta ruina sic indebite facta in aliquo non obstante nec in futurum trahi posset in exemplum. Et alias in et super predictis jus ac justiciam fieri ac ministrari.

Et hoc dixit ad presens dictus Sindicus salvo jure addendi, mi[nuendi], mu[tandi], cor[rigendi] et inter[pretandi] usque ad finem cause presentis.

Et faciat fidem dictus Sindicus de quodam capitulo privilegiorum factorum dicte civitati quod est tenoris sequentis: *Item, Senyor, com segons disposicio de dret*. . . . . [1]

Decimumtercium Gravamen.

Per la leuda del Volo (sic) *sia articulat per pendren informatio.*

Domino Petro de Colle.

Cum nullum novum vectigal possit nec debeat sine auctoritate Principis cum assensu patrie introduci secundum jus et Constituciones patrie generales, et a modico tempore citra in villa de *Alvolone* ex mandato Procuratoris regii comitatus Rossilionis et Ceritanie de novo levetur quoddam novum vectigal quod nomine lezde levatur a quolibet cum animali per dictam villam transeunte, quod nunquam fuit auditum nec usitatum et signanter levatur a civibus huius civitatis Barchinone contra privilegia et libertates dictis civitati et civibus concessa per que constat legittime dictos cives fuisse et esse exemptos, verum cum predicta nova exaccio fuerit et sit introducta contra dictas constituciones et privilegia dictam civitatem et cives multum gravancia: Ideo Johannes de Fontecohoperto notarius et Sindicus dicte civitatis dictam civitatem et cives cernens ob predictam novam leude exaccionem quamplurimum agravari, requirit nomine dicte civitatis vos reverendum et honorabiles Provisores et reparatores Gravaminum quatenus auctoritate potestatis vobis comisse dictum sic grande gravamen revocetis et reparetis anullando seu revocando dictam vectigalis exaccionem ut contra dictas constituciones et privilegia introductam quecumque exacta eciam mandando restitui et prohibendo eciam talem exaccionem abinde fieri et prohibitam a constitucionibus et privilegiis antedictis. Et alias super omnibus predictis et singulis petit justiciam sibi nomine predicto fieri vestrum super omnibus predictis officium implorando.

[1] En blanco desde el final del referido folio (anverso) hasta el 24 v. En el original está el gravamen XIV antes del XIII.

Decimumquartum Gravamen.

Per los alamanys e pehamunteses.

Domino Bonanato Petri.

Reverencie ac circunspeccioni vestri reverendi et multum honorabilium dominorum Judicum seu Provisorum Gravaminum exponit Johannes de Fontecohoperto sindicus civitatis Barchinone dicens quod temporibus retrolapsis multi ac diversi veri mercatores alamanni lombardi et pedemontani consueverant diversas merces adducere ad civitatem Barchinone et illis venditis emere crocum et alias merces, et predicta bona per eos sic empta ad alias partes adducere de quibus sic adductis et transportatis multa comoda ac emolumenta et lucra remanebant in dicta civitate et eciam toti rei publice Principatus Cathalonie. Et non est diu, illustrissimus dominus Rex nunc feliciter regnans, in magnum dampnum, gravamen ac prejudicium dicte civitatis ac mercatorum in eadem habitancium et tocius rei publice dicti Principatus in derogacionem constitucionum Cathalonie generalium, imposuit quoddam jus, sive vectigal, ad quod omnes predicti mercatores alamanni, lombardi et pedemontani negociantes seu facientes mercancias in dicta civitate Barchinone tenerentur, et solvere haberent dictum jus sive vectigal de omnibus mercibus, rebus ac bonis de quibus aliquam negociacionem facerent in dicta civitate, constituendo certos levatores et exequtores dicti juris; cumque imposicio dicti juris seu vectigalis fuerit facta in magnum dampnum, gravamen ac preiudicium dicte civitatis et ipsius mercatorum et habitatorum: Pro tanto, dictus Sindicus petit et requirit per vos dictos dominos Provisores seu reparatores Gravaminum reparando dictum Gravamen pronunciari atque declarari imposicionem dicti juris seu vectigalis per predictum dominum Regem factam dictis alamannis, lombardis et pedemontanis fieri non debere nec potuisse et ipsam imposicionem juris antedicti seu vectigalis et omnia premissorum occasione inde sequta fuisse ac esse nulla et nullius efficacie seu valoris, predicta omnia reducendo in illis statu et forma ac usu in quibus erant antequam dictum jus imponeretur, dictum gravamen taliter reparando ut amodo talia non fiant seu ad exemplum trahi possint, jus ac justiciam in premissis omnibus ministrando vestrumque benignum officium quatenus opus fuerit implorando. Et hoc dicit ad presens salvo jure addendi, mi[nuendi], mu[tandi], cor[rigendi] et inter[pretandi] usque ad finem cause presentis.

[Respuesta dada á alguno de estos «greuges» por el procurador real.]

Super VI. [Gravamen] racione lezde que exhigitur a civibus Barchinone non portantibus cartam franquitatis.

Informacio data pro parte civitatis fuit recepta ad finem causandi judicium in vobis vel recusandi et sic quoad merita cause principalis nullam facit fidem. Quid plura? Testes super ea examinati sunt omnes cives Barchinone et eam spectat et magis respicit singulares ut singulares quam non ut universos ex quibus concluditur quod nihil est probatum de contentis in querela plene causa in tali casu non possint singulares universitatis in causa universitatis ferre testimonium, et hec est vera juris doctrina: Pro tanto, Procurator regius petit se ab impetitis absolvi et parti civitatis imponi scilencium sempiternum cum expensarum condempnacione.

Super XIII. [Gravamen] pretextu del Volo.

Noviter devenit ad auditum Procuratoris regii quod leuda que levatur in leuda de *Alvolono* est leuda Cauquiliberi ob quod opponit ad vestram jurisdiccionem quod non potestis cognoscere de Gravamine asserto per civitatem Barchinone, quia tangit universitatem loci Cauquiliberi et alios singulares de quo facta fuit fides in processu Gravaminis leude Cauquiliberi et omnia in illo processu oposita ad exclusionem vestre potestatis opponit ad istud Gravamen. Et ubi esitetur an dicta leuda que levatur in *Alvolono* sit leuda Cauquiliberi petit idem fisci Procurator se admiti ad dandum informacionem super eo.

Super X. [Gravamen] pretextu franquitatis de Corcega et insulis, etc.

Pars civitatis niil probavit plene de contentis in querela et sic Procurator regius venit sentencialiter absolvendus nec obstant atestaciones recepte in causa quia illi solum fuerunt recepte ad informacionem sumariam quantum ad hoc et ad hunc finem ut videretur an cognicio spectaret ad vos, non ad finem probacionis meritorum cause. Et sic quod ad obtinendum in causa nullam faciunt fidem ulterius quia omnes testes sunt cives civitatis pretendentes Gravamen et causa tangit non solum universitatem in universo immo eciam tangit interesse singularium ut

Bonanato Petri.

singularium et particulariter abtum quemcumque civem particulariter tangere et maxime mercatores et exercentes mercancias ut sunt omnes deponentes et ad eos comodum et incomodum spectat ex quibus infertur quod non sunt testes idonei nec eis debet dari fides: Pro tanto, petit Procurator fisci ab impetitis se absolvi. Et dicto honorabili Sindico scilencium imponi sempiternum cum actore non probante reus, etc. Protestando semper de expensis.

Pro libertate civium Barchinone in regno Sardinie et Corsice.

Et dicti Judices seu Gravaminum Provisores, visa querela pro parte civitatis Barchinone coram eis oblata et effectualiter continente. Quod licet per illustrissimum dominum Regem Jacobum, memorie celebris, antecessoris illustrissimi domini Regis nunc feliciter regnantis fuerit dicte civitati, civibus et habitatoribus eiusdem tunch presentibus et futuris in perpetuum concessum privilegium per quod enfranquivit et liberos, exemptos et immunes fecit dictos cives et habitatores dicte civitatis cum omnibus bonis suis in regno Sardinie et Corsice et insulis sibi adiacentibus et in quibuscumque locis dicti regni et insularum eiusdem ab omni lezda, pedagio, portatico, penso, anchoragio, monetagio, passagio et gabella et ab omni alia quacumque imposicione seu consuetudine nova vel veteri statuta vel statuenda et alio jure quolibet seu servicio reali vel personali seu mixto que dici cogitari seu nominari possit aliqua racione sic quod in dicto regno vel insulis adiacentibus eidem dicta universitas cives et habitatores eiusdem presentes tunch et futuri, tam in veniendo a quibuscumque partibus vel per quascumque partes ad dictum regnum seu loca seu insulas ipsius regni quam ibidem stando, morando aut recedendo seu exeundo nullum dictorum jurium ullo unquam tempore solvere teneantur. Item, licet fuerit concessum eisdem civibus et habitatoribus presentibus et futuris per dictum illustrissimum Regem Jacobum et per omnes successores suos quod in dicto regno Sardinie et Corsice et insulis et locis eidem adiacentibus posssint extrahere, emere et vendere a quibuscumque franche et libere et absque impedimento et prestacione cuiuslibet servitutis vel juris impositi seu imponendi ibidemque immitere seu aportare frumentum et omne aliud genus bladi et omnes alias res et merces carricare et discarricare sine aliquo albarano nec licencia seu mandato dicti domini Regis vel successorum suorum seu officialium eorumdem obtenta vel expectata. Item, licet fuerit concessum per ipsum eundem illustrissi-

mum dominum Regem Jacobum quod super rebus seu mercibus quas insule seu locis dicti regni immisserunt seu inde extraxerint per se vel negociatores suos credatur ipsorum civium Barchinone vel suorum negociorum immitencium quod ipse res sunt sue vel consociorum suorum et non alterius proprio juramento. Mandando omnibus officialibus suis presentibus et futuris omnia et singula supradicta omnino observare et in nullo contrafacere. Atamen officiales regii dicti regni contra dicta privilegia collectitzant et exhigunt et extorquent a dictis civibus et habitatoribus jura predicta et alia que ab extraneis non privilegiatis consueverunt habere et alias dictos cives, habitatores et eorum factores multipliciter agravant conando eos sub servitute dictorum jurium ponere et eorum libertatem multipliciter impedire; concludendo itaque petit sindicus civitatis jamdicte predicta Gravamina reparari prout hec et alia in dicta querela lacius sunt descripta, visisque excepcionibus pro parte fisci oppositis, visa informacione super predictis summarie recepta auditisque, tam fisci quam dicte civitatis advocatis ad plenum, visis aliis videndis et attentis attendendis et consideratis considerandis, pronunciant, provident et declarant dictam querelam in vim Gravaminis oblatam fore admittendam et eam cum presenti admittunt ad hunc effectum dumtaxat ut per eos examinetur et per justiciam terminetur, non obstantibus in contrarium allegatis.

Oblacio facta per Procuratorem fiscalem domine Regine adversus potestatem et processa per dictos dominos Provisores.

[1] In omni casu prius protestato quod per dicta, dicenda vel acta vel actitanda non intendit nocionem examinacionem vestri dominorum assertorum Provisorum Gravaminum prorogare eidem nec consentire seu illam vel illas subire nisi si et prout de jure fiendum existat, opponit contra vos et processa per vos necnon et contra formas et actus procedendi sequencia, eis melioribus modis, viis et formis quibus melius valeat domini Regis et suorum jurium proposito adeptari ad fines tamen citra subintracionem judicii ac citra prorogacionem de qua protestatur omnino.

Et primo, dicit acta et agenda per vos fore et esse nulla seu saltem anullanda quoniam ex capitulo Curie data est potestas omnibus et non

[1] El presente documento aparece continuado en el Proceso III de las propias Cortes, folios 15 al 18 v.

alicui in solidum et toti numero et non aliquibus ex numero nisi in casu expresso et ubi casus expressus det potestatem habet intelligi omnibus vocatis, omnibus entibus, nam ubi lex vel canon providet de numero et numerum exigit licet aliqui de numero potestatem habeant opportet tamen numerum adesse presertim ubi lex expresse providet in deffectu aliquorum de numero et ista est jure con.° in aperto maxime ubi verba dissonancia in casu tali sunt precisa, ut in proposito. Cum igitur uos procedatis et processeritis absque conelecto et conprovisore per dominam Reginam rite et juste electo jam contra substanciam et formam contractus et calificacionem cognicionis vobis atribute nec mirum si nullum quitquid est attemptatum.

Item, in omnibus juris articulis istud est aperte verum quod ubi jurisdiccio datur super aliquo expresso enti opportet illud notorie esse per quo jurisdiccio seu cognicio datur vel saltem opportet purifficatum esse, per capitulum autem Curie jurisdiccio vobis comissa datur super Gravaminibus, multe autem querele date sunt coram vobis ymmo exceptive ad presens proponitur quod omnes que nec sunt Gravamina prout intelliguntur Gravamina de jure et de more hoc autem non discusso constat vos non habere jurisdiccionem ita tamen exceptive proponitur quod per hec non intendit Procurator fischalis jurisdiccionem vobis atribuere vel datam prorogare vel illi consentire quoad hoc ut petat super hoc decla[ra]ri vel per nos cognosci nec alia sed ut funditus evellat vel evulsam doceat quam pretenditis jurisdiccionem ubi autem aliquam habeatis salvo jure veritatis petit ante omnia hoc de qualibet oblata querela per vos vel illum ad quem spectet purificari atque decerni et donech cognitum et declaratum fuerit de qualibet vel quolibet in aliquo non enantari alias de nullitate actorum et agendorum protestatur petit autem ad hoc se et suum advocatum fischalem vocari.

Cum autem vos procedatis indifferenter non habita, ut decet, racione de premissis ut et videatur qualiter in dampnum fisci proceditur asserit prefatus Procurator fischalis sequencia:

Primo, quod cum in Curiis proponuntur Gravamina et provideantur per dominum Regem et per deputatos per dominum Regem simul vel sine Curia intelliguntur esse Gravamina Curie cum de facto et sine cognicione aliquali aliquid innovatur fit vel attemptatur contra aliquem contra jura patrie vel comunia et absorbitur jus privati. Et iste intellectus est juri consonus et ita est more et consuetudine sicque fuit semper praticatum, usitatum et consuetum in Curiis que per Reges Aragonum sunt tente et celebrate in Cathalonia indifferenter et non de

hiis de quibus causa cognita est decisum vel declaratum et alius intellectus esset absonus juri et racioni.

Item, quod si proponebantur aliqua Gravamina de re de qua penderet lis coram domino Rege vel alio judice inferiori, illa consueverunt reici.

Item, non dicuntur Gravamina cum dominus Rex concedit aliqua de gracia et illa ex causa suum movente animum revocat eciam de facto presertim ubi sint mutuaria et talia que non requirunt cause cognicionem et Gravamina seu querele super hiis oblate consueverunt et debent reici et ita est praticatum et usitatum a semper.

Item, non dicuntur Gravamina ubi interesse vertitur partis private presertim ubi interesse privatum est principale et istud consonat juri et mori quoniam judex datus inter aliquos non trahit ad se principale interesse habentem. Et istud est ita in Curiis usitatum et consuetum indifferenter presertim quia et sentencia lata illum privatum non teneret.

Item, non venit in cognicione Gravaminum quitquid quod sit de mera regalia quoniam tales cogniciones non veniunt in verbo generali nec egrediuntur personam Principis nec in generali sermone venit id quod est capud et ita est consuetum et usitatum in Cathalonia.

Item, non venit cognicio jurium privilegiorum nec concessionum regiarum ubi agitur de privilegio, licet possit venire cognicio de privilegiato et ita est consuetum, ut supra.

Ulterius, aliqui ex vobis citra sigillacionem personarum ex causis que noviter pervenerunt ad noticiam Procuratoris fischalis estis suspectissimi ipsi Procuratori fischali, ex certis causis quas pro honestate omitit, salvo quod intendit illas proponere adverareque secundum constituciones Cathalonie et de hoc protestatur. Credens et spectans quod vosmet qui habetis consciencias informatas abstinebitis conservante honestatem ubi vero vos ingeratis salvat sibi jus dictus Procurator fischalis.

Petit igitur Procurator salvis ulterius proponendis suo casu processa per vos siue coelecto anullari quatenus de facto processerunt et super aliquo Gravaminum non procedi donech declaratum sit parte fisci vocata quid granum et quid palee, alias expresse de nullitate protestatur. Et de habendo regressum ad dominam Reginam in casu ad vos non pertinenti. Et alias contra vos et vestrum quemlibet de usurpacione jurisdiccionis vobis non concesse et de penis in quas inciditur ex tali transgressione. Et insuper de omni domini Regis pleno jure petens de hiis instrumentum fieri ad partem et in actis si qua sunt continuari.

Caveat autem si placet notarius quod Gravamina seu querele que oblate sunt suis specifficis kalendariis denotentur ad finem ut sciatur quo tempore oblate sunt et quibus existentibus Provisoribus ut cum hiis de predictis melius racio possit haberi [1].

Responsio facta per dominos Provisores cedule oblate eis per phiscum regium.

Quia in cedula ultimate data pro parte fisci postulatum extitit extra judicialiter et ad partem fieri instrumentum opportet; pro tanto, Provisores et Judices pro exhoneracione et interesse eorum illi satisfacere. Et primo ad primum caput cedule jamdicte respondendo dicunt ipsos Judices et Provisores avisasse dictum punctum et cum diligencia vidisse formam comissionis eorum illamque ruminasse et crediderunt et credunt ipsos potestatem habere et processa per ipsos rite recteque facta esse. Maxime attentis modo et forma eleccionis asserti electi.

Ad secundum caput dicte cedule dicunt quod ipsi bene sciunt quod sunt dati Judices ad providendum omnia et singula Gravamina, etc., etc., et quod ante omnia habent videre et cognoscere si sunt Gravamina et dato quod sint Gravamina si sunt de illis que spectant ad eorum cognicionem et super hiis fuit intencio et propositum eorum et est ante omnia cognoscere et si necesse fuerit declarare et pronunciare nec aliquid factum aut processum extitit per ipsos Judices et Provisores in preiudicium dicte excepcionis sive eidem preiudicari valeat nec indiferenter processerunt nec procedunt quod preiudicium dicte excepcioni fieri valeat. Sane sciat pars fisci quod super specificatis per ipsam partem que sunt Gravamina ad ipsos Judices et Provisores espectiva vel ne et eciam super aliis per ipsam partem non specificatis ipsi Judices avisarunt et continue intendunt cum diligencia et maxime in hiis.

Allegacio suspicionum autem fuit et est superflua quoniam veritas est quod pars ipsa fisci nullam potest pretendere suspicionem contra aliquem de Provisoribus cum nullus illorum sit qui dictum Regem et jura eius non tueatur et prospiciat sicut pupillam oculi et sicut quilibet alter qui pro parte regia interveniat quare negatis omnibus et singulis pro parte fisci positis quatenus contra ipsos Provisores facere videantur petunt hanc inseri, etc.

[1] En blanco la segunda mitad del folio 31 v. y todo el 32.

Jhs. M.ª

[1] *Responsio facta per Sindicum civitatis Barchinone contentis in cedula oblata per Procuratorem fischalem.*

O admiranda protestacio per multum honorabilem dominum Procuratorem fiscalem premissa in quadam cedula quam pridem obtulit coram vobis dominis Provisoribus Gravaminum quoniam si ad auctoritatem eius qui jurisdiccionem tribuit ad coadunanciam que reverendam et honorabiles personas vestras simul cum suppremo auctoritzante elegit ad constitucionem que ab inde prodiit legem cunctis faciens generalem ad condicionem suppremi auctoritzantis predicti qui non rite nec pernitiose subtilitatis sed solius veritatis est cultor oblitis formulis procedendi idem Procurator fiscalis vertat occulos sue mentis veros non assertos vocare debuit vos dominos Provisores et strictum prorogandi in vos jurisdiccionem animum et dubiumque consensum liberalissimo animo et consensu clarissimo atque firmo debuit ampliare et sit grande auctoritatis judicium, anime et consciencie regiarum exhoneracionem concernens. Ad reparacionem tantorum Gravaminum comunem utilitatem aspiciens tocius Principatus ylari promptoque animo non tamen dubio verbo citra debuit subintrare.

Et si admirabilis fuit dicta protestacio atamen de excepcionibus nullitatum ordinis ac aliis per dictum Procuratorem fiscalem oppositis magis convenit admirari.

Et primo de prima quoniam auctor legis unde orta est vobis attributa potestas toti numero et illius parti majori jurisdiccionem cum certa adjeccione casui non obstante tribuit per expressum et sic jurisdiccio potentialiter seu habitualiter et actualiter in vos omnes et vestrum majorem partem cum dicta adjeccione innocua residet in aperto et una parte proposicionis vera quia major pars vestrum et duplo major quid de integro numero adesse vel non adesse nec de deffectu aliquorum de numero vel de non spectato asserto coelecto cum non electus juxta facultatem in casu atributam proprie possit dici et ex hiis nullitatem causare aut disputare cum debito honore tanti domini nullo jure fulcitur et quia hec certa sunt cessare debent nullitatum media subtiliter mendicata.

[1] Este documento es la minuta del que aparece continuado á folios 19 á 23 del *Proceso III de greuges* correspondiente á las mismas Cortes, como lo atestiguan las muchas enmiendas, tachados y adiciones de que está plagado.

Secunda ordinis non obstat excepcio quia ubi vestris circunspeccionibus Gravaminum series edocet suam debitam qualitatem habere ut ad ulteriora super illorum meritis fuerit procedendum saltem tacite adjecto purificato cum talis processus et cognicio permittantur a jure nulla datur querelandi, protestandi, nullitates allegandi racio vel facultas cum jam qualitas sit juridice declarata et ubi in alio processus articulo vobis dictam qualitatem libeat declarare nullo jure interdicitur nec auffertur et meritorum subintracio est magis lumen et clarificacio articuli antedicti et sit assignacio ad probandum asserta Gravamina per vos facta ut lucidius videatur articuli antedicti justicia debet comendari per scientificos non reprehendi et tanta est vestra circunspeccio et profunda scientia quod retento comissionis ordine omnis macula reprehensionis cessabit. Absitque absit et tripliciter absit quod ob nullam de excepcionibus allegatis divisim vel in simul funditus medio vel suppremo possit vobis data jurisdiccio, tolli, evelli vel juridice denegari, scit enim dominus Procurator fiscalis vel scire debet quod serenissimus dominus Rex dedit jurisdiccionem et cum approbacione et consensu Curie actum gessit, evellere igitur dictam jurisdiccionem vel funditus tollere non ad ipsum Procuratorem fiscalem pertinet qui fortificando, sustinendo et fouendo eam pro posse laudabilius faceret juxta domini regis promissum quia illam exquisitis coloribus impugnare.

Dum processus vester de indiferenti admissione Gravaminum diffamatur dicit Sindicus civitatis solum ad per ipsum oblata Gravamina referendo quod sive Gravamen sit illatum tamen cause cognicione sive de eo pendeat lis sive non, dum non sit reparatum potest dici vere Gravamen et cadit in cognicione vestra dominorum Provisorum quia color cause cognicionis nec littis pendencia sunt ipsius Gravaminis verum superpositum sed injusticia que illata tunc magis in Gravamine se aucmentat dum durat tempore longiori nec mos aut stilus hiis aliquatenus contradicunt. Dicitur ne minus spoliatus qui spoliatur a judice quia sine ut possit beneficio restitucionis restituende letari certe non licet forte modi diferant consequendi eandem hec enim oblacio reparandi Gravamina in Curiis facta per Principem et gravatum inmitat peticionem reparacionis habilitat dubia temporis suplicandi et appellandi removet latam pro ut in proprio facto Principis viam cuilibet gravato aperit reparandi. Et si dominus largus est dispensator idest vos domini non debetis esse tenaces nec dominus Procurator fiscalis viam reparacionis Gravaminum, tam salutiferam illustrissimo Principi a comuni tocius Principatus tantis precibus precioque obtenta debet dono avaricie ignobili decurtare. Et cum sciat quod vos domini Provisores representatis

serenissimum dominum Regem et Curiam et posse absolutum vobis concessum dubitare nón debet quod cognicio privilegiorum, regaliarum quoad effectum reparacionis Gravaminum juxta seriem potestatis vobis spectat cognicio, examinacio et Gravaminum decisio et exequtio jam dictorum.

O admirabilissima suspitio allegata ut Procurator suspectos dicat quos suus dominus noster Rex illustrissimus cum tanto Curiarum concilio et in tanta sinodo approbavit cuius estis subditi et vassalli et cuius auctoritas et reverenciam magis huic parti causam et racionem tribueret suspicandi utinam tacuisset qui eam proponit talis igitur excepcio ut manifeste frivole cum debito honore loquendo domini Procuratoris fiscalis est merito respuenda et non fuit a seculo visum quod per partem domini Regis contra sinodales judices fuisset suspicionis excepcio allegata.

Non igitur sunt nulla et minus anullanda per vos dominos Provisores et Judices, enantata ymo valida, juridica, stilata pariter atque fama et de illis nec serenissima domina Regina loquendo cum humili subjeccione et reverentia sue magestatis se debet intromitere ymo sunt nulla evidentissime excepta el allegata per dictum Procuratorem fiscalem attentis contentis in capitulis super hoc per dominum Regem concessis et quia eciam non jurarunt nec homagium prestiterunt nec vos domini Provisores potestis dici usurpatores jurisdiccionis ymmo utimini et uti potestis facultate et jurisdiccione per dominum Regem cum actu Curie et lege mediante vobis concessis et legis observatores non transgressores potestis merito nuncupari, laudandi non interpretandi usque nunc de processis manutenendi que et per dictum Procuratorem fiscalem modis omnibus inducendi ut omni rite subtilitate rejecta reparetis Gravamina per hanc partem oblata quod sic fieri petit hec pars non obstantibus in contrarium allegatis contra talia allegantem, de expensis merito protestando [1].

Suplicacio fieri concordata domine Regine primo loco.

[2] Jhs. M.ª

Molt excellent Senyora:

De la vostra molt gran senyoria dies ha passats emana una letra del tenor seguent: *Maria, Dei gracia Regina Aragonum,* etc. *(Inseratur.)*

[1] En blanco el folio 36 vuelto.

[2] Por sus muchas enmiendas y adiciones se infiere que este escrito es el borrador de la *Suplicacio.*

La quall letra es signada de ma de la vostra reginall magestat e del vostre Vicicanceller. On, molt justa Senyora, com feta la inhibicio contenguda en la predita letra e la presentacio de aquela als provehidors dells greuges per aquels sia retardada dell jorn de la dita presentacio fins aci totalment la conaxença e expedicio dels dits greuges e jatsia de fet lo sindic de la ciutat en scrits hage requests los dits provehidors que procehescan avant en los greuges per aquell en nom de la dita ciutat offerts. Empero aço no ha pogut ne pot obtenir, creu lo dit sindic que los dits provehidors stiguen aturats per occasio de la dita inhibicio a els presentada jatsia fer no u deguessen. E com la dita letra inhibitoria e presentacio feta de aquella ab humill reverencia de la vostra gran senyoria sien manifestament contra los capitols de la provisio e comissio dells dits provehidors, per los quals lo Senyor Rey e vos, Senyora, havets promes e jurat no torbar ne reta[r]dar per alguna via los dits provehidors ne la conexença, expedicio e exequcio dels dits greuges ans donariets tot andressament en la expedicio de aquels, sia vista mes avant la dita inhibicio esser molt prejudiciall a la dita ciutat, la quall per son interes treballa e desija aconseguir la iusticia dels dits greuges. Per ço, com present son sindic en la dita ciutat on vos, Senyora, sots e los dits provehidors, la dita ciutat o son sindic no apelants tall letra inhibitoria, no devia ab humill reverencia parlant, emanar. Mes la dita letra es vista esser contra los dits capitols com per via de suplicacio vos, Senyora, de algun greuge, lo quall se pretengua per vostre Procurador fiscall esser fet per los dits provehidors *la dita reverencia repetida*[1] no us devets entrametra com de les causes de les suplicacions sien jutges los dits provehidors. Axi que lo Senyor Rey e vos, Senyora, per la sua e vostra reyal benignitat vos sots despullats de primeras e segonas instancias donant plen e absolut poder e conaxença als dits provehidors e en aquesta part vos sots constituits una part formada a sostenir lo juy fahedor per los dits provehidors. E res com a jutge no devia de vostra senyoria en tall article emanar. E jamenys la dita inhibitoria com se speras per los dits capitols e comissio fermats e jurats per lo dit Senyor e vos, Senyora, a bona fe e sens engan saludable reparacio dels dits greuges, los quals no sens carrech de les animas dels Senyors Reys passats e consciencia dell Senyor Rey vuy regnant ab humil reverencia parlant de la sua senyoria e vostra stan en lur esser sens alguna deguda provisio hoc mes, Senyora, com la dita letra sia contra lo capitoll de Cort, lo qual prohibeix alguna letra esser signada per vos, Senyora, qui

[1] Estas cuatro palabras aparecen superlineadas en el original. Son la nota é indicación de que se repite la fórmula respetuosa *ab humil reverencia parlant.*

toch interes de part deduhible en juy segons notoriament apar per serie dels dits capitols e letra. Per ço, los conselers de la dita ciutat e lo sindic de aquela supliquen humilment a la vostra molt gran senyoria que per los dits asguarts e altres tocants molt la honor de la reyal dignitat e lo ben avenir dell dit Principat e de la dita ciutat dege revocar de fet la dita letra e tot ço e quant se sia seguit per aquela.

Mes avant supliquen los dits conselers e sindic en nom de la dita ciutat a vos, Senyora, que com la dita letra inhibitoria sia signada per ma de vostre Vicicanceller lo quall migençants sagrament e homenatge ha jurat servar los dits capitols e comissio que per los asguarts ja dits revocada la dita letra e tot ço qui ses seguit per aquela de qui avant tall o altra letra turbativa de fet dels dits capitols e comissio per si ensemps ab la vostra senyoria no signada ne la dita revocacio directament o indirecta empatxada ne la dita inhibitoria axi prejudiciall e nociva mantengue o favoresca. En altra manera covendria los dits conselers e sindich per lur descarrec accusar contra lo dit Vicicanceller les penas per les constitucions de Cathalunya e capitols de Cort en tall cas ordonades e proseguir la instancia en nom de la dita ciutat fins a deguda conclusio. E jatsia, senyora, les coses suplicades sien molt iustas, empero los dits suplicants en lo dit nom vos ho reputaran a gracia e merce singulars.

Altissimus, etc.

Secunda inhibicio.

Maria, Dei gracia Regina Aragonum, Sicilie, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, Comitissa Barchinone, Ducissa Athenarum et Neopatrie ac eciam Comitissa Rossilionis et Ceritanie, Primogenita Regni Castelle, locumtenens generalis illustrissimi domini Regis viri et domini nostri carissimi. Venerabilibus, dilectis et fidelibus nostris Speranti in Deo Cardona et Francischo Amenla pro parte domini Regis, Abbati Agerensis et Petro Maleti decano Barchinone pro Brachio eclesiastico, Jacobo Callicii militi, Anthonio de Turribus pro Brachio militari, Vincencio Pedriça et Poncio Porta pro Brachio civitatum et villarum regalium Principatus Cathalonie comissariis per dominum Regem et nos deputatis ad providenda Gravamina simul cum alio nono pro parte eciam regia per nos rite electo, salutem et dileccionem: Pridie vobis quandam nostram litteram inhibitoriam presentata fuisse vidimus ex tenore publici instrumenti inde confecti et uobis exhibiti cui per vos fuit certo modo responsum et demum super contentis in eadem littera fuit nobis

per vos rescriptum sub certo tenore et vice versa per nos deliberata consulte eidem vestre littere respondentes quedam alia nostra littera que vobis non extitit presentata propter tractatus aliquos super materia occurrente inter nos et vos ac colloquia certa per nos habita cum deputatis generalis Cathalonie et consiliariis civitatis Barchinone quibus pendentibus decerneramus ab omni processu et innovacione cessante. Et licet sic vos pariter facere debuissetis percepimus cum exposicione Anthonii Soler Procuratoris fischalis Curie nostre quod re sic pendente ad explicacionem cuiusdam vestre deliberacionis processistis, tam nulliter ut asserit quam injuste. Ulterius assignastis Procuratori fisci ad defensionem Gravaminum assignato ad audiendum declaracionem super altercatis in causis quarumdam querelarum coram vobis oblatarum ex quibus vehementer admittendum est quod vos quibus inest jussionibus et mandatis regiis et domini vestri naturalis ac nostris que eius personam representamus et vices gerimus in presenti, modis omnibus obedire prosiliente agnoscendum de viribus nostre inhibicionis et mandata contempnendo predicta procedere temptaveritis contra illa. Cum ut idem Procurator fisci asserit sit clarum de racione quod inhibicio et mandatum regis et domini superiorem non recognoscente in regno suo sic artes inferiores quacumque potestate suffultos qualicumque sacramenti religione et securitatis subnixas quod eis non licet ullatenus contrahere. Cum hoc eciam absque inhibicione et mandato sola manus oposicio Principis operetur et multo forcius interposito irritantis decreti. Et maxime ubi procedunt ex justicie fundamento ut occurrit in casu presenti nostris enim ex capitulis et responsionibus ad ea, tam per dominum Regem in Curia Sancti Cucuphatis Vallensis quam per nos in Curia nunc pendenti factis, ad quorum visionem in vestra explicacione vos reffertis quod licet multa per modum supplicacionis fuerint a domino Rege petita eisdem non cum omnia ut idem Procurator asseruit fuere concessa sed sola comissio et mandatum providendi Gravamina per justiciam in vice prima. Et iterum sub alio kalendario ad supplicacionem Curie nominatis Provisoribus, tam per dominum Regem quam per Curiam idem dominus mandavit et comissit deditque plenariam potestatem Provisoribus quod Gravamina dicte Curie provideant justicia mediante juxta modum et formam in capitulis dictorum Gravaminum expressatas et prout in fine dictorum capitulorum continentur.

Que vero in fine capitulorum continentur sunt verba que sequntur (post nominacionem personarum ibi appositarum): *Als quals lo dit Senyor mana e comana que provehesquen los dits greuges per justicia, servades la forma e manera en lo dit capitol contengudes.* Que omnia ut idem

Procurator affirmat hoc habent ab aperto quod non omnia in capitulis contenta, sunt concessa per dominum Regem et mandata sed sola provisio per justiciam et quod servetur forma et modus providendi in capitulo expressata. Que ergo in capitulo continentur que non sunt de forma et modo provisionis Gravaminum nec sunt concessa per dominum Regem, nec nos, nec stipulata, nec jurata cum juramentum et promissio domini Regis ut constat ex processu solum sit concepta sub hiis verbis promisit et juravit capitula adque per eum fuerat responsum per se et successores suos tenere et observare et per officiales et subditos suos teneri et observari facere juxta responsionum ad ea factarum series et tenores. Non igitur ut dictus Procurator fisci ponit est concessum, datum nec comissum absolutum et irrevocabile posse Provisoribus cum illud non sit de forma et modo provisionis per eos fiende nec concessum est licet fuerit petitum quod ab eorum provisionibus et deliberacionibus et declaracionibus non appelletur, supplicetur vel recursus habeatur ad dominum Regem cum non sint hec de actu verbi provideant in responsione contenti ad quod necessario illa verba servatis modo et forma, etc., dumtaxat refferimus jure noto. Eademque racione non est concessa potestas providendi maiori parti novem Provisorum sed ipsis novem cum talem potestatem dare non sit de forma provisionis fiende per novem sed pocius de forma concessionis per dominum Regem fiende. Nec eciam est de forma provisionis Gravaminum per eos fiendi aliquem subrogare indeficiente locum nec eorum consilium et assensum requirere multaque alia que manifeste non comprehendit actus verbi provideant non sunt ut asserit de forma nec modo providendi et per consequens nec sunt per dominum Regem nec nos concessa, promissa nec jurata. Ulterius nostris claram esse juris disposicionem quod delegati ad certam speciem causarum vel ordinarii singulares qui scilicet solum habent jurediccionem respectu causarum certe speciey de declinatoria causata super defectum speciey fundate jurediccionis non cognoscuntur. Et vos certum ut idem Procurator afirmat non fore generales judices sed solum delegatos vel ordinarios respectu certe speciey scilicet Gravaminum Curie. Item, ubi jurediccio aliquibus concessa super vera existencia alterius qualitatis fundatur negocio qualitatis in vim declinatorie quoad cognoscendum de illa ipso jure excludit juredicciones quoad usque fuerit per alium ad quem pertineat de subsistencia qualitatis pronunciatum. Et advertite quesumus, quantum verba capituli et responsionis regie veram exhigant qualitatem existenciam quia semper dictum est in eisdem Gravamina Curie non querelas vel asserta Gravamina aut peticiones Gravaminum sed Gravamina sicque

non que dicuntur set que vere sunt. Ex quibus nequit justiciam ut asserit dictus fiscus inhibicionem per nos factam ex magno juris et justicie indubitatoque fundamento processisse. Estque de vobis vehemencius admittendum cum nec vos excusent prout idem Procurator afirmat verba comissionis domini Regis et nostre qua vobis super provisione Gravaminum conferimus plenum posse cum deppendentibus, emergentibus et connexis quia illa ampliacio non est per actum Curie facta nec ex responsione capituli concessa sed mere per dominum Regem et nos liberaliter facta et graciose explicata per eum modum per quem alias jam in dacione jurediccionis vel comissionis tacite de jure inest sicque non confertur nec comittitur vobis jurediccio super incidentibus etiam nisi in casibus ubi alias de jure inesset et sic non in articulo declinatorie prenarrato. Et ubi aliter qua jussit censeretur comissa vel data cum ut dictum est dependeat a mera voluntate et gracia concedentis, cesset nobis vetante vice domini Regis qui concessit nec securitates et juramenta per vos nostro mandato prestita in Curia vel extra Curiam astantes vos ut asserit nec permittunt quod procedatis ultra, preter aut contra metas potestatis vobis atribute vel concesse nec dici potest cum veritate, ut asserit, litteram nostram prenarratam contra cartam juste factam aut contra privilegia in Curia generali ac contra pacta et convenciones in vim legis et contractus cum Curia per dominum Regem vel nos facta emanasse predictis et aliis multis in jure et racione consistentibus que nos scimus non carere attentis. Reducentes igitur ad memoriam vestram que in inhibitoria predicta et subscripta continentur. Considerate quam in contemptum nostrarum inhibicionum et mandatorum perniciemque rei publice et dampnum singularium Principatus Cathalonie nulliter vestram deliberacionem explicastis et processistis procedereque mollimini, tum ex carencia jurediccionis seu saltim exercicii propter numerum non complete intervenientis teste Deo absque culpa vel facto nostro, tum ex carencia habitus potestatis vel juredic cionis saltem in casu declinatorie preposite, tum ex obiectu inhibitorie procedentis et ab infausto limine retrahere pedem vestrum.

Nos enim licet procedere acrius pro deffensione regie jurediccionis et nostrarum jussionum magestatis salvanda possemus utique et deberemus, clemencius ut decet mansuetudinem regiam nos habentes instante dicto nostro Procuratore fischali vobis et vestrum cuilibet districte precipiendo mandamus quatenus incontinenti omnia et singula post presentacionem nostre inhibicionis per nos factam gesta et enantata super in illa contentis prout et quatenus de facto cum de jure sint nulla facta, gesta et enantata fuerint, revocetis, cassetis et anulletis inhibicio-

nemque eandem observetis et teneatis juxta sui seriem et tenorem. Nos enim omnem eam potestatem et jurediccionem que tacite vel expresse per dominum Regem aut nos vobis fuerit quomodo concessa illa dumtatxat excepta que per eundem dominum aut nos per actum Curie aut ex convencione et promissione per eum vel nos facta comissa extitit vel atributa presencium tenore revocamus et pro revocatis haberi volumus et jubemus irritum decernentes et inane quitquid in oppositum dicte inhibicionis et provisionis nostre presentis scienter vel ignoranter fuerit quomodolibet attemptatum. Data Barchinone quinta die decembris anno a Nativitate Domini millessimo quadrigentesimo vicesimo secundo.— *De Funes,* Vicecancellarius.

Translatum responsionis facte per dominos Provisores secunde littere reginali.

Littere per excellentissimam dominam Reginam date quinta die decembris anno a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo vicesimo secundo et signate per multum honorabilem et providum virum Johannem de Funes Vicecancellarium illustrissimi domini Regis et ipsius dicte domine Regine Provisoribus Gravaminum directe presentateque per Anthonium de Bardaxino Procuratorem fischalem eorumdem domini Regis et Regine, cum ea qua decet humili et subiecta reverencia, respondent iidem Provisores Gravaminum. Et primo cum asseritur quod ipsa excellentissima domina Regina dictam litteram nuper misissèt eisdem nisi quia pendebat tractatus inter ipsam dominam ex una parte et deputatos generalis Cathalonie et consiliarios civitatis Barchinone ex alia circa materiam occurrentem quibus pendentibus decreverat ab omni processu et innovacione cessare et quod idem facere debuissent Provisores jamdicti, salva reverencia reginali, dicti provisores aliquos tractatus fuisse motos inter predictos nequaquam scierunt. Quinymo reverendus et honorabiles deputati venientes ad Monasterium Fratrum Minorum in quo preclusi existunt Provisores jamdicti explicuerunt eisdem quedam colloquia inter consiliarios ipsius illustrissime domine Regine ex una parte et ipsos deputatos et consiliarios Barchinone ex alia, subsequta concludentes quod ipsi non intendebant nec poterant se intromittere de aliquo tractatu sed quod dicti Provisores facerent quod pertinebat eisdem et per justiciam procederent ut tenebantur. Et ultra hoc die qua deliberacio fuit facta per ipsos Provisores antequam eorum deliberacionem publicarent iterum miserunt ad dictos

diputatos ad cautelam si aliquis tractatus fiebat per eos. Qui respondentes dixerunt quod non, nec se amplius intromittere in[ten]debant. Et sic quod dicti Provisores procederent prout esset bene visum eisdem, quibus auditis videntes nullum esse tractatum et quali oneri subiecti existunt, processerunt juste et rite juxta eis traditam potestatem precedente deliberacione matura quam voluerunt in scriptis redigi et in processu inseri ut sic Deo et Principi ac reipublice demostrarent qualis fuit eorum sensus et quibus motivis ad procedendum in per eos processis fuere promoti. Et postea salva reverencia reginali juste et rite procedendo ad multas assignaciones fiendas super altercatis hoc est super fori declinatoria pro parte ipsius Procuratoris fischalis opposita assignarunt cum jam super ea honorabiles advocati fischales ad hoc singulariter per suam excellenciam depputati cum honorabilibus advocatis quam plurimorum asserta Gravamina opponencium coram ipsis Provisoribus presentibus, tam dicto Procuratore fischali dictam declinatoriam opponenti quam partibus asserta Gravamina proponentibus notabiliter disputarunt ac collacionibus sic largissimis celebratis fuerat ad audiendum jus super altercatis et disputatis diversis vicibus assignatum ac eciam postea die assignata ad audiendum jus super declinatoria assignata presente dicto Procuratore fischali inter ipsos dictum Procuratorem fischalem et partes cum quibus decretabat rite et juste et non nulliter ut asseritur per ipsum Procuratorem fischalem salva reverencia reginali utique declararunt, providerunt et interloqui fuerunt ut hec omnia, tam series deliberacionis quam series interloqutorie jam demostrant.

Nec cum debita reverencia opportuit reginalem clemenciam de supra gestis oblatis admirari cum jussa per suam excellenciam seu inhibiciones quecumque ipsis Provisoribus facte nullatenus augerent eosdem in hiis in quibus justissime processerunt. Quinymo ex translata per Principem potestate et juxta securitates per eos prestitas ad facienda eadem compellebantur ad plenum non enim transgressus aliquis mandatorum eisdem venit ullatenus impingendos sed pocius observancia est in eis antique comendanda. Et nonne medio contractu potestas extitit in eos translata qui contractus solenni stipulacione ac juramento vallatus eam potestatem in eis mansuram concludit ac eciam promissiones juramento et homagio vallatus exequi potestatem collatam ipsos Provisores angustabant pariter et angustant in qua angustia Princeps serenissimus et ipsa Principissa excelsa Provisores utique posuerunt precipiendo eisdem tales provisiones facturos (?) obedienciam igitur mandatorum, tam sollemniter factorum eisdem et observanciam promissorum per serenissimos Principem et Principissam quilibet in dictis

Provisoribus tamquam veris et fidelibus vassallis poterit utique intueri. Et supplicant humiliter quibus placeat excellentissime domine Regine coram ea per Procuratorem fischalem asserta obicere qui mititur juste processa et per eos enantata pro viribus improbare promissa et jurata per illustrissimum dominum Regem ac suam excellenciam et consiliarios et officiales regios atque suos memorie retinendo. Et nichilominus que medio juramento et homagio Provisoribus antedictis observare mandavit obmisse et oblivioni tradite per Procuratorem fischalem assertis. Et primo, eius excellencia non credat id quod fischalis Procurator non erubuit affirmare, scilicet, quod Provisores predicti de inhibicionis viribus cognoverint modo quoquo nec cum partibus fecerint aliquale certamen sed est verum quod per se ipsos et inter se visis videndis et attentis attendendis justis motivis inducti deliberarunt prout in dicta deliberacione lacius est descriptum.

Nec crediderunt, credunt aut credent Provisores prefati quitquid per fischum fuerit eius clemencie expositum quod illustrissimus dominus Rex et ita parum ipsa illustrissima domina Regina mandare quitquam voluisset atque vellet contra promissa ac per eos jurata ac eciam contra ea que eorum mandato per Provisores fuere jurata sed credunt quod siquid adversus ea fuerit scriptum preter et contra mentem ac voluntatem eorum Principum scriptum fuerit seu mandatum, sciunt namque illustrissimi Princeps et Principisa predicti quod a talibus pretextis abstinendum existit. Et licet ut asserit ipse fischus Princeps non recognoscat superiorem in terris et est verum, atamen recognoscit dominum Deum creatorem eius et Regem cuius creatoris est terra et plenitudo orbis terrarum et universa que habitant in ea. Et ubi contractu medio juramento vallato se viderit alligatum jam non habent aliud velle a quo absque contrahencium omnium voluntate resiliri valent. Sciunt etiam mandata contra talia facere non debere. Sciunt etiam dicti serenissimi Princeps et Principissa quod ubi de eorum mandato facte fuere securitates per Provisores predictos medio juramento et homagio vallatas quod mandatum eciam pro execucione contractus cum Curia iniri processit et quod eciam mandatum in Curia per ipsam dominam Reginam factum fuit quod non licet Provisoribus contrahire, sunt namque christianissimi Princeps et Principissa et cognoscunt qualis offensa fieret creatori cui subdite sunt omnes gentes. Et sic perpetuo remanet primum velle cum illud per jam dicta mutari non possit. Et quod velle nullus de Provisoribus antedictis mutare intendit Deo, Principi et justicie serviendo. Et si ergo christianissima illustrissima domina Regina audiverit contrarium asserentes ab ea longe faciet, Deo duce.

Cessat etiam id quod asserit idem fischus videlicet quod ubi manus apposuit Princeps, etc., cum in casu presenti per jam dicta locum non vendicet auctoritas allegata. Et premaxime quia Principem in causa propria judicare ex quadam necessitate obvenit eo quia superiorem non habet resistit enim tali judicio racio naturalis et regula juridica generalis quod in causa propria quis judex competens esse possit. Et pro tanto, equitas suggerit naturalis quod Princeps se subiciat sive submitat judicio aliquorum. Et ubi se subiciat eisdem tales judices de Principis causis judicant noto jure et postquam voluit sua benignitate Princeps se subicere in eisdem plurimorum sentencia existit quod illarum causarum jurediccio non revocatur et quam maxime ubi juris contractus fuerit derivata, jam ergo cessat manus Principis in tali jurediccione apponi et etiam decreti apposicio ab aperto et restat per Provisores eius naturales subditos et vassallos executari de quibus Princeps confidit ad plenum ut in comissionibus inde factis lacius exaravit qui Deo previo taliter se habebunt quod Deo et Principi ac reipublice reddent obtimam racionem.

Et supplicant Provisores predicti ut credere dignetur illustrissima domina Regina quod tam capitula et responsiones ad ea jam per illustrissimum dominum Regem in Sancto Cucuphato quam capitula et responsiones per ipsam dominam Reginam in hac Curia edita atque facte fuere per ipsos Provisores plene discursa atque discurse adque comissiones inde processe necnon instrumenta capitulorum tunch confecta. Et licet per Procuratorem fischalem asseratur quod multa fuere in capitulis descripta que per Curiam fuerant supplicata et quod per dominum Regem non fuere concessa obmissis intricacionibus verborum solum pro explicacione intencionis Provisorum dictorum suplicant Provisores jamdicti quatenus illustrissima domina Regina memorie recomendet quomodo in capitulis provisionum Gravaminum multe clausule describuntur et quomodo est postulatum in una quod domino Regi placeret comittere novem aut maiori parti eorum cognicionem et provisionem Gravaminum, etc. Dando eis et maiori parti dum tamen essent de et per dominum Regem nominati unus et de quolibet Brachio alius plenariam potestatem. Et quod dominus Rex respondet quod *mana et comana Bernardus de Galbis et Speranteindeo,* etc., nominando alios quod provideant per justiciam dicta Gravamina *servades les forma e manera en los dits capitols contengudes.* Et attendat si placet sue excellencie si jurediccio illa data predictis qui sunt numero novem cum fuerit petita eis et maiori parti eorum dari si est forma illius jurediccionis illa quam assumit jurediccio in modo dandi scilicet omnibus vel maiori

parti est enim sic formata quod licet omnibus sit data et cuilibet, exercicium tamen illius jurediccionis potest explicari per omnes vel per maiorem partem eorum et ita est residet illa jurediccio cum suo exercicio tam in omnibus simul quam in maiori parte eorumdem et sic sub hac forma extitit postulata et per Principem concessa predictis novem nominatis et non dicit omnibus novem sed sic loquitur Princeps nominando eos sigillatim dicit *als quals mana e comana*, etc., et non dicit *als qua[l]s tots ensemps* vel etiam non dicit simpliciter *als quals tots*, sed dicit *als quals mana e comana*, etc. Restat ergo quod cum hiis que secuntur in eius responsione exprimit sub qua forma et sub quo modo confert eis dicens *servades les forma e manera en los capitols contengudes*, sed illa forma est expressa cum jurediccione a contrahentibus postulata videlicet quod conferatur illis novem nominatis vel maiori parti eorumdem, restat ergo quod dominus Rex refferendo se ad formam capitulorum in jurediccione datam id voluit concedere ab aperto scilicet dictis nominatis et maiori parti eorumdem. Et quod hic fuerit sensus suus ex hiis que postea fuere sequta clare mostratur nam in comissione quam facit dictis judicibus inferendo capitula Gravaminum in eadem in quibus capitulis est clausula antedicta expressa quod comittebant dictis novem et maiori parti eorum jurediccionem predictam. Quis nam poterit igitur talia affirmare cum a contrahentibus scilicet a domino Principe dictam comissionem cum insercione capitulorum predictorum signante et tradente et per Curiam seu deputatos per eam ad recipiendum recipiente talis et causa clara fuerit dictorum verborum interpretacio facta eorum enim contrahencium quibus fuit datum condere, fuit utique datum et interpretari et sic tacere debet fischus talia asserens seu affirmans.

Et maxime quia dicta regia comissio fuit per excellenciam reginalem in hac Curia ad supplicacionem Curie et per actum Curie canonizata fuit namque ampliata et etiam supletus omnis deffectus in ea et hec omnia fuere jurata per illustrissimam dominam Reginam et etiam fuit ipsa comissio super dictis capitulis Gravaminum ad supplicacionem Curie ordinata et eciam in Curia publica tradita cum insercione capituli cuius vigore dicta comissio fuit facta. Et per Curiam acceptata cum multiplici graciarum accione tenendo se pro contenta de illa cum fuisset talis qualis fuerat jam promissa multa alia circa jurediccionem dictis Provisoribus et maiori parti eorumdem traditam dici possent sed hec dumtaxat ad mostrandum aliqua motiva Provisorum quomodo fisci Procurator audientes illudit salva reverencia reginali descripta existunt. Et sic jam non est dicendum quod comissiones predicte date pro exe-

qucione capitulorum et cum insercione eorum non fuerint promisse et jurate per dominum Regem ac eciam per dominam Reginam cum ea sic fuere in contractu deducta ac eciam eis vigore secuta et exequtata. Cum quamlibet comissio ex actu Curie et responsionibus eidem factis sit processa et sic verba in illis posita inmutabilia sunt per jam dicta et potestas per eas translata irrevocabilis jam existit.

Et eciam alia clausula in dictis capitulis posita que est provisione jurediccio valeret perire cum providet quod in casu defficientis Provisoris dictus Rex provideat de alio cum consilio et consensu aliorum superstitum Provisorum licet dicatur per fischum quod non fuit concessa per dominum Regem attamen illud est instandum et nonne est verum quod dominus Rex ultra specifice in responsione contenta multa ex dictis capitulis exequtavit, voluit enim quod juxta formam dictorum capitulorum Cancellarius juraret et Vicecancellarius et prothonotarius juramentum et homagium prestiterunt prout realiter de mandato eiusdem fecerunt cum esset una clausula in eisdem quod illi jurarent quod expedirent quascumque provisiones per dictos Provisores fiendas et sic dominus Rex illam clausulam sub illis verbis in responsione appositis, servatis modo et forma in capitulis contenta intellexisse credidit ut apperte mostravit. Quid plura? Cum in eisdem capitulis contineatur quod Gubernatores et ceteri officiales ordinarii facerent sacramentum et homagium de exequendo quecumque per dictos Provisores providenda ita in presenti Curia per dictam illustrissimam dominam Reginam fuit exequtatum ad unguem cognovit ergo ipsa illustrissima domina Regina quod sub modo et forma in responsione regia contentis veniebat et clausula antedicta de sacramento et homagio prestandis per ordinarios antedictos. Preterea in dictis capitulis continetur quod Provisores prestarent sacramentum ecclesiastici, et seculares sacramentum et homagium juxta tenorem ipsorum capitulorum et ipsa eadem illustrissima domina Regina in publica Curia intelligendo responsionem regiam: hoc amplexus sub illis verbis, servatis modo et forma in capitulis contentis mandavit per illos dictam securitatem prestari quorum multi in Curia et aliqui extra Curiam juxta formam capitulorum predictorum utique prestiterunt.

Nec minus pratichando clausulam antedictam que pro conservacione jurisdiccionis date eisdem in capitulis fuit apposita videlicet quod in locum deficiente fieret subrogacio ipsa eadem excellentissima domina Regina intelligendo quod sub illis verbis in responsione contentis, videlicet, servatis modo et forma in dictis capitulis appositis, etc. Eciam dicta clausula comprehendatur quociens aliquis de Provisoribus defecit

providendo juxta clausulam dictorum capitulorum infra decem dies vocabit ceteros Provisores et ab eis exquisito consilio et consensu provisit semel et bis et ter et eciam quater et quociens casus occurrit, quis ergo nunch Procurator fischalis vel alius vult ista sic intelligere extra sensum contrahencium predictorum et pervertere sensum verborum in responsione regia utique positorum extra mentem domini Regis et ipsius illustrissime domine Regine qui eorum clemencia bona fide et sine enganno intellexerunt, supplicant ergo Provisores predicti quatenus a justissima domina Regina talia sibi blandicia adducentes digne non admittat cum sensus dictorum capitulorum per ea que pratichata existunt notabiliter sit expressus et assistentibus sibi multum honorabili et provido viro Vicecancellario et aliis consiliariis, tam domini Regis quam suis hec omnia pratichata existunt et consequenter clarissime interpretata et per talem que vicem regiam et locumtenentem generalem nunc habet cum facultate plenissima condendi legem et Curias celebrandi.

Sed etiam pro Deo attendant qui consilium illustrissime domine Regine conferunt si clausula in dictis capitulis contenta scilicet quod advocati fischales et etiam Procuratores fischales priusquam admittantur habeant juramenta et homagia quod maliciose non, etc. Et nonne tam per dominam Reginam quam per eius notabile consilium pratichata clausula antedicta et sic per eos intelligebatur expresse quod per responsionem regiam sub illis verbis, servatis modo et forma in capitulis contenta, dicta claus[ul]a est comprehensa.

Et si ad alia in dicta littera reginali contenta et pro parte fisci pretensa attendatur, scilicet quod Provisores Gravaminum sunt delegati ad certam specialem causarum et quod declinata eorum jurediccione de illa declinatoria non cognoscunt, et dicti Provisores brevissime expedientes hunc passum dicunt quod salva reverencia reginali nec jura et minus doctorum doctrine hec senciunt quinimo visa est concordia doctorum super hac materia scribencium per quam in casu nostro determinant prout extitit per Provisores utique interloqutum pariter et provisum. Est tamen verum quod Provisores jamdicti, duce domino sic incedent quod per prius viso quolibet Gravamine singulariter et distincte videbunt an sit tale quod ad eorum cognicionem pertineat attentis omnibus que fuerint attendenda et illa que non reperient ad eorum cognicionem pertinere ab eorum judicio et cognicione repellent, cetera autem admittent et auditis partibus et instructo negocio prout decet aut ponent scilencium ponenti Gravamen si justicia hoc expostulat aut alias providebunt eidem justicia mediante.

Et cum omnes dicti Provisores sint naturales et subditi vassalli domini Regis ea qua maiori providencia poterunt jura regia ac patrimonium regium salvis eorum consciencíis conservabunt est enim eis dictum hec omnia providere semper justicia mediante.

Ex hiis omnibus concluditur evidenter quod illaciones quas fischus asserit et illustrissima domina Regina retulit in literis antedictis locum minime vendicare processerunt, namque Provisores predicti juxta potestatem per actus Curiarum eis datam nam et comissiones non graciose sed in vim contractus eisdem facte fuere et quitquid in eis continetur nichil aliud est quam id quod per execucionem contractus fuit deductum ut hec ex jamdictis clarissime sunt monstrata. Et consequenter verbum, *plenarie vices nostras* et verbum *plenum posse* et similia per actum Curie et contractum fuere sequta. Et sic revocacio vel alius actus contractus comissionibus antedictis in totum vel in partem, salva reverencia reginali, maxime cum fierent contra cartam juste et secundum execucionem contractus in Curia generali impetratam et concessam nullius sunt valoris nec servanda existunt, tam de jure comuni quam eciam juxta constituciones Cathalonie generales que omnia locum habent quitquid idem Procurator fischalis asseruit contra eas.

Ad ea vero que excellentissima domina Regina in viam reduccionis memorie ipsis Provisoribus scripsit satis per jam dicta satisfactum existit nam consideratis et ponderatis premissis non contemptum sed obedienciam Provisores mostrarunt in hiis que processa fuere. Preceptum enim eis factum medio juramento et per laycos mediis juramento et homagio roboratum quod ex certa sciencia et voluntate clara et juxta Deo et rey publice promissa obtime regulata ut obedientes Deo et Principi observarunt cetera autem adversancia eis non credunt nec credere possunt de mente ac voluntate tantorum Principis et Principisse christianisssimorum et Deum timencium processisse nec in numerum procedere ullo modo. Item, habuerunt et habent memorie jurediccionem ac potestatem collatas eisdem et in anantatis et processis non potestatis carenciam sed habent plenariam providerunt non obstante deffectu numeri pro parte fisci pretense prout interloqutum jam fuit.

Et cum excellentissima domina Regina memorie reducit quod complementum numeri teste Deo absque culpa vel facto eius non fuit secutum.

Dicunt Provisores predicti quod semper cum humili et subiecta reverencia reginali veritas est quod ipsi per eius excellenciam fuerunt vocati ut irent ad villam *Molendinorum Regalium* ubi ipsa tunc erat pro dando consillium et consensum in provisione fienda in locum honora-

bilis Francisci Servent quondam qui fuerat de per dictum dominum Regem nominatus comprovisor qui Provisores eius obediendo mandatis cum tunc non essent inclusi fuerunt coram magestate eiusdem. Et adhibitis per suam dominacionem multum honorabilibus et providis viris Vicecancellario et Gubernatore Cathalonie ex mandato et partis eiusdem locuti fuerunt cuius Provisoribus antedictis et explicatis aliquibus verbis que hic non curantur referri facta nominacione honorabilis Petri Rexach fuit concordatum prout jam alias scilicet cum fuit facta subrogacio in locum honorabilis Bernardi de Galbis de persona Francisci Amenla quod non videbatur eis ipsum dictum honorabilem Petrum Rexach debere subrogari et quod eorum consciencie non declinabant in eo attento maxime quia jam alias renuerant dare consilium et consensum in eo ut prefertur et per ipsam dominam Reginam admissum et quod preterea pervenerat dicta domina Regina tunc ad provisionem faciendam de dicto Francischo Amenla in quo consilium prebuerant pariter et consensum. Tandem quod venientibus et existentibus Provisoribus antedictis coram excellentissima domina Regina petente consilium et consensum de provisione fienda nominando predictum honorabilem Petrum Rexach fuit igitur responsum eidem supplicando dominacioni sue quatinus numerum personarum dignaretur ampliare ut sic possent libere et cum bona consciencia consulere et consentire, sua tamen excellencia hoc renuit facere. Atamen plures alios eciam consiliarios doctores abtos et sufficientes nominare tunc potuisset prout eidem fuit tunc expositum et supplicatum et licet tunc dixerit clemencia sua quod non stabat per eam. Atamen similiter extitit tunc responsum eidem quod eciam nec per Provisores quoniam non venerunt alia de causa ad suam dominacionem et sic erant presto consultum et consentire quociens numerum ampliaret de personis ydoneis et in quibus eorum consciencie quietarentur. Atamen eius excellencia nominate alium nisi Baiulum generalem Cathalonie renuit ab aperto qui Baiulus generalis eciam iam alias in alia provisione facta de persona dicti Francisci Amenla in locum dicti honorabilis Bernardi de Gualbis fuit repulsus et enim plusquam inconveniens videbatur quod Baiulus generalis ex factis cuius plura sunt data asserta Gravamina judex esset et ita facto instrumento medio dicti Provisores a conspectu dicte domine Regine data licencia surrexerunt. Est eciam verum quod incontinenti dicti multum honorabiles Vicecancellarius et Gubernator ad partem cum aliquibus de Provisoribus antedictis fuere loquti et conferens de predictis idem multum honorabilis Vicecancellarius dixit presentibus aliquibus de Provisoribus antedictis videlicet Petro Maleti deccano Barchinone et

Vincencio Padriça quod secundum videre suum bona esset provisio de persona honorabilis Bartholomei Servent consiliarii regii ac dicte domine Regine. Et predicti Provisores saltem duo dixerunt quod eciam videretur eisdem et quod libenter conferrent cum aliis comprovisoribus ibidem existentibus et credebant quod eorum consciencie conquiescerent in eodem et tunch dixit Vicecancellarius antedictus quod bonum esset et quod postea essent coram domina Regina quia forte fieret concordia de eodem Bartholomeo. Tunc autem Provisores predicti quia erat paratus locus ubi hospitabantur in loco Sancti Felicis remearunt ad illum. Et cum hec fuissent relata omnes alii conprovisores dixerunt quod libenter consulerent et eciam consentirent in persona dicti honorabilis Bartholomei Servent. Et quia erat magna pluvia et ora valde declinata concordarunt quod litteratorie dictis multum honorabilibus Vicecancellario et Gubernatori intimarentur predicta et ita factum extitit, fuit namque facta litera de omnium Provisorum voluntate manu dicti Petri Maleti decani scripta et missa dictis multum honorabilibus Vicecancellario et Gubernatori predictis per Petrum Poncii portarium officii Provisorum dictorum que litera continebat quod omnes erant concordes Provisores jamdicti dare consilium et prebere consensum in provisione fienda de persona dicti honorabilis Bartholomei Servent qui portarius retulit se literam predictis honorabilibus Vicecancellario et Gubernatori dedisse et fuit datum responsum eidem quod sequenti tunch die domina Regina responderet eisdem et hec omnia infra dictos decem dies fuere sic gesta. Videat igitur excellentissima domina Regina si culpa aliqua remansit in Provisoribus antedictis quibus non est congruum disputare de personis sed solum secundum eorum conscienciam puram habent consulere et demum consentire provenit enim eorum potestas consulendi ex contractu inter dominum Regem et Curiam celebrato et etiam quia nulla pressumpcio esse posset quod contrahentes voluissent quod eorum consilium et consensus disputari haberent ne averterentur a principali proposito judicandi. Preterea quia consilium dederunt et eciam consensum in persona dicti Bartholomei Servent consiliarii domini Regis et eciam domine Regine et forcius advocati fischalis in causis Gravaminum electi per suam dominacionem sicuti etiam erat electus dictus honorabilis Petrus Rexach. Et super his tanquam veris consideratur qualis culpa Provisoribus impingi valeat modo quoquo credunt enim Deo, Principi et toti mundo ab omni culpa inmunes, ad id vero quod dicitur quod ipsa excellentissima domina Regina non astringitur habere consilium, etc., sua excellencia scit quid agendum, veritas est tamen quod in similibus ipsa pratichabit capitulum seu clausulam

capituli antedicti ut jam superius est deductum nam quantum tangit jurediccionem eorum nichil obest deffectus noveni ut jam extitit interlocutum et maxime quia fuit semel completus numerus novem et morte dicti honorabilis Francisci Servent defecit unus. Et cum remaneat maior pars et in illa maiori parte sunt duo de nominatis pro parte regia et ceteri de aliis Brachiis illa maior pars que remansit procedere potest ut facit juxta comissionis et potestatis traditam eis formam, verum tamen volentes numerum esse completum ne in futurum eorum jurediccio seu potestas perire possit cum jam pro dolor, fere pervenit ad casum eciam humiliter suplicant clemencie dicte domine Regine quatenus providere velit servando ea que servanda existunt in provisione fienda, est enim proprium officio reginali in talibus providere et maxime quia de porcione regia deficit de presenti, esset namque maximum eorum solamen quod numerum omnium haberent completum modo debito et honesto.

Non igitur premissis attentis Provisores predicti ab infausto limine retroire opportet ut asserit ipse fischus quem non sunt inquissi quia vias chatholicas, juridicas et honestas perpetuo comearunt et minus salva reverencia reginali est eisdem aliqua cominacio facienda sed per eius excellenciam veniunt utique comendandi cum per illustrissimum dominum Regem et per suam celsitudinem et per eos Provisores de ipsorum illustrissimorum Principis et Principisse promissa ac jurata et dictis Provisoribus tam honeste mandata observare student credentes taliter se habere quod nichil fecerint faciunt atque facient ultra ea quam ad eos dignoscitur pertinere ea, duce Deo. Et quia eciam ipsa excellentisima domina Regina non vult tangere ut optima christiana ea que promissa tam per dominum Regem quam per eam existunt in hoc utique jam concordant confidentes in domino quod taliter in agendis se habebunt quod Deo et eorum Principi ac reipublice justam intendunt reddere racionem, supplicando eidem excellencie reginali quatenus omnia considerando confidenter speret a dictis Provisoribus quod justum et racionabile fiendum existat, nomine namque Provisores prefati quod in eis residet cura, tam patrimonii regii quam eciam jurium suorum, quantum ad eorum officium est donatum et quod sunt veri et naturales subditi et vassalli. Et multi eorum pratici de juribus et preheminenciis regiis aliis oppinionibus omnino retroiectis offerentes se tanquam humiles et subiecti corone regie et eidem clemencie omnia que honeste facere poterunt semper peragere animose requirentes Provisores predicti responsionem presentem inseri ad finem presentacionis dicte litere reginalis per vos notarium.

Requesta e protest fet per lo Sindich de Barchinona a mossen Jacme Calliç.

(Está en blanco todo lo que sigue en este folio.)

Resposta feta per lo dit mossen Jacme Calliç a la requesta a ell feta per lo Sindich de Barchinona.

A la requesta e protestacio feta per lo honrat en Johan de Fontcuberta notari e sindich de la ciutat de Barchinona al dit Jacme Calliç jurista e cavaller, respon lo dit Jacme Calliç que lo dit honrat Sindich no ignora com sia notori en Barchinona que la molt excellent Senyora la Senyora Reyna pretenent que los provehidors de greuges procehien preter e contra forma de lur poder; per ço, com no volien dar lur consell e consentiment en la nominacio e eleccio per la dita Senyora feta del honorable micer Pere Rexach doctor en leys en conprovehidor de greuges en loch de micer Francesch Sirvent *quondam*, ab dues letres la una signada de sa propria ma e del honorable micer Johan de Funes Vicicanceller seu e laltre del dit honorable Vicicanceller seu, ha inhibits los dits provehidors que en la provisio dels dits greuges no proceesquen axi com pretenia que procehissen preter e contra forma de la dita comissio lur decernent irrit e va si lo contrari feyen. E com los dits provehidors pretenessen que les dites inhibicions nos devien fer segons forma de la lur comissio e poder, la dita molt excellent Senyora Reyna en son plen consell dos jorns abans de Nadal ab sa sentencia pronuncia e declara citats e appellats los dits provehidors les dites inhibicions valer e tenir e los dits provehidors esser tenguts a observacio de aquellas segons que aquestes coses e altres largament se apparen per actes publichs e la qual sentencia es passada en cosa jutiada tant com toca los dits provehidors com non hagen supplicat. Per ço, lo dit Jacme Caliç del dia de la promulgacio de la dita sentencia ença no ha volgut procehir ab los altres honorables conprovehidors de greuges ne venir contra la dita sentencia per que lo dit honorable Sindich procur e fassa que la dita Senyora Reyna revoch les dites inhibicions e sentencia o que los altres honorables conprovehidors de greuges donen lur consell e consentiment en la nominacio e eleccio feta per la dita Senyora Reyna en conprovehidor del honorable micer Pere Rexach segons lo dit Jacme Caliç ab carta publica ley ha ja donat e que admeten aquell en conpro-

vehidor ab ells ensemps segons lo dit Jacme Caliç es stat e es prest de admetre .v. meses ha passats poch menys e de fet fora stat admes, si lo dit Jacme Caliç ne fos stat creegut segons que es notori en Barchinona e feta la admissio del dit micer Rexach com cessara o ces la causa de les dites inhibicions e sentencia cessara lo efecte de les inhibicions e sentencia o feta la dita revocacio per la dita Senyora Reyna lo dit Jacme Caliç es prest e apparellat concordablament ab sos honorables conprovehidors de greuges en la dita provisio de greuges entendre e procehir e protesta que no ha stat ne stara per ell que la dita provisio dels dits greuges nos sia feta nes fassa daquiavant com lo dit Jacme Caliç ha justa excusacio atteses les dites inhibicions e sentencia fetes e promulgada per la dita Senyora Reyna ab gran consell de reverents prelats, bisbes, cavallers, juristes e doctors entre ells quals segons se diu es stat lo reverent patriarcha e bisbe de Barchinona, la qual Senyora Reyna ha jurats los capitols e poder dels dits provehidors e los altres consellers seus jurats e prestats sagrament e homanatge segons lo dit Jacme Caliç lo ha prestat per que lo dit Jacme Caliç no vol innitir a sa propria prudencia ans li basta que visque en la fe, forma e creensa que son propri Rey e senyor natural e son propri bisbe viuen e tenir e servar so que ells jutgen ne li manen qui son strets ab propri jurament aço que ell es stret ne a ell se pertany recalsitrar o no obtemperar mas si obeyr. E aquesta resposta fa e dona lo dit Jacme Caliç a la dita requesta e protestacio feta per lo dit Sindich e per qualsevol adherents seus. *De quibus,* etc., *tot quot,* etc., *per vos notarium,* etc. [1]

[1] Aquí termina el texto del cuaderno, restando en blanco más de dos tercios del folio 54 v. Siguen interpoladas dos hojas sueltas.

CORTES DE TORTOSA DE 1429-30

(Apéndice al tomo XIV.)

Capitols de Justicia del libre de diuerses formes de Justicia.

Translat pres dels capitols de Justicia e altres ordonats per les deuyt persones deius prop nomenades eletes per la Cort general del Principat començada en la ciutat de Tortosa e en maior part continuada e celebrada per lo dit molt alt Senyor Rey don Alfonso e en laltra e maior part per la dita molt alta Senyora Reyna dona Maria com a lochtinent dessus e deius dita ab acte pero de la dita Cort, ço es, en part en la fi del any MCCCCXXIX. que fo principiada, e en part en lany subseguint MCCCCXXX. Los quals capitols foren comunicats ab grans discrasies e varies oppinions als consellers del dit Senyor Rey segons appar quasi en la fi del Proces comu [1] *de la dita Cort per seria de algunes cedules en aquell insertades sots kanalars de XV e de XXII del mes de març del prop dit any MCCCCXXX.*

E foren les dites XVIII persones les seguents, ço es, los reuerents, nobles e honorables:

Per lo Braç ecclesiastich.

En Domingo de Leyda.. . . . . } Bisbes.
Nandreu de Gerona. . . . . }

Frare Luis de Gualbes, Prior de Cathalunya del Orde de la Milicia de Sent Johan de Jherusalem.

Frare Johan Abbat de Sent Cugat de Valles.

Maestre Phelip de Malla per lo capitol de la Seu de Barchinona Sindich e Procurador.

Micer Johan de Palomar per lo bisbe de Barchinona.

Per lo Braç militar.

Mossen Bernat Galceran de Pinos Vezcomte Dilla e de Canet.

Mossen Huc de Mur.

[1] Este proceso está publicado en el tomo XIV de la colección de la Academia.

Mossen Guillem Ermengol.
Mossen Jacme March.
En Bertran de Vilafranca, e
En Berenguer de Copons, donzells.

Per lo Braç reyal.

En Johan Ros e.. . . . . } Dos dels Sindichs de Barchinona.
Micer Vicens Pedrissa.. . . . . }
En Nicholau Gralla un dels Sindichs de Leyda.
En Lorens Rodon un dels Sindichs de Perpenya.
Micer Johan Segura un dels Sindichs de Tortosa.
E Nanthoni Dodena Sindich de Cervera.

Los quals capitols son del tenor seguent:

A

Molt alt e molt excellent Princep e Senyor:

Com per la present Cort en la primera supplicacio a vostra molt alta senyoria presentada sia stat supplicat que per tal que del regiment del dit Principat a nostre Senyor Deu per lo qual principats e regits puixats donar bon compte e prouocar aquell en vostra proteccio e aiuda hoc encara per donar repos e consolacio als vostres pobles vos plagues redreçar la Justicia qui es vida e conseruacio de tot lo cors publich. Reparant los greuges fet e fahent ordinacions bones e saludables al dit Principat, segons en apres per la dita Cort hauda plenera deliberacio seria stesament explicat. E a vos, Senyor, per vostra clemencia haia plagut respondre a la dita Cort molt benignament que a vos plau redreçar la Justicia e prouehir e ordonar a tot benauenir del dit Principat e per reparar los greuges sien stats donats per vos, Senyor, ab consentiment e voluntat de la Cort certs prouehidors segons en lo acte de Cort daquen fet al qual se refir es largament contengut. E axi al present resta lo segon cap de la dita supplicacio qui concerneix statuir e ordenar ordinacions saludables a ben de la cosa publica del dit Principat. Per tal la dita Cort explicant lo dit cap o article humilment presenta a vostra molt alta senyoria los capitols deius scrits supplicant molt humilment sia de vostra merce consentir e atorgar aquells e fer ne leys perpetuals e constitucions generals de Cathalunya de aquella fermetat, efficacia e valor que son les altres constitucions del dit Principat de Cathalunya.

Que de certes persones sia consell format e aquelles administren la Justicia.

I. Primerament, Senyor molt alt e molt excellent, com rahonablement sia arbitrador que la Justicia en lo dit Principat sia ben redreçada, regida e gouernada si lo vostre sacre consistori qui ha esser la font de aquella deriuant en tots los inferiors consistoris e la regla ab la qual han esser reglats, redreçats e ordonats tots los actes dels inferiors es ben ordonar si juxta la forma del comendable consell donat per Getro a Moyses gra[n] profeta e duc del poble de Deu es posat en mans de homens virtuosos tements Deu en los quals sia veritat e auorresquen auaricia per tal, Senyor molt alt, placia a vostra molt alta senyoria que sien elets juristes de bona fama, consciencia e sciencia cert nombre los quals stant vos, Senyor, en Cathalunya seguen en la vostra audiencia e sots presidencia dels vostres Canceller e Vicicanceller spatxen les causes e plets segons que deius. E sien consell de justicia de vos, Senyor, ab lo qual consell e no sens aquell los dits Canceller e Vicicanceller proseesquen e absent vos, Senyor, de Cathalunya romanguen consell format de vos, Senyor, sots presidencia de algun de ells al qual consell puixe esser haud recors per totes e qualseuol causes, formes e maneres er e en les quals pot esser haut recors a vos, Senyor. E espatxaran totsp los actes fahedors prouisions e sentencies en nom e veu de vos, Senyor, e ab segell vostre. E que vos, Senyor, en virtut de constitucio e ley paccionada atorguets e cometats al dit consell o a la maior part de aquell plena jurediccio de prouehir e decisir e determenar tots e sengles actes e causes de justicia. Declarat e entes que vos, Senyor, ordonets que fora lo dit Principat nos pusca tractar alguna causa encara que sia de pubills o de vidues o de altres qualseuol miserables persones ne encara patrimonials o deuallants de priuilegis ans totes aquelles absent vos, Senyor, del dit Principat hagen esser conegudes, prouehides e determenades per lo dit consell. Encara que per vos, Senyor, stant en Cathalunya hi fos prouehit o pronunciat en penyas [1] supplicacio en vostra audiencia o consell o deuant jutge delegat per vos, Senyor, com lo dit consell represent la vostra reyal dignitat.

[1] *E en penjàs.*

Que dels Usatges AUCTORITATE ET ROGATU *et* SIMILI MODO *lo dit consell no hage a fer en certa forma.*

II. E per tolre tot dubte vos placia ordonar que si en virtut del Usatge AUCTORITATE ET ROGATU o de SIMILI MODO se ha a procehir o enantar contra algun o bens de aquell que la informacio dels fets per los quals lo dit enantament se haura a fer se haia a reebre per lo dit consell o algun de aquell lo qual si sera necessari vage en algun loch hon mils se pusca pendre e saber la veritat. E apres vista aquella sia scrit a vos, Senyor, per lo dit consell ço que a aquell sia vist. E vos, Senyor, prouehiscats en los dits actes segons sera acordat per lo dit consell.

Que de sentencia promulgada per lo dit consell sia supplicat al dit consell e encara dels gouernadors e altres officials.

III. Mes auant vos placia statuir e ordonar que si e en cas que algun se digues agreujat de alguna prouisio, decisio, determinacio, sentencia interloqutoria o diffinitiva fetes e dades per lo dit consell que en aquell cas pusca esser supplicat al dit consell lo qual recensit lo negoci hi proueescha en tota justicia. E que puixen conexer e determenar totes causes encara que sien de actes dels quals sie haut recors del gouernador o portants veus e de qualseuol veguers, batles e officials, vulles de coses per ells prouehides o jutgades, vulles per crims o delictes o quaix o contractes o quaix per los dits officials comeses o contractats e lurs persones condempnar e les condempnacions exequtar o fer exequtar.

Com se distribuiran les causes entre aquells e apres com si prouehira.

IV. Lo dit consell tractara les causes e negocis en aquesta forma que seran distribuits entre los del dit nombre a collegir los processos entre tots ells tots los negocis. E quant lo proces sera cullit sera portat en lo consell per fer relacio per aquell quil haura cullit; e feta relacio los aduocats de les parts sis volran, disputaran lo negoci e apres acordara lo consell e fara la prouisio o ordonara la sentencia segons sera acordat.

En quina forma seran salariats ne per qui ne de quin temps los del dit consell.

V. Item, Senyor, vos placia consemblantment statuir e ordonar que los salaris de les causes qui segons constitucions de Cathalunya deuen esser pagats sien reebuts per alguna persona, la qual per a la dita recepcio sera eleta per los Diputats del gen[er]al de Cathalunya e liurats al dit general segons son les altres peccunies del dit general. E per lo dit general sera pagat lo salari de les dites persones en quatre pagues lany, ço es, de tres en tres meses a cascun dels dits juristes *(en blanco)* lliures. Declarat que los dits juristes se hage[n] aiuntar cascun dia juridich per entendre los dits negocis e aquell o aquells qui y defalliran sien priuats de la porcio del salari per lo temps que y falliran si donchs no eren empatxats per malaltia.

De la seguretat que han a fer.

VI. Juraran e prestaran homenatge los dits juristes en la entrada de llur offici solemnament que be e leyalment e ab subirana diligencia se hauran en tot ço que sia pertinent a lur offici, tot odi, amor, fauor e temor foragitats e que no pendran dò ne seruey gran ne poch ne obligacio de algu littigant o de altre per ell directament o indirecta. E si algu ho fara sia priuat del offici ab tota e perpetua infamia. E que no pendran aduocacio ne daran consell en causa o plet algu nen pendran altre offici o administracio publica o priuada sots la dita pena.

En quina forma se elegiran los qui defalliran.

VII. Deffallint la un dels dits juristes del dit consell per mort o per qualseuol altre cas, causa, raho o occasio los restants sots virtut dels dits jurament e homenatge elegiran altre en loch del deffallit qui sia home de bona fama, consciencia e sciencia segons Deu e lur bona consciencia. E lo qual haia studiat almenys per nou anys en studi general e praticat per .v. anys. E axi tota hora que algun de aquells deffallira. Declarat empero que per lo deffalliment daquell del nombre del dit consell e encara en lo temps ques tardara fer eleccio de aquell e que no sia asociat al collegi de aquells los romanents no saturen ne cessen prouehir axi com si tots eren presents e non falgues algu pus la maior part del dit nombre hi sien.

Que tots los officials hagen exequtar tot ço que per lo dit consell sera determenat.

VIII. E per maior fermetat de les coses dessus dites placia a vos, Senyor, statuir que tots e sengles officials reyals del dit Principet hagen a exequtar totes prouisions e sentencies diffinitives e interloqutories per lo dit consell en la forma dessus dita fetes e donades. E de aço hagen a fer sagrament e homenatge e que de aquelles no sien tenguts a la Taula, e on los dits officials o algun dells no exequtauen ço que manat lus seria per lo dit consell en veu e nom vostre Senyor que fossen hauts per priuats del offici *ipso facto,* e per aytal sien publicats encontinent per aquells officials als quals per lo dit consell sera manat sots virtut dels dits sagrament e homenatge per ells lauors prestats e encara sots la pena de la priuacio dels dits lurs officis.

Quin dret de segell se pagara per les sentencies.

IX. Molt alt Princep e Senyor: Com sobre lo dret del segell aytant com toca prouisions de justicia sia stilat en la vostra scriuania pagar .v. sous les persones priuades e les universitats .x. sous. E sobre les sentencies en vostra audiencia axi interloqutories com diffinitiues no y haia certa tatxa ans auegades per los prothonotaris vostres e lochtinents e secretaris sia exhigit dret de segell molt gran e excessiu, entant que auegades se sdeue que la part obtinent la sentencia no ha tant fruyt de aquella com se paga per lo dit dret de segell, maiorment com la causa sera de gran valor e los bens en los quals se deu fer la exequcio sien de pocha valor. E encara que multipliquen salaris e dret de segell per multiplicades sentencies. Per reglar aquell dret placia a vostra senyoria statuir que lo dit dret de segell sia pagat haut sguard a la valua de les causes si son interloqutories sabents natura de diffinitiua o vertaderes diffinitiues, ço es tals que donen fi al negoci sobre lo qual seran promulgades a raho de *(en blanco)* diners per lliura. E que aquesta tatxa sia pagada e no mes auant, declarat que no puixe passar terme del salari del jutge de la causa. Encara que la causa fos de qualseuol quantitat per gran que sia. E que lo obtinent no puixe esser forçat de traure la sentencia en forma publica tro a tant hage obtenguda tal diffinitiua que per supplicacio no sper esser reuocada en tot o en part.

Que los lochtinents de Batle general e Procurador reyals sien hauts per comissaris, exceptat en certs lochs.

X. Item, Senyor, com sia constitucio feta per la molt illustre Senyora Reyna dona Maria consort e lochtinent general vostre en la Cort celebrada en la ciutat de Barchinona de plena potestat fulsida e per vostra senyoria lohada, aprouada, fermada e jurada per la qual es prouehit que comissaris no sien tramesos per lo Principat de Cathalunya per qualseuol nom designats. E circunuenint la ley de la terra lo vostre Batle general de Cathalunya e lo Procurador reyal dels Comtats de Rossello e de Cerdanya hagen fets e creats diuerses lochtinents afermant que no son comissaris ans son lochtinents lurs. Per ço, molt alt Senyor, supplica la dita Cort que per vostra gran senyoria sien leuats e tolts tots lochtinents de batles e de procuradors reyals per aquells creats, e que daquiauant sia prouehit que tals lochtinents nos fassen e per tolre tot dubte declarar en quals ciutats ne stiguen, ço es, en los caps de les vegueries, exceptat en aquelles on haia Batle regent loffici del patrimoni reyal axi com es en les ciutats de Leyda e de Tortosa axi que solament los dits Batle general e Procurador reyal en lurs persones e dels lurs lochtinents en los dits lochs haien exercir los officis a ells pertanyents e no per algun altre, ans tot altre, vulles per nom de lochtinent o de altre qualseuol nom nomenat sia haut per comissari e prohibit axi com a comissari usar en lo dit Principat de Cathalunya.

Que tot castell termenat haia tota jurediccio ciuil, etc.

XI. Com segons los Usatges de Barchinona e constitucions de Cathalunya conformes a dret comu e bona raho los senyors dels castells e lochs termenats haien tota jurediccio ciuil e criminal fins a mort e mutilacio de membres o deformitat de cara. E sien per molts temps a ença grans e quaix inmortals plets e questions suscitats duyts e manats entre lo fisch o Procurador de vostra patrimoni reyal o encara lo Batle general de Cathalunya o Procurador reyal dels Comtats de Rossello e de Cerdanya duna part e los senyors alodials dels dits castells e lochs termenats de la altra, sobre la specia de jurediccio a vos en los dits castells e lochs termenats pertanyent, per donar repos a vostres sots meses del dit Principat e los dits plets cessar en tota manera, placia a la vostra gran senyoria interpretant e declarant los dits Usatges e constitucions ordenar e statuir que daquiauant en tot castell o loch termenat en lo

qual vos, Senyor, haiats alta jurediccio e lo qual no sia situat dins terme de algun castell, lo qual sia de Sgleya baro, caualler, hom de paratge, ciutada o altra qualseuol persona lo Senyor del dit castell o loch termenat per ço com es castell o loch termenat haia tota jurediccio ciuil e encara criminal pus que del fet o crim daquell nos dege imposar per justicia pena de mort o de mutilacio de membres.

Que de tots actes ciuils e criminals hagen a conexer los officials ordinaris e no lo Batle general, etc.

XII. Item, Senyor, vos placia ordonar e statuir quels dits Batle general de Cathalunya e Procurador reyal de Rossello e de Cerdanya no pusquen conexer de alguns actes ciuils ne criminals ans haien a conexer de aquells los vostres officials reyals ordinaris dels dits Principat e Comtats encara que fos causa de patrimoni vostre reyal. Si donchs no son de leudes, causes [1] e drets emphiteoticaris e feudals encara que expressa comissio lus en sia feta per vostra senyoria daltres fets no enten la dita Cort supplicar que per part vostra no puixa instar deuant jutges competents totes coses les quals sien conseruacio de vostre patrimoni reyal e dels drets a vostra gran senyoria pertanyents e encara en instar contra tots delinquents totes species de crims e proseguir aquells dels quals a vostra gran senyoria se pertanga la conexença e punicio.

Que en los dits castells termenats no y hage Batle reyal ans la jurediccio criminal hage [esser] regida per lo Veguer.

XIII. Item, per tolre multitud de plets los quals per imposar o crear batles e altres officials reyals en los dits lochs son per molts dies suscitats, com sia per disposicio de dret comu e encara per constitucions de Cathalunya prouehit que fer nos dege, vos placia statuir e ordonar que en tals castells e lochs termenats encara que y haia la vostra senyoria la jurediccio criminal de fets o crims dels quals per justicia hi sia imposada pena de mort o de mutilacio de membres no sien creats batles alguns o altres officials reyals e si ni ha quen sien remoguts e solament se haia a regir la dita jurediccio criminal a vos, Senyor, pertanyent, per lo veguer e sots veguer dins la vegueria o sots vegueria del qual lo dit castell o loch termenat sera situat.

[1] *Censes.*

Que en los dits castells termenats lo Senyor Rey no puixe atorgar licencia de aiuntarse.

XIV. Item, Senyor molt excellent, com de algun temps a ença sien stades fetes prouisions e concessions de atorgar a les universitats dels dits castells e lochs termenats daquells per les quals los es stada dada licencia ques puixen aplegar e constituir jurats o altres regidors lurs e encara per sindicats e talles entre los habitadors dels dits castells e lochs termenats, les quals coses son pertanyents als senyors dels dits castells, viles o lochs e axi sen ha usat per tots los temps antichs, e per conseguent les dites concessions sien en gran dan e preiudici dels dits senyors. Per ço, supplica la dita Cort que us placia statuir e ordonar que daquiauant tals concessions nos fassen e les ja fetes per vos o vostres predecessors, ab la present ley reuocar.

Que los dits castells lo Senyor Rey nols puixa atorgar imposicions.

Item, molt illustre Senyor, com per importunitat de supplicants vostra gran senyoria haia atorgat a algunes ciutats, viles, castells e lochs termenats dels quals tota la jurediccio es de algun senyor o almenys tota la jurediccio exceptat mort o mutilacio de membres a instancia e supplicacio dels habitadors en les dites ciutats, viles, castells e lochs no consentints ans moltes veguades contradients los senyors de les dites ciutats, viles, castells e lochs termenats imposicions lo qual atorgament es ab humil reverencia vostra parlant molt preiudicial e derogatiu a la senyoria e jurediccio pertanyent als dits senyors. Per ço, supplica la dita Cort que reuocant totes e sengles concessions de imposicions ja atorgades per via de ley daquiauant statuir que tals concessions de imposicions nos fassen sens expres consentiment dels dits senyors de les dites ciutats, viles, castells e lochs.

Que algu no sia veixat en sa possessio per causa de patrimoni reyal e que sia prescrit al fisch temps de XL anys.

XVI. Item, Senyor, com de poch temps ença alguns prelats e altres persones axi ecclesiastiques com seglars poblades en lo dit Principat per alguns officials e ministres vostres sien stades inquietades en lur[s] alous, censes, leudes, rendes, forns, molins, carniceries, mesuratges, rechs daygues, e altres bens sients o drets los quals posseeixen dema-

nants los dits vostres officials e ministres ab quin titol possehien aquells o occupant, emparant o arrestant aquells per la dita occasio la qual cosa es contra dret e raho, sia vostra merce tolre tals inquietacions de vostres vassalls cancellant e tollent totes occupacions arrests e empares fetes per la dita raho. E restituint a les sgleyes e altres persones axi ecclesiastiques com seglars en lur pristina franqua e de liure possessio de tots e qualseuol alous, censes, rendes, forns, molins, carniceries, mesuratges, rechs daygues, e altres bens sients e drets statuint e ordonant que sots titol que tals coses sien stades de vostre patrimoni lo possehidor de aquelles no sia tret de possessio ne en aquella molestat sens coneguda de dret, la qual sia feta per jutge ordinari e segons comu orde judiciari. E com, Senyor, per longinquitat de temps e diuerses casos moltes veguades se perden titols e sia difficil de hauer aquells per repos de vostres subdits sia vostra merce consentir e en via de ley perpetual ordonar que per de .XL. anys sia prescrit contra vostre fisch e reyal patrimoni. E quel present capitol sia entes als fets e causes pendents.

Que tal offici de Sicilia sia regit per natural e domiciliat de la Corona Darago.

XVII. Item, Senyor, vos placia statuir e ordonar que capitania, castlania, gouernacio o qualseuol altres officis o administracions reyals en la illa de Sicilia no puixe esser tengut, regit o administrat per algu qui no sia natural e originari de vostres regnes o terres remouent del regiment e administracio de aquelles tots e qualseuol qui de present aquells tenguen o regesquen los quals no sien vostres naturals e originaris segons que dessus es expressat.

Que no puixe eser venut a algu qui no sia natural de la dita Corona Darago res de les illes de Sicilia, etc.

XVIII. Item, Senyor, sia vostra merce imposar a vos e a vostres successors per constitucio e ley paccional perpetualment valedora de no vendre empenyorar o per qualseuol altre titol alienar alguna ciutat, vila, castell o loch rendes o drets reyals de les illes de Sicilia, Mallorques, Manorqua e Eyuiça ne de Cerdenya e Corsega a persona que no sia natural e originari de vostres regnes e terres imposant al notari qui attemptara pendre ne reebre carta o altra concessio de tal alienacio de esser infamis e que perda loffici. E que tal alienacio sea irrita e freturant de tota efficacia e valor.

Contra la occupacio de temporalitats e prohibicio de vitualles en favor dels ecclesiastichs feta.

XIX. Item, Senyor, com per alguns officials vostres contra la concordia de la Senyora Reyna dona Elionor e lo Cardenal de Comenge e declaracions per capitols e pracma[ti]ques sanccions de aquella sien stats mal tractats alguns prelats e persones ecclesiastiques, supplica la Cort per vostra Senyoria esser feta la deius scrita constitucio. Digna cosa es e a la honor del Princep terrenal molt congrua e pertinent que los prelats e persones ecclesiastiques per reuerencia del Princep dels Princeps e Senyor dels Senyors en seruey del qual son dedicats e totes les coses e bens de la sglesia, sien benignament contractats e de totes oppresions de inferiors officials e indecents contractacions preseruats per tal ab la present constitucio perpetualment valedora statuim e ordonam que gouernador algu, batle general, procurador reyal, veguer, sotsueguer, batles o altre qualseuol official nostre maior, egual o menor dels dessus dits per qualseuol nom sia appellat no gos o presumesca contra algun prelat o persona ecclesiastica fer occupacio de temporalitats o emparament, arrest o detencio de bens o rendes ne prohibicio de vitualles o altre qualseuol comerci per qualseuol causa o raho encara que pertangues la nostra reyal jurediccio esser per tal prelat o persona ecclesiastica occupada o empatxada, lesa o nafrada o esser feta iniuria o offensa a qualseuol official nostre. Mas en tot cas que sia pretes poder esser haud recors a occupacio de temporalitats o altres remeys per nos e nostres predecessors acustumats exercir per deffensio de nostra jurediccio contra prelats e persones ecclesiastiques tals procehiments haien esser fets per nos o nostre Canceller o Vicicanceller tan solament e seruant la concordia feta entre la Reyna dona Elionor, besauia nostra e lo Cardenal de Comenge e los capitols per nos sobre aquesta materia fets en la Cort de Sent Cugat e tots altres capitols, pracmatiques, sanccions e declaracions per nos o nostres predecessors atorgats en fauor dels dits prelats e persones ecclsiastiques, los quals ab la present de nostra certa sciencia confermam. E si per algun altre official nostre qui no sia Canceller o Vicicanceller sera attemptat fer algun dels dits procehiments contra algun prelat, collegi, congregacio, o persona ecclesiastica o sia declarat per nos o nostre Canceller o Vicicanceller sera attemptat fer alguns dels dits procehiments contra algun prelat, collegi, congregacio o persona ecclesiastica o sia declarat per nos o nostre Canceller o Vicicanceller esser loch als dits remeys e en virtut de tal declaracio e ma-

nament de exequtar aquella per algun official nostre sera procehit ultra occupacio de les jurediccions temporals com en aquelles soles e no en altres bens, rendes o drets de prelats o persona ecclesiastica se puixa fer occupacio tal procehiment sie nulla e axi com fet per persona no hauent jurediccio. E tal official contra la present constitucio fer attemptant sia priuat de son offici *ipso facto*. E sia tengut sens paga, salari o retencio de despeses, restituir resarcir al prelat o persona ecclesiastica que offesa haura tot lo que li haura occupat e tots los dans, messions e despeses e encorrega pena de dos milia florins per cascuna vegada que contrafara de la qual pena la meytat al prelat o persona ecclesiastica per aquell offesa e laltra meytat als nostres coffres sie irrimissiblement adquirida.

Quels portants veus de gouernador de Cathalunya e de Rossello e de Cerdanya hagen a regir lurs officis personalment.

XX. Com sia constituit per constitucions generals de Cathalunya fetes per lo molt illustre Rey en Pere, besaui vostre, en la Cort de Muntço que los portants veus de gouernador en Cathalunya e en los Comtats de Rossello e de Cerdanya no puixen constituir lochtinents ne per altre fer regir loffici presents los dits portants veus dins los dits Principat e Comtats, e sia encara constituit per constitucio general feta en la Cort de Ceruera per lo dit Rey en Pere recitat altra constitucio feta en la Cort de Muntblanch per lo Rey Nalfos tresaui vostre, de recordacio gloriosa, que tot veguer, sotsveguer, batle e sotsbatle e tots altres officials vostres haien a fer continua residencia en lo loch hon han loffici sots pena de perdre lo salari del qual vos, Senyor, en virtut de aquella constitucio per vos jurada vos hauets tolta facultat de remetre la dita pena, e apres ne serien stades fetes altres ordinacions e sia axi pertanyent quels dits portants veus de gouernador en Cathalunya e en los Comtats de Rossello e de Cerdanya esser strets de fer continua residencia en les lurs gouernacions e esser abdicada tota facultat de crear lochtinents, encara quels dits portants veus de gouernador o algun dell fos fora lur gouernacio o territori per que contents de aquells officis los regesquen personalment no sia dada occasio que sien mal regits per lurs lochtinents axi com experiencia ha mostrat en loffici de la gouernacio dels dits Comtats de Rossello e de Cerdanya com prenent lo salari, lo portant veus stant absent lo lochtinent per sostenir se moltes vegades ha fetes extorsions indegudes e iniusticies manifestes. Per ço, Senyor, placia a la vostra gran senyoria statuir quels dits gouernadors

o portants veus e encara aduocats e procuradors fiscals e jutges de appells hagen a fer continua residencia en los lochs o territoris de lurs gouernacions e officis ne puixen fer lochtinents en regiment de aquells, ans hagen a regir aquells en propria persona sens frau e sens alguna responsio fahedora a algu del salari o gracia ques donen per lo regiment dels dits officis. E que la constitucio qui comença *Preterea*, etc., per la qual es ordenat que exint lo gouernador de alguna vegueria les causes dels poblats en aquella vegueria romanguen als ordinaris, sia obseruada en los dits portants veus de gouernador de Cathalunya e en los Comtats damunt dits.

Quels dits portants veus de gouernador general hagen a jurar les constitucions ans que usen, presents los Diputats, e les cartes sien liurades a la diputacio.

XXI. Item, Senyor, com per constitucions de Cathalunya aprouades e steses per constitucio feta per lo molt illustre Senyor Rey en Ferrando de gloriosa memoria pare vostre en la Cort per ell celebrada als cathalans en Barchinona [sia constituit?] quels dits gouernadors o portants veus de gouernador general ans del exercici o us de lurs officis, com creats seran, hagen a prestar sagrament e homenatge, e encara de aquella prestacio axi dels dits gouernadors o portants veus com de lurs assessors fos feta carta publica e liurada als diputats del General de Cathalunya. E no contrastants aquestes coses ne sia fet dubte, a tolre tot dubte e esser ne cert lo dit Principat en lo qual han a presidir los dits gouernadors o portants veus e lurs assessors, placia a vostra gran senyoria que dins .xxx. dies prop vinents los qui de present son e los qui daciauant seran abans que aquells sien admesos ne usar puixen de lurs officis presten los dits sagraments e homenatges de seruar les constitucions de Cathalunya, Usatges de Barchinona, priuilegis, uses, consuetuts e altres libertats segons en la dita constitucio es contengut, ço es, lo dit gouernador o portant veus de aquell en Cathalunya e son assessor, dins la Seu de Barchinona en poder de algun official reyal ordinari presents los dits Diputats principals e lo gouernador o portant veus de aquell en los dits Comtats de Rossello e de Cerdanya e son assessor en la sglesia de Sent Johan de la vila de Perpenya en poder de algun official reyal present lo diputat local de la dita vila, los quals diputats principals e local haien hauer les cartes en forma publica de les prestacions dels dits sagrament e homenatge les quals cartes abans quels dits gouernadors o portants veus e lurs assessors usen de lurs officis hagen los dits go-

uernadors o portants veus e lurs assessors a liurar en forma publica a lurs despeses als dits diputats, los quals diputats les hagen a recondir e posar en la casa de la dita diputacio del dit General en manera que aquelles puixen veure totes persones qui veure les volran e hauer ne copia si hauer len volran, statuint e ordonant que abans del liurament de les dites cartes fahedor als dits diputats los dits gouernadors o portants veus e assessors lurs sien hauts per priuades persones, e actes que faessen sien nulles e de neguna efficacia e valor, e encara encorreguen pena de .M. florins *ipso facto* applicadora per la meytat a vostres coffres e per laltra meytat al dit General de Cathalunya.

Quel fill o filla haia a pendre en compte de legittima en son cas tot ço quels sera donat per lur pare e mare.

XXII. Item, Senyor molt excellent, com sia cosa pertanyent a vostra Reyal Magestat tolre materia de littigar e sia souen deduhit en dubte si lo fill o filla de algu qui sera premort viuent lo pare del mort aui del fill sobreuiuent, e apres morra laui, besaúi, auia o besauia o altre ascendent, en los bens dels quals lo net, besnet o tresnet puixa hauer legittima si en lo compte o en la porcio de la legittima al dit net o neta, besnet o tresnets pertanyents deu esser mes, e pres en compte ço que per dot o donacio fetes als pares o mares dels dits nets o besnets es stat donat per lo aui, besaui o tresaui dels bens dels quals demanada la dita legittima als pares o mares de aquells o antecessors del dits nets als quals hauran succehit los dits nets. E sia cosa molt consonant a raho natural que en lo dit cas hage esser pres en compte de la porcio per legittima demanada. Per ço, supplica humilment la dita Cort que placia a la vostra gran senyoria statuir e ordonar que en lo dit cas qualseuulla net o neta, besnet o besneta o altre descendent demanant legittima en los bens del aui, besaui o tresaui en cas que aquella demanar puixe, hage a pendre en compte tot ço e quant los pare o mare de aquells hagen haud per dot o donacio feta a aquells dels bens dels quals se demanara la dita legittima, e pres en compte ço que dit es en la dita legittima, sino bastaua a la dita legittima, que en aquell cas puixen los dits nets, besnets e tresnets o netes demanar suppliment a la legittima a ells dels dits bens pertanyent e no mes auant. E que aquesta constitucio se stena a les causes pendents pus no sien ja per sentencia determenades.

Quels nets puixen demanar legittima en cert cas encara quels pares e mares haien renunciat als bens dels auis dels dits nets.

XXIII. Item, molt alt Senyor, com se sdeuenga que en temps de matrimoni dotant les filles o collocant los fills en matrimoni donant a aquells, diners, o altres bens ab renunciacio de no hauer regres als bens del pare, o aui, o mare, [o] auia o altres ascendents dotadors o dotadores ab jurament vallada o fortificada. E sia cert que per virtut del dit pacte ab lo dit jurament fortificat tals fills, o nets, o altres descendents fermants los dits pactes no poden inpugnar les disposicions dels pares, auis o altres ascendents ab los dits pactes e condicions donants. Empero morints aquells qui tals pactes ab tals juraments fermats sobreuiuents alguns fills dels dits pactants e jurants e encara sobreuiuents los auis o besauis donadors. E apres morints los dits auis o besauis donadors sobreuiuents los dits nets o besnets, e encara sobreuiuint algun fill en lo primer grau dels dits donadors. E sia stat vist debat entre los nets o besnets dels dits donadors e los fills en lo primer grau dels dits donadors affermants los dits nets a ells axi com obtinents lo loch e grau dels pares lurs premorts deure hauer legittima per lur persona dels bens del dit aui o altres assendents seus, per tolre tot dubte e debat, vos placia, Senyor, ordonar e statuir que en cas que los dits nets o besnets o altres descendents se tropien sols successors no sobreuiuent algun fill del primer grau dels dits auis o besauis o altres ascendents, axi que lo net o besnet o tresnet sia egual en grau ab qualseuol altre descendent del aui o altre ascendent, que en tal cas no contrastant qualseuol renunciacio feta per los dits pare o mare dels dits nets o daltres descendents premorts puixen demanar lur legittima, com aquella los sia deguda per lur persona attes que son dels descendents, e no es algun primer en grau dells, qui sobreuisca del dit aui o besaui dels bens del qual se demana la legittima. Si empero en lo temps que tal aui o besaui, auia o besauia o altre descendent [1] mor, sobreuiu algun fill del primer grau, e lo net fill de algun fill del dit aui, lo qual sia premort en lo temps quel dit aui o altre ascendent morra, o encara si algun besnet se trobara, premorts son pare e son aui en lo temps que son aui morra e en aquell temps se trobaran fills del primer grau vius o nets vius daquell, dels bens del qual se demanara legittima en aquests casos e semblants fahent, aytal mateixa derivacio dels altres ascendents

[1] *Ascendent.*

e descendents los nets o besnets quis trobaran pus luny de grau que alguns altres qui seran fills del primer grau, o nets qui son del segon grau no pusquen demanar legittima en los bens del aui, o besaui, o tresaui, o auia, o besauia, o tresauia, pus que algun sobreuisca al dit ascendent pus proisme en grau al dit ascendent, dels bens del qual la dita legittima sera demanada, e que aquesta constitucio se stena a les causes pendents pus no sien per sentencia determanades.

Que los pageses de reemença e altres visquen axi com han acustumat de viure, e que no hagen facultad de aiustarse ne proclamar altra libertat.

XXIV. Per natura tots los homens naxen sots una condicio e un mateix stament e per ley humana procehint de raho natural son distingits e differenciats. Axi que alguns son ingenuus e franchs e altres son catius o sclaus. E dels franchs alguns son liberts e altres ascripticis e de remença, e altres en tal stament constituits que si volen mudar domicili del loch, o terme don son, han alienar les masies e terres e tot lur sient en persones semblants dells, o restituir les cartes de lurs terres e possessions ab aquelles terres e possessions a lurs senyors. E en cas que aço no facen sis fan homens de altre, encontinent perden lo sient que hauien. E no resmenys si son de remença han a rembre les lurs persones. E encara altres son subiectes a algunes seruituts asats contraries a libertat axi com son de fermes de spolis intesties cugocies exorquies e semblants segons [per] dret comu, e singularment per Usatges de Barchinona per los Comtes de Barchinona, e per constitucions generals de Cathalunya per los Reys gloriosos antecessors vostres es largament constituit en les leys paccionades, e jurades deduhit ab les quals leys, e ordinacions los poblats en lo Principat de Cathalunya han fins a vuy viscut dels temps dels dits Comtes de Barchinona començants ordonar ença. Ara de algun temps ença per alguns sediciosos e concitadors de pobles, es suscitat que aquells homens qui son de la condicio e stament demunt dits fingint o pretenent hauer titols a Paris e a Roma, han llibertat de les dites coses, la qual cosa presta materia de gran scandel en lo dit Principat. Per ço, supplica la dita Cort a vostra gran senyoria vos placia statuir e fer ley perpetua per la qual sia prouehit que pus per vostres gloriosos antecessors los homens o dones poblats dins lo Principat de Cathalunya en les terres, en les quals se troben vuy de la dita condicio e stament e ab les seruituts dessus dites, que no contrastant titols per ells pretesos ne altres si donchs no son

procehits dels Comtes de Barchinona o altres successors, Comtes o Reys antecessors gloriosos vostres o dels senyors alodials lurs e de les dites terres son atrobats poblats en terres de les condicions damunt dites, les quals terres de cent anys ença son de la dita condicio e subiectes a tals seruituts e usos daquiauant no pusquen prouocar a libertat alguna de les seruituts e usos dessus dits, ans hagen a viure sots la condicio, stament, seruituts e usos en la possessio dels quals e de les quals vuy se troben com axi per justicia degen romandre atteses les coses dessus dites. E per tolre tota specia de bona proclamacio a la dita libertat e prouehir que sia tolta tota concitacio a la qual per aplechs per los homens de la dita condicio se poria seguir, vos placia, Senyor, statuir que per la dita raho james nos puixen aplegar encara ab prouisio vostra ne de qualseuol official vostre. E si eren trobats alguns de la dita condicio o dalguna seruitut o usos damunt dits fer algun aiust per la dita raho que aquell tal concitador e tots quants se trobaran en laplech o aiust daquells sien punits a pena de carcer o preso perpetual. Per aquesta empero ordinacio no enten a supplicar la dita Cort que los homens axi condicionats nos puixen alegar de prescripcions o altres deffensions per Usatges de Barchinona e constitucions de Cathalunya a ells pertanyents.

Que tota donacio muntant a CCC. florins hage esser insinuada e feta d[e]uant official e registrada en cert libre de la Cort ordinaria.

XXV. Item, Senyor, vos placia statuir e ordonar abolint qualseuol stil o consuetud contraris que tota donacio entre vius si la valor de la cosa o coses donades pren suma de .ccc. florins o daqui en sus, hage esser solemnament insinuada al jutge ordinari on sera domiciliat lo donador sient en son tribunal o loch hon ha acustumat de tenir juhi, lo qual jutge hage interrogar lo donador si tal donacio fa liberalment de grat e de certa sciencia. Si empero lo dit donador per malaltia o per altre just impediment no pora anar al tribunal del jutge o sera donacio per contemplacio de matrimoni en tal cas se puixe fer la dita insinuacio en altre loch pero ques hage a fer deuant lo jutge ordinari e son assessor e en presencia de .iiii. o .v. bons homens. Declarant que tota donacio entre vius pujant a la dita quantitat o en sus no insinuada en la dita forma sia nulla e no haia efficacia ne valor. E mes que totes e qualseuol donacions de qualseuol quantitats e bens faedores a fills, parents o altres qualseuol persones hagen esser scrites e del tot insertades en un libre de la Cort del jutge ordinari hon haura domicili aquell qui

fara la donacio, per lo scriua de la dita Cort, lo qual libre sia per a les dites donacions solament diputat e hage esser per lo dit scriua exhibit e mostrat a tot hom e totes hores que regonexer o legir lo vullen e lo qual scriua sia tengut de scriure cascuna carta del dit libre qui sia de paper de forma comuna del full de paper corrent per XII. diners de bona letra e continuacio. E si alguna donacio daquiauant fahedora sera exhibida, allegada o produida que en lo dit libre no sia scrita e inserta segons dit es, que tal donacio tant com tocara al preiuhi de creadors e a altres qualseuol contrahents sia *ipso facto* nulla e axi hauda com sino era feta. Romanint empero sens lo dit preiuhi entre lo donador e aquell a qui es feta ferma la dita donacio pus que la dita insinuacio sia feta en la forma dessus dita.

Que special obligacio no preferesca a altres obligacions.

XXVI. Item, Senyor, com per alguns se pretengua que la special obligacio ab ferma del senyor alodiari sia de tanta eficacia que faça lo hauent tal special obligacio de esser preferit als altres creadors primers en temps e la qual cosa es desuiant de tota bona regla de dret e obre via a moltes fraus, sia vostra merce per vostra constitucio statuir e declarar que special obligacio per esser fermada per lo senyor alodiari no don prerogatiua alguna que fa preferir lo creador hauent aquella als altres creadors primers en temps, mas sia en aquell grau e loch on fora si la dita ferma del dit senyor alodiari no y fos. Tollent e irritant qualseuol local constitucio, pracmatica o consuetud disponent lo contrari.

Que tot testament pus hi hage tres testimonis, valgue e tenga.

XXVII. Item, Senyor, com moltes veguades en algunes parts e lochs sia cosa dificil hauer nombre de set testimonis, e per tal se sdeue alguns morir intestats qui hauien voler de fer testament, placia a vostra senyoria per ley perpetual ordonar que tot testament qui daciauant se fara os fermara en poder de notari e presencia de tres testimonis per deffalliment de nombre de testimonis no puixe esser impugnat ans sia de tanta efficacia e valor com si fos fet solennament ab nombre de set testimonis.

Que en lo Principat de Cathalunya no y sia jutiat ne aduocat sino per Bartol e Johan Andreu.

XXVIII. Item, Senyor molt excellent, com per los jutiants e los aduocats per diuersitats de oppinions en jutiar e aduocar axi quel jutge de la primera instancia jutgera per una oppinio de algun glosador de leys o de canones e lo jutge de la appellacio per altra. E lo aduocat de la una part sostendra la causa de la part que aduocara per la oppinio de algun doctor glosador e laltre aduocat de la altra part sostendra la causa de aquella per oppinio daltre glosador. E per aquesta raho sia molt gran dan entre los littigants, entant que no poden sperar certament victoria o perdua de la causa. Per ço, molt excellent Senyor, com sia pertanyent a vostra reyal magestat tolre tota manera de littigis e fer viure vostres sotsmeses en repos, supplica la dita Cort que sia vostra merce statuir e ordonar que en totes causes en les quals se trobaran diuersitats de oppinions de doctors glosadors se haia a seguir en les causes legiscals la oppinio de Bartol doctor e glosador de dret ciuil, e en les causes canonicals la oppinio de Johan Andreu doctor glosador de dret canonich, axi que los jutges no puguen jutgar per altra oppinio de doctor la on trobaran oppinio dels damunt dits dos doctors ne algun aduocat puixe aduocar contra la oppinio de aquells. E si u fan que sien tenguts a totes les despeses e dans donats a les parts littigants.

Que tot guiatge de paraula hage esser scrit en cert libre o regestre.

XXIX. Item, Senyor, con sia conforme a dret e raho que a sola assercio de algun jutge no sia donada fe sino tant com constara per actes, o ligitims documents, sia vostra merce statuir e ordonar que a Canceller, Vicicanceller o en son cas Regent Cancellaria, gouernador general e portants veus de aquell batle o altre qualseuol official vostre afermant hauer guiat algu no sia donada fe, ni guiatge algu sia seruat sino sera scrit en lo regestre dels actes de aquell jutge per ma de scriua publich segons que los altres actes judiciaris solen esser scrits. E si algun dels dits Canceller, Vicicanceller o en son cas Regent Cancellaria, gouernador, veguer o altres officials se volran esforçar, seruar o fer seruar tal pretes guiatge, lo qual no sera continuat en lo dit regestre, *ipso facto* sia priuat del offici e haut per priuada persona.

Que en cert cas renunciant un germa a sa part a ell dada quels altres germans no puixen mes hauer daço quels pertanguera en temps de la mort del pare, etc.

XXX. Item, Senyor molt excellent, com per disposicio de dret comu sia ordonat quels fills e altres descendents hagen legittima en los bens dels pares, auis e mares e altres ascendents pus sien en lo primer grau al ascendent axi que no hage altre primer en grau que ells, la qual legittima es deguda en lo temps de la mort dels dits pares e altres ascendents als dits fills e altres descendents pus sien pus prohismes als ascendents dels bens dels quals se demana la legittima. E aquella legittima se ha a partir per eguals parts entre los germans als quals es deguda, e souen se sdeuenga que los pare e mare o altres ascendents maridants filles o nets o altres descendents dotant aquelles o encara donants a fills o nets o altres descendents en temps de matrimoni o en altra manera, e renunciants a tot dret de legittima la qual pertanga a ells en los bens dels dits pare o mare o altres ascendents donadors mitgençant sagrament per la qual cosa aquell fill o net o altre descendent no pot demanar legittima contrestant li la renunciacio per ell feta. E sia encara souen cas que es algun jerma o germans o germanes daquell qui renunciat han a la dita legittima, los quals no hauran renu[n]ciat pretenents a ells esser tota la legittima integra, la qual tots los jermans si algu renunciat no y hagues hauer pogueren no fahent deduccio daquella part, la qual a aquell qui renunciat ha deuia pertanyer. E sia deffes per los hereus ab testament o abintestat succehints a aquell ascendent dels bens del qual demana la legittima dients que no poden demanar legittima en maior porcio aquells qui renunciat no y han que faeren si lo germa renunciat no hagues. E sobre tals casos moltes veguades se sien seguits diuerses debats e questions entre los poblats en lo dit Principat. Per tolre aquells supplica la dita Cort a vostra gran excellencia li placia prouehir, statuir e ordonar, que en lo dit cas renunciant la un germa o germana content o contenta de la part a ell o a ella dada, que los altres germans no puixen demanar mes auant de la part quels pertanguera en lo temps de la mort dels pare o aui, mare o auia o altres ascendents dels bens dels quals se demana legittima, ne pusquen dir ne allegar que pus algun germa o germana, lur ha renunciat, no hagues de crexer a les lurs porcions e augmentar aquelles com jatsia no puixe esser admes en aquella part de legittima, per vigor de la renunciacio, per lo dit germa renunciant feta empero fa part en

aquella, axi que roman al patrimoni daquell ascendent del qual apres mort sua es demanada la legittima e no acreix a algu de aquells qui renunciat no y han, com sia vist quels pare o mare dotadors o donadors fahents renunciar a la legittima, han volgut deliurar lo lur patrimoni, pagant ja en lur vida per la part, la qual se speraua a aquell fill o filla qui renunciat ha. E que la present ordinacio comprenga totes questions vuy pendents en les quals sentencia no sia dada.

Que tot hom qui prometra tenir hostages per censals o violaris quels hage a tenir o stiga en preso, etc.

XXXI. Item, Senyor molt excellent, com en aquests temps sia stada suscitada una gran malicia e manifesta error per alguns presumtuosos afermants que algu nos pusca obligar en persona per deutes causats sobre annues pensions de censals o de violaris o daltres, ans en cas quels obligats no attenguen la promesa encara que sia feta la promissio ab sagrament e homenatge que hagen a tenir hostatges en cert loch o encara en preso comuna de algun official vostre, Senyor, o daltre exercint jurediccio e hauent carcer o preso publica dins lo dit Principat. E que on tal obligacio fassen es nulla, o almenys per cessio de bens la lur persona es deliure de tenir hostatges o del carecr o preso en la qual deu star pres per la promissio per ell feta, la qual cosa es en gran oflença de Deu, com sagrament se dege obseruar, lo qual se pot seruar sens interes o derogacio de la salut eternal, e encara en gran subuerssio e peril de la cosa publica del dit Principat, lo qual per tostemps, almenys daquells ença quels vostres predecessors Reys Darago e Comtes de Barchinona, senyoregen aquell ha reposat sots la fe ab sagrament e ab homenatge vallada e promesa, e tal seguretat han hauda los poblats en lo dit Principat per molt ferma. En tant que viuen reposats sobre aquella, hoc e que rompedor de sagrament e homenatge es bara e per tal es tengut en Cathalunya, e lo crim de bausia entre los crims capitals segons lo Usatge de Barchinona començant: Ex MAGNATIBUS, etc , sia comptat per tal detestant tal e tan scandalosa malicia, e al repos de la cosa publica tan enamiga, humilment supplica la dita Cort a vostra gran senyoria ordonar statuir e fer ley perpetual que tota persona la qual sia obligada, e sobligara a tenir hostatges en algun loch o encara, en cas que no attena la promesa per ell feta en qualseuulla obligacio deuallant de contractes de censals o violaris o daltres, haia a tenir los dits hostatges, o stiga en la preso comuna de algun official, en la qual star, haura promes en virtut dels dits sagrament e

homenatge, e en cas que no u faça sien exhigides les penes per ell promeses pagar, segons serie e tenor dels contractes, en los quals se sera obligat de la qual obligacio de star en lo loch, hon haura promes tenir hostatges o star en carcer per cessio de bens en cas que la faça deliurar nos puixe. Entes empero que lla on cessio de bens, la qual haia a fer stant en lo loch dels hostatges o de la preso comuna, segons dit es, no li valega a desliurança de la sua persona. Car abans deu sofferir tot mal que tal offença fer a Deu, e cometre tan detestable crim de bausia. Prouehint empero en la extrema necessitat de tal tenint hostatges, o stant en preso qui la dita cessio haura feta lo creador o creadors, a instancia del qual o dels quals tendra los dits hostatges o sera en la preso hage o hagen a bestrer a la prouisio dels de menyar, e beure de aytal fahent cessio tatxadora per lo jutge, a juy del qual se sera sotsmes lo dit obligat en lo contracte o del jutge, o official ordinari del loch, en la paga del dit deute o pensio de censal o violari se deura fer segons la forma del contracte. E apres lo creador o creadors pusquen cobrar la despesa feta per la prouisio del dit cessionant en lo discurs dels bens del dit obligat dels quals haura feta cessio segons dit es.

Dels sagrament e homenatge trencats per seguretat de Pau e de Treua.

XXXII. Greu cosa es fallir la fe, maiorment com la salut del cors a la fe daltri es comesa. E per ço com en via de Pau perpetual o de Treua temporal la fe donada ab sagrament e homenatge vallada e corroborada sera violada lo rompent o violant aquella es bara, e traydor segons los Usatges de Barchinona e Constitucions de Cathalunya. Volents donchs prouehir que tal malicia e de tant detestable crim enlegida daquiauant no sia exercida, si per virtut e per leyaltat conseruadora no sen volgues abstenir almenys per por de la pena hage enhoy de temptar ho, de aprobacio e consentiment de la Cort statuim e ordonam que si algu sera de tan temeraria audacia e maliciosa voluntat qui hage feta Pau perpetual o Treua temporal prometent la fe, mitgençant sagrament e homenatge e aquell ab lo qual haura feta e fermada la dita Pau o Treua, e apres durant la dita Pau o Treua lo iniuriara, nafrara, ol ferra, ol dampnaiara en persona o en bens sie haut per bara e per traydor e per acuydat e enemich nostre e per gitat de Pau e de Treua. E axi com a gitat de Pau e de Treua, e acuydat nostre publicament sia denunciat, e contra aquell tal pusca fer instancia cascun singular del Principat de Cathalunya, axi com enamich de la cosa publica, e encara lo fisch o

procurador fiscal del dit Senyor, e de qualseuol altra hauent jurediccio dins lo dit Principat. E com la persona daytal temptador de Pau e de Treua sera presa sens tota venia, sia partida en quatre quarters, axi que aquell qui nostre Senyor Deu, son Princep, e la cosa publica, e son prohisme, trancant sagrament e homenatge, e la fe donada per custodia repos e salut humanal tan maluadament haura ofes, no visque entre los homens ans haie lo derrer suplici, lo qual es mort natural en la manera damunt dita. La qual mort haiam a donar nos o officials nostres si en les ciutats, viles e lochs reyals, en los quals hauem acustumat exercir mer imperi, e si dins territori desgleya o de baro, caualler, ciutada o de altre qualseuulla, en lo qual acustumen exercir mer imperi sera tal trenquador de Pau o de Treua, en aquest cas lo acustumat exercir mer imperi en lo dit territori desgleya o daltre, segons dit es, o sos officials, als quals sera en qualseuol manera intimat tal persona esser en lo dit lur territori la dita pena de mort seria en aquell violador de Pau perpetual o de Treua temporal exercida. Si donchs la dita persona no era clergue tonsurat tal quis pusca aleg[r]ar de priuilegis del for ecclesiastic o generosa persona. Prouehint empero de consentiment e approbacio de la Cort que encare que sia clergue tonsurat o generosa persona que aquella sia presa e ben guardada per aquell en lo territori del qual sera trobada, e si requets sera per lo jutge ecclesiastich, si es clergue, o per nos o per officials nostres, si es generosa persona dins lo territori de la vegueria o sotsuegueria dels quals lo dit trencador de Pau perpetual o Treua sera pres, que ben guardat lus sia mes en lurs mans e poder en manera que nos o officials nostres li pusquem donar la pena dessus contenguda, e los officials ecclesiastichs carcer perpetual. E aquella pus fort pena que la sgleya ha custumat exequtar en lo pus greu delicte quis puixe per clergue perpetrar. E si ço que Deus no vulla per alguns officials nostres, o prelat o altra qualseuol ecclesiastica persona, baro, caualler o quis vol altre ecclesiastich o seglar persona hauents o exercints mer imperi en lurs territoris o lurs officials contra la present nostra constitucio perpetualment duradora per tants grans justs e rahonables motius. E per tan gran repos de la cosa publica feta vendra o fara, e hon la dicta persona violadora de Pau e de Treua sera en lur territori e haura facultat de pendrela e en aquella exercir la dita pena segons dit es, e no pendra aquella pus intimat, e request ne sie, e no exercira la dita pena segons dit es sien aytals officials nostres e barons e officials lurs e encara official de territori desglesia e exercints jurediccio seglar e judici de sanch sien hauts per gitats de Pau e de Treua e acuydats nostres. E los prelats e altres ecclesiastiches perso-

nes sien fora del presidi o aiuda dels Usatges e Constitucions de Pau e de Treua, e contra aquells puixam procehir per altres remeys a nos pertanyents.

Que algu nos puixe alegrar de priuilegi de familiaritat sino en cert cas.

XXXIII. Item, Senyor, com per diuerses pracmatiques e prouisions reyals fetes per vos e per vostres predecessors sia stat prouehit e ordonat que aquells clergues qui son vertaders familiars, e preuen quitacio de vos, Senyor, o de la Senyora Reyna tan solament, e no altres se alegren de exempcio e altres priuilegis de familiaritat e les dites pracmatiques e reyals prouisions no contrastants alguns qui no son vertaders familiars clergues impetren de vostra senyoria o de la Senyora Reyna, letres de familiaritat sia vostra merce en via de perpetual constitucio declarar e statuir que algu qui no sia vertader familiar vostre o de la Senyora Reyna, e qui no pre[n]ga actualment quitacio e qui no sia en seruey continuadament, nos puixe alegrar de priuilegi de familiaritat e en cas que letra de familiaritat obtingues, tal letra no li valega ans sia axi com a subrepticia, e contra tenor de la present constitucio impetrada.

Que los bens del pubill ab intestat morint vinguen al[s] pus prohismes de aquell dels quals son procehits, etc.

XXXIV. Item, Senyor, com per les paraulas generals apposades en la constitucio començant: *Impuberibus*, etc., feta per lo molt illustre Rey en Pere terçer en la Cort de Muntço, sien molts plets causats en lo dit Principat e assenyaladament en lo loch, on dispon que morints los constituits en edat pupillar ab intestat que los bens daquells peruenguen als pare o mare o altres de la part de la linia de la qual son peruenguts los dits bens al dit pubill. E per altra constitucio feta sobre aquest cas per lo molt illustre Rey en Jacme primer, sia disposat assats en paraules generales e demostratiues que deuen peruenir los dits bens als pus prohismes parents dels pare o mare de la linea dels quals son peruenguts, axi que mostra que los dits bens, si viuen los pare o mare del dit pubill morint, deuen tornar a aquell del qual son peruenguts. E sino viuen deuen tornar als pus prohismes parents dels pare o mare qui sien de la linea de aquells dels quals son peruenguts. Per les quals constitucions los jutgants o arbitraris moltes vegades son en diuerses oppinions, per ço tollents tota specia de littigi sobre aquest punt nada

e suscitada, placia a vostra gran senyoria declarar de quals parents se entenen les dites paraules interpretant e declarant vostra intencio ab approbacio e consentiment de la dita Cort que en lo dit cas los bens de aytal pubill, ab intestat morint peruenguen als pus prohismes parents de aquell del qual son procehits, e peruenguts a son pare o mare com seran stats bens donats o leixats a aquells, si empero son dins lo quart grau ab lo dit donador o leixant. On empero sien bens guanyats, per los pare o mare del dit pubill deffunct, e no donats se hagen entendre parents pus prohismes dels dits pare o mare don seran peruenguts al dit pubill. E daçus [1] *(sic)* placia per constitucio general.

Que tot hom exercint art mercantiuol quis sera absentat haia a fer raho de si mateix, etc.

XXXV. Mes auant, Senyor, vos placia statuir e ordonar que tot cambiador, botiguer, draper o mercader o qualseuol altre exercint art mercantiuol del qual sera fama ques sera absentat per por o dubte de creadors request personalment o en la casa hon acustumaua habitar per alguns creadors als quals sera obligat en qualseuol manera, vulles per companyies, vulles per comanades cambis, deposits dites vendes o compres, o per qualseuol altres actes mercantiuols haia a pagar los creadors als quals sera obligat o fer presencia de si mateix per dar raho a aquells. La on empero los dits cambiador, botiguer, draper e mercader obligat segons dit es se absentara, axi que no fara presencia de si mateix als creadors quel veguer dins la vegueria del qual los dits cambiador, botiguer, draper e mercader haura son domicili o haura la maior part dels creadors a instancia de aquells lo hage a citar ab veu de crida que dins spay de .xxx. dies lauors primers seguents venga en lo cap de la dita vegueria e daqui no isque tro haia feta raho de si mateix als dits creadors. E si dins aquells xxx. dies en la dita crida apposats no compar fahent presencia e residencia en lo loch on sera lo cap de la vegueria per fer raho als dits sos creadors o fara presencia e no fara raho, ans apres se absentara que encontinent sia haut per gitat de Pau e de Treua e per aytal sia publicat ell e sos bens, fauctors, conselladors e aiudadors seus e puixe esser procehit per lo dit veguer publicant ab requestes e manaments fahedors a tots e sengles officials reyals e altres de qualseuol stament sien e en altra manera axi e segons que contra gitats de Pau e de Treua es per constitucions, Usatges, pratiques e usos en les

[1] *Daço us.*

Paus e Treues obseruat es acustumat esser procehit. En la qual Pau e Treua james pusque esser reduhit sens expres consentiment de tots e sengles creadors seus qui la dita instancia hauran feta, e que la present se stena als actes e fets passats de .x. anys ença. Romanents totes les altres constitucions parlants dels dessus dits en lurs força, duracio e valor les quals de certa sciencia ab la present vos placia confirmar.

Contra aquells qui fan cessio de bens.

XXXVI. Item, Senyor, com per molts deutors postposada vergonya del mon no dubtants tant com en ells es priuar lurs creadors de lurs credits e son alguns qui amaguen o secretament transporten los lurs bens en tal manera que nos poden trobar clarament no dubtants offendre Deu e lurs prohismes. E com moltes coses concorrents ops sia algun exempli per refrenar tal facilitat e auinentesa de fer mal lo qual mal fan ab cara alegre prouehint al remey de cessio tan ignominios, lo qual lo dret hauia trobat appellant aquell remey ploros e miserable e encara alguns qui ab veritat hauran pobresa pero seran stades persones mal administradores e gastadores de bens e poch volents treballar, don se segueix gran dan e perdua a lurs creadors. Per ço, prouehint a tan mal us e exempli pernicios, per lo qual molts son couidats a fer semblant. Placia a la vostra gran senyoria statuir que qualseuol persona de qualseuol ley, condicio o stament, sia la qual a tal remey peruenir puixe si a aquell peruenir volra, haia a fer la dita cessio personalment en poder de son ordinari deuant la Cort en la qual fahedora no sia admes procurador encara que hagues special manament a fer aquella. E com feta la haura en lo juy haia anar si es dispost de anar a peu desçalç e sens capero ab qualque vil vestedura e dessint en la plaça pus publica e maior e partint del loch e juhi on la dita cessio feta haura acompanyat de trompes e de un saig e cridador qui li cri dauant dient «ves aci aquest aytal qui ha dat loch a bens, guard se tot hom de contractar ab ell». E sia posat en lo mig de la plaça on stiga sobre alguna pedra o altre artifici alt per spay de una hora ben complida sens partir ne, en manera que per molts sia ben vist axi vituperosament star, e lla hom no haura trompes vaja acompanyat ab corns. E si no pora anar a peu vage caluacant sobre algun ase o somera o altre vituperos animal. E com haia axi stat per una hora sia acompanyat per los saigs de aquella Cort e per los officials del loch ab les dites trompes o corns, fins a la sua casa, e quel saig souen diga ço que damunt se conte, ço es, «veus aci aquest aytal qui ha dat loch a bens guart [se] tot hom de contractar ab ell». Ordonant

que cessio de bens feta o fahedora sens la dita ignominosa o vituperosa forma no sia de alguna efficacia o valor ne de aquella, aquell qui feta la haura se puixe alegrar en alguna manera.

Contra aquells qui fan mal ab ballestes parades, etc.

XXXVII. Com en lo Principat de Cathalunya sia per alguns tanta malicia suscitada, que en les ciutats, viles e lochs daquell no dubten ab ballestes parades entrar e encara en camins o fora cami[n]s ab ballestes sens host o official manant aquella mas persones priuades bandoleyants entre si per lo exercici de les quals ballestes moltes vegades se segueixen grans dampnatges en persones les quals habiten en los dits lochs o caminants o entenents en lauro o altra obra honesta. E com tal arma com es la ballesta nos pusca tempradament exercir ans los colps per aquella trameses comunament son mortals. Prouehint a tal abus de exercici de armes entre tals persones, placia a vos, Senyor, statuir e ordonar que en ciutats, viles o altres lochs poblats algun no gos portar ballestes parades de dies ni de nits, ne encara dins los dits lochs poblats o fora aquells en camins o fora camins ab ballestes per auctoritat priuada bandoleyant o en altra manera dampneyar algu. E si lo contrari era fet que aytals portants ballestes parades dins los dits lochs poblats o dampnificants dins los dits lochs o fora los dits lochs en cami o fora cami sia haut per gitat de Pau e de Treua *ipso facto,* en tant que presa la informacio de les dites coses per lo veguer cap de la vegueria o sots veguer del loch cap de la sots vegueria sia publicat per gitat de Pau e de Treua lo dit contrafahent e sos bens. E encara pusque esser procehit contra aquell, axi com a gitat de Pau e de Treua e contra sos bens, fauctors, ajudadors, consellators e defenedors segons la pratica de les constitucions de Pau e de Treua contra gitats de Pau e de Treua es acustumat. E que en aquesta prosequcio puixen fer part los diputats del General de Cathalunya e los diputats locals de les vegueries dins les quals lo dit contrari sera attemptat e fet e encara tots e sengles Sindichs de qualseuol universitats dins les vegueries on lo dit mal fet sera exercit. E no resmenys dampnajats e iuiuriats e tot e qualseuol habitadors de aquella vegueria on tal malefici sera perpetuat, als quals tots per la present ordinacio, Senyor, en virtut de ley per vos fahedora sia dat plen poder de perseguir.

Que nos puixe declarar marca sens que no precehesquen tres (sic) *letres requisitories.*

XXXVIII. Item, Senyor, com lo proces de les marques sia assats odios e nos dege dar loch, que axi leugerament se fassen, o sien declarades segons que massa tost son alguns officials promptes en jutyar aquelles. Per ço, Senyor molt excellent, vos placia ordonar e statuir que ans ques procehesca a declaracio de alguna marca contra algun official del dit Principat de Catalunya, sien fetes e hagen a precehir dues letres requisitories, la primera contenent spay de .xx. dies, e la segona de .x. dies. E si lo contrari sera attentat, tots procehiments, e qualseuol altres enantaments contra la dita ferma fahedors sien nulles, saluat empero que per la present constitucio no sia derogat als stils e practiques de aquelles vegueries, en les quals maior temps dels dessus dits .xxx. dies es acustumat donar ans de declaracio de marca, los quals stils e pratiques romanguen en lur vigor.

Addicio de pena contra lo procurador fiscal.

XXXIX. Item, Senyor, com sia constituit per capitol de Cort, fet per lo Senyor Rey en Marti, preoncle vostre en la Cort, la qual celebra en lo Monastir de ffrares menors de la Ciutat de Barchinona que algun procurador fiscal de alguna Cort vostra o de officials vostres, no gos donar alguna demanda patrimonial o criminal sens subscripcio de vostre aduocat fiscal. E apres aiustant en aquell capitol sia feta constitucio general començant: *Per repos de la cosa publica del Principat de Cathalunya, etc.*, en la Cort de Barchinona, celebrada per la Senyora Reyna dona Maria, consort e ladonchs lochtinent general vostra, per la qual es ordonat que quant fos algu conuengut en la audiencia del dit Senyor, a instancia del dit procurador fiscal, sobre alguna causa patrimonial vulles, per jurediccio o altra qualseuol causa, que lo procurador fiscal no pusca donar demanda contra aquell conuengut, tro a tant sia instruit lo aduocat fiscal e encara lo dit aduocat haia consell de dos notables doctors de vostra audiencia los quals tots se sots scriguen en la dita demanda. Placia a vos, Senyor, lohant e approuant lo dit capitol e la dita constitucio aiustar en aquella pena de .c. florins al[s] dits aduocat e procurador fiscals, la meytat de la qual sia applicada als Diputats del dit general de Cathalunya e laltra meytat als vostres coffres. E no resmenys vos placia aiustar que qualseuol aduocat o procurador fiscal

de vostra audiencia e de qualseuol officials vostres e de lurs Corts, no gosen pendre algun do paga o salari de alguna part priuada, la qual de adherencia o asistencia o principalitat o instigacio o demostracio, o en qualseuol manera entreuenguen en la causa vulles, sia criminal, vulles sia patrimonial, ne en aquest tal cas los dits aduocat e procurador fiscals, pusquen ne gosen aduocar ne procurar lo interes de la part priuada, mas solament aquell lo qual pertany a la vindicta publica o al patrimoni, Regalia o dret vostre, Senyor. E la part priuada haia hauer son translat apart de aquella causa criminal o patrimonial, per lo interes que y haura o y pretendra e haja hauer procurador, si per si no la vol menar e aduocar, los quals per lo interes de la part priuada menen la causa sens que aquell interes per los aduocat e procurador fiscals no sia en alguna manera deduhit en juy ans solament proseguesquen e deffenguen lo dret vostre, Senyor, tot interes priuat o de part priuada, totalment de lur aduocacio e procuracio fiscals apartat. E si lo contrari sera atrobat, tot aduocat o procurador fiscal, contrafahents sien encorreguts en pena de .cc. florins, la meytat de la qual sia applicada a vos Senyor, e laltra meytat al dit General de Cathalunya.

Que los habitadors en los alous de vila o segrera, etc., pusquen mudar lur domicili sens que no perden lo sehent pus ho tinguen conreat.

XL. Item, Senyor, vos placia declarar sobre la condicio dels homens poblats en los alous de lurs, Senyor, los quals no porien tenir de les posessions als lurs alberchs pertanyents compatent casa o alberch, si muden domicili o senyoria que sen seguira. E com segons lo Usatge: De omnibus hominibus. E la constitucio. *Item que null hom alia, etc. Item que si algun hom qui tinga masia, etc.*, feta per lo Rey en Jacme en la primera Cort de Barchinona, aparega que tot poblat en alou de algun Senyor es hom de aquell pus sia poblat en masia, o altre alberch construhit en poble, segrera o vila poca o no murada, segons ja demunt es dit e aquest seny ne hagen los antichs juristes qui han glosats los Usatges recitats que axi nan jutjat algunes vegades. E nos tropia clarament determenat si aytals qui per cartes publiques o cabbreus auctentichs, nos troba que hagen a fer foch o stada o que hagen tal sehent o possessions que daquell o aquells puixen tenir competentment lur alberch poden mudar domicili, o volent mudar aquell sien tenguts alienar aquelles possessions o derelenquir les als Senyors alodiaris. Per ço, us placia, Senyor, statuir que tals homens o habitadors en los dits alcus pusquen mudar lo domicili sens que no perden les dites

possessions. Ans puixen tenir aquelles, pero que tenint aquelles possessions o sehent, hagen a conrear aquelles, e a fer tot seruey que tenguts eren per les dites terres possessions o sehent als senyors alodiaris de aquells. On empero les vullen alienar les hagen alienar en persones no prohibides, e sien enteses prohibides, sgleyes o lochs sants e persones generoses e altres a la condicio dels quals los serueys ques deuen fer e eren acustumats de fer per les dites possessions o terres o sehents als senyors alodiaris daquelles no serien congruents, si donchs les persones en les quals serien alienades nos obligauen a tenir les dites possessions conreades a fer los dits serueys als dits senyors, e sien tals que puixen renunciar a lurs priuilegis, e de fet hi renuncien, e on lo contrari sia fet per tals poblats en los dits alous encara que hagen mudat domicili perden lo dit sehent, e sia applicat als dits senyors alodiaris, segons que damunt es dit dels masouers mudant domicili o senyoria.

Que los vexells vinaris sien hauts per sehent.

XLI. Item, Senyor, com en lo cas quel hom [p]oblat en lo alou de algun senyor hage a fer foch, e stada en lo alberch construit dins lo dit alou, si muda domicili o senyoria pert lo sehent, segons damunt es expressat. Per ço sia fet dubte si en lo sehent son comptats los vexells vinaris, o del celler com sens aquells lo vi quis aiusta os cull en la masia o alberch o casa, per lo qual se ha a fer foch e stada nos poria conseruar per algu qui y hagues star, e fer foch e stada. A tolre aquell dubte declarant vos placia statuir quels veixells vinaris necessaris a la collecta del vi daytal masia o casa, sien hauts per sehent e nos pusquen separar daquell mas o alberch, ans sien axi com a gleua daquell, e en cas quel dit mas o alberch sia aplicat al senyor alodiari, o sien alienats que en aquella alienacio del mas o alberch sien compresos los dits vexells.

Que los senyors alodiaris hagen asignar jutges si los pageses poden viure de lurs possessions etc.

XLII. Item, Senyor, com se poria sdeuenir dubte en lo cas que de tal alberch, del qual nos troba per cartes publiques o capbreus auctentichs se haia a fer foch e stada. E seria afirmat, per lo senyor alodiari, que aytal alberch es situat en tal loch, e ab tal sihent o possessions, que daquelles se pot tenir competent casa. E per lo hom qui habita o habitaua en aquell sera dit que nos pot tenir casa competentment

daquelles possessions e per conseguent que no es tengut fer foch e estada, e sobre aço sera os sperara esser debat, placia a la vostra gran senyoria statuir e ordonar que en aquest cas lo senyor alodiari haia e pusca assignar jutge, e no altri sobre lo dit cas, lo qual sia no sospitos al dit hom lo qual jutge ab sagrament procedent que be e leyalment sentenciara, en lo dit cas se informara axi breument e sumaria com puixa solament la veritat del fet sabuda, e attesa e segons trobara per sa informacio declarara si de aquell sehent se pot tenir competentment casa, atteses les possessions e terres daquel, en lo qual juhi sia considerat que aquelles possessions fossen conreades per laurador diligent e no sia haut sguard a la peresa o negligencia del possehidor.

Que les peces de terra qui han stat ultra .XXX. anys nos puixen separar de la gleua del mas.

XLIII. Item, Senyor, sobre les dites constitucions vos placia declarar la dubte seguent com se seguesquen plets en los quals diuerses oppinions se troben en lo cas que alguna masia o alberch, [a] la gleua del qual son aiustades o coadunades moltes e diuerses possessions e pesses de terra les quals se tenen per diuersos senyors alodials, si e en lo cas quel dit mas o alberch, per lo qual es tengut lo habitant fer foch e stada, es alienat tot ensemps e si los senyors alodiaris de les possessions les quals son de la pertinencia del dit mas, los quals no son senyors alodiaris del dit mas o alberch poden usar de fadiga aturant se aquelles del emphiteota o hom habitador del dit mas o alberch alienat o si lo senyor alodial de la dita masia o alberch ladquireix per les rahons dessus dites. Si lo senyor alodial daquella peça de terra les pot aturar per la sua alodial o si lo masouer o habitador del dit mas o alberch pot alienar algunes daquelles peces de terra separant la del dit mas o alberch, e encara quel directe senyor daquella peça de terra ho vulla e y consinta. Statuint per dar repos daquiauant a tals littigis que la hon lo dit mas o alberch hage diuerses possessions o terres les quals se tenguen per altres senyors qui no son senyors alodials del dit mas o alberch, e les dites possessions e terres seran stades junctes a la gleua del mas o del alberch, per lo qual se ha a fer foch o stada, e axi aquelles seran stades poseides per lo hom masouer, o tenint lo dit alberch de la dita condicio per spay de .xxx. anys, que aquelles terres o possessions nos pusquen separar de la gleua del dit mas o alberch sens licencia del senyor alodiari daquell per conseruacio del foch e stada seu, encara quels senyors alohers de les dites possessions o peces de

terra singulars hi consentissen com per tant spay son axi unides a la gleua del mas o alberch que daquiauant no son separables, e per conseguent que lla hon lo dit mas sia adquisit al senyor alodial daquell que li sia adquisit ab totes les sues pertinencies, entant que ab tot lo mas se hagen alienar les dites peces de terra e no separadament, saluada empero la directa senyoria al senyor alodial e directa de les dites possessions o peces de terra en lurs luismes e altres coses.

B

Dubtes resultats dels capitols prop insertats de la justicia dessus prop continuada en la prop dita Cort de Tortosa ordonada, e clarificacions responents a cascun dels dits capitols sobre les discrasies, e varies oppinions daquen insurgides e per alguns mogudes de e sobre alguns dels dits capitols apres lo referiment fet de aquells als Brases, los quals foren comunicats als dits Consellers del Senyor Rey, segons dessus es tocat en cartes quotades.

En lo primer capitol son formats los duptes seguents:

Primo, si lo Senyor Rey per aquest capitol es priuat de poder remetre segons que vuy pot.

Secundo, si pot guiar segons que vuy pot.

Tercio, si sera mogut dubte sobre remissio guiage o sobre sehiment feta o fet, per lo dit Senyor qui fara la interpretacio o qui determenara aquells dubtes.

Quarto, si es tolt al Senyor Rey per lo dit capitol que no puixe fer sobresehiments aquells que vuy pot fer.

Es feta resposta segons lo sen de aquells quil han ordonat que lo dit capitol no conte ne ha paraules algunes per les quals sia tolta facultat al Senyor Rey de remetre, o perdonar, guiar, fer sobresehiments en tots los casos en los quals vuy pot fer perdonaments guiatges e sobresehiments. Ans roman en aquella facultat que vuy es sobre les dites coses.

Tant empero com toca si es mes en dubte remissio, guiatge o sobresehiment, axi com vuy en laudiencia se tracta la justicia del Senyor Rey per los Canceller, Vicicanceller o en son cas Regent Cancelleria, e aquells deuen e poden jutiar sobre les dites remissio, guiatge e sobresehiment, e interpretar aquella e aquell que aço pora fer lo dit consell del Senyor Rey colligiat e del qual en lo present capitol es mencionat.

Apres es stat mogut dubte si causa de supplicacio hi sobreue si sera bo que sia prouehit expressament que a altra persona del dit collegi per fer relacio de la causa de supplicacio, sia comesa la relacio e no pas a aquella persona, la qual en la causa primitiua sera stat relador.

Item, si cas es ques diga sospitos algun del dit collegi com si prouehira: Ço es, si en la maior part dels restants sera procehit, pus les suspites sien veres, o si pus la maior part ne romanga leuant ne aquell. Ço es, si son XII, quen romanguen VII, si son X, quen romanguen VI, si son VIII, quen romanguen V, que ab aquells, pus son la maior part, que y pusque esser procehit. Si empero ne dauen mes de dos de sospitosos que no sien admeses les suspites.

Resposta al dubte del relador, parria que degues esser expressat que lo relador de la primera instancia no fos relador de la causa de la supplicacio.

Tant com toca lo fet de les sospites parria que pus la maior part de aquells del collegi romanguessen en lo votar encara que per alguna de les parts fossen dades sospites contra un o dos que fossen admeses si prouades seran. E lauors comprouades sien si son legittimes lo president del consell no accepte vot de aquells. Mas ab los altres no sospitosos o la maior part de aquells procehesca, e concloga pus que la dita maior part de aquells sia concord. E si y hauia paritat de vots elegesca lo president, segons la sua consciencia en virtud del sagrament e homenatge que fets haura aquella part dels votants que li semblara pus justament hauer votat e ab aquella concloga.

Item, es mogut dubte lo dit collegi, absent lo Rey de Cathalunya on tendran lur consell. Ço es si partiran per caps de Vegueries ne quals la lur stada ne per quin temps.

Item, resta a delliberar de les persones qui seran, ne de quina qualitat e de quin nombre, ne quin salari hauran, son de oppinio que hage M florins cascun per cascun any.

Item si seran temporals, deyes que fos fins a la primera Cort o Parlament axi que si la Cort o Parlament deliberaua que cessas lo exercici de les dites persones que daquiauant sens obtenir ne altra licencia del Senyor Rey cessas. E encara qualse uulla Cort o Parlament apres seguents.

Item, que lla on algun acte occorrega lo qual hage o requira celeritat, los Canceller, Vicicanceller o altre qui lauors presidira puixe procehir

per si a arrests, empares e a altres semblants fets. Si empero en apres fos feta controuersia dels dits arrests o empares o altres actes de celeritat que en aquell cas lo dit president hage a procehir ab lo dit consell segons es contengut, etc.

Item, que sia eligit lo president durant la Cort, lo qual lo Senyor Rey crehe per president. E deffallint aquell o essent empatxat, en aquell temps que sera empatxat lo dit consell haia poder e facultat de elegir president la pus disposta persona quels parega de lur collegi sots virtut del sagrament e homenatge per ells prestats. E axi sia fet cascuna vegada que empatxament sobreuindra al president.

En lo quart capitol lla on diu seran distribuits, etc., sia afigit per los Canceller, Vicicanceller o en son cas Regent, stant lo dit Senyor en lo Principat e aquell absent del dit Principat, per lo president del dit consell, etc.

Item, a la fi del dit capitol alli on diu apres acordara lo dit consell, etc., que diga acordara lo Canceller, Vicicanceller o Regent en son cas o president ut supra proxime ab acord e consell del dit consell o de la maior part de aquell. Es vist que sera molt bo que lo dit consell tingues ı libre appellat, libre de consells, segons los antichs han acustumat en la audiencia, en lo qual sien scrits los punts de la quest[i]o, e los vots dels votants quis daran per los juristes del dit consell.

En lo VI de la jura, etc. Sia aiustat que on lo cas se sdeuenga que algun del dit consell hage fet contra les coses contengudes en lo dit capitol, o alguna de aquelles que lo reebedor qui y sera posat per la Cort o diputats a reebre los salaris hage a donar denunciacio contra aquell o aquells qui contrafet hauran, e lo president del consell encontinent fassa cullir lo proces a aquell qui sera pus dispost a cullir lo e cullit aquell fassa decontinent sots virtut dels dits sagrament e homenatge justicia en manera qui ser ı atrobat delinquent sia punit e foragitat del dit concell e en loc de aquell sia eligit un altre en la forma deius scrita.

En lo VII es necessari adobar que y sia prefigit temps de xxx jorns dins los quals hagen elegit, segons forma del dit capitol sots la dita seguretat.

En lo VIII lla on diu que no sien tenguts a la taula, etc., sia clarificat si donchs no passauen manera deguda, segons dret en la exequcio e altres procediments. E mes que y sia afigit manaments apres de les sentencies diffinitiues e interloqutories, etc.

Item, sia prouehit en lo dit consell de scriuans los quals sien reglats en lurs salaris, segons forma de constitucions. E encara lo lochtinent de prothonotari, o altra regint loffici del segell seruant la constitucio feta de quitar hagen aquells a quitar primer de tots altres com per treball de aquells lo dit dret de segell es exhigit.

Item, que sia afigit a la constitucio de la Reyna Maria, feta contra aquells qui donen ne reeben diners per obtenir officis, etc., que en la intrada del Regiment de aquell hage a jurar mitgensant sagrament e homenatge, que per raho de aquell offici no ha donat offert promes o obligat ne dara offerra prometra ne obligara res passant valor de x sous segons que en la dita constitucio es contengut. E encara si algun succeheix per mort del impetrant, renunciacio o en altra manera haia a fer la dita jura ans del regiment de aquell. E que aquelles persones o prohomens deuant, los quals han a jurar los dits officials lo jurament per constitucions en lo dit intrant de lur offici que nols puixen admetre.

Sobre lo capitol VIV fet sobre lo dret del segell sie remogut, sentencies interloqutories e romangue solament ques pach dret de segell de sentencies diffinitiues.

Es ver que per alguns es dit que lla on dira diffinitiues digue o interloqutories hauents força, ço es, tals que donen fi al negoci sobre lo qual seran donades.

XII. Fo adobar en aquesta forma.

Termenat en lo qual vos, Senyor, haiats alta jurediccio e lo qual no sia situat, etc., et remoueatur verbum «aloú», etc.

En lo capitol XIX de no occupar les temporalitats ecclesiastiques fan hauer algunes postilles fetes per lo dit Braç, e aquelles veure per los altres staments. E fo y afegir ço ques segueix:

E com de poch temps ença sots color de stils dels Comtats de Rossello e de Cerdanya sia procehit o occupat les dites temporalitats sens appellar alguna persona ecclesiastica. Per ço, statuim que no contrastant qualseuulla abus sots color de stils dels dits Comtats qualseuol official reyal haia primerament amonestar, requerir e appellar la persona ecclesiastica de la qual començara proces de occupar les temporalitats seruant la present ley o constitucio per vos ordonada.

Lo capitol XXI es bo attamen Vicecomes de Perilionibus dissenciit solus.

En lo capitol XXI sia aiustat quels Batle general de Cathalunya e lo Procurador reyal dels Comtats de Rossello e de Ce[r]danya fessen la dita jura en la dita forma e quen sien fetes cartes publiques liuradores *ut supra proxime.*

E no res menys los Canceller, Vicicanceller, Regent Cancellaria, Camerlench, Prothonotari, Secretaris lochtinents e altres officials segons han los capitols dels cv.ᴹ florins del Rey en Marti fessen les seguretats contengudes en los dits capitols e aços fassa de present e quen sien liurades les cartes.

En lo XXV fa afigir. E si cas sera que lo donador sia en altra loch fora lo loch de son domicili, e volra fer donacio passant la dita suma de ccc florins pusque fer aquella, empero com sera tornat en son loch de son domicili haia aquella per registrar dins xx jorns apres tornat sera en la Cort on sera domiciliat. E si sera domiciliat en diuerses vegueries o batlies que aquella hage per registrar en la Cort de la vegueria o batlia on sera son principal domicili.

En lo XXVII fa enadir que daquiauant, etc.

Lo XXVIII capitol dels testaments o que hi hage hauer V testimonis o sia abulit.

Lo XXVIIII fa a deliberar per lo Braç ecclesiastich e que per los altres staments hi sia posat que no comprenga los plets pendents.

Lo XXX fa a delliberar per lo Braç militar, los altres lo han per bo.

Lo XXXI fa adobar lla on diu obligara que diga sia obligat nes obligara: los del Braç militar dien que y deliberaran.

Sobre lo XXXII per lo Braç militar ses feta addicio que diga Pau perpetual e Treua o seguretat, etc., que lla on diu generosa persona que diga baro, noble, caualler e home de paratge e que diga trencara, etc. E mes auant dient que les penes que y son posades als barons e senyors dels territoris, etc., on lo trencador sera trobat sien leuades. Mas que en loch de aquelles sia posada pena que algun nol puixe sos-

tenir en algun territori, axi com a gitats de Pau e de Treua, e que no puixe esser guiat per algun ne per lo Senyor Rey, etc., amplement. Los altres Braces se han retenguda sobre aquesta addicio deliberacio.

En lo XXXIII addatur: E mes auant que los clergues beneficiats en vostres castells, e *placieus* [1] de benefici la disposicio del qual pertany a vos, Senyor, se alegren de exempcio tant com se sguarda lo benefici en les capelles de vostres castells e palaus instituits e a vostra disposicio pertanyents tan solament, e totes altres coses e per altres benificis sien del for del ordinari, e mes que hagen a seruir personalment lurs benifets. E que la present constitucio se stena als actes e fets passats.

Item, en lo XXXV lo Bras militar se ha aturada delliberacio.

Item, en lo XXXVI diu lo Braç ecclesiastich quen sia tolt lo mot feta e dicatur fahedora. Los del Braç militar no la han per passada ans roman en deliberacio.

Item, en lo XXXVII fa abolir del tot en la forma que es forjat. Diu ho lo Braç militar. Los altres quel han per bo es acordat prima fas que les ballestes de acer hic isqnen e que en lo plus sia delliberat per Braces. Empero per deffencio de ciutats, viles, castells, etc., e en fustes maritimes sien reseruades e en gu[e]rres reyals. Fa a leuar ço que diu que sia gitat de Pau e de Treua, e en loch daço que sia mes que lo contrafahent sia pres e que perda, no solament la ballesta, croch, carcaix e altres arreus de aquella, mas encara totes les altres armes que apportara, axi offensiues com defensiues. E mes pach per pena L sous. E si aquella no pot o no vol pagar sia detengut en carcer pres per-L jorns de les quals penes no li puixa esser feta remissio alguna ne comport o dilacio, e tota licencia donada remissio o guiatge fets contra aço sia *ipso facto* nulla. E no res menys sia stes en lo dit capitol que algun sots les dites penes no gos portar luna ne visanna.

En lo XXXVIII roman en deliberacio.

[1] *Palaus.*

C

Satisfaccions fetes als dubtes del Braç militar.

En lo XL no cas excloure homens de reemença car per perdre los bens no son eximits de la reemença ne aytampoch cal metre senyoria feudal car ver es que encara que algun ho tinga en feu, empero lom e la masia son en alou del feudetari en lo plus que sien poblats, etc., es prouehit *ut infra.* Sobre la Pau e la Treua lo Senyor ne ha sa facultat e no altre.

Sobre lo XL que y sia anadit que ultra les coses damunt dites los de reemença hagen a reembre lurs persones.

Sobre lo XLI es bo ab que y sien affits los scrinys abtes a tenir blat e los truylls aptes al fet del oli.

En lo XLII placet omnibus excepto honorabili Matheo Cardona.

En lo XLIII fa anadir saluat que en algunes parts del dit Principat era deduhit en consuetud que apres mort del masouer encontinent fossen unides les peces de terra per ell adquirides a la gleua de la dita masia, en aquell cas no sperat discu[r]s de xxx anys sien inseparables de la dita masia segons dessus es dit.

Sobre lo . . . . . Es vist que sia bona als dos Braces [e]cclesiastich e reyal, e molt egual, justa e profitosa als senyors dels castells, viles e lochs dels homens de tal condicio ne deu star dubtos algun del any car no es massa temps segons disposicio de dret attes que contra absent e vagant se fa lo dit proces per que appar massa lo temps com sia constituit que perda los bens. E sia dada facultat al Senyor que fassa conrear los bens e dels fruyts faça les despeses dins lany e encara tro a tant sia acabat lo proces per aquest capitol ordonat. Ne axi poch se deuen aturar com la crida se ha a fer en lo cap de la vegueria, car lauors lo proces es legittim e deuse axi legittimar, car de la veu de la crida es fragil intimacio donchs pus que en vigor de aquesta ley es tancat cami al denegant bens deu per legittimament e en aquest cas en virtut de aquest capitol sera tot legittim en la accio de gran força. En aquesta manera seran quitis los senyors, car algun absent qui apres vingues no sera hoyt qui en altra manera sera hoyt.

Addatur capitulum que contenga que los jutges dels appels qui han officis formats en los Comptats de Rossello e de Cerdanya e de Gerona e de sa vegueria hagen a tenir taula.

Item, que sia fet capitol que sia statuit que les scriptures qui sien preses per scriuans qui per arrendaments hagen regides scriuanies de Corts, de gouernacions, vegueries o batlies hagen les dites scriptures a posar en la Cort dels dits officials en manera que tots los contrahents o littigants les tropien en los dits lochs publichs si mester les hauran, axi que leixant lo arrendament que fet ne hauran o la administracio de les dites scriuanies romanguen totes les scriptures en les dites Corts liurant aquelles ab inuentaris als successors en les dites scriuanies, e si lo contrari sera fet encorreguen en pena de D florins e priuacio dels officis.

En lo fet de les monedes es vist prima fas, sal maior delliberacio, que sia obtenguda exequtoria de la constitucio de la Reyna dona Elionor o altra constitucio confirmatoria de la dita constitucio.

Item, es fet apuntament sobre lo abus ques fa per los veguers de Rossello e de Confient, lo qual es que sens appellar la part se occupan les jurediccions les quals son dels senyors de aquelles en los Comtats de Rossello e de Cerdanya, car parria que sens appellar aquells no degues esser procehit a fer tanta nouitat, ans primerament parria que deguessen esser appellats e requests que reintegrassen lo Senyor Rey en sos drets sis dehia que fos feta lesio en los drets reyals. E lla on per lo request e hoyt ne fos feta deguda restitucio fos procehit segons es acustumat e no en altra manera.

Sobre los capitols de la Justicia es fet dubte si lo Senyor Rey pot fer guiatge e remissions e sobre aço es ja dessus declarat.

Sobre la qualitat de les persones parria que deguessen esser cathalans sauis en dret segons damunt es scrit, los quals sien nadius del Principat de Cathalunya. Dada empero facultat als elegidors que si alguna persona sera tal e tan preminent e axi ben disposta al exercici de la justicia que segons Deu e lur consciencia sia ben abil a regir aquella pus hage tengut domicili en lo Principat de Cathalunya per spay de X anys pusquen elegir aquella. En lo cas empero que persona qui no sia nadiua de Cathalunya se trobara tal segons dessus se conte lla on

los dits elegidors vullen elegir aquella hage esser la dita persona domiciliada en lo dit Principat per lo dit spay de X anys e encara hage esser nadiua dels regnes Darago, de Valencia, de Mallorques e no daltres terres.

Item, sobre lo nombre son de parer que sien X o XII, segons la Cort acordara.

Sobre la porcio demanada per part de alguns dels Braçes es oppinio de alguns que no sia feta mencio de porcio de Braç ne del Rey. Mas simplement sien demanades persones cathalanes e de la qualitat dessus scrita ne per aço entenen que en la eleccio de les persones lla on per tota la Cort sien elegides o per los diputadors per ella fos vist algunes persones esser dispostes segons damunt es scrit al dit acte que de aquelles pusquen nomenar, encara que fossen ecclesiastichs o militars o de ciutadans o homens de vila, e aquesta es la pratica seruada en altres Corts on es stada feta demanda de tal collacio de justicia, ço es que solament en lo capital era feta mencio que fossen cathalans e juristes, segons se mostra en la Cort celebrada per lo Rey en Ferrando en Barchinona.

E sobre la conaxença de les primeres causes o de les primeres instancies es ja ben prouehit per constitucions e signantment per la derrera feta per la Senyora Reyna dona Maria per les quals es prouehit que causes ciuils ni criminals no poden esser tretes dels ordinaris, ço es, vegueries o batlies, axi que no cal sino confirmar aquelles. E maiorment car aquesta ordinacio de justicia no toca res que sia contra constitucio. Ans solament limita lo juy del Senyor Rey lo qual pot fer en consell o audiencia ab lo Canceller, Vicicanceller o Regent en la manera que vuy la pot fer la hage a fer ultra lo consell de Canceller, Vicicanceller o Regent al qual ha star lo Senyor Rey per capitols de Cort en tant que no pot signar letra alguna qui toch interes de terç.

Sobre lo dubte quis mou del guerrejar e encara de mal tractar los vassalls e encara del priuilegi del turmentar parria que abast que les leys ja fetes e encara priuilegis e libertats los quals cascun Braç preten hauer romanguen en lur força e vigor e en aquell stament e virtut en que vuy son abans de la ordinacio de la present justicia com solament sia aiustat quel Senyor Rey axi com poguera conexer ab consell del Canceller o Vicicanceller o Regent en son consell o audiencia hage a fer ab consell de mes persones, ço es, de la maior part de les elegi-

dores per que pus no sich toca a libertat ne a ley algunna de la terra ne encara a priuilegis de algun stament no fretura altra expressio com solament aquest consell o ordinacio de justicia no seruesca sino que la justicia que vuy lo Senyor Rey pot e ha administrar ab consell dels Canceller o Vicicanceller o Regent hage administrar ab consell de la maior part del dit consell los quals han a esser cathalans e axi parria gran fauor de tots los staments.

FIN DEL TOMO DÉCIMOSEXTO

ÍNDICE

CORTES CELEBRADAS DURANTE EL REINADO DE D. ALFONSO V

(Continuación.—*Suplemento* á los tomos XII, XIII y XIV.)

Págs.

I.—Parlamento de Barcelona de 1416. *Capitols e Ordinacions fetes e fragades en lo general Parlament ajustat en la dita ciutat de Barchinona e en lo Monastir dels frares Preycadors conuocat per lo dit molt alt Senyor Rey Nalfonso, encontinent fet Rey per mort del molt alt Senyor Rey En Ferrando de bona memoria, pare seu, qui mori en la vila de Agalada del Principat de Cathalunya a IIII dabril del any MCCCCXVI, les quals Ordinacions se faeren per los del dit Parlament.* (Suplemento al tomo XII.) 1

II.—Junta en Molins de Rey de 1417. *Memorial de les coses que Mossen Ramon Xatmar e En Johan de Ribesaltes deuen dir e explicar per part del dit Senyor Rey per vigor de les letres de creença que sen porten.* (Suplemento al tomo XII.) 46

III.—Cortes de San Cucufate y Tortosa de 1419-1420:

A.—*Respostes fetes per part del dit Senyor Rey als precedents capitols per la prop dita Cort de per si concordats en lo dit Monastir de Sent Cugat segons dessus en lur preambol es narrat*, etc. (Suplemento al tomo XII) 50

B.—Fragmento del proceso familiar de estas Cortes. (Suplemento al tomo XII.) 58

IV.—Indice de las sesiones celebradas por las Cortes de 1419-1420 á que corresponden los asientos y documentos en el preinserto fragmento del *Proceso familiar.* (Suplemento al tomo XII.) 114

V.—Cortes de Tortosa y Barcelona de 1421-23:

A.—*Ordenamientos ó capítulos que por vía de constituciones acordaron y propusieron á las Cortes los Brazos eclesiástico y real y que no fueron aprobadas por éstas por disentimiento del Brazo militar.* (Suplemento al tomo XIII.) 116

B.—Procesos instruídos en estas Cortes en vía de agravios *(Gravamina, Greuges)* (Suplemento al tomo XIII.):

Págs.

1.—*Proces de greuges per raho de la moneda de tern del any MCCCCXXII* y otros 128
2.—Secundum Gravamen. *Per la leuda de Tortosa. Super leudam Cauquiliberi* 273
3.—Tercium Gravamen. *Per la moneda de argent quis bat a Perpinya.* 284
4.—Quartum Gravamen. *Per los albarans que lo Batle general vol ques prenen de o per las robas qui ixen fora Barchinona* 292
5.—Quintum Gravamen. *Per los obligats a les imposicions de Barchinona que alleguen guiatge* 294
6.—Sextum Gravamen. *Per los ciutadans qui no aporten la carta del ciutedanatge sia articulat per pendren informacio* 295
7.—Septimum Gravamen. *Per los mercaders estrangers qui no porten en Barchinona la carta de la franquesa lur* 296
8.—Octavum Gravamen. *De les governacions de Caller e de l'Alguer* ... 296
9.—Nonum Gravamen. *Per los ytalians* 297
10.—Decimum Gravamen. *Per la franquesa que los ciutedans de Barchinona han en Serdenya e Corsegua* 299
11.—Undecimum Gravamen. *Per la cequia novament feta en certa partida del riu de Tortosa* 303
12.—Duodecimum Gravamen. *Per lo privilegi de no enderrocar edifficis en Barchinona* 304
13.—Decimumtercium Gravamen. *Per la leuda del Volo* (sic) *sia articulat per pendren informacio* 305
14.—Decimumquartum Gravamen. *Per los alamanys e pehamunteses* ... 306
C.—Respuesta dada á alguno de estos *greuges* por el Procurador real 307
Oblatio facta per Procuratorem fiscalem domine Regine, etc., per dictos dominos Procuratores 309
Responsio facta per dominos provisores cedule oblate eis per Phiscum regium 312
Responsio facta per Sindicum civitatis Barchinone contentis in cedula oblata per Procuratorem fiscalem 313
Suplicacio fieri concordata domine Regine primo loco 315
Secunda inhibitio 317
Translatum responsionis facte per dominos provisores secunde littere reginali 321
Resposta feta per lo dit mossen Jacme Calliç a la requesta a ell feta per lo Sindich de Barchinona 332
VI.—Cortes de Tortosa de 1429-30 (Apéndice):
Capitols de Justicia del libre de diverses formes de Justicia 334

Acabóse de imprimir este décimosexto tomo de las
CORTES DE LOS ANTIGUOS REINOS DE ARAGÓN Y
DE VALENCIA Y PRINCIPADO DE CATALUÑA,
en Madrid, en el Establecimiento
tipográfico de Fortanet, impresor
de la Real Academia de la
Historia, el día 18
de Junio del
año 1912

BINDING SECT. JUN 16 1909

DP
124
A5
t.16

Aragon. Cortes
Cortes de los antiguos reinos

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY